BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

1883

ZBRAL
EUGENIO CERIA

BiS 16

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

Biografski spomini sv. Janeza Boska
16. zvezek

Izdaja v slovenskem jeziku

Memorie Biografiche di San Giovanni Bosco
Editio Slovenica

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

16. ZVEZEK
1883

salve
LJUBLJANA 2021

Biografski spomini sv. Janeza Boska

zbral Eugenio Ceria

16. zvezek, 1883

V slovenskem jeziku - Editio Slovenica

BiS 16

Naslov izvirnika

Memorie biografiche di san Giovanni Bosco

raccolte da Eugenio Ceria

Volume 16, 1883

Società editrice internazionale, Torino 1935

Prevedel:	Valter Dermota
Uredili:	Stanislav Duh, Franc Podbevšek, Andrej Baligač
Jezikovi pregled:	Karmen Furlan, Stanislav Duh
Oblikovanje in grafični stavek:	Marjan Lamovšek, Bos&Graf
Izdal:	Salezijanski inšpektorat
	Ljubljana 2021
Tisk in založba:	Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada:	50 izvodov
Spletna izdaja:	www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Bosko J.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista
Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik Lemoyne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2018>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 16: 1883 / zbral Eugenio Ceria. - 2021
ISBN 978-961-289-105-3 (zv. 16)
COBISS.SI-ID 261096704

sv. Janez Bosko

duhovnik

Fotografija portreta pariške slikarke E. Salanson, 1883

PREDGOVOR

Potovanje svetega Janeza Boska v Pariz je bilo v njegovem življenju edinstven dogodek. Da bi mu dali primeren poudarek, ne bomo v tem 16. zvezku šli čez leto 1883. V glavnem mestu Francije je don Bosko sprejel brez števila obiskov najrazličnejših ljudi, obiskal je zelo veliko družin, redovnih skupnosti, cerkva, večkrat je govoril s prižnice nepreglednim množicam ter na ulicah in trgih mest vzbujal navdušeno ljudsko občudovanje. Nihče si ne bi mogel misliti, da bi se pariško prebivalstvo sredi devetnajstega stoletja moglo dati očarati od bliščа svetosti, toliko bolj, ker je stal pred njimi ubog duhovnik nepomembnega porekla, neznatnega videza, ne posebno zgovoren in nevešč francoskega jezika in povrh vsega italijanske narodnosti. Zdi se, kot da bi brali *Legendo Aureo*, prizore, ki so se dogajali v davnih časih, ko je človek, ki je imel slavo svetnika, pa naj je prišel od koder koli, vzbujal navdušene sprejeme. Vendar pa je vse, kar tukaj pripovedujemo, zgodovinsko potrjeno. Pri tem pa moramo reči, da to, kar bom povedal, še zdaleč ni vse, kar se je v resnici dogajalo. Žal se je veliko izmaknilo našim raziskovanjem, kajti nihče ni dogodkov zapisoval in tako zagotovil zgodovini vse obilje podrobnosti, ki so se v štirih mesecih potovanja po francoski zemlji nabrale okoli našega svetnika. Poznejše paberkovanje nam je omogočilo zbrati skupek podatkov, ki nam dajejo slutiti ogromno količino novic, ki so se izgubile v vrvenju časov brez upanja, da bi jih mogli rešiti pozabe.[1] Vendar pa jih tudi ni malo, ki so se nabrale v našem arhivu s pismi, časopisi ali knjižicami, kar nam je omogočilo, da smo spletli dokaj obširno in zanesljivo pripoved.

V Parizu je živih še obilo spominov, ki so očiten dokaz, da don Boskova navzočnost v tem velemestu ni bila samo trenuten plamen ljudskega občudovanja, čeprav bi bilo že to nemajhnega pomena. Če naj v takem svetovljanskem mestu kaka novica pritegne pozornost vseh, mora biti gotovo posebno pomembna. Kaj naj potem rečemo o novosti, ki je v spominu vseh, ki so ji bili priče, pustila tako globoke sledi? Dejstvo je, da tudi še sedaj dobivamo pisma, v katerih nam poročajo o znanih pripetljajih, in da se še danes dobijo cerkvene in laične priče, plemiči in meščani, ki z jasnim spominom in odkritim zanosom pripovedujejo o

[1] Don Auffray je s pomočjo francoskega *Vestnika* in z osebnim iskanjem zbral dragocene spomine, ki smo jih upoštevali pri pisanju.

tistih oddaljenih dogodkih, ki so jim bili priče. So stvari, ki te silijo, da vzklikneš: *in memoria aeterna erit justus* [pravični bo ostal v večnem spominu].

Don Boskov prihod v Pariz je zares previdnosten z več vidikov. Mnogim je prinesel blagodat telesnega ozdravljenja, mnogim je posijala luč v njihove dvome, prinesla krščansko vztrajnost v težkih časnih in duhovnih okoliščinah ter spremembo slabih drž in načina vedenja v življenju. On sam pa je dobil veliko denarnih podpor, ki so mu omogočale, da je nadaljeval gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu, ki je zastala, da je utrdil ustanove v Franciji in zunaj Francije in odprl pot za pariško ustanovo. O njegovih delih je pisalo časopisje in zasebna dopisovanja so o njem širila glas tudi v najoddaljenejše kraje civilnega sveta. To poznanje v javnosti je zelo podpiralo njegovo poslanstvo, ki ni ostalo omejeno na nekaj evropskih narodov, temveč je prestopilo meje vseh dežel stare in nove celine.

Komaj mesec in pol po njegovi vrnitvi v Italijo je hrupen dogodek znova obrnil pozornost Francije in za njo celega sveta na don Boska, to je bila zadeva grofa Di Chamborda. Zadeva se je v kratkem času zgodila na avstrijskih tleh, v resnici pa je šlo za francoski dogodek. Mednarodno časopisje se je polastilo dogodka in mogočno pomagalo k poznanju Božjega služabnika. Dogodek je dobro podprt z dokazi in mi mu bomo posvetili celo poglavje, ki bo gotovo pritegnilo zanimanje bralcev.

Ne glede na šest dolgih poglavij, ki opisujejo izključno don Boskovo potovanje po Franciji, je Francija tudi v preostalem delu knjige središče dogajanja. Vendar pa francoske zadeve leta 1883 niso popolnoma izčrpale dejavnosti našega svetnika, saj je ob njih skrbel še za celo vrsto pomembnih dejavnosti. Med te sodi odprava njegovih sinov v brazilsko cesarstvo in sistematična ureditev vprašanja salezijanskih misijonov na skrajnem koncu Južne Amerike s Svetim sedežem. Poleg tega ni manjkalo manj pomembnih dogodkov, o katerih bomo kot običajno natančno poročali.

* * *

O vsem bomo poročali, ne da bi se za las odmaknili od dosedanjega načina obravnave. Da je izbrana pot dobra, nam drugo za drugim pričajo odobravanja s strani najodgovornejših. Kardinal Schuster, milanski nadškof, je, potem ko je prebral predhodni zvezek, zapisal:[2] »To je edinstven spomenik v svoji zvrsti, ker pisatelj brez vsakršnih bibliografskih zahtev prej kot podobo, ki je nekaj statičnega, prikazuje film o don Bosku, kako je on dejansko živel in postal svet.« Prav to pa je bil od vsega začetka naš namen.

Vendar bo ob svojem času, če bo taka Božja volja, prišla na plano prava in resnična podoba, ki bo na osnovi zgodovinske resničnosti prikazala orjaški lik

[2] Pismo don Luigiju Colombu, salezijanskemu inšpektorju, 3. oktober 1934.

našega heroja. Kar se tiče »bibliografskih zahtev«, jih nismo mogli imeti bodisi zato, ker obdelujemo arhivsko gradivo in vire, bodisi ker zaradi obilnega razmaha življenjepisov ne prihajajo na svetlo resnično novi biografski prispevki, ker vsi zajemajo iz starega vira don Lemoyna.[3] Sodobne don Boskove biografije dobivamo, vendar jih ne moremo upoštevati kot vire za poznanje don Boska, saj zajemajo svoje podatke iz don Bonettijevih *Cinque lustri dell'Oratorio* [Peterih petletij Oratorija], ki so najprej izhajala v nadaljevanjih v italijanskem in francoskem *Salezijanskem vestniku* in ki jih je don Lemoyne *in rem suam derivavit* [sprejel kot svojo lastnino] v svojih devetih zvezkih *Biografskih spominov*, kakor si je ob svojem času prisvojil različne življenjepise in monografije, ki jih je napisal don Francesia pod naslovom *Le passeggiate di Don Bosco* [Don Boskovi sprehodi] in *Due mesi con Don Bosco a Roma* [Dva meseca z don Boskom v Rimu]. Vendar vse to pred letom 1875, ko sem jaz začel pisati. Samo kardinal Salotti je v svojem življenjepisu prinesel novosti za svetnikov življenjepis. Povzel jih je iz Apostolskih procesov, kjer je bil *on pars magna* [velik delež] in jih don Lemoyne ni mogel uporabiti, ker je prekmalu umrl. Tudi don Giraudi[4] je v svoji znani monografiji prinesel nekaj novosti in popravkov. Vendar to sodi v čas, ki ga opisujem jaz. Nove podatke o don Bosku pisatelju prinaša don Caviglia v kritični izdaji njegovih del, toda tudi ta samo množi gradivo prejšnjih zvezkov *Biografskih spominov*. V krajevnem časopisju ali priložnostnih objavah dobimo tu in tam poročilo o neobjavljenih dogodkih in izrekih. Seveda smo vse to uporabili bodisi v besedilu bodisi v Dodatku, pač glede na čas, na katerega se nanašajo.

* * *

Splošno francoska uglasitev tega zvezka nam svetuje, da ga končamo z dvojno zbirko pisem, ki ne bi mogla dobiti bolj primernega prostora. To je sedeminpetdeset pisem gospodični Louvet in šestinsedemdeset grofoma Colle. Vsa razen enega so pisana v francoščini. Res je, da smo v petnajstem zvezku že dali prostor temu dopisovanju. Menimo pa, da je to branje vzbudilo željo po branju v izvirniku. Ponuja se nam priložnost, da ustrežemo tako pametni želji.

Toda pojavila se je nova težava. Don Bosko, ki je poznal francoski jezik bolj po praktični plati in ne po njenih slovničnih pravilih in je poleg tega pisal *currenti calamo* [naglo] med najrazličnejšimi drugimi posli, je pogosto delal pravopisne, besedne in skladenjske napake. Posebnosti njegovega sloga pa dajejo pisanju značilno preproščino, ki je tesno povezana s preproščino njegove osebe. Kaj naj storimo? Bi bilo v ponatisu bolje vnesti popravke ali pustiti stvari

[3] Se pravi iz deveterih zvezkov *Biografskih spominov*, ki jih je on objavil in obravnavajo dogodke do leta 1870 in *Življenje* v dveh zvezkih.

[4] *L'Oratorio di Don Bosco* [Don Boskov Oratorij], Turin, SEI, 2. izdaja.

tako, kakor so v izvirniku? Zdelo se nam je, da je veliko primerneje pustiti stvari tako, kakor so, in se ne ozirati na razmišljanja, ki so zunaj celotnega dogajanja, in jih objaviti dobesedno po lastnoročnih zapiskih, ki jih hranimo. V pravkar objavljeni korespondenci med Napoleonom I. in Marijo Luizo v prvem obdobju vojne proti zaveznikom vidimo, kako je veliki cesar pogosto zapadel podobni nenatančnosti. Sicer pa kakor pomanjkljivo don Boskovo izražanje v francoščini ni žalilo pregovorne nežnosti ušes Parižanov, tako njegovo nepopolno pisanje v francoščini ne bo vodilo pametnih bralcev k vihanju nosu. Gotovo je, da ponavljajoče se napake v pisanju naslovnikom niso delale težav, ker so bili prevzeti od čara njegovih misli in čustev in ker je bila iz vsega jasno razvidna misel, ki jo je hotel sporočiti. Svetost, ki je nadomestila govorniške pomanjkljivosti, je z obrestmi nagrajevala bralce.

V dodatku tega zvezka, kakor tudi že v prejšnjih, podajamo še druga pisma našega svetnika, pisana v francoščini in z malenkostnimi napakami ali celo brez njih. Ta nepričakovana pravilnost je sad prepisovalcev, ki so prepis poslali v Turin. Ker nimamo priložnosti za primerjavo, smo iz nuje naredili krepost in objavili spremenjeno besedilo, namesto da bi zaradi takih pomanjkljivosti razočarali bralce in jim ne bi ponudili *Biografskih spominov.*

Brez dvoma ni majhno zadoščenje, da lahko po tako neposredni poti pridemo v stik z don Boskovo dušo. Vse, česar se je med pisanjem domislil, je prenesel na papir, tako da mu moremo z gotovostjo in brez velikega razmišljanja v njegovem jasnem izražanju videti v dno duše in se naslajati ob gledanju duha, ki se dviga nad človeške tegobe.

* * *

Še ena opomba. V poglavjih, ki pripovedujejo o potovanju po Franciji, bomo naleteli na razmišljanja in vtise, ki se ponavljajo, ker jih povzročajo podobne okoliščine. Prihajajo pa iz okolij in od poročevalcev, ki niso imeli nič skupnega. Menili smo, da je prav, da damo možnost poročanja toliko bistveno si podobnim poročevalcem, kajti tako enovite sodbe pri tako različnih ocenjevalcih samo potrjujejo izredne lastnosti tega izrednega človeka.

Da se vrnemo k Franciji, naj povemo, da je bilo spoznati don Boska in razumeti njegovo poslanstvo ena in ista stvar. Potrdilo za to najdemo v obilici v prejšnjih zvezkih. To razumevanje je spremljalo razvoj njegovega dela in se ne manjša niti sedaj, kot je to mogoče ugotoviti na osnovi najnovejših knjižnih izdaj. V času slavij razglašenja za svetnika je neki ugledni časopis z one strani Alp[5] v posebni študiji ugotovil, da je od devetih svetnikov, ki so bili kanonizirani v jubilejnem letu odrešenja, don Bosko bil deležen posebne pozornosti in je on sam zbral toliko potrdil o uspešnosti v modernem apostolatu kot drugih osem

[5] *L'Ami du Clergé,* 24. maj 1934.

skupaj. In razlogi za to, ki so jih strnili na nekaj straneh, so bili tako prepričljivi, da si bolj tehtnih ne bi mogli želeti in večini francoskih opazovalcev tudi niso ušli. Ta značilnost sodobnosti, ki ji Francozi pravijo biti *à la page* [na tekočem], daje *Biografskim spominom* posebno privlačnost.

Turin, 1934

1. POGLAVJE

JANUAR 1883: STANJE DRUŽBE IN SANJE DON PROVERA. SOTRUDNIKI IN KONFERENCE. PRIPRAVE NA POTOVANJE V FRANCIJO

Statistika Družbe nam od leta 1880[1] do 1883 prikazuje normalen prirastek ustanove, ki je dosegla določeno notranjo stabilnost in z odločnim korakom gre naproti prihodnosti, pri tem pa vključuje leto za letom določeno število prirastka, ki je višji od neizogibnih izgub zaradi smrti in odhodov. Seznam leta 1883 daje naslednjo podobo:

Sobratje z večnimi zaobljubami 484
Sobratje z začasnimi zaobljubami 36
Novinci 173
Aspiranti 190
(Duhovniki 184)

V primerjavi z letom 1880 je sedaj polovica manj sobratov s triletnimi zaobljubami. Pri tem moramo bralce opozoriti, kako je don Bosko na duhovnih vajah zahteval, da je treba število sobratov s triletnimi zaobljubami zmanjšati, kolikor je le mogoče.[2]

V sestavi vrhovnega kapitlja naletimo na tri spremembe glede na leto 1882. Don Sala je stopil na mesto don Ghivarella kot generalni ekonom, don Bonetti je postal svetovalec namesto don Sale in don Barberis je redni član vrhovnega sveta z naslovom magistra novincev.

Štirim inšpektorijam iz leta 1880 se je pridružilo dvoje novih, ker se je francoska inšpektorija ločila od ligurske in ameriška se je razdvojila v Argentinsko

[1] Prim. MB XIV, str. 390 [BiS XIV, str. 252].

[2] Prim. MB XIV, str. 361 [BiS XIV, str. 233].

inšpektorijo ter inšpektorijo za Urugvaj in Brazilijo. Rimska inšpektorija je ohranila svoje ime in je obsegala hiše v Maglianu, Rimu in Faenzi, obenem pa tudi Randazzo in Utrero. Prvi inšpektor je bil don Durando.

Večina novincev je prihajala še vedno iz Oratorija, kjer sta dve tretjini zadnjega razreda gimnazije brez nadaljnjega šli v San Benigno. Toda don Bosko kot dober ribič ni opustil nobene priložnosti, da ne bi svojih mrež nastavil tudi v zavodih. Iz Lanza so mu učenci don Boria čestitali za božične praznike in on je v odgovor uporabil eno svojih zvijač, tako da je najstarejše spodbudil k premisleku o njihovi prihodnosti.

Dragi moj don Borio!
Tvoje pismo in pismo nekaterih tvojih gojencev mi je prineslo veliko zadovoljstvo. Vem, da lahko njihova voščila raztegnem na cel razred in ti vse svoje učence pozdravi v mojem imenu. Reci jim, da jih imam vse rad v J. K., da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši, da pa naj tudi oni molijo zame zlasti pri kakem gorečem svetem obhajilu. Želim vam pa postaviti uganko in obljubljam nagrado tistemu, ki bo zadel pravilen odgovor. S.S.S.S.S. Kdor najde ključ za petero S in jih izpolnjuje, ima utemeljeno upanje, da bo dosegel zemeljski raj na tem svetu in nebeškega na drugem.
Srčno pozdravi v mojem imenu svoje gojence; vsem priporočam, naj bodo zelo veseli, a veseli v Gospodu. Ti pa še posebno poskrbi za svoje zdravje; pozdravi gospoda ravnatelja, izdatno blagoslovi kašelj don Mellana in me imej vedno v Jezusu Kristusu za svojega vdanega prijatelja.
Tvoj najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 16. jan. 1883

Nihče ni povedal pravilnega odgovora na uganko. Don Borio nam je rekel, da pet skrivnostnih črk pomeni: *Sano Sapiente Santo Sacerdote Salesiano* [zdrav, preudaren, svet, salezijanski duhovnik].

V sanjah sredi januarja je don Bosko prejel od don Provera pomembna priporočila za dober razvoj družbe: čiščenje članstva, delo, čuječnost predstojnikov v odnosu do mladih in prejemanje zakramentov.[3] Navedimo pripoved natančno po njegovem rokopisu.[4]

V noči s 17. na 18. januar 1883 se mi je sanjalo, da sem stopil iz obednice z drugimi duhovniki družbe. Ko sem bil na vratih, sem opazil, da je ob meni izstopil neznan duhovnik, toda ko sem ga dobro pogledal, sem prepoznal, da je bil don Provera, naš nekdanji sobrat. Bil je malo višji kakor tedaj, ko je še živel med nami. Oblečen v novo obleko, vedrega in smehljajočega se obraza; dajal je vtis blestečega sijaja in me je hotel prehiteti.

[3] V arhivu (32–I) je dolga okrožnica z dne 29. januarja 1883, ki ima naslov: *Dei castighi da infliggersi nelle case salesiane* [O kaznih, ki naj se uporabljajo v salezijanskih hišah]. V celoti jo je napisal don Rua, vključno s podpisom: DUH. JANEZ BOSKO. Ni ugotovljeno, ali je bila kdaj objavljena (Dodatek, št. 1).

[4] Archivio salesiano, *Autografi di Don Bosco* [Don Boskovi rokopisi], št. 369.

»Don Provera,« sem mu rekel, »si res don Provera?«
»Da, sem don Provera,« je odgovoril. Toda njegov obraz je postal tako lep in svetel, da ga je bilo le s težavo mogoče gledati.
»Če si zares don Provera, mi nikar ne pobegni; počakaj trenutek. Napravi mi uslugo, nikar mi ne pusti svoje sence na rokah in izgini, temveč mi dovoli govoriti.
»Da, da! Povejte in vas bom poslušal.«
»Si zveličan?«
»Sem zveličan. Zveličan sem zaradi Božjega usmiljenja.«
»Kaj uživaš v drugem življenju?«
»Vse, kar si more srce želeti, duh sposoben razumeti, oko videti, jezik izgovoriti.« Po teh besedah je s kretnjo nakazal, da hoče oditi, in njegova roka, ki je trdno držala mojo, je postala skoraj neobčutljiva.
»Ne,« sem mu dejal, »ne odhajaj, temveč povej kaj o meni.«
»Nadaljujte svoje delo. Veliko stvari vas čaka.«
»Za dolgo časa?«
»Ne tako zelo dolgo. Vendar delajte na vso moč, kakor če bi morali vedno živeti, toda vedno dobro pripravljeni.«
»In za sobrate v Družbi?«
»Bratom naše Družbe priporočaj in ukazuj gorečnost.«
»Kaj naj storimo, da bomo to dosegli?«
»To nam pove učitelj. Vzemi v roke dobro nabrušen krivec in kot dober vinogradnik odreži suhe in nekoristne mladike s trte. Tedaj se bo razkošatila in bogato obrodila, in kar je še najbolj pomembno, rodila bo dolgo.«
»Toda kaj naj rečem našim sobratom?«
»Mojim prijateljem,« je rekel s povzdignjenim glasom, »mojim sobratom povej, da jih čaka veličastna nagrada, vendar jo bo Gospod podelil samo tistim, ki bodo vztrajali v njegovih bojih.«
»Kaj priporočaš našim fantom?«
»Za naše gojence veljata delo in nadzor.«
»In kaj še? Kaj morajo storiti naši fantje, da si bodo zagotovili večno zveličanje?«
»Naj se hranijo s hrano močnih in naj izpolnjujejo sklepe, ki so jih naredili pri spovedi.«
»Povej mi, kaj naj zlasti storijo na tem svetu.«
V tistem trenutku je svetla luč zaobjela vso njegovo osebo in jaz sem moral povesiti oči, kajti pogled ni prenesel bleščave, kakor ni mogoče gledati električno luč, vendar je bila ta veliko močnejša, kot jo moremo videti mi. V tistem trenutku je začel skoraj prepevajoče govoriti: »Slava Bogu Očetu, slava Bogu svetemu Sinu, slava Bogu Svetemu Duhu. Bogu, ki je bil, je in bo sodnik živih in mrtvih.«
Želel sem še govoriti, toda on je s prelepim glasom slovesno zapel: Laudate Dominum omnes gentes *[Hvalite Gospoda, vsi narodi]. Zbor tisočev in tisočev glasov, ki so prihajali iz stebrišča in s stopnic, je odgovoril ali bolje rečeno, se mu pridružil v petju:* Quoniam confirmata est itn. *[Kajti potrdilo se je] vse do konca* Gloria *[Slava Očetu]. Večkrat sem skušal odpreti oči, da bi videl, kdo poje, pa je bilo vse zaman, ker je močen blesk luči popolnoma jemal vid.*

Končno so zapeli Amen.
Po končanem petju je bilo vse spet kot prej. Toda don Provera nisem več videl. Ostala je samo še senca in še ta je kmalu izginila.
Odpravil sem se pod stebrišče, kjer so bili duhovniki, kleriki, fantje. Vprašal sem jih, ali so videli don Provera. Odgovorili so, da ne. Vprašal sem jih, ali so slišali petje, pa so prav tako odgovorili da ne.
Po teh odgovorih sem se zamislil in nato dejal: »Vse to, kar sem slišal od don Provera, in petje, ki je odmevalo okoli mene, je bil sen. Pridite poslušat in vam bom povedal.« Pripovedoval sem jim, kar sem doživel. Don Rua in don Cagliero sta mi postavila veliko vprašanj, na katera sem odgovarjal.
Toda moj želodec je bil tako utrujen, da sem komaj še dihal. Zbudil sem se. Ura je bila tri četrt na dve zjutraj.

Tudi pomožno telo Družbe, zveza salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic, je napredovalo po številu in medsebojni povezanosti. Iz tega časa imamo razmnožen seznam župnijskih desetnikov in direktorjev, da bi zapisali imena in darove članov in bi vse skupaj poslali v Oratorij.[5] Škofijski direktorji so dobili še posebno okrožnico z navodili.[6] Desetnikom so poslali sedemnajst *Splošnih pravil* v pričakovanju, da bi sestavili tak priročnik.[7] *Vestnik*, ki je postajal popolnejši, je postajal tudi vse bolj učinkovit glasnik Zveze s svojimi poročili in objavljanjem salezijanskih konferenc, ki so jih prirejali že v mnogih velikih in majhnih središčih. Objavljal je tudi osmrtnice uglednih salezijanskih sotrudnikov in mesečne sezname umrlih sotrudnikov. Okrožnica za mesec januar govori o petsto sotrudnikih, ki so samo v letu 1882 prešli v boljše življenje. Da bi najbolj uspešne še bolj navezal na Zvezo, jih je don Bosko obiskoval na svojih potovanjih.[8] V ta namen je sredi meseca januarja v naglici pisal don Belmonteju, ravnatelju zavoda v Sampierdareni, da bi jih ob njegovem obisku zbral čim več.

Predragi don Belmonte!
Če bom po Božji privolitvi dne 31. tekočega meseca ob 9,30 odpotoval iz Turina in prišel ob 2^{h} popoldne v Genovo, se bom ustavil pri vas do ponedeljka dopoldne.
Če moreš, obvesti gospo Mignone in njene sinove: gospoda Giuseppeja Podestà Cataldi, Carolino Cataldi, hišo Dufour in markiza Montezemolo.
Dalje nekega Giuseppeja, ki je pred dvema letoma izgubil ženo in je dober sotrudnik, gospoda Lucio Cataldi, Isabello Aquarone; salezijanske desetnike; tistega gospoda, ki je lansko leto podelil hiši v Sampierdareni štiri ali šest tisoč lir. Prosi v mojem imenu gospoda Rusca, da bi sprejel botrstvo praznika sv. Frančiška Saleškega. Obhajali bi ga lahko 4. februarja, če to ne moti vaših stvari.

[5] Dodatek, št. 2.

[6] Dodatek, št. 3.

[7] Dodatek, št. 4.

[8] Ne bomo več objavljali teh okrožnic, ker jih je sestavljal don Bonetti, čeprav so nosile don Boskov podpis in so bile pisane po njegovih navodilih. Uporabljali jih bomo le kot vir informacij.

Če imaš še koga drugega, da bi ga obvestil, stori to in mu reci, da naj pripravi denar, da bodo poravnali naše dolgove.
Gospe Ghiglini bom sam napisal pismo, ki ji ga ali nesi ali pošlji.
Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.
duh. Janez Bosko

Število sotrudnikov je vedno bolj raslo tudi v krajih z italijanskim jezikom pod avstrijsko oblastjo. To pa je pomenilo velik izdatek za pošiljanje *Vestnika*. Don Bosko se je skušal znebiti teh izdatkov. Zato je napisal prošnjo, ki naj bi jo po njegovem odhodu poslali cesarskemu trgovinskemu ministru. Prosil ga je, da bi bil oproščen poštnine za časopise, ki jih pošiljamo na italijanska področja v Avstriji.

Ekscelenca!
Čeprav pisec ne pripada temu častitemu avstro-ogrskemu narodu, se kljub temu opogumljam in pišem vaši ekscelenci in vas prosim za uslugo, ki se ne tiče mene osebno, temveč je v korist vse civilne družbe.
Že več kot štirideset let se posveča moralni in državljanski vzgoji mladine – zlasti najbolj zapuščene – in odpira domove, zavode in kolegije v raznih mestih Italije, Španije in Južne Amerike. Sedaj je že sto petdeset vzgojnih ustanov s sto petdeset tisoč gojenci in gojenkami. Fante vzgajajo člani Družbe, ki se imenuje po sv. Frančišku Saleškem, *vsi so diplomirali iz različnih področij in so odvisni od podpisnika, dekleta pa vzgajajo in poučujejo članice ženske redovne družbe, imenovane* hčere Marije Pomočnice.
Izdatki za hrano, stanovanje, obleko in šolo so zelo visoki in podpisani, ki nima nikakršnih sredstev, deluje s pomočjo javne dobrodelnosti.
Da bi zadostil vsem potrebam, je ustanovil med svetnimi ljudmi združenje, imenovano Salezijanski sotrudniki, *ki ga je potrdil Pij IX. in odobril sedanji papež. Združenje naj bi moralno in materialno podpiralo našo dobrodelno ustanovo.*
Članom tega združenja pošiljamo vsak mesec časopis Salezijanski vestnik, *ki brez vseh političnih ciljev skuša predstaviti delo Družbe sv. Frančiška Saleškega in pridobiti ljudi za sodelovanje pri vzpostavljanju moralnosti med ljudstvom in zlasti še med mladino. Tiskamo ga v italijanskem, francoskem in španskem*[9] *jeziku. Pošiljamo vam zbirko enega letnika, da ga boste mogli pregledati. Je zelo podoben letopisom za širjenje vere in Svetega Detinstva.*
Ker je v naših zavodih veliko fantov iz Tirolske, smo ustanovili skupino Tirolskih salezijanskih sotrudnikov, *h katerim spadajo tudi Tržačani in Dalmatinci, ki jim vsak mesec pošiljamo* Vestnik. *Izdatki, ki jih mora podpisani dajati za pošto, so zelo visoki, in to je seveda v škodo toliko zapuščenih fantov.*
Prav zato se je podpisani opogumil in prosi vašo ekscelenco za oprostitev poštnine *za imenovane časopise, ki jih pošiljamo v vaše cesarstvo.*
Vestnike *bi zasebnikom poslali z vlakom v Trident in jih nato izročili poštnemu ura-*

[9] Španski je bil še v pripravi.

du, ki bi jih opečatil z Uredništvo Salezijanskega vestnika v Turinu *ali kakršno koli drugo oznako, ki bi vam bila bolj všeč.*
Podpisani upa, da bi vaša ekscelenca zaradi ubogih dečkov, avstrijskih državljanov, ki se vzgajajo v salezijanskih zavodih iz zgolj dobrodelnih namenov, ustregla prošnji, in se že vnaprej zahvaljuje in prosi od Boga vse najboljše za vašo osebo.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, februar 1883

Prošnjo so poslali ministru po vojaškem apostolskem vikariatu, kateremu jo je don Bosko priporočal v pismu, ki ga nismo mogli izslediti. Prelat se je najprej zasebno informiral pri ministru, ali je to sploh mogoče, in dobil odgovor, da zakoni prepovedujejo oprostitev poštnine tujih časopisov in mesečnikov. Ko je sporočal don Bosku ta odgovor, mu je svetoval, naj se v isti zadevi obrne na avstrijsko poslaništvo v Italiji in bi poleg tega po isti poti dosegel tudi, da bi se člani avstrijske cesarske rodovine vpisali med salezijanske sotrudnike. Na tak način bi jim lahko pošiljali *Vestnik* in olajšali podelitev usluge. Kakor moremo videti, je bil ta avstrijski prelat naklonjen uvozu italijanskega verskega časopisa.[10]

Konferenc za sotrudnike je bilo pred praznikom sv. Frančiška Saleškega in po njem v letu 1883 zelo veliko. Marčev *Vestnik* poroča o dvanajstih in pripominja, da jih je bilo veliko več. V Turinu je 25. januarja govoril don Bosko v cerkvi sv. Janeza Evangelista. O tej konferenci smo dobili naslednje zapiske, ki jih je on sam napisal v neki zvezek.[11]

25. januar 1883
Konferenca v cerkvi sv. Janeza Evangelista

Podali bomo kratek pregled nalog, ki smo jih priporočili leta 1882, in stvari, ki smo jih sotrudnikom priporočili 1883.
Ker so bile te zadeve že predložene v pismu, ki ga je za sotrudnike objavil Vestnik *na začetku novega leta, bomo tukaj v obliki konference odgovorili na vprašanja, ki so jih pisno ali osebno postavili naši sotrudniki in njihovi prijatelji.*

1. *Vprašujejo, kaj pomeni sotrudnik; ali je to združenje izključno.*
   To združenje ima za cilj zbirati dobre kristjane in koristiti civilni družbi s pospeševanjem lepih navad in s pomočjo ogroženi mladini.
   Na voljo je zelo veliko sredstev in načinov, kako doseči ta cilj, vendar se bomo omejili na sredstva in načine, ki jih navaja naš pravilnik.
   Združenje je odobril sveti oče, ki je tudi njegov predstojnik, in mu je podelil veliko odpustkov.
2. *Ali združenje salezijanskih sotrudnikov ni v nasprotju s tretjeredniki sv. Frančiška Asiškega?*
   Združenje sotrudnikov ne samo da ni nasprotno tretjerednikom, temveč je celo nji-

[10] Tudi vsebina pisma v latinščini kaže podobno naklonjenost (Dodatek, št. 5).

[11] Salezijanski arhiv don Boskovih rokopisov, št. 311.

hovo dopolnilo. Sam papež Pij IX. je odgovoril na ta dvom: svet je materialen in zato mu moramo pokazati materialne stvari. – Tako jih na prvi pogled prikazujejo tudi sotrudniki. Glavni cilj tretjerednikov sv. Frančiška Asiškega je posvetitev s pobožnimi vajami, sotrudnikov pa z izvajanjem krščanske ljubezni. Oboji pa si prizadevajo za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. Zato se tretjerednik lahko vpiše med salezijanske sotrudnike, kakor se lahko vsak salezijanski sotrudnik vpiše med frančiškanske ali dominikanske tretjerednike in tako izkoristi ta dva vira milosti, blagoslova in odpustkov.

3. *Se lahko vpiše cela družina, redovna skupnost, vzgojni zavod, kolegij in župnija?*
Oče in mati ali kdor ju nadomešča, se lahko vpiše kot predstavnik družine. Tako se z imenom enega vpiše cela družina, cel zavod ali z ravnateljem vsi gojenci njegovega zavoda. Vendar je potrebno, da vsak izpolni dolžnosti sotrudnika, tako da opravi vsaj eno delo krščanske ljubezni, kot predpisuje pravilnik. Isto velja za skupnosti, zavode, vzgojne hiše, župnije in podobno.

4. *Ali sotrudniki niso podvrženi sumu politike?*
Nikakor ne. Namen sotrudnika je pospeševati javno moralo, preprečevati tatvino, žeparstvo, zmanjševati število tistih, ki pohajkujejo po trgih in cestah in končujejo v ječah.
Zato si mora vsaka vlada želeti, da se družijo v zveze ljudje, ki jih v vsem vodi samo krščanska ljubezen s ciljem, da bi delali dobro.

5. *Kaj naj povemo o toliko dediščinah, o katerih slišimo, da jih vsak dan sprejema don Bosko?*
Res je, da skoraj vsak dan kak časopis govori o kaki bogati zapuščini. Ko pa vprašaš za točen priimek in ime in kraj, kjer je kdo naredil oporoko, ne vedo odgovora. Dobili smo kako skromno dediščino, to je res, toda dostikrat s toliko obveznostmi, da smo se vsemu odpovedali. Pred dnevi mi je neki sotrudnik naznanil obilno dediščino, govoril je celo o izdatni vsoti cekinov, ki čaka samo na don Boska ali katerega njegovih zaupnih pooblaščencev. Kljub slabemu vremenu in dolgi poti sem takoj poslal dva zaupanja vredna človeka, da bi izpolnila nalogo. In kako je bilo? Dobila sta dobro sestavljeno oporoko, kakor zahteva zakon. Ko pa so potem začeli iskati izdatno vsoto, so po dolgotrajnem iskanju našli ta veliki zaklad, ki je znašal en frank in šestdeset stotink. Iz tega lahko sklepate na še druge izdatne vsote, ki naj bi jih podedoval don Bosko.

6. *Toda kljub vsemu je don Bosko bogat.*
Da vam prikažem veliko don Boskovo bogastvo, vam povem, da nobena naša ustanova nima niti zagotovljenih dohodkov in da davki, ki jih morajo plačevati naši zavodi s kakim koščkom zemlje, znašajo več kot trideset tisoč lir.
Dodati je treba še izdatke za gradnjo, popravila, opremo, obleko in hrano za množico otrok, ki nam jih pošilja Božja previdnost.
Vendar bom rad popravil nekaj izrazov. Če se imam za ubogega, ko govorim o samem sebi, pa postanem zelo bogat s pomočjo Božje previdnosti, ki nas vsak dan, da ne rečem vsak trenutek, podpira. Jaz sem zelo bogat zaradi vaše dobrodelnosti, dragi salezijanski sotrudniki, tiste dobrodelnosti, ki ji je izhodišče, da desnica ne ve, kaj

dela levica, in mi prihajate na pomoč na toliko različnih načinov. Če bi mi bilo tukaj dovoljeno, da bi dvignil zastor nad toliko prizadevnimi deli krščanske ljubezni, ki jih mnogi izmed vas delajo skozi vse leto, bi zvedeli stvari, ki bi jih lahko pripisovali kristjanom prvih stoletij.

Molčal bom o imenih in krajih in vam navedel samo nekaj dejstev. Veliko je takih, ki najdejo način kako varčevati, da lahko dajejo vbogajme, kot je šivanje obleke, popravljanje perila, pletenje nogavic, izdelovanje srajc. Potem pa pridejo in pravijo: »To je za obleko Jezusovih revežev.« Mnogi si pritrgujejo celo pri hrani, obleki, preprogah, prenesejo na poznejši čas obnovo, hodijo peš, da bi privarčevali malo denarja in bi tako dali jesti lačnim in piti žejnim. Poznam premožne ljudi, ki se na dolgih potovanjih družijo z reveži, se vzdržijo nastopov v javnosti, se odpovejo izredni postrežbi, zmanjšujejo število služabništva in tako skušajo biti sami svoji služabniki iz edinega razloga, da bi imeli kaj denarja za pomoč revežem.[12] *Mnogim je čas počitnic priložnost, da pripravijo ali popravijo obleko za revne dečke.*

Ni še dolgo tega, kar je neka oseba, ki je prišla v neko naše zavetišče, opazila, da je bilo veliko dečkov še letno oblečenih. To jo je močno ganilo, in ko je zvedela, da so otroci brez obleke zato, ker ni denarja, da bi jo kupili, je še isti dan storila vse, da je z nemajhnimi žrtvami poskrbela za vse potrebno.

Neki bogat gospod, katerega ime moram zamolčati, je zvedel, da v neki hiši zmanjkuje kruha, ker ga pek zaradi neporavnanih računov ne more več dajati. Ker ni imel gotovine, je prodal nekaj obveznic, plačal dolg in tako omogočil dobavitelju, da je dal jesti lačnim.

Ne bom več našteval, ker bi bil seznam predolg, ne morem si pa kaj, da se ne bi zahvalil Bogu in ne bi blagroval svete Katoliške cerkve, ki omogoča toliko vere svojim otrokom in širi toliko krščanske ljubezni; za vse to se zahvaljujem itn.

L'Unità Cattolica je 1. februarja na kratko povzela govor in opisala vtis, ki so ga naredile na poslušalce njegove besede. Zapisala je, da so bili poslušalci prepričani o treh stvareh: da don Bosko ni samo prijatelj in oče, temveč tudi zgovoren zagovornik mladine; da če bi imel na voljo sredstva, sorazmerno s svojo gorečnostjo in hotenjem, bi spremenil obličje zemlje; da je bila podpora njegovim ustanovam ne samo katoliško, temveč tudi človekoljubno in socialno delo.

Po konferenci se je zgodilo nekaj, kar je don Borgatello zelo rad pripovedoval. Don Bosko se je napotil v zakristijo k rektorju cerkve in na hodniku naletel na skupino plemenitih gospa, ki so ga čakale, da bi ga pozdravile. Ustavil se je in govoril z njimi nadvse ljubeznivo. Don Borgatello, ki je bil navzoč, se je čudil, da se svetnik tako po domače pogovarja z osebami drugega spola. Še je bil zatopljen v to misel, ko se je Božji služabnik poslovil od tistih dobrotnic in mu šepnil na uho: »Veš, svetost ne obstaja v zunanjostih.«

Ne vemo, ali so bili sotrudniki poučeni o dejstvu, da je bil don Bosko vedno kladivo za protestante v Turinu in drugje. Nekateri prestrašeni zaradi vse-

[12] Eden izmed sotrudnikov, ki je vse to izpolnjeval, je turinski grof Prospero Balbo, ki se ga naši starejši prijatelji dobro spominjajo.

ga, kar so počeli protestantje na drugi strani Alp in pripravljali v Italiji, so mu predložili seznam, na katerem je bil program celotne njihove nesrečne propagande.[13] Na začetku je bilo napisano: »Glejte, don Bosko, kaj vse so do sedaj protestantje naredili v Italiji! Kaj naj naredimo ob tolikem zlu?« Ko je gledal tisti list, je bil nadvse zadovoljen, da je uresničil srečno zamisel: izid ponatisa neke njegove knjižice. V *Letture Cattoliche* [Katoliškem branju] je 1853 izdal šest zvezkov obrambe Cerkve proti reformatorjem z naslovom *Il cattolico istruito* [V veri poučen katoličan]. Vzel je v roke teh šest zvezkov, dodal, popravil, izboljšal in združil vse v eno knjigo z naslovom *Il cattolico nel secolo* [Katoličan v svetu]. »Majhno po obsegu,« je pisala *Civiltà Cattolica*, »pa čist sok katoliškega nauka.«[14] Doživela je več izdaj in je še danes v rabi in iskana.

Don Bosko je vedno štel svoje *Letture Cattoliche* [Katoliško branje] za odlično obrambo katoliških vernikov proti divji protestantski propagandi. Zato je želel, da bi v senci cerkve sv. Janeza Evangelista nastalo novo središče verske pobude v mestu, želel je, da bi se mesečnik Katoliško branje čim bolj širil. To je bil tudi razlog, zakaj je 8. januarja don Marencu, rektorju cerkve, poslal tale listič:

Predragi don Marenco!
Baraleju[15] sem naročil, naj se poveže s teboj za širjenje Katoliškega branja. *Rade volje mi je ustregel in mi napisal pismo, ki ga prilagam. Ko boš prišel v Oratorij, govori z njim in bosta skupaj z don Bonettijem zasnovala načrt boja.*
Bog naj blagoslovi tebe, tvoje delo in tvojo družino.
Molite zame.
Najvdanejši prijatelj
duh. Janez Bosko
Turin, 8. januar 1883

Preden je zapustil Oratorij, je še enkrat dokazal svojo gorečnost za ohranjevanje vere. Govorili smo že o brezbožnem in nesramnem časopisu, ki je izhajal v Turinu in je nosil ime našega Božjega Odrešenika.[16] Stvari so prignali do skrajnosti. Prodajalci časopisov so kričali po ulicah, po stenah so viseli velikanski plakati, božjeropne roke so pisale po tlakovanih ulicah presveto Jezusovo ime in ljudi so silili, da so hodili po njem. Nekateri lopovi so stali ob strani in se razuzdano smejali, ko so videli, da so nekateri verni ljudje videli napis in se mu na daleč izognili. Ko so kraljevega tožilca prosili, da naj prepove to pohujšanje, se je skril za zakon in trdil, da gre za svobodo tiska.[17] Nekaj pogumnih mladeničev

[13] Dodatek, št. 6.

[14] 1883, MB III, str. 81 [BiS III, str. 59] (Dodatek, št. 7).

[15] Sobrat pomočnik, ravnatelj Salezijanske knjigarne.

[16] Prim. MB XV, str. 390 [BiS XV, str. 254].

[17] Don Bonetti je v imenu nekaterih Turinčanov poslal protestno pismo pravosodnemu ministru (Dodatek, št. 8).

je navsezgodaj zjutraj s posebno kemično spojino brisalo s tlakov to presveto ime, čeprav je bilo napisano s posebnim firnežem, ki je pronical v globino. Užaljenost dobrih je bila do skrajnosti napeta, kljub vsemu pa od cerkvene strani ni prišel noben ugovor.

Tedaj je don Bosko naročil don Bonettiju, naj dvigne glas v *Salezijanskem vestniku*, ki so ga v Italiji brali mnogi taki, ki niso brali časopisa L'*Unità Cattolica*. Ta gorečnež je napisal dolg in živahen članek z naslovom *Jezus Kristus naš Bog in naš kralj* in ga sklenil z navdušenim javnim priznanjem vere in ljubezni. Članek je don Bosku tako zelo ugajal, da je naročil don Bonettiju, naj ga izda v obliki knjižice in ga zastonj razdeli med turinsko ljudstvo. Ukaz so z dovoljenjem cerkvene oblasti točno izpolnili po odhodu Božjega služabnika. Člani Katoliškega delavskega združenja so samo v eni februarski nedelji pri vratih cerkva razdelili sto tisoč izvodov.[18]

Bogokletni časopis se je *Vestniku* na svoj način maščeval. Dne 11. februarja je objavil pesem, polno hudobnih namigovanj na don Boska; obrekoval ga je pri bralcih in ga prikazoval kot sleparja bogatinov, ga tožil vladi zaradi prekrška zakonov in ga imenoval velikega sovražnika domovine.[19]

Vendar vse to še ni bilo zadosti. Ker je don Bosko hotel, da bi se klic *Jezus Kristus naš Bog in naš kralj* razlegal po celi Italiji, je imel genialno zamisel, da bi knjižico uporabili kot velikonočni spovedni listek. Treba ga je bilo ponatisniti v novi obliki. Prejšnja knjižica je nosila *visto* škofijske pisarne v Genovi, ker so jo natisnili v Sampierdareni. Da bi šlo hitreje, so se odločili za tisk v Turinu, vendar so morali imeti dovoljenje turinskih revizorjev. Dobili so ga z zvijačo, kar v normalnih okoliščinah ne bi bilo mogoče.[20] Zadeva z velikonočnim spovednim listkom je povzročila zmešnjavo, katere posledica je bila, da so knjižico v tej obliki smeli pošiljati samo zunaj nadškofije, četudi so jo mnogi župniki iskali. Peklenski časopis je izrabil priložnost, da je priobčil članek z naslovom *Don Bosko, nadškof in tovariši*. Vendar je zadeva tako nizkotna, da ne bomo z njo mazali naših strani. Kači so stopili krepko na rep.

Don Bosko je za to zadevo dal samo svoje smernice, videl pa je samo začetek, ker se je vse dogajalo, medtem ko je bil on v Franciji. Na tem potovanju si je določil čisto določen cilj: nabiranje darov za gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Utrujen zaradi ovir, ki so mu jih nastavljali, je hotel dati odločilen zagon delom. Toda potrebno je bilo veliko denarja. »Pošljite nam denar,« mu je pisal don Dalmazzo še na dan odhoda, »kajti *sine quibus* bo cerkev ostala vedno samo pri napušču«.[21] Dobri oče je še kako čutil, da ga moči zapuščajo, vendar

[18] Dodatek, št. 9.

[19] Dodatek, št. 10.

[20] Don Lemoyne je zapustil dramatično pripoved, ki jo podajamo v Dodatku (št. 11).

[21] Pismo don Dalmazza, Rim, 31. januar 1883.

ga je ljubezen do papeža, ki mu je zaupal nalogo, silila, da je šel na utrudljivo potovanje. O vsem tem imamo posebno potrdilo v pismu 30. januarja kardinalu vikarju. »Jutri zjutraj,« tako piše, »bom odpotoval v Genovo in bom obiskal hiše v Liguriji. Šel bom od hiše do hiše vse do Marseilla in od tam, če mi bo zdravje dopuščalo in javni dogodki ne bodo nasprotni, se bom odpravil v Lyon in nato v Pariz in nabiral denar za cerkev Srca Jezusovega in Petrov novčič. Vendar vas prosim, da vaša eminenca odstrani vse ovire, ki zavirajo naše delo. Zelo si želim konca in sem pripravljen tudi na manj pametne poteze in žrtve, samo da bi spet spravili v tek prekinjena dela.« Te »malo pametne poteze in žrtve« se nanašajo na tisoče lir, s katerimi bi se otresel stare pogodbe in drugih ovir.

Splošni načrt potovanja v Francijo je izdelal že decembra prejšnjega leta. »Če bo v Franciji vse mirno,« je pisal neki velikodušni dobrotnici,[22] »bom 20. januarja odpotoval proti Genovi, Nici, Cannesu, Toulonu, Marseillu, Valencu, Lyonu, tako da bom proti koncu marca v Parizu.«

Dvomi o miru v Franciji so se mu pojavili zaradi nemirov zlasti od 9. avgusta do 9. novembra, se pravi od zaprtja do odprtja obeh zbornic, ko se je vlada borila z nasiljem socialistov in atentati z dinamitom anarhistov. Pod vtisom teh neredov je pisal opatu Guiolu, da naj veliko molijo, da bi nevihta ostala omejena, da bi pa tam, kjer bi se razbesnela, doživela polom.[23] Pismo, pisano dva tedna pozneje, pa je omililo bojazni, ki jih je izrazil prej. Zagotavljal je posebno Marijino pomoč vsem, ki bi delali za stvar Marije Pomočnice.[24] Razlogi za negotovost so bili še pozneje, kajti stranke so ločevale državljane: napoleonci so želeli vzpostaviti cesarstvo, orleanisti in legitimisti so želeli visoko dvigniti zastavo zlatih linij, republikanci so se grizli med seboj, za vsemi pa so se skrivali komunisti, sovražniki kakršne koli vlade. Januarja, ko je don Bosko hotel začeti potovanje, je sodni proces v Lyonu proti anarhistom, ki so bili povzročitelji najnovejših vandalizmov, in uvodni proces proti princu Hieronimu Bonaparteju, ki so ga zaprli v Parizu pod obtožbo, da je hotel spremeniti obliko vladavine, zadrževali v pričakovanju, kaj se bo zgodilo, in vodili k sovražnim izpadom.

Prvo uradno napoved svojega bodočega potovanja je poslal ravnatelju zavoda v Nici.

> *Predragi don Ronchail!*
> *Med stvari, ki jih pripravi, je tudi seznam sotrudnikov v Nici. To zato, da ne bomo dvakrat pošiljali diplom in da ustvarimo samo eno središče.*
> *Dne 30. tega meseca se bom odpravil proti Nici. Dan in uro ti bom še sporočil. Prisrčno pozdravi naše sobrate, gojence in prijatelje, zlasti dragega barona Hérauda, Rembeuaja in don Vincentija.*

[22] Pismo Clari Louvet, Turin, 5. december 1882.

[23] *Zapisnik* Odbora dam oratorija sv. Leona, seja 8. novembra 1882.

[24] *N. m.,* 23. november 1882.

Bog naj nas vse blagoslovi. Pripravimo potrebno in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.
duh. Janez Bosko
Turin, 14. januar 1883
P. S.: Pravkar sem prejel tvoje pismo. Ustavil se bom za kak dan v Mentonu in v Monaku. Pripravi.

Osem dni pozneje je pisal grofom Colle. »Odpovedal se bom obisku drugih krajev, da se bom mogel dalj časa pomenkovati z vami v našo korist.«

Preden je zapustil Italijo, se je njegova misel odpravila v Firence, kjer so gradili novo hišo: spodbudna beseda, ki bi grofico Uguccioni pripravila, da bi neposredno in posredno pomagala pri delu, so bile najboljše, kar bi v tistem trenutku pospešilo dela.

Naša dobra mama v J. K.!
Preden bom odpotoval v Francijo, bi vam rad zagotovil, da vsak dan molim za vas, oh, naša velezaslužna mama. Pojutrišnjem bomo slavili sv. Frančiška Saleškega in jaz bom daroval sveto mašo pri Mariji Pomočnici po vašem namenu.
Vem, da storite, kar morete, za našo hišo v gradnji. Nadaljujte! Bog nam je pomagal in nam bo še pomagal.
Nebeški blagoslov naj obilno pride na vas in na vso vašo družino. Prosim vas, da vse pozdravite v mojem imenu. Priporočam se v molitev vseh in zlasti vam, ki ostajam kot sin v J. K.
duh. Janez Bosko
Turin, 27. januar 1883

Komaj dva dni pred odhodom je obvestil barona Carla Riccija des Ferres, da naj pride k njemu, ker bi se morala o nečem pogovoriti.

Predragi gospod baron!
Če bi jutri (30.) mogli priti za trenutek v Oratorij, bi rade volje govoril z vami o najinih zadevah. Jutri oziroma pojutrišnjem (31.) bom odpotoval v Genovo in potem proti Franciji.
Bog naj vas blagoslovi, vedno dragi gospod baron. Če vam Bog pošlje kak trn tukaj na zemlji, naj vam pripravi vsaj kako tolažbo in zagotovi cvetlice, ki bodo cvetele tam zgoraj v nebesih. Amen.
Molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik.
duh. Janez Bosko
Turin, 29. januar 1883

V teku meseca je prejel iz Pariza troje pisem. Da bi si v Parizu zagotovil mirno bivališče, je prosil župnika Naše ljube Gospe Zmagovalke, da bi mu dal sobo v svojem župnišču. Toda on mu je v veliko žalost odgovoril, da mu tega ne more

dati, in je navedel razloge.[25] Grofu Richemontu je preteklo leto v nekem pismu omenil, da bi ga na začetku 1883 obiskal v Parizu. Grof, ki se je vrnil januarja, mu je hitro odgovoril in izrazil veliko zadovoljstvo in nestrpno pričakovanje cele družine. S konca tega meseca je tudi pismo slavnega znanstvenika opata Moignoja. O njem smo že govorili. Bil je navdušen salezijanski

sotrudnik. Iz pisma razberemo, da je bil pred kratkim v Turinu v Oratoriju. Ljubeznivo občudovanje, ki prekipeva iz pisma, nas vabi, da bralcem od blizu predstavimo ta dokument.[26]

Božjemu služabniku se ni zdelo prav, da bi se oddaljil iz Turina za toliko časa, ne da bi se poslovil od nadškofa in ga prosil za njegov blagoslov. Po znani *Spravi* je bilo to od njegove strani lepo dejanje odkritosrčnosti, v vsem v skladu s čustvi, s katerimi je izpolnil pogoje, ki mu jih je postavil papež. S tem namenom se je odpravil v nadškofijsko palačo. Vendar ni bil sprejet v avdienco. Doma je rekel svojemu spremljevalcu: »Monsinjor me ni hotel sprejeti sedaj, ko sem ga jaz iskal, da bi se pogovorila. Kaj kmalu bo on iskal mene, pa me ne bo našel, ker me ne bo.« Preroške besede, za katere ne bi nihče mogel misliti, da se bodo tako kmalu uresničile,[27] kot bomo kmalu videli.

Zjutraj 31. januarja je don Bosko kot po navadi mirno spovedoval. Tudi don Berto se je spovedal in pri spovedi dobil naslednji nasvet: »Glej, da svoje življenje popolnoma žrtvuješ Gospodu in da boš do zadnjega diha svojega življenja delal za njegovo slavo s tem, da boš potrpežljivo prenašal nasprotovanja in težave v dobrih delih, kot če bi to bila zadnja spoved tvojega življenja.« Ko don Lemoyne poroča o tej novici, ki jo je povzel iz zapiska don Berta, piše: »To je don Boskova stalna misel.« Takoj ko je v svoji sobi odmaševal, je istemu don Bertu izročil cvetko, kakor če bi prihajala od matere Božje Marije. Zapisal je: »Kdor hoče imeti uspeh pri svojem delu, se mora dati voditi od ljubezni in mora biti potrpežljiv v izvajanju.«

Malo pozneje je v spremstvu don Duranda in don De Barruela odpotoval v Genovo.

---

[25] Dodatek, št. 12.

[26] Dodatek, št. 13. Nismo mogli najti izvirnika, temveč samo prevod poliglota pomočnika Quirina; mogoče zato, ker je opat pisal zelo nečitljivo.

[27] Don Lemoyne, ki nam je posredoval ta podatek, pravi, da mu je don Deppert rekel, *»da je pripravljen potrditi, da je to novico slišal od don Boska, preden je msgr. Gastaldi umrl«*. Isti don Lemoyne je tudi napisal: *»Zadnje besede, ki jih je izgovoril, so bile: Oh, don Bosko, oh don Bosko! – Tako je pričal teolog Corno, ki je to slišal v trenutku, ko je verjetno padel na tla. To je teolog Corno rekel don Deppertu, svojemu šolskemu tovarišu, in don Deppert je v navzočnosti don Lemoyna večkrat izjavil, da je pripravljen to tudi pričati.«* Tiste dni je vzbudil pozornost poseben dogodek. V Turinu so na pobudo Pokrajinskega odbora kongresov ustanavljali Odbor za širjenje dobrega tiska. Bilo bi naravno, da bi za zaščitnika izbrali sv. Frančiška Saleškega, ki ga je Pij IX. razglasil za učitelja Cerkve in katoliškega tiska. Izbrali pa so sv. Karla Boromejskega. Slišati je bilo, da so se najprej hoteli postaviti pod zaščito ženevskega škofa, da pa se je turinski nadškof uprl in v tem primeru ne bi dal svojega blagoslova tej ustanovi.

Don Bosko se ni dosti ukvarjal s pripravami na svoja dolga potovanja. Na pot je šel tako, kakor je bil. V sobi je imel samo najnujnejše stvari. Številne njegove sotrudnice so kar tekmovale, da bi mu priskrbele nogavice, žepne robce, srajce, majice in drugo perilo. Toda on je vse te stvari takoj izročal don Bertu, ta pa garderoberju, ki jih je potem dajal tistim, ki so jih potrebovali. Don Berto je skušal vsaj nekaj tega spraviti za don Boska, toda on ni hotel in je imel navado reči: »Ne, ne! Pošlji stran vse, naj bo vse skupna last. Če boš to pustil tukaj, nam Božja previdnost ne bo ničesar več poslala. Dobro se zavedaj: kolikor več daš hiši in ničesar ne zadržiš zase, toliko več prejmemo.«

Tako se je dogajalo, da je bil na predvečer potovanja celo brez najnujnejše obleke. Toda bil je srečen zaradi svoje ljubezni do uboštva. Nekega dne je bil na tem, da odpotuje, ko so se zavedeli, da so njegove hlače v nemogočem stanju. Don Rua je moral sleči svoje in mu jih prepustiti. Ob drugi priložnosti je don Lemoyne opazil pod talarjem tako ponošen telovnik, da je bila prava žalost. Zato je slekel svojega in mu ga dal. Oboje se je zgodilo v don Boskovi sobi, ko se je poslavljal in se odpravljal na potovanje.

Daljša potovanja so mu bila z leti vedno bolj neprijetna, saj je moral zapuščati Oratorij, ki je postal nekako del njegove duše. Kako zelo je imel rad svoj Oratorij, je bilo mogoče razpoznati iz nekaterih izjav, ki so mu prišla na usta vsakič, ko so hoteli uvesti kako novost. Vsaka sprememba mu je zadala srčno rano. Ko je šlo za to, da bi zamenjali stare izrabljene orgle v cerkvi sv. Frančiška Saleškega, je ponavljal: »Ne, nikakor ne! Dajte jih popravit, vendar jih ne odstranjujte. Saj so vendar leta in leta spremljale petje naših fantov.« Nekega dne je s svojega balkona opazoval poslopje, ki je v diagonali ločevalo na dvoje sedanje dijaško dvorišče, in rekel don Lemoynu: »Ali vidiš to stavbo? Prej ali slej jo bodo podrli, mene pa je stalo toliko truda, da sem jo postavil!«

»Je mogoče, da hočejo podreti, kar je don Bosko postavil?« je menil njegov sogovornik.

»Pa vendar bo tako. Ti zidovi bodo izginili bodisi iz estetskih, iz organizacijskih ali iz praktičnih razlogov, ko mene ne bo več.«

Že nekaj let po blagoslovitvi je dal don Savio v don Boskovi odsotnosti za gradnjo kora cerkve Marije Pomočnice podreti zgodovinsko murvo, na katero se je zatekel mladi Reviglio. Ko se je don Bosko vrnil in videl, da so podrli tisto drevo, je vzkliknil: »Sedaj, ko ga več ne vidim, čutim bolečino, kakor če bi mi umrl brat.«

To so besede, ki nam kažejo, kako nežno je ljubil in kako težko se je vdal, kadar je moral za dalj časa zapustiti ta od matere Božje Marije blagoslovljen kraj in prizorišče toliko dogodkov in milosti.

2. POGLAVJE

IZ NICE V MARSEILLE IN LYON IN DRUGA BLIŽNJA MANJŠA MESTA

Točno pet let pred svojim odhodom z zemlje je don Bosko začel svoje zgodovinsko štirimesečno potovanje po Franciji. Trajalo je od 31. januarja do 31. maja. Po dveh kratkih tednih, ki jih je prebil v salezijanskih hišah na ligurski obali, je počasi prepotoval južno Francijo od Nice do Lyona, od koder se je napotil proti svojemu glavnemu cilju Parizu. V glavnem mestu Francije je ostal od 18. aprila do 26. maja, od tam pa šel v Lillo in Amiens in obiskal Dijon in Dóle. Mi bomo to poglavje posvetili prvemu delu tega dolgega potovanja. Obžalujemo, da je veliko lukenj, ker nam manjkajo potrebni dokumenti.

Po nekaj dnevih postanka v Sampierdareni je šel v Varazze, kakor je mogoče razbrati iz pisemca, ki ga je poslal ravnatelju v Marseillu.

Predragi don Bologna!
Prav, kar mi pišeš. Reci gospe Abatucci, da bom 13. popoldne v Torrioneju oziroma v Ventimigli, 14. bom šel v Menthon, kjer bom ostal pol dneva. Kjerkoli se bo ta gospa mudila, jo bom rade volje sprejel.
Zagotovi ji, da molim zanjo in za vse njene namene. Iz razloga, ki si mi ga omenil, prilagam listek za gospo George Borelli. Veseli me, da je družina zdrava. Reci don Alberi, naj pripravi obiske in denar. Jaz mu bom poklonil zvrhano vrečo pozdravov od njegovih številnih prijateljev.
Bog naj vas vse blagoslovi in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.
duh. Janez Bosko
Varazze, 5. februar 1883

Iz Varazzeja se je napotil v Alassio, kjer je v zavodu imel kratko konferenco za sotrudnike. Vse od začetka potovanja je bil tako utrujen, da ni mogel darovati skupne svete maše, temveč je maševal zasebno. Nadel si je amikt, ko je pristopil študent Amilcare Bertolucci, ki naj bi mu ministriral, in ga zaupno prosil, da bi ga spovedal. Ravnatelj ga je hotel odgnati, toda don Bosko je dejal: »Da,

da.« Takoj je odložil amikt in stopil v spovednico. Po spovedi mu je dejal: »Bodi dobre volje. Še se bova videla.« Res sta se ponovno videla dve leti pozneje v San Benignu in don Bosko se je takoj spomnil besede, ki mu jo je povedal. Fant je prišel, da bi postal salezijanec. *Multa tulit fecitque puer* [Fant je veliko prestal in naredil], da bi mogel slediti svojemu poklicu. Don Bosko ga je v boju s svojci podpiral in s svojimi molitvami dosegel zmago. Danes don Bertolucci že sedem let trpi hud protin ter z molitvijo in trpljenjem posvečuje svoje življenje. Po nekaj obiskih v San Remu je svetnik 13. odpotoval v Vallecrosio. Drugega o tem potovanju do tukaj nismo mogli zvedeti.

V Vallecrosii so se zaradi napačne poučenosti z napačno gorečnostjo napolnjenih ljudi zbirali težki oblaki nad odnosom med škofom v Ventimigli in salezijanskim ravnateljem. Monsinjorju so dopovedovali, da je salezijansko delo v primerjavi z valdežani neučinkovito. Škof je, ne da bi se sam prepričal, sprejel to poročilo in izrekel svoje obžalovanje don Bosku, ki je o vsem obvestil don Cibraria. Ta ni prav nič čakal, da bi opravičil sebe in svoje sobrate zaradi neupravičenih obsodb, ki jih je širil strupen jezik, ki je vedno grdo govoril o salezijancih.[1] Don Bosko, ki je osebno hotel urediti zadevo, se je z don Durandom odpravil k škofu in ostal pri njem celo popoldne.

Na poti nazaj se je pripetil nepričakovan vesel dogodek. Ker niso mogli dobiti kočije, so se odločili, da bodo šli peš. Ker je obilno deževalo, je bila pot blatna in zaradi teme so le s težavo hodili. Ko Božji služabnik zaradi oslabelega vida ni več vedel, kam bi stopil, se je pojavil njegov stari prijatelj slavni Sivec, ki ga ni videl že več kot trideset let. Dobra žival se mu je veselo približala in začela hoditi kakega pol metra pred njim, tako da jo je lahko videl. Pes je hodil počasi in enakomerno, tako da mu je bilo mogoče mirno slediti in se izogniti mlakužam. Ko so prišli v bližino hiše, je izginil.

Don Durando, ki se je skušal izogibati blata, je trdil, da ni ničesar videl. Toda don Bosko je o dogodku večkrat poročal. Nekega dne je o tem govoril tudi pri kosilu v hiši Olive[2] v Marseillu. Gospa ga je vprašala: »Toda ta pes je bil vendar že zelo star in je zdaleč prekoračil starostno mejo te vrste živali?« Don Bosko ji je smehljaje se odvrnil: »Mogoče pa je bil sin ali vnuk prejšnjega. Ob drugi priložnosti so ga vprašali, kakšen je bil. »Bil je pes,« je brez obotavljanja odgovoril.[3]

---

[1] Dodatek, št. 14.

[2] V italijanskem prevodu knjige doktorja D'Espineya *Dom Bosco* tega dogodka ni. Don Rua, ki je naročil prevod don Ercoliniju, je ukazal, naj izpusti ta dogodek in še nekatere druge, ker niso bili popolnoma zanesljivi. Toda isti don Rua je potem poročal prevajalcu, da se je pisatelj pritožil zaradi tega, češ da mu je dogodek pripovedoval sam don Bosko. »Toda jaz tega nisem vedel,« je v opravičilo odgovoril don Rua.

[3] V arhivu hčera Marije Pomočnice hranijo tri zanimiva poročila o psih, ki spominjajo na don Boskovega Sivca.

Da bi mogla hiša v Vallecrosii zares učinkovito delovati proti protestantom, ki so razpolagali z ogromnimi sredstvi, je bilo treba veliko denarja. V podobnih okoliščinah se je don Bosko zatekel k loterijam. O tem se je dogovoril z ravnateljem. Pozneje mu je iz Marseilla poslal besedilo okrožnice, ki naj bi jo dal natisniti in poslati vplivnim gospodom v Liguriji in jih prositi za darove.[4] Ker je šlo za dobrodelno ustanovo, so bili prepričani, da bodo dobili dovoljenje od prefekture, kot je predpisoval zakon. Prišla pa je prepoved in so morali začeto delo prekiniti.

Dne 14. februarja popoldne je bil napovedan odhod za Menton. Toda zaradi počasne vožnje kočije so zamudili vlak za Francijo. Zato je prišel šele z naslednjim vlakom malo pred polnočjo. Povabil ga je neki angleški lord, verjetno kak znanec iz Cannesa. Toda ob tisti uri in ko nista vedela natančnega naslova, sta dolgo tavala, preden sta naletela na človeka, ki jima je mogel pomagati. Don Bosko je takoj legel k počitku, ki mu je bil silno potreben. Naslednjega jutra je

Dne 2. novembra 1893 sta se dve sestri peš vračali iz Assisija v svoj zavod v Cannari, ko ju je daleč zunaj naselja in daleč od zavoda zajela temna noč z gosto meglo. Močno sta se začela bati. Sestra Amalia Calaon je rekla spremljevalki: »Oh, če bi nama don Bosko poslal svojega Sivca.« »Oh, da bi bilo res!« je vzkliknila sestra Anneta Dallara s tresočim glasom. Nista minili dve minuti, ko je izza bližnjega grmovja prišel velik pes, preskočil jarek, se postavil med obe in šel z njima. Bil je velik, imel je črno dlako, dolga povešena ušesa in bistre oči, ki so gledale v temo. Kot da bi ju hotel opogumiti, je pridna žival dvignila glavo in pogledala sedaj eno in potem drugo sestro in jima lizala roke, kakor da bi bili stari znanci. Po prihodu v zavod sta mu hoteli dati jesti, toda žival je izginila skozi vrata. Sestre bi psa rade zadržale, toda izginil je v temi in ga niso več videle.

Leta 1930 so sestre v Baraquilli v Kolumbiji gradile hišo. Vsak dan so slišale o tatvinah in nasilju v mestu in okolici. Bale so se, da bi tudi nje okradli, saj so od meseca aprila imele na prostem kupe gradbenega materiala in opremo za umivalnice, kopalnice, vrata, okna in podobno. Malopridneži so dobro poznali okoliščine, kajti še pred začetkom del so štirikrat vdrli v hišo; škode sicer niso naredili, toda sestre so močno prestrašili. Zato so prosile don Boska, da naj bi jim poslal Sivca za obrambo. Tedaj so nekega večera videle, kako je prišlo na hodnik kakih šest psov nikdar videnih v tistih krajih. Razpostavili so se na dvoriščih in na najbolj oddaljenih prostorih ob stari ograji. Ko je minil prvi preplah, so se jim sestre približale in ugotovile, da so zelo prijazni. Naslednjega jutra ob šestih so drug za drugim odšli, kakor so prejšnji večer prišli. In tako se je dogajalo cel mesec. Pozneje so prihajali samo trije. Od teh treh je eden poginil od strupa, toda takoj ga je nadomestil drug. Tako so nadaljevali stražo, dokler nevarnost ni minila.

Tretji primer se je zgodil v La Navarru v Franciji med 1898 in 1900. Sestra Giuseppina Cretaz in sestra Verina Valenzano, ki sta o tem pisali dvajset let pozneje, se ne spominjata več točnega datuma. Tam je navada, da proti koncu oktobra gredo nabirat kostanj in ostanejo z doma tri dni. Tistikrat sta šli na nabirat zgoraj omenjeni sestri. Od enega do drugega naselja je bilo štiri ure peš, skoraj vedno skozi gozdove brez hiš. Sredi samote in smrtne tišine se ju je polastil strah. Rekli sta si: »Lahko naju napadejo, ne da bi kdo to zvedel.« Medtem ko sta tako razmišljali, sta zaslišali šum v gozdu, kakor da bi kdo hodil po listju. Pa nista nič opazili. Kar nenadoma se je pred njima pojavil velik pes; migal je z repom, hodil okoli njiju in se z glavo dotaknil njunega hrbta, kot bi hotel reči: »Ne bojta se, jaz sem tukaj!« Nato je stekel naprej, zagrabil z zobmi kostanjevo vejo, jo zavihtel kvišku in spet ujel ter tako igraje šel pred njima, kot da bi ju hotel razveseliti. »Kaj pa če je don Boskov Sivec?« sta si dejali sestri. Upali sta, da bi ga ob vrnitvi vzeli s seboj domov. Toda nedaleč od naselja sta naleteli na voz z nekaj gospemi, ki sta jih poznali. Ko se je voz ustavil in so se začele pogovarjati, je pes brez sledu izginil.

[4] Dodatek, št. 15.

maševal v kapeli bližnjega zavoda. Iskal je gospoda Saint-Genesta, znanega dopisnika *Figaroja*,[5] vendar brez uspeha, ker je pred dnevi odpotoval iz Mentona.

Ko je prišel v Nico, so se sobratje razveselili, saj so se bali, da je bolan. Pa je bil kar pogumen. Bog je blagoslavljal njegovo potovanje, saj so se vsi velikodušno odzivali na njegovo željo, da bi podpirali, širili in množili dobrodelne ustanove. En sam dobrotnik mu je podaril vsoto, s katero je poplačal dolg, ki je bremenil hišo v Nici. Tudi konferenci v že znani cerkvi Matere Božje in v zavetišču *Patronage* sta bili zelo donosni. Il *Pensiero*, italijanski krajevni časopis, je poročal: »Nič ni bolj preprosto, nič bolj naravno kot don Boskova beseda. Človek, ki je poln krščanske ljubezni, z besedo vžge v drugih isto strast.«

Nekega dne se mu je predstavila neka gospodična in mu pripovedovala svoje čudovito doživetje. Od rojstva gluhonemo so starši prejšnje leto privedli k don Bosku, da bi jo blagoslovil. Don Bosko je po blagoslovu naročil nekaj molitev za določen čas. Ko so končali molitve, je gluhonema slišala in govorila. To je dokazala s svojo navzočnostjo. »Sedaj,« je gladko povedala, »imam velik dolg do Marije Pomočnice in vas prosim, da mi poveste način, kako naj se oddolžim.« Lahko si mislimo, kakšen je bil odgovor.[6]

Neprijetna nezgoda je za trenutek prestrašila ravnatelja don Ronchaila in barona Hérauda, toda na srečo je bilo več strahu kot škode. Dne 24. februarja je don Bosko v spremstvu obeh šel na obisk k msgr. Balainu, škofu v Nici. Zatem bi si ogledali zemljišče, ki naj bi ga dal brezplačno na voljo, ker se je zdelo, da hoče vlada razlastiti nepremičnino na Piazza d'Armi in tam zgraditi vojašnico. Don Bosko je hotel narediti vso pot peš, in ko je prišel do hudournika Paglione, je, namesto da bi šel čez most Garibaldi, hotel skrajšati pot in je prekoračil strugo. Isto je storil v nasprotni smeri pred sedmimi leti, in sicer točno 24. februarja, ko je prišel kupit vilo Gautier. Zato je hotel slaviti to obletnico. Dno hudournika je bilo kakor običajno zelo široko, medtem ko je bil tok vode zelo šibek. Toda bilo je precej vode in na treh mestih je bilo treba po brveh. Don Bosko je, mladostno spominjajoč se, da je bil nekoč spreten akrobat, stopil na pot brez pomoči ravnatelja in barona, ki sta mu ponujala roki. Po prvih dveh deskah in tudi še proti koncu tretje je šlo vse v najlepšem redu. Toda na koncu te zadnje je stopil mimo in padel v vodo. »*Oh pover préive,*« [oh ubogi duhovnik], so vzkliknile prestrašene piemontske perice spodaj ob hudourniku. Bil je težek trenutek za don Ronchaila, ki je vedel, v kakem stanju so don Boskove noge. Na srečo je takoj vstal in so ga brez velike težave spravili na breg, medtem ko je pozdravljal svoj plašč, ki mu je zdrsel z ramen in ga je voda odnesla kakih dvesto metrov navzdol. Vsega premraženega in mokrega so spravili v kočijo in ga odpeljali nazaj domov. Ker ga niso imeli v kaj preobleči, kajti uboštvo pri hiši je bilo skrajno,

[5] Prim. MB XV, str. 514 [BiS XV, str. 336].

[6] Prim. okrožnico don Rue inšpektorjem, 29. marec 1883.

česar se je pa on silno razveselil, mu je ravnatelj svetoval, naj leže v posteljo. Po vseh teh dogodivščinah je imel srečo, da se je lahko oddahnil in nekaj dni mirno počival. Ko so prijatelji zvedeli, da je don Bosko moral v posteljo, ker v celi hiši ni bilo perila, da bi se preoblekel, so kar tekmovali, da so ga oskrbeli z vsem potrebnim. Najprej v hiši niso vedeli nič o tem, kar se je zgodilo, in so vsem, ki so spraševali, odgovarjali, da se don Bosko čuti nekoliko utrujenega. Toda naslednjega dne je on sam pred kakimi dvajsetimi gosti natančno pripovedoval o svojem padcu v Paglione in prisilni kopeli. Razpoloženi baron Héraud si je ob tem izmislil eno izmed svojih potegavščin. Dal je v obtok fotografijo Nice in na mestu, kjer je prišlo do padca v vodo, naslikal velik spomenik z napisom:

24. FEBRUARJA 1883 – SE JE DON BOSKO REŠIL IZ VODE PAGLIONEJA – EDEN IZMED VDANIH IN VESELIH PRIJATELJEV.[7]

V trenutku prostega časa je želel obiskati kuhinjo, ki so jo vodile sestre. Med njegovim ogledovanjem si je sestra Caterina Cei pri dviganju pladnja poškropila ovratnik z omako. Božji služabnik ji je tedaj dejal, da tak ovratnik ni več za rabo, čeprav je bil sicer še čist, in dodal: »Tako duša, ki bo ob smrti imela samo en madež, ne bi bila pripuščena v slavo nebes, temveč bi se morala očistiti v vicah.« Z njim je bil ravnatelj in pogovarjala sta se o finančnih težavah zavoda. Don Ronchail mu je potožil, da je moral pogosto nadlegovati svoje dobrotnike, ki so bili marsikdaj že naveličani tega in so mu to tudi dali čutiti. Don Bosko mu je v lepi piemontščini odgovoril: »Bodi pameten. Denar naj bo za tvoje sinove, ponižanje pa ohrani sam zase.«

V Nici je prišla k don Bosku gospa Mariangela Laroche iz Vallières v škofiji Limoges, ki je s svojim možem navadno preživela zimo na Azurni obali in se že večkrat srečala z don Boskom. Tistega dne je imela trn v srcu. V vasi sta z možem vzdrževala šolo, ki so jo vodile redovnice. Tedaj je departmajski časopis prinesel novico, v kateri so obtoževali predstojnico, da je sovražno govorila proti civilnemu zakonu. To je bil v tistem času divjega boja proti redovnim šolam silen pregrešek. Občinski svet je napovedoval tožbo pri javnem tožilcu in zaprtje katoliške šole. Gospa je prišla k don Bosku, da bi si olajšala dušo in ga prosila za nasvet. Don Bosko, ki bi moral odpotovati še tisti dan, je bil ves v pripravah, vendar jo je kljub temu sprejel. Mirno jo je poslušal, se nato zbral in odločno izjavil: »Šole ne bodo zaprli.« Stavek je še nekajkrat ponovil in nato dodal: »Morate iti na pot.«

»Sredi zime smo,« je dejala gospa. V naših krajih je sneg in bilo bi zelo neprevidno, če bi se izpostavljali tistemu mrazu. Potovanje bi se slabo končalo.«

»Morate iti na pot,« je don Bosko ponovil v ukazovalnem tonu, ki mu ni bilo mogoče oporekati.

[7] Pismo don Ronchaila don Rui, 24. februar 1883.

Pred tolikšno odločnostjo sta mož in žena sklonila glavi in se odpravila na dolgo potovanje. Domov sta prišla opolnoči. Ropot kočije je zbudil ljudi. Dobri so se razveselili njune navzočnosti v obrambo obtoženih. Drugi niso vedeli, kaj naj naredijo. Obtoževalci so se zmedeni zbrali še pred dnevom in se odločili, da bodo umaknili obtožbo. Upali so, da v odsotnosti edinih sposobnih ljudi, ki bi mogli prestreči udarec, njihova zvijača ne bo naletela na ovire. Tako pa je prišlo do zmage brez boja. »Zadosti je bilo ubogati don Boska in priti še ob pravem času,« je pisala gospa. »Bog je uresničil napoved svojega zvestega služabnika.«

Gospa, ki je bila tako pokorna don Boskovim besedam, je že prej doživela jasen dokaz njegove svetosti. Že tri leta je bila sprta s taščo zaradi krivice, ki jo je storila svojemu sinu, njenemu možu. Ni je več obiskovala, ni ji več pisala; podrla je vse mostove. Njen duhovni voditelj, ki je stvar dobro premislil in ugotovil, da ni bilo sovraštva, je dal, da so stvari šle svojo pot. Potem pa je tašča po dolgem omahovanju želela skleniti mir. Pri tem so ji pomagale različne osebe, a je bilo vse zaman. Nekega dne je pisala snahi in jo prosila odpuščanja za neprijetnosti, ki ji jih je storila. Toda snaha se ni omehčala.

Spor je bil na tej stopnji, ko je gospa prišla v Nico. Ko je zvedela, da je don Bosko v mestu, ga je šla obiskat. Z razliko od preteklega srečanja jo je sprejel s hladno zadržanostjo in ji takoj na začetku rekel: »Hčerka, vi niste v redu.«[8] Če jo je že sprejem presenetil, so jo te besede presunile to še toliko bolj. In don Bosko jih je kar naprej ponavljal. Prosila ga je za pojasnilo, nakar je rekel, naj gre k oltarju in Najsvetejše prosi za razsvetljenje. Ker je bilo že pozno, ni mogla še istega dne ponovno govoriti z Božjim služabnikom. Naslednjega dne je po maši poslušala pridigo, ki je govorila o krščanski ljubezni in odpuščanju žalitev. Takoj se ji je posvetilo in bila je pretresena ob dejstvu, da si v treh letih ni zares izprašala vesti. Padla je na kolena pred spovednikom in se malo zatem odpravila k don Bosku. Kakor hitro jo je zagledal, ji je, ne da bi ji dal odpreti usta, dejal: »Oh, draga hčerka, danes pa ste v redu. Odpustila vam je iz vsega srca in v pismo zlila vso svojo dušo. Bog je zadovoljen z vami.« Takoj po spovedi je pisala tašči pismo, polno ljubeznive vdanosti.[9]

Iz Nice je šel v Cannes. O tem potovanju, na katerem se je vlak večkrat ustavil, je don De Barruel poročal: »Povsod, kjer so zvedeli za don Boskov mimohod, so se zbirali ljudje in ga obkrožali. Navzoč je bil tudi pater Manin, nekdanji misijonar in življenjepisec slavnega in častitega arškega župnika, ki je rekel: »*Ce sont les mêmes scènes qui à Ars, et je m'y croirais encore«* [To so prav isti prizori

[8] Dobesedno: *Ma fille, vous n'éles pus dans l'ordre*.

[9] Dne 14. septembra 1899 je poslala poročilo o dveh dogodkih. Pisala je: »Tako rada sem imela don Boska, da se mi zdi nujno, da izrečem svojo hvaležnost.« Njegov Njen župnik je dodal izjavo, da je gospa Laroche *honestate ac religione insignem, proinde fide dignam* [se odlikuje po poštenosti in veri in ji zato lahko verjamete]. O še drugem don Boskovem obisku v Nici glej Dodatek, št. 16.

kot v Arsu in zdi se mi, da sem pri njih navzoč].[10]

V Cannesu se je zadržal nekaj dni. Stanoval je pri markizu La Croix Laval. Nekega dne mu je markiza predstavila svoje vnuke in izrazila željo, da bi kateri izmed njih postal duhovnik. On ji je odvrnil: »Samo eden bo postal duhovnik.« Napoved se je uresničila v osebi opata Saint Triviera, ki je bil inkardiniran v škofiji Dijon.

Dne 2. marca je zajtrkoval pri nekem 85–letnem gospodu, h kateremu ga je pripeljal navdušen sotrudnik msgr. Guigou, kaplan v neki znani bolnišnici. Vsi njegovi sorodniki so goreče želeli, da bi se vrnil k veri očetov. Don Boskova navzočnost je na vse naredila velik vtis, pa tudi na starčka je dobro vplivala, kakor se je to videlo naslednjega julija. Ko se je vrnil v svoj rojstni kraj Gerardmer in so ga napadle nevšečnosti, je, namesto da bi se vznemirjal, spravil z Bogom, nakar se je zdelo, da se mu je zdravje malo izboljšalo. Ni mogel iz hiše, zato je želel, da bi doma prejel sveto obhajilo. Ker v svoji mladosti ni prejel zakramenta birme in ker je bil mimogrede navzoč msgr. Turinaz, novi škof v Nancyju, ga je ponižno prosil, da bi mu podelil ta zakrament. Veselje vseh njegovih je doseglo višek.[11]

Kakor vedno je moral sprejeti nemalo ljudi, obiskati veliko bogatih tujcev in se odpraviti k mnogim skupnostim. Vendar nam o tem manjkajo dokumenti.[12] Don Ronchail nam pripoveduje o prizoru, ki je naredil velik vtis nanj in vse navzoče. Manjkalo je pet minut do odhoda vlaka in don Bosko je že hotel vstopiti, ko sta pristopila dva višja častnika, verjetno polkovnika ali generala, pokleknila pred njim na tla in ga prosila, da bi ju blagoslovil, kar je don Bosko storil v veliki preproščini in dobrohotnosti.

Iz Cannesa se je odpravil v Fréjus in tam pozdravil škofa. Prelat ga je prosil za nekaj svetinjic Marije Pomočnice, ki jih je nameraval poslati neki svoji zelo bolni krščenki v Parizu, ki je bila v smrtni nevarnosti. Ko je bolnica prejela svetinjico, si jo je obesila okoli vratu in začela devetdnevnico. Sredi devetdnevnice je ozdravela. Ko je prišel don Bosko v Pariz, se je okoli njega zbrala velika množica ljudi, ki jim je delil svetinjico. On, ki je nikdar ni videl, jo je pogledal in ji rekel: »Vam pa ne, ker ste jo dobili že od škofa v Fréjusu, vašega botra.«[13]

Škof je odločil, da če bi hotel, bi lahko govoril ljudem v stolnici. Po govoru se je don Bosku predstavil neki gospod, oče sedanjega župana (1934), in priporočil v molitev svojo soprogo, ki je bila zelo bolna in ji je grozila izguba vida. Svetnik je blagoslovil neki nabožni predmet, ki je pripadal bolnici, in dodal: »Recite ji, da ne bo umrla slepa.« Dejansko je umrla zelo priletna in je vedno videla. Oči

[10] Poroča don Rua v navedeni okrožnici.

[11] Pismo gospe Anne Nótinger don Bosku, Gérardmer (Vosges), 28. julij 1883.

[12] Imamo kratko poročilo o znamenitem srečanju (Dodatek, št. 17).

[13] O tem je don Ronchail poročal don Lemoynu.

so jo zelo bolele, specialisti medicinske fakultete so ji priporočali operacijo, ona pa o tem ni hotela niti slišati in je vedno ponavljala: »Don Bosko mi je zagotovil, da ne bom umrla slepa.«

Več gospa se je tedaj navdušilo za don Boskove ustanove. Neka neporočena ženska je bila tako vneta za pridobivanje članov in zbiranje obleke za don Boskove sirote, da jo je neki preprost človek, ko jo je srečal na cesti, ogovoril z »Dober dan, gospa don Bosko«.

Popoldne 6. marca se je don Bosko odpravil v La Navarre.[14] Dečki tamkajšnje hiše so ga navdušeno pozdravili v novem poslopju. Stavbi, ki so jo začeli zidati pred enim letom, ni manjkalo drugega kot don Boskov blagoslov. Takoj pri vhodu so pripravili prisrčno akademijo, na koncu katere je on dejal: »Ko se oče po dolgi odsotnosti vrne med svoje sinove, ga vsak pozdravi z dober dan, oče, dober dan, očka. To nam pove vse. Vi ste hoteli storiti več. Veselim se z vami vsemi. V glasbi ste od lanskega leta močno napredovali. Prepričan sem, da ste prav toliko napredovali v dobroti in znanju. Še naprej rastite v milosti in zdravju pred Bogom in pred ljudmi in skrbite, da boste imeli vedno dober tek.«

Popoldne 7. marca je slovesno blagoslovil novo stavbo. Nato je opravil še drug obred. Kapelica, ki so jo uporabljali do tedaj, ni več mogla sprejeti vseh fantov. Ker je že 1882 predvideval to pomanjkljivost, je predlagal grofu Collu, naj jo čim prej odpravi. Grof mu je v ta namen obljubil 20 tisoč frankov. Zato so takoj sklenili postaviti zadosti obširno in spodobno cerkev. Med njegovim obiskom so dela toliko napredovala, da je že lahko blagoslovil temeljni kamen. Bilo je silno slabo vreme, vendar so vsi najpomembnejši dobrotniki hiše prišli k dvojni slovesnosti.[15]

Dne 8. marca se je dobri oče po maši s solzami v očeh in živijo vzkliki odpravil proti Hyèresu[16] in Toulonu. V Toulonu je bil za nekaj dni zaželen gost grofov Colle, katerima je pripovedoval o treh urah, ki jih je prebil v vlaku z njihovim sinom Luigijem, ki je umrl pred tremi leti.[17]

Don Bosko je imel v svojem življenju celo vrsto srečanj z ustanovitelji in ustanoviteljicami redovnih družb. V Toulonu je srečal fanta, ki je postal pater Felice Rougier, ki še danes živi v Mehiki in je ustanovil Družbo Svetega Duha. Leta 1878 je bil pri osemnajstih letih novinec maristov v Lyonu. Toda rana na

[14] Podatke o obisku v La Navarru povzemamo iz kratke italijanske kronike tamkajšnje salezijanske hiše. V MB II je podan odlomek iz pisma inšpektorja don Pavla Albere, ki se nanaša na to leto, medtem ko je bilo to 1882 (prim. MB XV, str. 503 [BiS XV, str. 329]).

[15] Iz poročila o obisku, ki ga je dobil don Bosko v La Navarru. Prim. Dodatek, št. 18.

[16] Francoski *Salezijanski vestnik*, avgust 1883. Edini spomin na ta obisk v Hyèresu je pismo Isabelle Guille, ki je 15. novembra 1883 pisala don Bosku iz Pariza: *»Ozdravljenje moje matere, ki smo vam jo večkrat priporočili, je na dobri poti in že skoraj doseženo. Želimo, da bi ga presveta Devica dopolnila. Posebno vam priporočam ozdravljenje gospodične Félice Sanguier, ki ste jo videli v Hyèresu.«*

[17] Prim. MB XV, str. 87 [BiS XV, str. 59].

desnem zapestju, ki je niso mogli ozdraviti, ga je prisilila, da se je vrnil domov. Pet let pozneje je bila cela roka samo še kost in koža. Mati, ki je zelo cenila don Boska, je sina v Toulonu predstavila svetniku in ga prosila, da bi ga blagoslovil in ozdravil, da bi mogel postati duhovnik. Fant je pokleknil predenj. Don Bosko je objel njegovo glavo, zmolil kratko molitev in ga blagoslovil. Učinek je bil neposreden: rana se je zacelila, bolečine so prenehale in cela roka je spet dobila naraven videz. V spomin na ta čudež pater Rougier in njegovi sinovi častijo svetega Janeza Boska za posebnega zavetnika njihove redovne družine.

Dne 16. marca zvečer so priredili veliko slovesnost ob don Boskovem prihodu v Marseille.[18] Kaj se je tam dogajalo, nam je malo znano. Povedali bomo, kar vemo.

Splošno sporočilo povzemamo iz že omenjene okrožnice don Rue inšpektorjem: Iz Marseilla nam poročajo, da je sredi tega meseca tja prišel don Bosko, ki je popolnoma zavzet od množice obiskovalcev. Vozovi nenehno vozijo k njemu bolnike, da bi prejeli blagoslov, ki ga čakajo z velikim zaupanjem. Ves ta vrvež pa ga ne prevzema toliko, da bi pozabil na druge posle. Predvsem misli na cerkev Srca Jezusovega, ki je glavni cilj njegovega potovanja. Prav tako misli na misijone. V Lyonu bi mu prišel prav dokument Državnega tajništva, s katerim bi Sveti sedež priznal salezijanske misijone. Za eno in za drugo stvar je pisal iz Marseilla generalnemu prokuratorju.

Predragi don Dalmazzo!
Storim, kar morem, toda ti in don Savio morata iskati denar.
Po tvojem navodilu smo iz Cannesa po don Ronchailu poslali 3.000 frankov. Ta vsota nima nikakršne zveze z denarjem, ki smo ga po pomoti poslali msgr. Macchiju.
Prav tako smo iz Hyèresa poslali 2.000 frankov.
Ta teden ne boš prejel drugega denarja. Poslal bom več, ko bom odhajal od tod, ker moramo plačati težke dolgove naših hiš.
Bilo bi nadvse koristno, če bi nam monsinjor izdal potrdilo, v katerem bi bilo rečeno:
1. S privolitvijo in po naročilu svetega očeta Pija IX. smo ustanovili misijone v Urugvaju in v Patagoniji.
2. Sveta kongregacija razmišlja o delitvi Patagonije v tri vikariate, ker tako želi sveti oče.
3. Te misijone priporočajo Ustanovi za širjenje vere, da bi jih ta sprejela v dobrohotno varstvo.
Pogum! V Rimu ne manjka denarja. Pisal bom, kakor hitro bom zunaj te zmede.
Quaerite et invenietis *[Iščite in boste našli].*
Bog naj vas vse blagoslovi.
Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Marseille, 19. marec 1883

[18] Zapisnik s seje, 15. marec 1883.

Dne 29. marca je bil dan sotrudnikov.[19] Po maši je don Bosko blagoslovil lep kip Marije Pomočnice, ki ga je neka pobožna marsejska družina kupila za kapelo oratorija. Po svetem obredu je navzočim izrazil svoje zadovoljstvo, da je v Marseillu videl toliko vere ne samo med revnimi, temveč tudi med plemiči, ne samo med ženskami, temveč tudi med moškimi. Pohvalil je pogosto prejemanje svetih zakramentov in spodbujal k nadaljnjemu zaupanju do Marije Pomočnice. Popoldanskemu srečanju je predsedoval škof. Zadnji obiskovalci niso nikjer več dobili prostora. Niti v bližnjih sobah. Don Bosko je z dovoljenjem začel srečanje in potem podal stanje salezijanskih domov v Franciji. Pri tem se je držal reda, po katerem je obiskal posamezne ustanove. Govoril je francosko. Opat Mendre, ki je postal župnik pri sv. Trofimu, ni mogel sestaviti svojega poročila, ko pa je na konferenci govoril z don Albero o don Boskovi konferenci, je dejal: »Don Boskova zgovornost nima nič skupnega z zgovornostjo drugih. Da, govori drugače kot drugi, toda vedno ugaja.« Don Bosko je poročal o Nici.

V Nici sem našel novo hišo za sestre, ki so dodeljene zavodu, prostor za delavnice in kapelo za bogoslužje. Ta dodatna stavba je omogočila, da so število gojencev od sto povečali na dvesto. Gre za sto fantov več, ki se izučijo kake obrti, dobijo osnovno izobrazbo in se naučijo ljubiti Boga. To nas zelo tolaži.

Iz Nice sem se odpravil v La Navarre pri Toulonu. Kakor veste, smo tukaj zbrali zapuščene podeželske sirote. To je poljedelska kolonija, ki je dala že dobre sadove, in upamo, da bo dala še boljše. Lansko leto je tu stala le borna stara koča, ki je pretila, da se bo podrla. Treba jo je bilo takoj začeti popravljati. Ni bilo sredstev. Kljub temu pa smo zaupali v Boga in blagoslovili temeljni kamen obširne stavbe za več kot sto petdeset fantov. Danes je končana in tisti, ki je kot jaz videl stanje lansko leto in vidi danes novo stavbo, obstane presenečen in ne more drugega kot dati hvalo Bogu, ki nas je tako močno zaščitil.

O hišah zunaj Marseilla naj še povem nekaj o St-Cyru. Nevarnosti in zapeljevanja, ki so jim izpostavljeni mladi ljudje, je na deželi še posebno veliko za osirotela dekleta. Če hočejo preživeti, se morajo odpraviti v mesto in se prilagoditi vsakemu delu in vsaki službi. Pomanjkanje vzgoje in verskega življenja na eni strani in pohujšanje, pokvarjenost in hudobija na drugi povzročajo pravi pekel med njimi. Kdo more prešteti vse žrtve? Kdo more povedati, koliko teh žrtev se vrne na svoj dom takih, kot so odšle? Jasno je, da se je treba postaviti po robu pokvarjenosti. Zato je bilo treba poskrbeti za osirotele podeželske deklice. Tudi to smo storili. V ta namen je bila odprta hiša v St-Cyru, kjer je zbranih kakih štirideset deklet, ki dobivajo vzgojo, hrano, obleko, obdelujejo zemljo, se izobražujejo in so deležne šolskega in verskega pouka. Učijo se vsega, kar je v skladu z njihovim spolom, položajem in stanom, in se pripravljajo na bodoče življenje.

Toda z žalostjo v srcu moram reči, da je ta hiša zelo oddaljena od velikih naselji in zato manj poznana in ni deležna podpore kakor domovi v Nici, La Navarru in Mar-

[19] Okrožnica za povabilo v Dodatku, št. 19.

seillu. Treba bi bilo podvojiti ali celo potrojiti število deklet, vendar za sedaj nimamo potrebnih sredstev. Toda nam ne manjka upanje, da bomo mogli tudi tam začeti graditi novo poslopje. Ker smo napovedali boj peklu, se ne bomo dali premagati otrokom teme.

O našem oratoriju v Marseillu ni treba veliko besed. Sami vidite, koliko je bilo storjenega. Dogradili smo to kapelo, kupili zemljišče za tretjo stavbo in sedaj smo prisiljeni postaviti novo krilo, da zakrijemo pogled tistim, ki živijo okoli nas. Stavba bo kaj kmalu končana in bomo lahko dvignili število fantov od današnjih tristo na štiristo in še več. Samo po sebi se razume, da je za vse to potreben denar, in če ni denarja, so dolgovi. Veste, koliko znašajo dolgovi? Sto tisoč frankov. To je bil tudi prvi pozdrav, ki sem ga prejel od predstojnikov doma! Predložili so mi račune, ki z drugimi izdatki dosežejo dvesto tisoč frankov. Sedaj moramo nekaj narediti in potolažiti upnike, ki jih ne zadovoljijo besede. Treba je dobiti sredstva. Nekdo je predlagal molitev. Toda molitve niso zadosti, molitvi je treba pridružiti delo. Toda ne samo podjetniki, temveč tudi naši fantje se ne zadovoljujejo z molitvami, ker jedo velike količine kruha in naj jim še toliko pripovedujem, da bi se znebili navade, se mu ne odpovedo niti za en dan. Ne zahtevajo slaščic, nikakor ne, temveč kruh in mineštro, da se lahko najedo do sitega. To je hrana, ki jo pričakujejo in ki jim jo moramo priskrbeti.

Vprašali boste, kako je mogoče poravnati tako velik dolg? V Turinu smo pred kratkim dokončali gradnjo prelepe cerkve, ki je stala skoraj milijon. Ali veste, koliko denarja smo imeli v žepu, ko smo začeli dela? Osem soldov. Tisti prvi teden smo bili v skrbeh, kako bomo plačali delavce. Takrat so predstojnika poklicali k postelji neke bolne gospe, ki ni več upala v pomoč človeških sredstev, temveč je vse zaupanje položila v Marijo Pomočnico. »Brez dvoma vam bo Marija pomagala,« je dejal duhovnik, »toda tudi vi morate storiti, kar vam je mogoče. Predvsem molite, molite goreče devet dni tri očenaše, zdravamarije, slavaočetu *in eno* Pozdravljena Kraljica.*«*

»Seveda bom vse to rade volje storila, in to čim bolj pobožno.«

»Vendar to še ni zadosti,« je odvrnil predstojnik. »Storiti morate še kaj Mariji v čast. Pomagati mi morate pri delu, ki smo ga začeli (povedal ji je, za kaj gre). Res ne vem, kje naj vzamem denar, da bom prihodnjo soboto plačal delavce. Vi bi morali storiti to namesto mene.«

»Obljubljam, da bom storila tudi to. Naj mi mati Božja Marija pomaga, da bom v soboto mogla zapustiti posteljo. In koliko bo to zneslo?«

»Za ta teden je potrebnih tisoč lir.«

»Prav. Vrnite se v soboto in jih boste dobili.«

Predstojnik se je na dogovorjen dan proti poldnevu vrnil v hišo bolnice. Potrkal je na vrata. Prihitela je hišnica in mu poročala o gospodarici: »Oh, dobri oče! Popolnoma je zdrava. Vstala je. Ker ni bila zadovoljna, da bi se sprehajala samo po hiši, je šla v cerkev.«

»Bog bodi zahvaljen!« je vzkliknil duhovnik. »Pa vam ni pustila ničesar, kar bi izročili meni?«

Takrat je vstopila gospa, pripovedovala o ozdravljenju, podarila dar in še naprej pomaga vse do konca gradnje.

To je eden od mnogih dogodkov, ki so pomagali zgraditi svetišče Marije Pomočnice v Turinu. Od enega milijona, ki smo ga porabili za gradnjo, je bilo vsaj osemsto tisoč lir iz darov za prejeta uslišanja na priprošnjo matere Božje Marije. Menim, da se to, kar se je zgodilo v Turinu, lahko ponovi tudi tukaj v Marseillu v oratoriju sv. Leona.

Potem ko se je zahvalil darovalcem, je govoril še o napredku v raznih krajih in končal z *date et dabitur vobis* [dajte in boste prejeli].[20] Tu je spodbudil navzoče, da naj sodelujejo z don Boskom, ki je orodje v rokah Božje previdnosti, in jih prosil za pomoč v dobrem zgledu in miloščini ter povedal naslednjo ljubeznivo zgodbo.

V severni Afriki je bil samostan, ki ni ničesar posedoval, pa je kljub temu z dobroto vernikov vzdrževal svoje redovnike in dajal miloščino revežem. Toda sčasoma so zabredli v velike denarne težave, darovi so se manjšali in življenje je postalo nevzdržno. Predstojnik je ves v skrbeh šel vprašat za svet enega svojih kolegov, ki je bil tudi predstojnik samostana, in mu prikazal svoj položaj. Ta je iz pripovedi zvedel, da so zaradi zmanjšanih prihodkov najprej zmanjšali miloščino in potem popolnoma ukinili vsako pomoč revežem. V tem je videl vzrok dogajanja. Rekel je: »V vaši hiši sta stanovali dve sestri, eni je bilo ime *Date* in drugi *Dabitur*. Ko so odpravili *Date*, je odšla tudi *Dabitur* in pustila redovnike v revščini.« Poslušalci so se zasmejali in spoznali, da pomeni pomagati bližnjemu dobivati od Boga vse vrste blagoslovov.

Denar, ki ga je don Bosko zbral v dveh tednih svojega bivanja v Marseillu, je malo razbremenil težo dolgov v Oratoriju sv. Leona, vendar je bila to le trenutna in nezadostna pomoč. Videl je, da je mesto v veliki denarni stiski, ki ni dopuščalo velikodušnosti normalnih časov. Zaradi teh okoliščin je malo omilil svoj poziv h krščanski dobrodelnosti in se odločil, da bo tudi drugje iskal pomoč. Istočasno so mu prišle vabljive ponudbe iz Lilla in Barcelone. Ko je opat Guiol povezal oboje, je našel razlog, da je spodbudil gospe marsejskega odbora: »Božja previdnost,«[21] je dejal, »se jasno kaže v don Boskovih delih in potrjuje resničnost besed Pija IX.: 'Don Bosko je apostol in jaz imam vanj popolno zaupanje.' V njegovih domovih in med prebivalci, ki se tam zbirajo, je čutiti jasen vpliv izžarevanja njegove svetosti. Fantje iz Oratorija sv. Leona so s svojim vedenjem prava pridiga in pri slovesnih obredih pogosto vzbudijo v navzočih željo po vrnitvi k prejšnjemu lepemu življenju. Dobrota teh fantov dokazuje odličnost ustanove in je dosti boljše priporočilo kot še toliko lepih besed.«

V semenišču se je pripetil dogodek, ki kaže spoštovanje, ki ga je don Bosko

[20] *L'Echo de N. D. de la Garde* (8. april 1883, št. 19) je pisal: »Preprost govor, izrečen s čudovito prisrčnostjo in očetovsko dobrohotnostjo, je globoko presunil odlično občinstvo, ki se je zbralo pred prižnico. Zavzeto delovanje vernikov po spodbudi svetega redovnika je jasen dokaz podpore, ki jo Bog daje kreposti velikega ustanovitelja.«

[21] *Zapisnik,* seja 12. aprila 1883.

užival v Marseillu. Neki bogat gospod, velik dobrotnik hiše, je želel pripraviti svojemu sinu kleriku presenečenje z don Boskovim obiskom. Don Bosko je privolil in šel v semenišče, kjer so želeli govoriti z rektorjem, toda tega ni bilo. Prosili so za podrektorja. Ta je prišel, jih ljubeznivo sprejel in vprašal, kaj želijo od njega.

»Dovoljenje, da bi smeli govoriti z mladim Oliverjem,« je odvrnil oče.

»Nemogoče. Semeniščniki so sedaj v šoli.«

»Toda tu gre za izreden primer,« je pripomnil don Bosko.

»Gre za tujca, njegovega prijatelja, ki ne more priti še drugič.«

»Zelo mi je hudo, da se je tako zgodilo. Toda samo rektor bi mogel dovoliti tako izjemo. Jaz gotovo ne bom prevzemal take odločitve.«

»Pa vendar nam morate dati to dovoljenje,« je odvrnil don Bosko. »Prepričan sem, da bi vaš predstojnik to storil.«

»Oprostite mi, toda jaz ne vstopam v pravice predstojnika. Meni je zadosti pravilo.«

Pogovor se je nadaljeval med vljudnimi prošnjami na eni strani in ljubeznivimi zavračanji na drugi, dokler ni klerikov oče izgubil potrpljenja in končal prerekanja z odločnim:

»Toda ali veste, s kom govorite?«

»Seveda vem: z duhovnikom, ki mora biti ugledna osebnost že zato, ker je v vaši družbi. Vendar pa to ni zadosten razlog, da prekršim pravilo.«

»To je don Bosko!« mu je zakričal gospod Olive.

»To je don Bosko?« je ponovil vredni duhovnik. Po teh besedah je padel na kolena in ponavljal: »Don Bosko, don Bosko!« in mu navdušeno poljubljal roko. Potem je stekel proč in začel zvoniti ter klicati: «Don Bosko, don Bosko!«

Ob klicu zvonca so prihiteli iz predavalnic profesorji in slušatelji in tudi oni vzklikali: »Don Bosko, don Bosko!« Preskakovali so stopnice, se gnetli okoli njega in mu poljubljali roko. Prizor ganljivega navdušenja.

Medtem se je vrnil rektor, dal zbrati klerike v dvorani in popeljal tja don Boska. Prosil ga je, naj jim spregovori kako besedo. Don Bosko je v vsej preproščini začel postavljati vprašanja:

»Koliko diakonov vas je?«

»Veliko.«

»In koliko subdiakonov?«

»Veliko.«

»Prav, poslušajte veliko resnico. Vi vsi boste nekega dne, ki ni daleč, postali duhovniki. Nikdar ne pozabite, kar vam bom sedaj povedal. Duhovnik ne gre niti v nebesa niti v pekel nikdar sam: z njim gre vedno velika množica duš, ki jih je rešil s svojo sveto duhovniško službo in s svojim lepim zgledom ali pa jih pogubil s svojo malomarnostjo v opravljanju svojih dolžnosti in s svojim slabim

zgledom. To si dobro zapomnite.« Nato je to svojo trditev ponazoril z dogodki iz cerkvene zgodovine.

V trenutku velike duševne stiske družine Olive je don Boskova beseda prinesla žarek tolažbe. V tako imenovani vojni proti Krumirom v Alžiru[22] sta bila v operativnih enotah tudi dva sinova gospoda Oliveja. Mati je pisala don Bosku in ta ji je odgovoril, da nobeden izmed njiju ne bo umrl v tej vojni. Toda eden je vendar umrl za tifusno vročico. Mati je ponovno pisala don Bosku in ga spomnila na njegovo napoved. Don Bosko ji je odgovoril, da je obiskal bojišče in pregledal mrtve, pa ni videl njenih otrok. Še enkrat ji je zagotovil, da nobeden ne bo umrl v vojni. Kar se tiče drugega, ki je bil žrtev te bolezni, je zagotovil, da bo ob svojem prihodu v Marseille in na kosilu pri družini Olive ta sin kralj praznika in bo sedel na častnem mestu. »Tako se je tudi zgodilo,« pravi don Lemoyne, ki je slišal to pripovedovati očeta Oliverja.[23]

Ta družina Olive nima nič skupnega z drugo istoimensko družino, iz katere izhaja naš don Lodovico, ki je umrl 1919 kot misijonar na Kitajskem. Zdi se, da je to fant, ki je l. 1883 pri sedemnajstih letih prvikrat srečal don Boska. Tedaj je neka goreča sotrudnica seznanila Oliverjeve z don Boskom, ki je sprejel povabilo na kosilo. Številna družina, trinajst dečkov in deklic, je takoj pritegnila njegovo pozornost. Po kosilu je hotel vse videti in vsakemu povedati besedico. Ko je prišel na vrsto Lodovico, ga je pogledal s svojim prodornim pogledom in obrnjen dejal: »Ta bo za don Boska.« To je bil materin benjaminček. Kljub temu je ta globoko verna žena 1886 po rokah Božjega služabnika darovala Bogu svojega otroka.[24]

Ime *monsieur* Olive je postalo opevano med oratorijskimi prebivalci. Ko je 1883 prišel v Valdocco in so ga kot velikega dobrotnika sprejeli z vsemi častmi, je po kosilu šel na dvorišče med fante in jim dejal, da bo na dan, ki ga bo določil don Bosko, dobil vsak polovico piščanca. Na Porta Palazzo, veliki turinski tržnici, so prodajalci in prodajalke ponujali na dolge palice obešeno perutnino, ki so jo zaklali prejšnji večer. Zjutraj so navsezgodaj prišli preskrbovalci hotelov in jih kupovali. Toda tistega jutra na svoje veliko presenečenje niso dobili ničesar. Povsod so jim govorili: »Vse je odnesel don Bosko.« Slavni Rossi, kuhar v zavodu, ki je dobro poznal navade kupcev, je že navsezgodaj pokupil vse, kar je bilo pri roki. Lahko si mislimo, kaj so govorili in kake opazke so delali. Prišlo je tudi do prepirov stalnih kupcev z njihovimi dobavitelji. Toda naj bo že kakor koli,

[22] Ta alžirski pohod je bil posledica roparskih napadov 30. in 31. marca 1881 na področju Constantine. Francija je poslala tja 40 tisoč mož. Pohod se je končal s pogodbo v Cair-Saidu (12. maj 1881), ki je postavil Tunis pod francoski protektorat.

[23] Don Lemoyne je srečal v Marseillu mladega povrnjenca iz Afrike, ko si še ni popolnoma opomogel od bolezni. Bilo je to nekaj dni prej, preden je don Bosko šel na tisto kosilo. Ta družinski praznik so obhajali leta 1882 ali 1883.

[24] V. Chantier, *Un missionnaire salésien. Le père Ludovic Olive.* Nice, Ecol prof. sal. Don Bosco; 1931.

tokrat so vsi piščanci in kure poleteli v Oratorij in se predstavili tamkajšnjemu kuharju.

Omenili bomo še tri izjemne dogodke, čeprav prvi sodi v leto 1882.[25]

Na predvečer konference je don Bosko srečal v hiši v Marseillu dve osebi, ki sta se prišli zahvalit Mariji Pomočnici. Dne 11. februarja preteklega leta je neka ženska privedla svojega sina, ki je bolehal za boleznijo, ki je bila po sodbi zdravnikov neozdravljiva: težek tur je polnil levo oko. Edina rešitev bi bila operacija. Don Bosko je materi in sinu priporočil veliko zaupanje v Marijo Pomočnico, podelil fantu blagoslov Marije Pomočnice in na uslišanje ni bilo treba dolgo čakati, kajti tri dni pozneje je bilo oko spet normalno in na praznik vnebohoda je izginila tudi vsa težava z vidom. V zahvalo Mariji Pomočnici so don Bosku izročili tudi zajeten dar.

Drugi dogodek se je pripetil na sam dan konference. V telegramu dne 29. aprila iz Berna je grofica Aure sporočala don Bosku, da se je njenemu soprogu pljučnica sprevrgla v meningitis in da trpi strašne bolečine. Zato se obrača nanj, da bi s svojo molitvijo in molitvijo dečkov dosegel malo olajšanja. Naslednjega dne je nov telegram naznanil poslabšanje stanja in ponovne prošnje za molitev. Don Bosko je takoj goreče molil in dal moliti v ta namen. Minil je dan in napočil je drugi, ki je prinesel naslednje sporočilo: *Il est sauf* [rešen je]. Čudežno ozdravljenje je ostalo trajno.

Tretji dogodek je povezan z don Boskovim obiskom v Avignonu. Gospodje Almaric so imeli tam hčerko, ki je bila že tri mesece bolna in so jo zdravniki spoznali za neozdravljivo. Starši so v naglici prišli v Marseille in prosili don Boska, da naj jo obišče in ji da svoj blagoslov. Ker je imel v svojem načrtu tudi obisk Avignona, je obljubil, da bo prišel. S tem tolažilom sta se starša takoj vrnila domov.

Pismo gospodične Clare Louvet, ki ga navajamo kot zadnje v Dodatku, pa postavlja na glavo celotno kronologijo potovanja, če ne dopustimo napake v datumu: »Marseille, 2. marca«. Drugega marca naj bi bil po teh podatkih don Bosko že v Marseillu. Iz zapisnika Odbora pa razberemo, da don Bosko pred 16. ni bil v mestu. Zato menimo, da mora biti za 2 še neka številka, mogoče še druga 2.[26] Načrt potovanja, o katerem govori pismo, je bil namreč deležen nekaj popravkov.

Tako je v ponedeljek 2. aprila v spremstvu tajnika don De Barruela šel na pot. Po srečnem naključju sta dobila ekspresni vlak, ki ju je v dveh urah brez

[25] O prvih dveh govori don Rua v okrožnici inšpektorjem dne 1. aprila.

[26] Mogoče opustitev lahko takole razložimo. Zgoraj nad prvo črto je don Bosko zapisal z velikimi črkami: *Oratoire S. Léon, Marseille* [Oratorij sv. Leona, Marseille]. Marseille je čisto do roba, ker je list majhen. Pod *Marseille* stoji *2. marec 1883*. Toda oko ni dobro ocenilo prostora in je zato takoj, ko je začel pisati, moral stisniti črke, če je hotel, da bi vse napisal. To pomanjkanje prostora je bilo verjetno vzrok, da ni napisal še ene številke.

vsakega postanka pripeljal v mesto papežev. Glas o njegovem prihodu je zbral na železniški postaji številno množico ljudi, ki so ga pričakovali pri izhodnih vratih. Da bi ga obvarovali pred navalom tolikšne množice, se je izmuznil skozi skrivna vrata bližnje kavarne in sedel v pripravljeno kočijo, ki ga je hitro odpeljala v mesto. Ko so se ljudje zavedeli, kaj se je zgodilo, so se pognali za njim. »Stvar je bila nadvse smešna,« je pisal don De Barruel, »obenem pa zelo spodbudna, ker je na tako izviren način pričala o navdušenju in priljubljenosti našega svetnika.«[27]

Don Bosko se je v mestu nastanil pri gospodu Michelu Bentu, ki je imel veliko trgovino s svetimi oblačili in posodami. Čeprav je bilo skladišče zelo dolgo, je bilo vendar polno ljudi, ki so se stiskali k stenam, da so mu naredili prostor in prejeli njegov blagoslov.[28] Kljub tej veliki množici pa je vladala popolna tišina in zbranost, ki je bila izraz velikega spoštovanja, ki se ga don Bosko ni zavedal. Gospod Bent mu je povsod sledil in ga skušal podpirati, ker se mu je zdel malo slaboten. Zato ga je svetnik imenoval svojega angela varuha, kakor je imenoval svojega ministranta *enfant de choeur* [otrok srca], njegovega sina, ker mu je ministriral. Kljub vsem tem previdnostnim ukrepom pa so mu razrezali talar, da so dobili relikvije. Ko se je zavedel tega skrivnostnega početja, je dobrovoljno dejal: »Režejo mi talar. Da bi mi vsaj priskrbeli novega.« Gospodar je poslal sina Guglielma h krojaču, da mu je sešil novega in je bil tako nared za odhod.

Naslednje jutro je maševal pri damah Sacre Coeur, od katerih je bila ena sestra njegovega tajnika. Po končani maši so ga gospe dobesedno oblegale in vsaka je hotela poseben blagoslov in besedico samo zanjo. Vdal se je prošnjam tamkajšnjega dekana in sprejel nagovor ob štirih popoldne v nadškofijski cerkvi sv. Agricola, kjer je l. 1371 papež Gregorij XI. ustanovil javno liturgično češčenje sv. Jožefa.

Prostorna cerkev se je napolnila z verniki kakor »malo prej za veliko noč, kar ni malo«, je pripomnil neki avignonski časopis.[29] Neki drug časopis je ponovil[30] dopis iz Avignona: »Občudovali smo ne samo množico vernikov, ki so prihajali, da bi prejeli kak nasvet, blagoslov, spomin, temveč tudi ljubeznivo preprostost, ponižen smehljaj in zatajevanje človeka, ki je sprejemal in blagoslavljal vse, uboge, majhne, bolne, kakor bi to storil sv. Frančišek Saleški, Vincencij Pavelski ali častiti arški župnik.« Isti časopis je o konferenci zapisal: »Pred

[27] Omenjena okrožnica don Rue in pismo don De Barruela grofu Collu, Valence, 5. april 1883.

[28] Neki mlad fant Giuseppe Françon mu je iz Tarascone 30. maja, ko so vsi časopisi govorili o don Bosku, pisal: *»Jaz sem mladi fant, ki sem bil ozdravljen v Lurdu in oblečen v modro, ki sem s svojim očetom imel srečo, da sem vas videl in prejel vaš blagoslov pri gospodu Michelu Bentu v Avignonu preteklega meseca aprila. Vi ste bili tako dobri, da ste mi obljubili poseben spomin pri sveti maši.«*

[29] *Gazette du Midi*, 5. april 1883.

[30] *Semaine religieuse* v Nizzi, 22. april 1883.

svojim brezštevilnim občinstvom don Bosko ni mogel, da ne bi hvalil papežev in njihovega mesta, zvestega preteklim izročilom in globoko katoliškega. Dejal je, da bi v tistem trenutku rad imel zgovornost največjih francoskih govornikov Fénelona, Bossueta in Dupanloupa. Nato je začel opisovati zgodovino salezijanskih oratorijev in se opravičil, da mora govoriti o svoji osebi; ne iz ošabnosti, je dejal, temveč samo zato, da pove, kaj vse se je storilo. Težko je opisati zadovoljstvo, ki ga čutiš, ko poslušaš tako besedo, ki je hkrati preprosta, apostolska in nadvse jasna. Italijanski prizvok in tuj način izražanja še zdaleč nista kvarila govora.«

V isti cerkvi je naslednjega dne maševal in k maši je prišla tudi hčerka gospoda Almarica. Ko jo je naslednjega dne obiskal, je bila v zelo slabem stanju. Zaradi pljučne jetike ni mogla več zapuščati postelje in zdravniki so ji pripisovali kvečjemu še štirinajst dni življenja. Don Bosko jo je spodbudil, naročil družini, naj opravijo običajno devetdnevnico, in obljubil, da bo tudi on molil. Rekel je, da bo bolnica ozdravela, če je taka Božja volja. Starši so hoteli, da bi ona sama prosila don Boska za zdravje, toda dobra deklica, stara sedemnajst let, ga je prosila samo za to, da bi naslednjega dne lahko bila pri njegovi maši. Don Bosko ji je zagotovil, da bo lahko šla.

Vsi domači so se pripravili za to slovesnost. Ponovno so govorili z Božjim služabnikom, ki je potrdil, kar je rekel, in dodal, da bi bolnica lahko tudi prejela sveto obhajilo. Vendar je svetoval, da bi ji ob treh ali štirih iz previdnosti dali kaj jesti, češ da ima on pooblastilo, da daje taka dovoljenja. Toda ob sedmih, ko bi bilo treba vstati, revica ni bila zadosti močna, da bi se dvignila iz postelje. Drugi so odšli v cerkev in tam so obvestili don Boska, ki je takoj odgovoril: »*Si, si, elle viendra*« [Da, da, prišla bo]. Čudovita zadeva! Medtem ko je svetnik izrekel te besede, je bolnica nepričakovano rekla svoji sestri, zvesti bolničarki: »Menim, da bom lahko šla k maši.« Vstala je, se hitro oblekla, šla po stopnicah in se s sestro odpeljala v kočiji. Ko je vstopila v cerkev, so se vsi začudili. Maša se je pravkar začela. Bolnica je brez težave sledila sveti daritvi, prejela sveto obhajilo, šla domov in bila na nogah nekaj ur, tako da so jo v kočiji odpeljali na sprehod. Ozdravljenja ni bilo, vendar je bila toliko boljša, da je lahko šla na deželo. Tam je 24. maja s svojimi spet bila pri sveti maši in šla k obhajilu v župniji, ki je tri kilometre oddaljena od njihove posesti. K sveti mizi je pristopil tudi oče, odvetnik v Avignonu, ki že dolga leta ni opravil velikonočne dolžnosti. To je bila druga milost.

Kmalu je sledila še tretja. Leta 1883 so praznik Marije Pomočnice iz liturgičnih razlogov prenesli na 3. junij. Sorodnikom je prišlo na misel, da bi bolnico ob tej priložnosti pripeljali v Turin. Zdravnik, ki so ga vprašali za svet, se je odločno uprl. Pisali so don Bosku in ga prosili za mnenje. Don Bosko je poslal telegram, naj kar pridejo brez bojazni. Spremljali so jo mati, sestra in svak. »Re-

vica,« je rekel zdravnik bolničinemu bratrancu, »ne bodo je več žive pripeljali nazaj.« Nasprotno, potovanje je lepo uspelo. Don Bosko jih je sprejel nadvse ljubeznivo in jih povabil k prazničnemu kosilu. Vsi so opravili svoje pobožnosti, udeležili so se obeda skupaj z velikim številom povabljenih. Naša mladenka je bila vedno zraven. Končno so odpotovali s sladkim upanjem v srcu. Toda 23. maja 1884 je Marija Pomočnica svojo vdano častilko poklicala k sebi. Prejela je vse svete zakramente in izdihnila z don Boskovim imenom na ustih.

»Če don Bosko ni mogel izprositi zaželenega čudeža,« je pisala sestra nekaj let pozneje,[31] »pa nam je priklical celo vrsto drugih pomembnih milosti.«

V župnijski zakristiji se je ustavil pred nekim dečkom, ga pomembno pogledal in dejal: »Ti boš duhovnik.« To je kanonik Aurouze.

Ko se je bližala ura odhoda, je bilo le težko rešiti don Boska pred navalom ljudstva, ki je vdrlo v zakristijo.

»To je prava poplava,« so mu rekli.

»En razlog več, da gremo stran,« je odvrnil.

Potrebovali so dvajset minut, da so prišli iz cerkve v župnišče, ki je oddaljeno le nekaj korakov. Ljudje so ga pričakovali pri glavnih vratih, on pa je šel iz cerkve pri stranskem izhodu, od koder so ga v kočiji hitro odpeljali na železniško postajo. »To je še danes vpliv, ki ga imata krepost in svetost na množice,« je sklenil svoje pisanje avignonski dopisnik.

Don Bosko se je odpravil v Valence. Ljudstvo ga je navdušeno sprejelo. Stanoval je pri gospodu Du Boysu. Dne 6. junija se je zbralo veliko ljudi za mašo pri sv. Apolinaru. Zvečer je imel kratek nagovor v kapeli sester trinitark. Po osmi uri se je vrnil domov skozi vrt Sester sv. Marte, ki so pot razsvetlile z lampijončki in so skupaj s svojimi gojenkami kleče čakale njegovega mimohoda v želji, da bi prejele njegov blagoslov. Iz Valenca je pisal grofu Collu: »Kljub najboljši volji, da bi vam pisal, se mi je to posrečilo komaj sedaj […]. Vedno se spominjam vaših ljubeznivosti, pozornosti in miloščine, ki ste mi jih izkazali zlasti v času, ko sem imel srečo, da sem mogel nekaj dni prebiti pri vaši uglednosti v Toulonu. Besede, ki jih pišem vam, bi rad izrekel tudi gospe grofici, ki je lahko imenujemo *predobra mati* salezijancev.«

Pot je nadaljeval proti Lyonu, tretji pomembni postaji, kjer je *Éclair* s posrečenim člankom znal vzbuditi nestrpno pričakovanje njegovega prihoda.[32] Članek se je začel in končal takole: »Čez nekaj dni bo mesto Lyon imelo srečo, da bo gostilo don Boska. Gotovo bo sedež galskih primatov, prizorišče toliko slavnih del, z veseljem pozdravil sladkega in svetega duhovnika, ki ga vsa Italija že dolgo časti kot eno največjih znamenitosti in ki ga Francija, vedno občudovalka velikih dogajanj in od Božje previdnosti izbranih ljudi, začenja ljubiti

[31] Poročilo, 12. februar 1931.

[32] Dodatek, št. 20.

in blagoslavljati [...]. V kratkem bo lyonsko meščanstvo slišalo besede svetega duhovnika, besede, ki jih ni mogoče poslušati, ne da bi občutil, tudi proti svoji volji, globoko ganjenost. Don Bosko bo govoril o svojih ustanovah s tisto svojo vzvišeno preprostostjo, ki daje čar njegovi besedi, ob kateri zadrhtijo najgloblje strune src, in bo naslovil topel poziv velikodušnosti lyonskih vernikov. Dobrodelne krščanske duše, zadovoljne boste slišale te pozive in boste srečne, o tem smo prepričani, da boste pripomogle s svojimi velikodušnimi miloščinami pri vzdrževanju in širjenju salezijanskih ustanov, ustanov polnih žrtev in krščanske ljubezni, krščanske in domovinske ljubezni. Tako boste pokazali dobremu duhovniku don Bosku, da tudi v tej lepi francoski zemlji lahko najde prave in odkrite prijatelje, in vi boste na tak način zaslužni pred Bogom in pred domovino.«

V Lyonu se je zadržal deset dni, od 6. do 16. aprila. Povsod, kjer se je pojavil, so mu vse od začetka do konca izkazovali izredna znamenja spoštovanja. Ni mogel svobodno prihajati in odhajati, ne da bi mu morali odpirati z živo silo pot, kajti vedno ga je obdajala tako strnjena množica. Prav tako niso bili vsi zadovoljni samo s tem, da so ga videli, temveč so se ga hoteli tudi dotakniti in z njim govoriti.

Niso mu pa dovolili, da bi javno govoril v cerkvah mesta. Kardinal Caverot je pripisal prevelik pomen enemu izmed pisem msgr. Gastaldija, ki je zvedel za don Boskovo potovanje v Francijo in cilje, ki jih je hotel doseči; ustvaril si je sovražno razpoloženje do Božjega služabnika. Pariški kardinal njegova eminenca Guibert, ki je prejel sporočilo podobne vsebine, pa se ni kaj dosti oziral na to, ampak ga je celo obvestil o pismu in pokazal svoje ogorčenje zaradi takega vmešavanja. Dovolil mu je, da je imel konference v eni najbolj slavnih pariških cerkva.[33]

Tudi tokrat mu je msgr. Guiol, brat župnika pri sv. Jožefu v Marseillu in rektor Katoliške univerze, odprl svoje stanovanje. K monsinjorju so prihajale ugledne osebnosti in ga prosile, da naj bi pripravil don Boska, da bi sprejel povabilo na kosilo, brez števila drugih pa je nadlegovalo potrpljenje don De Barruela, da bi jim pripravil zasebne avdience.

Na neki vzpetin nad Lyonom je zelo obiskovano svetišče Matere Božje De Fourvière. Tam je don Bosko v nedeljo popoldne 8. aprila lahko govoril vernikom. Cerkev in trg pred njo sta bila polna ljudi. V prezbiteriju sta ga med drugimi pričakovala benediktinec don Pothier, dober poznavalec gregorijanskega petja, in vrhovni predstojnik sulpicijancev. Nedaleč od cerkve je blagoslovil neko revno ohromelo beračico, ki je vzbujala splošno sočutje. Učinek njegovega blagoslova se ni pokazal takoj, temveč šele v njenem bednem stanovanju.

[33] *Summarium* [Povztek], *Positio super virtutibus*, št. III, §§ 235–236.

Sestre Krščanske ljubezni so vedele povedati, da je vrgla od sebe bergle in spet zadobila dar hoje in uporabe rok.[34] Na koncu slovesnosti se je don Bosko moral pojaviti na oknu rektorja univerze, da je podelil blagoslov, če so hoteli, da bi se množica razšla.

Na Fourvièrju je 15. aprila dopoldne na praznik varstva sv. Jožefa obiskal redovnice Dvorane zadnje večerje, katerih cilj je omogočati gospem, da bi na najboljši način opravljale duhovne vaje. Prišel je proti enajsti uri. Da bi predstojnica omogočila skupnosti, da se zbere, ga je povedla v bolniško sobo težko bolne matere De Fraix. Pričakovali so čudež, toda on jo je samo spodbudil, podelil blagoslov in ji zagotovil, da jo bo ta blagoslov spremljal do smrti. Ko so zapustili bolniško sobo, je don Bosko povedal predstojnici, da je bolnica dobro pripravljena za nebesa. Sestram, ki so ga pričakovale v dvorani, je na kratko spregovoril in jim priporočil izpolnjevanje pravil, da bi tako pripravljale svetnice za nebesa. Na koncu jih je blagoslovil. Šel je tudi blagoslovit skupine gospa, ki so opravljale duhovne vaje. Ena izmed njih, ki je bila gluha, se mu je priporočila in ga prosila, da naj ji izprosi milost ozdravljenja. Svetoval ji je, da naj zaupa v blaženo Devico in jo vsak dan do 15. avgusta goreče prosi.

V hiši je stanovala tudi soustanoviteljica družbe mati Teresa Couderc, za katero je v Rimu v teku proces kanonizacije. Bila je bolna in don Bosko ji je podelil svoj blagoslov.[35] Njene hčere so pričakovale kako čudežno ozdravljenje. Toda sveta redovnica je o tem obisku povedala: »Po obisku sem bila veliko bolj sproščena kot prej. Nisem prosila milosti ozdravljenja, temveč vse milosti, ki so povezane z blagoslovom tega svetega moža. Oh, da, to je zares svetnik,« je prepričano ponavljala. Ko je predstojnica pisala o tem srečanju, je dejala: »Nič ni bilo bolj spodbudnega kot to, kako sta se ta dva sveta človeka med seboj spodbujala, da bi molila drug za drugega.«

Za torek so napovedali sveto mašo v cerkvi sv. Frančiška Saleškega. Kakor vedno se je zbralo veliko ljudi. Da ga na koncu gneča ne bi zadušila, so morali zagraditi vrata zakristije.

Dne 11. aprila je sprejel ljubeznivo in goreče povabilo na kosilo v letoviško hišo semeniščnikov, ki se jih je tam zbralo kakih dvesto skupaj s svojimi predstojniki in mnogimi uglednimi osebami. Kako ljubeznivo so ga sprejeli rektor, profesorji in kleriki! Obedovali so vsi skupaj v veliki dvorani. Proti koncu so ga ljubeznivo prisilili, da je bodočim služabnikom oltarja dal nekaj nasvetov in spodbud. Vsi so ga poslušali v globoki tišini in ga nato nagradili z navdušenim ploskanjem.

V Lyonu je deloval *Patronage* [zavetišče], imenovano po Notre-Dame de la

[34] Pismo don De Barruela grofu Collu, Moulins, 17. april 1883.

[35] Medtem ko popravljamo krtačne odtise (12. maj 1935), so v Rimu prebrali odlok o njenih junaških krepostih.

Guillotière. Goreči duhovniki in laiki so v smislu salezijanskega programa že nekaj mesecev delovali v novi ustanovi, imenovani *Oeuvre des ateliers d'apprendissage* [Obrtne vajeniške delavnice]. Ustanovitelji so bili prepričani, da bi bil don Boskov obisk veličastna potrditev ustanove, saj ne bi mogel odreči naklonjenosti delu, ki se je porodilo iz njegovega navdiha.

Opat Boisard, začetnik ustanove in tudi ravnatelj *Patronage* je pred začetkom dela 1882 šel za nekaj časa v Turin in si tam ogledal Oratorij. Nameraval je postati salezijanec. Toda po don Boskovem nasvetu se je vrnil domov in začel delati po svoje. Natančen duh si ni mogel zamisliti obrtne šole brez sodobne tehnike, medtem ko je don Bosko začel s sredstvi, ki jih je imel na voljo, in je potem korak za korakom vse izpopolnjeval. »Obiskal sem vaše delavnice,« je rekel prve dni Božjemu služabniku, vendar se mi zdi, da so tehnično nepopolne.« »Imate prav,« mu je odgovoril don Bosko. »Vedeti pa morate, da nimamo zunanjih mojstrov in da še naši sobratje niso popolnoma izpopolnjeni. Vi, ki znate narediti bolje, poskusite v Lyonu.« Dobri duhovnik je poskusil, vendar so njegove delavnice samo životarile, medtem ko so don Boskove krepko živele in šle od uspeha do uspeha. Don Bosko je postavil popolnost kot cilj na koncu, medtem ko je ta hotel že vse na začetku.

Toda dve stvari sta v Oratoriju nanj naredili poseben vtis: izpolnjevanje preventivnega sistema in duh pobožnosti. Vrnil se je ves navdušen in poučen, tako da je 15. oktobra odprl prvo delavnico s 15 rokodelčki. Na javnem sprejemu na čast don Bosku je pripovedoval zgodovino svoje nove ustanove: »Smo komaj na začetku. Toda ustanova bo napredovala, kajti organizacija in značilnosti so iste, kot sem jih videl v polnem razcvetu v Turinu. Kot preprost učenček sem dejal, kaj je ta ustanova tukaj v Lyonu, kakšna bi morala biti in kakšna bo z Božjo pomočjo in s sodelovanjem Lyončanov, nas bo poučil učitelj.«

Don Bosko je *dans un langage pittoresque*[36] [v slikovitem govoru] in kakor pravi živeča priča *en méchant petit français* [v poredni skromni francoščini] spodbudil vse k pomoči za razvoj ustanove, za katero on meni, da je postavljena na neki način pod njegovo pokroviteljstvo. Nato je razvil dve misli: versko, ko je pokazal, da so otroci veselje Boga, in socialno, da če je mladina pokvarjena, je pokvarjena tudi družba. Nato je spregovoril o praktičnih posledicah: »Veste, kje je rešitev družbe? Rešitev družbe, dragi gospodje, je v vaših žepih. Ti otroci, ki so zbrani v *Patronage* in v *Oeuvre des ateliers*, čakajo na vašo pomoč. Če se sedaj umaknete, če dopustite, da bodo ti otroci postali žrtve komunističnih teorij, bodo usluge, ki jim jih danes odrekate, nekoč od vas zahtevali ne več s klobukom v roki, temveč tako, da vam bodo na grlo nastavili nož in vam morda poleg imetja vzeli še življenje.«

[36] *Echo de Fourvière*, 12. april 1883.

Njegove zadnje besede so bile: »Krščanska dobrodelnost Lyončanov, ki se razteza vse do Turina, ne bo odpovedala pri salezijanskih ustanovah v Lyonu. Rad bi odpotoval od tod v upanju, da bo delo, ki se je tako dobro začelo, napredovalo in da ne bosta nikdar manjkala pomoč dobrih in Božji blagoslov.« Nekemu časnikarju je potem v kratkem pogovoru razložil, kaj misli, ko govori o dobrih: »To so ustanove,« je povedal, »ki jih morajo podpirati *viribus unitis* ne samo katoličani, temveč vsi ljudje, ki jim je pri srcu mladina. Humanitarci bi se morali zavzemati za to nič manj kot kristjani. To je edini način, kako naj pripravimo boljšo prihodnost družbe.«

Ni bilo lahko pri kardinalu nadškofu izsiliti dovoljenje za to zborovanje. »Saj bo tako vse samo zanje,« je malo posmehljivo dejal, prepričan, da bodo don Bosko in njegovi napeljali vodo samo na svoj mlin. Končno je popustil pod pritiskom prošenj s pogojem, da bo don Bosko govoril samo v korist svoje ustanove in o ničemer drugem. Don Bosko je z odločnimi besedami priporočil potrebo ustanove z naslednjimi besedami: »Če ne boste podprli te ustanove, boste plačali posledice. Ustanove, kot je ta, so potrebne za ravnotežje v družbi.« Nabirka je prinesla 850 frankov, ki jih je dobila uprava.

Ko so pred kratkim vprašali kanonika Roisarda o vtisu, ki ga je naredil don Bosko, je dejal: »Dva vtisa: eden dobrote in preproščine ter drugi nemotene mirnosti. Nikdar ni pokazal, da bi se mu mudilo. V mesecu, ki sem ga prebil v Turinu, sem vedno občudoval popolnoma mirnega človeka, ki dela vse počasi in kakor da sploh ne bi obstajalo nič drugega kot tisti, ki govori z njim.

Bolj kot vse drugo ga je v Lyonu zadrževala želja, da bi mogel ponovno predstaviti zadevo svojih misijonov pred Osrednjim svetom dveh ustanov: Svetom za širjenje vere in Svetega Detinstva. Ko je dobil avdienco, je gospodom pri Svetu prikazal nujnost pomoči, da bi poskrbel za sredstva, s katerimi bi lahko hitro pospeševal patagonske misijone. Če mu Svet ne bi priskočil na pomoč, bi bil prisiljen umakniti se s tistega evangeljskega področja, če ne bi mogel najti druge rešitve. Trdno je bil odločen, da bo nadaljeval za vsako ceno. Zato je razmišljal, da bi v Franciji ustanovil središča, ki bi nabirala sredstva v ta namen. Vendar se še ni odločil, ker bi s tem povzročil dvojnost, zaradi česar bi mu bilo nadvse neprijetno. Vsi jasno vidijo primernost enega samega središča za vse zunanje misijone, kamor bi se stekala sredstva za širjenje vere. Lyonska ustanova je preveč častitljiva in dobrodelna, da bi ji postavili protiustanovo, ki bi mogoče odtegnila del prihodkov. Če pa ustanova sama ni pripravljena mu pomagati, mu ne preostane drugega, kot da ustanovi postojanke, tako v Franciji kakor v Italiji, kjer bodo nabirali sredstva za njegov misijon. Tukaj gre za čast, ki jo mora braniti on kot ustanovitelj redovne družbe, za čast papeža, ki mu je zaupal tiste misijone, in zlasti še za zveličanje duš, ki jim ne bi mogel nihče drug pomagati. Nikakor pa ne namerava izsiljevati kakih odločitev. Pripravljen

je počakati še nekaj časa, da bodo stvari dozorele. Če bi pa bil prisiljen zateči se k tej skrajni odločitvi, ne bi dal vedeti javnosti, da mu Svet ni hotel pomagati, razglasil pa bi celemu svetu, da nima na voljo drugih sredstev kot samo svoja, ki pa so zelo skromna za toliko različnih del. Zato prosi lyonski Svet, da naj premisli, kaj je mogoče storiti, da bi tudi njegovim misijonom dodelili del sredstev. Konec koncev ima tudi patagonski misijon isto pravico do pomoči kot vsi drugi misijoni na svetu. Svet je odobril don Boskova izvajanja in odločil, da bo zadevno resno preučil.

Don Bosko je dobil besedo tudi v neki drugi lyonski skupnosti. Velečastiti msgr. Desgrands, predsednik Zemljepisnega združenja, se ni mogel načuditi, kako je don Bosko z gotovostjo govoril o posameznostih v Patagoniji. Zato mu je predlagal, da bi ponovil iste stvari na prihodnji seji tega združenja. Čeprav je don Bosko čutil, da bi o teh stvareh težko govoril v francoskem jeziku, je sprejel povabilo. Konferenco so pripravili v soboto 14. aprila.

Ime »častitega čudodelnika«[37] in radovednost, da bi slišali poročilo o delu Sveta, ki je bil le malo poznan in je bil zavit v skrivnost,[38] je pritegnil veliko število članov združenja in znanstvenikov. To ni bila nikakršna konferenca, je ocenil tisk, temveč *causerie* [kramljanje], pogovor, izviren, prijeten, duhovit in poučen. Njegov način govorjenja, istočasno resen, slovesen in prijeten, je dajal zboru posebno prijetno ozračje. Pred seboj so imeli zemljevid Patagonije in don Bosko je natančno opisoval živalstvo, rastlinstvo, sestavo tal, rude, jezera, reke in prebivalce. Presenečal je poslušalce, ki so enkrat gledali zemljevid, drugič pa začudeni prisluhnili govorniku. Ko je končal svojo predstavitev, so ga vprašali, kje je dobil vse te nadrobnosti. Odgovoril je, da je vse, kar je povedal, čista resnica. Zdi se nam, da je Združenje hotelo preveriti don Boskova izvajanja, kajti kakor bomo videli, je čakalo do 1886, da je objavilo njegove izjave in se prepričalo, da niso plod domišljije. V znak priznanja so dali izdelati zlato medaljo kot potrdilo Zemljepisnega združenja za njegov prispevek k znanosti, kot bomo povedali drugje.

O zasebnih srečanjih imamo le redke in nepopolne podatke. Obiskal je neko plemenito družino, kjer ga je gospa ob slovesu prosila, da bi blagoslovil njeno devetnajstletno služkinjo, ki jo je ona vzela iz neke sirotišnice. »Potrebna je blagoslova, revica!« je vzkliknila gospodarica, »saj je sirota.«

»Molil bom za vašo nesrečno mater,« je dejal don Bosko, potem ko jo je blagoslovil.

»Njeno mater? … Torej nisi sirota, kakor praviš?« je nenadoma rekla gospa.

Dekle je priznalo, da je njena mati živa, da pa mora to ostati skrivnost, kajti

[37] *Echo de Fourvière*, 5. maj 1883.

[38] *Eclair*, 21. april 1883.

na žalost je zapustila svoje otroke in se prepustila slabemu življenju.[39]

Med lyonskimi sotrudniki se je po svoji naklonjenosti do don Boska odlikoval grof Jouffrey. Kdaj in kako je prišel v tako tesne stike z don Boskom, nam ni znano. Gotovo je, da ga je don Bosko že 1883 imenoval *mon ami Gustave* [moj prijatelj Gustave]. Za deset dni njegovega bivanja v Lyonu mu je dal na voljo svoj *coupé* [dvosedežna kočija] in kočijaža, ki sta mu bila na voljo vsak trenutek in sta ga popeljala, kamor koli je zaželel. Nekega dne je prihajal od maše na grobu sv. Potina, lyonskega škofa in glave tako imenovanih lyonskih mučencev. Po vijugasti poti na hrib je bilo polno ljudi, ki so oblegali kočijo, tako da se je kočija zelo počasi pomikala naprej. Don Bosko se je obračal sedaj na desno, sedaj na levo in blagoslavljal, odgovarjal in poslušal. Kočijaž, ki ni imel don Boskove potrpežljivosti, je v nekem trenutku zaklel: »Bolje je voziti hudiča kot svetnika!« Kletvica je postala slavna.

Kočija in konj, ki sta vozila don Boska, nista mogla nečastno končati. Žival, ki je končala življenje zaradi starosti, je bila častno pokopana na grofovi zemlji, kočijo pa še danes hranijo kot dragocen spomin za vse, ki stopajo v to gostoljubno hišo.[40]

Mati gospoda Jouffreyja je bila bolna, vendar ni nikoli prosila don Boska za zdravje, temveč je svoje trpljenje darovala za zveličanje duš. Zdi se, da jo je mati Božja Marija hotela uslišati in je ni rešila njenih tegob, da bi tako lahko opravljala svojo zadostilno in prosilno poslanstvo. To razberemo iz pisma, ki ji ga je naslednji dan poslal svetnik po svojem Gustavu, ki je prišel v Turin na obisk in mu je nekaj dni bil za tajnika v predsobi.[41]

Opat Gourgont, župnik pri sv. Frančišku, je pospremil don Boska k neki zelo bolni gospe. Njena smrt bi bila še posebno usodna, ker bi pustila brez matere tri otročičke. Ko je stopil v bolničino sobo, je dejal: »Ta bolezen ni za smrt.« Blagoslovil jo je in naročil, naj vsak dan do 15. avgusta moli *Pozdravljena Kraljica*. In prav v tistem času so ji zdravniki sporočili, da je nevarnost minila. Ko je odhajal, se je vsa družina zbrala v preddverju in čakala na njegov blagoslov. Dve dojilji sta nosili v naročju otroka, od katerih je bil eden – Andrej – vnuk bolnice in star komaj pet mesecev. Ko je bil don Bosko že na pragu, se je vrnil, pokazal na otročička in dejal: »Ta bo velik služabnik Boga in Cerkve.« Sedaj je msgr. Andrea Julien, suplicijanec, uslužbenec Rote v Rimu in konzultor več rimskih kongregacij.

Ko je nekega dne šel maševat v neko cerkvico, je imel srečanje, ki je spominjalo na srečanje v Cannesu eno leto prej. Ko je stopil v zakristijo, mu je prišel naproti ministrant ves vesel, da ga je mogel spoznati. »Kdo si?« ga je vprašal.

– *Je suis votre petit Jean* [Jaz sem vaš mali Janez].

[39] D'Espiney, *Don Bosco* (11. izdaja).

[40] *Bulletin Salèsien*, avgust–september 1932.

[41] Dodatek, št. 21.

– *Mais quel Jean?* [Toda kateri Janez].

– *Votre Jean, Jean Courtois* [Vaš Janez, Janez Courtois].

»Se ne spominjate, ko so me vam bolnega predstavili na postaji v Cannesu?«

»Ah … Sedaj se spominjam.« Takoj sta pristopila še oče in mati, ki sta jokala od zadovoljstva.

Ko je bil pred enim letom v Nici, so starši tega dečka večkrat pisali, naj bi jih prišel obiskat v Cannes, ker deček že dolgo leži v postelji, ne da bi mogel narediti en sam korak. Don Bosko je odgovoril, da se ne more ustaviti v Cannesu. Toda ti niso vdali. Ko so izvedeli za dan in uro, ko bo šel skozi Cannes, so najeli štiri moške, ki so zanesli otroka v postelji na postajo. Postajenačelnik jim ni dal vstopiti. Končno so posteljo spravili na postajo in jo postavili nekaj korakov od tirnic. Ko je prispel vlak, so stekli v vagone in klicali: »Don Bosko, don Bosko!« Božji služabnik, ki ni nič vedel za to, je sedel zbran v kotu vagona, a ko je slišal, da ga kličejo, je odvrnil: »Da, tukaj sem, don Bosko« in stopil k oknu.

»Oh, dragi oče! Za trenutek morate izstopiti.«

»Toda jaz imam vozni listek do Marseilla in ne smem izstopiti.«

»Samo za trenutek! Se ne spominjate več mojega sina, o katerem sem vam pisal v Nico? Pridite in ga blagoslovite.«

»Popeljali so ga k bolniku. Ni vedel, kaj naj stori. Po nekaj trenutkih negotovosti se je približal postelji in vprašal dečka: »Kdo pa si? Kako ti je ime?«

»*Je suis Jean. Bénissez – moi, mon Père*« [Jaz sem Janez, blagoslovite me, oče].

Don Bosko je naredil znamenje križa, zmolil z njim molitev in ga blagoslovil. Vlak naj bi zdaj zdaj odpeljal.

»*Donnez – moi quelque conseil*« [Dajte mi kak nasvet], je prosil deček.

Don Bosko se je obrnil k njemu, rekoč: »Kaj delaš tukaj? Ali ni sramotno, da se daš nositi? Vstani!«

Te besede je izrekel naglo, ker je moral nazaj na vlak, saj je že piskal za odhod. Preden je sedel, je videl dečka, kako je naredil devet ali deset korakov, da ga je pozdravil, potem pa ni videl nič več. Sedaj ga je ponovno videl v zakristiji v Lyonu.

Fant je ozdravel in je zdrav še sedaj. Dne 10. decembra 1885 je don Bosko prejel pismo, v katerem se mu je priporočal v molitev neki mladenič po imenu Jean Courtois iz Cannesa. Ob tej priložnosti se je svetnik spomnil dogodka in ga pripovedoval don Lemoynu, ki si ga je zapisal.

Nekaj nadrobnosti zlasti o tem, kakšno razpoloženje je don Boskova navzočnost zbudila v Lyonu v tistih, ki so prišli z njim skupaj, zvemo iz pisem, ki jih je prejel tiste dni ali po svojem odhodu in ki so ubežala uničenju, kot toliko drugih podobnih pisem. Iz njih povzemamo naslednje.

Grof Montravel se je dogovoril z don Boskovim tajnikom, da ga bo pripustil k sprejemu, in ko bo pri njem, mu bo *de bric ou de brac* [na lep ali grd] način izsi-

lil blagoslov, ki naj bi ozdravil njegovo vnukinjo. Gospa Crozier, ki je povabila don Boska 10. aprila na kosilo, je bila žalostna, ker se je bala, da ga ne bo mogla več videti pred odhodom iz Lyona. Zato mu je predložila sedem namenov, za katere naj bi molil, in pri tem navedla kopico nadrobnosti, ki so se zgodile med njim in imenovanimi osebami.

Dne 14. aprila je don Bosko maševal v kapelici nekih sester, kamor sta zakonca Paturle privedla svojo rahitično hčerko, da bi iz njegovih rok prejela sveto obhajilo. Vendar nista mogla priti do njega, kakor sta si želela, da bi za deklico prosila blagoslov in da bi jim bolje tekli trgovski posli.

Gospa De Guestu mu je po msgr. Guiolu poslala povabilo na kosilo, vendar se je bala, da ne bo uslišana. Zato se je obrnila nanj osebno in ga rotila, naj njeni družini nakloni to tolažbo, za katero že več dni prosi kot za posebno milost.

Predstojnica sester sv. Jožefa iz Clunyja, ki ji ni bilo dano, da bi ga videla v Lyonu, mu je pisala iz Pariza in ga prosila za molitev za svoje sosestre in gojenke; zaupala mu je, da ji tako ene kakor druge povzročajo sitnosti. Poleg tega ima v samostanu mlado bolno sestro, katere smrt bi bila v vsem v veliko žalost in izgubo. Don Bosko naj bi jo priporočil Gospodu, obenem pa tudi vse druge, da bi skušale odgovarjati veliki milosti redovnega poklica. Pismo je od začetka do konca polno zaupanja v svetost Božjega služabnika.

V to dopisovanje so vključeni tako preprosti ljudje kakor aristokrati. Tako mu neka Goudin pošilja dar šestintrideset frankov kot nabirko, mu piše v Lyon in prosi za odgovor. Grof Montessus, ki je prebral D'Espineyjevo knjigo, izraža prepričanje, da je Bog poslal v Francijo velikega vzgojitelja moderne mladine zato, da je poučil francoske starše in jih kljub boju proti Katoliški cerkvi ni zapustil. Gospa Dupont, ki je bila priča ozdravljenj po don Boskovi molitvi, se polna vere priporoča, da bi njeni vnukinji izprosil, da bi shodila. Prav tako ne bomo izpustili pisma neke stare služabnice, ki mu je 23. aprila pisala: »Jaz sem samo uboga služabnica, stara že 79 let, pa še vedno v službi. Vendar sem tako zelo presenečena zaradi vaših del in zaradi dobrega, ki ga opravljate, da vam, dragi don Bosko, pošiljam 100 frankov, sad svojega varčevanja. V zameno za to vas prosim, da bi molili zame, da bi mi Gospod naklonil milost srečne smrti. Priporočam vam tudi svojo družino; imam namreč deset vnukov sirot brez očeta in matere.[42]

Ko je pršel dan odhoda, je don Bosko pisal don Alberi:

Dragi don Albera!
Odhajava v Pariz. Na poti se bova za en dan ustavila v Moulinsu.
Od gospoda Diurosa iz Avignona boš prejel 5 tisoč frankov; polovica je za vas in polovica za Saint-Cyr.

[42] Dodatek, št. 22 (A–I).

Še naprej molite. Zadeve dobro napredujejo.
V Parizu je najin naslov: Grofica De Combaut, avenue de Messine 34. Pozdravite prijatelje in dobrotnike in se jim zahvalite. Bog naj vas vse blagoslovi.
Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Lyon, 16. april 1883
P. S.: Ko boš jutri prejel sporočilo, takoj vse obvesti.

V Moulinsu se je ustavil le za kratek čas. Kljub temu je ponovno pisal grofu Collu in mu obljubil, da ga bo tajnik seznanil s podrobnimi novicami.

V tem kratkem času je našel tudi priložnost, da je obiskal škofa msgr. de Dreuxa Brézéja. Ko je prišel v škofijsko palačo v tisti svoji obnošeni obleki in ob nič kaj tekoči francoščini, je v vratarju vzbudil nezaupanje. Ta mu je dejal, da še ni ura za avdience, da ima glede obiskov pri škofu stroga navodila in je zato nesmiselno vztrajati pri avdienci. Škof je imel v skladu s svojim izvorom svoje stroge aristokratske navade. Toda don Boskova ljubeznivost in ponižnost in ponovne prošnje so vratarja pripravile, da je poskusil. A tajnik je bil še bolj neizprosen in ni hotel nič slišati o tem, da bi ga prijavil. Kljub temu je vratarjev opis vzbudil zanimanje za tujega duhovnika, zato mu je naročil, naj ga pripelje v njegov urad.

Mladi duhovnik je bil takoj prevzet od diha svetosti, ki je prihajal od njegove osebe. Ko ga je potem slišal govoriti v tisti njegovi klavrni francoščini, se je zavedel, da ima pred seboj duhovnika izredne dobrote. »Prav,« je rekel. »Stvar me sicer veliko stane, vendar bom poskusil, da vas bo monsinjor sprejel.«

S trepetajočim srcem se je napotil k prelatovemu uradu, ko se je spomnil, da je nekaj pozabil: raztresen zaradi nenadnega obiska je namreč pozabil vprašati gosta, kako se piše. Ko pa je slišal odgovor »don Bosko«, je padel pred njim na kolena, ga prosil, da bi ga blagoslovil, in se zahvaljeval Bogu, da mu je naklonil milost tako izrednega obiska.

»Monsinjor,« je takoj rekel, »bo nadvse zadovoljen, da vas sprejme. Počakajte, prosim, trenutek, da ga obvestim. Za vas ne veljajo predpisi o avdienci, to vam zagotavljam.«

Res je škof, kakor hitro je slišal njegovo ime, dejal: »Takoj mi ga pripeljite.«

Kaj se je potem dogajalo med monsinjorjem in don Boskom, nihče ne more vedeti. Tajnik pa je, tudi še v pozni starosti, vedno znova pripovedoval o srečanju zunaj uradnega časa in o tem, da je bil škof globoko ganjen. Govoril je z velikim navdušenjem in trdil, da je bila zanj prava blagodat, da se je mogel srečati s človekom, ki so ga vsi imeli za svetnika.

Iz Moulinsa se je don Bosko odpravil za kratek čas v Turlon sur – Allier, vasico v okolici, in od tam na bližnji grad, kjer sta živeli grofica Riberolles in njena hčerka markiza Poterat, ki ji je pred kratkim kmalu po poroki umrl mož. Obe

bogati in dobrodelni gospe, veliki don Boskovi občudovalki in dobrotnici, sta ga pričakovali kot angela tolažnika v njuni domači žalosti. Poteratova je poleg tega še trpela za boleznijo, ki jo je spremljala celo življenje.[43] Zadržal se je do 18. ure in daroval sveto mašo v grajski kapeli. Oltar, na katerem je daroval sveto daritev, je bil last gospoda D'Alèsa, brata učenega jezuita istega imena, ki ga je daroval samostanu karmeličank v Moulinsu; te so oltar postavile v njuno kapelo, ga posvetile sv. Tereziji Deteta Jezusa in ga imele za dragoceno svetnikovo relikvijo.[44]

[43] Bila je svakinja msgr. Poterata, voditelja *Oeuvre de Jeunesse* v Orleansu, ki je nasledil msgr. Ségura v predsedništvu *Union des Oeuvres Catholiques*, neke vrste združenja, ki bi bilo nekaj takega kot današnja Katoliška akcija. Leta 1882 je poslala 20 tisoč frankov za cerkev Srca Jezusovega (Inšpektorialni arhiv v Rimu).

[44] Ta tajnik je bil kanonik Nény, ki je umrl kot generalni vikar škofije. Te podatke je prejel od njega njegov prijatelj opat Giraud, sedanji dekan stolnega kapitlja, ki nam je vse to sporočil po gospodični De Rancourt di Montluçon (Moulin, 18. oktober 1933).

3. POGLAVJE

SMRT MSGR. GASTALDIJA. POGLED NAZAJ

Dne 25. marca 1883, na velikonočno nedeljo, so turinski zvonovi kar nenadoma spremenili svoje slovesno velikonočno zvonjenje v turobno mrtvaško pritrkavanje. Medtem ko sta duhovščina in ljudstvo pričakovala nadškofa za slovesno pontifikalno mašo, je neki otožen glas žalostno naznanil: »Monsinjor je umrl.«

Monsinjor je v velikem tednu opravil vse cerkvene obrede v stolnici. V soboto zvečer je, bogsigavedi po kaki žalostni slutnji šel po slovo k turinski Materi Božji Konsolati – Tolažnici, in medtem ko je vstopal v kočijo, dejal: »Gremo pozdravit našo drago Mater, gremo, da se postavimo pod njen plašč. Pod Marijinim plaščem je tolažilno živeti in umreti.« Tam je kake pol ure molil, ko pa je prišel ven, je omedlel. To je bilo znamenje skorajšnjega konca.

Na velikonočno nedeljo zjutraj so tajniki, ki naj bi ga spremljali v stolnico, zaman čakali, da bo odprl vrata svoje sobe. Ko so pri drugem vhodu vendarle stopili v njegovo sobo, so ga našli umirajočega na tleh. Kanonik Chiuso mu je takoj podelil zakrament za umirajoče. Malo pozneje je zdravnik izjavil, da ni več nikakršnega upanja. Medtem je prišel njegov redni spovednik oče Carpignano, predstojnik filipincev, ki je molil z njim molitve za umirajoče in mu podelil papežev blagoslov. Proti deseti uri je monsinjor izdihnil.

Pokojnikovo truplo so položili na mrtvaški oder v nadškofijski cerkvi, kamor se je prišlo poklonit veliko ljudi; v sredo so ga slovesno ponesli k zadnjemu počitku. Ves mestni tisk se je spoštljivo poklonil njegovemu spominu.

Msgr. Gastaldi se je rodil v Turinu istega leta kot don Bosko. Njegov oče je bil pravnik. Ker je imel izreden spomin in bistro glavo, je bil vedno prvi med svojimi tovariši. Vstopil je v duhovniški stan in pri enaindvajsetih letih naredil doktorat iz teologije na Kraljevski univerzi v Turinu. S triindvajsetimi leti je bil že vključen v teološko fakulteto. Od vsega je najraje študiral hebrejščino, poučeval moralno teologijo, pridigal v raznih piemontskih škofijah in se poglabljal v

rosminijansko filozofijo. Leta 1841 je objavil Obrambo naukov Antonia Rosminija proti divjim napadom psevdo Evzebija Krščanskega *[pseudo Eusebio Cristiano].* V letih 1845–46 je izdal deli dveh drugih avtorjev: zadnji zvezek moralne teologije Dettorija in povzetek moralne teologije Alasia ter svoje pripombe k civilnemu zakoniku kralja Alberta.[1]

Ko je postal kanonik kolegialne cerkve Presvete Trojice, je v letu revolucije oseminštiridesetem v Milanu ustanovil klerikalno liberalni časopis *Il Conciliatore*, kjer je goreče širil ideje iz *Cinque Piaghe* [Petere rane] filozofa iz Rovereta (Antonia Rosminija – op. prevajalca), preden je prišla ta knjiga na indeks.[2] Leta 1850 je vstopil v rosminijanski družbo in po nekaj mesecih noviciata v Stresi, kjer se je dobro naučil angleščino, so ga poslali v Anglijo kot misijonarja in profesorja teologije v zavodih družbe.

Z Britanskih otokov se je vrnil v Turin, leta 1862 je zapustil družbo Carità in prevzel službo kanonika pri San Lorenzu. Sedaj se je ponovno posvetil govorništvu in bil zelo iskan govornik. Iz te dobe so tudi štiri knjižice, ki jih je napisal po don Boskovem nasvetu za *Letture Cattoliche* [Katoliško branje]: o arškem župniku, življenjepis turinskega teologa Vola, zgodovinske podatke o turinskih mučencih Tebajske legije in ljudsko knjižnico o papeževi oblasti.

V konzistoriju 27. marca 1867 ga je Pij IX. slovesno imenoval za škofa v Saluzzu. V štirih letih, ko je vodil to škofijo, je veliko pridigal, obiskal vse župnije, organiziral dobrodelne ustanove in se osebno vključil v vzgojo mladih duhovnikov. Kako se je leta 1870, spodbujen od don Boska, odlikoval na vatikanskem cerkvenem zboru, je obširno opisano v devetem don Lemoynovem zvezku.

Leta 1871 je nasledil msgr. Riccardija di Netro na sedežu sv. Maksima, na katerega je bil umeščen 26. novembra istega leta. Tukaj se je njegova dejavnost še bolj stopnjevala. Predvsem si je prizadeval za disciplino in izobrazbo svojih duhovnikov ter vzgojo in učenje klerikov. Pripravil je tri škofijske sinode. Bil je neutruden glasnik Božje besede. Njegova pastirska pisma, ki se odlikujejo po globini misli in lahkotnem slogu, koristno prebirajo še danes. Ljudstvo je občudovalo njegovo gorečnost in obžalovalo njegov nenadni odhod.

Don Bosko, ki je zvedel za monsinjorjevo smrt v Parizu, je od tam določil, da naj v cerkvi Marije Pomočnice opravijo slovesno zadušnico in na obred povabijo sorodnike. Prišlo jih je zelo malo. Manjkala je celo grofična Maze, nadškofova nečakinja, ki je ostala vedno zvesta don Bosku. Zdi se, da so mnogi šteli monsinjorjev konec za zmago salezijancev ali pa jim je bilo nerodno, ker so tako mnogi mislili. Res pa je, da so bili salezijanci skrajno zadržani. Dokaz za to je

[1] Sardinec Dettori (1773–1836) je bil odstavljen z univerzitetne stolice v Turinu zaradi spora, ki ga je povzročil glede *probabilizma.* Kazal je močno privrženost janzenizmu in galikanizmu. Tudi Alasia, ki je tedaj veljal za najbolj upoštevanega avtorja, je uvrstil v rigoristično šolo.

[2] Prim. MB XV, str. 230 [BiS XV, str. 152].

La Stella Consolatrice [Zvezda Tolažnica], ki je 7. aprila prinesla obširno življenjepisno poročilo. Uredništvo je tiskarske odtise poslalo don Bonettiju, da bi spremenil besedilo po svoji uvidevnosti. Toda on si ni dovolil niti sence kritike.

Po teh naših življenjepisnih podatkih bodo bralci, ki so nam sledili, pa ne poznajo izvora desetletnih nesporazumov med msgr. Gastaldijem in don Boskom, gotovo želeli poznati vzroke. Vse to bo natančno prikazano v desetem zvezku, ki še ni izšel, vendar je nujno potrebno, da tukaj v glavnih potezah povemo, zakaj je prišlo do nesporazumov. Prav tako bo nadvse koristno, da nakažemo v glavnih obrisih don Boskovo vedenje v tem dolgotrajnem nasprotovanju.

Dve stvari sta zgodovinsko gotovi: prva, da je tako pri Gastaldijevem imenovanju za škofa v Saluzu kakor za nadškofa v Turinu bilo odločilno don Boskovo zavzemanje, in druga, da je monsinjor za to dobro vedel. Za don Boska je navzočnost msgr. Gastaldija v Turinu pomenila previdnostno pomoč. Bila sta si velika prijatelja in don Bosko mu je zaupal vse svoje skrivnosti. Bil je prepričan, da bi mu nadškofova podpora pri potrditvi pravil bila v veliko pomoč. Ni pa tako mislil msgr. Manacorda, škof v Fossanu, ki bi raje videl v Turinu msgr. Collija, škofa v Alessandrii. Tega mnenja ni bil niti Pij IX., ki mu je to tudi jasno povedal, o čemer smo že govorili.

Na žalost so se rožnati upi kmalu razblinili. V svoji prvi homiliji je nadškof poudaril misel, da je njegova izvolitev bila nepredviden poseg Božje previdnosti, pri čemer človeški dejavniki sploh niso sodelovali.

Iz teh besed so tisti, ki so ga dobro poznali, takoj razbrali, da hoče izključiti vsak poseg od don Boskove strani. V zasebnih pogovorih je nenehno govoril, da ni don Bosku prav nič dolžan in da ga je Sveti Duh postavil na čelo turinske nadškofije. V tem so nanj vplivali hudobni jeziki, ki so dražili njegovo občutljivost za lastno avtoriteto. Sicer pa so prve mesece odnosi med nadškofom in don Boskom ostali neskaljeni.

Znamenja ohladitve so se pokazala aprila 1872, ko so se predstavili nekateri salezijanci za prejem svetih redov. Potem je prišlo obdobje zaostrovanja odnosov, dokler 24. oktobra don Bosko ni prejel nadškofovega pisma, ki se je začenjalo takole: »Vaši uglednosti je iz dolge izkušnje znano, kako zelo ljubim Družbo, ki ste jo vi ustanovili, ki sem jo videl, kako se je kakor majhno gorčično zrno razrasla v veliko drevo, in sem jo vedno podpiral, kolikor so mi omogočale okoliščine in možnosti, ker sem jo imel za od Boga navdihnjeno delo. Prav tako vam je znano, kako sem kot škof v Saluzzu podprl to Družbo, da bi prejela podporo in odobritev Apostolskega sedeža, in sedaj, ko me je Božja previdnost postavila na nadškofovski sedež v Turinu, imam zadoščenje, da jo še naprej podpiram, da bo mogla od Kristusovega namestnika prejeti popolno odobritev.« Lahko si mislimo, s kakšnim začudenim pričakovanjem je don Bosko bral ta dolgovezni in zamotani uvod. Nato oznanja tezo, da je »treba dobro delati

dobro« in da bi mogel doseči ta cilj, je pripravljen »odreči se nagnjenjem srca«. Nato šele pride na konkretne zadeve.

Neki odlok Kongregacije za škofe in redovnike z dne 9. marca 1869 daje don Bosku pooblastilo za izdajanje odpustnih listin prosilcem za redove, ki so vstopili v Oratorij pred štirinajstim letom starosti. Da bi preveril vstop prosilcev v don Boskovo hišo pred to starostjo in da bi poznal njihovo pripravljenost za svete redove, je nadškof zahteval izpolnitev naslednjih pogojev: »Vsi gojenci vaše Družbe, ki želijo prejeti tonzuro, nižje ali višje redove, naj se 40 dni pred dnevom ordinacije predstavijo osebno meni in predložijo prošnjo, ki ste jo podpisali vi ali vaš namestnik. V njej naj bo navedeno ime in priimek gojenca, ime njegovega očeta, kraj rojstva in škofije, v kateri je bil rojen ali ji iz katerega koli vzroka pripada, točno starost, leto vstopa v Oratorij sv. Frančiška Saleškega, ki ste ga vi ustanovili, število let študija latinščine in gimnazijo, koliko let je posvetil študiju teologije in kje jih je opravil, katerega leta in dne je naredil ali obnovil triletne zaobljube. Nato naj vsak izmed teh gojencev pride na izpit vsaj dveh celih traktatov iz teologije, ki morata za vsako novo ordinacijo biti različna, in vsega, kar se tiče reda, ki naj bi ga prejel, se pravi za *tonzuro* in *štiri nižje redove*; dalje iz vsega, kar uči Cerkev o subdiakonatu in celibatu, kanoničnih urah in cerkvenem naslovu, za diakonat vse, kar se tiče tega reda, in poleg tega še o daritvi svete maše.«

Božji služabnik je sklonil glavo. Toda 8. novembra je monsinjor zavrnil seznam ordinandov, ki mu ga je predložil don Cagliero, in zapretil, da bo pisal v Rim zaradi upornega duha, ki preveva salezijance.

Ta novica je presunila don Boskovo srce, ki naslednje noči ni mogel zatisniti očesa. Napisal je pismo, katerega vsebino na kratko povzemamo.

Ko je bila vaša ekscelenca imenovana za turinskega nadškofa, ste me v vaši hiši ljubeznivo vprašali, v kakšnih odnosih je naša Družba do oseb in oblasti, zlasti z duhovščino. Odgovoril sem, da ni nikakršnega trenja z nikomer, samo dva cerkvena dostojanstvenika, katerih imena sem povedal, verjetno iz najboljših namenov povzročata težave in nesporazume.

Vi ste takoj dejali: – Bodite mirni, ta dva imata le omejeno oblast in njun vpliv bo umerjala nadškofova avtoriteta. In ena izmed stvari, ki jih bomo izvedli, bo potrditev salezijanske družbe.

Stvari so šle naprej na tak način do približno meseca aprila, ko sem začel čutiti nasprotovanje. Na to je prišla stvar z ordinacijami in nato zavrnitev, zatem izpiti za ordinande ter končno pismo s pravili za nadaljnje ravnanje. V vse to smo privolili, čeprav takih zahtev ne postavljajo v nobeni škofiji. Končno je bil, ne vem iz katerega razloga, zavrnjen seznam ordinandov s pretnjo, da boste pisali v Rim zaradi duha, ki vlada med nami. Mogoče tisti, ki je predložil seznam, ni bil najbolj spreten v izražanju, vendar je to stvar, ki bi jo morali urediti z njim, pač glede na krivdo, ki jo je zagrešil, nikakor pa tega ni mogoče imeti za duha Družbe.

Po vsem tem vas prosim, da bi, kolikor zmorem povedati ali napisati, nam povedali, kaj se vam pri nas zdi obžalovanja vredno, da bi se mogli po tem ravnati in vedeti, v katerih mejah naj se gibljemo. Že večkrat sem vas prosil za to uslugo, vendar niste nikdar navedli kaj otipljivega. Prosim vas, da bi upoštevali naslednje: 1. Vsako pisanje v Rim bi pomenilo dati sovražnikom dobrega snov, da bi razglašali nesporazum med ubogim don Boskom in njegovim nadškofom. To bi bilo uničujoče za našo družbo, ki komaj nastaja in mora napredovati sredi težav, od katerih je ena večja od druge. Od mene bi zahtevali, naj dam poročilo in pojasnila in s tem povzročim neprijetnosti in mogoče celo pohujšanja. To tudi za vas ne bi bilo koristno, kajti vaš ugled je v marsičem povezan z ugledom naše družbe. 2. Mi smo vedno delali za škofijo in v turinski škofiji, ne da bi za to zahtevali kakršno koli povračilo. V vas smo gledali in še sedaj gledamo osebo, vredno najvišjega spoštovanja. 3. Končno mi dovolite mojo nekoliko drzno trditev, da če boste tako nadaljevali, se vas bodo mnogi bali, le malokateri pa ljubili.

Don Boska je pri pisanju vodila stara zaupljivost. Neposredni monsinjorjev odgovor pa je še povečal nasprotje. Tožil je zaradi pomanjkanja rednega noviciata, čemur je pripisoval pomanjkanje bistvene redovne kreposti, zlasti ponižnosti, pri članih Družbe. Prav tako je obžaloval preveč izvzetij redovnikov iz škofove oblasti. Pismo ni ublažilo don Boskovih tegob, kljub temu pa je bil zadovoljen, ker si je prišel na jasno glede nekaterih vidikov monsinjorjevega odnosa do njega. Odgovoril mu je 23. novembra in omenjal zlasti noviciat v luči razgovora, ki ga je imel s Pijem IX. skoraj na predvečer potrditve Družbe. Papež ga je vprašal: »Ali je mogoča redovna družba v časih, krajih in med ljudmi, ki jih hočejo odpraviti? Kako naj uredimo študijsko hišo in noviciat?«

»Jaz,« je odvrnil don Bosko, »nimam namena ustanoviti redovne družbe, kjer bi zbirali spokornike in spreobrnjence, ki naj bi se prevzgojili v krščanskem življenju in pobožnosti. Jaz imam namen zbirati fante in odrasle, preizkušene v moralnosti, ki jo potrjujejo leta izkušnje, preden bi bili sprejeti v našo Družbo.«

»Kako boste to dosegli?«

»Tako, kakor se mi je to posrečilo do sedaj, in upam, da mi bo mogoče tudi v prihodnje. Mi se omejujemo na fante, ki smo jih vzgojili in učili v naših zavodih: fante, ki so jih najprej izbrali župniki, ki so jih videli, kako so krepostno živeli, medtem ko so obdelovali zemljo, in so jih priporočili našim zavodom. Dve tretjini tako izbranih smo poslali nazaj v družine. Druge smo štiri, pet pa tudi sedem let vodili v učenju in pobožnosti in izmed teh smo samo nekatere pripustili po tako dolgi pripravi. Tako je letos sto dvajset fantov končalo retoriko v naših zavodih. Od teh jih je sto deset vstopilo med klerike, v Družbi pa jih je ostalo samo dvajset, drugi so šli k svojim ordinarijem po škofijah. Pripuščeni v Družbo ostanejo dve leti v Turinu, kjer imajo vsak dan vsi skupaj duhovno branje, premišljevanje, obisk Najsvetejšega, izpraševanje vesti, vsak večer kratek nagovor, ki ga imam jaz in le redko kdaj kdo drug. Dvakrat na teden imajo konferenco

izrecno samo za aspirante in enkrat za vse člane Družbe.«

»Bog naj vas blagoslovi, dragi sin,« mu je rekel tedaj papež. »Nadaljujte tako, kakor ste povedali, in vaša Družba bo dosegala cilje, za katere je bila ustanovljena. Če boste naleteli na težave, mi sporočite, da jih bomo skušali skupaj premagati.«

Po vseh teh razlagah je prišel *Decretum laudis*. Tako je v don Boskovi zamisli, s katero se je strinjal Pij IX., bilo dejstvo, da noviciat je, čeprav se ne imenuje tako.

Kar se tiče druge točke, je pisal: »Zelo ponižno bi prosil vašo ekscelenco, da bi mi poimensko imenovali posameznike (ki nimajo ponižnosti in redovnih kreposti), in zagotavljam vam, da jih bomo strogo kaznovali. In to samo enkrat. Treba je namreč razkriti skrivališče, ki je bilo meni neznano do danes in vam do meseca aprila tega leta. Do tega časa je vaša ekscelenca videla, slišala, brala in lahko rečemo, upravljala vse, kar se je pomembnega dogajalo v tej hiši. Do tega trenutka ste vi s spisi, v zasebnih in javnih nagovorih razglašali to hišo kot rešilno ladjo za mladino, kjer se goji resnična pobožnost in podobno.«

Do tedaj je vse teklo, če ne že s sproščenostjo nekdanjih časov, pa vsaj v medsebojnem dogovarjanju in don Bosko je upal, da bo prišlo do sporazuma. Toda nekatera monsinjorjeva dejanja so spremenila v spor tisto, kar bi moralo biti predmet izmenjave misli med obema.

Leta 1873 je don Bosko nameraval storiti potrebne korake za dokončno potrditev Družbe. Potreboval je podporo mnogih škofov in v prvi vrsti podporo svojega ordinarija. Ta je pripravil priporočilo z mnogimi pohvalami pa tudi s pripombami glede noviciata, pripustitve k svetim redovom in kanoničnega izvzetja. Potem je pisal piemontskim škofom in drugim osebnostim, da naj, če bodo naprošeni za priporočila, izrazijo štiri želje: 1. Noben član Družbe ne more prejeti svetih redov, če prej ne naredi večnih zaobljub. 2. Pravila noviciata naj bodo tako izražena, da bodo vzgajala dobre redovnike, kakor je to pri jezuitih. 3. Vsi ordinariji naj zahtevajo predhodne izpite. 4. Škofijski ordinariji naj imajo pravico obiskovati oratorije in cerkve Družbe. Don Bosko, ki je videl vsebino priporočila in ko je po zaupni poti zvedel za monsinjorjeve ukrepe pri subalpinskem in ligurskem episkopatu, je izjavil, da za zdaj pušča stvari tako, kakor so, in ne bo predložil v Rim svoje prošnje. Ko pa je nadškof zvedel, da v Rimu poznajo njegov namen in bi zahtevali pojasnilo za to spremembo, je poslal priporočilo kardinalu Cateriniju, prefektu Koncilske kongregacije, s spremnim pismom, v katerem je poleg omenjenih stvari nakazoval potrebo po »veliko bolj resnem filozofskem in teološkem študiju«.

To se je zgodilo aprila 1873, ko je prišlo do nadaljnjih neprijetnih dogodkov, vedno v povezavi z ordinacijami. Dne 20. istega meseca je monsinjor poslal kardinalu Bizzarriju, prefektu Kongregacije za škofe in redovnike, pismo, v ka-

terem je na široko razlagal svojih osmero *desiderata* [želja]. Na žalost njegove gorečnosti ni vodilo globlje poznanje ustanove niti ni poznal natančnejših podatkov. Don Bosko je zvedel za to listino leto pozneje, ko je bil v Rimu. V odgovor je pripravil spomenico, ki jo je 30. marca predložil kardinalski komisiji za odobritev pravil. Prav je, da jo na tem mestu predložimo.

Najprej je treba povedati, da se je msgr. Gastaldi, sedanji nadškof v Turinu, do 10. februarja 1873 vedno izdajal za vročega zagovornika in neutrudnega sodelavca salezijanske ustanove. Takrat (10. februar 1873) je z živim odobravanjem poslal duhovnika Boska v Rim s priporočilom, pisanim v latinskem jeziku, v katerem je trdil, da v ustanovitvi in ohranjanju te ustanove vidi delovanje Božjega prsta, pretirano hvali njene zasluge in ubogega ustanovitelja povzdiguje do nebes.

V pismu, napisanem dne 20. aprila, pa preklicuje, kar je pisal prej, in navaja naslednje pripombe:

1. *Pravil ni odobril noben njegov predhodnik.*

0. *Med dokumenti, ki smo jih predložili Kongregaciji za škofe in redovnike, je odlok msgr. Fransonija (31. marec 1852), s katerim potrjuje ustanovo oratorijev, postavlja duhovnika Boska za voditelja in mu podeljuje vsa potrebna in koristna pooblastila za delo oratorijev.*

2. *Nikdar ni bila vložena prošnja za odobritev nadškofu Riccardiju in njemu.*

0. *Ko je že kaka ustanova dobila odobritev svojega škofijskega ordinarija, ni treba novega škofa ponovno prositi za to. Kljub temu je duhovnik Bosko poslal msgr. Riccardiju prošnjo za potrditev. Odgovoril je, da ko kako ustanovo potrdi Sveti sedež, ne potrebuje več potrdila škofa. Isto je odgovoril tudi msgr. Gastaldi.*

   Ker je želel sodelovati pri utrditvi ustanove, je iz lastne pobude s posebnim odlokom potrdil vse privilegije in pooblastila njegovih predhodnikov in dodal še župnijske pravice (Odlok z dne 25. decembra 1872).

3. *Dveletni noviciat in izključno asketska zaposlitev.*

0. *To je bilo mogoče storiti v preteklih časih, ne pa danes in v naših krajih. S tem bi celo uničili salezijansko ustanovo, kajti če bi se civilna oblast zavedela obstoja noviciata, bi ga takoj razpustila in novince razgnala. Poleg tega se taka oblika noviciata ne bi mogla uskladiti s salezijanskimi pravili, katerih osnova je dejavno življenje članov, ki pobožnim vajam odmerjajo samo toliko časa, kolikor ga je treba za oblikovanje dobrega duha in cerkvene miselnosti. Tak noviciat ni za nas, ker novinci ne bi mogli uresničevati duha naše Družbe.*

4. *Izstopilo je že nekaj članov z zaobljubami, ki so vzrok pritožb itn.*

0. *Do sedaj je zapustil Družbo samo eden, to je pater Federico Oreglia. Bil je član naše Družbe kot laik, vstopil je v Jezusovo družbo, tam doštudiral in sedaj deluje v dušnem pastirstvu.*

5. *Ta družba povzroča velik nered in nedisciplino v škofiji.*

0. *Popolnoma neosnovana trditev. – Turinski ordinarij glede tega ne more navesti niti enega primera.*

6. *Tisti, ki so prejeli svete redove po zaobljubah na osnovi* titulo mensae communis, *pogosto zapuščajo Družbo itn.*

0. *Popolnoma neosnovana trditev. – Do sedaj še nobeden izmed omenjenih ni zapustil Družbe.*

7. *Eden njegovih škofljanov iz Saluzza je takoj po posvečenju za duhovnika zapustil Družbo itn.*

0. *Niti sence kake osnove. Duhovnik, ki ga omenja tudi v naslednjih pismih, ni bil nikdar član Salezijanske družbe. Posvetil ga je msgr. Gastaldi z rednim cerkvenim naslovom. Bil je posvečen brez priporočila in proti volji duhovnika Boska, ki mu ga je poslal njegov ordinarij, da bi po njegovi dobroti mogel končati teološki študij.*

8. *Kleriki, ki so bili odpuščeni iz semenišča, so bili sprejeti v Salezijansko družbo, ki jih je poslala v zavod v drugi škofiji. Tam so bili posvečeni in so se vrnili v turinsko škofijo.*

0. *Nič takega se ni zgodilo, in če bi se v prihodnje, ima ordinarij vedno možnost, da jih sprejme ali zavrne, kakor to lahko stori s komer koli, ki zapusti svojo redovno družbo.*

9. *Treba je še pripomniti, da bi salezijanska družba, če bi sprejeli omenjene pogoje, bila primorana zaradi pomanjkanja materialnih sredstev zapreti svoje hiše, prekiniti oznanjevanje krščanskega nauka, ker ne bi imela več katehistov, učiteljev. Ker bi pred civilno oblastjo izgubila položaj moralne skupnosti, bi se njeni člani razkropili in bi bilo konec Družbe.*

10. *Naj še povemo, da sedanji nadškof ni nikdar izrekel najmanjše pritožbe niti ni opozoril kakega člana Družbe ali njenega predstojnika. Še več, ko je hotel pokazati kakega zglednega učenca v šoli in pri pobožnosti, je vedno pokazal kakega salezijanca.*

11. *To, kar prinaša pismo z dne 20. aprila 1873, je bilo ponovno izrečeno z drugimi besedami v treh poznejših pismih isti Kongregaciji za škofe in redovnike, a vedno z omenjanjem nedoločnih dejstev, ki s člani salezijanske družbe nimajo nič skupnega.*

12. *Za popravek tistega pisma in zaradi resnice se zdi potrebno, da to* spomenico *pridenemo tisti listini.*

Duhovnik Janez Bosko

Vrnimo se k aprilu 1873. Tisti dogodki glede posvečenj so dobili nepričakovan sklep. Maja je teolog Chiuso v monsinjorjevem imenu opozoril don Boska, da noben član salezijanske družbe ne bo več pripuščen k redovom, dokler ne bo dokazano, da dva nekdanja turinska semeniščnika nista več v salezijanskih domovih, in dokler se ne obljubi, da ne bodo več sprejemali nekdanjih turinskih semeniščnikov brez pisnega dovoljenja škofijske pisarne. To je bil močan porast nasprotovanj, ki je dajal don Bosku misliti. Kje se bo vse to končalo, če bo šlo tako naprej? In kako naj upamo na potrditev Družbe s takimi ovirami v domači hiši? Da ne bi dal na to zadnje sporočilo prenagljenega odgovora, se je don Bosko umaknil v zavod v Borgu San Martino in tam opravil tri dni duhovnih vaj. Potem pa je, kot če bi se moral predstaviti pred Božjim sodnim prestolom, monsinjorju povedal svoje mnenje.

»… Sporočili ste mi, da ne boste pripustili nobenega naših klerikov k svetim redovom, dokler ne bomo odstranili iz naših hiš klerika B, ki ga že dva tedna ni več med nami, in klerika R. Poleg tega zahtevate izrecno obljubo, da ne bomo sprejeli v kako hišo naše Družbe koga, ki je bil kdaj član turinskega klera.

Ker mi za to niste dali nobenega pojasnila, se mi zdi potrebno, da napišem nekaj pripomb.

Če so bili ti kleriki izključeni iz semenišča, pač ni pomembno, če se zatečejo v kak dom, da tam razmislijo o svoji prihodnosti ali se pripravijo na kak izpit ali se izučijo kake obrti, da bi si mogli pošteno služiti vsakdanji kruh. Ali naj se ti kleriki zato, ker so izgubili svoj poklic, vdajo v usodo in gredo naproti žalostni prihodnosti?

Zdi se mi potrebno, da jim pomagamo, da si bodo mogli zgraditi boljšo prihodnost. Tako so delali in delajo škofje, s katerimi imamo stike. Mogoče bi lahko zahtevali od njih, da prosijo za dovoljenje in bi tako rešili vsako težavo. Prositi za dovoljenje pa je težka naloga tako zanje kot za Družbo in za hišo, ki bi jih sprejela; pogoj, ki ni vsebovan v privolitvi in zato predstojnik tega ne more zahtevati. To še toliko bolj, ker smo za to dovoljenje prosili že večkrat in nismo dobili nikakršnega odgovora. Vi bi morali pomisliti, da ti kleriki, ki so bili izključeni iz semenišča po naročilu nadškofa in ne smejo biti sprejeti v nobeno hišo ali jih je treba ponovno izključiti, ne bodo z njihovimi sorodniki vred postali vaši prijatelji, temveč nasprotniki.

To še toliko bolj, ker so nekateri izmed njih že začeli svoj študij ali so se začeli učiti kake obrti.

Ta izjava, za katero pa menim, da nisem upravičen, da vam jo povem, bi lahko bila pregraja med salezijansko družbo in duhovščino te škofije, v katere korist se posveča že več kot trideset let.

Če je bila glede tega izdana od Cerkve kaka odredba, ki je jaz ne poznam, sem se pripravljen popolnoma in vsem podrediti.

Kar se tiče klerikov, ki smo jih predstavili za prejem redov, moram povedati, da jih lahko zavrnete, če v njih najdete kako pomanjkljivost. Če pa so vredni, potem jih mogoče iz maščevanja ali iz razlogov, ki s to stvarjo nimajo nikakršne zveze, ni mogoče zavračati brez velike škode za Cerkev, Družbo in celo za samo škofijo.

Menim, da si ta Družba, ki brez sebičnosti deluje v korist te škofije in je od 1848 dala dve tretjini škofijskih duhovnikov, zasluži vsaj malo spoštovanja, zlasti še, da kak klerik ali kak duhovnik, ki bi prišel v Oratorij, ne bi storil drugega kot samo spremenil bivališče in bi še nadalje deloval v turinski škofiji.

Vaša ekscelenca, ki je trikrat zavrnila posvetitev naših klerikov, pravzaprav ni storila drugega kot zmanjšala število duhovnikov, ki delujejo v tej škofiji.

Po tem, kar sem povedal, bi želel, da bi vaša ekscelenca uvidela, da ljudje, ki nas obdajajo, naskrivaj želijo, da bi lahko razglasili: nadškof je prekinil odnose z ubogim don Boskom. V tem pogledu vam je znano, kaj vse sem storil, in to celo pred nekaj kratkimi dnevi, da bi preprečil nekaj sramotilnih člankov.

Rad bi tudi, da bi bili obveščeni o poročilih, ki krožijo po vladnih pisarnah po zaslugi nekoga tukaj v Turinu. Iz teh poročil je mogoče razbrati, da če je bil kanonik Gastaldi imenovan za škofa v Saluzzu, se je to zgodilo na don Boskov predlog. Če je potem škof

postal nadškof turinski, je bilo to po zaslugi don Boska. Govorijo celo o težavah, ki jih je v ta namen moral premagati. Tam so navedeni tudi razlogi, zakaj sem se zavzemal za vas; med drugim tudi zato, ker ste storili toliko dobrega za našo hišo in za našo Družbo.

Obema je znano, koliko si lahko medsebojno pomagava s skupnim dogovorom. Le hudobneži si želijo, da med nama ne bi bilo sloge.

Sedaj boste vprašali: kaj pravzaprav hoče don Bosko?

Popolno podvrženost, popolno soglasje s svojim cerkvenim predstojnikom. Ne želim drugega kot to, kar je večkrat dejal sveti oče in kar ste kot škof v Saluzzu pogosto ponavljali, se pravi: v težkih časih, ki jih preživlja Družba, ki je komaj nastala, potrebuje predvsem naklonjenost, ki je v skladu z avtoriteto ordinarijev, in če pride do težav, ji je treba pomagati z dejanji in nasvetom. To pismo sem vam napisal iz edine želje, da vam povem, kaj bi bilo v korist obeh in v večjo Božjo slavo. Če mi je ušla kaka manj primerna beseda, vas prosim, da mi oprostite. …«

Toda želja, da bi si ponovno pridobil naklonjenost nadškofa, je ostala za vedno neizpolnjena. Bilo je treba hoditi po novih poteh, opustiti dopisovanje in si narediti oklep uradnega dogovarjanja. Zato je dva tedna po tem pismu uradno zadostil dvojni zahtevi škofijske pisarne:

29. maj 1873

Podpisani v želji, da bi zadovoljil njegovo ekscelenco velečastitega turinskega nadškofa, rade volje izjavlja:

1. *Nikdar ne bo sprejel v domove Salezijanske družbe kot klerika kakega gojenca, ki je bil v semenišču te nadškofije, razen če je bil v moči papeškega odloka z dne 1. marca 1870 sprejet v Oratorij že pred 14. letom starosti ali če bi se želel izučiti kake obrti.*
2. *Tako je bilo že do sedaj in ne bo nobene izjeme, razen s privolitvijo ali dovoljenjem nadškofijske pisarne.*
3. *Prepričan, da zvesto zastopam želje imenovane vaše ekscelence, menim, da je ta izjava dana z omejitvami in v smislu svetih kanonov, ki ščitijo svobodo redovnih poklicev.*
4. *Če so zaželena nadaljnja pojasnila, bodo dana v najkrajšem času in na preprost namig cerkvenega predstojnika, čigar nasveti bodo vedno pravi zaklad za pisca.*

Duhovnik Janez Bosko

Toda tudi ta izjava ni zadostovala. Opomba, ki je hotela zaščititi svobodo redovnih poklicev v smislu svetih kanonov, ni ugajala monsinjorju, ki je zato vse zavrnil. Tako je prišlo do boja brez vojne napovedi.

Ustavimo se tukaj, ker je s tem že zadosti povedano o izvoru nasprotovanj, katerih razvoj so bralci lahko sledili v zadnjih zvezkih. Natančneje bomo o tem govorili v zvezku, ki še ni izšel. Dne 2. julija 1873, ko je pogovor nanesel na to neozdravljivo sporno stanje, je don Bosko iz globine svojega miru dejal: »Tudi to bo minilo. Na začetku mi je ta boj povzročal velike bolečine, ker še nisem poznal vzrokov. Toda sedaj mi je papež dal navodilo, kako naj se ravnam. Dam

naj, da stvari gredo svojo pot, in nič ne povem.«

Mi, ki bi radi temeljito spoznali življenje našega svetnika, smo upravičeno radovedni, ko bi radi zvedeli za vzroke, ki so vodili k popolnemu preobratu osebnih odnosov med človekoma, ki sta bila postavljena tako visoko v Božji hiši. Glede tega imamo na voljo množico pričevanj, ki so jih v času apostolskih procesov izpovedali ugledni sodobniki, ki so s svojimi očmi videli in s svojimi ušesi slišali stvari in sodbe in potrdili izjave, ki so jih dali tisti, ki so pred njimi zapustili zemljo. Zato ni nič boljšega kot iztisniti iz teh pričevanj sok in ga ponuditi zgoščenega in čistega, ne da bi kaj zakrivali našim bralcem.

Predvsem je splošna ocena prič prepričanje, da za obžalovanja vredne muke ni don Bosko popolnoma nič kriv. V tej zadevi bomo dali besedo izključno mladi grofici Maze de la Roche, monsinjorjevi nečakinji, ki je bila zavzeta občudovalka tako svojega strica kot Božjega služabnika.[3] Ko so jo sorodniki vprašali, ali je mogoče predpostavljati ali misliti, da je bil don Bosko vzrok nesoglasij, je odgovorila: »Globoko sem prepričana, da častiti ni dal nobenega povoda za imenovane nesporazume, poznala sem ga kot človeka, ki je bil vedno proti vsakemu sporu in pripravljen tudi za ceno žrtev zgladiti nesporazume. Naj še povem, da je v vseh razgovorih z mojo materjo in menoj pokazal, kako zelo trpi zaradi vseh teh preizkušenj.«

Upoštevajoč razloge, ki so jih izpovedali pričevalci, in v poskusu, da jih povzamemo v različne jasno opredeljene skupine, bomo videli, da so nekatera nasprotovanja izhajala iz značaja in nravi človeka, nekatera pa iz domačega in pisarniškega ozračja.

Kar se tiče temperamenta, ki ga je prejel od narave, je v pogrebnem spisu, ki je izšel takoj po smrti in kaže globoko spoštovanje do umrlega,[4] nakazan njegov »strogi način vedenja« in pove, da med svojim postankom v Angliji »ni prav nič omilil svojega značaja; in to v deželi, kjer bi moral z umetnostjo ljubeznivosti z misijonom privesti v skupni ovčjak tamkajšnje ljudi«. Da je bil nasilen, zaletav, hitre jeze in osornih besed, je bilo znano *lippis et tonsoribus* [krmežljavcem in brivcem]. Taki izpadi so bili posledica velike živčnosti in žolčnih napadov, ki jim je bil podvržen. Ker ga je taka narava tirala v pretiravanja, se je dogajalo, tako pravijo priče, da se ni hotel opravičiti, ker se je bal, da bi trpel njegov ugled. V tem je torej treba iskati enega izmed glavnih vzrokov vsega, kar se je dogajalo.

Drugi vzrok je treba iskati v razpoloženju njegovega duha. Duhovno je rasel na univerzi v Turinu v času, ko je tam še vladal janzenizem in galikanizem. Od tod je njegova nenaklonjenost za moralko sv. Alfonza in pretirano pojmovanje škofovske jurisdikcije. Zato je za uveljavljanje cerkvene discipline zahteval pretirane, napačne in nepremišljene odločbe in uporabljal neverjetna, pa vendar

[3] Prim. MB XI, str. 552–555 [BiS XI, str. 344–346].

[4] *La Stella Consolatrice*, št. 13–14.

resnična sredstva. Vnema za škofovsko jurisdikcijo ga je pehala v gospodovalno vmešavanje v zadeve, ki mu niso pripadale, in nestrpnost do vsakega, ki se kljub spoštovanju njegovega dostojanstva ni mogel strinjati z vsemi njegovimi pogledi. Zato se je brez naročila iz Rima hotel vmešavati v notranje življenje salezijanske družbe, čeprav je bila ta že odobrena od Svetega sedeža, in hotel, da bi šlo po njegovi volji. Samostojnost ali bolje vsa salezijanska družba je bila bruno v njegovih očeh vse od začetka njegovega škofovanja v Turinu. »Imam škofijo v škofiji,« je 26. avgusta 1877 poročal Sveti kongregaciji za škofe in redovnike. »Don Bosko napada ugled turinskega nadškofa in vnaša razkol med duhovnike.«

Pod vplivom vseh teh različnih dejavnikov je bilo po človeško nemogoče upati, da bi se trenja, ko bi se kdaj začela, mogla zlahka potišati ali zaustaviti. To je z dobrim poznanjem razmer potrdil msgr. Re, škof v Albi:[5] »Če hočemo razložiti trajanje teh trenj med dvema osebama, ki sta obe imeli najboljše namene, je treba spomniti, da je nadškof poleg mnogih dobrih lastnosti imel tudi nekoliko pretirano predstavo o svoji avtoriteti in znanju ter se s svojim zanesenjaškim značajem spuščal v prenagljene odločitve, ki jih je z veliko težavo preklical, ker se je bal, da bo tako izgubil ugled in avtoriteto.«

Tudi naklonjenost nekaterim filozofskim teorijam je dajala njegovi miselnosti čisto posebno vedenje. Imel se je za prepričanega rosminijanca in se ravnal dosledno po Rosminijevih načelih.[6] V tistih letih je bilo rosminijansko vprašanje med najbolj vročimi, kakor se temu pravi. Med katoličani se je bil divji boj za in proti. Gastaldijev odpor proti don Bosku in njegovi Družbi se je večal ne samo zato, ker so pravila Družbe postavljala za učitelja sv. Tomaža Akvinskega, temveč tudi zato, ker so pri teoloških predavanjih uporabljali učbenike s čistim naukom Akvinskega.

Vprašanje je, ali sta bila značaj in miselnost tega človeka res taka ali je samo don Bosko čutil take posledice? Tudi drugi so dobili svoje, čeprav je don Bosku pripadel večji delež. Znano je, da je zaradi nesoglasja v moralni teologiji monsinjor odstranil velikega moralista don Bertagna, poznejšega pomožnega škofa kardinala Alimonde, vzel vodstvo Cerkvenega konvikta v Turinu teologu Boettiju, poznejšemu generalnemu vikarju istega kardinala, in odstavil z Bertagneve stolice teologa Richelmyja, poznejšega kardinala nadškofa v Turinu. Prav tako je izrinil iz pouka teologa Reja, poznejšega škofa v Albi, in teologa Castraleja, poznejšega škofa in generalnega vikarja kardinala Richelmya. Malo manj znano pa je, da je zaradi rosminijanskega vprašanja pognal iz škofije uglednega

[5] *Mali proces*, str. 137.

[6] Dne 18. oktobra je poslal odprto pismo založnikom Speirani, ki so natisnili Rosminijeva dela. Hotel je pokazati, da je okrožnica *Aeterni Patris*, ki je izšla avgusta, naklonjena rosminijanski filozofiji. Takoj ga je pisno zavrnil kardinal Nina, tedanji državni tajnik.

časnikarja don Tinettija iz ivrejske škofije, ki je potem postal urednik časopisa *Unità Cattolica*, medtem ko je bil prej samo sodelavec. Prav tako se je bodel s teologom Margottijem, ki je zato, da bi se rešil sitnosti, prepustil časopis bratu Stefanu. Precej ostro pismo je pisal patru generalnemu predstojniku jezuitov Bechisu.[7] Iz kanoničnih razlogov je s kanoničnimi kaznimi kaznoval veliko duhovnikov in zaradi zelo dvomljivih razlogov začel brez števila pravd pred Rimskimi kongregacijami. Don Rua je v procesih izpovedal, da je kardinal Oreglia, ki se je iz družinskih razlogov moral nekoč odpraviti v domači Piemont, dobil od Pija IX. naročilo, naj nadškofu Gastaldiju pove, da naj lepše ravna s svojimi duhovniki.[8]

Med vzroke smo postavili tudi ozračje. Strastna enostranska in večkrat tudi hudobna namigovanja nekaterih oseb, ki so sedele pri monsinjorjevi mizi in v škofijski pisarni, so vsak dan podpihovala sovraštvo. La Mazé je med pričevanjem pogosto brala iz svojih zapiskov. Tako je po zavrnitvi avdicije don Bosku zapisala: »Kako zelo sta se nekoč ta dva človeka imela rada. Zakaj se je moj stric nadškof tako zelo spremenil? Tisti, ki je povzročil tako nesoglasje, se sedaj gotovo zelo kesa. Zakaj potem ne prizna, da vse tisto, kar je povedal, ni res?« Pred sodniki je menila: »Bila sem večkrat povabljena k stričevi mizi in tam slišala, kako je njegov tajnik posmehljivo govoril o »tistih tam v Valdoccu« ali preprosto – o »tistih tam spodaj«. »Kar se tiče pisarniškega osebja, naj omenimo fiskalnega odvetnika, ki ga je neki cerkveni knez imenoval 'vredno orodje svojega gospodarja'«.[9]

Ne bomo zamolčali nekaj verjetnih olajševalnih okoliščin, ki bodo omilile omenjene izjave. Vse do svojega nastopa službe v Turinu se je monsinjor verjetno bal, da si ne bi ljudje zato, ker je bil poklican za vodstvo nadškofije po don Boskovi zaslugi, mislili, da se je pri vodstvu škofije dal voditi don Bosku. Verjetno se je tudi bal, da bo don Bosko pritegnil v svojo mlado Družbo mlade fante in pobral veliko prispevkov vernikov za svoje semenišče. Verjetno je prišlo do nekaterih nesoglasij tudi zaradi pomanjkljive zakonodaje.

Kardinal Cagliero, ki je dobro poznal položaj, je, ne da bi se zavedel, v kratkih besedah povzel vzroke sporov v poročilu o procesu za beatifikacijo:[10] »Nasprotovanje se je porajalo iz majhnih in velikih ljubosumnosti ali strahov pred zlorabo škofijske oblasti. To je zelo naravno v odnosih med družbo, ki nastaja, in ordinarijem, ki proti svoji volji vidi, da je izvzeta iz njegove oblasti, zlasti če je ordinarij hitrega in ostrega značaja, slabega zdravja in ga obdajajo pristranski, sovražni in malenkostni svetovalci, od katerih se da vplivati.«

[7] 28. julij 1880.

[8] *Summarium super virtutibus*, št. III, § 695.

[9] Pismo kardinala Nine don Bosku, 25. december 1881.

[10] *Summ. sup. virt.,* št. 15, § XXI.

Gospod, ki je dopustil tistih deset let tegob, je verjetno pripravil svojega služabnika s skrivnostnimi sanjami, katerih celostno razumevanje bi moglo dajati ključ za razumevanje dogodkov. Don Bosku se je zdelo, da dežuje kakor iz škafa, vendar so ga nujni opravki prisilili, da je šel v mesto. Ko je prišel do nadškofijske palače, je videl (čudna zadeva), kako je msgr. Gastaldi, oblečen v ves sijaj svoje škofovske oprave, šel iz svoje palače. Pospešil je korak, ga dohitel in rekel: »Ekscelenca, glejte, v kaki nevihti greste na pot. Ali ne vidite, da ni žive duše na cesti? Poslušajte me in se vrnite domov.«

»Ni vaša naloga, da mi svetujete. Jaz grem po svojih opravkih, vi pa pojdite po vaših,« ga je ostro zavrnil nadškof in ga odrinil od sebe.

Ko je naredil nekaj korakov, mu je spodrsnilo. Padel je v blato in si umazal vso škofovsko opremo, da se je blato cedilo od njega. Don Bosko ga je kar petkrat skušal prepričati, naj bi pazil na svoje dostojanstvo in se vrnil, a je bilo zaman. Prošnje in opozorila niso nič zalegla. Škof je trdovratno nadaljeval svojo pot in padel še drugič, tretjič ter nato še četrtič in petič. Ko se je po petem padcu spet postavil na noge, ga ni bilo več mogoče razpoznati, tako je bil ves blaten. Končno je padel še enkrat in se ni več pobral.

Ker je bil iz izkušnje navajen v sanjah gledati napoved prihodnjih dogodkov, lahko menimo, da je Božji služabnik z neskončnim sočutjem gledal zapovrstje neprijetnih dogodkov in pri tem predvideval končno pogubo, ne da bi se oddaljil od svojega načina ravnanja, ki ga bomo podali v naslednjem.

Najprej si je odločno prizadeval, da ne bi dal povoda za govorice o neprijetnostih, ki so ga pogosto zadevale. Brez tehtnih razlogov teh stvari sploh ni omenjal, procesi nam o tem jasno pričajo. La Mazé je v svojem in materinem imenu izjavila: »O teh nevšečnostih naju je seznanjal z edinim namenom, da bi kot dobro poučeni mogli delati najine dobronamerne usluge in razgnati nakopičene nesporazume […]. Ni mi znano, a sem popolnoma prepričana, da častiti ni govoril o tem z zunanjimi osebami, ko pa je govoril z nama, je imel navado reči: 'Govorim o tem vama, ker vem, s kom govorim, in ker vem, da bosta to uporabili samo za dobro'.«

Na drugem mestu se je tako zatajeval, da ni nikdar ločeval žalosti od vdanosti v Božjo voljo. In v določenih primerih se je moral za potrpljenje krepko boriti. La Mazéjevi je nekoč poročal o zavrnitvi avdience.

Mlada grofinja je vtis tega razgovora takole zapisala: »Oh, kako je bil vdan v Božjo voljo in kako zelo ga je bolelo srce. Bila sem vsa iz sebe, ko sem iz njegovih ust slišala naslednje besede: – Človek bi hotel biti za vsako ceno močan, si dajati pogum v nasprotovanjih. Toda ko se zoprnosti grmadijo druga na drugo, je želodec vsega sit in odpove. – Nikdar nisem videla, da bi don Bosko spremenil izraz na obrazu. Toda tokrat je, medtem ko je govoril, postal bled in potem spet ves rdeč v obraz.«

Priče enoglasno izpovedujejo, da v njegovem govorjenju niso nikdar čutili najmanjše zamere zaradi nasprotovanja. Don Anfossi, ki se je gibal v krogih mestne duhovščine in slišal novice o vsem, kar se je dogajalo, in je zvedel tudi za vse težave, ki jih je moral prenašati don Bosko, ga je šel pogosto tolažit. Toda iz njegovih vedno ljubeznivih odgovorov je videl, da ne potrebuje sočutja drugih, temveč je on drugim vlival pogum in mir ter zaupanje v Boga.

Ker je dobro poznal cerkvene kroge, se je don Anfossi lahko okoristil z nekaterimi podrobnostmi in tako mogel ob priložnosti postaviti stvari na pravo mesto. Nekega dne mu je don Bosko pripovedoval, kako je bil poklican v nadškofijsko palačo, in zdelo se je, da sta v mirnem pogovoru stvari poravnala in spravila v red. Nadškof je celo poklical v sobano svoje družinske člane, da bi jih don Bosko blagoslovil. Toda kakor hitro so ti odšli, se zdi, da si je premislil in spet zvalil vso krivdo na don Boska. Ta ga je popolnoma miren skušal prepričati o nasprotnem, pa brez uspeha. Don Boska je tajnik vsega žalostnega odvedel iz sobe. Po tem pogovoru je Božji služabnik vzkliknil: »Kako je mogoče resno govoriti s človekom, ki s tako lahkoto spreminja svoje mnenje?«

In zakaj se je potem don Bosko ukvarjal s takimi neprijetnimi zadevami? Zato, ker je šlo za zelo pomembne stvari za njegovo Družbo, ne pa zaradi sebe. Nekega dne je rekel don Anfossiju: »Če tu ne bi šlo za Družbo, bi zato, da bi se izognil tem trenjem, raje šel v Rim ali kako drugo mesto. Vendar se mi zdi, da je bila Božja volja, da bi Družba pognala svoje korenine tukaj.«

Kljub temu je tožil nekaterim svojim sodelavcem, da so mu te motnje onemogočale, da bi storil več dobrega, kar si je tako želel: »Hudič je predvidel veliko dobro, ki bi ga mogli uresničiti, če bi nas msgr. Gastaldi podpiral. Toda hudobni duh je zasejal ljuljko. Nadškof poizveduje po vsem, kar delamo, in nam postavlja ovire. Toda tudi to bo minilo. Mi bomo šli tiho naprej in ne bomo nikdar storili ničesar proti njemu. Žal mi je samo za čas, ki ga s tem izgubljamo in bi ga lahko uporabili za dobro duš.«

Še v drugi stvari so si vse priče edine. Kljub nasprotovanju, ki ga je neki ugledni prelat ocenil kot sistematično,[11] don Bosko ni nehal ljubiti, spoštovati in po svojih močeh podpirati nadškofa. La Mazé je izjavila: »Ko je častitljivi moral govoriti o teh stvareh, nama je nakazal le nujno potrebno, tako da včasih nisva razumeli in sva ga morali vprašati za pojasnilo. Toda on je nama vedno govoril z velikim spoštovanjem in dobroto o msgr. nadškofu, da sva bili močno spodbujeni.«

Tako pa niso govorile samo priče, temveč veliko drugih, ki so o tem pisno poročali in niso prišli pred cerkveno zasliševanje. Zelo dragoceno poročilo nam

[11] Pismo msgr. Vitelleschija, tajnika Kongregacije za škofe in redovnike don Bosku dne 5. januarja 1875.

je dal pater Felice Giordano, predstojnik Marijinih oblatov v Nici Mare.[12] »Ko sem se mimogrede mudil v Turinu,« nam poroča, »sem zato, ker sem bil nadškofov sošolec, zvedel marsikaj o trenjih. Lahko povem, da sem bil silno presenečen, ko sem pri vsem tem v don Bosku videl tako nespremenjeno mirnost. Ko sem imel nato še en pogovor z don Boskom v Valdoccu, sem bil tako zelo spodbujen v dobrem, da sem, preden sem odpotoval v Nico, nadškofu pisal pismo, v katerem sem mu poročal o vtisih, ki sem jih dobil pri tem srečanju.«

Pisem, ki so monsinjorja navajala, da bi pustil pri miru don Boska, je bilo na kupe. Teolog Franchetti ima izvirnike. Avgusta 1873 mu je msgr. De Gaudenzi, škof v Vigevanu, takole pisal: »Prepričan sem, da je don Bosko pripravljen na vse, samo da ne bi storil ničesar proti svojemu nadškofu, ki te zelo spoštuje in časti.«

Očiten dokaz, da je hodil po pravi poti, so nadnaravni darovi, ki jih je prejemal tudi v času najhujšega nasprotovanja. V potrditev tega imamo dragocen don Boskov odgovor. Ko je s prihodom kardinala Alimonde v Turin zasijala nad Oratorijem mavrica miru, je don Albera želel zvedeti don Boskovo mnenje o pogostih posegih matere Božje Marije v njegove ustanove. Ko je slišal vprašanje, se je za trenutek zamislil in potem odgovoril: »Vsi so bili proti don Bosku. Nujno potrebno je bilo, da mu je pomagala mati Božja Marija.«

Naše poročilo bomo končali z izpovedjo kardinala Cagliera:[13] »Za konec naj povem, da je častiti don Bosko, ne brez Božje privolitve in naklepa, imel v človeku, ki si ga je predstavljal kot svojega mogočnega zaščitnika, največjega nasprotnika prav v obdobju svojega najuspešnejšega apostolata za rast v svetosti. Ta križ, ki mu ga je Gospod položil na rame, mu je povzročal velikansko izgubo časa za njegovo ponižno in dolžno obrambo. Kljub vsemu mu ni nikdar izzval niti najmanjše tožbe, neučakanosti, jeze ali upravičene zamere. Vse je prenašal junaško, mirno, ponižno, ne da bi enkrat samkrat izgubil notranji mir, ne da bi ga to odvračalo od nenehnega dela za utrditev in razširjenje njegove ustanove z ljubkostjo duha in nenehnim združenjem z Bogom, kar je značilno za svetnike.«

[12] Pismo don Rui, 25. marec 1888.

[13] *Processicolo*, str. 97.

4. POGLAVJE

PARIZ – SPREJEMI

Don Bosko v Pariz ni prišel niti neznan niti nepričakovan. Dolgotrajno dogovarjanje z opatom Rousselom za prevzem ustanove Auteuil je predstavilo njegovo ime v cerkvenih in laiških krogih, ki so se ukvarjali z dobrodelnimi ustanovami, ki jih v tem velemestu ni malo. V *sermons de charité* [dobrodelnih nagovorih] je bilo delovanje turinskega duhovnika v korist uboge in zapuščene mladine postavljeno za zgled in spodbudo; to tem bolj, ker so njegove ustanove tudi na francoskih tleh budile pozornost državljanov in katoliškega tiska. Poleg tega mu je poznanstvo s pariško kolonijo, ki je imela navado prezimovati v Nici in na Azurni obali, omogočilo veliko novih poznanstev, saj so mnogi želeli, da bi ga zaradi občudovanja in priznavanja njegovih kreposti videli v Parizu. Po teh gospodih je prišel v te aristokratske kroge življenjepis doktorja iz Nice D'Espineya, ki je na živahen način pripovedoval najbolj značilne dogodke iz njegovega življenja in budil v ljudeh radovednost, da bi od blizu spoznali tako izrednega človeka. Ko se je nato razvedelo, da bo zares prišel, so plemeniti Parižani kar tekmovali, kdo mu bo izkazoval gostoljubje, in so veselo novico razširili med svojimi sorodniki in prijatelji. Nihče ne bi mogel niti od daleč predvideti niti tisočinke tega, kar se je dogajalo in kar bo govoril dobršen del tega zvezka.[1]

Bila je sreda 18. aprila, ko je don Bosko v spremstvu don De Barruela izstopil iz vlaka na lyonski postaji. Kočija, ki je čakala nanj, ga je po bulvarjih popeljala na Corso Messina in se ustavila pred palačo De Comband. Grofica,

[1] Glavni viri našega poročevanja bodo: 1) takratni časopisi; 2) kakih sto pisem, ki sta jih prejela don Bosko in tajnik in ki so na srečo ohranjena; 3) kratek povzetek avdienc od 18. aprila do 21. maja, čeprav s precejšnjimi pomanjkljivostmi; 4) v Parizu natisnjeni knjižici: Léon Aubineau, *Dom Bosco, sa biographie, ses oeuvres et son séjour à Paris*, A. Josse éditeur; *Dom Bosco à Paris, sa vie et ses oeuvres* par un ancien Magistrat, Librairie Ressayre, septième édition. Tri izdaje tega zadnjega dela so pokupili v enem tednu. Obe knjižici sta izšli, ko je bil svetnik še v Parizu. Druge posebne vire bomo navedli sproti; 5) zapiski don Lemoyna, ki so mu jih prispevali ustno; 6) pričevanje preživelih, ki so videli in slišali don Boska v Parizu. [Objavljamo v Dodatku št. 3, Dok. 22].

starejša zrela plemkinja in dobra kristjanka, je bila nadvse srečna, da mu je lahko izkazovala gostoljubje. Imeli smo že priložnost jo omeniti, ko smo govorili o prihodnosti msgr. Malana in o njegovem izrednem poklicu.[2] Ker je imela v bližini La Navarra obširna posestva, je tam srečala Božjega služabnika in se z njim domenila o njegovem bližnjem prihodu v Pariz. Dala mu je na voljo celoten apartma, popolnoma ločen od preostalega dela hiše in s služabniki, ki so skrbeli za njegovo dobro počutje.

Kaj kmalu so ugotovili, kako srečna je bila izbira tajnika. Don De Barruel, rojen Francoz, je izhajal iz plemenite družine v Delfinatu, študiral pravo in v času predsedovanja maršala MacMahona postal načelnik oddelka na prefekturi. V Malem semenišču, ki ga je v Chapelle Saint – Mesmin pri Orléansu odprl msgr. Dupanloup, je imel za sošolca msgr. Camilla Sicilijanca Di Rende, ki je bil takrat apostolski nuncij v Parizu. Izredno izobražen človek in vešč v človeških poslih, je bil za don Boska prava Božja previdnost.

Pariz je ob don Boskovem prihodu vztrepetal. To nam pove vse. Velika mesta se ne zganejo kaj lahko niti ob navzočnosti zelo uglednih gostov. Mogoče je prav Pariz za take vrste dogodkov najbolj brezbrižno mesto. Nekaj podobnega je danes samo Rim. Ugledne osebnosti iz umetniških, znanstvenih, političnih in visokih družbenih krogov prihajajo in odhajajo in vzbujajo kvečjemu trenutno zanimanje. *Ab assuetis non fit passio* [navadne stvari ne razburjajo duhov]. Kakor hitro pa se je po Parizu raznesla novica, da je tam don Bosko, se je zbudilo gibanje, katerega cilj je bil on sam. Kjer koli so zvedeli, da se bo mudil, so ga hoteli videti, slišati, se mu približati, se dotakniti njegove obleke. To so bile vsakodnevne splošne ovacije, ki jih nihče ni pripravljal, temveč so se budile same od sebe, nepredvidene in celo občudovanje vzbujajoče.

Pri vsem tem pa na njegovi zunanji pojavi ni bilo ničesar, kar bi moglo vzbujati občudovanje množic ali jih obvladovati. Časopisi so pisali o srednji postavi, negotovi hoji, slabotnem vidu, počasnem in tihem govorjenju, tujem naglasu in še bolj tujem izražanju, o skrajni preprostosti v vedenju. Poudarjali pa so tudi izredno dobroto, nespremenljivo ljubeznivost, junaško potrpežljivost. Prikazovali so, kako kljub avreoli čudodelnika, ki je obdajala ime, je nadse skromen, kakor da bi bil zadnji izmed svojih sinov. Verni ljudje pa so odkrivali mogočno skrivnost, ki je pritegovala ljudi: svetost je bila tista, ki je kljub pomanjkljivostim ljudske duše še vedno širila večni čar tudi v Parizu.-

Gibanje, o katerem govorimo, se je začelo takoj po njegovem prihodu. Naslednjega dne je don Bosko daroval sveto mašo pri karmeličankah. Zatem se je takoj odpravil k nadškofu; bilo mu je veliko do tega, da bi pozdravil angela škofije. Nadškofa, ki je bil odstoten, ker je birmoval, ni videl. Obiskal pa je pomo-

[2] Prim. MB XV, str. 564–566 [BiS XV, str. 368–369].

žnega škofa msgr. Richarda, ki ga je nadvse prijazno sprejel. Dolgo se je zadržal v prisrčnem pogovoru s kardinalom Guibertom. Ko se je še isti dan vrnil domov, ga je čakalo že kakih sto ljudi, ki so ga želeli videti.

Ta pritok ljudi, napoved tega, kar se je potem dogajalo od jutra do večera v grofičini palači, vse to je prestrašilo De Combandejevo, ki je takoj skušala pomagati. Nedaleč od Magdalenske cerkve je v ulici Ville I'Eveque v dvorcu De Sénislhac bivala skupnost, ki na zunaj ni dajala videza samostana, temveč je bila ženska redovna družina, katere članice so pripadale aristokraciji in so se imenovale gospodične in ne sestre.[3] To so bile oblate Presvetega Srca iz Montluçona, ki jih je ustanovila Luisa Teresa De De Montaignac De Chauvance, za katero je bil uveden proces za razglasitev za blaženo. Predstojnica skupnosti je bila neka Sénislhac. Nanjo se je obrnila De Combandova. Kakor so predvidevali, tako je potem zares tudi bilo. Don Bosko, ki je maševal danes tu in jutri kje drugje, kamor so ga pač povabili, ni nikdar prišel nazaj pred poldnevom. Zato je bil tok obiskovalcev popoldne večji. Dogovorili so se, da bodo ta naval ublažili. Vsak dan ob dveh popoldne bi šel v hišo Sénislhac, kjer bi sprejemal obiske. V ta namen so pripravili velik in primeren apartma v prvem nadstropju, kamor se je prišlo po gosposkih stopnicah. Vhodna soba je vodila v sobano, od koder je bil dostop v veliko dvorano s tremi velikimi okni. Od tod so vodila vrata v predsobo, od tam pa v knjižnico, kjer je don Bosko sprejemal goste.

Prav bo, če takoj na začetku predstavimo pariški urnik. Don Bosko je vstajal ob petih, opravil molitve in pregledal pošto, ki je prišla prejšnji večer: gora pisem, ki je vsak dan naraščala. Nato je šel maševat v cerkev ali kapelo, kjer so ga pričakovali, nakar je tam sprejemal obiskovalce. Potem se je odpravil k De Combaudovi in sprejemal obiskovalce, dokler ni prišel čas, da bi šel na kosilo h gostiteljem, ki so ga vsak dan vabili k sebi. Ob dveh je skušal biti v hiši Sénislhac za popoldanske obiske, ki so trajali navadno po šest ur, nakar se je navadno proti deseti uri vračal v palačo De Combaudove. Tukaj se je malo pogovoril s svojimi gostitelji, nato pa se s tajnikom umaknil v svojo sobo, kjer je pregledal dnevno pošto in določil odgovore. Potem je zmolil večerno molitev in nekako opolnoči legel spat.

Popoldne 20. aprila so si Sénislhacova in njene tovarišice lahko naredile približno predstavo tega, kar se bo dogajalo prihodnje dni. Ob dveh je bilo nji-

[3] Ljudje so menili, da so te *Desmoiselles* [gospodične] morale biti redovnice. Ker pa ni bilo nobenega vidnega znamenja, so spraševali v don Boskovi navzočnosti:
»Kateremu redu pripadate?«
»Redu dobrih kristjanov.«
»Kaj delate?«
»Sprejemamo vas.«
»Toda v kateri dobrodelni ustanovi smo?«
»V hiši gospodične Sénislhac.«
S takimi in podobnimi odgovori so se izmikale ljudski radovednosti.

hovo stanovanje dobesedno zasedeno: ljudje vseh slojev so želeli videti don Boska. Redovnice, ki so želele, da bi bil prvi blagoslov Božjega služabnika podeljen njim, so se zbrale okoli njega v knjižnici, kakor hitro je prišel. Bile so prepričane, da bo tajnik uvajal obiskovalce. Toda on se je, potem ko jih je povedel k don Bosku, umaknil in dejal, da ima druge opravke. Uboge ženske, v kakšni zmešnjavi so se znašle! Prvo, kar so morale narediti, je bilo braniti don Boska pred obleganjem. Gospodična Jacquier se je postavila k vratom, ki so iz knjižnice vodila v veliko sobano, in gospodična Bethford je zastražila druga vrata, ki so iz knjižnice vodila k stopničnemu presledku, ki naj bi ostal zaprt. K don Bosku so prihajali skozi notranja vrata. Tukaj je čuvajka strogo pazila, da so hodili k njemu po vrsti, kot so prišli. V predsobi je bilo polno gospodov in gospa iz najvišje družbe. Med drugimi je bila tudi kneginja Trapani s hčerko in nekaterimi damami. Tožila je, da po dveh urah čakanja ni prišla še na vrsto in da si niti ni mogla utreti poti, da bi v naglici postavljeni vratarici lahko izročila svojo prošnjo. Končno ji je izmenjava lističev pomagala odpreti skrivna vrata, ne da bi ljudje to opazili. Tako je prišla do don Boska. Odšla je vsa vesela in se zahvaljevala svojim rešiteljicam.

Po šestih urah sprejemanja je bila dvorana še vedno polna, kajti ko so odšli eni, so na njihovo mesto prišli drugi. Končno je don Bosko stopil k vratom in vse skupaj blagoslovil. V tistem trenutku se je okoli njega naredila taka gneča, da se je bilo bati za njegovo osebno varnost. Dolgo čakanje je naredilo ljudi živčne. Začelo se je kričanje: »Oče, moj otrok ima tifus.« »Oče, imam nevaren čir …« »Oče, imam sina, ki me žene v obup …« »Oče, mene muči to in to …« Nekateri so oboroženi s škarjami izrabili gnečo, da so mu odrezali kos obleke in si tako priskrbeli relikvije. Do njegovega odhoda so bile njegove čuvajke na nogah več kot osem ur.

Toda izkušnja jih je marsikaj naučila. Ko se je naslednjega dne ponovil isti naval, je moral vsak, ki je prišel, napisati svoje ime in številko, s katero je lepo po vrsti prišel na razgovor. Ta koristni postopek so ohranili tudi vnaprej. Gospodičnam so priskočile na pomoč grofica De Caulaincourt, grofica D'Andigné in druge ugledne pariške dame in se podvrgle težki nalogi te zahtevne službe, da so vzdrževale vsaj malo reda med množico, ki je polnila dvorane, stopnišča, dvorišče ter ure in ure vztrajno čakala na svojem mestu.

V Parizu don Bosko ni bil več gospodar samega sebe. Nekega večera bi se moral z nekim uglednim gospodom dogovoriti o neki zelo pomembni stvari v mestu. Toda vrata na drevoredu Messina so bila zasedena od čakajočih na sprejem, zato se je izmuznil iz palače pri stranskem izhodu. Nikomur ni povedal, kam gre. Ko pa so zaradi klepetavosti kočijaža zvedeli, kam se pelje, je množica že ovirala pot. Ko je vstopil v vežo, so ga stiskali od vseh strani. Nekateri so celo pokleknili, da bi se spovedali. Obdan od množice je svetnik poklical na pomoč

don De Barruela in mu rekel: »Povej tem ljudem, naj gredo v predsobo in pridejo k meni drug za drugim.«

Da, je odgovoril tajnik. Potem pa mu je zmanjkalo poguma, in kakor da izgubil duha prisebnosti, je sedel na klop in čakal.

»Toda, don De Barruel, stori, kar sem ti naročil,« je zaman klical don Bosko.

Kdo ve, kako bi se rešil tistega oklepa, če ne bi prišel markiz Franqueville, ki ga je odpeljal v sosedno sobo in mu naročil, naj malo počaka. Nato je zaprl vrata in prišel k njemu skozi druga in ga na tiho odpeljal na kosilo v svojo hišo, medtem ko so vsi čakali prepričani, da je notri. Prišli so k palači ob osmih zvečer, toda pred vrati je že spet čakala kočija, ki naj bi ga odpeljala k družini, kjer ga je čakal umirajoči deček. Prosili so ga, da bi prišel, pa četudi samo za minuto.[4] Don Bosko je šel. Končno so ob enajstih zvečer sedli za mizo, vendar je on vzel samo malo juhe.

Dne 3. maja je po konferenci v Santa Clotildi sprejemal ljudi v zakristiji, tako da je stal na pručki. Toda ker sprevoda ni in ni bilo konec, je rekel markizu Franquevillu, ki je stal tam blizu: »Ne moremo zadovoljiti vseh. Ne morem več. Preveč sem utrujen. Vsak naj mi pove samo eno besedo. Tak je bil dogovor.« Markiz je šel, sporočil pogoj in nato pozorno pazil, da se je vsak držal dogovorjenega. Tako so ljudje, ki so šli drug za drugim mimo njega, izpovedovali svoje potrebe: »Molite zame … Dajte mi svetinjico … Moja bolna mati se priporoča v molitev … Blagoslovite me … Dajte kako svetinjico … Imam sina, ki se je izneveril … Prosite mater Božjo Marijo, da mi bodo posli dobro tekli.« Na tak način jih je šlo mimo kakih štirideset na minuto in vsak je dobil svetinjico Marije Pomočnice.

Mimohod je trajal že dve uri, ko je Božji služabnik rekel markizu: »Poglejte, koliko jih je še.« Markiz je pogledal in povedal: »Ostalo jih je kakih petsto.« Prinesli so mu kavo, ki jo je popil, da ne bi prekinil sprejema. Po kaki uri je znova vprašal: »Markiz, koliko jih je še?« Markiz si je ogledal položaj in dejal: »Kakih tisoč.«

Don Bosko ni zmogel več in treba je bilo prekiniti. Prišel je župnik in spregovoril nekaj besed. Tedaj je markiz skozi posebna vrata odvedel don Boska v župnišče in od tod domov. Ko se je množica zunaj zavedela, da don Boska ni več, je vdrla v župnišče in ga glasno zahtevala. Ko so slišali, da je odšel, je malo manjkalo, da ni prišlo do upora. Takrat je zaslišal glas, da je don Bosko odšel h gospodu Baudonu v tej in tej ulici in na tej in tej številki. Ta gospod Baudon je bil glavni direktor Vincencijevih konferenc. Vsi na žalost niso razumeli točnega naslova, drugi, ki so prišli iz drugih koncev Pariza, pa se niso znašli in niso ve-

[4] Oče umirajočega je milijonar. Na listu piše: *»Gospod Allardi, 32 Avenue de Freidland in njegov umirajoči sinček, ki so ga zapustili vsi zdravniki, prosita iz globine duše, da ju obišče, četudi samo za minuto.«*

deli, kje je to stanovanje. Zato so glasno spraševali mimoidoče, kje je to. Zbirali so se radovedneži, letali brezglavo sem in tja in skušali prehiteti drug drugega.

Kmalu zatem je val ljudstva pridrl do hiše gospoda Baudona de Rozembau. Podrli so vrata, vdrli v vežo in drveli po stopnicah navzgor. Gospodar je stopil k oknu in ves v strahu vprašal, kaj je.

»Hočemo don Boska!«

»Don Boska ni tukaj.«

»Don Bosko je tukaj. Rekli so nam, da je tukaj.«

»Da, pričakujemo ga. V veliko čast mi bo, če bo prišel, vendar ga za zdaj še ni.«

Prav v tistem trenutku pa je prispel don Bosko. Z Božjo pomočjo se je rešil tudi tega obleganja. Stopil je gor, sedel v dvorani in imel končno malo miru.

Popoldne je malo zamudil v hiši Sénislhac. Od Magdalenske cerkve je bila cesta v dolžini dvesto metrov tako nabita, da je bil nemogoč vsak promet. Treba je bilo ali iti peš ali se peljati s kočijo. Bil je oblečen po francosko z *rabatom* in pasom. Nihče ga ni poznal. Kar nenadoma ga je val ljudstva zanesel v vežo neke hiše in od tam na dvorišče, od koder je le s težavo nadaljeval pot. Ko je le prišel do sredine stopnic, je skušal iti naprej, pa ni mogel narediti niti koraka.

»Pustite me naprej,« je ljubeznivo prigovarjal.

»Ne. Jaz imam številko petnajst. In jaz dvajset.«

»Če že nočete, da bi šel naprej, mi vsaj dajte, da se odpočijem na tistile stopnici.«

»Ne, ne! Mi smo prišli prej in vi ste samo vrinjenec.«

»Toda vedite, dragi gospodje, če jaz ne bom šel naprej, ne boste mogli govoriti z don Boskom, kajti don Bosko sem jaz.«

Vsi so se mu v obraz zasmejali in kot eden zaklicali: *farseur* [burkež].

Torej potrpljenje! Ni bilo mogoče drugače. Vrnil se je nazaj in pri tem ga niso zadrževali. Ko se je rešil te zmede, je šel na obisk k neki družini, kjer so ga že dolgo čakali, da bi jim blagoslovil nekega bolnika. Če ne bi bilo tega nesporazuma, ne bi mogel potolažiti tega reveža.

Sénislhac, ki je s polno hišo ljudi zaman čakala, je bila zelo žalostna, ko je zvedela, kaj se je zgodilo. Zato je zaprosila za pomoč policijo. Takoj je nekaj občinskih stražarjev nastopilo službo, puščalo ljudi noter in ven, tako da so tudi stanovalci imeli svoboden dohod in izhod.

Tudi tisk glavnega mesta se je zanimal za gosta iz Italije. *Figaro, Univers, Gazette de France, Clairon, Liberté, Pèlerin, France illustrée* opata Roussela in drugi časopisi so pisali, kaj se je dogajalo, in mu v velikih naslovih kot Božji mož, Čudodelnik 19. stoletja, Italijanski sv. Vincencij Pavelski izrekali dobrodošlico. Glas glavnega mesta je odmeval tudi na podeželju. V Parizu so mu dopisniki sledili na vsakem koraku. O tem, kaj so poročali, bomo še pisali. Za zdaj bomo prevedli dva članka, ki opisujeta navdušenje Parižanov za don Boska.

Opustili bomo življenjepisne podatke, ki so jih povzeli po D'Espineyevi knjigi z namenom, da bi podali podrobnosti o človeku, ki je tako zelo buril duhove. Prvi članek, ki ga je objavil *Univers* 5. maja, je napisal star poročevalec in prodoren opazovalec Aubineau in je vseboval naslednje nadrobnosti.

> *Pariz je ostrmel zaradi gibanja, ki se je pojavilo na njegovih ulicah okoli ponižnega duhovnika iz turinske škofije, ki nima na sebi nič privlačnega za svet. Prihaja iz neznane družine in je na videz dokaj neopazen. Je negotovega koraka in slabo vidi. Zakaj množice drvijo za njim? Ali ni edino zanimanje glavnega mesta danes videti in se približati don Bosku?*
> *– Kje je don Bosko? …*
> *– Kaj dela? …*
> *Pred dvema tednoma so poznali komaj njegovo ime, ki ga je bilo slišati na dobrodelnih zborovanjih. Na splošno so poznali ustanove, ki so bile povezane s tem imenom: mladinske ustanove za zapuščeno mladino, ki se pojavljajo in nastajajo na raznih krajih. Tudi knjižica, ki so jo brali, ne da bi se pri tem smejali, je pobožne ljudi seznanila s temi čudovitimi ustanovami, z njihovo rastjo in sadovi. Česa več ni nihče vedel. Zato se danes mnogi čudijo tolikemu hrupu, ki ga povzroča to ime, ki so ga malo prej komaj kje slišali.*
> *Odobravanje Parižanov je skoraj enoglasno, neustavljiva privlačnost množic ima v sebi nekaj čudežnega. V tem je podzavestno in odločno zanikanje ateizma, ki ga od vseh strani oznanjajo v imenu ljudstva. Božjemu možu izkazujejo tolikeri časti zato, ker je človek molitve in vere, ki ga množice hočejo videti. Največje cerkve so premajhne, da bi sprejele vse vernike, ki bi radi bili navzoči pri don Boskovi maši, ga prosili za njegove molitve, prejeli njegov blagoslov. Drugega od njega ne pričakujejo. Množice, ki smo jih nekoč videli pri arškem župniku, kako so ~~ga~~ prosile za odvezo; vsi so se hoteli spovedati pri spovedniku skromne župnije, izgubljene med blatom in močvirjem Bresseja. Tudi don Bosko je pripravljen spovedati in sprejemati grešnike […]. Toda v Parizu množica, ki ga obdaja, razume, da nima časa za spovedovanje, in ves zagon ljudi je namenjen ljubeznivemu in preprostemu duhovniku, od katerega bi radi prejeli blagoslov in zagotovilo molitve.*
> *Vsak si želi, da bi tisti blagoslov prišel na njegovo osebno revščino in na njegovo osebno bolečino. Dobri duhovnik posluša vse, se zanima za vse in nad vse kliče blagoslov Marije Pomočnice. Ne misli nase, temveč se prepušča vsem, ki iščejo njegovo pomoč in ga prosijo. On je zanje, za njihove tegobe, za njihovo upanje: tolaži, blagoslavlja, spodbuja. Hrup okoli njega ga nič ne moti, temveč se osredinja na tistega, ki z njim govori. Zanima se za vse in vsem vliva pogum.*
> *Jaz ga nisem videl v njegovih zavetiščih med njegovimi duhovniki, ki jih je on vzgojil in ki nosijo duhovniško učinkovitost med duše svojih varovancev, videl sem ga pa sredi množic, ki so pritegnjene od njegovega imena poklekale pred njim, mu poljubljale roke, se sklanjale, da bi prejele njegov blagoslov. Lepota takega zmagoslavja je v skromnosti, ki je središče vsega tega dogajanja. Jasno je, da ne pripisuje ničesar samemu sebi, temveč Bogu in presveti Devici. Don Bosko kot don Bosko je kmečki sin, ki je s petnajstimi leti vodil vole pri oranju, ostal je sin kmečke družine in si prav nič ne*

prizadeva, da bi izstopal. Dela dobro in se žrtvuje za vse brez izjeme in brez kakršne koli izbire. Pridejo ponj, ga vodijo sem in tja in on da, da delajo z njim, kar hočejo.
Obnašanje pariškega prebivalstva je nekaj presenetljivega. Zbori v cerkvah, kjer se pojavlja, so brezštevilni in prerivanje, da bi se mu mogli približati, neverjetno. Povsod, tudi v zasebnih hišah gre ljudstvo za njim, je tam pred njim, ga opazuje in oblega. Toda za njim ne tekajo samo preprosti verniki. Imel sem priložnost, da sem ga videl trenutek pred mašo v neki zakristiji. Oblečen za maševanje, s sklenjenimi rokami in povešenimi očmi je šel k oltarju, medtem so se približevali duhovniki in mu drug za drugim šepetali na ušesa svoje prošnje. In kaj naj rečemo o don Bosku pri oltarju? Jaz sem ga opazoval od blizu in sem videl njegovo zbranost in pobožnost.

Z istim datumom je *Liberté* začenjal dolg članek s temile besedami: »V Parizu se v verskih krogih v tem trenutku ne govori o drugem kot o don Bosku, neke vrste sv. Vincenciju Pavelskem v Italiji.« Nato sledi opis tega, kar je pisec videl pri De Combaudovih.

Njegovo stanovanje oblegajo, cerkve, kjer se on pojavi, so polne; ko se zve, da bo govoril s prižnice, je treba poklicati na pomoč stražarje, da vzdržujejo red. Med ljudmi se govori o izrednih dejanjih, ki jih dela. Slišimo besede ponavljati: oče … svetnik. Oče in svetnik sta isti osebi – don Bosko.
Hoteli smo videti tudi sami tega nevsakdanjega človeka, čigar dobrodelno življenje mu je prislužilo take dokaze spoštovanja. S tem namenom smo šli v Via Messina, kjer v veličastnem poslopju don Bosko uživa gostoljubje prijateljske družine. Pred poslopjem je stalo veliko kočij. Na dvorišču je bilo polno obiskovalcev. Veliko ljudi je z vratarjem razpravljalo o tem, da bi jih zapisal v seznam. V veliki vhodni dvorani, kjer se zbirajo tisti, ki so dobili avdienco za tisti dan, ni nobenega prostega sedeža več. Ko smo se povzeli po stopnišču, so nas popeljali v sobo, kjer don Bosko sprejema obiskovalce. Ker ga je čakalo toliko ljudi, smo imeli komaj čas, da smo ga pozdravili. To je zelo preprost človeček, rekli bi boječ, ki govori francosko z lahnim italijanskim naglasom.

Don Bosko je prepustil časnikarja don De Barruelu, ki ga je povedel k don Rui. Don Rua, »značilen italijanski tip«, je imel polne roke dela s korespondenco. Obiskovalec je menil: »Nikdar nismo videli toliko pisem, ki bi prišla v enem dnevu. Na pisalni mizi jih je bil cel kup in pod njo drugi kup že odprtih. Duhovnik je delal znamenje za tista, ki naj bi dobila odgovor, in jih zlagal na kupček pred seboj. Koliko pisem! Koliko pisem! In pri tem ne omenjamo priporočenih.«

Prav zaradi odprave pošte, včasih zelo delikatne narave, je don Bosko proti koncu aprila[5] poslal v Pariz po don Rua. Don De Barruel kljub pomoči drugih ni zmogel dela. Dne 2. maja je don Rua pisal ravnatelju Oratorija: »Ne moreš si predstavljati, kakšne gore pisem se kopičijo pred nami in čakajo na odgovor. Potrebovali bi ne treh temveč šest ali sedem tajnikov. Na srečo prihaja neki do-

[5] Don Rua izpoveduje na procesih, da je prišel v Pariz tri dni po govoru v Magdalenski cerkvi. Don Bosko je tam govoril 29. aprila.

ber redovnik in nam pomaga. Tudi vzgojiteljica Combaudovih hčera in nekatere gospodične oblate nam v mejah možnosti pomagajo. Vratar pa po šestkrat na dan odhaja s polno torbo pisem«.

Časnikar *Liberté*ja je postavil don Rui celo vrsto vprašanj, da bi izvabil iz njega sveže novice za svoje bralce. Vendar bera ni bila velika. Don Rua ni prekinil svojega dela; odpiral je pisma, jih prebiral in zapisoval odgovore ali pa je pisma metal v koš in medtem pripovedoval svojemu sogovorniku dogodke iz don Boskovega življenja in značilnosti njegovih ustanov. Ko ga je časnikar vprašal, ali je res, da don Bosko ozdravlja bolnike, sta se don Rua in don Barruel nasmehnila, don Rua pa je odvrnil: »Vse, kar lahko naredi on, je to, da prosi Boga zanje.«[6]

Živ in pomemben dokument, ki je izšel izpod peresa učene osebe pod neposrednim vtisom dogajanja in ni bil namenjen javnosti, nam priča, da navdušenje ni prevevalo samo navadnih in neizobraženih ljudi. Napisala ga je gospa Claudius Lavergne, žena umetnika, ki je začel v Franciji umetnost historiatskih oken, in uspešna mladinska pisateljica; 5. maja je pisala svakinji:[7] »Kako čudovito je naše stoletje, če pomislimo na uspešnost Cerkve! V Parizu je don Bosko in ne moreš si predstavljati navdušenja Parižanov za tega preprostega duhovnika. Ni niti zgovoren niti postaven, temveč preprost in ponižen kakor sv. Vincencij Pavelski. Pri hoji ga morajo podpirati, ker mu zmanjkuje moči. Danes mora iti v Lille. Nazaj grede se bo ustavil pri Sionskih damah, kjer upam, da mu bom mogla dati blagoslovit svoje otroke, tako velike kakor majhne. Če smemo verjeti temu, kar se govori med ljudstvom, je storil brez števila čudežev. Toda ti dobro veš, kako zelo je Cerkev stroga v teh stvareh in zato ne smemo vzeti zares vsega, kar se govori. Toda če odvzamemo tudi devet desetin, ostane zadosti razloga za ljudsko navdušenje, ki mu ga izkazujejo. Kar se tiče mene, imam popolno zaupanje v njegove molitve in ga bom prosila za vse, kar mi je najbolj drago na tem svetu […]. Gre za dogodek tedna in od prihoda Pija VII. v Parizu niso videli, da bi se okoli kakega duhovnika zbralo toliko ljudi.«

Da si bodo bralci mogli ustvariti kolikor mogoče popolno podobo o sprejemu, ki ga je don Bosko doživel v Parizu, moramo poročati še o nekaterih najznačilnejših podrobnostih.

Ni bilo dneva, da ga ugledni gospodje ne bi povabili k svoji mizi, in on je po zgledu Božjega učitelja sprejemal povabila. Pri mizi so ga vsi ostro opazovali. Zgodilo se je celo, da mu niso odkazali samo najbolj vidnega mesta, da bi ga

[6] Knjižica nekdanjega upravnega uradnika predstavlja don Ruo takole: *»Srednje postave, bled, suh, živega pogleda je don Rua popoln tip odličnega italijanskega diplomata. Njegov glas je mil, njegov resni obraz pa izžareva veliko dobrohotnost. Prebili smo z njim dolge ure in odnesli s seboj šarm njegovega pogovora, v katerem se nadzemska dobrohotnost zliva z globokim poznanjem človeškega srca. To je velik značaj.«*

[7] Pismo, ki ga je objavil francoski *Salezijanski vestnik* septembra 1921.

mogli opazovati, temveč so nastavljali zrcala in stekla, da so ga lahko bolje opazovali, in to tako, da se on tega sploh ne bi zavedal. Po navadi je jedel malo, zaradi česar so vzklikali »Kako se zatajuje«. Nekega dne so postregli s sladoledom, ki ga pri nas imenujejo *spumone*. »Videli boste, da ga ne bo vzel!« so si šepetali nekateri gostje, »ali pa bo odrezal samo tanek košček, da se bo zatajeval.« On pa, ki je vse to slišal, si je obilno odrezal. »Tako,« so sedaj rekli prvi, »to je storil zato, da bi ga imeli za požrešneža.« Za ta dogodek smo izvedeli od njega samega, ki ga je v vsej preproščini pripovedoval svojim sinovom, in potegnil iz vsega moralni nauk: »Vidite, kako je s stvarmi tega sveta. Če je kdo na dobrem glasu, je vse, kar stori, dobro, če pa ga imajo za človeka na slabem glasu, pa se dogaja nasprotno.« Nekateri so po kosilu popili zadnje kapljice, ki so ostale v njegovem kozarcu, in ohranili kozarec kot dragoceno relikvijo.

Mnogi so mu dajali v blagoslov svete predmete, celo navadna peresa za pisanje. Nekateri so prinašali nova peresa in ga prosili, da bi jih uporabil in potem vrnil, da bi jih ohranili kot relikvije.

Kateri koli njegov predmet so hoteli kupiti tudi za visoko ceno. Nekega dne se mu je predstavil neki gospod in ga prosil, da bi se podpisal na petdeset podobic, ki jih je on naslikal. Dva dni pozneje se je isti gospod vrnil in mu izročil dva tisoč frankov, ki jih je iztržil s prodajo tistih podpisov. Včasih so prihajali k njemu reveži in ga prosili, da bi se podpisal na kako podobico, ki so jo potem prodali za štirideset ali petdeset frankov. Don Bosko je podpisoval za miloščino. Neka gospa, ki je dobila njegov podpis, je pisala don De Barruelu, da je to predmet njene radosti. Njegov lastnoročni podpis se ji je zdel tako velik zaklad, da je prosila tajnika, da bi dal podpisati in dostaviti kako besedilo na podobice, ki ji jih pošilja njen brat, ker jih tudi on ima za velik zaklad.[8] Željo, da bi dobili njegov lastnoročni podpis, je povečala tudi novica iz Chamberyja, ko si je neki bolnik položil na prsi podobo Marije Pomočnice, pod katero je don Bosko napisal svoje ime, in je v trenutku ozdravel.

Kaj naj povemo potem o svetinjicah? Delil jih je v velikanskih količinah. Ko je prišel v Pariz, je takoj ugotovil, da jih bo potreboval zelo veliko. Zato je pisal dobavitelju v Oratoriju:

Predragi Giuseppe Rossi!
Hitro mi odgovori.
1. Naslov za naročanje svetinjic, podobic Marije Pomočnice.
2. Ker jih ne morem dobiti tukaj v Parizu, mi jih pošlji iz Turina na Avenue Messine 34.
Dober dan!
Prijatelj
duh. Bosko
19. april 1883

[8] Pismo gospe Isabelle Guille don De Barruelu, Pariz (3 rue Hersahell), 22. maj 1883.

Pozdrav Garibaldiju in Marcellu Rossiju.[9]

Razdelili so toliko svetinjic, da je baronesa Reille, ki se je obvezala, da bo skrbela, da jih ne bo zmanjkalo, vesela, da je mogla izpolniti svojo obljubo, rekla: »Nikdar nisem mislila, da bom izdala za svetinjice toliko denarja.«

Prav tako ne moremo, da ne bi omenili njegove obleke. Nemalokrat se je vrnil domov s čisto razrezanim talarjem. Nekega dne so mu odrezali zadnji del od vrha do tal, tako da si je moral takoj obleči plašč. Toda tudi ta plašč je imel svojo zgodbo, ki jo želimo povedati.

Nekega dne je don Bosko dobil povabilo za obisk pri markizi Pollerat, katere hčerka je bila že deset let bolna. Ko je vstopil, je priporočil bolnici, da naj ima zaupanje v Marijo Pomočnico in naj vstane, ker je zdrava. Dekle je ubogala. Bila je popolnoma zdrava. Njena mati mu je poklonila deset tisoč frankov. Nato je prosila don De Barruela, da bi ji priskrbel kak don Boskov predmet. Bila je pripravljena plačati kakršno koli vsoto denarja. Don De Barruel ji je predložil don Boskov plašč, in to za dvesto frankov. Markiza mu je poslala zaželeno vsoto in hotela obljubljeno robo. Don De Barruel ji je nekaj dni pozneje odgovoril, da več nima tistih dvesto frankov in da tudi ne bi bilo modro, da bi don Bosku odvzeli plašč, dokler ne dobi drugega. Markiza mu je znova poslala dvesto frankov. Toda plašč so odnesli že drugi, potem ko ga je ona drago plačala. Ko je dobra markiza slišala za to zgodbo, se ni ujezila, temveč je poslala znova dvesto frankov za plašč, ki so ga pred kratkim kupili. Stvar se je tako zavlekla, da je markiza za zaželeni plašč petkrat plačala po dvesto frankov, se pravi vsega skupaj tisoč frankov.

Kam je izginil prvi plašč? Grofica De Combaud ga je ponovno prosila, naj ga podari njej.

»Saj vendar ne morem biti brez plašča,« je odvrnil don Bosko.

»Kupite si drugega!«

»Kako?«

»Koliko bi stal?«

»Osemdeset frankov.«

»Tu jih imate sto!« In mu jih je takoj dala.

Naslednjega dne je prišla gospa po plašč, toda sto frankov sem že porabil,« ji je dejal don Bosko, ki je pošiljal denar sedaj sem sedaj tja, kakor je bilo pač potrebno za francoske hiše, za cerkev v Rimu in za Oratorij. Grofica mu je potem dala še novih sto frankov in se čez nekaj dni vrnila, da bi dobila slavni

[9] To sta bila dva znana sobrata pomočnika: eden znani vratar v Oratoriju in drugi zaposlen v knjigarni. Z istim datumom in na običajen šegav način je pisal don Bertu: *»Predragi Berto! Sporoči mi kaj o sebi: povej mi natančno, kako gredo naši posli in zlasti še buče in fižol. Pošlji mi letni plašč. Bog naj te blagoslovi in pozdravi don Mondoneja in don Taulaìga. Pridno moli. 19. april, Avenue de Messine 34, Pariz. Najvdanejši prijatelj duhovnik* JANEZ BOSKO.«

plašč. Toda. »Kaj hočete?« ji je dejal. »Moral sem dati neko vsoto in …« Grofica se ni ujezila, temveč prišla spet s sto franki. Don Bosko se je nasmejal, saj so bili zopet na začetku. Skratka, prizor se je ponovil kakih desetkrat in vsakič je bilo sto frankov miloščine. Ko je prišlo do tisoč, je don Bosko rekel svojemu tajniku: »Se ti zdi, da bo zadosti?« »Zdi se mi da,« mu je ta odgovoril. Ko je prišla gospa, je menil: »Brez plašča ne morem ostati, da bi ga šel kupit, pa nimam časa. Poskrbite vi.« Gospa je poskrbela, in ko je don Bosko dobil nov plašč, ji je odstopil starega.

Vsi so vedeli, da je don Bosko prišel v Pariz prosit miloščino. Zato se nihče ni čudil takim šalam. Takoj po prihodu je napisal, dal prevesti, natisniti in razdeliti naslednjo okrožnico:

Predmeti za gradnjo cerkve in zavetišča v Rimu:

Tlak in obok v baziliki ..... 50 tisoč frankov.
Celoten tlak ..... 40 tisoč frankov.
Streha ..... 25 tisoč frankov.
Pročelje ..... 45 tisoč frankov.
Rezan kamen za zavetišče ..... 25 tisoč frankov.

Pariški gospodje so govorili z odprtim srcem in mu postavili vprašanja, ki bi jih lahko ocenili tudi kot neprimerno radovednost, če ne bi zvedeli, kako spoštovanje je užival pri njih. To je dajalo priložnost za duhovite odgovore, ki so postali predmet razgovorov. Tako ga je nekdo vprašal, kje dobi sredstva za vzdrževanje toliko svojih ustanov. »Imam veliko beračico,« je odvrnil, »ki skrbi za pšeno za moje ptičke v kletki. Moja velika beračica je Marija Pomočnica.« Nekdo drug ga je vprašal, zakaj svetuje miloščino za uslišanje prošenj. On je razložil takole: »Da se zahvalimo Gospodu za tako velike in nezaslišane darove, moramo dodati molitev, ki je zahvala, in miloščino, ki je zahvala dejanja. Če bi milijonar, ki bi bil čudežno ozdravljen od kake neozdravljive bolezni, dal Bogu v osebi revežev samo en bankovec za tisoč frankov, bi bila to vsota, ki bi bila dosti nižja kot honorar, ki bi ga terjal kak slavni zdravnik.«

Neki gospod si ni pomišljal vprašati ga, zakaj je pravzaprav prišel v Pariz. V vsej preproščini mu je odvrnil: »Ali ne veste, k čemu vse prisili glad volka? Prisili ga, da pride iz svojega skrivališča in hodi sem in tja, da bi našel, s čimer bi si mogel utešiti glad. Zato sem prišel v Pariz tudi jaz. Imam polno dolgov zaradi vzdrževanja svojih sirot, in ker ne bi rad sam umrl od gladu niti da bi moji otroci trpeli glad, sem prišel iz Italije v Francijo in od tod v Pariz, kjer vem, da je veliko velikodušnih in dobrodelnih ljudi, kot ste vi, ki jih prosim za pomoč.« Radovednež je dobro razumel odgovor in mu je ob slovesu dal lep dar.

Spraševalcem je odgovarjal nadvse skromno in čudovito preprosto. Baron Reille, ki bi se čutil visoko počaščenega, če bi imel pri svoji mizi Božjega služabnika, ga je povabil z drugimi uglednimi gospodi, med njimi tudi z monsinjorjem

apostolskim nuncijem Di Rendejem. Z don Boskom v središču pozornosti so govorili o vsem mogočem in gostje so uživali ob njegovi neizčrpni izvirnosti. Tedaj mu je neki gospod iz visokih pariških krogov izrazil naslednji pomislek: »Vi imate izreden vpliv na hudobne ljudi, kot nam to priča zgodba o spreobrnjenem tatu in izlet gojencev iz poboljševalnice, od katerih nobeden ni pobegnil, to so dejstva, ki imajo v sebi nekaj čudežnega.«

»Oh,« je odvrnil domiselno don Bosko, »na žalost nimam vedno enake sreče. Prvi potepuhi, ki sem jih sprejel v svojo hišo iz okolice Turina, so spali v moji hiši samo eno noč in so mi zjutraj odnesli vse odeje in rjuhe. Prva leta nisem mogel sprejeti v svojo hišo nikogar več, ne da bi imel pri sebi koga, da bi me branil, ker sem dobival toliko groženj, da me bodo ubili. Poskusov uboja pa je bilo cela vrsta.«

»In to vam ni vzelo veselja za delo?«

»Nikakor ne! Mislil sem samo, da so to ubogi ljudje, ki so rasli brez vzgoje in so imeli žalostno mladost. Kajti družba se tako malo zanima za te nezaželene ljudi.«

Gostje so opazili, da je na koncu njegovih odgovorov bila vedno krščanska ljubezen.

Nekatere dogodivščine, kot na primer tista s plaščem, so Parižanom zelo ugajale in so jih navajale, da so odpirali svoje denarnice. Teh je še cela kopica.

Nekoč je na koncu veličastnega banketa vstopila v dvorano deklica, ki je poljubila vsakega gosta in se dala poljubiti, in ga vprašala, ali je kosil z dobrim tekom. Gostje so bili radovedni, kako se bo obnašal in kaj bo storil don Bosko. Ko je deklica, gospodarjeva hčerka, prišla do don Boska, je potegnil iz žepa svetinjico Marije Pomočnice in ji rekel: »Poljubi jo in si jo obesi okoli vratu. Imej rada Božjo mater Marijo.« Dejanje je vzbudilo globoko občudovanje pri vseh.[10]

Krajevni časopisi so med biografskimi spomini omenjali tudi nekdanjo spretnost v rokohitrskih igrah. Ko ga je sedaj obiskal neki bogat gospod, je izrazil željo, da bi videl kako rokohitrsko čarovnijo.

»Rade volje,« je don Bosko takoj kar najbolj vljudno odgovoril, »tudi takoj, če vam je tako ljubo.«

»Da, da! Storite.«

»Bi bili tako dobri in mi povedali, koliko je ura?«

Gospod je vtaknil roko v žep, a ure ni bilo v njem. Don Bosko mu je smeje se dejal: »Glejte, tukaj je vaša ura.« Vendar mu je ni vrnil. Ko je don Bosko hotel oditi, ga je gospod spomnil na uro.

»Oh, nikakor ne! Ne morem vam je vrniti, dokler mi za moje dečke ne izplačate, kolikor je ura vredna.«

[10] To je don Ronchail slišal pripovedovati v Cannesu od ljudi, ki so to videli.

»To je zelo draga ura.«

»Pomislite malo.«

Gospod je potegnil iz žepa petsto frankov in dobil nazaj svojo uro. Navzoči so se smejali. Tudi gospod se je smejal in z največjo vljudnostjo pospremil don Boska do vrat. Seveda se ni spominjal, da je uro pred tem za kratek čas odložil v bližini pisalne mize.

Dne 25. je zapisnikar oblat pisal: »Don Bosko prejema veliko denarja. Gospodična Jacquier mu je dala prgišče zlatnikov. Ko pride, mu izročim cel sveženj pisem, v katerih so tudi bankovci po tisoč frankov. Dostikrat mu izročim samo tista pisma, ki so namenjena izrecno njemu, druga pa dam don De Barruelu, ki sedi v naši skupni sobi in prebira pisma, zbira bankovce, odgovarja na vprašanja in daje nadaljnja naročila.« Celo neka slikarka je hotela pomagati don Bosku s svojo umetnostjo. Delala je njegove podobe, jih prodajala in izkupiček dajala za salezijanske ustanove.

O tem tako očitnem beračenju našega svetnika v Franciji so časopisi govorili s spoštovanjem. Brez dvoma so v svojih računih pretiravali, res pa je tudi, da so bili Parižani zelo velikodušni do njega. Tudi to je bil bleščeč dokaz svetosti Božjega služabnika. Don Rua se je spominjal nekega posebnega dogodka. Nekega večera je dejal don Bosku: »Slab dan. Nič nismo nabrali.« »Ne govori tako,« mu je odvrnil svetnik. Dejansko je imel vse žepe polne denarja. Pa to še ni bilo vse. Ker ni vedel več, kam bi dajal denar, si je odpel eno naramnico, si jo zavezal okoli noge in tako naredil vrečo, v katero je spravljal vse, kar so mu dajali. V don Ruovi navzočnosti je začel vleči ven denar, ki ga je bilo za nekaj tisoč frankov.

Posebno znamenje priznanja mu je dalo predsedništvo nekega kongresa. Dne 9. maja so odprli 12. kongres francoskih katoličanov, ki so se v velikem številu zbrali v dvorani Hertz. Pod častnim predsedstvom msgr. Richarda in dejanskim vodstvom gospoda Chesnelonga so najuglednejši predstavniki katoliške Francije razpravljali o načinu, kako bi se čim učinkoviteje zoperstavili vedno večji laizaciji prostozidarske vlade. Don Bosko je bil posebej povabljen, da bi predsedoval enemu izmed zborovanj. Zares velika čast, ki pa se ji je moral odpovedati, ker je 5. maja odpotoval iz Pariza proti severu in se ni mogel vrniti pred sredino meseca.[11]

Brez števila je bilo ljudi, ki so se priporočali don Bosku v molitev v času njegovega pariškega obiska. Da bi ustregel številnim željam, se je odločil, da bo od 15. do 24. maja opravljal devetdnevnico k Mariji Pomočnici po namenu udeležencev, in povabil vse, ki bi se hoteli udeležiti, da bi vsak dan zmolili tri *očenaše*, tri *zdravamarije* in tri *slavaočetu* na čast Srcu Jezusovemu, tri *Pozdravljena Kraljica* v čast Mariji Pomočnici s trikratnim vzklikom *Presveto srce Jezusovo,*

[11] *Unità Cattolica*, 15. maj 1883 in Dodatek, št. 23.

usmili se nas in *Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas*. Odbor plemenitih pariških dam v korist salezijanskih ustanov je celo objavil tovrstni poziv v časopisih.[12]

Med sožalnimi pismi, ki smo jih prejeli v Turinu po don Boskovi smrti in so se nam ohranila, smo dobili nekaj takih, ki so še po petih letih potrjevala svete simpatije, ki jih je vzbudil 1883 v Parizu. Gospa Lachèze je 4. februarja 1888 pisala iz Angersa don Rui: »Grenko obžalujemo smrt našega očeta don Boska. Imeli smo srečo, da smo ga videli v Parizu v hiši gospoda Franquevilla, in imamo ta dan kot enega najbolj srečnih v našem življenju. Nameravala sem poslati sto frankov za njegove ustanove in ga prositi, da bi molil za ozdravitev moje hčerke, ki je že dolgo bolna. Sedaj je naš objokovani oče v nebesih, o čemer ne dvomim, in bo tam prosil zanjo. Pošiljam vam obljubljeni skromni dar, velečastiti oče, in vas prosim za vaše molitve. Dali smo za sveto mašo, kakor ste nam priporočili v okrožnici, ki smo jo prejeli včeraj. On tega ne potrebuje, toda ker je to bila njegova želja, hočemo izpolniti, kar je želel.«

Iz Trouville-sur-mer je gospa A. Mérigant 6. februarja pisala don Rui: »Z žalostjo sem vzela v vednost smrt vašega svetega ustanovitelja. Bolj kot moliti zanj se nam je zdelo primerno, da se mu priporočamo v molitev. Brez dvoma od tam zgoraj ščiti svojo veliko družino. Vsekakor pa se nam stiska srce ob misli, da ni več med svojimi dragimi dečki! Zahvaljujem se Bogu, da je odločil, da sem tudi jaz, čeprav v zelo majhni meri, v številu sotrudnic. Imela sem srečo, da sem dvakrat videla don Boska: najprej v Turinu, ko smo spotoma na romanju v Rim obiskali njegove veličastne ustanove, in potem v Parizu. Tu sem želela govoriti z njim, pa mi ni bilo mogoče, ker je bilo preveč ljudi. Imam prošnjo, ki bi vam jo rada izrazila, velečastiti oče: ena mojih sester vsak dan slabše vidi in mi po priprošnji don Boska prosimo za njeno ozdravljenje. Bi bili tako dobri, da bi mi poslali kak njegov predmet, na primer kak robček ali kos obleke, ki jo je on nosil.«

Zelo nežni so izrazi učiteljice Luise Roy, ene izmed don Boskovih pridobitev v Parizu. »Preteklo soboto,« je pisala z Dunaja, »sem pri spovedi zvedela od patra Freunda, da je umrl velečastiti don Bosko, česar se mi moji prijatelji niso upali povedati. Vi veste, da bil don Bosko začetnik mojega spreobrnjenja in zato miru, ki ga je danes polna moja duša. Zato je njegova smrt zame ena izmed najtežjih preizkušenj. Nimam besed, da bi izrazila svojo *globoko žalost.* Cel mesec januar sem preživela v upanju na njegovo ozdravljenje in sem v ta namen goreče molila s svojimi učenkami. Odlagala sem iz dneva v dan svoje pisanje in z mislijo nanj pričakovala prvi februar. In sedaj mi ga je Bog vzel! Zdi se mi, da sem izgubila več kot očeta in prijatelja, kajti samo njegove molitve so imele moč premagovati vse moje negotovosti in so mi vlile gotovost in pogum, da posta-

[12] *Le Monde* 12. in *L'Univers,* 15. maj 1883.

nem to, kar sem danes. Ko sem v nedeljo prebrala vaše sporočilo, velečastiti oče, sem v svojem srcu sklenila, da bom podpirala vaše delo, ki je njegovo delo. Ni mi treba praviti, da molim zanj z vso zavzetostjo, ki sem je sposobna, in moje male učenke delajo prav isto […]. Njegova smrt me pušča siroto. Toda z vašim očetovstvom ponavljam: zgodi se Božja volja.«

Iz Pariza je 9. februarja pisala gospodična A. Touzet: »Pridružujem se skupni žalosti zaradi smrti našega predobrega očeta. Poznala sem don Boska od blizu. Dvakrat sem se srečala z njim v Turinu in Parizu in sem tako prišla v stik s sv. Vincencijem Pavelskim našega stoletja in prejela od njega nasvete in razsvetljenja. Kljub gotovosti, da je že deležen večne slave v nebesih, nam je njegova smrt zapustila žalostno objokovanje. Nebesa so polna svetnikov, so govorili okoli mene, ko so mi sporočili smrt, a mi bi jih potrebovali tukaj na zemlji. Zakaj nam ga je Bog vzel tako kmalu? Toda naša naloga ni, da Boga vprašujemo za razloge, temveč ponavljamo z vami, velečastiti oče: vsemogočni Bog dela samo tisto, kar je v skladu z njegovo pravičnostjo in dobroto. Da izpolnjujemo voljo našega objokovanega očeta, bomo zanj molili, vendar pri tem ne bomo utišali želje, da bi se zatekali k njemu.

Kako zelo je bilo v ljudeh zasidrano prepričanje, da je don Bosko svetnik!

Končali bomo te ljubeznive izraze občudovanja z besedami gospe Lepage, rojene Delys-Rennes: »Imam za posebno milost in srečo, da sem se mogla srečati z don Boskom v Parizu. Misel, da on moli zame in za moje in da me bo še naprej varoval, mi je v veliko spodbudo. Ostala bom zvesta njegovemu spominu in njegovim ustanovam, katerih vodstvo ste prevzeli vi.«

Čeprav bi lahko povedali še marsikaj, naj zadostujejo za opravičilo besede, ki jih je rekel brez pretiravanja don Boskov veliki prijatelj opat Guiol iz Marseilla: »Medtem ko so se sektaši na vso moč trudili, da bi razkristjanili Francijo, je obisk nekega ubogega duhovnika brez ugleda in poleg tega še tujca, ki je slabo govoril jezik dežele, v katero je prišel, bil 'previdnostni zametek' odrešenja in zveličanja.«[13] V zgoraj navedenem članku je tudi Aubineau končeval svoje predvidevanje z veselim koncem. »Šele potem ko nas bo zapustil, bomo lahko v polni meri ocenili blagodat njegovega obiska. Za seboj je pustil veliko upov. Obiskal je veliko bolnikov, devetdnevnice, ki jih je svetoval, se še niso končale. Potešil je veliko duševnih tegob, kajti duše so glavni predmet njegove krščanske ljubezni; mnoge je bilo treba razsvetliti, druge pa rešiti dvomov in pokvarjenosti. Oh, da bi bili vsi deležni močnega zagona in da bi Marija Pomočnica do konca privedla delo svojega zvestega služabnika.«

[13] *Zapisnik* Marsejskega ženskega odbora, 10. maj 1883.

5. POGLAVJE

PARIZ – AVDIENCE

Don Boskove avdience v Parizu so bile kraljevske, vendar s takim kraljevskim bliščem, kot ga vladarji ne poznajo, ker so bile odprte za vse male in velike, bogate in revne in ne samo kak dan, temveč vse do njegovega odhoda iz Pariza.[1] O tem smo že poročali na splošno, ko smo govorili o sprejemu, ki ga je bil don Bosko deležen v francoski prestolnici, sedaj pa bomo govorili o najbolj značilnih posamičnih primerih, ki jih poznamo.

Majhen dnevnik gospodične Bethford nam prikazuje popoldanske sprejeme v hiši Sénislhac. Da bi dosegli red in bi vse lepo potekalo, sta, kot smo že povedali, pri vratih stala dva čuvaja, ki sta dobro obvladovala položaj in bila tudi zadosti odločna. To se je pokazalo zlasti v primerih, ko je bilo treba ustaviti korak aristokratom, osebam na položaju ali duhovnikom. Dne 21. aprila sta prišla dva duhovnika, ki sta bila odločena, da bosta dosegla svoje. Prišla sta skozi stranska vrata v pritličju, namesto da bi se postavila v vrsto in dobila svojo številko. Eden, opat Sire pri sv. Sulpiciju, je ravnal diplomatsko. Spremljala ga je neka gospa, ki se je ponudila varnostnici, da bi jo nadomestila v njeni službi. Toda ta je spregledala igro, se ji zahvalila za ljubeznivost in ostala na svojem mestu. Drugi se je predstavil v spremstvu neke odločne ženske, ki je trdila, da je iznašla posebno puško in bi jo rada dala blagosloviti don Bosku. Zato je pod varstvom opata zaščitnika hotela naravnost k don Bosku. Pa je morala iti nazaj in dobiti potrebno številko.

Vsako pravilo pa ima svoje izjeme in obe energični varnostnici sta po potrebi znali narediti izjemo. Zapisničarka piše pod istim datumom: »Ko se je začel sprejem, je gospodična Jacquier z dvojnim seznamom izklicala številke z ustreznimi imeni. Jaz pa sem skozi posebna vrata spustila tiste, ki so prihajali z don Boskovim listkom ali priporočilom don De Barruela. Ti so prišli takoj na

[1] *Le Monde*, 13. maj 1883.

vrsto. Prav tako sem spustila noter bolnike in osebe, ki so nam jih priporočile naše prijateljice. To ni vedno lahko, ker ti mali manevrski posegi, kakor hitro se jih v sobani zavedo, povzročajo prave vstaje in ljudje začnejo kričati o zvijačah. Midve si od časa do časa odpreva vratca, da se sporazumeva, in to spravi v smeh don Boska, ki z nespremenjeno potrpežljivostjo sprejema toliko dolgočasnic in dolgočasnežev.«

Dne 21. aprila je bilo konec sprejemov ob devetih zvečer. Člani vsaj šestdesetih družin so imeli priložnost, da so zasebno govorili z don Boskom. Ko je ostalo samo nekaj ljudi, ki naj bi spremljali »svetnika«, sta obe gospodični pokleknili vsaka na eno stran mize in ga prosili za blagoslov. Don Bosko ju je blagoslovil, ju pozdravil in jima dejal, da sta njegova angela varuha.

Naslednjega dne ob šestih zjutraj – bila je nedelja – so že prihajali ljudje in iskali don Boska. To ni bil pravi čas. Toda redovnice, ki bi se tudi rade srečale z njim in se v miru porazgovorile, so uvidele, da v svoji hiši ne bodo imele nikdar take priložnosti. Da bi jim poskrbela za to tolažbo, jih je De Combaudova povabila v svojo palačo, kolikor krat bi hotele v predpoldanskih urah. Sénislhacova, ki je videla, da se stvari iz dneva v dan bolj zapletajo, je nekega dne prosila don Boska, da bi poklical na pomoč moške, ki bi delali red. Toda on je odgovoril, da imajo samo ženske za to potrebno potrpljenje. Vsak večer je pred odhodom klical na redovnice Božji blagoslov in jim naslovil kako besedo, ki so jo radostno poslušale in ki jim je prepodila vso utrujenost in obe varnostnici napolnila z veseljem. Nekega dne je nadvse ljubeznivo rekel: »Prosil bom svetega Joba, da vama podeli potrpljenje. Kaj kmalu se boste dodobra naveličali don Boska v vaši hiši!

Zvečer 23. aprila so pri Sénislhacovi imeli »delavnico« za uboge cerkve. Ugledne gospe so prihajale šivat cerkveno obleko. Vse skupaj je nato sprejel don Bosko, ki jim je povedal nekaj besed in jih blagoslovil. Šum množice v dvorani ga je odvrnil od daljšega govorjenja.

Tisti večer je prišla tudi neka v Parizu zelo znana gospa iz najvišje pariške družbe, ki pa ni dovolila, da bi bila imenovana. Pravila je, da je od don Boska izprosila ozdravljenje neke njej drage osebe in da se mu je prišla za to zahvalit. K besedni zahvali je dodala še zajeten dar in svoj poročni, izredno dragocen prstan z debelim prozornim draguljem, ki ga je obdajalo osem briljantov. Don Bosko se je takoj odločil za loterijo. Ko je zamisel povedal De Cambaudovi, je grofica sama prevzela priprave in vzgojiteljica njenih hčera je vsak popoldan hodila po dvorani, kjer so čakali obiskovalci, in med aristokrati prodajala srečke.

Dne 26. aprila popoldne sta dve bogati kočiji na dvorišču čakali don Boska. Ena je bila last gospoda Saint-Phallaja, kamor naj bi šel Božji služabnik na kosilo, druga pa nekega bolnika, ki je živel blizu severne železniške postaje. Don Bosko je tokrat prekinil sprejeme ob osmih. Mladi kočijaž Saint-Phalla je nestrpno ča-

kal, da bi ga odpeljal domov, kjer ga je cela družina čakala že celih šest ur. Toda on se ni prav nič vznemiril in je dejal, da bo prišel takoj po obisku pri bolniku.

Malo pred don Boskovim odhodom je v sobani čakala nanj majhna gluhonema deklica, ki je prišla iz okolice Pariza v spremstvu dveh svojih sorodnic. Ubožice so bile v skrbeh, ker je manjkalo samo še malo do odhoda vlaka. »Nismo bogate,« so rekle, »in si ne moremo privoščiti dvakratnega potovanja in izgubiti dva delovna dneva.« – Varnostnici sta se omehčali in nekaj pozneje sta videli, kako sta ženski žareči od veselja prihajali od don Boska, ki jima je rekel: »Deklica bo spregovorila, ko bosta dva njena brata vstopila v dominikanski red.«

In sedaj opišimo prizore, ki so se dogajali. Malo po dveh popoldne 27. aprila je prišla markiza de Bouillé s priporočilom župnika pri sv. Magdaleni. Ta je prosil gospodični, da bi prosili don Boska, naj bi obiskal nekega bolnega dečka, sina oziroma nečaka dveh Bouilléjev, ki sta padla 1870 pri Patayju, ko sta kot papeška stražarja branila zastavo Srca Jezusovega. V krvavih dnevih Patayja od 2. do 4. decembra so nekdanji francoski papeški gardisti pod poveljstvom generala De Charetta pod tem praporom storili prva junaštva. Listek s sporočilom je bil umazan od solz te žalostne gospe. Deček je gorel od tifusne vročine, ki je zdravniki niso mogli veči krotiti. Bethfordova je obljubila, da bo storila pri don Bosku vse, kar je mogoče. Ko pa se je potem spomnila primera Phalle in bolnika, je gospe svetovala, naj proti peti uri pošlje kakega družinskega člana s kočijo, da bo odpeljala *le saint homme* [svetega moža].

Sprejemi so se pravkar začeli, ko je gospodična Bethford na svojem mestu varnostnice slišala glasno prerekanje ob vznožju stopnišča in od tam se je kmalu zaslišal jezen in sunkovit korak. K njej je vsa razburjena stopila velika gospa s tako groznim ječanjem, da je vzbujala usmiljenje pred množico, ki se je gnetla v predsobi. Bila je vojvodinja Salviati, ki je imela šestnajstletno hčerko pri koncu življenja. Hotela je videti don De Barruela in za vsako ceno doseči obisk pri don Bosku. Bethfordova je ne brez odlašanja poslala poklicat tajnika, ki je bil sprejet s silnim izbruhom joka in je obljubil obisk.

Ko je Salvatijeva odšla, je morala misliti na di Bouilléjevo. Stopila je k don De Barruelu in mu predstavila prošnjo. To je napravila brez strahu, ki jo je prevzel v podobnih okoliščinah, kajti priporočilo župnika svete Magdalene je moralo biti spoštovanja vredno. Ko je don De Barruel komaj slišal, za kaj gre, je že odgovoril s tako rezkim ne, da ona ni imela več poguma zavzdihniti. Vendar je še upala v napotek, ki ga je dala gospe di Bouilléjevi.

Ob pol šestih se je na dvorišču ustavila neka kočija; nato sta se povzpenjala bolnikov ded po materi in oče Argon, jezuit. Bethfordovo sta prosila za priporočilo. Toda kaj naj napravi, da bi prekinila avdience? Don Bosko je prišel z zamudo in je sprejemal komaj eno uro, več kot sto ljudi pa je čakalo že od popoldneva. Kakor koli že, poklicala je don De Barruela. Ta je nepremično stal na

stopnišču kot skala pred ubogim starcem, ki si je v brezupu pulil lase in vpil: – Dečkovi materi sem obljubil, da bom pripeljal don Boska, brez don Boska se ne morem vrniti domov. – Sénislhacova je navzočim položila na srce in razložila ta primer in napravila v sobi majhen prehod za gospoda di Bouilléja. Govorila je s tako zgovornostjo, da je ganjenost polagoma prevzela vse navzoče. Po vzoru, ki je spominjalo na junaške nekdanje bojevnike pri Patayu, si nihče ni drznil uveljaviti svoje prednosti, temveč so se vsi spoštljivo priklonili častitljivemu starcu, ki je vstopil. Starec in redovnik sta se vrgla k don Boskovim nogam, ki ju je najprej potolažil in obljubil, da deček, čeprav je že prejel poslednje zakramente, ne bo umrl. Pa nič manj kot to so povedali, da se je svetnik odpravil v palačo di Bouilléja v ulico *di Bienfaisance* [Dobrodelnosti], kjer je v krogu družine bolnik umiral. Don Bosko je pokleknil, molil in potem rekel: – Čez eno uro bo bolniku šlo na bolje in bo začel okrevati. – Kakor je napovedal, tako se je zgodilo.

Tragikomičen je bil prizor 28. aprila. Medtem ko je Bethfordova junaško preprečila vdor v knjižnico, je proti četrti uri vstopila neka veličastna gospa, oblečena v črno in z odločnim moškim korakom. Vprašala je za don De Barruela. Ta je bil nadstropje višje in je odgovarjal na pisma. Naročil je, naj ga ne motijo. Zato je gospodična odgovorila, da ga ni. »Jaz pa dobro vem, da je tukaj,« je ženska odgovorila z osornim glasom. »V drugem nadstropju je in jaz grem k njemu.« Izzivalni ton, s katerim je izrekla zadnje besede, je skrbni varuhinji vlil pogum, da se je zoperstavila: »Ne, ne boste šli gor in boste spoštovali hišo, v kateri ste, in ukaze, ki jih tu prejemate.« Ponosna amazonka se je v odgovor zagnala proti stopnicam, ki so vodile v zgornje nadstropje, Bethfortova pa jo je prijela za roko in jo skušala zadržati. Tedaj je vznemirjena zaradi hrupa prihitela Sénislhacova in vsiljivki prepovedala, da bi stopila v njene sobane.

»Ste vi madama Sénislhac?« jo je vprašala.

»Da, gospa.«

Tedaj se je nasilna gospa raznežila in zaupno povedala, kaj je hotela sporočiti don De Barruelu: da ima vabilo na kosilo v svoji hiši za don Boska in za očeta Forbesa za naslednji dan. Bila je gospa D'Arsc.

Vsako popoldne so obiskovalcem delili vabila za konferenco pri sv. Magdaleni. Tistega dne ni bilo sprejemov. Sénislhacova je prejela eno samo štiri strani obsegajoče pismo Sakakinija, generalnega konzula perzijskega šaha, ki je prosil, da bi don Bosko obiskal na njegovem stanovanju njegovo soprogo, ki je bila že dve leti bolna.

Po 30. aprilu naj bi redovnice spet dobile svoj mir, ker so se začele duhovne vaje. Kronistka piše: »Kljub temu da iz vsega srca rade strežemo don Bosku, smo tako utrujene, da ne moremo več. Vse smo dobile bolečine v grlu, ker smo morale ljudem nenehno dopovedovati, saj nočejo slišati razlogov, ker so razburjeni zaradi dolgega čakanja.«

Don Bosko se je tistega dne pozno vrnil. Na cesti ga je obdajala tolika množica, da je za pot od župnišča pri sv. Magdaleni na številki 2 do številke 27 porabil eno uro in pol. Bil je zbit in je prosil za pijačo. Jacquierjeva mu je takoj pripravila mešanico tople vode in vina iz Malage.

Ko je šel čez dvorišče, so mu predstavili dečka, ki je ležal na vozu. Don Bosko ga je pogledal in dejal: »Če bi bil don Bosko sam, bi mu rekel, naj vstane in hodi. Toda tukaj je preveč ljudi. Začel bo hoditi po prazniku Marijinega vnebovzetja. Če boš še v postelji, boš pisal don Bosku takole: Vi don Bosko, ne znate moliti.«

Najprej je sprejel dva cerkvena dostojanstvenika, patra Chauveauja in opata Lebeurriera, ki sta ponižno padla na kolena *devant le saint* [pred svetnikom]. Tudi ta zadnja opomba prihaja od dnevničarke.

Med sprejemom je kot po navadi prišlo do več dramatičnih prizorov. Bethfordova, ki je šla z nekim naročilom k Jacquierjevi, je nenadoma zaslišala hrup v knjižnici. To je slišal tudi don De Barruel, ki jo je nadomeščal. Ker sta oba slutila vdor iz predsobe skozi sicer zaprta vrata, sta vsak od svoje strani stopila v knjižnico. Nista se motila. Skupina gospa je s silo vstopila v sobo. Ne meneč se za njihove razloge, sta jih spravila ven. Toda ena se je vrgla na kolena in ju s sklenjenimi rokami prosila, da bi ostala. Ker je toliko moledovala, sta ji dovolila. Potem je don De Barruel, preden je odšel, vse opozoril, da se morajo držati številk, razen gospe (to je govoril glasno, da so ga mogli vsi slišati) De Martimpré, ki jo je treba takoj spustiti.

In kaj se je sedaj zgodilo? »Gospa De Martimpré!« je ponavljala ženska, se rinila naprej in potiskala pred seboj bosonogo dekle v raztrgani obleki in z umirajočim otrokom v naročju. Od žalosti razoran materin obraz pod ruto in s pogledom, polnim gorečega pričakovanja, je omehčal srca okoli stoječih, ki so se umaknili pred poosebljenjem človeške revščine in jo pustili naprej. Bethfordova ji je odprla vrata. Kakor hitro pa jih je zaprla, je prišla prava De Martimpréjeva. Bethfordovi je bilo žal zaradi zvijače starke, ki pa se je izgovarjala, češ da je hotela storiti dejanje krščanske ljubezni, ker je tista nesrečnica prišla bosih nog od Bastiglie, da bi ji »svetnik« blagoslovil njenega otroka. Ubožica je vsa srečna odhajala od don Boska, ki ji je blagoslovil bolnička in ji zagotovil, da bo živel.

To je bilo zares burno popoldne. Ubogi vratarici si nista znali več pomagati: od dvorišča do knjižnice ni bilo niti za ped prostora. Toda pri vzdrževanju reda sta morali ravnati v rokavicah, ker je bilo to izbrano občinstvo. Izbrano ali ne, v predsobi in dvorani ni bilo več prostora, tako da je moralo veliko »velikih rib« stati na stopnišču in v pritličju, in na stopnicah so sedele prve dame Francije, utrujene od čakanja: Rohan, Rozenbaujeva, Frencinetova. Pozno popoldne je gospa Curzon, ki si je priborila sedež pri vratih v pritličju, zasedla položaj in čakala, da bi don Bosku, ki bo moral iti skozi vrata, povedala besedico. Ko je prišel tisti trenutek in so se vrata odprla, se je množica usula brez ozira in vljudnosti.

Bethfordova je razprostrla roke, da bi branila don Boska in Curzonovo, toda človeški val jo je potegnil za seboj. Začela je obupno kričati in klicati na pomoč tajnika. Ta je bil takoj na mestu in je skušal zaustaviti naval. Neka ženska pa, ki se ni umaknila, je padla na tla. Ubogi don Bosko ni mogel narediti koraka. V tej zmedi se je Curzonova čutila srečno, ker je prejela blagoslov, in medtem ko je pomagala ženski na tleh, je slišala od svetnika toliko zaželeno besedico. Na dvorišču ga je neka markiza pričakovala s kočijo. Odprla je vratca in povabila don Boska, naj vstopi, češ da ga lahko odpelje, kamor koli hoče. Don Bosko ji je odgovoril: »Najlepša hvala. Želim vam tisoč kočij, ki naj bi vas odpeljale v nebesa.«

Začetek duhovnih vaj za redovnice in don Boskov odhod proti severu sta končala te vsakdanje boje. K Sénislhacovi se je zadnjikrat vrnil 21. maja. To je bil zelo miren večer. Ko je vstopal, je vprašal Bethfordovo, ali je molila očenaš na čast sv. Jobu za potrpežljivost. Gospodična se je nasmehnila in mu izročila dva zavoja po dvanajst ducatov svetinjic, enega zase in drugega za svojo sobojevnico. Toda don Bosko ji je dejal: »Don Bosko jih nima več. Bi smel vzeti en zavoj?«

»Seveda, oče. Vzemite, kolikor hočete. Položila je zavoja na mizo, da bi mu bila na razpolago med avdienco.

»Videli boste, da jih bo še ostalo,« jo je prepričeval.

Toda napoved se ni uresničila. Od 288 svetinjic jih je bilo na koncu samo dva ducata. Kljub temu redovnici nista ostali brez svetinjic, kajti še vedno je ostal zavoj Sénislhacove, ki jih je dala blagosloviti za njiju. Bethfordova je iz tega izluščila naslednji nauk: »Tako je sveti mož le povedal resnico in naju poučil, da moramo gledati najprej na to, kar imamo skupaj, in da majhni osebni prihranki nič ne veljajo.«

Doslej smo se skoraj izključno držali zapiskov iz hiše Sénislhac. Sedaj pa bomo poročali o nekaterih posebnih sprejemih, ki so potekali v hiši De Combaudove ali drugje. Don Boska so lovili skoraj povsod. Zato je bil eden od načinov, da je Bethfordova izpraznila hišo Sénislhac, ta, da je povedala, kje bo don Bosko maševal naslednji dan. Pri De Combaudovih so se nekateri poskrili po sobah in čakali, da je zjutraj zapuščal svojo sobo, da so ga ogovorili. To je bilo seveda mogoče le s sodelovanjem služabnikov, ki so imeli pri tem seveda svoje račune. Ko je don Bosko zapustil Pariz, je eden izmed tistih služabnikov prišel h gospodarici in ji, kakor pripoveduje njegova hčerka, dejal:

»Gospa grofica, silno mi je žal, vendar vas prosim, da me odpustite.«

»Oditi hočete? Se vam je storila kaka krivica? Želite višjo plačo?;«

»Ne, nikakor ne, gospa grofica. Vsi so do mene nadvse ljubeznivi in jaz ne zahtevam ničesar. Povedati vam hočem, da sem obogatel in da mi zato ni treba več služiti.«

Jasno je bilo, da je zaradi velikodušnosti don Boskovih obiskovalcem lahko

zaokrožil svoje prihranke in odslej živel v miru.[2]

Če bi stene soban, kjer je don Bosko sprejemal obiskovalce, znale govoriti, bi nam lahko povedale še in še zgodb, tako pa bodo na žalost šle vse v pozabo. Vendar pa je tudi nekaj takih, ki so se zgodile pred pričami ali so jih prizadeti sami pripovedovali in se spomin nanje kljub izginitvi ljudi ni popolnoma izgubil. Omenili jih bomo nekaj, ki smo jih mogli zaslediti.

Veliko se je govorilo o čudežih, ki jih je delal don Bosko. Naj kdo misli kar koli, je res, da so nekatere obiske spremljali izredni dogodki; tak je primer benediktinca don Mocquereauja, ki je umrl leta 1928. O tem imamo preverjeno poročilo.

Don Couturier, opat v Solesmesu in neposreden naslednik don Guérangerja, je don Bosku, potem ko ga je v Marseillu prosil, da bi obiskal njegovo opatijo, 20. aprila pisal v Pariz in ga v imenu svojih patrov in vseh drugih prosil za obisk. Eden izmed njih ga je moral videti in je zato prosil predstojnika, da bi ga takoj poslal v prestolnico, če don Boskov prihod ne bi bil zagotovljen.[3] Don Bosko ni mogel obljubiti, zato pa je prišel benediktinec. To je bil pravkar omenjeni don Mocquereau, učenec in nadaljevalec dela don Pothierja pri obnovi gregorijanskega petja. V najlepših letih ga je napadla trdovratna bolezen grla, zaradi katere je skoraj popolnoma izgubil glas in so se tako razblinili vsi upi na obnovo cerkvene glasbe, ki jih je vanj položilo glavno vodstvo gregorijanskega petja. Gojil je skrito upanje, da ga bo don Boskov blagoslov rešil te nevšečnosti. Tej želji se je pridružilo še tajno poslanstvo čisto osebnega značaja. Neka pobožna mladenka je želela, da bi jo priporočil Božjemu služabniku, da bi mogla z neko svojo tovarišico premagati ovire, ki so ji onemogočale, da bi v določenem času vstopila v benediktinski red. Zato je prišel v Pariz in se ob dveh popoldne predstavil v palači De Combaud. Prosil je vratarja, da bi mogel govoriti z grofico.

»Je za don Boska?« je vprašala vratarjeva žena.

»Ne. Rad bi govoril z gospo grofico. Z njo imam opraviti.«

»Potem pridite. Šli jo bomo obvestit.«

Služabnik, ki je sumil, da je prišel zaradi don Boska, mu je delal nekaj težav, toda benediktinec je vztrajal pri svojem in končno je smel vstopiti. Grofica in njena hčerka sta ga nadvse ljubeznivo sprejeli. Ko sta slišali njegovo željo, sta mu dejali, da je don Bosko mogoče v hiši Sénislhac, vendar to ni gotovo, ker nihče ne ve natančno, kje je. »Don Bosko je neulovljiv,« je nadaljevala gospa. »Odhaja ob sedmih zjutraj in se vrača ob enajstih zvečer ves zbit. Pustite zadevo meni. Ker imate zanj zares pomembno sporočilo, bom vse prav uredila. Pridite jutri zjutraj. Dala mu bom na voljo kočijo dvosedežnico. Vstopili boste z njim in boste imeli na voljo pol ure, da se boste z njim v miru pogovorili. To je edini

[2] *Bulletin Salèsien*, marec 1930.

[3] Dodatek, št. 24.

način, da ga lahko ujamemo. Poleg tega je zjutraj bolj spočit, zvečer pa se vrača do smrti izmučen in ne more niti govoriti niti poslušati. Torej jutri zjutraj.«

Don Mocquereau je bil več kot točen. Bil je na mestu že ob četrt na sedem. Vratar ga je spustil v svojo sobico, kjer je čakal sveto vznemirjen in ostro opazoval stopnišče. Da bi tako zgodaj motil gospo de Combaudovo, si ni upal. Po desetih minutah čakanja, ko se je priporočal vsem angelom varuhom, je prišla domača učiteljica in ga pospremila v stanovanje hišne gospodarice. Ko je šel za njo, je bila njegova prva misel, da bi jo vprašal, ali je prejšnji večer v smislu obljube obvestila don Boska, da bi ga moral on spremljati v kočiji. »Vrnil se je okoli polnoči in ni bilo mogoče govoriti o tem,« je rekla gospa. Te besede so ga vznemirile in prestrašil se je, da bi on ali njegov tajnik obljubila to uslugo komu drugemu.

Ob sedmih so nastopile nove nevarnosti. Hišnica neke markize je prišla povedat, da njena gospodarica pošilja don Bosku kočijo, ker bi rada na tak način dobila spomin nanj. Četrt ure pozneje je prihitela neka grofica, ki je prav tako ponujala svojo kočijo v želji, da bi jo posvetil novi sveti Vincenc Pavelski. Vznemirjeni benediktinec je iz vsega srca klical na pomoč svojega angela varuha.

Ni bilo treba dolgo čakati, da je bil uslišan. Hišna vzgojiteljica, ki se je zaradi razprave o kočijah malo zakasnila, je prišla zmagoslavno in naznanila: »Oče, z don Boskom je dogovorjeno, da se boste peljali vi in njegov tajnik v kočiji grofice te in te. Tako je obljubil.«

Proti tri četrt na osem je De Combaudova stopila v sobo in naznanila, da don Bosko zapušča svojo sobo. Nekaj minut pozneje so mu predstavili redovnika, ki je pokleknil in prosil za njegov blagoslov, ki ga je prejel po običajnem obrazcu. Pater se mu je potem zahvalil za uslugo, da ga je sprejel v svojo kočijo.

»Prav, že prav!« je odvrnil svetnik, »pojdimo!«

Don Mocquereau takole opisuje svoji sestri svoje prve vtise: »Ubogi don Bosko je zelo bolan in slika, ki jo poznaš, je zelo različna od resnice. Kaže sedemdeset let in komaj hodi. Najprej sem bil začuden, ko sem videl pred seboj svetnika, ki je tako brezbrižen za svoj videz. Bil je neobrit, z dolgimi nepočesanimi lasmi, ki so štrleli v vse smeri. In obleko je imel ponošeno in ovratnik plašča je bil ves zelen. In tako naprej. To je njegova zunanjost. Ta prvi trenutek je bil zame samo čisto naravno človeško doživetje.«

Ko so odhajali, je tajnik povedal, da ga na stopnišču čakajo ljudje, da pa se ne sme ustavljati, ker so že pozni. Toda kakor hitro so bili zunaj, je pristopila neka gospa in don Bosko se je ustavil in jo poslušal z resničnim zanimanjem. Spodaj ga je čakalo kakih dvajset ljudi, med njimi mlada ženska, ki mu je rekla: »Oče, ozdravite me. Od štiriindvajsetih ur jih moram prebiti osemnajst v postelji.«

»Pokleknite,« ji je dejal.

Ženska je pokleknila na stopnico in don Bosko je stoječ ob njej zmolil *oče-*

naš, *zdravamarijo* in *slavaočetu* in jo blagoslovil. »V tem trenutku,« pripominja don Mocquereau, »sem videl in občutil svetnika.«

Na naslednji stopnici mu je neka mati predstavila dva svoja sinova, enega štirinajstletnega in drugega šestnajstletnega, ki ju je on blagoslovil in vsakemu močno pritisnil roko na glavo. Nekoliko nižje se je neka gospa približala benediktincu in mu rekla: »Vidim, da ste z njim. Prosite ga, da bo sprejel mojo kočijo. Jaz sem gospa ta in ta.« »Seveda,« ji je odgovoril on, vedoč, da ne more storiti ničesar. Da je prehodil stopnišče, je porabil dvajset minut, ker so ga na vsaki stopnici ustavili prosilci, tako moški kakor ženske.

Mladi benediktinec, ki je kar naprej mislil na bodoči pogovor, je stopil h kočijažu in mu šepnil: »Saj že veste, da se peljemo v ulico Chaise k damam zadnje večerje? Vozite počasi. Kolikor dalj časa boste vozili, toliko večja napitnina vas čaka.« Po teh besedah se je približal don Bosku, ki je stal na zadnji stopnici, ga zavaroval pred gnečo, ga odvedel do kočije in mu pomagal vstopiti vanjo. Bolj pogodu bi mu bilo, če bi bil sam z njim, vendar se je sprijaznil z navzočnostjo nepogrešljivega tajnika, ki je zaslutil težavo in mu ljubeznivo rekel, naj ga ne moti, ker je obvezan k strogi molčečnosti.

Ko se je konj začel počasi premikati, je don Mocquereau načel pogovor, ki je bil glavni vzrok njegovega potovanja. Don Bosko ga je poslušal z zaprtimi očmi in odgovarjal: *Bien*, *bien* [prav, prav]. Na koncu pa mu je rekel: V zakristiji Retraite (samostan) vas bom blagoslovil in vam dal svetinjico, vi pa vsak dan molite tri *očenaše*, *zdravamarije* in *slavaočetu* z vzklikom *Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis* [Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas].

»Prihodnjo nedeljo,« je povzel benediktinec, bom moral poskusiti peti mašo.«

»Prav,« ga je pozorno in s smehljajem na ustih pogledal. »Poskusite, poskusite.«

Potem je pater takoj prešel na drugo vprašanje in mu izročil pismo dekleta. Ker pa je don Bosko le s težavo bral, je don Mocquereau prosil za dovoljenje, da bi ga prebral on in poudaril tiste besede, ki so govorile o določenem datumu in o nepremagljivih težavah in pri tem še kaj pojasnil. Ko je pismo prebral, je tajnik, ki je dotlej molil brevir, prekinil svoje branje, obrnil oči v don Boska in čakal, kaj bo rekel. Svetnik se je popolnoma mirno nasmehnil in ni odprl ust. Benediktinec pa je vztrajal in želel odgovor. Mirno, popolnoma mirno mu je takrat dejal: »Počakajte, počakajte. Moram moliti h Gospodu.« Čez nekaj časa je povzel: »Recite tisti osebi: *kdor daje, se mu bo dalo*. Potrebno je, da najprej ona naredi veliko del krščanske ljubezni.« Po kratkem premoru je nadaljeval: »Ni treba, da dá don Bosku. Je še toliko dobrodelnih ustanov. To je *mare magnum* [veliko morje]: sirote, misijoni itn. Naj da in ji bo dano. In naj opravi molitve, ki sem jih naročil vam. Dal vam bom svetinjico, ki jo ji izročite.« Don Mocquereau

je ravnokar prinesel od tiste gospodične petdeset tisoč frankov za don Boska.

Tako je minilo petindvajset ali trideset minut, čeprav bi sicer isto pot prevozili v desetih ali dvajsetih minutah. Vie la Chaise je bila polna vozil, javnih prometnih sredstev in gosposkih kočij. Gosta množica ljudi je polnila dvorišče samostana. Ko je don Bosko izstopil, se je ljudstvo usulo proti kočiji; eni so se ga dotikali z rožnimi venci in svetinjicami, drugi klicali k njemu in mu priporočali svoje potrebe in bolnike. »Ubogi don Bosko,« je redovnik pisal svoji sestri, »gre mirno skozi množico, blagoslavlja desno in levo in se dotika bolnikov, na katere naleti spotoma. Jaz in tajnik mu stojiva ob strani in ga varujeva pred gnečo. Napredujemo le korak za korakom. Predstavijo mu gluhonemo deklico, ki se je dotakne in gre naprej. Drugi tožijo, da se jih ni dotaknil. Še nikoli nisem videl tako čudovite vere v taki množici in tako popolnega miru v Božjem možu. Gospod mi je naklonil tudi to veliko milost, da sem mogel biti navzoč pri takih prizorih.«

Ko so končno prišli v zakristijo, mu je don Bosko ukazal, naj poklekne pred kipom nebeške matere Marije. On sam je stal in zmolil z njim *očenaš* in *zdravamarijo* z nekaj dodatnimi molitvami in mu dal slovesen blagoslov za »zdravje telesa in duše«, mu za nekaj trenutkov položil roko na grlo in se oblekel za mašo. Don Mocquereau je po maši odpotoval v popolnem miru in z velikim zadovoljstvom v srcu.

Bolezen ni popolnoma minila in njegov glas ni bil nikdar več zelo močan. Vendar je redno opravljal nalogo, ki mu jo je naložila Božja previdnost. Vse do konca svojega dolgega življenja ni bil le dirigent zbora v Solesmesu, temveč je veliko deloval tudi na raznih kongresih in zborovanjih in se odločno boril za pristne liturgične napeve. Prav tako so se uresničile tudi želje obeh gospodičen. Postali sta redovnici in izpovedali pravilo sv. Benedikta.[4]

Navadno so se čudežni dogodki dogajali daleč od oči javnosti ali so jih prestavljali v drug čas. Večkrat pa je javnost le zvedela zanje. Nekega dne so mu privedli vodeničnega človeka, ki je bil že strahotno spačen. Zdelo se je, da na bo več dolgo živel. Don Bosko ga je sprejel v sobi za obiske in ga blagoslovil. Učinek je bil takojšen. Bolnik je v trenutku splahnel, koža se je nagubala in podoben je bil izpraznjenemu mehu. Ljudje, ki so videli, da so ga nesli noter na rokah, niso mogli verjeti, da je to isti človek. »Pa vendar sem isti,« je ponavljal nič manj presenečen kot tisti, ki so ga strme spraševali.

Primer tega vodeničnika nam kliče v spomin drug primer iste bolezni. Ferdinand Bagouin, delavec, papeški gardist iz Sèvresa, je že dolgo trpel za to boleznijo. Ko je pred časom slišal v Rimu govoriti o don Bosku, mu je pisal v Turin,

[4] *Bulletin Salésien*, marec 1930. Večino teh podatkov smo vzeli iz treh pisem don Mocquereau, ki jih je po njegovi smrti prejel urednik francoskega *Salezijanskega vestnika*; dveh od sestre leta 1930 in eno od benediktinca iz Solesmesa leta 1934. Dve sta izšli v *Vestniku* že marca 1930, zadnje pa je še neobjavljeno. Dodatek, št. 25 (A–C).

vendar ni dobil odgovora. Sedaj mu je pisal v Pariz. Don Bosko mu je odgovoril, da naj moli k Mariji Pomočnici in da bo 30. aprila navzoč pri začetku marijanskega meseca v njegovi župniji. Trije zdravniki so bolnika prepustili njegovi usodi. Toda 30. aprila ob dveh popoldne je nabuhlost trebuha, želodca in nog splahnela, tako da je bil dobri človek ob sedmih s svojo materjo na pobožnosti za začetek Marijinega meseca. Sedaj so menili, da morajo prositi za sprejem pri don Bosku, da bi se zahvalili. Duhovnik, ki je tajniku sporočil željo ozdravelega, je bil že pri don Bosku, toda ker se je mudilo, mu ni mogel povedati vseh podrobnosti, kot bi to želel. Ko je potem spet imel priložnost za pogovor, je dodal iz svojega opažanja naslednje: »Natančno sem se držal tistega dne priporočila, da bi stvari pojasnil v nekaj besedah, tako da sem zaradi naglice moral opustiti veliko podrobnosti. Bodite tako dobri in izročite dobremu očetu priloženi listek, ki je zapečaten, ker vsebuje veliko zelo osebnih stvari.«[5] Kaj več ne vemo. Imamo pa še pismo z dne 23. decembra 1887, ko se isti Bagouin priporoča don Bosku v molitev zaradi gmotnih težav družine in pravi: »Pomagajte tistemu, ki ga je presveta Devica Pomočnica ozdravila po vaši prošnji.«[6]

To pisno moledovanje za sprejem je bilo razširjeno sredstvo, ki so ga uporabljali tisti, ki niso imeli časa ali poguma, da bi se izpostavljali mukam dolgega čakanja. Imamo več pisem s tako vsebino. Tako je grof Villermont (23. april) vesel, ker je postal salezijanski sotrudnik, prosil don Boska, da bi se mogel z njim srečati in se pogovoriti o načinu sodelovanja. Gospod Bastard, urednik tednika *Gazette Illustrée* in avtor knjige *Cinquante jours en Italie* [petdeset dni v Italiji], v kateri govori o don Bosku,[7] si ga upa prositi za avdienco, v kateri bi ga osebno pozdravil. S sinovsko vdanostjo, ker je salezijanski sotrudnik, prosi opat Moigno (26. april) za nekaj minut sprejema, ki bi zadostovale, da bi prejel njegov blagoslov.[8] Gospa Dufrasne (20. maj) prosi, da bi mu lahko predstavila svojega soproga, ki ga muči religiozna monomanija, da bi ga blagoslovil in bi mu Bog vrnil duševno zdravje. Neka hči (21. maj) bi mu rada privedla svojo hromo mater, da bi jo blagoslovil. Baronica Racat De Roman (22. maj) potrebuje nasvet in bi rada prejela njegov blagoslov. Gospa Franconie (22. maj) ponižno prosi za sprejem, da bi mogla prejeti blagoslov. Gospa D'Ervan de Tours (22. maj) je vsa žalostna, ker njen sin inženir in železniški inšpektor ne bo imel več priložnosti, da bi videl don Boska, a bi nujno potreboval njegov blagoslov, da bi se spet vrnil k Bogu in bi spet začel opravljati opuščene verske vaje. Gospa Loison de Laventie (22. maj) je vsa žalostna, ker je prepozno dobila listek za sprejem. Gospa Pepin-Leballeur (22. maj), ki ji je don Bosko obljubil srečanje pri knji-

[5] Pismo opata E. De Leudeville don De Barruelu, 11. maj 1883.

[6] *»Sanvez celui que la Très Ste Vierge Notre Dame Auxiliatrice a guéri par vos prières.«*

[7] Prim. MB XIII, str. 1002 [BiS XIII, str. 657].

[8] Dodatek, št. 26.

gotržcu Jossu od pol šestih popoldne, je vsa žalostna, ker je v zadnjem trenutku dobila sporočilo, naj ne zapušča svoje hiše, ker je Josse moral zaradi pocestnih nemirov zapreti trgovino. Duhovnik Baiville (23. maj), ki se je večkrat brez uspeha odpravil k istemu knjigotržcu v upanju, da bo tam dobil don Boska, prosi za sprejem, ker čuti potrebo, da bi od njega slišal kako besedo in prejel njegov blagoslov. Gospa Hiendonne (24. maj), ki je prejela listek za sprejem in je čakala štiri ure, da bi prišla na vrsto, se je brez uspeha vrnila dvakrat. Izgubila vse upanje in zato ponižno prosi don Boska, da bi prosil Vsemogočnega, naj bi uklonil voljo samoljubnega očeta. Ista usoda je doletela baronico Des Graviers, ki je po don Boskovem nasvetu šla več dni zaporedoma v Vie Ville l'Evéque, in obljublja dar tisoč frankov, če bi vrnil mir neki zmedeni duši, ki je daleč od verskih dolžnosti. Kneginja D'Aremberg (23. maj) je pripravljena odložiti svoj odhod iz Pariza, če bi le dosegla kratko avdienco, ob kateri koli uri in v katerem koli kraju, in mu ponuja svoje gostoljubje v palači D'Aremberg, ko bo, kakor upa, obiskal Belgijo.[9]

To navajanje pisem bomo končali z mislijo, ki sta jo poslali dve ugledni gospe. Prva, gospa Bouquet, je 22. maja takole pisala svetnikovemu tajniku: »Včeraj bi zelo potrebovala obisk pri don Bosku, da bi mu priporočila bolnika, o katerem bi mu rada povedala nekaj nadrobnosti. Tudi moja mlada nečakinja, ki me je spremljala, bi potrebovala njegov nasvet v zelo pomembni stvari. Čakali sva cel dan v hiši gospodične Sénislhac in prav v trenutku, ko bi morali pokleknіti pred don Boskom, je moral oditi. Edino, kar sem mogla storiti, je bilo, da sem mu izročila zavojček z majhnim darom in prošnjo, da bi molil za bolnika, ki mi je tako zelo pri srcu. Upali sva, da bova videli don Boska danes pri gospodu Jossu. Toda ob šestih ga še ni bilo in morali sva se vrniti. Don Bosko pa je bil tako dober, da se me je spomnil in mi govoril o obisku, ki mi ga je blagovolil nakloniti v Cannesu pred dvema letoma. Moji otroci, ki so imeli srečo, da so ga videli zadnji čas, so govorili z vami v hiši gospe De Madre. Jaz pa ne vem, kako bi prišla do njega, zato prosim vašo uglednost, da mi svetujete, kako bi mogla govoriti z njim, preden bo odpotoval.« Druga gospa je bila žena slavnega finančnika Philipparta. Priporočila se je don Bosku, da bi bila oseba, ki ji je pri srcu, rešena sumničenj. Sedaj je prosila tajnika, da bi mu sporočil o uspešni rešitvi in ga obvezal še za nadaljnje molitve, da bi bila njena družina po zemeljskih darovih deležna tudi duhovnih. Pošilja dar, ki naj ga izroči v roke Božjega služabnika in prosi za nov sprejem.[10]

Tudi škofje so pisali don Bosku priporočilna pisma za sprejem tistih, ki bi radi z njim govorili o svojih zadevah. Tako mu je msgr. Ettore Chaulet D'Outre-

[9] Dodatek, št. 27.

[10] Dodatek, št. 28.

mont, škof iz Le Mansa, toplo priporočil enega svojih škofljanov.[11]

Vsa ta dokumentacija nam dokazuje, da ljudje v njem niso videli samo čudodelnika, temveč in mogoče predvsem pravega svetnika, Božjega moža, polnega Božjega razsvetljenja za vodenje duš k zveličanju, za kar je on sam, ne da bi bil za to naprošen, dajal ustrezne nasvete, najpogosteje spoved. Meseca maja je neka gospa, ki si je s silo utrla pot skozi množico in je z močjo, ki je prihajala iz njenega užaloščenega materinskega srca, prišla do don Boska in vsa nesrečna pripovedovala o svojem sinu, ki je bil blagajnik v nekem državnem uradu, kako so ga z nekaterimi drugimi obdolžili poneverbe, ga zaprli in vrgli v ječo. Zato je prosila don Boska, da bi molil zanj, ko bo prihodnjega junija sodna obravnava.

»Toda gospa, kaj naj storim jaz v tej zadevi?« je vprašal don Bosko.

»Vi lahko rešite mojega sina, če le hočete.«

»Toda jaz vendar nisem Božja vsemogočnost.«

»Da, da. Vi lahko dosežete, kar koli hočete. Prosim vas …«

»Če bi bil v Italiji, bi se lahko obrnil na meni znane osebe in jim priporočil zadevo. Toda tukaj ne poznam nikogar.«

»Oh! Imejte vendar usmiljenje z ubogo materjo.«

»Prav. Obrnite se na Boga in vsak dan do obravnave zmolite to in to molitev.«

»Da, da. Tako bom storila.«

»In jaz bom tudi molil za vas vse.«

»Oh, da. Izprosite mi milost, da bo ta sin prišel domov svoboden in nekaznovan.«

»Toda samo molitev ni zadosti. Treba je še kaj več.«

»Povejte! Povejte!«

»Dobra spoved in dobro sveto obhajilo.«

»Prav. Že trideset let nisem bila pri spovedi, vendar bom storila to in kar mi boste svetovali.«

»Še nekaj, v prihodnje morate biti kristjanka, ki izpolnjuje svoje verske dolžnosti.«

»Bom. Zagotavljam vam.«

»Svetnik je vzel nekaj svetinjic in ji izročil eno: »Ta je za vas.« Potem ji je ponudil še drugo: »Ta je za vašega sina.« Zatem ji je dal še tretjo, vendar ni nič rekel.

Ta molk je prizadel gospo, ki je občutila, da don Bosku ni nič skrito. Zdi se, da je poznal število članov njene družine in ji je zato dal tri svetinjice. V hiši so bili samo ona, njen sin in mož, ki tudi že več let ni bil pri spovedi in obhajilu. S temi mislimi se je vrnila domov; upanje ji je razširilo srce.

[11] Prav tam, št. 29.

Doma je takoj poklicala svojega moža in mu pripovedovala o obisku, o molitvah in o spovedi in mu na koncu izročila svetinjico z besedami: »Ta je zate. Ni tega izrecno povedal, vendar je zate. Don Bosko je svetnik. Spoznal je, kaj potrebuješ.« Govorila je tako dolgo, da je mož na koncu vzkliknil: »Prav, tudi jaz bom šel in opravil svojo dolžnost, tudi jaz bom šel k spovedi in obhajilu.« In je šel.

Od navdušenja, s katerim jo je napolnilo srečanje z don Boskom, gospa ni več vzdržala in je opevala njegovo svetost *apud amicas et vicinas* [pri prijateljicah in sosedah]. In Bog jo je blagoslovil. Na dan, ki je bil določen za konec molitev, je njen sin stopil pred sodišče, in medtem ko so bili drugi njegovi tovariši obsojeni, je bil on oproščen in spuščen na svobodo. Vsi trije so se nato, ne da bi se zadovoljili z zahvalo Bogu v Parizu, 20. junija odpravili v Turin, kot da bi izpolnili zaobljubo, vsekakor pa zato, da bi se zahvalili v svetišču Marije Pomočnice.

K don Bosku je prišel neki vljuden gospod in ga prosil za nasvet. Don Bosko ga je nenadoma prekinil in dejal: »Pojdite in opravite velikonočno dolžnost.« Ta pa, že močno v letih, je malo zmeden zaradi te prekinitve, hotel končati svojo misel. Toda don Bosko mu je z milim, a prepričevalnim glasom dejal: »Pojdite in opravite svojo velikonočno dolžnost.« Mož še vedno ni odnehal. Don Bosko pa mu je kar naprej ponavljal svojo misel in pri tem tako pomenljivo gledal in milo govoril, da je čudodelna beseda končno proniknila v njegovo srce. Kar nenadoma je ves ganjen s solzami v očeh prepoznal v don Boskovem opominu dobroto Božje previdnosti, ki je ponovila verigo milosti, ki jo je on pretrgal že pred toliko leti. Podvizal se je in skupaj z družino prejel svete zakramente.

Bog sam pa pozna brez števila spovedi, ki jih je sprejel v teku obiskov. Neki gospod, ki je privedel s seboj svojo sestro, je šel obiskat v Pariz don Boska in se je hotel, ne vemo zakaj in čeprav je bila navzoča sestra, pri njem spovedati. Ko je končal, je tudi sestra padla don Bosku pred kolena in na glas izpovedala svoje grehe. Don Bosko se je zaman trudil, da bi jo prekinil in ji dopovedal, da Cerkev ne dovoljuje ženskam, da bi se spovedovale na tem kraju in da ji ne more dati odveze. Toda ona je bila čedalje bolj glasna: »Bog vam je dal oblast odpuščati grehe na katerem koli kraju na tem svetu!« Don Bosko je vztrajal pri svojem, pa je ni mogel prepričati. Šele hišni služabniki so jo utišali.

Božji možje so prihajali k don Bosku po nasvete, ker so bili prepričani, da je nadnaravno razsvetljen. Eden izmed njih je opat Dehon. Ta izredno pobožen duhovnik iz škofije Soisson se je čutil vse od 1877 navdihnjenega, da bi ustanovil družbo duhovnikov, katere namen bi bil zadoščevati presvetemu Srcu Jezusovemu s trojnim apostolatom: med svetnim klerom, med preprostim ljudstvom in v misijonih. Njegov načrt je bil že izdelan, ko je izvedel, da je v Parizu don Bosko. Da bi bolje spoznal Božje načrte, mu je razodel svoj namen in ga prosil za mnenje. Don Bosko mu je s prepričevalnim glasom povedal: »Vaše

delo je brez dvoma Božje delo.« Pozneje je svetnik potrdil to mnenje v pogovoru s svojim tajnikom. Ta je potek pogovora sporočil opatu, ki je bil sporočila dvakrat bolj vesel. To je ustanovitelj cvetoče *Družbe duhovnikov presvetega Srca Jezusovega.*[12]

Iz podobnih razlogov ga je obiskal tudi don Efrem, prior trapistovskega samostana v Tamiéju v Savoji. Ko je privolil v predlog msgr. de Laplacea, apostolskega vikarja v Pekingu, je želel ustanoviti na Kitajskem cistercijanski samostan z naslovom Marije Tolažnice. Toda preden se je dokončno odločil, se je hotel posvetovati z našim svetnikom. Don Bosko je blagoslovil dejanje in pohvalil misel, da bi daljno ustanovo imenovali po *Naši ljubi Gospe Tolažnici.* Še istega leta se je don Efrem vkrcal na ladjo in odplul na Kitajsko in tam ob železniški progi, ki pelje iz Pekinga proti severovzhodu, sredi gora postavil svoj samostan. Ustanova je morala premagati težke preizkušnje zlasti ob uporu bokserjev leta 1900. Vendar se je tako razcvetela, da so ob železniški progi, ki povezuje Peking in Han-Keu, zgradili še drug samostan *Naše ljube Gospe Radosti*. Oba samostana štejeta danes (1935) 18 evropskih in 12 domačih duhovnikov ter 88 kitajskih konverzov. Leta 1879 je iz samostana *Naše ljube Gospe Tolažnice* odšel menih don Bernardo na Japonsko, da bi ustanovil samostan *Naše ljube Gospe Zvezde vodnice*.[13]

Kdo ve, koliko jih je po don Boskovi zaslugi spet prejelo dar vere? Neki človek je po avdienci pri don Bosku *ex abrupto* [nepričakovano] izjavil:

»Gospod opat, jaz ne verjamem v vaše čudeže.«

»Jaz nisem nikdar rekel, da delam čudeže,« je odvrnil don Bosko.

»Toda vsi trdijo, da jih.«

»Toda vsi se motijo. Samo eno lahko storim: prosim Boga, da v svojem usmiljenju blagovoli blagosloviti tiste, ki se zatekajo v naše molitve. In ko Gospod vidi njihovo vero, obljube boljšega življenja in dobrih del, se usmili in potolaži žalostne.«

»Če je tako, mi ni težko verovati, toda vedeti morate, da že štirideset let nisem bil pri spovedi, ker ne verjamem v spoved.«

»Zanič, zelo zanič! Sedaj nimam časa, da bi se spuščal v razgovor, ker zunaj čaka najmanj osemsto ljudi. Zato se bom omejil na nekaj pripomb kot dober prijatelj. Predstavite si, da ste na koncu svojega življenja, ko ni več nikakršnega zdravila, ko zdravniki, sorodniki in tudi sami uvidite, da vam ostane komaj ena ura življenja. V tistem trenutku vstopi don Bosko in reče: »Gospod, vi se boste v kratkem predstavili Bogu. Še imate čas, da stopite v njegovo milost, tako da se spoveste svojih grehov. V takem trenutku se je veliko pametnih ljudi, učenjakov in celo nekaj brezvercev spravilo z Bogom. Le nekaj jih je zavrnilo nasvet in še

[12] L. DEHON, *Souvenirs* [Spomini]. Rim, Desclées, 1912, str. 7.

[13] Prim. *La Croix*, 25. oktober 1934.

ti so bili zvečine pokvarjenci. Če ne boste uredili stvari svoje vesti, boste večno nesrečni. Če jih boste uredili, boste večno srečni. Bog je tako dober, da vam bo dal poljub miru. In lahko bi dodal: To, kar pravim, je res in verska resnica. Pa če bi bilo tudi samo dvomljivo, bi vam preprost razlog previdnosti svetoval, da krenete po bolj zanesljivi poti, če gre za večno srečo ali nesrečo. Tako se ravnamo v naših življenjskih rečeh, pa četudi so samo začasne in prehodne. Vzemimo, da tam na drugi strani ni več nič in da Bog od vas ne bo zahteval obračuna, vas popolnoma nič ne stane, da se spoveste, pokesate in prosite Boga za odpuščanje. Kakšno korist pa bi imeli, če se za to ne bi menili in bi šli naproti Božji sodbi, kakor so o tem prepričani dobri katoličani? Recite mi, če bi bili na koncu svojih dni in bi vam don Bosko tako govoril, kaj bi storili? Če nočete odgovoriti takoj, vam puščam čas, da razmislite in mi boste odgovorili ob drugi priložnosti.«

»Ne, ne,« je odgovoril nevernik, ki je bil očitno ganjen in zamišljen. »Ne bom vam dajal časa za odgovor. Bili ste z menoj odkritosrčni, zato bom tudi jaz odkritosrčen. Odgovarjam, da bi vzel bolj varno pot in bi se spovedal.«

»Prav. In zakaj ne storite tega sedaj, ko ste še zdravi in krepki, se pravi ob pravem času?«

»Mislim, da razumete: storiti vse to je malo težko.«

»Prav nič ni težko. Pa četudi bi bilo, mora pošten in razsoden človek iti čez to in misliti na večnost.«

»Imate prav. Če bi bili tako dobri in bi hoteli poslušati mojo izpoved, sem jo takoj pripravljen opraviti.«

»Zelo mi je žal, da ne morem. Zunaj čaka velika množica ljudi. Pojdite k dobremu duhovniku, mojemu znancu in prijatelju, ki vas bo gotovo zelo prijazno sprejel.«

Napisal je listek za župnika pri sv. Magdaleni in mu ga izročil. Tri dni pozneje je ta gospod bil navzoč pri don Boskovi maši in prejel sveto obhajilo. Ko ga je ponovno obiskal, se mu ni mogel zadosti zahvaliti, da ga je ponovno spravil z Bogom. »Prišel sem k vam, da bi z vami razpravljal, vi pa ste me brez razprave sveto ujeli v svoje mreže. Nikdar ne bom pozabil pogovora, ki sem ga imel z vami.«

Dva obiska, eden bolj čuden kot drugi, je imel don Bosko dva pozna večera. Oba sta polna skrivnosti in skoraj neverjetna.

Nekega popoldneva se je predstavil don Bosku neki ugleden gospod in ga vprašal: »Ste vi don Bosko?«

»Da,« je odvrnil don Bosko. »S čim sem vam lahko na uslugo?«

»Zelo rad bi se seznanil z vami.«

»Tudi meni bo v zadovoljstvo, da vas bom mogel spoznati. Kdo ste?«

»Ste mogoče slišali govoriti o Paolu Bertu?«

»Oh, da. V teh dnevih se je veliko govorilo o vas.«

Med ljudmi je bilo veliko vznemirjenja zaradi njegove knjige *Manuel civique* [Civilni priročnik], ki so jo uvedli v osnovne šole. Katoličani so se na vso moč borili proti njej. Knjiga je prišla na indeks, sedemindvajset francoskih škofov je objavilo pastirska pisma in prepovedalo branje. Nekateri so celo prepovedali prejem zakramentov učiteljem in otrokom, ki bi jo uporabljali.[14] V knjigi piše, da je Bog bitje, ki ga ni mogoče razumeti; vera predsodek preteklih časov in ustanova, ki jo izrabljajo duhovniki v svojo korist; da je ateizem človekova pravica, vera v nadnaravo v neskladju s svobodno voljo in napredkom človeškega duha in tako naprej. Avtor, prosvetni minister leta 1881 in 1882, je bil eden največjih glasnikov Gambettianovega antiklerikalizma. Zato, ga je prostozidarska vlada podpirala in spravila pred sodišča škofe in župnike kot upornike proti državni avtoriteti. Štiristo teh zadnjih je bilo brez kakršnega koli sodnega postopka, preiskave ali sodbe obsojenih samo na osnovi ovadb. Otroke katoliških družin, ki so jim starši vzeli iz rok ta učbenik, so za nedoločen čas izključili iz pouka. Nato so bili starši brez predhodnega opozorila klicani na šolske odbore zaradi odsotnosti njihovih otrok iz šole in so jih obsodili na petindvajset frankov kazni in grožnjo nadaljnjega postopka.

Ko je slišal, da je don Bosko o tem poučen, je dejal: »Prav. Ta Paolo Bert sem jaz.«

»Vi, gospod? In v čem bi vam mogel ubogi don Bosko pomagati?«

»Kaj pravite k moji knjigi?«

Don Bosko je za trenutek prodorno pogledal svojega sogovornika in nato dejal: »Jaz vam ne morem reči drugega, kot da je knjiga prepovedana.«

»Prihajam k vam, da mi poveste, kaj je v tej knjigi slabega.«

»Toda jaz knjige nisem nikdar bral.«

»Prav. Tu imate knjigo, preberite jo in na robu zapišite opombe. Zagotavljam vam, da jih bom ob ponatisu upošteval.«

»Govorite v šali ali resno?«

»Govorim resno. Knjigo lahko ponatisnem v oseminštiridesetih urah.«

»Pustite mi knjigo in bomo videli, kaj je mogoče narediti.«

»Priporočam vam eno: da nihče ne zve za ta moj obisk. To bi vzbudilo neprijetne odzive v tisku in parlamentu.«

»Bodite brez skrbi. Nikakršnih neprijetnosti ne bo.«

Paolo Bert je stisnil don Bosku roko in odšel. Ker je bil zaposlen od jutra do večera, je don Bosko izročil knjigo župniku pri sv. Magdaleni, da bi jo on prebral in popravil. Sam zaradi avdience tega ni mogel storiti. Ko je župnik spoznal pomen naloge, se je takoj lotil težkega dela, tako da je bila knjiga v nekaj dneh polna popravkov in izboljšav. Avtor je kaj kmalu prišel k don Bosku, se z njim pogo-

[14] Prim. G. SODERINI, *Leon XIII.,* II. zv., str. 243.

varjal, dobil knjigo nazaj in držal besedo, čeprav samo do določene meje. Ko je na začetku knez De Broglie sprožil v senatu vprašanje brezbožnega *priročnika*, je prosvetni minister gospod Ferry povedal, da je Paolo Bert »popravil samega sebe«, tako da v novi izdaji ni mogoče najti v knjigi ničesar, kar bi bilo v nasprotju z zakonskimi odredbami. Zares so bili popravki precejšnji. Nedotaknjena pa so ostala poglavja, ki poveličujejo francosko revolucijo, njene pridobitve in njena dela, njeni očitki kralju in plemstvu in ki govorijo proti nekdanjim režimom, zlasti še proti duhovščini. Božjega imena niso več preklinjali, toda koliko je še ostalo obrekovanja proti duhovnikom in svetim rečem! Dejansko je zloglasni pisatelj s svojo predelavo učbenika upravičil obsodbo cerkvene oblasti.[15]

Kdor koli le malo pozna ideje Paola Berta o laičnem smislu pouka, bo padel z oblakov, ko bo slišal vse, kar smo povedali o njem. O vsem tem se je tajnost ohranila verjetno do leta 1886, ko je Bert umrl brez zakramentov, pa ne zato, ker jih on ni hotel prejeti, temveč menda zaradi vmešavanja tistih, ki so bili okoli njega. Tedaj se je zdelo koristno, da pride na dan, kar se je odigralo med pokojnikom in don Boskom, da bi se tako zmanjšalo pohujšanje. Bert je bil namreč politik in strankarski prvak, obenem pa tudi znan strokovnjak v medicini. Bil je profesor fiziologije na Sorboni in pozneje v Muséumu in je s svojimi predavanji in spisi veliko prispeval k napredku znanosti. Poleg tega se je strastno, četudi racionalistično ukvarjal s pedagoškimi vprašanji. Zato verjetno nismo daleč od resnice, če rečemo, da ga je k don Bosku gnala znanstvena radovednost in da je bilo vprašanje priročnika samo pretveza za izmenjavo misli s študiranim človekom. Kar se je potem zgodilo, je le dokaz več za nadčloveško učinkovitost don Boskove besede.

Bolj težko je razčistiti skrivnost, ki je zakrivala drugo avdienco, se pravi avdienco z Victorjem Hugojem, ki je, potem ko se je zanjo zvedelo, prišla v časopisje in tudi v apologetske priročnike. Prve okoliščine, v katerih naj bi prišlo do srečanja, so delale stvar nekaj neverjetno. Poleg tega pa naj bi nekatere trditve gospe Juane Richard Lesclide, vdove nekdanjega posebnega tajnika Victorja Hugoja, spodnesle vso osnovo pripovedim. Toda zadnje čase je odličen pričevalec nekako pometel z dvomi o zgodovinski veljavnosti zadeve, obenem pa je postregel še z neznanimi podrobnostmi, ki lahko razjasnijo dejstva. Odvetnik Boullay, član Upravnega odbora ustanove Auteuil[16] je očitna priča in porok, da je to, kar bomo povedali, resnično.

Brez dvoma je prišlo do srečanja 20. maja v Auteuilu v sirotišnici opata Roussela. Don Bosko je, kot bomo videli, dvakrat obiskal to hišo. Ko je bil opat prepričan, da bo don Bosko prišel še drugič, je povabil tudi svojega prijatelja Boullayja, ki naj bi skupaj z deklicami prejel blagoslov. Odvetnik je prišel proti

[15] Prim. *Unità Cattolica*, 8. junij 1883.

[16] Prim. MB XIII, str. 737–739 [BiS XIII, str. 481–483].

pol peti uri in našel dvorišče polno ljudi. Ko se je napotil proti ravnateljevim pisarnam, ga je videl odhajati v družbi nekega starčka nizke postave, z belo gosto brado; šla sta po samotni poti. Takoj se mu je posvetilo, kdo bi to mogel biti. Toda vseeno se mu je zdelo nemogoče, zato je vprašal opata:

»Ali ni bil človek, ki ste ga pravkar spremljali, Victor Hugo?«

»Da. Toda nikomur nič ne recite. Hotel je govoriti z don Boskom in je zato prišel naskrivaj v mojo hišo. Pritegnilo ga je človekoljubno delovanje tega apostola mladine.«

Nekaj pozneje je odvetnik Boullay stopil k don Bosku, ki je blagoslovil njega in deklice. Ko so si potem izmenjali vljudnostne poklone in prebili led, se je odvetnik opogumil in mu dejal: »Vi, oče, ste pravkar govorili z veliko ribo.«

»Kdo vam je to povedal?«

»Opat Roussel.«

»Če je tako, potem vam lahko rečem, da sem govoril z Victorjem Hugojem. Izrekel se je za spiritualistično vero. Toda če vse premislimo, menim, da gre pri vsem za ozir do ljudi. Njegova *entourage* [spremstvo] je nasprotna vsaki verski ideji, kakor mi je dal vedeti … Toda sedaj je že star … Ne bi smel zlorabljati Božje milosti. To sem povedal tudi njemu …«

Neka okoliščina nam pomaga razumeti, zakaj je Victor Hugo obiskal don Boska. Njegovo življenje je zadela težka preizkušnja. Dne 11. maja je po dolgi in strašni bolezni umrla Giulia Drouent, njegova življenjska tovarišica. V stanju moralne pobitosti, ki mu jo je povzročila ta izguba, je začutil potrebo, da bi stopil v stik z duhovnikom, o katerem je cel Pariz pripovedoval toliko izrednega. Tudi radovednost, da bi spoznal tako skrivnostnega človeka, ga je gnala k njemu. Znano je, kako velik vpliv je imelo na njegov pesniški duh vse, kar je bilo skrivnostno. Iz radovednosti se je ukvarjal celo z okultizmom.

Vse do pisateljeve smrti don Bosko ni ničesar objavil o tem srečanju. Toda poganska brezbožnost pogrebnih svečanosti, s katerimi so skušali izničiti veličino pokojnika, je Božjega služabnika prisilila, da je dal vedeti, kaj mu je pokojnik zaupal. Med majem in junijem 1885 je poročal o pogovoru don Vigliettiju in Lemoynu. Prvi je vse zapisal po nareku.[17] Nato je don Lemoyne to malo popravil, nadomestil francoski vi z italijanskim *lei* (oni) in uvedel nekaj nepomembnih sprememb. Najbolj pomembno pa je, da je don Bosko vse prebral, kakor nam pričajo trije popravki, ki so gotovo izpod njegovega peresa. Zdi se, da je njegova tudi opomba, ki se nanaša na značaj don Lemoyna. Verjetno je don Bosko na izvirniku naredil križ, kot je bila njegova navada, potem pa je prepustil pero don Lemoynu in mu narekoval opombo, kar je mogoče potrditi z

[17] V svojem dnevniku, ki smo ga že navajali na drugih mestih in o katerem bomo govorili zlasti v naslednjem zvezku, piše don Viglietti 28. maja 1885: *»Don Bosko želi videti, kaj sem pisal o Victorju Hugoju, ker bi mi rad narekoval dvogovor, ki ga je imel z njim v Parizu.«*

enakostjo črnila. Don Viglietti je pisal s črnim črnilom, don Bosko pa z modrim, in to deset dolgih vrst. O verodostojnosti dvogovora bi bile mogoče pripombe zaradi časovne odmaknjenosti, saj sta minili že dve leti od srečanja. Toda vsem je znano, da je don Bosku spomin odlično služil vse do konca življenja. Dokument v celoti pa se glasi takole:[18]

Pretekli sta dve leti, kar sem med svojim bivanjem v Parizu sprejel obisk meni popolnoma neznanega človeka. Potem ko je čakal tri ure na sprejem, sem ga ob enajstih ponoči sprejel v svoji sobi. Njegova prva beseda je bila: »Ne čudite se, gospod, jaz sem brezverec in zato ne verjamem v čudeže, ki jih pripisujejo vam.«
Odgovoril sem: »Ne vem, kdo ste, in tudi ničem vedeti, s kom imam čast govoriti. Zagotavljam vam, da si ne prizadevam in tudi ne morem storiti, da bi vi verjeli, česar nočete verjeti. Prav tako ne mislim govoriti o veri, o kateri vi nočete slišati niti besedice. Povejte mi samo: ali ste v svojem srcu vedno imeli take misli?«
»Nekoč sem verjel, kakor verjamejo vsi moji sorodniki in prijatelji. Toda ko sem začel razmišljati o svojih idejah in uporabljati svoj razum, sem pustil vero ob stran in sem začel živeti kot filozof.«
»Kaj bi radi povedali s trditvijo, da ste živeli kot filozof?«
»Živeti srečno in se ne zanimati za nadnaravno in za bodoče življenje, s katerim duhovniki strašijo preproste ljudi brez izobrazbe.«
»In kaj vi mislite o bodočem življenju?«
»Ne izgubljajmo časa z govorjenjem o tem. O bodočem življenju bom govoril, ko se bom znašel v njem.«
»Vem, da se šalite. Toda ker že o tem govorite, bodite tako dobri in me poslušajte. V prihodnosti je zelo mogoče, da boste zboleli.«
»Seveda! To še toliko bolj zaradi moje starosti, ki je polna nevšečnosti.«
»Ali ni nevarno, da bi vas te nevšečnosti privedle v smrtno nevarnost?«
»To se lahko zgodi, ker se ne morem izogniti usodi, ki se tiče vsakega smrtnika.«
»In ko se boste znašli v nevarnosti za vaše življenje, ko se boste znašli v trenutku, ko bo treba preiti iz časa v večnost …«
»Tedaj se bom opogumil in bom skušal ne misliti na nadnaravno.«
»In kaj vam preprečuje,[19] da bi vsaj v tistem trenutku mislili na našo nesmrtnost, na svojo dušo in na vero?«
»Nič mi ne preprečuje. Je pa znamenje slabosti, ki ga ničem dati, ker bi se osmešil pred svojimi prijatelji.«[20]
»Toda v tistem trenutku boste na koncu življenja. Nič vas ne bi stalo, da bi poskrbeli zase in za mir vaše vesti.«
»Vem, kaj hočete povedati, vendar se ne bi rad ponižal do te točke.«
»Toda na kaj morete še na tej točki upati? Sedanje življenje se izteka, o prihodnjem

[18] Don Boskovi popravki so v črnem, don Lemoyinejevi pripisi pa med oglatimi oklepaji.

[19] Don Viglietti je namesto »impedisco« napisal »impedise«.

[20] Don Viglietti je napisal »in faccia in faccia a tuti i miei amici«. Don Boskovo pero pa je prečrtalo »in faccia a tutti i miei« in spremenil v »in faccia degli amici«.

pa nočete nič slišati. Kaj bo torej z vami?«
Povesil je glavo, molčal in razmišljal. Sedaj sem jaz povzel besedo:
»Misliti morate na veliko prihodnost. Imeli boste še kak trenutek življenja. Če ga boste izrabili, če boste uporabili vero in Božje usmiljenje, boste rešeni za vso večnost. Sicer pa boste umrli, umrli kot brezverec, kot zavrženec in vse bo za vas za vedno izgubljeno. Povem še jasneje: da ne boste mogli upati drugega kot nič (kajti to je vaše prepričanje) ali[21] *večno trpljenje, ki vas čaka (po mojem prepričanju in prepričanju vseh ljudi).«*
»Vi mi ne govorite kot filozof ali kot teolog, temveč kot prijatelj, česar ne morem zavrniti. Pravim, da mi z našimi prijatelji govorimo o filozofiji, vendar ne pridemo nikdar do odločilne točke: ali nesrečna večnost ali nič, ki nas čakata. Hočem, da to dobro razmislimo, in potem se bom vrnil, če mi boste dovolili drugič.«
Potem sva govorila še o drugih stvareh, nakar mi je stisnil roko, in ko je odhajal, mi je izročil vizitko z imenom: VICTOR HUGHES.[22]
Vrnil se je naslednjo noč ob isti uri, prijel don Boska za roke (tesno) in rekel: »Jaz nisem oseba, ki (ste mogoče vi mislili, da sem: to je bila moja šala), prisilil sem se, da sem igral (vlogo) brezverca. Jaz sem Victor Ugo (sic) in vas prosim, da bi bili moj dober prijatelj. Verujem v nadnaravno, verujem v Boga in upam, da bom umrl v rokah kakega katoliškega duhovnika, ki bo priporočil mojega duha Stvarniku.«[23]

To je bil obisk, o katerem nam je pripovedoval gospod Boullay. Na kateri dan je bil prvi obisk, verjetno ne bomo nikdar zvedeli. Vendar imamo na voljo don Boskov pogovor, ki potrjuje povedano. To je bilo v Alassiu, ko je po večerji iz obednice šel v svojo sobo v družbi več salezijanskih duhovnikov in don Bartolomea Fascieja, sedaj vrhovnega šolskega svetovalca Družbe, tedaj pa laika in profesorja na liceju. Nekega večera je don Bosko v Parizu, potem ko je ostal do enajste ure pri neki družini, prišel domov do skrajnosti utrujen. Toda groza, čakali so ga ljudje. Ko je šel proti svoji sobi, je zaman skušal prepričati tiste gospode, da je do smrti utrujen in zaspan. Ko je z navzočimi spregovoril besedo in ko je odprl vrata svoje sobe, je videl, kako se je iz kota bližala senca. Bil je neki starček, ki se je priplazil za njim in sedel na njegovo stran na divan. Govorila sta, razpravljala, razmišljala, dokler svetnik, do smrti zbit, ni zadremal. Vsiljenec ga je od časa do časa potegnil za rokav in govoril: »Poslušajte, poslušajte!« Toda don Bosko je sklonil glavo, jo naslonil na njegovo ramo in ni več dal znamenja, da kaj razume. Ta si ga ni upal stresti, temveč je ostal v tistem položaju in zaspal še on. Kar nenadoma se je bogsigavedi zakaj obrnil na drugo stran, izgubil rav-

[21] Don Viglietti je napisal »di«.

[22] Pred »Victor« je znamenje ++. Vse drugo je pripis v modrem, kot smo rekli. Drugo je v črnem in v oklepajih, poznejše, istega don Lemoyna.

[23] V dokumentu sledi poznejša razlaga don Vigliettija. Po tem poročilu naj bi Victor Hugo »takoj zatem« govoril v senatu o potrebnosti verskega pouka v šoli. Vendar je to anahronizem, za katerega je odgovoren francoski *Vestnik* junija 1883. Res pa je, da je bil ta govor leta 1850.

notežje in se naslonil na naslanjalo. Ko don Bosko ni imel več opore, se je nagnil nanj in oba sta govorila: »*Pardon, monsieur, pardon monsieur*,« in si mela oči. Dogodek je prepričal tega moža, da je tudi za don Boska noč narejena za spanje. »Kdo je bil to?« je vprašal eden izmed navzočih don Boska. On pa je z brezbrižnim izrazom odgovoril: »Victor Ugo.«

Da v hiši De Combaud niso opazili pesnikove navzočnosti, nikakor ni čudno. Don Boskovo stanovanje je bilo popolnoma ločeno od drugih delov palače. Pozna ura in sodelovanje služabnika sta storila drugo. Tako je slavni pisatelj lahko, kakor je želel, ostal neznan. Imenovana gospa Richard je glede vizitke trdila, da jih Victor Hugo ni nikdar uporabljal. Če je trditev resnična, je mogel biti tudi kartonček z lastnoročnim podpisom.

D'Epiney je bil prvi, ki je dal v javnost nadrobnosti pogovora in ga deloma objavil v deseti izdaji svojega *Dom Bosca*. Od tod je pater Ragey povzel nekaj podatkov in jih dodal k pesnikovim verzom, ki so se najbolj skladali s to mislijo.[24] Veliko pozneje so o tem pisali pariške *Etudes,* ki so si priskrbele prvotno besedilo iz Oratorija, ga prevedle in razložile[25] in odgovorile na ugovore, vštevši vizitko s podpisom *Hughes*. »Kako naj razložimo tako pravopisno muhavost?« vprašuje pisec članka. »Kako je don Bosko, ki je popravil tiste tri male napakice, pustil to veliko napako?« In odgovarja: »Menim, da nosi odgovornost on sam. Takole. Ker je vedno izgovarjal po italijansko Victor *Ugo* in je sedaj hotel narekovati na francoski način, kakor je bilo na vizitki, je prvi zlog s trdim *g* spremenil v *gh*, kar dá *Hughes*.« »Mogoče je pa tudi, da je don Bosko menil, da je *Hughes* prevod našega *Ugoja* in je potem tako narekoval.

Druga nejasnost je tukaj navedena ura drugega obiska, popolnoma neverjeten čas, tudi če upoštevamo željo Victorja Hugoja, da bi prikril te obiske, kar je svetovalo, da se ni dvakrat odpravil na isti kraj. Je mogoče *lapsus memoriae* [spominski spodrsljaj] don Boska? Je mogoče nesporazum s tajnikom, ki ga don Bosko ni opazil, ker je bil pozoren na branje dvogovora? O poročilu odvetnika Boullaya ni mogoče dvomiti. Gre za očitno pomoto, pa naj jo moramo pripasati komur koli že.

Da je bilo srečanje brez koristi, ne bi mogli trditi. Dejstvo je, da je pesnik od sedaj pogosto dajal izjave o svojem teističnem verovanju, znano pa je tudi, da so skušali v njegovi okolici utišati vsako tovrstno izjavo. To se je dogajalo navadno ob koncu obrokov, ko je vstajal od mize. Kakor hitro je odprl usta, da bi izrazil podobne misli, je njegov zet Lockroy, Žid, čigar resnično ime je Simon in ki je pozneje postal mornariški minister, segel v besedo in se vpletal v njegovo govorjenje: »Gremo, gremo, staremu se spet začenja mešati.« – Splošno

[24] *La Controverse et le Contemprain*, 1889, zv. XV., str. 196–215.

[25] A. Dechene, *La dernière heure de Vicior Hugo* [Zadnja ura Victorja Hugoja] v *Etudes*, 5. do 20. junij 1920, str. 569–75.

prepričanje je bilo, da bi kardinal Guibert, namesto da je poslal svojega tajnika, da bi raziskal okoliščine v zadnjem stadiju bolezni, dosegel veliko več, če bi šel sam. Toda zdi se, da tudi on ni bil prav zdrav. Tajnika pa so na lep način postavili pred vrata. Bolnik pa verjetno ne bi storil tako, temveč bi zaradi časti besedo za besedo dal, da bi ga povedli naprej čez goli teizem. To pa so skrivnosti milosti, ki naj jih človek ne skuša raziskovati. Kar se tiče don Boskovega pogovora, se strinjamo z nekim francoskim časopisom, kjer sedaj, ko pregledujemo krtačne odtise tega poglavja, beremo, »da je vsak ostal na svojem položaju in laični moralist ni pridigal, duhovnik je ohranil svoje dostojanstvo in svetnik ni pokleknil pred filozofom«.[26]

S koliko stanji vesti in s koliko duhovnimi stiskami se je moral don Bosko soočiti med svojim bivanjem v Parizu! Koliko zgolj civilnih zakonov je uredil pred Cerkvijo in koliko sporov in napetosti zlasti med visokimi pariškimi sloji je poravnal! »Za dobro duš,« je večkrat povedal, se je moral ukvarjati s primeri in kakih sto je bilo tako pomembnih, da bi se za vsakega izmed njih splačalo potovati v Pariz.

[26] *Revue des Deux Mondes*, 15. maj 1935, str. 348.

6. POGLAVJE

PARIZ – OBISKI

Kakor so bili popoldnevi namenjeni sprejemom, so dopoldneve namenjali obiskom. Seveda ne za vsako ceno, ker je pravilo zahtevalo določene izjeme. V tem poglavju bomo spremljali našega svetnika pri njegovih obiskih cerkva, redovnih skupnosti in družin, lahko bi rekli s koledarjem v rokah. Na koncu bomo povzeli nekaj poročil, ki bi sicer motila kronološki potek dogodkov ali pa so zunaj rednega poteka.

Don Bosko je daroval svojo prvo sveto mašo v Parizu pri karmeličankah, ki so imele svoj tretji samostan v Parizu na Boulevardu Messina, nedaleč od njegovega stanovanja. K maši so prišle tudi oblate iz Ville l'Evêque, kakor to poroča Bethfordin dnevnik. Po maši je obiskal in blagoslovil skupnost in izrazil željo, da bi bil v molitvi povezan z redovnicami, ki so mu malo pred odhodom iz Pariza z vsemi formalnostmi podelile duhovno priključitev salezijancev k njihovemu redu in mu v ta namen poslale redovno diplomo.[1]

Dne 21. aprila zjutraj je maševal pri dominikankah od Križa v Vie Charonne. Po maši je sprejel nekaj ljudi, ki so želeli z njim govoriti. Čas je tekel, ne da bi se don Bosko prav zavedal. Toda don De Barruel se je opoldne postavil na prag sobe in ni pustil nikogar več naprej. Vsi so glasno ugovarjali, vendar se tajnik ni zmenil za to in je stopil k don Bosku: »Morava iti. Ura je že čez enajst. Opraviti morava še en obisk in opoldne naju pričakujejo v Auteuilu.« *Le Monde* je 13. maja pisal: »Don Bosko je s svojim tako značilnim nasmehom in ljubeznivim videzom ter svojim tako sladkim in vabljivim naglasom dejal: 'Dobro!' Nato se je dvignil s stola in z gesto polno dobrote povabil gospe, ki so še ostale: 'Naprej, gospe!' Sprejem je šel svojo pot naprej, dokler ni vsaka prejela njegovega blagoslova in slišala iz njegovih ust besedo spodbude. Kdaj je don Bosko prišel v Auteuil? Bogsigavedi. Toda če je tu pozabil na uro, ga je njegova krščanska

[1] Dodatek, št. 30.

ljubezen ponesla v nebeško večnost. Dobri duhovnik ne odvrača, ne odpušča, se ne otepa nikogar, ki prihaja k njemu po tolažbo v stiskah. Njegova duša, ki je popolnoma predana Bogu, pripada vsakemu, ki se obrača nanj.«

Prekinitev dogovorov z ustanovo Auteuil[2] ni prav nič ohladila naklonjenosti opata Roussela do don Boska. Spoznala sta se v Rimu pod pokroviteljstvom Pija IX. leta 1876. Papež je, medtem ko je šel mimo opata, dejal: »To je francoski don Bosko, ki sem ga srečal včeraj.« Sedem let pozneje se je opat Roussel spominjal tega dogodka[3] in izrazil veliko zadoščenje, ko je videl tega »svetega duhovnika«. Zato je bilo naravno, da ga je ob njegovem prihodu v Pariz hotel pozdraviti. Don Bosko je bil tako vljuden, da je napovedal svoj prihod v soboto zjutraj 21. aprila. Prišel je opoldne, bil na kosilu in obiskal hišo. Opat je v že omenjenem časopisu pisal: »Z njim, ki je tako živahen, dobrohoten in ljubezniv sogovornik, sva na dolgo govorila o najinih skupnih zadevah.« Kakor hitro se je raznesel glas, da je don Bosko v Auteuilu, so opatovi prijatelji prišli, da bi videli svetnika in mu izkazali svoje spoštovanje. Opat ni skrival želje, da bi mu rad pripravil bolj slovesen sprejem, če ga pri tem ne bi ovirala časovna stiska. Don Bosko mu je dal jasno vedeti, da se bo pred odhodom iz Pariza še vrnil k njemu.

Dame Sacre Coeur, ki so imele svojo hišo na Boulevard des Invalids, so ga prosile, da bi 22. aprila maševal v njihovi veliki kapeli konvikta. Število tistih, ki so poleg gojenk imeli prednost, da so skupaj bili pri sveti maši, je bilo tako veliko, da je obhajilo trajalo celo uro. Po obisku pri redovnicah in gojenkah in po sprejemu oseb, ki so želele govoriti z njim, je opravil še druge obiske, da je zadovoljil kolikor mogoče veliko število tistih, ki so ga prosili za to uslugo.

Za opoldne je obljubil, da bo prebil nekaj ur pri asumpcionistih na Rue François I. Ta družba, ki jo je v Nîmesu leta 1847 ustanovil pater D'Alzon, vzdržuje zavode, pripravlja narodna romanja, vzdržuje misijon vzhodno od Balkana do Mrtvega morja in skrbi za katoliški tisk. Asumpcionist pater Bailly je urejal časopis *Pèlerin* [Romar], ki je v Franciji zelo razširjen in je pripravljal don Boskov prihod. Leta 1877 je navdušeno opisal ustanove Božjega služabnika, prikazal njegov lik in potem o njem vedno govoril skupinam francoskih romarjev, ki so hodili iz Rima in obiskali svetišče Marije Pomočnice in don Boskov Oratorij. Navadno jih je spremljal oče Picard, njihov drugi vrhovni predstojnik. Njuna skupna želja je bila, da bi se vsaj za trenutek mogla dobiti v francoski prestolnici. »Kakor hitro je prišel v Pariz,« je pisal *Pèlerin* 12. maja, »je eden izmed prvih obiskov svetega moža veljal ubogemu« *Pèlerinu*, ker ljubi ubožce in je jedel s *Pèlerin*om v velikonočnem času, kakor je delal tudi naš Gospod, in položil roke na več bolnikov, ki se jim sedaj zdravje izboljšuje.« Ko potem govori o vtisu, ki ga je don Bosko zapustil v Parizu, pravi: »Občutje, ki je pretreslo

[2] Prim. MB XIII, str. 737–739 [BiS XIII, str. 481–483].

[3] *France illustrée*, 28. april 1883.

pariško brezbrižnost do prihoda duhovnika, vernika, svetnika v tako kratkem presledku po izgonu redovnikov in ki mu kakor v nadomestilo meče v roke neizmerne zaklade, je gotovo dogodek prve vrste in mi smo prepričani, da don Bosko čeprav star in tako šibkih nog, da ga mora vedno podpirati dobrohotna roka prijatelja, prinaša Franciji nič manj kot rešitev delavskega vprašanja.«

Eden izmed bolnikov, na katere opozarja *Pèlerin*, je bil sam pater Piccard, ki mu je don Bosko obljubil, da bo molil za njegovo ozdravljenje. Ozdravel je in živel še dvajset let.

Pri mizi niso govorili skoraj o ničemer drugem kot o salezijanskih stvareh in celoten razgovor je bil v obliki intervjuja, objavljenega v *Pèlerinu* 12. maja. Večina pogovora je bila namenjena razvoju salezijanskih ustanov, samo proti koncu so govorili tudi o don Boskovi vzgojni metodi. Nekdo je izrazil dvom, da bi mogli njegovi obrtniki, ki so zapustili gnezdo ter vstopili v delavnice in vojašnice, mogli vztrajati v dobrem. Don Bosko je odgovoril: »Skoraj vsi se še naprej spovedujejo v naših hišah. V Turinu jih v soboto zvečer in v nedeljo zjutraj prihaja veliko. V italijanski vojski dobro vedo, da so fantje, ki prihajajo iz naših delavnic, dejavni kristjani in jih zato imenujejo *boske*. Dobiš jih pa v vseh vrstah vojske.«

»V čem je vzgoja, ki jo prejemajo ti fantje?«

»Vzgoja ima dva sestavna dela: ljubeznivost v vsem in vedno odprta kapela, da lahko brez težave hodijo k spovedi in obhajilu.«

»Jih veliko prejema obhajilo?«

»Zelo veliko. Tako rokodelci kot dijaki imajo vsak dan mašo in priložnost, da se pred mašo ali med njo spovedo. Veliko se jih spoveduje, pogosto obhajilo pa potem dokonča vse delo.«

»Kaj pa s kaznimi?«

»Nikakršnega kaznovanja. Res pa je, da od časa do izključimo koga iz zavoda. Namesto kazni imamo asistenco in igre. Večina prekrškov izvira iz pomanjkanja nadzora. Z dobrim nadzorom prehitimo napake in zato ni treba kaznovati. Vsaka delavnica ima svojega mojstra. Poleg tega pa klerik nadzoruje obnašanje, skrbi za dobrega duha in pobožnost in nakazuje tiste, ki bi lahko postali dijaki. Vsakega na novo prišlega fanta izročimo v varstvo starejšega gojenca, ki ga vodi, uvaja, brani, mu svetuje. Prepričanja smo, da je potrebna tudi igra, da se fantje razvedrijo. Za dosego tega cilja pri ničemer ne varčujemo: zlasti je tu glasba in telesne vaje. Ko se fant naigra, gre navadno v kapelo, ki je vedno odprta, in moli.«

Člankar je sklenil poročilo z naslednjo pripombo: »Videli smo na lastne oči, kako deluje ta sistem. V Turinu sestavljajo dijaki velik zavod, kjer ne poznajo

vrst,[4] temveč hodijo iz enega kraja v drugega kakor v družini. Vsaka skupina se zbira okoli učitelja brez kričanja, brez prepiranja, brez nasprotovanja. Občudovali smo sproščene obraze teh fantov in si nismo mogli kaj, da ne bi vzkliknili: 'Tu je na delu Božji prst.'

O istem obisku je 17. maja pisal tudi *Le Monde* in omenjal ta razgovor z zelo zanimivo nadrobnostjo. Neki asumpcionist je vprašal don Boska, kateri okoliščini je treba pripisati pomanjkanje vztrajnosti pri fantih, ki jih je neutrudna gorečnost bratov tako krščansko vzgojila. Znano je, da ti nekdanji gojenci, potem ko dorastejo, opuščajo verske vaje. Don Bosko je takole odgovoril: »Ta velika pomanjkljivost se v Franciji pojavlja zaradi tega, ker fantje ne prihajajo zadosti v stik z duhovnikom in se zato le poredko spovedujejo. Mlade duše morajo v času vzgoje čutiti dobrodelne učinke duhovniške ljubeznivosti. Če živijo pod tem vplivom od svoje nežne mladosti, se spominjajo miru, ki so ga občutili po zakramentalni odvezi, in četudi so se prepustili mladostnim nerodnostim, najdejo vedno pot k prijateljem svoje mladosti. To je razlog, zakaj otroci preprostega ljudstva v Italiji bolj vztrajajo v dobrem kot v Franciji.«

Don Bosko je prišel k asumpcionistom v dokaj primernem času. Razmišljali so o tem, da bi začeli izdajati velik katoliški dnevnik, ki bi zajemal vso Francijo. Drzna pobuda je imela le malo zagovornikov. Zato sta bila pobudnik oče Bailly in predstojnik oče Piccard neodločna. Sedaj pa je don Boskova beseda, ki je bila v takih primerih vedno zelo drzna, opogumila patre, da so se lotili dela. Vprašal jih je, ali imajo kapital in pisatelje. Ko je slišal, da jih imajo, je dejal: »Prav, le naprej!« Njegove spodbude so bile tako učinkovite, da je 16. junija izšla prva številka *La Croix*, ki sedaj šteje že pol stoletja krepkega in zelo plodnega življenja.[5]

Ker že govorimo o časopisih, bomo povedali, da je don Bosko želel posvetiti nekaj svojega pariškega časa družini človeka, ki je bil prvak katoliških časnikarjev in je izbojeval veliko bitk s stolpci v *Universu* proti vsem sovražnikom Cerkve. Govoriti hočemo o Luigiju Veuillotu, ki je umrl 7. aprila. Don Bosko je žalujočim sorodnikom ponesel besedo krščanske tolažbe. Njegov obisk je prinesel blažilni balzam zlasti sestri Elisi, ki se je z Luigijem trudila za življenje vere in dejavne krščanske ljubezni. Petdeset let od tistega dneva, ki ga ne moremo točno določiti, se je nečak Francesco, ki je kot deček prejel blagoslov od

[4] Res je, takrat so delali tako. Pri odhodu z dvorišča so šli v skupinah, ne da bi morali molčati. Komaj leta 1884 so uvedli vrste. Ko je don Bosko to videl, mu je bilo hudo. Vendar od takrat delajo tako.

[5] *La Croix*, 10. december 1934: »Dnevnik *La Croix* še ni bil dobro rojen. Bil je na začetku svojega bivanja, sicer gotov, pa vendar lahno nemiren. Bo doživel usodo kot toliko drugih? Ga bodo katoličani podprli? Bo od svojih prvih številk toliko prepričljiv, da si bo pridobil naklonjenost javnosti? Težki dvomi. Blaženi (don Bosko) pa je z eno besedo, z eno kretnjo vse uravnal in usmeril. Treba je bilo iti naprej in narediti ta skok v neznano.«

Božjega služabnika in je še tedaj čutil dotik njegove roke *cliargée des graces divines* [polne Božjih milosti], veselil, da je mogel naznaniti skorajšnjo don Boskovo vrnitev v Pariz, obdano z gloriolo svetnikov, da bi prevzel cerkev, ki so jo postavili njemu v čast.[6]

Dne 23. aprila je družino grofice De Rites doletela sreča, da je don Bosko daroval mašo v domačem oratoriju v predmestju S. Germain. Maševal je s kelihom, ki ga je uporabil Pij IX. 8. decembra 1855. na prvo obletnico dogmatske razglasitve Marijinega brezmadežnega spočetja. Maši je asistiral opat Sire od S. Sulpicia, čigar ime je povezano s spominom veličastnega zgodovinskega dogodka. Dal je prevesti bulo *Ineffabilis* v štiristo jezikov in narečij in tako dobil sto deset zvezkov, ki so jih spravili v dragoceno skrinjo in jo 11. februarja 1877 poklonili Piju IX. Don Bosko je veličastni dar že občudoval v dvorani Brezmadežnega spočetja v Vatikanu in mu je bilo zelo ljubo, da je mogel spoznati njegove začetnike.[7]

Plemeniti družini se je v kapeli pridružilo kakih petdeset članov pariške aristokracije. Za darovanje je sin gospe Poulpiquet, nekdanji papeški gardist, naredil nabirko, ki je nabrala lepo vsoto za mašnika. Večina navzočih je iz rok svetnika prejela sveto obhajilo, na koncu pa jih je sprejel v avdienco.

Verjetno je don Bosko po zaslugi opata Sireja mogel opraviti obisk, ki je sam v sebi in po svojih učinkih med najpomembnejšimi, obisk velikemu semenišču S. Sulpicia. Malo je semenišč, ki bi imela tako slavno zgodovino, kot je semenišče S. Sulpicia. Semenišče vodi Združenje duhovnikov, ki ga je ustanovil častiti Olier leta 1642 in je postalo kmalu (in to je še sedaj) gojišče slavnih in učenih prelatov in cerkvenih mož, tako po pobožnosti kakor po službi Cerkvi. Opat Bieil, ravnatelj zavoda in odločen pobudnik starih navad, se je pokoraval predstojniku glede sprejema in časti, ki naj jih izkaže don Bosku. »Ni niti škof niti prelat … Kaj naj torej storim?« Kardinal Guibert mu je odgovoril: »Sprejmite ga z vsemi mogočimi častmi. Nikdar ne bo zadosti za njegove zasluge.«

Don Bosko je šel na obisk 23. aprila. Toda morali so ga dolgo čakati. To je bil vzrok za zakasnitev duhovnega branja, večerje in počitka. Nekaj nezaslišanega za tega zagovornika starih navad.[8] Stopil je naprej s svojim skromnim in mir-

---

[6] *La Vie Sociale*, pariški tednik 21. maja 1933. L'*Osservatore Cattolico* iz Milana je 7.–8. maja objavil zanimivo primerjavo med Luigijem Veuillotom in don Boskom (Dodatek, št. 31).

[7] Opat Sire je bil eden izmed tistih, ki so pomagali don Boskovim tajnikom pri odpravljanju korespondence.

[8] Vendar stvar ni ostala brez opazk. Eden izmed voditeljev, ki si ni mogel razložiti razloga za ta nered, je ponavljal: »Skupnosti ne čakajo, skupnosti ne čakajo.« Ravnatelj je odgovarjal njemu in drugim: »Don Bosko je svetnik. Zanj lahko naredimo tudi izjemo.« Veseljak, gospod Thiroux, ki je bil odvetnik, preden je postal klerik, je skoval kvartino, ki je šla skozi dvorano in razveselila semeniščnike:
Don Bosko, tako so nam rekli, dela velike čudeže / oživlja mrtvece in napoveduje bodoče reči.
Največji čudež pa je danes to. / Tvoje pravilo, oh sveti Sulpicij, se je poklonilo pred njim.

nim izrazom, se povzpel na pručko in naslovil na bodoče duhovnike misel, ki je v počastitvi sv. Janeza Krstnika: *Erat lucerna ardens et lucens* [Bil je goreča in ogrevajoča svetilka]. Pokazal jim je, kako mora duhovnik živeti notranje goreče življenje, da more svetiti okoli sebe drugim, in ponovil svoje geslo, da duhovnik ne gre nikdar sam v nebesa ali pekel.[9] Opat Clément, vodja šole Fénelon, je o nagovoru pisal takole:[10] »Najbolj se spominjam gorečega navdušenja njegove besede, zlasti še, ko je kazal na potrebo po zaupanju v Boga. Tedaj mu je pogled žarel pod gubami čela in se mu je krepil glas, čeprav je bil utrujen in zadržan v grlu.[11] Ko je stopil s pručke, so se moji tovariši usuli in stisnili okoli njega, se celo vrgli nanj in se ga skušali dotakniti, mu poljubiti roko. Še sedaj vidim, kako mu je eden s škarjami rezal krajec, menim da pasu,[12] in kako mu je drugi odnesel kos tkanine, menim, da je bila podloga v klobuku. V tisti gneči je imel don Bosko za vsakega dobro besedo in se z izrazom največje ljubeznivosti obračal sem in tja.«

Vtis, ki ga je zapustil don Bosko, se ni izbrisal iz njihovih duš in je zelo pomagal, da se je med duhovniki v Franciji ustvarilo razpoloženje, ki med duhovniki vlada še danes. Med tam navzočimi semeniščniki so bila tudi imena kot Bourne, nadškof kardinal v Westminstru, De Guebriant, nadškof v Marcianopolusu in predstojnik misijonarjev iz Rue du Bac; Gibergues, ki je umrl kot škof v Valenceu; Neveux, pomožni škof v Reimsu; Ternier, škof v Tarentaisu; Vigouroux in Mourret, prava svetilnika v svetih znanostih, in veliko drugih uglednih cerkvenih mož. Ko se je kardinal Bourne spominjal tistega sprejema, je pisal: »Nadvse drag spomin iz moje mladosti, resnična milost Božja mojemu srcu je bil stik z don Boskom. Bil sem študent v semenišču sv. Sulpicija v Parizu, ko je on prišel v to prestolnico. Slišal sem že za čudežna dela, ki jih je storil, in za nekaj značilnih posameznosti iz njegovega življenja. Spominjam se, kakor če bi bilo danes, nemirnega pričakovanja, s katerim so semeniščniki sprejeli tega človeka, ki so ga po javnem mnenju imeli za svetnika. Njegovo zdravje je bilo na tleh, pri hoji se je zibal in njegova francoščina, tega se dobro spominjam, je bila revna in pomanjkljiva. Toda vtis, ki ga je naredil na nas vse, je bil izreden. Tistikrat nisem imel priložnosti, da bi govoril z njim na samem, toda leta 1885, eno leto po mojem duhovniškem posvečenju, sem se v živem zanimanju za salezijanske ustanove odpravil v Oratorij v Turinu, kjer sem imel veliko srečo, da

[9] Prim. francoski *Vestnik*, junij 1931.

[10] Pismo don Auffrayu, Pariz, 14. april 1931.

[11] V določenem trenutku se ni spomnil izraza *gamin,* kar pomeni porednež, navihanec, in je rekel: »Jaz moram hraniti veliko malih … Kako vi pravite? *Moneaux, moneaux?*« Semeniščniki so mislili, da hoče reči »vrabci« in so mu prišepetali *moineaux.* On pa je sprejel popravek. Tudi o tej nadrobnosti poroča pismo.

[12] Rekli smo že, da je bil don Bosko oblečen po francosko.

sem govoril z blaženim in sedel z njim skupaj pri mizi, kamor me je povabil. Leta 1887 sem na njegovo gorečo prošnjo ponudil pomoč prvim članom Salezijanske družbe, ki jih je on tistega novembra poslal v Battersea. Potem sem ostal vedno v najtesnejših stikih z njegovimi sinovi ne samo na Angleškem, temveč povsod po svetu, kjer sem jih srečeval. Don Bosko je odšel po zasluženo plačilo na začetku leta 1888 in od takrat ga vedno častim in se mu priporočam kot svetniku.«[13]

Navdušenje semeniščnikov v Sv. Sulpiciju je imelo odmev v malem semenišču St. Nicolas du Chardonnet v Vie Pontoise. Tri tedne pozneje je don Bosko prejel pismo, ki so ga napisali tamkajšnji predstojniki in gojenci, in se je začenjalo takole: »Globok vtis, ki ga je napravila na nas beseda velečastitega očeta don Boska pri Sv. Sulpiciju, se ne bo izbrisal iz našega spomina, temveč bo ostal za vedno eden najbolj spodbudnih v našem življenju. Zato si zelo želimo, da bi bili deležni te blagodati tudi fantje, ki nam jih je izročil Bog in v katere je položil kali duhovniškega poklica. Zdi se nam, da bi se ta poklic okrepil in lepše razvijal, če bi don Bosko hotel priti k nam in nam povedati kako besedo. Ali ni blagoslov svetnika znamenje posebnih Božjih milosti in zagotovilo Božjega varstva?« Zato so prosili za naklonjenost tajnika. Vmešala se je tudi neka goreča sotrudnica, po imenu Mollie,[14] ki je 16. maja o tem govorila z Božjim služabnikom. Don Bosko, ki je bil pripravljen za mlade narediti kar koli, je ustregel tistim gojencem 22. maja, potem ko je zapustil hišo Sionskih sester.

Tudi sestre Obiskanja v drugem pariškem samostanu na Vie Vaugirard so bile med prvimi redovnimi skupnostmi, ki so si želele zagotoviti don Boskovo mašo. Dne 24. aprila je šel maševat v njihovo kapelo. Že ob sedmih se je bogoslužni prostor začel polniti z uglednimi in pobožnimi ljudmi, ki so kljub dolgemu čakanju ostali pobožno zbrani. Don Bosko je prišel šele ob devetih. Nenehna presenečenja so mu onemogočala, da bi se držal urnika. Hodil je opirajoče se na roko don De Barruela in šel skozi špalir aristokratskih udeležencev, ki so mu komaj pustili prehod. Oči vseh so mu sledile s spoštovanjem in molitvijo. V mistični tišini te kapelice je bilo skoraj slišati, kako so srca utripala enoglasno z duhovnikom, ki je pristopil k oltarju. Po evangeliju se je obrnil k navzočim in jim preprosto pokazal, da je pravo bogastvo teh bogatih ljudi samo strah božji.

[13] Predgovor k prevodu *Vita del Beato Don Bosco* [Življenja blaženega don Boska], ki ga je napisal don Auffray; London, Burns Dates, 1930 (Dodatek, št. 33[2]). Ravnatelj Sv. Sulpicija je bil v zadregi, ker kljub poskusom ni mogel ponovno videti don Boska in se mu zahvaliti za obisk. Zato se je na osmi dan odločil, da mu piše. Pisal je: »Vaša navzočnost je naredila veliko dobrega.« Pismu je priložil 320 frankov za njegove ustanove (Dodatek, št. 34).

[14] *L'univers* prinaša v izdaji 4. in 5. maja naslednjo objavo: »Pri gospe Mollie, 44 Rue Sant-Placide, Pariz dobite vse predmete, ki se nanašajo na don Boska: svetinjice, podobice, devetdnevnica k Mariji Pomočnici, Salezijanski vestnik, naročnino za don Boskove moralne knjige.« Tudi v hiši Sénislhac so delili francoski *Salezijanski vestnik*.

Spodbuden dogodek mu je dal priložnost za lep zgled krščanskega življenja. Neki fant iz bogate družine je šel s svojim očetom v Rim, kjer naj bi oče sina predstavil svetemu očetu Piju IX. Ko je dobri oče prišel pred papeževo obličje, ga je prosil, da bi podelil njegovemu Luigiju blagoslov z namenom, da bi ga Bog ohranil v ljubezni svojih staršev. Papež je nekaj trenutkov z očetovskim in ljubeznivim pogledom motril fanta, potem pa se je zbral, dvignil oči proti nebu in dejal: »Luigi, ostani vedno dober kristjan.« Nato mu je položil roko na ramo in pomenljivo nadaljeval: »Luigi, bodi bogat.«

»Preblaženi oče,« se je vmešal oče, »mi ne prosimo svetnih dobrin. Bog nam jih je dal …«

Toda ne da bi se prekinil, je papež nadaljeval: »Luigi, bodi bogat resničnega bogastva. Ohrani strah božji.« Navzoči gotovo niso vedeli, kdo sta tisti oče in tisti sin, v katerih mi z lahkoto prepoznamo grofa Colla in njegovega sina Luigija.

Navzoči so ne brez velike težave pristopili k svetemu obhajilu. Po končani maši so se vsi napotili v majhno zakristijo, ki je bila že tako polna ljudi, in tisti, ki jim je uspelo priti noter, so pokleknili pred Božjim možem. Tisti, ki so bili zunaj, so želeli priti za prvimi, toda tajnik je prosil, naj dovolijo don Bosku, da opravi zahvalo po sveti maši. Poslušali so ga. Vsi, ki so se mogli zriniti v zakristijo, pa so okoli don Boska, ki je molil, napravili krog in tiho in pozorno čakali, da konča zahvalo. »Ko vidiš don Boska pri molitvi,« je opozoril eden izmed časopisov, ki je poročal o maši pri Obiskovanju,[15] »je, kakor da bi čutil, kako nebeška rosa pada na srca.«

Po zahvali so se tisti gospodje vsi postavili v vrsto in se mu drug za drugim predstavili. Billi so veseli, da jih je pogledal, in jim podelil blagoslov. Na koncu je prinesel veselje svojega obiska še skupnosti; kardinal Guibert mu je dovolil, da sme prestopiti prag klavzure. Moral pa je skozi skrivna vrata, ker skozi cerkev ne bi prišel niti v eni uri. Zbranim redovnicam je govoril o zvestobi pri izpolnjevanju pravil. Nato so mu predstavili nekdanjo predstojnico mater Mario Kotzko Le Pan De Ligny, ki je že prekoračila sedemdeset let in je bila močno bolehna. Sestre, ki so jo imele zelo rade, so prosile don Boska, da bi ji podaljšal življenje. Na tako preprosto prošnjo se je nasmehnil, se za trenutek zamislil in odgovoril: »Tega si ona gotovo ne želi, materi ni do tega, da bi še dolgo ostala na tej zemlji. Vendar bo še morala nekaj časa živeti tukaj in bo odšla, ko ji bodo njene hčerke dale dovoljenje za odhod.«

»Oh,« so dejale redovnice, »naša mati nas bo videla vse prej oditi v večnost, ker ji ne bomo nikoli dale dovoljenja, da bi odšla.«

Toda devet let pozneje so ji ga morale dati. Materi so se bolečine tako zelo povečale, da je živeti pomenilo zanjo samo še trpeti. Ko potem hčerke niso mog-

[15] *Le Monde*, 17. maj 1883.

le več gledati tolikega mučeništva, so prosile Gospoda, da bi jo odpoklical, in Gospod je uslišal njihovo prošnjo.[16]

Nato je šel obiskat gojenke, ki so bile v zavodu, ki je priključen samostanu. Ko je videl ta dobra dekleta, je Božji služabnik, tako pravi vizitandinka, ki je dala te podatke, postal takoj zelo vesel. Spodbudil jih je k izpolnjevanju krščanskih dolžnosti in začel s temile besedami: »Hčerke, zapomnite si, da je samo en Bog, da je samo en raj v nebesih, da je samo eno življenje tukaj na zemlji in da ima vsak človek samo eno dušo.« Tajnik je pospešil odhod, ker so zdravi in bolni, ki so se zbrali v velikem številu, začeli hrumeti in pretiti, da bodo podrli vrata.

Spomin na don Boska je še vedno živ v tej hiši. Malo pozneje je nekdanja gojenka, ki je postala novinka Oznanjenja v Turinu, Cecilia Roussel, kupila in dala blagosloviti kip Marije Pomočnice. Poslala ga je tistemu samostanu, kjer ga redovnice in gojenke obdajajo z dvojno pobožnostjo.

Plemič, ki si je zaslužil in tudi dosegel čast obiska, je bil vikont Damas, ki je s krščanskim pogumom in sveto vztrajnostjo uporabil svoje življenje za plemeniti misijon, da bi med francoskim narodom s pobožnimi romanji vzbudil vero. Njegova kočija, ki jo je poslal na Boulevard Messina, je pripeljala v njegovo palačo don Boska 25. aprila nekako ob pol devetih. Gospod je ob vznožju stopnišča, ki je vodilo na dvorišče, z visokim spoštovanjem sprejel častitega gosta, ki je oprt na roko svojega gostitelja počasi šel po stopnicah do balkona pred vežo, kjer ga je pozdravila vsa družina. Po prijaznem pozdravu so ga popeljali v zasebni oratorij, kjer so vsi domači in nekateri najbližji sorodniki bili pri sveti maši. »Nemogoče je opisati,« piše *Le Monde* 19. junija, »globok mir in nebeško zbranost velike plemenite družine, ko je častiti duhovnik v svetih oblačilih pristopil k oltarju in s svojim blagoslovljenim glasom začel moliti molitve, ki jih Cerkev od vekomaj dviga k večnemu veličanstvu.« Sveta daritev je tako potekala sredi verske tišine. Skoraj vsi navzoči so iz njegovih rok prejeli evharistični kruh.

Po opravljeni zahvali so ga popeljali v sobano, kjer mu je skupina otrok izrekla dobrodošlico. Njegovo ljubeznivo vedenje je takoj pridobilo vse navzoče. Ko jim je spregovoril ustrezne besede in jih blagoslovil, se je obrnil k odraslim. Že imenovani časopis je poročal: »Treba je biti pri takih srečanjih z don Boskom, da si naredimo predstavo o mirnosti, spoštovanju in dostojanstvu, ki tam vse navdaja. Preudarna in uglašena duhovnikova beseda, ki ji italijanski prizvok daje poseben čar, skromnost njegovih misli in pravilnost gledanj, vse skupaj diha nadnaravno veličino, ki prevzema vse navzoče.« Ko so vsi navzoči na ko-

[16] Ta dogodek omenja tudi anonimni spis z naslovom *Abrégé de la Vie et des Vertus de la Vénérable Mère Marie KoiAa Le Pan De Ligny, Supérieure du second Monastère de la Visitation à Paris* [Prikaz življenja in kreposti častite matere Marie Kotzka Le pan De Ligny, predstojnice drugega samostana Oznanjenja v Parizu]. Založil samostan.

lenih prejeli njegov blagoslov, so ga povabili na zasebno okrepčilo. Potem se je vikont popolnoma ravnal po navodilu ljubljenega gosta, mu pomagal vstopiti v kočijo in mu stal ob strani ves čas, ko je don Bosko obiskoval bolne in potrebne njegovih duhovnih spodbud.

Tisti dan je don Bosko prinesel svoj blagoslov neki sveti bolnici, to je materi Mariji od Jezusa, ustanoviteljici Malih sester vnebovzetja za pomoč ubogim bolnikom na domu. Prijateljice hiše so storile vse, da bi priskrbele skupnosti uslugo don Boskovega dragocenega obiska. Družba, ki so jo 1842 ustanovili v Saint-Servan v Bretaniji, se je sedem let pozneje preselila v Pariz in 1870 postavila svojo materno hišo v Grenelle v predmestju Pariza. Tja se je odpravil don Bosko, da je blagoslovil delo, ki se je posvečalo izključno revežem. Pozorno je poslušal poročilo o posebnem poslanstvu sester in obljubil, da bo molil za njihov razvoj. Mati, ki je bila zelo bolna, je kljub bolezni hotela biti navzoča. Navzoč je bil tudi pater Pernet, asumpcionist, ki je dal ustanovi dokončno obliko in jo duhovno vodil. Rekel je don Bosku: »Dobri oče, molite posebej za to drago mater, da ji Gospod podari zdravje, da bomo mogli uživati dobro v korist cele družine.«

»Molil bom za vse vaše namene,« je odgovoril smehljaje se, »in bom prosil Boga, da dá tej vaši materi starost Metuzalema, se pravi *dvesto devetinsedemdeset let*.«

»Oh, oče!« je prestrašena vzkliknila mati.

»Prav, odvzemimo prvo številko. Če potem odvzamemo še kako, bo ostalo *devetinpetdeset* let.«

»Toda oče!« je presenečena vzkliknila mati.

»Sprejmite, sprejmite.«

»Sprejemam,« je odvrnila.

»Kar se tiče mene, vas samo prosim, da molite za don Boska, da bo rešil svojo dušo.«

»In naj živi toliko let kot jaz,« je dodala ona.

»Oh, če bi jaz živel tako dolgo kot Metuzalem, potem bi cel svet postavil na glavo. Toda vi, mati … če bi živeli tako dolgo kot ta očak, kako bi napredovala vaša družba! In potem pridejo nebesa, kjer vam bodo vaše hčerke z vsemi dušami, ki so jih rešile, delalo venec in krono. In jaz bom, ko vas bom srečal tam, z vso vašo družino prosil Gospoda, da mojo družino postavi malo vstran od vaše, v kak kot nebes, da moji nagajivci, ki toliko kričijo, ne bi motili vašega miru …«

Pred odhodom je don Bosko blagoslovil vso skupnost in sklenil z besedami: »Dobre sestre, za vas vse bom prosil pobožnosti, gorečnosti in vztrajnosti pri zvestem izpolnjevanju pravil.« Ko je odšel, ni rekel zbogom, temveč je pustil upanje, da se bo na poti iz Lilla, kamor se je nameraval odpraviti, znova oglasil v Grenellu, kjer bi tudi rade volje daroval sveto mašo.

Zgoraj navedeni dvogovor se je večini sester zdel šala; ne pa tudi materi in nekaterim drugim sestram. Malo pozneje je baronica Reille, ki jo je sprejel don Bosko, vprašala, ali je upanje, da bo ustanoviteljica ozdravela. Ne bi ji rad vzel upanja, zato je rekel: »Da, toda molite. Od 1. maja do 30. junija naj vsak dan zmolijo trikrat *Pozdravljena Kraljica*, tri *očenaše* in tri *zdravamarije*.«

Don Bosko se je 20. maja res še enkrat vrnil v Grenelle[17] in tam daroval sveto mašo. Ponj je prišel pater Pernet in ga odpeljal iz palače madame Saint-Seine na Boulevard Saint Germain. Tako je bil med polurno vožnjo sam z Božjim služabnikom. Ker je videl, da je zelo izmučen, si ni upal govoriti. Kljub vsemu pa mu je razložil naravo ustanove, njen namen, nalogo Malih sester in vse drugo. Don Bosko je poslušal, poslušal. Ko je končal svojo predstavitev, je pater Pernet vprašal: »Oče, povejte mi, kaj si mislite o tej ustanovi? Prihaja od Boga?« Svetnik se je za trenutek zbral: »Da,« mu je odgovoril popolnoma prepričan, »to delo prihaja od Boga … Naredila bo ogromno dobrega. Nadaljujte.« Pater Pernet se je začutil tako potolaženega in prepričanega, da mu ni postavil več drugih vprašanj, čeprav ga je prej nameraval vprašati marsikaj, kar se ga je osebno tikalo. Toda bojazen, da bi ga preveč utrudil, ga je zadržala.

Maša, ki je bila določena za osmo uro, se je začela ob devetih. Mater, ki je bila priklenjena na posteljo, so na rokah prenesli v kapelo in jo leže položili za oltar, edini še prosti prostor, kajti množica, ki se je zbirala že od šestih, je skoraj popolnoma zasedla samostan. Bilo je veliko bolnikov in veliko obhajil. Ker mati ni mogla več ostati tešč, ji je don Bosko podelil obhajilo pred mašo. Po maši ga je pater Pernet prosil, da bi ji podelil poseben blagoslov. Zmolil je z njo *zdravamarijo*, *Pozdravljena Kraljica* in nato še *oremus*. Na koncu pa je dejal: »Želim vam zdravje in svetost. Vaše življenje je križ in trpljenje. Želite samo Božjo voljo.«

Sestre so morala odstopiti prostor gostom za avdience, ki so trajale vse do poldneva. Med drugimi sta se mu predstavili dve kmetici iz Vandeje, ki sta prepotovali 250 km, da bi ga videli in govorili z njim. Ko sta na predvečer prišli v Pariz, ju je določil za Grenelle. Tam sta čakali od šestih zjutraj do treh popoldne, ne da bi kaj jedli in pili. Ko sta končno prišli ob treh na vrsto, sta veseli zapustili don Boskovo sprejemnico.

Don Bosko je tukaj kosil z don Ruom in tajniki, s patrom Piccardom, opatom Le Reboursom, župnikom pri sv. Magdaleni, z generalnim vikarjem njegove eminence in drugimi.[18] Moral je biti zelo utrujen, ker je kar na lepem zaspal. Tedaj je pater Piccard dal znamenje, naj gostje molčijo, da ga ne bi motili.

---

[17] V *Vita,* dva zvezka, je v drugem zvezku na str. 555 zapisano »15. maj«, ampak je napaka. Don Bosko se je iz Lilla vrnil 16. Sestra Emmanuella je 19. maja napisala vsem hišam: »Pričakujemo ga jutri; prišel bo maševat v našo kapelo«. Prim. *La Mère Marie de Jésus*. Paris, Maison de la Bonne Presse, 1909, str. 313. Podrobnosti, zgoraj opisane, so vzete iz tega dela, str. 309–316.

[18] Dodatek, št. 33.

Ko se je prebudil in so končali kosilo, je Božji služabnik obiskal mater v njeni sobi. Pater Pernet se mu je vrgel k nogam in ga prosil, da bi izprosil ozdravitev bolnice. Don Bosko se je zadržal deset minut ob njeni postelji in ji rekel: »Vi ste preveč koristni svoji Družbi, da bi šli v nebesa.« In patru: »Molite in storite, da bodo tudi drugi molili do 16. julija, praznika Karmelske Matere Božje. Tudi jaz bom molil in spodbudil tudi svoje salezijance in gojence k molitvi.« Nato so don Boska popeljali v bolniško sobo, da je blagoslovil bolne sestre. Ko se je poslovil, so ga prosili za zadnji blagoslov skupnosti. Sestra Emmanuella Maria piše: »Njegov obraz je dobil čisto poseben izraz, zdelo se je, kakor da bi nadnaravni žarek prešinil njegovo lice. Govoril nam je o tolažbah tistega dne in dodal nekaj besed o pogostem obhajilu, ki naj bi bilo luč, moč, svetost našega življenja. Nato nam je podelil svoj blagoslov. Ko je odhajal, ga je bilo težko kakor že zjutraj braniti pred množico, ki se mu je hotela približati in se dotakniti njegove obleke.« Pater Picard je ostal, in ker je videl, da so sestre močno presunjene, jim je povedal veliko zgodb o don Bosku, med drugimi dogodek, ki se je pripetil tisto jutro. Ko je prihajal, se je zdelo, da don Bosko nič ne vidi. Toda kar nenadoma je med množico odkril fanta uglednega videza, ki ga sicer še nikdar ni videl, in mu dal znamenje, naj se približa. »Kaj počnete tukaj v Parizu?« ga je vprašal.

»Vpisan sem na Katoliško univerzo in obiskujem predavanja iz prava,« je odgovoril fant.

»Pokažite mi tisto knjigo.«

Bil je misal. Don Bosko mu je krepko stisnil roko in rekel: »Kmalu boste eden naših.« Ko ga je po maši prišel pozdravit v koru, ga je povabil, da bi šel za njim. Spet je ponovil: »Kmalu vas pričakujem v Turinu.« Pozneje se je zvedelo, da je bil to sin ene izmed tako imenovanih *Dames Servantes des Pauvres* [Dame služabnice ubogih], združenje gospa, ki so nekaj ur na dan pomagale Malim sestram za pomoč bolnim revežem na domu. Njegova mati je prosila in dobila dovoljenje, da ga je pripeljala k don Boskovi maši. Vendar si ne bi mogla nikdar misliti, kaj se bo zgodilo. Ker je bila zelo pobožna, se ni prav nič upirala.

Dvoje drugih dogodkov nam je povedala gospa, ki je bila sama vpletena vanje. Neka osemnajstletna mladenka je želela postati redovnica, vendar se ni mogla odločiti, v katero redovno družbo naj bi vstopila. Ker je menila, da bi ji don Bosko lahko pomagal, se je toliko trudila pri svojem spovedniku patru Baillyju, da je 25. aprila dobila avdienco, v kateri je don Bosku povedala svoje težave. Imenovani pater ji je predlagal Male sestre, ki pa njej niso ugajale oziroma, kakor se je izrazila, so se ji zdele nepomembne. Potem so bile tu še Hčere ljubezni, do katerih pa je čutila odpor, ker so ji jih prikazali kot vojaško disciplinirane in brez družinskega življenja, z malo dostopnimi predstojniki. Ko je don Bosko slišal za te njene pomisleke, se je za trenutek zamislil in potem odločno rekel: »Postanite sestra sv. Vincencija.« Nekaj let pozneje je dekle po njegovem

nasvetu postala sestra Elisabetta in sedaj, ko to pišemo, je že petinštirideset let redovnica te ustanove.

Spodbujena od tako ljubeznivega sprejema je 20. maja poskusila znova. Od mladosti je imela gluhonemo prijateljico. Ali je don Bosko ne bi mogel ozdraviti? Z nekaterimi tovarišicami se je na dan drugega obiska vrnila k asumpcionistkam in pripeljala s seboj ubogo revico. Vse skupaj so kot skupina prišle k don Bosku in ga prosile, da bi dekletu vrnil dar govora in sluha. Don Bosko jih je naklonjeno poslušal, nato malo pomislil in jim svetoval devetdnevnico k Mariji Pomočnici. Ko je devetdnevnica šla proti koncu, je gluhonema začela ponavljati glasove, ki jih je bilo slišati v njeni okolici. Se pravi, da je slišala. In ni trajalo dolgo, ko je začela tudi govoriti.

Ko so sestro Elisabetto vprašali za vtis, ki ga je don Bosko naredil nanjo, je odgovorila; »Vtis očetovske dobrote. Bil je vsem vse, čeprav je bil bolehen in je komaj hodil. Ko so ga kaj vprašali, je pred odgovorom vedno malo pomislil, kakor da bi od zgoraj iskal nasvet za odgovor, ki naj bi prišel iz njegovih ust.«

Kakor smo že povedali, svetnik ni hotel skupnosti prizadejati žalosti. Toda nekemu gospodu, prijatelju sester in tiste dni navzočemu v Grenellu, s katerim je za trenutek ostal na štiri oči in ga je prosil, da bi od Boga izprosil ozdravljenje matere, je odkimal z glavo in jasno povedal: »Ne. To je Božje delo in bo obstajalo tudi brez nje.« Mati Marija od Jezusa je odšla v nebesa 18. septembra. Rodila se je 7. novembra 1824. Manjkalo je malo več kot mesec dni, da bi izpolnila *devetinpetdeset* let.

Pojdimo po vrsti. V četrtek 26. aprila je don Bosko maševal v sirotišnici Predstavitve, ki jo je ustanovil kanonik Pelgé v ulici Nicolò v Passyju, pariškem predmestju. Pri oltarju ga je spremljal ustanovitelj hiše. V kapelici, vsej v belem in zlatu, je okoli oltarja stal roj štiri do pet let starih deklic, za njimi so stale večje, ki so zares angelsko lepo pele. Veliko obhajil. Po končanih avdiencah je don Bosko na dvorišču videl veliko množico ljudi, ki so čakali na njegov odhod in mu predstavili svoje bolnike ter prosili za njegov blagoslov.

Dne 27. aprila je maševal pri damah De la Retraite ali Zadnje večerje v Vie La Chaise. Ob sedmih se je začelo zbirati ljudstvo. Ker so bile to zvečine ugledne osebe, so se ob prihodu dale vpisati v poseben seznam. V koru so zasedli prostor člani družine De Cesaac, po namenu katere naj bi darovali sveto mašo. Ko se je kapela napolnila, so morali drugi ostati v govorilnici: v obeh prostorih je bilo kakih štiristo gospodov in gospa. Med navzočimi je bilo veliko vseh vrst bolnikov. Svetnik je prišel ob pol devetih in kmalu zatem se je začela sveta maša. Po evangeliju je govoril o svoji ustanovi. Kljub veliki gneči je v največjem redu in zbranosti razdelil veliko svetih obhajil. Oče, pridigar duhovnih vaj,[19] ki je videl

[19] Prim. zgoraj str. 64.

vse to ljudstvo, je menil, da je nemogoče pridigati in da je najbolje, da odide. Po maši se je ponovil evangeljski prizor množic, ki so se zbirale okoli odrešenika in ga prosile pomoči: eni so se hoteli dotakniti njegove obleke, drugi so ga prosili za blagoslov, tretji za kako milost. Mnogim se je posrečilo preriti se do njega, mnogim tudi ne. Zdi se, da je svetnik dajal prednost bolnikom in mladim, ki jih je blagoslavljal s posebno zbranostjo. Proti poldnevu so ga duhovniki, ki se niso nikdar oddaljili od njega, rešili gneče in ga popeljali k redovnicam, ki so ga pričakovale. Tam je sedel za nekaj trenutkov mednje. Saj je bil še kako potreben počitka. Ko jim je povedal nekaj ljubeznivih besed, jih je blagoslovil, in preden jih je zapustil, dal vsaki svetinjico matere Božje Marije. Od vrat se je še enkrat obrnil k sestram in jim dal blagoslov presvete Device Marije. Hišna kronika pravi: »Zapustil nas je okoli ene in nas vse napolnil z občudovanjem zaradi svoje ponižnosti, mirnosti in miru kljub tolikšni množici, ki ga povsod obdaja in hodi za njim. Čuti se, da živi v višjem svetu in da tukaj izžareva samo njegova ljubezen.«

Istega dne je obiskal Kalvarijske dame, ki so v Vie De Lourmel vodile bolnišnico za bolne na *lupusu*, bolezni, ki kot čir popolnoma in strašno razje človeški obraz. Te dame so vdove, ki se družijo v svobodno in laiško združenje brez zaobljub in brez posebne obleke in živijo s svojimi družinami. Prihajale so od vseh koncev Pariza in nudile svojo pomoč bolnikom. S svojim obiskom je don Bosko hotel dati priznanje kreposti teh velikodušnih bolničark.

Dne 28. aprila je bila maša in konferenca pri Mariji Zmagovalki. O tem bomo poročali v naslednjem poglavju.

Za don Boska je imela cerkev sv. Tomaža iz Villanove posebno privlačnost. Ko je mladi študent Frančišek Saleški goreče molil pred podobo matere Božje Marije, ki jo častijo v tej cerkvi, se je čutil osvobojenega strašne skušnjave, ki ga je silila, da bi skoraj obupal nad svojim večnim zveličanjem. Don Boska je tja privedla pobožnost našega svetega zavetnika.[20] V seznam maš je za svojim imenom napisal dve vrstici: »*Abbé Jean Bosco, supérieur de la Pieuse Société SalAtenne, recommande à St François de Sales toutes ses aeuvres, dont St Francois est le patron* [Oče Janez Bosko, predstojnik Salezijanske družbe, priporoča sv. Frančišku Saleškemu vse svoje ustanove, katerih nebeški zavetnik je sv. Frančišek].«

Don Bosko je v tej cerkvi maševal 29. aprila. Veliko pred osmo uro v svetišču ni bilo več prostora. Don Bosko je spregovoril vernikom nekaj besed o zaslugah del krščanske ljubezni in o svojih ustanovah. Ko je odhajal, sta se dva

[20] Sliki navadno pravijo *Vierge Noire* [Črna Devica] zaradi njene barve, njen resnični naslov pa je Naša ljuba Gospa osvoboditve. Pred to podobo je mladi Frančišek Saleški izpovedal svojo prvo obljubo čistosti. Toda takrat so to podobo častili v cerkvi sv. Štefana des Grès, v študentski četrti v ulici sv. Jakoba. Pobožni ljudje so sliko rešili pred revolucijo in jo 1806 zaupali v varstvo sestram sv. Tomaža iz Villanuove na Vie Sèvres.

fantka skozi noge navzočih in kljub gneči pririnila do njega in ga kako minuto samo gledala. Potem sta na svetnikov namig prijela eden njegovo desno in drugi njegovo levo roko in ga še vedno gledala in pričakovala od njega kako besedico, on pa je počasi šel naprej, ne da bi se hotel otresti otroških rok. Poslušal je in odgovarjal na vse, kar so mu pripovedovali, in oba otroka sta ostala pri njem, dokler niso prišli starši in ju odvedli. Ta ljubki prizor so časopisi na dolgo opisovali.

Cerkev sv. Tomaža iz Villanuove ni bila daleč od sester, ki so poimenovane po tem španskem svetniku. Don Bosko jih je pred odhodom obiskal. V skupnosti je še živ spomin na dvoje branj vesti. Ko je srečal magistro novink, ji je dejal: »Ne prosite, da bi vas nadomestili.« Sestra je prav takrat razmišljala, kako bi se znebila te obveznosti, vendar tega še ni nikomur povedala. Ko je potem stal pred vsemi zbranimi sestrami, je nepričakovano vprašal: »Tukaj manjka ena sestra. Kje je?« Dejansko je bila ena zaposlena zunaj z gosti. Prav njej je želel svetnik nekaj povedati. Ko jo je videl, ji je rekel: »Vi imate težke notranje tegobe. Vendar se ne smete dati zmesti in jih jemati s slabe strani: so samo preizkušnja, ki vam jo pošilja Bog.« Bila je vesela sestra in vedno radostnega obraza, tako da si nihče niti misliti ni mogel, da trpi hude duševne muke.

Ko so prišli na trg, je bilo tam polno gosposkih in navadnih kočij, ki so popolnoma zapirale prehod. Ena ga je popeljala na Trg sv. Sulpicija. Tokrat je šel v župnišče. Ob njem stoji cerkev, ki ima svojo zgodovino. Posvečena je vnebovzetju, imenujejo pa jo Nemško, ker so v to mestno četrt v sedemnajstem in osemnajstem stoletju prihajale k nedeljski maši služkinje plemiških družin, ki so zvečine prihajale iz nemške Švice. Tukaj je opravil svoje molitve papež Pij VII., ko je 1804 prišel v Pariz kronat Napoleona I.

Tukaj je na začetku istega stoletja msgr. Frayssinous kot prvi po revoluciji uvedel apologetske tečaje o osnovah krščanskega verovanja, konference, ki so potem vodile k zamisli tako imenovanega verskega pouka in ga v postnem času privedle na najslavnejšo prižnico v cerkvi Notre-Dame. To vzvišeno pridiganje se opravlja še danes. Pozneje so v to cerkev prinesli novo dejavnost, ki je cvetela v času don Boskovega obiska, to je katekizem verske vztrajnosti za gospodične iz visoke družbe. Za predavanja so skrbeli semeniščniki višjih letnikov iz bližnjega bogoslovja.

Obisk je bil napovedan za pol enajsto uro. Toda na don Boska so morali čakati celo uro. Da bi izrabili čas, je opat Sire, ki je vodil to ustanovo, bral iz življenjepisa D'Espineya nekaj zanimivih odstavkov o svetnikovem življenju: zgodbo o psu Sivcu, zgodbo o norišnici, o njegovem načinu, kako je začenjal in vzdrževal svoje ustanove, in o nekaj čudežih, ki jih je storil. To branje je vzbudilo v poslušalcih pravi pohlep, da bi ga mogli videti.

Poleg obiskovalk katekizemskih ur je prišlo še veliko drugih tujih ljudi, ki

so napolnili vsak kotiček in se povzpeli celo na stopnice prižnice. Ropot kočije, ki se je ustavila pred cerkvijo, je elektriziral množico. Čeprav so v tistem trenutku začeli peti neko pesem, so v hipu utihnili. »Navzočnost svetnikov občutimo na daljavo,« piše neka dnevničarka, po kateri povzemamo te podatke.[21] »Don Bosko še ni vstopil v cerkev, ko so vsi občutili navzočnost nekega izrednega bitja.«

Ravnatelj mu je predstavil gojenke in mu izrazil svoje zadovoljstvo, da ga lahko sprejme v cerkvi, ki jo je obiskalo že toliko slavnih osebnosti in celo papež Pij VII. Don Bosko je odgovoril z nekaj besedami s počasnim tempom, kot človek, ki prevaja svoje misli iz drugega jezika, kakor tudi, kakor piše zapisničarka, z Italijanom lastnim naglasom.[22] Njegov glas je bil tisto jutro kar precej krepek. »Jaz sem samo ubog duhovnik,« je dejal. »Tudi mene zelo veseli, da sem v tej cerkvi sv. Sulpicija, kjer kot vedno kraljuje zvestoba vsem verskim izročilom in krščanski pobožnosti. Veseli me, da je tudi papež Pij VII. slavnega spomina obiskal to cerkev. Ta spomin mi je nadvse prijeten, ker je bil Pij VII. nadvse velik salezijanec. Želim, da bi vedno ohranili vero, ki vas preveva, in ostali zvesti Katoliški cerkvi. To je želja, ki jo izražam ne samo vam, temveč tudi vašim sorodnikom in prijateljem, da bi bili vsi skupaj eno srce in ena duša, kakor nam priporoča Gospod. Zlasti vam priporočam, da bi ohranili vedno edino pravo bogastvo, bogastvo vseh bogastev,[23] edino bogastvo, ki naj bi si ga želeli in si ga pridobili z vsemi razpoložljivimi sredstvi. To je strah božji, brez katerega si ni mogoče misliti Božjega prijateljstva tukaj na zemlji in potem v večnosti. Sedaj pa, če imate v žepu svetinjice, križce ali druge pobožne predmete, jih vzemite v roke in jaz vam jih bom v moči posebnega papeškega pooblastila blagoslovil in obdaril z odpustki. Ta blagoslov spremlja odpustek tristo dni.« Don Bosko je imenoval Pija VII. »nadvse velikega salezijanca«, ker je uvedel v Cerkev češčenje Marije Pomočnice. Nato je še posebej blagoslovil majhne otroke, ki so mu jih predstavile njihove mamice.

Množica, polna spoštovanja, se ni razšla, dokler se ni odpeljal. Dnevničarka ga takole opisuje: »Don Bosko ima še črne lase. Je povprečne postave. Hodi malo sklonjen in ima dolg in suh obraz. Hodi zelo počasi, ker so ga napori utrudili. Poleg tega zelo slabo vidi. Kako koristen je stik s svetnikom! Po tem don Boskovem obisku sem se čutila popolnoma spremenjena.«

Opoldne se je odzval povabilu grofice Grocheslske z Vie Prony. Dobra gospa

[21] Sestra redemptoristka iz samostana Landser v Alzaciji, ki je takrat pridno obiskovala katekizemske ure. Ona nam je odstopila prepis svojega dnevnika za dneve od 29. aprila do 1. maja.

[22] Že imenovani zgodovinar Mourret, ki je bil navzoč, piše v nekem svojem pismu v nekoliko negotovi francoščini s sladkim italijanskim naglasom. Neki zapisnik zborovanja podaja malo popravljen svetnikov govor (Dodatek, št. 34).

[23] Tukaj je dnevničarka omenila izgovarjavo in je v oklepaj postavila *ricesse* – bogastvo. [Op. prevajalca: po francosko se izgovarja *rišes*, italijansko pa, kakor je izgovoril don Bosko – *ričes*].

si je tako goreče želela to srečo! Že 24. aprila je pisala tajniku: »Najbolj srečen dan našega življenja bo, ko bomo pod našo streho sprejeli tako imenitnega gosta, kot je don Bosko. Molimo, da ne bo prišlo nič vmes, kar bi nam lahko preprečilo tako odlikovanje. Poskrbeli smo že za najbolj fino in nežno meso, ki ga je mogoče dobiti.«

Ta kneginja nam je tudi posredovala novico, ki jo je ona zanesla na Poljsko in ki so nam jo sporočile zaupanja vredne osebe. Neka plemenita francoska gospodična je živela v velikih duševnih stiskah, ker se je čutila poklicana v redovni stan, vendar ni mogla natančno razlikovati, ali je to Božji glas ali ne. Želela je don Boskov nasvet. Že več ur je čakala na sprejem, ko je don Bosko, ne da bi jo videl in slišal, stopil iz svoje sobe v predsobo, in ne da bi ji dal odpreti usta, dejal: »Ne, ne, vi ne boste redovnica. Omožili se boste z nekim plemenitim Poljakom in imeli boste veliko otrok.« Res jih je imela dvanajst.

O popoldanski konferenci in o maši 30. aprila bomo govorili v naslednjem zvezku. Sedaj se bomo ustavili pri benediktinkah Presvetega Zakramenta, imenovanih tako po svetišču v Vie Monsieur.[24]

Ko so te redovnice slišale, da je don Bosko prispel v Pariz, se jih je polastila silna želja, da bi ga videle. Novice, ki so jih slišale o njem, pa so njihovo željo še bolj podkrepile. Toda kaj naj bi storile, da bi si izprosile njegov obisk? V Parizu niso poznale nikogar, ki bi jim mogel pomagati, poznale pa so doktorja D'Espineya iz Nice in so se obrnile nanj. Doktor je dvakrat pisal gospe De Combaud. Tudi predstojnica je večkrat pisala don Bosku. Pri tem je prosila celo nekega benediktinca za posredovanje. Doktorjeva krščenka, ki je živela v Parizu, ni opustila nobene priložnosti, da bi ji uspelo v njeni nameri.[25] Vendar vse skupaj ni nič pomagalo, ker je don De Barruel z namenom, da bi don Bosku prihranil čim več naporov, odločno nasprotoval. Tako je prišel 1. maj, ko je moral De Barruel za kratek čas prekiniti svojo službo v predsobi in prepustiti svoje mesto nekemu redovniku iz hiše Nazaret. Ta je bil bolj popustljiv. Ko je doktorjeva krščenka zvedela za to, je izrabila priložnost in imela srečo, da ji je namestnik obljubil, da bo don Boska pripeljal k benediktinkam. Svojo nalogo je izpeljal tako mojstrsko, da je don Bosko sam, ko je srečal gospodično, ko je šla k lazaristom na konferenco, rekel : »Danes popoldne bom potem, ko bom odšel od tu, obiskal neko bolnico in potem bom šel k benediktinkam.«

Ko so ljudje zvedeli za novico, so zasedli hišo, tako da so sestre komaj rešile klavzuro. Na don Boska so čakali od petih do sedmih. Ko so potem izgubile vse upanje, so šle v obednico k večerji, ki so jo že tako preložile za eno uro. A ni še poteklo četrt ure, ko so naznanili toliko zaželen prihod. Nepredvidene okoliščine so don Boska zadržale toliko časa, da se je hotel odpovedati temu obisku, zlasti

[24] Imamo poročilo predstojnice z dne 3. oktobra 1890.

[25] Dodatek, št. 35.

še, ker je don De Barruel spet prevzel svojo vlogo in so za sedmo uro pričakovali Božjega služabnika na večerjo pri plemeniti družini De Fougerais na Boulevard Villars. Toda njegov pomočnik, ki je prav tako spremljal don Boska, je zavedajoč se dane obljube, rekel po tiho kočijažu: »Vie Monsieur, številka 20.« Don Bosko, ki je bil prepričan, da gre na Boulevard Villars, se je začudil, ko je kočija zapeljala na dvorišče in je videl, da mu prihaja naproti trop samih redovnic.

»Kje smo?« je vprašal.

»Pri benediktinkah.«

»Pri benediktinkah?« Nato je, kot da se ne bi nič zgodilo, nadaljeval: »Govorili so mi o njih. Tukaj sem.«

Don De Barruel, ki je bil očitno jezen, je rekel predstojnici: »Ob sedmih mora biti pri De Fougeraisovih. Hitro nas popeljite tja, kjer je zbrana skupnost. Od vrat vas bo blagoslovil in potem gremo takoj naprej.« Pri vhodu v sobano je don Bosku priporočil, naj blagoslovi redovnice in se potem takoj vrne. Ko pa je don Bosko videl zbrano skupnost, se je z nasmehom obrnil k njemu in dejal: »Prav.« In je sedel v pripravljen naslanjač. Neka mati mu je vzela iz roke klobuk, on pa: »Ne zamenjajte mi ga!«

Potem je dobri oče začel govoriti in jim rekel, da se mu zdi, da je pri sestrah Marije Pomočnice, katerih redovna obleka je precej podobna njihovi. Nato je govoril o pobožnosti do presvete Device Marije in Srca Jezusovega. Na koncu navdušenega govora, ki je trajal kake četrt ure, je s presunljivim glasom in dvignjenim prstom z značilno kretnjo rekel: »Vaša družba, vaša skupnost, ta, ta tukaj bo rasla in bo Božje zadoščenje in veselje angelov. Da, ta skupnost tukaj!« Ko je izgovarjal te besede, je kazal s prstom na tlak in poudarjal: »*Cette communité* ici« [ta skupnost tukaj] ali kakor se je on izrazil *cette maison ici* [ta hiša tukaj]. Če hočemo razumeti pomen tega stavka, moramo vedeti, da so ga malo prej vprašali o usodi ene od vej te benediktinske družine, ki se je naselila v Lurdu. Ko je tako zelo poudarjal *ici*, je hotel povedati, da ničesar ne pravi o tisti skupnosti, kajti sedanja predstojnica je prepričana o uresničitvi te napovedi ali obljube. Še danes ta hiša šteje več kot sto redovnic in že trideset let je v srcu Pariza žarišče vere za toliko izgubljenih duš in pobožnosti za toliko drugih, ki želijo v družbi živeti pobožno krščansko življenje. Družina v Lurdu ni bila deležna enake usode.

Predstojnica ga je prosila, da bi blagoslovil bolnice, kar je z veseljem storil. Med njegovim blagoslovom se je redovnicam zdelo, da se mu je spremenil obraz. Blagoslovil je tudi veliko svetinjic, ki so bile že pripravljene. Neka mlada profesorica, ki je trpela zaradi oteklih nog in izpuščajev, je v svojem srcu prosila Boga, da bi jo ozdravil v veri v njegove zasluge. Njeno upanje ni bilo prevarano. Ko si je snela obveze, ni bilo nikakršnih izpuščajev več in se tudi niso nikdar več pojavili, čeprav je zdravnik dejal, da se bodo vsako zimo.

Ko je že hotel oditi iz te skupnosti, je neka ženska vdrla v klavzuro, se vrgla k njegovim nogam ter govorila in govorila. Na koncu je don Bosko dejal: »Vzemite to svetinjico in ji jo dajte in bo ozdravela.« To je bila edina stvar, ki jo je razumela predstojnica, ki je bila zaposlena z nečim popolnoma drugim: izrabila je priložnost in mu odrezala košček talarja. Nato ga je prosila, da bi tudi njej dal kako svetinjico, in on ji je dal tri.

Mati mu je potem predstavila gojenko zavoda, ki so ga vodile sestre, in še posebej vnukinjo doktorja D'Espineya Gabriello Noirol. Don Bosko je vse blagoslovil in jim zaželel, da bi postale svete Terezije, vendar se je čudno zaskrbljeno ustavil pri Gabriellini. Nekatere gospe so to opazile in so v tem videle nekaj posebnega, namreč da deklica ne bo več dolgo živela. Res je malo pozneje umrla.

Neki drug dogodek je imel v sebi nekaj čudežnega. Neko dekle bi rado postalo redovnica, toda ker je bolehala na pljučih, si ni upala želeti česa takega. Čudovite stvari, ki so jih pripovedovali o don Bosku, so jo opogumile, da je storila vse, da je prejela njegov blagoslov. Nekega dne je verjetno v cerkvi sv. Sulpicija že obupala, da bi zaradi brez števila ljudi prejela iz njegovih rok sveto obhajilo, ko je kar nenadoma videla, kako se je don Boskova roka stegnila do tretje vrste, kjer je bila ona, in ji ponudila sveto hostijo. To je vzela kot znamenje, da ji bo Gospod dal zadostno zdravje za redovno življenje. Vstopila je k benediktinkam kot oblata, ker je niso imeli za sposobno, da bi se podvrgla vsem zahtevam pravil. Bila je v veliko podporo skupnosti zlasti s spremljanjem gregorijanskega petja, kar je opravljala vse do svoje smrti leta 1890. S svojo gorečnostjo in s svojo pokorščino je vedno dajala dober zgled svojim sosestram.[26]

Zunaj klavzure, na zunanjem dvorišču samostana, je don Bosko naletel na množico nesrečnežev, ki so prosili usmiljenja in rotili, da naj ozdravi tako nje same kakor njihove spremljevalce. Ko je šel skozi vrste, je ponavljal: »Imejte vero!« Prosite Marijo Pomočnico.« Nekaterim je rekel: »Ozdraveli boste.« Lahko bi rekli, da so se pojavljali prizori iz *Apostolskih del*, ko je sv. Peter hodil med bolniki. Eno izmed poročil, ki smo jih prejeli, se končuje takole: »Ne moremo končati tega poročila o obisku slavnega čudodelca drugače, kot da omenimo številne osebe, ki so se priporočile njegovi priprošnji za različne duhovne darove, kot npr. razsvetljenja, rešitev dvomov, osvoboditev od skušnjav, da so bile uslišane, lahko potrdijo mnogi duhovniki, vredni vere.«

Dopoldan 2. maja je bil namenjen redovnicam Presvetega Srca v Conflansu. Od vsega začetka njegovega prihoda v Pariz je želel, da bi maševal v eni izmed treh hiš. Ko so izbrali dom na Boulevard des Invalides 31 ob materni hiši, je

[26] V skupnosti je ostala stalna naklonjenost do don Boskovih sinov. Kadar koli je kak salezijanec šel v tiste predele Pariza, ki so zelo daleč od njihove hiše v Ménilmontantu so v Rue Monsiuer dobili pogrnjeno mizo. Huysmansonova je v Ménilmontantu videla ministrante, ki so ji navdihnili njen spis o don Bosku. Tudi danes so odnosi odlični.

tajnik postavil pogoj, da naj bodo navzoče samo redovnice in njihove gojenke in nekaj najbolj pobožnih oseb Presvetega Srca. V nobenem primeru pa njegovega prihoda ne bi smeli objaviti. Kljub vsem previdnostnim ukrepom se je v Boulevardu nabralo toliko ljudi, da je bila kapela nabito polna in cesta polna kočij. Celih štirideset minut je delil obhajilo, in ko so ga vprašali, ali se čuti utrujenega, je dejal: »Ta hiša je polna Boga: to je misel, ki me je držala pokonci.« Te ideje se je spomnil, ko mu je pri obhajilu začelo zmanjkovati hostij in je pri vrnitvi k oltarju odprl vrata tabernaklja in dobil poln kelih hostij.

Po maši so redovnice vseh treh domov, njihove novinke in gojenke nestrpno čakale, da bi ga slišale govoriti. Najprej je obiskal redovnice. »Oče,« mu je dejal nadškofijski tajnik, ki ga je spremljal, »to je redovna hiša.«

»To pomeni,« je odvrnil, »da naj ne govorimo o spreobrnjenju, temveč o posvečevanju … *C'est ici que l'on achète* [tukaj se kupuje] … Je tako?« je vprašal nadškofijskega tajnika.

»Bolje je reči *on acquiert*« [se pridobiva].

»Tu se pridobiva pravi ogenj, se pravi prava ljubezen do Boga in ne samo zase, temveč zato, da ga nesemo drugam in delimo med duše. Za to je vir presveti Zakrament. Širite to pobožnost, ki vsebuje vse druge: pobožnost do presvetega Jezusovega Srca. Imejte vedno pred seboj misel ljubezni do Boga v presveti Evharistiji.«

Potem je pripovedoval dogodek z Luigijem Collom in Pijem IX. in nadaljeval: »Mogoče želite zvedeti, kdo je ta, ki vam govori. Je ubog italijanski duhovnik, ki ima še številnejšo družino, kot je vaša. Morate moliti zame, kajti moje uboge sirote potrebujejo tri stvari: hišo, ki jim daje dom, potreben pouk in kruh. Molite tudi za naše misijonarje, ki delujejo v Patagoniji med divjaki. To je ogromen predel zemeljske oble, ki ga zakriva tema poganstva in bi bil velik Gospodov čudež, če bi se spreobrnili k resnici. Za to je potrebno veliko molitev, dela in časa. Čas je odvisen od Boga, delo od misijonarjev in molitev od vas vseh. Molite torej, da se bo Bog dotaknil src in pomnožil število dobrih kristjanov in Marijinih častilcev. Jaz bom molil za vas in bom povabil tudi druge k molitvi, da boste postale še bolj svete in se bomo nekoč dobili v nebesih.«

»Oče,« je dejal nadškofijski tajnik, hiše Sacre Coeur so tudi v Ameriki, kot v Čilu in drugje.«

»Lepo, odlično. Zares sem vesel. Imate ustanove tudi v Braziliji? Tam je potreba zares velika. Za ozemlje, ki je dvanajstkrat večje od Francije, je le malo duhovnikov. Da, da, tu je potreba zares skrajna.«

Po teh besedah se je za trenutek zbral in skupaj z drugimi zmolil zdravamarijo, blagoslovil vse osebe hiše in njihove družine. Ko je odhajal, je naletel na slaboumno deklico, ki so jo postavili tja, da bi jo blagoslovil. Ustavil se je in pokazal veliko zanimanje in naklonjenost. »Moli vsak dan do praznika vseh sve-

tnikov en *očenaš* in eno *zdravamarijo* in bodi zelo pokorna.« Nato jo je počasi dobrotljivo blagoslovil.

Pri vratih so stale zbrane novinke, ki so lahko slišale njegove besede. Predstavili so mu dve, od katerih mu je prva priporočila v molitev svojo mater in druga svojega očeta. Ta, ki je bil daleč od Boga, je bil ves besen, ker je hčerka hotela postati redovnica. Don Bosko jo je milo pogledal in obljubil, da bo molil. Nato je rekel drugi, da se bo njen oče spreobrnil in bo lepo umrl, kar se je nekaj let pozneje res zgodilo. Prvi pa je rekel, da je njena uboga mati sveta duša, vsa vneta za Boga, da bo kljub trenutnemu nezadovoljstvu kmalu prišla na obisk in bo naklonjena samostanu vse do smrti. Tudi te napovedi so se uresničile.

Nato je šel h gojenkam, ki so ga pričakovale v neki drugi sobani. »Cela don Boskova oseba je izžarevala svetost. Kljub izrazitemu italijanskemu naglasu in slabotnemu glasu, ki ga je določala starost, nismo preslišali niti zloga od tega, kar je povedal.» Tako beremo v hišnem dnevniku. Zlasti je poudaril svoje zadovoljstvo, ker jih je bilo toliko. »Vedno sem zelo vesel, ko vidim, da je hiša Sacre Coeur prenabito polna gojenk. *Dieu en soit bèni* [Bogu bodi hvala]. Vedno sem nad vse vesel, ko vidim, kako si je Bog izbral toliko rastlinic, s katerimi bo nekega dne storil veliko dobrega na svetu.« Čeprav mu je bilo zelo ljubo, da jim je govoril, ni imel namena, da bi jim imel pridigo ali nauk, ker imajo vsega tega zadosti od svojih učiteljic in duhovnikov te svete hiše. Vendar je mislil, da bi bili dve besedi kot spomin na njegov obisk le koristni. Ponovil je rek sv. Filipa Nerija, velikega apostola Rima in prijatelja mladine, kot ga je on imenoval. Obrnjen k mladim je dejal: »Dajte mi fanta, ki mi bo dal položiti samo dva prsta na glavo, in jaz bom naredil iz njega velikega svetnika.« Nato je te besede takole razložil: »Drage hčerke, jaz vam pravim isto: dajte mi pokorščino in bom iz vas naredil velike svetnice, kajti dva prsta na glavi pomenita pokorščino. Ko se kdo odpove lastni volji, je mogoče iz njega narediti velike stvari. Ne pravim vam, da morate veliko pridigati, veliko moliti in malo jesti, temveč da ste pokorne vaši materi predstojnici. Prepričan sem, da se je v tej hiši posvetilo veliko hčerk s pomočjo pokorščine, in prosim Gospoda, da bi vašim materam naklonil veselje, da bi se mnoge od vas posvetile na ta način.« Preden je odšel, je vsaki dal svetinjico Marije Pomočnice.

Confians je zapustil ob pol dvanajstih. Ljudje, ki so čakali zunaj, so navalili nanj in mu hoteli kaj povedati ali ga kaj prositi. Iz kočije se je zahvalil predstojnicam, rekoč: »Lepo se vam zahvaljujem za tolikšno potrpljenje in dobroto!«

Dnevnik materne hiše takole opisuje vtise:[27] »Kar nas je pri don Bosku najbolj presenetilo, je njegova preprostost. Zdi se, da se sploh ne zaveda vsega tega, kar se dogaja okoli njega, ker je vedno miren in stori vse zelo umirjeno, ka-

[27] Poleg tega smo imeli pred očmi tudi dnevnike noviciata in dekliškega zavoda.

kor da ne bi imel nobenega drugega opravka. Je popolnoma preprost in na njem ni ničesar, kar bi moglo koga navduševati, če izvzamemo njegovo svetost […]. Vsa njegova oseba diha ponižnost.«

Dne 4. maja je maševal pri Damah v Zavetišču. Njihova hiša se imenuje Dom Dobrega pastirja in stoji na Vie Denfert-Rocheieau. Vodile so jo sestre sv. Tomaža iz Villanove. To je bila previdnostna ustanova, namenjena dekletom, katerih moralnost je bila v nevarnosti. De Combaudova je kot velika prijateljica hiše želela, da bi jih obiskal in ozdravil predstojnico mater Courtel, ki je bila težko bolna na srcu. Svetnik pa, ki raje ne bi šel, je odgovarjal: »Ne silite me, ker ji ne bi mogel dati nikakršnih dobrih novic.« Končno se je vdal s pogojem, da bo maševal v javni cerkvi, kjer bo nabirka. Povabili so župnijske gospe, ki so se postavile pred obhajilno mizo. Bil je prvi petek v mesecu in vsi so pristopili k obhajilu. Don Rua je asistiral Božjemu služabniku.

Da bi predstojnica izpolnila željo svojih hčerk, se je dala prenesti v obednico skupnosti, ki je bila od cerkve ločena samo s steno. Skozi odprta vrata je mogla biti pri sveti maši. Skozi ta vrata so po maši, potem ko je opravil zahvalo, prek cele cerkve privedli don Boska. Ko je prestopil prag in videl vse sestre zbrane okoli matere, je dejal: *Requiescat in pace* [Naj v miru počiva]. Nakar je bolnica z vdanim glasom odgovorila: *Fiat voluntas tua* [Zgodi se tvoja volja]. Vse so razumele to latinščino in so bridko zajokale.

Po skromnem prigrizku je svetnik odšel h gojenkam, ki so bile vse objokane, ker je novica prišla že do njih. Sedel je v naslanjač, ki je stal na podnožniku, in najprej rekel: »Hčerke, ni nikakršnega razloga za jok. Ko je venec pripravljen, ne smemo svetnikov zadrževati na zemlji.« Nato je nadaljeval: »Gospod zelo ljubi to hišo. Tukaj opravljajo dobra sveta obhajila. Prav tako vlada dober duh. Sedaj ne smemo spreminjati namena.« Po blagoslovu je odšel na dvorišče, kjer so druga za drugo stopile k njemu gospe. Vsaka je prejela svetinjico Marije Pomočnice in dajale don Rui šope bankovcev.

Sestra, ki nam je postregla s temi najnovejšimi novicami, pripoveduje tudi o neopaženi milosti, ki je bila podeljena tisti dan. Takrat je bila stara štirinajst let in je bila konviktovka. Mati jo je hotela vzeti iz zavoda, toda ona se ni mogla odločiti, da bi odšla. Mislila je na verjeten don Boskov obisk, ki bi skoraj gotovo rešil vprašanje. Zato je prosila mater, da naj še nekaj dni potrpi. Medtem je prosila Gospoda za kako znamenje, da bi spoznala njegove odločitve. Don Bosko je prišel, dekle je prejelo iz don Boskovih rok sveto obhajilo in videlo, da se je pri tem rahlo nasmehnil. »Je to nasmeh dobrohotnosti kakor za vse?« je mislila sama pri sebi. Ko je potem v dvorani stopil s podnožnika in je šel skozi vrsti gojenk, se je, ko je prišel do nje, ustavil in se ji nasmehnil, vendar samo njej in to s čisto določenim nasmehom. Sošolke, ki so bile zaradi tega malo nevoščljive, so hotele vedeti za vzrok. Rekla je, da ne ve. Nasprotno pa je ona v tem nasme-

hu videla odgovor, da naj ne zapušča tega kraja. Dejansko ni odšla, postala je redovnica in živi še danes.

Don Bosku se je nekaj trenutkov pozneje pripetilo nekaj posebnega. Ko je vstopil v kočijo, je ugotovil, da ni ista kot prej in da je ob njej stalo nekaj gospodov, ki so ga sicer zelo vljudno, obenem pa odločno povabili, naj vstopi, in ga odpeljali v hišo enega izmed njih. Tukaj so hoteli z največjo vljudnostjo iz njega iztrgati napovedi bodočih političnih dogodkov. On pa je vztrajal pri svojem in trdil, da je prišel v Pariz zato, da bi ustanovil svoj zavod in ne da bi se ukvarjal s politiko. Gospodje so dali vedeti, da so monarhisti. Mogoče pa je bila to tudi skrivna igra policije, da bi zvedeli, ali je imel kaka druge namene.

Dve pismi, ki sta ušli uničenju, nam sporočata spomin na ta obisk pri sestrah. Prvo je naslednji dan napisala neka gospa, ki ga je ponovno prosila, da bi prišel obiskat enega njenih bolnikov. To prošnjo je izrazila že na listku, ki mu ga je izročila po maši v Zavetišču.[28] Drugo je pomembnejše. Ena izmed sester, ki mu je decembra poročala o smrti matere Courtel, mu je pisala, da se je uresničila napoved, ki se je tikala nje. Svetnik ji je priporočil, naj rade volje sprejme trnje. Kakšno trnje, se je tedaj vprašala redovnica, ki je živela v popolnem duševnem miru. Toda osem mesecev sem je trpela pod težkim križem, ki ga je don Bosko brez dvoma poznal, ker je dobil za to nadnaravno razsvetljenje.[29]

Dne 5. maja je odpotoval v Lille, od koder se je vrnil 16. maja. O tem potovanju bomo poročali v osmem poglavju. Tista dva tedna njegove odsotnosti niso nič ohladila navdušenja Parižanov zanj.

Auteuil je kot izraz vljudnosti obljubil še drugi obisk. Ker je videl, da je bil opat Roussel nekoliko žalosten, ker mu zaradi nenapovedanega obiska ni mogel pripraviti slovesnega sprejema, ga je hotel razbremeniti in mu sam predlagal drugi obisk, ko bi ga rad pozdravil v njegovi hiši. Prišel je 20. maja. Zbralo se je veliko prijateljev, ki bi ga radi počastili, in drugih, da bi govorili z njim. Po avdiencah so ga popeljali v kapelo, kjer so ga čakali fantje, ki jim je pripravil majhen nagovor »s poudarjenim italijanskim naglasom, ki pa ni manjšal njegovega osebnega čara«, je poročal *France Illustrée* dne 26. maja. Govoril je o strahu božjem in ponovil dogodek z grofom Collom in njegovim sinom. Fantje so ga zbrano in pozorno poslušali. Zatem je opat Roussel prosil »dobrega očeta«, da bi skupaj zmolili pet *očenašev* in *zdravamarij*, da bi prejeli dragocene zaklade Božje milosti in priklicali Božji blagoslov na dobrotnike in učitelje, ki so ga potrebovali za opravljanje svojega blagodejnega poslanstva. On je to storil »z evangeljsko preprostostjo in zavzetostjo«. Zunaj cerkve so ga vsi prosili, da bi jih blagoslovil.

Velikodušnost opata se je pokazala v tem, da mu je izročil kupe pisem in

[28] Dodatek, št. 36.

[29] Dodatek, št. 37.

veliko število darov, ki jih je prejel s prošnjami, da bi vse to izročil don Bosku. Še več, gojenci sami so po nasvetu vodstva zbrali med seboj majhno vsotico, da so, kakor so se izrazili, plačali kočijo. Toda velikodušnost opata Roussela se je pokazala še na drug način. Veliko njegovih prijateljev je pokazalo nezadovoljstvo, ker je toliko darov šlo mimo uboge francoske mladine. Ko so ga vprašali, ali ta zadeva ne vznemirja tudi njega, je vsem odgovoril v svojem časopisu: »Nikakor ne. Bog, ki hrani ptice pod nebom, ne bo odmaknil svoje roke od naše hiše in bili bi zares nehvaležni, če bi dvomili o njegovi pomoči in zaščiti.« Zgodilo se je celo, da je neka *grand'mère* [velika mati], zelo dobra in velikodušna ženska, pa preveč zaskrbljena, anonimno pisala opatu pismo, v katero je priložila sto frankov in izrazila svoje nezadovoljstvo. Ker ni vedel, kdo je pisal, je opat takole odgovoril v *France illustrée*: »Naše srce je popolnoma mirno in prepričani smo, da je don Bosko, ko je obiskal našo hišo in si vse ogledal, prinesel še en blagoslov več.« Nato je objavil pismo *grand'mère*[30] in sklenil članek z geslom Vincencija Pavelskega, da tisti, ki potrebuje pomoč zase, naj jo začne dajati drugim.

Dve pismi nam podajata odmev na obisk, ki ga je don Bosko opravil 21. maja na korzu Roul v Neuilly[31] v zavetišču Matilde za neozdravljive. »Včeraj sem v hiši neozdravljivih imela čast, da sem za trenutek obrnila pozornost na svojega sina. Vi ste ga blagoslovili in ste mu celo položili roko na glavo. Naj ga vaš blagoslov spremlja celo življenje in ga ohrani pred vsakim zlom! Bolj ganljivo je drugo pismo, ki ga je pisala ena izmed ubogih varovank, Maria Eugenia Lair. »Vaš čas, tega se dobro zavedam, je popolnoma posvečen Bogu in dušam. Zato ga ne bom zlorabljala in bom v kratkem povedala namen svojega pisanja. Že trideset let živim v tej hiši za neozdravljive, kjer ste vi v svoji dobroti darovali sveto daritev in nam naslovili nekaj besed. Za nas, ki smo slabotne in bolehne, je bila to velika tolažba. Vsi smo se zahvalili Bogu in Žalostni Materi Božji, naši dobri nebeški materi, in sedaj se zahvaljujemo še vam, velečastiti oče.«

Petero dobrih pariških gospa nas je obvestilo o treh drugih pomembnih dogodkih, ki so se zgodili v tej hiši bolečine: eno polovično ozdravljenje, branje vesti in zveličavna odpoved.

Po sveti maši v prenabito polni kapeli je don Bosko obiskal veliko bolniško sobo, kjer so na zglavnike oprte ležale najbolj težko bolne, ki se niso mogle gibati. Ena izmed njih, Berta Marnot, je bila zelo slaba zaradi nenehnega bruhanja, ki ji ga je povzročal čir na želodcu. Revica ni mogla prejemati svetega obhajila. Ko je šel don Bosko mimo nje, jo je potolažil in zanjo obljubil posebne molitve. Od tistega trenutka so napadi bruhanja prenehali in se niso nikdar več ponovili.

[30] Prav tam, št. 38.

[31] To zavetišče je 1853 ustanovil sveti pariški duhovnik opat Moret. Sprejemalo je uboge ženske, ki so bile neozdravljivo bolne. Nosilo je ime princeske Matilde Napoleon, ki je rešila zavod pred finančnim zlomom. Pobožna dekleta in ženske so opravljale dobrodelno službo.

Res je ostala še priklenjena na posteljo, ker zaradi šibkih nog ni mogla hoditi, vendar pa je živela v miru in je, dokler je živela, mogla prejemati sveto obhajilo.

V oddelku za navadne bolnice, ki ga je don Bosko obiskal, se je ena hote oddaljila. Ker ni imela ne očeta ne matere in ni vedela niti svojega imena, ji je predstojnica dala ime Giovanna Rayon.

Ker so ji morali odrezati nogo, je mogla hoditi samo z berglami, kar pa ji ni onemogočalo, da ne bi živela razvratnega življenja in je ob prostih dnevih hodila na zabavo v slabo druščino. Zgodilo se je, da je svetnik, ki je šel z notranjega dvorišča na cesto, naletel prav nanjo. Ustavil se je, jo pogledal in ji nenadoma dejal: »Vi ste zelo bolni, zelo bolni, zelo bolni.« Zdi se, da je nesrečnica ostala gluha za glas milosti, ki je v tistem trenutku trkala na vrata njene duše. Zapustila je zavetišče in žalostno končala svoje dni v neki bolnišnici.

Neka štirinajstletna deklica po imenu Luigina Philippe je bila hroma na obe nogi. Ko je šel svetnik mimo nje, se je s skrajnim naporom dvignila in rekla: »Oh! Če bi me hoteli ozdraviti!«

»Ne, hčerka moja, ne. Bolje je, da ostanete tukaj. Gospod želi, da ostanete tukaj. Saj vam gre tako dobro!«

Že imenovana redovnica Presvetega Odrešenika, ki je takrat prihajala v hišo in ki je poročala o tem srečanju, je na vprašanje, zakaj je don Bosko zavrnil njeno prošnjo, odgovorila: Me vse smo bile prepričane, da don Bosko ni hotel narediti čudeža, ker je bilo dekle zelo lepo in bi bilo zanjo zelo nevarno, če bi živelo v svetu. Tako smo govorili med seboj.«

Za don Boskov prihod so pripravile nekaj mladih bolnic na prvo sveto obhajilo. Nato so vsaki izmed njih župnijske gospe podarile svetnikovo sliko, ki ga predstavlja klečečega ob nogah Marije Pomočnice. Med njimi je bilo naših petero poročevalk.

Popoldne istega dne je opravil obisk, ki je spravil na noge celo mestno četrt. V Vie Sèvres je imel svojo prodajalno skromni knjigotržec po imenu Josse, ki ga je don Bosko že več let poznal, ker ga je srečal v Cannesu. *L'Univers* je 5. junija poročal o več uslišanjih, zlasti o nekem ozdravljenju, ki je v srcu zakoncev Josse vžgalo plamen neizmerne hvaležnosti. Gospa je organizirala nabirko po konferenci pri sv. Sulpiciju. Svetnik, ki je bil zadržan, se ni mogel osebno zahvaliti nabiralkam, zato se je šel k njej zahvalit za to dejanje hvaležnosti in dobrote. Srečanje naj bi se začelo ob dveh, toda ko se je razvedelo, se je že ob dvanajstih začela zbirati v knjigarni množica ljudi. Morali so zapreti vrata. Množica na cesti je popolnoma onemogočila promet, se razporedila na dvorišču, po stopnicah, po vseh odprtih prostorih. Ura je odbila tri, štiri in pet, don Boska pa od nikoder. Ljudje pa niso odhajali. Ko je prišla ura, ko delavci zapuščajo delovna mesta, so se tudi ti pridružili že zbranim in tako še povečali množico.

Po šesti uri se je pripeljala kočija, ki je rinila skozi množico, kakor je mogla.

Pri vhodu na dvorišče so don Bosku svetovali, da bi bilo za pomiritev množice primerno, če bi spregovoril nekaj besed in dal svoj blagoslov. Splezal je na kozla kočije in od tam petsto- ali šeststoglavi množici povedal nekaj stavkov. Vsi so ga v popolni tišini pobožno poslušali. Moški so si odkrili glave, za blagoslov pa so tako moški kakor ženske pokleknili in se večkrat prekrižali. Zgoraj imenovani časopis je pisal: »Dobro nam je znano, kak vtis napravijo taki pokleki vsega ljudstva pred krhkimi in slabotnimi predstavniki Božje vsemogočnosti in usmiljenja. Nihče od navzočih pri tem don Boskovem blagoslovu na dvorišču številke 32 na Vie Sèvres ne bo pozabil tega dogodka. Vsa ta množica, nekateri v delovnih oblekah, drugi bogato oblečeni, moški, otroci, velike dame, delavci in delavke so bili člani krščanskega ljudstva, ki so pokazali svojo vero v Boga in spoštovanje svetosti.«

Medtem ko je vstopal v hišo, je gospa Bonte, hišna prijateljica, stopila predenj in prosila blagoslov za njena dva navzoča sinova in za druge, ki so bili v zavodu. Don Bosko je dejal, da jih vse skupaj z očetom blagoslavljata. Nato je položil roko na glavo najmanjšega in dejal: »Ta je za Gospoda.« Ker je gospa želela, da bi kateri izmed njih postal duhovnik, je v tem smislu razumela don Boskove besede. Rekla je: »Tudi vsi drugi, dragi oče, če je Bogu tako všeč.« Don Bosko pa se je obrnil k njej z obrazom, polnim dobrote, ki ga po petdesetih letih še vedno jasno vidi, in dejal: »Ne, zadosti je eden.« Minilo je samo nekaj mesecev, ko je deček, poln življenja in zdravja, zaradi neke nesreče zbolel in osem dni pozneje umrl. Tedaj so razumeli, kaj je pomenil tisti skrivnostni stavek in njegov sočutni pogled.

Splošni blagoslov, ki ga je don Bosko podelil pred vstopom v hišo, ni prav nič zredčil množice, ki je ves čas njegovega postanka čakala zunaj. Ker ni imel časa, da bi sprejel vse, je poslušal, kaj so mu povedali nekateri izmed njih, in rekel, da nosi s seboj želje vseh navzočih: naj se tudi oni pridružijo njegovim molitvam, ki jih bo predložil Mariji Pomočnici. Ko je blagoslovil navzoče in se vrnil h kočiji, je ugotovil, da se množica ni razšla. Nekateri bi mu radi poljubili roko, drugi so se ga dotikali s pobožnimi predmeti. Da bi ga osvobodili in spravili v kočijo, je moral velik postaven gospod iti pred njim in mu delati pot, medtem ko sta ga dva prostovoljca branila ob strani in je četrti kril njegov hrbet. Ko je bil v kočiji, ta ni mogla naprej, ker bi lahko koga povozili. Zato je nekaj delavcev stopilo ob stran, da so jo ščitili in previdno potiskali naprej. Ko so si naredili malo prostora, se je najprej zaslišal en, potem pa množica glasov: »Don Boska, dajte nam svoj blagoslov!« Don Bosko je dal ustaviti vozilo, potem pa je ganjen do solz vstal in dejal: »Blagoslavljam vas in blagoslavljam Francijo.« Nezadržen »naj živi«, mahanje z robci, pokrivali in rokami so bili zadnji pozdrav in znamenje konca.

Z dne 22. maja poznamo precej nadrobno štiri obiske. Maševal je v samo-

stanu *Oiseaux* [Ptiči]. S tem pesniškim izrazom so označevali skupnost in vzgajališče družbe Notre-Dame, ki jo je ustanovil sveti Pietro Fourier in je bila na vogalu Vie Sèvres in Boulevard des Invalides. Sporočilo, ki so ga sprejele na predvečer, je prešinilo redovnice in gojenke, ki so vse komaj čakale, da bi videle svetnika. Razume se, da stvar ni mogla ostati skrita. Zato je množica, ki se je zbrala pred glavnim vhodom, skušala zdrveti za kočijo na dvorišče, tako da so komaj zaprli obe krili velikih vrat. Don Bosko je zavrnil ponudbo, da bi si odpočil v govorilnici. V spremstvu predstojnice je takoj vstopil v zakristijo in vprašal, v katere namene naj bi prosil pri daritvi svete maše.

V delu cerkve, ki je bil namenjen javnosti, ni bilo več niti najmanjšega prostorčka, medtem ko so vrste gosposkih kočij ovirale prehod na cesti. Navzoč je bil tudi provincial jezuitov pater Labrosse. Po maši je Božji služabnik stopil h gojenkam in jim v očetovskem nagovoru priporočil sveti božji strah in skrb, da bi preprečile vse, kar bi ga moglo žaliti. Zlasti jim je priporočil gorečo ljubezen do Boga. »Ljubite Boga,« je dejal, »v molitvi, v težkih stvareh in s prejemanjem zakramentov.« Potem je popil malo kave in mleka in šel pozdravit zunanje gojenke, ki jih je bilo kakih sto. »Ve,« jim je priporočil, »ne smete poznati drugega kot samo dve poti: pot v šolo in pot domov.«

Povsod je bilo veliko uglednih oseb, tako da predstojnica, ki je želela z njim govoriti na samem, tega ni mogla storiti, ker je bil vedno kdo navzoč. Neka gojenka, ki je šepetala, se je opogumila in ga šla prosit, da bi ji ozdravil že od rojstva pohabljeno nogo. Toda svetnik ji je priporočil, naj ljubi Boga bolj kot vse drugo. Povsod je delil blagoslov, razen v bolniški sobi, kamor zaradi pozne ure ni mogel več iti. »Blagoslavljam bolnice,« je dejal predstojnici, ko je odhajal proti vratom. Dobra mati mu je omenila poseben namen, ki ji je bil zelo pri srcu. Ko je vstopal v kočijo, ji je obljubil, da bo molil za tisto in za vse druge namene. Obljubo pa je izrekel tako prepričljivo in navdušeno, da je redovnica vsa gorela od zadovoljstva.

V hišni kroniki beremo: »Njegova izredna dobrota kot znamenje prave svetosti je pustila na nas vseh neizbrisen spomin. Zdelo se je, kakor da se ne bi odzival na najbolj navdušene izraze občudovanja.« Neka nekdanja gojenka se spominja, kako so gojenke, zbrane v sprejemni sobi, po maši poslušale njegov kratki nagovor in kako so polne občudovanja za njegovo svetost pristopile k njemu in se s pobožnimi predmeti skušale dotakniti njegove osebe.[32] Neka druga ne more pozabiti nebeškega izraza, ko je izgovarjal besedi *Bon Dieu* [dobri Bog]. »Sicer pa je bila,« tako pravi, »vsa njegova oseba pridiga preprostosti in ponižnosti, ki je izhajala iz njega. Jaz sem bila takrat še zelo mlada, pa kljub temu se ta vtis svetosti nikoli ni izbrisal iz mojega srca«.[33]

[32] Pismo don Auffrayu, Turin, 29. julij 1832.

[33] Pismo istemu, Pariz, 29. januar 1934.

Od redovnic se je odpeljal v plemeniti zavod Stanislav marijanistov. Sprejelo ga je celotno vodstveno osebje. Ozračje je bilo skoraj vojaško, to toliko bolj, ker ga je en oddelek gojencev sprejel z vojaškimi častmi in postavil okoli njega častno stražo. V zavodu so gojenci dobivali jedrnat verski pouk. V kapeli zavoda Stanislav je začel svoje govore Lacordaire, ki so ga malo pozneje privedle na prižnico v Notre-Dame in dvignile raven postnih pridig, v katerih so najslavnejši govorniki razvijali najpomembnejše resnice katoliškega nauka. Don Bosko je govoril, kakor je bilo najbolj primerno za tam zbrano mladino, in povezal misel na vero z mislijo na domovino. Ko je na koncu blagoslovil navzoče, je še izrazil svoje občudovanje nad vedenjem, redom, disciplino in *bonne renommée* [dobrim glasom] častitega zavoda. Ko je končal, sta mu dva gojenca izročila sadove nabirke med konviktovci za njegove ustanove.[34]

Od tam se je napotil na obisk v konvikt, ki so ga vodile redovnice Naše ljube Gospe Sionske, ki jih je ustanovil slavni spreobrnjenec Alfonso Ratisbonne. Vendar nimamo poročil niti o tem, kaj je tam delal, niti o čem je govoril.

Četrti obisk je lahko rečemo zgodovinski. Leta 1883 je preteklo petdeset let od ustanovitve Združenja sv. Vincencija Pavelskega, za katerega si je don Bosko veliko prizadeval v Turinu in drugih mestih Italije. Osrednje vodstvo te ustanove, ki je vedelo ali pa tudi ne za njegove tovrstne zasluge, ga je povabilo na obisk. Don Bosko se je odzval povabilu in je šel tja popoldne 22. maja, ko so bili člani zbrani na redni seji. Sprejeli so ga z vsemi izrazi spoštovanja in na povabilo predsednika je imel kratek nagovor. Stari član konferenc je pokazal vse prednosti, ki izhajajo iz dobrodelnosti Vincencijevih konferenc v sodelovanju s škofijsko duhovščino. Potem je poročal o svojih ustanovah, ki so zrasle iz niča in dosegle čudovit razcvet. Povedal je, da je prišel v Pariz z namenom, da bi odprl hišo za ubogo in zapuščeno mladino. Na koncu je opisal svojo vzgojno metodo, ki si želi pridobiti srce gojencev tako, da imajo radi svoje vzgojitelje, da so pridni in izpolnjujejo svoje dolžnosti. Svet se mu je zahvalil za ljubeznivost in mu izročil tisoč frankov. Don Bosko se jim je toplo zahvalil in jim v moči posebnega papeškega pooblastila podelil papeški blagoslov tako zanje kakor za vse člane združenja, njihove sorodnike in vse njihove ustanove. Njemu v čast so končali sestanek, nakar je odšel v predsedniško sobo in sprejel člane, ki so hoteli z njim govoriti.[35]

Ker se je naglo bližal dan odhoda, je želel izpolniti obveznost, ki jo je nosil v srcu že cel mesec. Bralci se spominjajo, kako je prejel v dar dragocen prstan in

[34] V zavodski kroniki beremo: »V petek 25. maja je zavod sprejel na obisk don Boska, ustanovitelja Družbe sv. Frančiška Saleškega. Ta tako zaslužni apostol mladine je gojencem naslovil besede globoke vere in nežne ljubezni do presvete Device. V pozornem poslušalstvu, ki mu je izročilo dar gojencev za salezijanske ustanove, je zapustil globok spomin.«

[35] Prim. *Bulletin Salèsien* [francoski Salezijanski vestnik], maj 1933 in Dodatek, št. 39.

kako si je zamislil loterijo. Loterijo so izvedli zvečer 23. maja v palači gospoda Faucherja, brata De Combaudove. To je bil sestanek pariškega plemstva, ki so se ga udeležile mnoge pariške dame iz visoke družbe. Družina Faucher in grofica sta bili gostiteljici. Don Bosko je vstopil ponižno in skromno in prisrčno pozdravil visoko družbo. Prosili so ga, da bi on potegnil zmagovito številko. Sreča je bila naklonjena neki španski plemkinji, ki je kupila dvesto srečk in ki je izročila don Bosku dragoceni dragulj. Preden je zapustil slavni zbor, je dejal, da se mora kmalu vrniti v Turin, kamor ga nujno kličejo njegove ustanove, da pa pušča svoje srce v francoski prestolnici, kjer je doživel toliko pričevanj vere, krščanske pobožnosti in odpovedi. Ko se je nadvse ljubeznivo zahvalil svojim gostiteljem, so ga navzoči obdali in se z njim po domače pogovarjali med njegovo potjo proti vratom. Ta sprejem mu je prišel nadvse prav, da se je poslovil od francoskega plemstva, ki ga je zasipalo s spoštovanjem in darovi.

Po grofih De Masin, ki so izvirali iz piemontskega Masina, je don Bosko prejel povabilo iz Versaillesa, ki se mu ni mogel ustavljati. Očetje eudisti so si ga želeli za telovo, da bi podelil prva obhajila. Toda zamudil je vlak in ni mogel darovati skupne maše. Daroval pa je zahvalno mašo, kot je to navada v Franciji.[36] Prišle so najbolj vidne osebnosti, da bi ga videle. Izstopal je častiti veliki katoliški apologet August Nicolas, ki je naredil globok vtis s tem, da je ponižno pokleknil pred svetnika. Zadostovala je novica o njegovem prihodu, da je prišlo nešteto pisem in ljudi, ki so prosili, da bi prišel blagoslovit njihove bolnike. Tako ga je grof De Nicolay, potem ko mu je razložil vse svoje in svojih družinskih članov tegobe, prosil, da bi jih prišel blagoslovit. Ko je govoril o sebi, je uporabil naslednje svete besede: »Priporočam se vašim posebnim molitvam, ki jih potrebujem, da bi od Boga prejel milosti, da bi mogel voditi to malo čredo, ki mi jo je izročil, da jo čuvam in vodim po poti odrešenja, in ki naj mi pomaga pri vedno večji odmaknjenosti od mene samega v vedno večji ljubezni do bližnjega.« Grofica De la Rédoyère ga je prosila, da bi se ustavil na vmesni postaji St-Cloud, da bi blagoslovil njeno bolno hčerko. Don Bosko ji je odgovoril, da mu je zelo hudo, ker ji ne more ugoditi. Vdova Levasseur je prišla izrecno iz Lisieuxa, bila pri njegovi maši, mu darovala tisoč frankov in ga prosila za ozdravitev od očesne bolezni. Potolažil jo je in ji vlil upanja.

De Masinu je po zvezah uspelo pridobiti don Boska za *dèjeuner*_pri njih. Navzoč je bil tudi škof Goux. Med zajtrkom je dal, da so ga vpraševali o vsem mogočem. Tako so ga med drugim vprašali, koliko resnice je v pripovedih o slavnem psu, in on je z največjo preprostostjo pripovedoval o dogodkih in vse pripisal Mariji Pomočnici. Ko so ga prosili, da bi blagoslovil neko deklico, ki je bila že več let negibna zaradi okvare na hrbtenici, je priporočil, naj opravijo

[36] Pismo gospe Levasseur don Bosku, Leisieux, 8. junij 1883.

devetdnevnico k Mariji Pomočnici. Deklica je malo pozneje začela hoditi. Toda leto pozneje jo je pobrala davica, ne da bi družina zato zmanjšala svoje spoštovanje do svetnika, kakor so ga imenovali. Rekli so: »Blagoslov ji je pomagal odpreti vrata v nebesa.«

Ko je vstal od mize, je vstopil v sobano, kjer ga je čakala velika množica ljudi. Bil je brezkončen mimohod zdravih in bolnih tako iz Versailles kakor iz drugih bližnjih krajev.

Neka don Boskova prijateljska družina in prijateljica avguštink bolničark v Versaillesu je izprosila svetnikov obisk v domu St. Martin. Pričakovale so ga ne le redovnice, gospe, ki so živele v samostanu, in bolnice, temveč tudi mnogi ljudje iz mesta, ki so zasedli prostor od vhoda do cerkve. Bilo je tudi veliko bolnikov, ki so želeli prejeti njegov blagoslov. Ko se je s težavo prerinil skozi vrata, je vstopil v cerkev, stopil k oltarju, se povzpel na pručko in dejal: »Čeprav se mi mudi, vam bom povedal dve besedi. Veseli me, da vam lahko govorim na praznik našega Gospoda Jezusa v evharistiji in na praznik Marije Pomočnice, nebeške kraljice. Marija, pomočnica staršev, Marija, pomočnica otrok, pomočnica prijateljev! Marija, pomočnica obtoženih, Marija, pomočnica žalostnih, pomočnica krivovercev, prijateljica razkolnikov, pomočnica ubogih grešnikov, z eno besedo pomočnica vseh, ker ta dobra mati želi vse spreobrniti. Toda če hočemo, da nas bo imela rada, moramo častiti njenega Sina. Nakazal vam bom nekaj načinov, kako je mogoče to storiti. Če hočemo biti dragi Mariji, moramo pogosto prejemati svete zakramente, in če ne moremo prejeti zakramentalno, vsaj duhovno, biti moramo pri sveti maši, obiskovati Jezusa v najsvetejšem zakramentu, hoditi k blagoslovu, opravljati dela krščanske ljubezni v čast našemu Gospodu Jezusu Kristusu, kajti Gospodu je ljubo, če opravljamo dela krščanske ljubezni.

Ne bom pozabil moliti za vas in vi molite zame, ubogega duhovnika, za moje misijonarje, za moje sirote, za vse moje ustanove. Prosil bom Boga, naj blagoslovi to vašo hišo, kjer se opravlja toliko del krščanske ljubezni. Prosil bom za vas vse Marijo Pomočnico, da bo ta dobra mati, ki je zadovoljna, da more prositi za nas, od Boga izprosila, da bomo vsi našli pot v nebesa. Po posebni dobroti svetega očeta imam pooblastilo, da podelim vseobsegajoči blagoslov za vse vas, ki ste tukaj izbrani. Blagoslov pa ne velja samo za vas, temveč za vse vaše sorodnike in vaše bolnike, kajti veliko je takih, ki težko trpijo. Blagoslov velja tudi za vse nabožne predmete, ki jih nosite s seboj.«

Tedaj je don Bosko sklenil roke na prsih, povesil oči in izrekel dolg blagoslovni obrazec, ki ga je končal z velikim znamenjem svetega križa. Vsi navzoči so bili globoko ganjeni ne le zaradi neizmerne preprostosti, s katero je izrekel blagoslov, temveč tudi zaradi globokega verskega prepričanja, ki je navdihovalo vso njegovo osebo. Ko je hotel oditi, si je le s težavo utiral pot skozi množico.

Eni so ga prosili za posebno molitev, drugi za blagoslov, dajali so mu darove, vsi bi mu radi poljubili roko ali talar. Bil je prizor nedopovedljivega navdušenja, za katerega je tisti, ki ga je videl, rekel, da ga ne more opisati. Končno se je pririnil do kočije in pustil v vsej tisti množici vtis, da so videli in slišali svetnika.[37]

O neki bolnici, ki jo je blagoslovil, se ve, da se je takoj počutila bolje; vstala je, začela jesti, spati, vse, kar že osem mesecev ni mogla delati.

Ker je zamudil vlak, je prišlo do še večje nerodnosti kot prvič. Toda zaradi nekega don Boskovega posebnega obiska so menili, da je treba pozabiti na vso motnjo. Nedaleč od Versaillesa je vojaška šola Saint-Cyr, namenjena šolanju vojaških starešin vseh redov vojske. Gojenci, ki so bili zvečine sinovi plemenitih družin, so od svojih sorodnikov slišali toliko o don Bosku, da so ga hoteli za vsako ceno videti. Po neki ugledni osebi so ga prosili, da bi jih obiskal. Opravičil se je in dejal, da mu je to nemogoče. Toda ko se mu je predstavilo odposlanstvo gojencev samih in ga vljudno prosilo, naj jih obišče, je privolil. Določil je dan in uro: 24. maja ob devetih dopoldne. To bi se skoraj gotovo tako zgodilo, če ne bi bilo vlaka. Tisto jutro ga je več kot tisoč fantov nestrpno pričakovalo. Toda ure so stekle, don Boska pa ni bilo. Odbilo je dvanajst in do Boska od nikoder. »Toda obljubil je in bo gotovo prišel,« so se tolažili in se niso naveličali čakanja. Končno je prišel ob dveh. Sprejeli so ga z navdušenim ploskanjem, šel je smehljaje sredi teh pogumnih fantov in jim spregovoril v svojem družinskem slogu, kakor če bi govoril svojim dečkom v Oratoriju. Ko se jim je ljubeznivo nasmehnil v slovo in hotel oditi, so ga vsi enoglasno prosili za blagoslov.[38]

Leta 1883 je 24. maj padel na osmino binkošti. Zato so morali praznik Marije Pomočnice obhajati pozneje. Pod tem datumom 24. maja je *Semaine religieuse* iz Nice 9. junija priobčila pesem o don Bosku in njegovih ustanovah.[39] Začela se je s temle opisom svetnika: »Dobrota, preprostost se blestita na čelu tega človeka. Kot svetel Božji žarek, čudovit odsvit njegove svetosti razsvetljuješ pot, ko greš pred vsemi. Prihaja k nam, od Boga poslan. Ni privlačen za oči, vse nas pa priteguje s svojo blagostjo, s svojimi angelskimi krepostmi, ki nas vse osrečujejo. Z njim dihamo čist zrak miru in zadovoljstva. Saj ima tako dobro srce, da očara vse, ko tolaži, in razbremenjena duša sprejema z živo zavzetostjo njegove blage nauke. Govori nam preprosto, ker ve, da beseda prodira v srce, ker jo Bog blagoslavlja. Na glavi se mu blešči svetniški sij ponižnosti, ki ga lepša ljubezen.«

---

[37] J. Riche, *Les Augustines Hospitalières de Versailles* [Bolničarke avguštinke v Versaillesu]. Versailles, tisk Ch. Cloteuax, 1932, str. 118.

[38] Vzgoja je bila takrat prepojena z vero. Stari in častiti msgr. Lanusse, kurat na šoli, je bil zelo zaslužen za vojaščino. Leta 1806 je z vsem navdušenjem vzgojil 25 rodov starešin (*Corriere d'Italia,* 13.–14. oktober 1896). Zvečine so gojenci prihajali iz pripravnice St. Genoveve, ki so jo vodili jezuiti in o čemer bomo kmalu govorili. – Dnevnik hiše Sénislhac se končuje s temle stavkom: »V četrtek 24. maja. To popoldne smo šli vsi ob osmih na obisk k don Bosku.«

[39] Dodatek, št. 40.

Z istim datumom 24. maja je prišlo pismo neke gospe, ki zasluži, da ga spoznamo. Želeli so, da bi obiskal Montmartre. Naj bo pošiljateljica pisma že kar koli, pričakovala je ta prihod, ki je v misli pobudnikov imel zelo značilen pomen. Za nefrancoze je treba podati kako zgodovinsko pojasnilo.

Vzpetina, ki obvladuje Pariz od severa, je bila v antiki posvečena Marsu in Merkurju. Toda pozneje, ko so ta kraj s svojo krvjo posvetili prvi mučenci Galije s sv. Dionizijem, prvim škofom Lutetia Parisiorum, se je ime spremenilo. *Mons Martis* oziroma *Mons Mercurii* je postal *Mons Martyrum* [Gora Marsa oziroma Gora Merkurja je postala Gora mučencev]. V teku zgodovine je ta vzpetina postala kraj toliko verskih in narodnih dogodkov, da so jo začeli imeti za srce Francije in Parižani so jo imeli za zibelko svoje vere. Po neuspehih leta 1870 se je med katoličani oblikovalo prepričanje, da je treba razorožiti Božjo jezo z velikim dejanjem zadoščevanja, pokore in slovesno posvetitvijo celega naroda presvetemu Srcu Jezusovemu. Zamisel se je hitro razširila in se udejanjila v zamisli velikega zadoščevanja svetišča Božjemu Srcu. In kje naj bi ga postavili, če ne na mestu, kjer je utripalo srce zgodovinske Francije? Tako oblikovana ideja je našla pot tudi v narodni zbor, ki je z zakonom 1873 priznal, da je postavitev templja v čast presvetemu Srcu Jezusovemu zadeva javne koristi.[40]

Takoj so začeli priprave, ki so bile sorazmerne z veličastnostjo dejanja. Toda temeljni kamen so položili šele 16. junija 1875. Postavitev temeljev je zahtevala pet let dela, baziliko so pokrili 3. avgusta 1914 in jo posvetili 19. oktobra 1919.

Toda sovražnik vsega dobrega ni počival. Sorazmerno z drzno rastjo zidov v višino in sorazmerno s tem, kako se je francoska pobožnost osredinila v to mogočno središče krščanskega življenja in se širila v vsak kotiček francoske dežele, se je hudobna politika, ki se je začela po padcu Mac-Mahona, ustrašila, ker je imela ta spomenik za izziv reakcije. Boj se je razvijal sedaj podtalno pa spet javno, vse do izbruha velike evropske vojne, ko je najvišji zakon rešitve domovine utišal vsa nezdrava nasprotja. Leto 1883 je padlo v obdobje, ko je zloraba moči radikalcev skušala prisiliti državno zakonodajo k popolni laizaciji, in Montmartre ji je bil trn v peti.

V tej luči bomo bolje razumeli vsebino naslednjega pisma: »Od prvega dne vašega prihoda v Pariz sva jaz in moj soprog, potem ko sva slišala govoriti o vas, vaših ustanovah in vaši ljubezni do mladine, imela edino željo, da bi vas videla in prejela vaš blagoslov. Prepričana o svetosti vašega življenja in vzvišenosti vašega poslanstva sem v vseh cerkvah, kjer je bila nabirka za vaše ustanove, dala svoj dar, bila pri vseh vaših mašah in prejela trikrat iz vaših rok sveto obhajilo. Zadnjikrat sem vas videla v hiši grofice Gontant-Biron. Imela sem srečo, da sem govorila z vami in vas prosila, da bi mene in mojega soproga sprejeli med

[40] Dne 29. junija 1873 je šestdeset poslancev v Paray-le-Monial posvetilo Francijo presvetemu Srcu Jezusovemu.

salezijanske sotrudnike. Toda po zadnjem svetem obhajilu me muči misel, ki vam jo moram razodeti. Čeprav se vam bo to moje pisanje zdelo čudno, sem, oh oče, prepričana, da mi boste zato, ker ste prepolni Svetega Duha in berete vesti, oprostili, da vam pišem. Vi veste, da ne smemo nikdar zavrniti navdihnjenja, ki prihaja od vere in Božje ljubezni. Vsi so vas že prosili in meni je dobro znano, da bi se odpravili k Srcu Jezusovemu na Montmartru, a ste vedno odgovorili ne, da ne bi s tem dali povoda (to mi je v soboto povedal don De Barruel) za prepričanje, da gre za manifestacijo, ki bi bila prej škodljiva kot koristna za izgradnjo spomenika, ki ji sedanja vlada tako zelo nasprotuje. Ne vem, koliko lahko oziri na ljudi in politika vplivajo na dušo, kot je vaša. Gotovo pa je, da ste vi, oče, dolžni, da greste jutri na Monmartre; ne zato, da bi privlačili množice, kar vas že tako preveč otežuje, temveč kot preprost duhovnik, ne da bi o tem obvestili kogar koli. Iti morate v zahvalo Srcu Jezusovemu, ki vam je naklonilo toliko milosti, in da mu ponesete vaš dar, če ne drugo vsaj kos opeke za cerkev v zahvalo za veliko navdušenje, ki vam ga je v tem času izkazal Pariz. V imenu vseh katoliških odborov in gorečih katoličanov vas prosim, da se povzpnete na Montmartre in molite ter prosite presveto Srce Jezusovo tudi za nas vse. Sveti blagoslov, ki ga boste iz višine kripte sv. Dionizija mučenca podelili Parizu, ki vas je tako navdušeno sprejel, bo, o tem smo prepričani, mestu in Franciji povrnil čustvo vere, ponosa in krščanske ljubezni, ki se zdi, da se je v tem času izgubilo.«

Če bi don Bosko sploh kdaj mislil na ta obisk, bi ga branje tega pisma odvrnilo zaradi previdnosti. Na srečo je bil odhod že zelo blizu in ni imel več časa, da bi s sabo prosto razpolagal. Naj bo to v njegovo opravičilo.

V Parizu in zunaj Pariza so zaman čakali na obiske.

V Parizu je še vedno živel nekdanji neapeljski kralj Francesco II. in je stanoval nedaleč od Vie l'Evéque. Dobro je poznal in visoko spoštoval don Boska[41] in je pričakoval, da ga bo obiskal. Ker ni prišel, se je potožil gospe De Champeau. Ta gospa je sklenila, da bo dala don Bosku vedeti za željo in obžalovanje nekdanjega vladarja. Ne vemo, kako se je stvar končala, gotovo pa je, da do obiska ni prišlo.

Škof v Evreuxu msgr. Francesco Grolleau je po grofu De Maistra dal Božjemu služabniku vedeti, da bi ga moral nujno obiskati. Grof je bil namreč škofov vernik. Zato ga je prosil za obisk ne samo v imenu ljubezni Jezusa Kristusa, temveč tudi zaradi vere in spoštovanja, ki ga je don Bosko izrekel pastirjem Cerkve.[42] Grof Waziers je izročil svetniku pozdrave in mu pisal, kako si njegova družina želi njegovega obiska, in mu navedel celo vrsto razlogov, da bi ga

[41] Prim. *Lemoyne*, MB VIII, str. 642–643 [BiS VIII, str. 653–654]. Poročilo, ki ga tukaj podajamo, je prevzeto iz dnevnika Bethfordove.

[42] Dodatek, št. 41.

pridobil.[43] Gospod Maujouan du Gasset si ga je želel v Nantesu, v enem najbolj katoliških mest v Bretanji in v Franciji, kjer je zelo veliko prijateljev njegovih ustanov.[44] Dekan pri sv. Jakobu mu je dajal na voljo svojo cerkev in župnišče[45] v Douaiju. Neka gospa ruskega porekla mu je v pismu iz San Rema, kjer ga je spoznala, predlagala, da bi prišel v Pau.[46] Hčerke sv. Križa so trikrat ponovile prošnjo, da bi prišel potolažit njihovo bolno predstojnico in jim pomagal v njihovih duševnih težavah.[47] Grofica Medu je prosila don De Barruela za don Boskov obisk v konviktu sester Presvetega Srca v Vie Piepus. Vse te in še veliko drugih prošenj je ostalo neuslišanih, ker ni bilo mogoče najti časa.

Imamo še celo vrsto prošenj za obisk, za katere ne vemo, ali so bile uslišane ali ne. Prišle so od skupnosti ali družin in kot razlog navajale izkazovanje spoštovanja kot prejšnja, s pomočjo katerih lahko presojamo predstavo, ki so jo imeli na splošno o don Bosku. Tako so redovnice Matere Božje Rešiteljice želele, da bi jim prišel don Bosko maševat in bi po maši izvedli nabirko za njegove ustanove (Vie Calais dne 23. aprila). Predstojnica Marijinih služabnic ga prosi, da bi prišel blagoslovit njihovo skupnost (Vie Douguay-Touin, dne 24. aprila). Predstojnica v Abbaye aux Bois ga je vabila, da bi prišel maševat v kapelo vzgajališča, kjer častijo Mater Božjo Večne pomoči, ki je nekaj čisto podobnega Mariji Pomočnici (Vie Sèvres, 24. april). V samostanu sv. Klotilde so ga redovnice čakale za zadnjo večerjo, preden bi odpotoval v Turin, in pripravljale svoje duše, da bi ga vredno sprejele (Vie Neuilly, 5. maj). Kneginja De Reggio ga prosi za božjo voljo, da bi prišel blagoslovit nekaj bolnikov.

Mnogi pa ne prosijo za tako veliko uslugo in se zadovoljijo, da moli za namene, ki so mu jih zaupali. »Vi mi lahko ozdravite sina,« mu piše neka mati. »Marija Pomočnica vam ničesar ne odreče.« Neka druga gospa, ki je prejela od don Boska zagotovilo, da bo molil po njenem namenu, bi rada vedela, ali je mogoče, da prosi Boga za milosti, ki naj ji jih nakloni po njegovi priprošnji, kajti »ne bi rada uporabljala vaših molitev, ne da bi imela za to dovoljenje, vendar pa menim, da bi bila uslišana, če bi tako molila«.[48] Neka gospa, ki je zvedela, da je njena sestra Paola Dewarin Lorthiois bila uslišana po priprošnji don Boska po štirih letih, prosi, da bi tudi njej izprosil isto milost, se pravi, da bi imela družino. Msgr. Richard, pomožni škof nadškofa v Parizu in njegov bodoči naslednik, ga je živo prosil, da bi daroval eno mašo za nekega družinskega očeta, ki je ležal bolan v Nantesu. Ko je mašo opravil, mu je poslal sto frankov mašne miloščine.

[43] Dodatek, št. 42.

[44] Dodatek, št. 43.

[45] Dodatek, št. 44.

[46] Dodatek, št. 45.

[47] Dodatek, št. 46 (A–B).

[48] Dodatek, št. 47.

Obenem se je toplo priporočal svetniku v molitev.[49] Gospod Chizeray dobro ve, da don Boska od vseh strani prosijo za molitve. Kljub temu tudi on dodaja prošnjo za molitev zanj in za njegovo družino, prepričan, da so prošnje »svetega duhovnika« pri Bogu zelo uspešne.

Kako zelo so zaupali v učinkovitost don Boskovih molitev! Neki gospodični se je po mnogih neuspelih poskusih, da bi prišla do njega, le posrečilo, da je položila svojo roko v njegovo, ko je odhajal od sv. Sulpicija, in ga prosila za svojega brata. Fant je študiral v Saint-Cyru v vojaški šoli in je bil pred težkimi izpiti. Svetnik naj bi molil v ta namen. Toda potem sta se mati in hčerka vpraševali: »Je sploh slišal prošnjo? Če jo je slišal, ni treba nič drugega. Toda če je ni slišal?« Da bi bila gotova, mu je mati vsa v skrbeh in polna vere pisala v Turin.[50]

V prvi polovici maja je divjal v Franciji divji boj med strankami, v katerem so skrajne stranke pridobivale pripadnike. V sedemnajstem volilnem okrožju se je gospod Calla boril za izvolitev z divjim protiklerikalcem. Drugi krog volitev bi moral biti 20. maja. Kandidatova žena je z globoko krščanskimi besedami priporočila don Bosku molitev za dober izid volitev. Zmaga se je nasmehnila njenemu možu in don Bosko je novico zvedel po svojem prihodu v Turin. *L'Unità Cattolica*, ki je o tem poročala, je tudi izrazila mnenje dobrih, da je treba za zmago dati zahvalo don Bosku, kajti bilo bi nemogoče misliti, da bi zmagali brez posebne milosti Marije Pomočnice, zmago je treba pripisati njegovim molitvam.[51]

Nazadnje moramo omeniti še obiske, ki jih je opravil, pa ne poznamo nadrobnosti, in obiske, o katerih imamo poročila, ne vemo pa natančnega datuma.

Za cerkev sv. Ignacija na Vie Madrid in za župnijsko cerkev Sainte Marie, kjer častijo podobo Marije Pomočnice, lahko samo rečemo, da je bil tam. Na Vie Universite je 18. maja obiskal družino Gautier. Vemo pa samo to, da mu je gospa, ko je prišel, izročila listek z naslednjim napisom: »Iz globine srca se vam zahvaljujem za prihod v našo hišo in kot posebno uslugo prosimo, da bi nam dali spoznati Božjo voljo glede zakona našega dobrega sina in milost, da bi se znali v vsem strinjati z ukrepi Božje previdnosti.« V Vie Jacob je bilo katoliško učiteljišče, ki ga je ustanovila gospodična Désir, da bi vzgajalo krščanske učiteljice za plemiške otroke. Ker so ga voditeljice šole prosile, da bi blagoslovil to ustanovo, je šel tja po 20. maju. Dne 25. maja je maševal v cerkvi sv. Tomaža Akvinskega, o čemer nam priča neka mati, ki je iz njegove »neizčrpne dobrote« prejela uslugo, da jo je v petek po maši sprejel v zakristiji. »Imam močno bolno hčerko,« je dejala, »in tako zelo zaupam v vaše molitve, da sem poiskala vse mogoče poti, da bi prišla k vam, a mi do sedaj ni uspelo. Kleče vas prosim, da bi mi

[49] Dodatek, št. 48 (A–B).

[50] Dodatek, št. 49.

[51] Dodatek, št. 50 (A–B).

dali to upanje pojutrišnjem dopoldne in vam bom ohranila večno hvaležnost«.

Nimamo točnega datuma obiska v šoli sv. Genovefe v Vie Lohmond. To je bil velik zavod, kjer so poučevali jezuiti, ki so, kakor pravimo mi, v klasičnem liceju pripravljali mlade zlasti za vojaške šole. Po izgonu jezuitov so prevzeli vodstvo sveti duhovniki, med njimi opat Odelin, ki je bil kaplan šole. Ministrski predsednik Jules Ferry je pooblastil dve slavni imeni, opata Cossona in Joubelta, da sta ostala tam, dokler bi bilo na šoli še kaj učencev.

Kaplan Odelin se še vedno živo spominja sprejema in tudi da je potekal meseca maja.[52] Don Bosko je dobil gojence, zbrane v govorilnici. Ker je imel pred seboj sinove bogatih družin, jim je govoril o zadovoljstvu, ki ga človek čuti, če skrbi za zapuščene. Spodbudil jih je, da bi izpolnjevali dolžnosti, ki jim jih narekuje njihov položaj v družbi, in da bi ohranili nedotaknjeno vero svojih prednikov in učiteljev. Ko se je že hotel posloviti, se je sin nekega cesarskega generala, ki mu je jecljanje verjetno zapiralo pot k napredovanju, vrgel pred njega na kolena in z glasom, ki ga kaplan imenuje nepozabnega, prosil: »Oče, zaupam vam. Ozdravite me, prosim.« »Sinko, mu je odgovoril don Bosko, »imejte zaupanje v Boga in ga prosite in vas bo ozdravil.« Pravi evangeljski prizor, ki pa nas pušča z neuresničeno željo, da bi vedeli, kako se je zadeva končala.

Od tam ga je msgr. Odelin povedel na obisk Katoliškega inštituta. Deset minut, kolikor je trajala vožnja, je don Bosko hvalil pomen višje izobrazbe, zlasti duhovnikov in dejal: »Nič ni za duhovnika bolj mučno kot opravek z zapleteno vestjo.« Veliko študentov, duhovnikov in laikov je po domače obdalo »svetnika iz Turina«. Na žalost se je naš monsinjor takoj vrnil v Vie Lohmond in pustil don Boska samega s tajnikom.

Nedatiran je še neki drug obisk, ki mu je sledil velik čudež. Na Vie Sèvres, nedaleč od Jossove knjigarne, je Jezusova cerkev. Don Bosko je opravil v tej cerkvi sveto mašo. Ko pa je zapuščal cerkev, je naletel na bolnico na invalidskem vozičku. Vozil jo je slovit znanstvenik, zgodovinar Bastilje Funk-Brentano iz Francoskega inštituta. On sam nam je pripovedoval, kaj se je zgodilo.[53]

Gospa Gérard je bila že dolga leta priklenjena na ležalnik. Zgodovinarjeva mati je, kljub temu da jo je že dolgo gledala v tem stanju, še vedno čutila globoko sočutje. Kot žena vere in zelo pobožna je slišala o don Boskovih čudežih in pri tem mislila na ubožico. Toda kako naj pride do njega? Nekoč so ji sosedje povedali, da bo naslednjega dne v Jezusovi cerkvi maševal don Bosko. Prišel je trenutek preizkušnje. Žena je takoj poslala sina, da je najel invalidski voziček. Nato mu je ukazala, naj naloži nanj bolnico in jo zapelje v cerkev, kjer je don Bosko.

Mladi študent, ki je obiskoval šolo za paleografijo, je pustil ob strani sre-

[52] Prim. *Semaine religieuse* iz Pariza, 8. februar 1930 in francoski *Salezijanski vestnik*, maj 1930.

[53] Francoski *Salezijanski vestnik*, oktober 1930.

dnjeveške kodekse in se lotil dobrega dela. Previdno je s pomočjo prijateljev v pritličje privedel bolnico, za katero se ne ve več, kakšno bolezen je imela, jo položil na voziček in se počasi, zelo počasi odpravil na pot, kakor delajo varuške z otroškimi vozički. Počakali so pred vrati cerkve do konca maše. Končno je prišel don Bosko, pristopil h Gérardovi, ki je v kratkih besedah opisala zgodbo svoje bolezni in mu izrazila vse svoje zaupanje. Božji služabnik je skupaj z njo zmolil nekaj molitev in ji podelil blagoslov. Tedaj je sedla, potem vstala, stopila na noge in začela hoditi. Po nekaj težavah z ravnotežjem je vsa vesla stekla domov.

Don Bosko je medtem že odšel, Brentano pa je še ves iz sebe stal ob praznem vozilu, dokler se končno tudi sam ni vrnil in odpeljal voziček nazaj svoji materi. Ozdravljenje je bilo popolno in trajno. Še dolgo je vsako jutro videval čudežno ozdravljeno gospo, kako je hodila v *Gayne-Petit,* veliko modno trgovino, kjer je dobila zaposlitev.

Grofica Riant je napisala pismo, vendar je nakazala samo dan. Njen mož grof je že več let živel med posteljo in ležalnikom. Don Bosko ga je obiskal in blagoslovil. Bolnik se je po blagoslovu dvignil in začel hoditi. Ni sicer popolnoma ozdravel, vendar dovolj, da se je posvetil dobrodelnosti in študiju. Obljubil je tisoč frankov na mesec za celo leto, če se mu bo stanje izboljšalo. Izboljšanje je bilo tako očitno, da se je čutil obveznega izpolniti dano obljubo. Ko je grofica don Bosku poslala drugi obrok plačila, mu je priporočila sina, ki je zbolel. Don Bosko se ji je zahvalil in vlil novega upanja v mogočno priprošnjo Marije Pomočnice.[54]

Iz časopisov in pisem smo dobili številna poročila o zasebnih obiskih pri družinah, kjer je z blagoslovom storil toliko čudovitih stvari, ki jih niti ne moremo številčno določiti ali opredeliti, za kaj je pravzaprav šlo. Ponižnost in pravilnost sta zahtevali zadržanost. Vendar zaradi krajevnih in časovnih podatkov ne moremo zanikati resničnosti. Tako neko pismo iz Quimpera don Rui dne 8. oktobra 1894 poroča o gospe, ki jo je don Bosko blagoslovil v Parizu in je ozdravela od telesnih bolečin in duševnih tegob. Pozneje je svetnik zagotovil spreobrnjenje, ki se je zdelo zelo težko, toda njegovo predvidevanje se je po enajstih letih uresničilo. Grofica d'Eu, hči brazilskega cesarja don Pedra, je imela bolnega sina, ki naj bi postal prestolonaslednik tega velikega cesarstva. Povabila je don Boska v svojo hišo, don Bosko je sina blagoslovil in bolnik je takoj občutil izboljšanje. Vendar ni prišlo do končnega ozdravljenja. Meseca avgusta je družinski kaplan pisal don Rui in ga v materinem imenu prosil za molitve, obenem pa je opisal nič kaj zadovoljivo stanje princa. Don Bosko je grofici zagotovil molitve zanjo in za vse njene.[55] Ozdravljenemu princu je don Bosko pozneje poslal

[54] Dodatek, št. 51 (A–B).

[55] Dodatek, št. 52 (A–B).

kak spis in od njegovega vzgojitelja zvedel, da se je mati vrnila v Rio de Janeiro in govorila vladarju o njem. Tako ona kakor tudi njen mož sta se čutila počaščena, da sta bila vpisana med prve salezijanske sotrudnike v Braziliji.

Še močnejši je naslednji dogodek. Nekega večera so don Boska poklicali, da bi šel blagoslovit bolnega dečka, starega dvanajst ali trinajst let. Odgovoril je, da bo prišel in ga blagoslovil, vendar z enim pogojem. »Kakim?« so ga vprašali starši.

»Da mi bo jutri prišel ministrirat.«

»To je vendar nemogoče,« so vsi enoglasno odgovorili. »Saj je bolan že toliko časa in to težko bolan.«

»Če hočete, da pridem, mi morate dati svojo besedo.«

»Če tako hočete, vam jo damo.«

V bolnikovi hiši je bilo več uglednih oseb, med drugimi neka gospa iz Bogotá, glavnega mesta Kolumbije. Imenovala se je Ortega in je bila hčerka zdravnika. Don Bosko je pristopil k bolniku in mu rekel: »Poklicali so me, da bi te prišel blagoslovit. Vendar nisem hotel priti, razen če bi mi jutri prišel ministrirat v cerkev (in mu je povedal v katero). Če mi to obljubiš, te bom blagoslovil.«

»Kako naj to storim, ko sem že toliko časa v tem stanju?«

»Imej vero in mati Božja Marija ti bo gotovo dala moči, da boš prišel.«

»Prav, obljubljam vam.«

»Tako je prav. Sedaj bova zmolila kratko molitev in potem ti bom podelil blagoslov.«

Don Bosko ga je blagoslovil. Naslednje jutro, ko je prišel v imenovano cerkev, ga je deček že čakal. Bil je popolnoma ozdravljen. Dogodek je v Parizu vzbudil posebno pozornost in navdušenje. Še več. Ko je gospa iz Kolumbije pisala o tem dogodku svojim sorodnikom, je tam vzbudil veliko zanimanje, da bi v Kolumbijo čim prej prišli don Boskovi sinovi. Don Rua, ki poroča o tem, je dodal: »Jaz sem to slišal tako-pripovedovati v Parizu, kjer sem bil nenehno zaposlen z don Boskovim dopisovanjem, pri čemer so mi pomagali štirje tajniki, ki so bili neverjetno delavni.«[56]

Še o nekem drugem dogodku poroča don Bologna. V Courtraiju v Belgiji je gospod De Bien tožil zaradi svojega bolnega sinčka. Telo ubogega malčka je bilo tako pokrito z izpuščaji, da ga je bila groza pogledati. Oče, ki je slišal, kaj je don Bosko delal v Parizu, mu je pisal in se mu priporočil. Svetnik mu je odgovoril, da naj opravi devetdnevnico v čast Mariji Pomočnici in počaka. Deveti dan pobožnosti, ko so bili vsi družinski člani zbrani pri mizi, je dečka napadla silna griža. »Kar plaval je v nesnagi,« je pripovedoval oče. Toda od takrat je zdrav kot riba.

Obisk 18. maja smo ohranili za konec tega poglavja. Kneginja Margherita

[56] Prim. *Summarium sup. vurt.*, št. XVII, 30.

d'Orléans, sestra pariškega grofa Luigija Filippa Alberta in druga žena kneza Ladislava Czartoryskega, je povabila Božjega služabnika maševat v bratovo palačo Lambert.[57] Ko so o tem obvestili brata, ki je bil odsoten, je odgovoril, naj prosijo don Boska, da bi odložil obisk, dokler se on ne vrne. Po njegovi vrnitvi je don Bosko izpolnil obljubo. Pričakovalo ga je sedmero knezov. Vsi, tudi pariški grof, so prejeli sveto obhajilo, dobili blagoslov in spoštljivo poslušali njegovo besedo. Ministrirala sta mu knez Czartoryski in njegov sin Avgust. Ta je tri leta pozneje postal salezijanec in je don Lemoynu pripovedoval, da gospodje Orléanski v Parizu niso nikdar pripravili tako slovesnega sprejema drugim knezom, kakor je bil ta v čast don Bosku. Tako da se je hiša Orléans, kakor je povedal Avgust, držala svojih kraljevskih navad. Na tako jasna znamenja vere in pobožnosti je don Bosko namigoval, ko je ob odhodu iz Pariza dejal svojemu spremljevalcu: »Če bi v Franciji bili voditelji naroda ljudje, kakor je ta, bi vera imela svoje častno mesto.«

V ta čas sodi začetek poklica Avgusta Chartoryskega. Srečanje z don Boskom v običajnem bivališču družine v Parizu je bilo odločilno. Knez oče je želel sprejeti don Boska v svoji hiši iz domoljubnih razlogov: Želel je pritegniti pozornost Božjega služabnika na njegovo nesrečno Poljsko v želji, da bi poslal svoje sinove v poljske kolonije. Znano je, da so se Poljaki, potem ko so razkosali njihovo deželo, razpršili po vseh gostoljubnih deželah in tako ustvarili diasporo, ki je močno podobna judovski. Sin Avgust je, gnan po nevidni sili, prosil svojega očeta, da bi pravočasno povabil Božjega služabnika, ne da bi čakal na odhod iz Pariza. V globini svoje duše je mladi gospod že več let slišal glas, ki ga je klical k življenju večnega združenja z Bogom, in sedaj je nedoločno čutil, da se bliža trenutek odločitve.

Prve svetnikove besede so napravile nanj globok vtis. Don Bosko ga je pozdravil, rekoč: »Že dolgo sem vas želel spoznati.« Po maši se ni mogel več ločiti od njega. Gledal ga je v obraz, opazoval njegove gibe, poslušal hlastno njegove besede. O poklicu niso spregovorili besedice. Toda kneza je njegova pojava tako prevzela, da si je začel z njim dopisovati in mu je pogosto pošiljal darove. Prvi lastnoročni don Boskov dopis don Avgustu je zahvala z datumom 4. oktobra 1883. Pisana je v francoščini in se glasi: »Z globoko hvaležnostjo sem prejel vsoto tisoč lir, ki jih je vaša uglednost želela poslati našim sirotam. Jaz in naši dečki bomo molili in darovali sveto obhajilo po namenu gospoda kneza za milosti

[57] Obisk je potekal v Hótel Lambert, kakor je to potrdila kneginja Blanche d'Orléans, Margheritina sestra, kar je razvidno iz pisem meseca marca tistega leta, ki jih hranimo v našem arhivu. Isto je potrdila tudi markiza (Château du Cormier, Charente Inférieure), ki je na srečo našla medaljo, ki jo je don Bosko izročil njeni materi v Hótel Lambert ter jo pospremila s pripisom, ki nam ima tudi datum: *Blagoslovljena od don Boska 18. maja 1883.* (Pismo don Auffrayju, 15. april 1934). Ista gospa je že 25. marca pisala drugo zanimivo pismo o srečanju svojega očeta v hiši knezov Chartoryskih (Dodatek, št. 53).

in blagoslov.« V našem pripovedovanju ga bomo še velikokrat dobili pri don Bosku, preden bo napočil dan njegovega vstopa kot aspiranta v salezijansko družbo.[58]

To, kar smo pripovedovali in o čemer bomo še govorili, se zdi, kot da se dogaja v srednjem veku, v resnici pa se je dogajalo v Parizu, velikem ognjišču modernega laicizma. Znamenje, da tudi takrat hudo ni zadušilo dobrega. Don Bosko ni francoske prestolnice nikdar ocenjeval tako, kot to delajo nekateri pisatelji, ki jo prikazujejo kot središče zavrženosti in mesto pogubljenja. Leta 1884 je v Rimu srečal opata sulpicijanca Mourreta. Pogovor je nanesel na njegovo potovanje v Pariz. Takrat je vzkliknil: »Oh Pariz, Pariz! Kako globoki spomini so ostali v mojem srcu. Kako dobri prebivalci! Kakšna srca!«[59] Zdi se, da je treba poudariti, da je Pariz mesto nasprotij. Veliko dobrega je tam in gotovo ne manj kot hudega. Toda dobro je po svoji naravi bolj tiho, ne kriči in ga zato manj poznamo. Don Boskov obisk je bila priložnost, da se je dobra stran te velike prestolnice pokazala v svoji najlepši luči.

[58] Prim. Kanonik doktor G. LARDONE;; *Il servo di Dio Principe Augusto Czartoryski* [Božji služabnik knez Avgust Czartoryski], salezijanski duhovnik, Turin S.E.I., 1930.

[59] Francoski *Salezijanski vestnik*, junij 1931.

7. POGLAVJE

PARIZ – KONFERENCE

Po italijanski navadi imenujemo tukaj konference, čemur v Franciji pravijo *sermons de charité* [govori o krščanski ljubezni], se pravi družinski pogovori, v katerih poslušalce pozivajo k delom krščanske ljubezni, tako da jim prikažemo naravo, položaj in potrebe dobrodelne ustanove. Don Bosko je tako govoril v Parizu z več prižnic in pri tem uporabljal preprost jezik brez okraskov, obenem pa prisrčen in odkritosrčen, ki je budil ganjenost. O don Boskovih konferencah v Parizu nam poroča oče Felice Giordano iz reda Marijinih oblatov, kakor je on slišal v Nici od nekega francoskega gospoda, kar se nam zdi zelo primerno za poročanje.[1] – Mi v Parizu, je pripovedoval ta gospod, imamo gluha ušesa za slavne govornike. Da nas zdrami iz take brezbrižnosti, je potreben don Boskov obisk. »Don Bosko prihaja,« je vest, ki se povsod razlega, in visoka pariška družba se zgane: vsi bi ga radi videli in slišali. Ko stopi na prižnico, ne kaže prav ničesar, kar bi privlačilo množice: revno oblečen, dobrohoten izraz na obrazu, preproste besede so vsa njegova govorniška oprema. Pa ni niti enega, ki bi negodoval, nasprotno, vsi ga poslušajo v spoštljivi tišini. Podaja zgodovino svojih oratorijev, svojih zavodov, svojih misijonov in pri tem navaja dogodke, ki jih vsi radi poslušajo. Govori počasi in mirno, tako da mu lahko vsi sledijo. Nihče se ne pohujšuje zaradi tujega naglasa in čudnega besednega reda. Govori iz srca in srce posluša, ne uho. Navadno pridejo solze v oči in potem se doma ne govori o drugem. Zadosti je, da don Bosko odpre usta, in že je najbolj spoštovan in občudovan človek. – Po teh besedah francoskega plemiča redovnik nadaljuje in pravi, da so to dogodki, ki jih moremo brati samo v življenjepisih svetnikov, kajti svetniki so polni Boga in iz njih govori Bog in ne človek.

Njegova prva konferenca je bila v Notre-Dame des Victoires – pri Naši ljubi Gospe Zmagovalki, kar pomeni za Parižane isto kot Marija Tolažnica za Turin-

[1] Pismo don Rui, 25. marec 1888.

čane. Neki novejši zgodovinar pravi, da to cerkev obišče po šest tisoč vernikov na dan. *Ex voto* [zahvalna besedila] dobesedno pokrivajo stene vse do stropa in se širijo sedaj tudi v zakristijo.[2] Tu ima svoj sedež nadbratovščina *Maria Refugium Peccatorum* [Marija Pribežališče grešnikov].

Prav tako mašo za spreobrnjenje grešnikov je šel don Bosko opravit v soboto 28. aprila zjutraj. K oltarju sta ga spremljala domači župnik in opat Sire. Po pričevanju očividcev niso nikdar videli zbranih toliko ljudi kot ob tej priložnosti. Maša se je začela ob devetih, toda že ob sedmih ni bilo več prostora. Takšna množica je v mislih tistih, ki so prihajali vsako soboto, vzbujala začudenje pa tudi obžalovanje, da niso mogli priti v cerkev. Neka ženica je nekemu, ki jo je vpraševal, kaj se dogaja, odgovorila: »To je maša za grešnike, ki jo daruje svetnik.«

Don Bosko je govoril po evangeliju. Besedilo njegovega nagovora se je izgubilo. Časopisi so se omejili na poročilo, da je govoril o krščanski ljubezni in o namenu njegovih ustanov. Medtem ko je delil obhajilo, se mu je zgodilo, kar smo že poročali:[3] nenadna prikazen Luigija Colla. To videnje ga je raztreslo: obhajilna miza, verniki, duhovniki, vse je izginilo izpred njegovih oči, on pa je stal s pripravljenim palcem in kazalcem, kakor bi hotel vzeti iz ciborija hostijo, ne da bi dvignil roko. Okoli stoječi se niso zavedeli ničesar, zlasti niso slišali notranjega razgovora, o katerem smo že pisali. Zato so župnijski duhovniki, ki so mislili, da je utrujen, šli obhajat, medtem ko so drugi pristopili in ga odvedli k oltarju. Ko se je spet ovedel, je bil pred njim misal.

Po maši je nesporazum povzročil hrupen prizor. Ker se je župnik zbal, da ga bo množica potegnila za seboj, ga je hotel spraviti na varno v zakristijo. Tedaj se je neka gospa, ki si je to razlagala kot ljubosumnost zaradi svetnikove ljudskosti, zganila in odločno stopila naprej. Prijela je don Boska za roko in ga povlekla za seboj v sredo ljudstva ter tako pokazala svojo grajo nad nespoštovanjem do njega. Župnik je osramočen krepostno molčal, tudi iz spoštovanja do osebe, ki mu je zadala to ponižanje. To je bila gospa Cessac, plemenita gospa, nekoč dvorna dama cesarice Evgenije. Njen mož je v času cesarstva zasedal visoke položaje. Don Boska je cenila do take mere, da mu je zaupala vse svoje skrivnosti. Zdi se, da je prejela od njega veliko pisem duhovnega vodstva. Tako so govorili, vendar do sedaj nismo mogli dobiti niti enega. Da bi v Parizu mogla biti pri svetnikovih mašah, si je nalagala dvojno odpoved: da je vstajala zgodaj in da se je podvrgla tudi večurnemu čakanju. Njena kočija mu je bila vedno na voljo. Bila je zelo izobražena plemkinja, moške nravi in je znala prav kraljevsko ravnati z vsemi vrstami ljudi. Pri don Bosku pa je pozabila na vso etiketo. Tudi don Boskovi sinovi so smeli, ki so bili v Ménilmontantu, prihajati k njej ob kateri koli uri. Vedno jih je ščitila in delila obilno miloščino.

---

[2] G. Breffy, *Notre-Dame des Victoires*, Paris, 1925.

[3] Prim. MB XV, str. 88 [BiS XV, str. 59].

Množica ni polnila samo cerkve, temveč je bila razporejena po celem trgu Petits Pères,[4] kamor se odpirajo glavna vrata cerkve. Ko je don Bosko stopil ven, je bil promet prekinjen.[5]

Premnogi, ki jim je bil onemogočen vstop v cerkev Marije Zmagovalke, so si zagotovili prostor v cerkvi sv. Magdalene. To je največja in najbolj aristokratska cerkev v Parizu. Tu nastopajo najboljši govorniki. Don Bosko si verjetno ne bi upal govoriti iz tako slavnega prostora, če mu ne bi dal pobude sam nadškof. V avdienci, ki mu jo je naklonil kardinal, mu je sam od sebe svetoval, da naj napravi nabirko za svoje ustanove pri sv. Magdaleni in naj pripravi kratek nagovor. Don Bosko se je na začetku branil, da bi govoril pred tako izbranim občinstvom, in to utemeljeval z nezadostnim znanjem francoskega jezika. »Ne, nikakor ne,« mu je odgovoril kardinal. »Govorite, govorite! Pariz bo vam bolj verjel kot drugim.« To je bila zares izredna pozornost, ki ga je močno ganila. Zato je odgovoril z enako pozornostjo in v Parizu nikdar ni prosil za pomoč za gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Tri naloge so bile takrat glavna skrb kardinala Guiberta: svetišče na Montmartru, organizacija svobodnih šol in Katoliški inštitut. Zato je moral šteti ponudbo nabirke v eni od najbogatejših cerkva prestolnice za veliko uslugo, verjetno tako veliko, da ji ni primerjave v zgodovini.

Časopisi so 28. aprila naznanili konferenco z obširnimi podatki o življenju in ustanovah pridigarja.[6] Konferenca naj bi se začela ob treh popoldne. Toda ljudje so v gneči, ki je niso delali samo preprosti ljudje, temveč tudi plemiči, čakali že od enih. Usoda tistih, ki so prejšnji dan prišli v zadnjem trenutku in so morali ostati pred vrati, jih je izučila, da si je treba pravočasno priskrbeti prostor v cerkvi, pa naj bo že kjer koli, samo da je. Ker so predvidevali velik naval, so iz cerkve odstranili vso opremo, ki ni bila nujno potrebna. Tisti, ki so delali don Bosku pot skozi gnečo, so se pošteno spotili. Neki moški visoke in mišičaste postave se mu je ponudil za to uslugo. Don Bosko je stopil iz kočije, ko mu je ta gospod ponudil roko z namenom, da bi ga podpiral in ga branil pred množico. Svetnik, ki je menil, da je Francoz, se mu je ljubeznivo zahvalil, ta ga je pa v piemontskem narečju vprašal, kako mu kaj gre. Don Bosko ga je pogledal prijetno presenečen, vendar ga ni prepoznal.

»Ali me ne poznate?« ga je oni vprašal. »Pa se večkrat vidiva.«

»V tem trenutku,« je odvrnil don Bosko, »imam utrujeno glavo. Ne bi mogel povedati.«

---

[4] Tako so imenovali v starih časih ljudje avguštinske redovnike, ki so 1629 zagradili cerkev.

[5] Eden izmed kaplanov, ki na dan konference ni mogel govoriti z don Boskom, mu je pozneje pisal pismo, polno spoštovanja (Dodatek, št. 54).

[6] Kot primere člankov o don Bosku, ki so jih tiste dni objavljali časopisi v Parizu, bomo navedli nekaj primerkov v Dodatku. Tukaj bomo začeli s člankom, ki je izšel v katoliškem *Universu,* 20. april (Dodatek, št. 55).

»Jaz sem vendar Turinčan … Buscaglione.«

»No, sedaj se spominjam.«

Komendator Buscaglione je bil profesor na univerzi v Rimu, direktor agencije Stefani, španski konzul in član Velikega Orienta turinskih prostozidarjev, vendar je globoko spoštoval don Boska in v predavanjih je skušal spoštovati vest svojih slušateljev. Ko je v Neaplju zbolel, so skrbele zanj sestre in nekaj ur pred smrtjo je dal poklicati duhovnika. Njegovi stiki z don Boskom so mu bili v veliko korist.

Obdan, podpiran in zavarovan od skupine teh prostovoljcev, je le počasi napredoval do prižnice, medtem ko so vsi, ki jim je uspelo, lovili njegove roke in jih poljubljali. Končno je prišel gor, se v pozdrav lahno priklonil, sedel in z očmi premeril množico, ki je strmela vanj. Kdo drug bi se s tako oslabelimi telesnimi močmi, s tako nezadostnim znanjem jezika, poleg tega še tujec in Italijan, pred tako številnim in tako izbranim občinstvom čutil nemočnega, da bi spravil skupaj nekaj stavkov in prosil miloščino; verjetno bi se skušal čim prej rešiti tako neprijetnega položaja. On pa je nasprotno, ne da bi izgubil trohico svoje običajne mirnosti, v globoki ponižnosti, ki iz ljubezni do bližnjega prosi pred to množico, imel precej dolg nagovor. Njegov slabotni glas gotovo ni dosegel vseh, kljub temu se ni pokazalo niti najmanjše znamenje nezadovoljstva in ugovora, kot je navadno v takih primerih. Govoril je počasi, zelo počasi in jasno izgovarjal besede, tako da je bilo mogoče brez težave zapisati vse, kar je povedal. Tako je urednik rojalistične *Gazette de France* in še kak stenograf z lahkoto zapisal vse, kar je povedal.[7] Tu podajamo italijanski prevod in dajemo v oklepaj nekaj stavkov, ki jih je opustil *Semaine Catholique* iz Pariza, ki je prav tako prinesel govor.

Gospodje!

Globoko sem presunjen ob pogledu na tako številno poslušalstvo in ne vem, kako naj odgovorim na tolikšno prizadevnost. Meni je v neizrečeno zadovoljstvo, da lahko govorim tako izbranemu zboru katoličanov. Govoriti moramo o naši mladini.

Po besedah enega vaših najuglednejših prelatov, msgr. Dupanloupa, bo družba dobra, če boste poskrbeli za dobro vzgojo mladine. Če jo boste pustili iti za zlom, je družba izgubljena. Ko mi govorijo o mladini, je dejal neki sveti duhovnik, nočem slišati lepih besed in načrtov, temveč sadove, ki smo jih dosegli z vzgojo. Skušal vam bom na preprost način pokazati, kaj nam je Božja previdnost omogočila narediti z mladino. Vaša srca se bodo raznežila.

Gotovo se boste zavzeli za vaše zapuščene sirote. Nočemo ohraniti, vzgajati in poučevati samo tiste, ki jih že imamo, temveč hočemo pritegniti še veliko drugih. Preden vam bom predstavil naše ustanove, vam bom povedal, kako bi rad poravnal svoj dolg do vas.

[7] V Dodatku (št. 56) podajamo francosko besedilo, ki je bilo objavljeno skupaj z drugimi spisi o don Bosku v *Gazetti* v izrednem dodatku. V tisku so stvari delno popravili, toda slog je izviren, pa tudi besedišče je pristno.

Po posebni dobroti svetega očeta imam pooblastilo, da vsem vam, ki ste zbrani na desnici Boga očeta, in vašim družinam podelim blagoslov s popolnim odpustkom. Jutri bom daroval sveto mašo po namenu vseh, ki sodelujejo pri naših ustanovah, zlasti še za naše dobrovoljne nabiralke, za gospoda župnika in za vso župnijsko duhovščino. Prosil bom, da vam Bog vsem podeli svoje posebne milosti. Bog naj vas potolaži, vas napolni s svojimi milostmi in pomaga meni, da se bom znal primerno izražati pred vami.

Prvo, kar zahtevamo od človeka, ki govori o velikih načrtih svojega dela, je, da nam pove svoj namen. Kar zahtevamo od njega zatem, so sadovi, ki jih je dosegel. Na obe vprašanji bom odgovoril tako, da bom razložil splošni namen naše ustanove.

Ko govorim o mladini, nimam v mislih tistih, ki jih skrbno vzgajajo dobro stoječe družine v zavodih in kolegijih, temveč govorim o zapuščenih otrocih, ki brez dela blodijo po cestah in ulicah, po trgih in poteh. Govorim samo o teh zapuščenih bitjih, ki postajajo prej ali slej bič družbe in gredo napolnjevat ječe.

V Turinu sem pri izpolnjevanju duhovniškega poslanstva v ječah ugotovil potrebo po ustanovi, kakršna je moja. Med jetniki sem naletel na množico fantov, ki so izhajali iz bednih družin. Jasno je bilo, da se fantje ob ustrezni vzgoji ne bi prepustili slabemu. Prav tako sem prepričan, da bodo, ko bodo prišli iz ječe in bodo spet prepuščeni sami sebi, prav tako slabo končali, medtem ko bi jih, če bi se kdo zavzel zanje in jih zbiral ob nedeljah, mogoče še rešili pred zlom.

Da dosežemo dobre uspehe, zlasti če smo brez sredstev, se je treba lotiti dela z zaupanjem v Gospoda! Tako smo začeli naš praznični oratorij. Poleg naših fantov, ki so prišli iz ječ, smo takoj začeli zbirati klateže. V razmeroma kratkem času smo postavili hišo, kjer smo jih zbrali lepo število, nakar smo hišo in dvorišče obdali še z zidom. Potem smo se s pomočjo fantov iz premožnih mestnih družin začeli truditi za te uboge sirote in jih začeli vaditi v telovadbi, teku, deklamiranju in prireditvah ter jim po zajtrku in kosilu pripravili veliko zabave. Prvi sadovi našega truda so mi pokazali, da delo prihaja od Boga.

Ko smo dobili kapelo, so nekateri duhovniki prihajali spovedovat, in medtem ko so se nekateri pod vodstvom naših sodelavcev zabavali, so se drugi spovedovali in prejemali sveto obhajilo. Ob določeni uri je znamenje z zvoncem končalo zabavo in vsi skupaj smo odšli k pobožnim vajam. Na tak način smo popolnoma izpolnili ves čas od jutra do kosila. Do dveh so bili nato svobodni, ob dveh pa se je spet začelo; cel popoldan smo uporabili za krščanski nauk, večernice, blagoslov in zabavo.

Bogati fantje, zaposleni pri našem delu, so posvečali dobršen del prostega časa iskanju dela za naše sirote. Obiskovali so gospodarje, mojstre in trgovce in jim je uspelo zaposliti veliko število.

Kmalu so nam priskočile na pomoč gospe, ki so skrbele za obleko naših ubogih dečkov. (Naša ustanova je dosegla dvojen cilj: pritegnila je klateže in vzela v zaščito fante, ki so prišli iz ječ). Med klateži v Turinu je veliko večjih fantov, ki so zelo malo izobraženi. Toda ko so prišli v oratoriju v stik z manjšimi dečki, ki so znali več kot oni, jih je postalo sram zaradi njihovega neznanja. Zato smo prišli na misel, da bi pripravili zanje posebne šole. Tako smo imeli ob večerih zadoščenje, da smo zbrali od 150 do

200 fantov, ki so potem sami od sebe prihajali k nam in nas prosili za spoved in obhajilo. (Na tak način smo jih rešili prav z roba prepada). Malo pozneje smo že uvedli dnevne šole.
Na svojih sprehodih po mestu sem naletel na fanta brez vseh sredstev in ga vprašal:
»Hočeš delati?«
»Da,« je odgovoril, »toda ne vem, kam naj se obrnem.«
»Ti bom jaz povedal.«
»Ne bodo me sprejeli, ker sem preslabo oblečen.«
»Pridi z menoj, te bomo oblekli.«
Vsi so rade volje šli z menoj. To je celotna zgodovina naših oratorijev, ki jim pravimo zavetišča ali sirotišnice.
Zatem smo uvideli, da Italija potrebuje poštene poljedelske delavce. Zato smo v Italiji, Franciji in zlasti v Španiji in Južni Ameriki začeli organizirati poljedelske sirotišnice. Dobri uspehi našega prizadevanja so nas napotili, da bi s pomočjo Družbe sester Marije Pomočnice poskusili z istimi šolami tudi pri dekletih. Uspelo nam je.
Nadaljnja zgodovina bi bila predolga. Skušal bom odgovoriti na vaše vprašanje. So uspehi zadovoljivi? Mirne duše lahko odgovorim, da so. Naši zavodi so se razmnožili povsod v Italiji, Franciji, Španiji in zlasti v Ameriki. Naj vam povem samo o Franciji. Zavod v Nici ima 230 gojencev. V La Navarru v okraju Crau imamo 120 fantov, ki so zaposleni s poljedelskimi deli. V Saint-Cyru imamo veliko sirotišnico za uboge in zapuščene deklice. Poleg cerkve in šole, kjer so vse skupaj, se zaposlujejo z deli, primernimi zanje. Čez dan se učijo vrtnarjenja, zvečer pa šivanja. V Marseillu imamo zavod za 300 konviktovcev in več kot 150 zunanjih prosi za sprejem. (Ni dovolj prostora, čeprav smo zgradili velika poslopja. Prav zato imamo težke dolgove, ki jih je treba plačati. Gotovo nam bodo priskočili na pomoč, ker smo delali za večjo Božjo slavo, za korist družbe in za zveličanje duš.)
Medtem ko so se naše dejavnosti vedno bolj množile in razvijale, smo na eni strani ugotovili, da je veliko sirot sposobnih za šolanje, z druge strani pa smo videli potrebo po zvišanju števila naših katehistov, učiteljev, asistentov. (Z Božjo pomočjo smo ustvarili novo ustanovo, ki je uskladila naše možnosti s potrebami naših fantov in družbe. Tako imamo v naši hiši višje splošnoizobraževalne tečaje.) V kratkem času smo vzgojili lepo število učiteljev in asistentov za prve razrede.
Bog je blagoslovil našo vztrajnost in naše napore tako, da smo do danes dali Cerkvi in našim ustanovam veliko število duhovnikov, ki z vso gorečnostjo vodijo naše hiše. Gojencem, ki niso poklicani za duhovništvo, omogočamo usposabljanje po njihovih sposobnostih.
Naše delo teče. Toda pri tem že veliko naših fantov-sirot zavzema pomembna mesta na univerzah in akademijah. Zasedli so leposlovne, znanstvene, politične, medicinske stolice. V vseh vejah svobodnih poklicev, kjer delujejo, se ponašajo z vzgojo, ki so jo sprejeli. Število hiš, ki smo jih ustanovili, dosega velikansko število sto štiriinsedemdeset. Vsako leto sprejmemo 150 tisoč gojencev in število tistih, ki vstopajo in odhajajo, je med 34 do 40 tisoč. Vsako leto čutimo zadovoljstvo, da smo sodelovali pri rešenju teh duš, ki smo jim mi omogočili, da služijo Bogu, veri, domovini, družini in družbi.

(Po zaslugi fantov, ki so bili vzgojeni v naših ustanovah, se je dvignilo število misijonarjev, z njihovo pomočjo cvetijo ustanove v Franciji, Italiji, Španiji, Braziliji, v Republiki Argentini in celo v oddaljenih pokrajinah Patagonije.)
Pri takem širjenju pa se množijo tudi potrebe in težave z denarjem. Do sedaj smo vzdrževali vse te fante. Kako nam je to uspelo? To je velika skrivnost, ki bi vam jo rad razodel. Revež brez vseh materialnih sredstev sem ustanovil in vzdržujem vse te mnogovrstne vzgojne zavode. Kako je to mogoče? To je skrivnost Božje dobrote. (Bogu je bilo po volji, da je podprl moje ustanove, kajti korist družbe in Cerkve je odvisna od dobre vzgoje.) Presveta Devica je bila za nas zares pomočnica, kajti njej dolgujemo dobre uspehe naših naporov in ona nam je priskrbela sredstva, da smo zgradili hiše in cerkve. (Napredovali smo edinole z njeno pomočjo, ona blagoslavlja in skrbi za mladino.)
Zahvaljujem se vam vsem, ki ste me poslušali pozorno in polni dobre volje. Zahvaljujem se Mariji Pomočnici za vso pomoč, ki nam jo je izkazala. V plačilo za vašo dobrodelnost do teh sirot vam bo ona pomagala v vaših potrebah, v vaših družinah in bo vodnica in pomoč vaših otrok. (Prosil jo bom, da bo ostala vedno naša mati in se nam bo v smrtni uri pokazala kot naša varuhinja.) Naj bo ona naša pomoč tukaj na zemlji, da jo bomo mogli častiti in slaviti v nebesih.

Semaine Catholique je na koncu don Boskovega govora dodala naslednje pojasnilo: »Tako preprost in očarljiv nagovor je navdušil majhno število oblagodarjencev, ki so ga lahko slišali. Toda čar svetosti, ki je prihajal iz dobrohotne osebe tega duhovnika, je vsem vlil globoko spoštovanje do njega. Aubineau je v svojem delcu zapisal: »Težko bi bilo slišati bolj preprost nagovor, ki bi bil hkrati tako učinkovit. Don Bosko je obenem prikazal tudi samega sebe, svoje življenje in svoje delo. Prosi za svoje gojence in našteva razloge, zakaj naj verniki pomagajo pri njegovih delih. S tem, da rešuje duše, pospešuje napredek družbe in vsem, ki mu pomagajo, daje zagotovila večnega in časnega plačila. Povsod prinaša papežev blagoslov. Treba pa je tudi reči, da prinaša Božji blagoslov. Z umetnostjo beračenja zna družiti umetnost zahvaljevanja. Niti se ni zadovoljil z zahvalo s prižnice vsem, ki so mu pomagali, temveč je gospodičnam nabiralkam povedal, da je Devica Pomočnica zavetnica vseh salezijanskih ustanov in da so s tem, ko so prosile za ubogo in zapuščeno mladino, bile sodelavke Božje matere Marije. Don Bosko je ves za svojo ustanovo: kar govori, kar dela, je vedno za njegove sirote. Nima druge snovi za razgovor, vse ga vodi k tem ubogim dečkom, ki jih mora oblačiti, vzdrževati in reševati. Za rešitev svojih sirot ima v rokah čudeže in popolnoma jasni so pogoji, ki jih postavlja, da dosežeš zaželene milosti. Vse je v službi reševanje sirot in v sodelovanju z Jezusom Kristusom za odrešenje duš, ki jih je on odrešil s svojo krvjo. Prinašanje sadov odrešenja Jezusa Kristusa je sodelovanje, ki ga don Bosko prosi od vseh, ki imajo na svoji strani dobrodelne učinke, ki prihajajo od Gospoda.«

Tudi odlični pariški *Clairon* je v Meurvillovem članku z naslovom Čudo-

delnik v letu 1883 pisal: »Don Bosko je včeraj govoril v Magdaleni. Cerkev je bila nabito polna, kakor če bi prišli ljudje poslušat kakega velikega govorca. Ob dveh popoldne je bilo treba zapreti vrata novim obiskovalcem, ker so se poslušalci gnetli že na stopnicah glavnega oltarja *intentique ora tenebant.*[8] Toda don Bosko ni nikakršen govornik. Le težko govori francosko in njegov glas ni zvočen, da bi prešinjal množice, niti ni srebrnega zvoka, ki bi božal ušesa, niti izbruhov, ki bi pretresli srca. Njegovi gibi so počasni in trezni, pogled povešen in brez bleska. Celotna njegova pojava izžareva ljubeznivost, preprostost in krščansko ponižnost. S to tako skromno govorniško opremo je stopil pred nezaupljivo pariško javnost, tako občutljivo za blišč besede, ki vse lepe duševne sposobnosti osredinja v osebi govornika, v lepem govorjenju in ki naj bi predstavljal vse, kar mu je všeč: državnika, generala, denarnega čarovnika ali tudi vse skupaj […]. Komaj so ga slišali, komaj so ga razumeli, toda njegova misel se je polastila vseh in veličina njegovih del je napolnila svetišče in kot svetniška krona obdala čelo njega, ki je iz nič vse to ustvaril.«[9]

Po konferenci, ko je odhajal s prižnice v zakristijo, se je odigral pravi prizor vernosti: vsi so se drug za drugim priklanjali, da bi prejeli njegov blagoslov, matere so mu ponujale v blagoslov svoje otroke, drugi so mu ponujali predmete, ki naj bi jim jih blagoslovil, ali so se hoteli dotakniti njegove obleke. Najuglednejše osebnosti, bilo jih je veliko, so ga pričakovale v zakristiji v upanju, da bodo deležne kake minute zasebnega pogovora z njim. »Dobri oče,« je poročal *Semaine Catholique*, »je s preproščino in mirnostjo svetnikov, ki navajajo na Boga izraze spoštovanja in zaupanja, ki so jih deležni oni, sprejemal v sobici.« Urednik časopisa mu je smel prebrati nekaj odlomkov iz stenografiranega govora, za katere ni bil prepričan, da so pravilni. »Ljubeznivost,« tako nadaljuje v svojem članku, »te tako prevzame, da se pri misli na množico, ki ga je čakala zunaj, nismo upali načenjati daljšega pogovora s človekom, tako velikim po svojih delih, pa vendar tako ljubeznivim, tako prijaznim, tako polnim sočutja do neznancev, da si lahko slutil globoko sočutje z vsem, kar je na tej zemlji.«

Dve desetini navzočih, ki so zapustili svetišče, je sklenilo vsaj brati to, česar niso mogli slišati. Njihovim željam so obilno zadostili časopisi in pri tem zajemali iz *Gazette de France*.

Nabiralke, o katerih je govoril don Bosko, so pripadale visokemu pariškemu plemstvu.[10] Postavile so se k vsem izhodnim vratom in nabrale petnajst tisoč frankov.

Pri Magdaleni je don Bosko imel zelo uglednega poslušalca, čigar sloves sega vse do današnjih dni: bodoči kardinal Pietro Gasparri, takrat zelo cenjen

[8] Iz Vergilijeve Eneide: z napetimi obrazi (op. prevajalca).

[9] *Clairon*, 20. april 1883 (Dodatek, št. 57).

[10] Navedli so imena skupaj z razglasom konference (Dodatek, št. 58).

profesor kanonskega prava na pariškem Katoliškem inštitutu. Prišel je po posebnem naročilu skupine profesorjev in na povabilo rektorja msgr. D'Hulsta, da bi prišel na kosilo v Vie Assas, ki so ga priredili njemu na čast. Kardinal, ki je imel tako veliko čast in je postal slaven, je petdeset let pozneje veselo pripovedoval, kake težave je moral premagati. Množica, je pripovedoval, je don Boska obdajala od vseh strani. Nekateri so ga prosili za blagoslov, za spomin v njegovih molitvah, drugi ga je prosil za svetinjico, tretji mu je stiskal v roko svoj dar. Gneča je bila tako velika, da tega ni mogoče opisati. Don Bosko, ki so ga potiskali na vse strani, je vse to prenašal s popolno vdanostjo in potrpljenjem.

Odposlanec je moral dolgo potrpežljivo čakati na pravi trenutek, da je dosegel svoj cilj. Končno se mu je le posrečilo, da je iztrgal svetnika iz objema plemstva obeh spolov in ga povedel do preproste kočije, ki ga je čakala na trgu. Vendar se niso peljali naravnost na Institut, ker je don Bosko moral obiskati še nekega bolnega dečka. Pri mizi je zabaval navzoče s svojim prijetnim kramljanjem. Njegovo francoščino *comme ci comme ça* [malo tako, malo drugače], kakor se je izrazil njegova eminenca v razgovoru, pri katerem je bil navzoč tudi pisec teh vrstic, je bilo mogoče kar dobro razumeti. Zatem je bil sprejem v eni izmed predavalnic, kjer so bili navzoči vsi profesorji in skoraj vsi slušatelji. Ko so prosili, da bi jim govoril, je storil to z največjo preprostostjo. Pripovedoval je o začetkih svoje ustanove in o težavah, na katere je naletel in jih je moral premagati. Vsi so ga pozorno poslušali. Ko se ni spomnil kakega izraza, se je nagnil k najbližjemu in ga vprašal: »Kako se pravi temu po francosko?« nato je besedo ponovil. *C'ètait délicieux* [to je bilo zabavno], je sklenil kardinal, *le succès fut très grand* [uspeh je bil zelo velik].[11]

Še istega popoldneva je prinesel veliko tolažbo v hišo neke plemenite družine. Gospa Du Plessis je imela komaj šestindvajset mesecev staro vnukinjo, ki jo je napadel silen kašelj z nevarnimi komplikacijami, ki je zdravnikom napovedal žalosten konec. Babica je po De Combaudovi dosegla pri don Bosku obljubo, da bo obiskal bolnico. Ona sama je s tajnikom s svojo kočijo šla ponj. V palači je dobil sorodnike v žalosti in joku, saj so pred kratkim izgubili tudi sina. Svetnika so povedli k postelji male bolnice, kjer je zmolil kratko molitev. Nato je povabil k molitvi tudi starše in vse druge. Med molitvijo se je nenadoma obrnil h gospodu Du Du Plessisu: »Ni zadosti, da molijo samo drugi, moliti mora tudi oče.« Končno je obesil deklici okoli vratu še svetinjico Marije Pomočnice in rekel: »Ni tako nevarno, kakor si mislijo.« Ko je odšel, so zdravniki razglasili, da je deklica zunaj nevarnosti. To je bila grofica Carla Du Reau de la Gaignormière,

[11] Kardinal je pripovedoval še o nekem drugem srečanju z don Boskom. Nekega leta je prišel na počitnice v Italijo s samo šestnajstimi lirami v žepu. V naglici mu je padla denarnica na tla, in ker je imel že plačano vozovnico, je prišel do meje, kjer se je zavedel, da nima denarja. Ko se je vlak ustavil v Turinu, je pohitel v Oratorij in prosil don Boska na posodo sto lir. Dobil jih je takoj (prim. francoski *Salezijanski vestnik*, avgust–september 1932).

ki je podedovala od svoje družine veliko vdanost do Božjega služabnika.[12] Živi še danes.

Dne 30. aprila je izpolnil obljubo in pri Magdaleni daroval sveto mašo za gospe, ki so sodelovale pri nabirki, in za vse dobrotnike svojih ustanov. Ker je hotel biti obziren do vrste oseb, ki so bile navzoče pri sveti daritvi, je določil mašo za pol deseto uro in je po opravilu podelil blagoslov s popolnim odpustkom. Izpred oltarja je povedal nekaj besed o krščanski ljubezni. Toda samo najbližji so imeli srečo, da so ga slišali. Nič ne bomo rekli o množici ljudi, ki se je kakor vedno zbrala tudi tokrat. Povedali pa bomo nekaj o dogodku, ki se je pripetil malo pred svetnikovim prihodom v cerkev.[13]

Tisto jutro je šel po don Boska v Vie Messina opat De Bonnefoy, kaplan pri sv. Roku in poznejši škof v La Rochellu. Pridigal je tridnevnico v Magdaleni in je obljubil, da bo pripeljal svetnika k neki bolnici. Šlo je za jetiko v zadnjem stadiju. V napadu malo prej je bolnica sprejela zakramente za umirajoče in vse je kazalo, da se bliža konec. Pobožni opat je v materi in hčeri vzbudil zaupanje, da bi od don Boskovega blagoslova mogla ozdraveti. Božji služabnik je stopil k postelji in vprašal mladenko:

»Imate vero?«

»Da, oče,« je za umirajočo odgovorila mati. »Vsi imamo globoko vero.«

»Če imate vero, boste ozdraveli, kajti vera prestavlja gore. Vsak dan zmolite en *očenaš*, *zdravamarijo* in *slavaočetu* v čast usmiljenemu Srcu Jezusovemu in eno *Pozdravljena Kraljica*, da vas bo Marija Pomočnica vzela pod svoje varstvo. Vse to do praznika Marijinega vnebovzetja.«

»Oče,« je živahno segla v besedo gospa, razočarana zaradi tako dolgotrajnega opravljanja molitev. »Kaj pa, če bi vi prijeli za roko mojo hčerko in jo tako ozdravili?«

»Dajte, da končam,« je odvrnil don Bosko malo bolj ostro in odkimal z glavo … »Molil bom za vas in povabil k molitvi tudi moje dečke in sedaj, ko bom daroval v Magdaleni mašo, se vas bom posebej spomnil. Srečno, hčerka.«

S temi besedami je zapustil sobo in opozoril gospo, ki ga je spremljala: »Ne pozabite na mojo veliko družino.« Gospa pa je že mislila na to in je opatu De Bonnefoyu skrivaj izročila ovojnico z denarjem in prošnjo za ozdravljenje. Toda to je *au Pieux italien* [pobožnemu Italijanu] ušlo. Pri zadnji stopnici je don Bosko gospo prosil, naj se vrne, in pozdravil z ljubeznivo željo: »Mir Gospodov

[12] Grofica še hrani svetinjico, na kateri je vtisnjen datum 29. april 1883. To kaže, da so dali kovati svetinjice prav za dan konference. V poročilu z dne 18. marca 1902 Du Plessis mati, snaha prejšnje, takole opisuje don Boskov prihod v palačo: *»Naše vzburjenje je bilo veliko, in ko smo šli pred svetnikom po stopnicah, se je zdel ves zatopljen v molitev, saj se ni menil za naše spoštljive pozdrave.«*

[13] O tem dogodku imamo dvoje z roko pisanih izjav: eno salezijanca don Fèvreja, ki je slišal pripoved iz ust škofa v La Rochellu in je to sporočil 1. decembra 1898 don Lemoynu, in drugo z dne 29. novembra 1930 baronice Cholet, matere dekleta, ki je bilo čudežno ozdravljeno.

nad vas in na vso vašo hišo.«

Bolezen je šla svojo pot. Uboga sedemnajst let stara mladenka je nihala med življenjem in smrtjo. Postala je tako suha, da je bila podobna okostnjaku. Do 15. avgusta so si sledili dobri in slabi dnevi. Na slovesni dan sta se mati in sin odpravljala v cerkev, ko se je po vsej hiši razlegel krik. Bolnica, ki je malo prej še spala, je z močnim veselim glasom klicala: »Mamica, mamica, zdrava sem!« Prihitela je mati in videla hčerko vso cvetočo, kako se je sama oblačila, veselo mahala z rokami in prepevala. Ni mogla verjeti svojim očem. Toda kmalu je videla še nekaj drugega. Ne da bi kaj zaužila, brez vse pomoči in ne da bi se na koga opirala, je hčerka šla v cerkev, se spovedala ob začudenju vseh, ki so poznali njeno stanje, in šla k obhajilu. Ozdravljenje je bilo tako temeljito in trajno, da je gospa Margherita (tako ji je bilo ime, priimka pa ne vemo) 1898 bila mamica treh krepkih in zdravih otrok.

Neki odbor plemenitih dam je s posebnimi povabili[14] naznanjal mašo in konferenco Božjega služabnika v cerkvi sv. Sulpicija 1. maja ob devetih. Toda don Bosko je prišel, ko je ura odbila že deset. Gosta množica, ki je že tako dolgo potrpežljivo čakala, je potrpežljivo sprejela tudi dejstvo, da je namesto don Boska stopil na prižnico župnik in povedal, da don Bosko zaradi preutrujenosti ne bo imel konference in tudi ne bo delil svetega obhajila. Po evangeliju se je obrnil in hotel imeti kratek nagovor. Toda njegov glas je prišel le do nekaterih. »Vsi so pa občudovali,« pravi Aubineau,[15] »Božjega moža, čigar pojava je izžarevala preprostost, skromnost, ponižnost, predanost Bogu in pozabo na samega sebe. Vse to je sijalo iz njega in ga obdajalo s čarom skromnosti.« *Gazette de France* je že v izredni že omenjeni številki na kratko podala njegove besede,[16] ki jih podajamo v prevodu.

> *Z velikim zadovoljstvom gledam to množico dobrih katoličanov, ki so se v župniji navadili lepo krščansko živeti. Vera je edina trdna opora v težavah življenja, ki pa nam tudi zagotavlja srečo po smrti. Bodite še naprej zvesti izročilu v velikodušnih delih krščanske ljubezni. Najpomembnejša pa je krščanska vzgoja mladine. Začnite pri svojih družinah in lepo vzgajajte svoje otroke. Dajajte dobre nasvete vsem, ki jih poznate. Če je med vami kaka sirota, se zanj zavzemite, naučite ga spoznavati Boga in pomagajte mu, da bo premagal skušnjave hudega. Zelo mi je žal, da vam ne morem predstaviti dela, za katero prihajam, da vas prosim miloščine. Je pa v tem, da zbira sirote in klateže in skuša iz njih narediti poštene državljane in dobre kristjane. Z Božjo pomočjo in s pomočjo presvete Device Marije nam je uspelo vzgojiti stotiso-če teh ubogih in zapuščenih otrok. Z vašimi darovi bom lahko nadaljeval in širil to*

[14] Dodatek, št. 59.

[15] *N. m.,* str. 34. Pisec navaja napačen datum, ko pravi, da je bila maša pri sv. Sulpiciju 2. maja.

[16] Dodatek, št. 60. Tudi o tem obisku imamo živahno poročilo v prejšnjem poglavju imenovane dnevničarke, takrat mlade župljanke pri sv. Sulpiciju (Dodatek, št. 61).

delo krščanske ljubezni, vi pa boste prejeli od Boga bogato plačilo. Ko boste stopili v nebesa, vam bo pokazal duše, ki ste jim tudi vi pomagali tja. Tedaj boste spoznali resnico besed: Animam salvasti, tuam praedestinasti; *kdo reši eno dušo, si zagotovi lastno zveličanje.*

Omemba učinkovitosti župnijskega dela ni bil samo vljuden poklon, ker je vedel, da je bila župnija sv. Silpicija znana po veri in pobožnosti in je po pravici nosila naslov kraljice župnij.

Šest duhovnikov je takoj šlo nabirat miloščino. Obhajilo je trajalo samo pol ure, ker mu je pomagalo več duhovnikov. Bil je žalosten prizor, ko je od oltarja šel v zakristijo in so ga pri tem mnogi podpirali. Neki častiti starček je pokleknil, ko je šel mimo, ga prijel za roko in jo položil na glavo svojih dveh otrok kot znamenje Božjega blagoslova.

Opoldne so bila vrata zakristije polna obiskovalcev. Veliko jih je čakalo, da bi prišel ven, da bi mu predstavili svoje bolnike. Kočijo, ki naj bi ga peljala h gospe Vendryès, je obdajalo toliko ljudi, da se je mogla le počasi pomikati naprej. Tu in tam so bile skupine ljudi, ki so poklekovali, da bi prejeli njegov blagoslov. Neki verski časopis[17] je poročal svojim bližnjim in daljnim bralcem o teh dogodkih: »Ta izredni človek, čigar ime je na ustih vseh in o katerem časopisi poročajo čudovite stvari, je mož srednje postave, častitljivega videza, pa preprost, negotovega koraka, šibkega telesa. Imeli bi ga za izčrpanega človeka, če ne bi videli njegovih bistrih in globokih oči, iz katerih žari mirnost, odločnost, vera. Ni kaj prida zgovoren, ima slaboten glas, tako da ga slišijo samo v bližini, toda njegova postava izžareva svetost in dobroto našega Gospoda Jezusa Kristusa. Njegovo geslo se glasi: *Ves Božji, vse za Boga in vse od Boga*. Vsa moč njegove duše in vsa sposobnost njegovega bitja sta posvečeni službi Bogu in bližnjemu.«

Na Vie Sèvres, eni od aristokratskih pariških ulic, je veliko cerkev, samostanov, vzgojnih zavodov, katoliških ustanov. Tu je imelo svoj sedež pri lazaristih tudi zavetišče sirot, ki je imelo za cilj ustanavljati in podpirati ustanove, kjer bi zbirali sirote s podeželja in jih vzgojili za dobre poljedelce in vrtnarje ter dobre kristjane. Ustanova ni sprejemala, temveč razporejala sirotišnicam otroke in podeljevala letne prispevke za vzdrževanje poljedelskih zavetišč, ki bi bila zadosti oskrbovana, zlasti če je šlo za novejše ustanove poljedelskega značaja. Dohodki so prihajali od zapuščin in darov dobrotnikov, iz nabirk in letne zbirke. Markiz Gonvello, goreč pobudnik in velikodušen darovalec, je poskrbel, da so njegovi sotrudniki, ki so se posvečali reševanju otrok, mogli slišati duhovnika, ki je celo svoje življenje posvetil reševanju zapuščene mladine. Zato je odločil, da naj se pripravi slovesen zbor, ki mu bo predsedoval don Bosko.

Pri sv. Lazarju so povabljenci imeli prednost, da so se čutili kakor doma

[17] *Rosier de Marie*, Pariz, 12. maj 1883.

brez množičnih zborov, ki so potekali okoli don Boska v prostorih, odprtih za javnost. Tako so ga lahko videli in slišali v popolnem miru in zbranosti. Zbor so odprli ob pol dveh 1. maja. Don Bosko je imel na svoji desni strani župnijske dame, ki jih je vodila kneginja Di Reggio, na levici pa odbor članov ustanoviteljev, med njimi msgr. Du Fougerais, predsednika ustanove in ravnatelja Svetega Detinstva. Vsi navzoči so okusili milino svetnikovih besed. Gospe so imele v rokah listke, na katerih so bile s svinčnikom ali peresom napisane *desiderata* [želje], se pravi prošnje za ozdravljenje, spodbudo, duhovne milosti in tisoč drugih reči. Povedal je naslednje:[18]

Monsinjor, gospodje!
Pomembnost tega zbora je v dejstvu, da je povezan z velikim delom, ki mi daje priložnost, da vam naslovim nekaj besed. Ne vem, kako bi uskladil ti dve stvari: naše delo ter delo revščine in uboštva, kajti tukaj se mi zdi, da je vse bogastvo in obilje. Res je tudi, da je za učinkovito uresničevanje ciljev take ustanove potrebno dvoje: z ene strani bogastvo, ki daje, in krščanska velikodušna ljubezen, z druge strani pa uboštvo, ki s hvaležnostjo sprejema te darove krščanske ljubezni.
Prav vse to pa danes najdem v obilici v tem velikem mestu Parizu. To ugotavljam sedaj tukaj, zlasti pred vami, monsinjor, ki ste že tolikokrat dokazali svojo krščansko ljubezen v svoji škofiji. Storili ste še več, ko ste s svojo navzočnostjo hoteli počastiti mesto Turin. To je, dovolite, da vam to povem, usluga, na katero bomo za vedno ohranili spomin v naših srcih.
In kaj naj vam sedaj reče ubogi duhovnik, kot sem jaz, ki se komaj izraža in razume vaš francoski jezik? Drugega ne morem storiti, kot da vam podelim blagoslov. Vsemogočni Gospod naj vam da pogum, da boste šli nasproti bojem življenja, vam da trdnost in zavest, da boste povsod branili resnico. Naj bi se to zgodilo zlasti sedaj, ko potrebujemo katoličane, in to dobre katoličane. V tem trenutku dober katoličan ne brani svoje vere z vojaškimi sredstvi, niti ne z nasiljem niti s čim podobnim. Kar moramo storiti, je dober zgled in izpolnjevanje vseh kreposti in s tem pridobivati ljudi za to vero, ki imamo srečo, da ji pripadamo.
V tem smislu naslavljam svojo zahvalo in prošnjo monsinjorju, da naj pokaže svojo veliko naklonjenost do naše velike ustanove in zlasti še poljedelskih šol. V mislih imam Sint-Cyr pri Toulonu, potem o Marseillu, kjer je velika obrtna šola ob šoli cerkvenega petja in šola za revne dijake, nato La Navarre, kjer je poljedelska šola za uboge dečke s podeželja, in Nica, kjer sprejemamo uboge dečke s ceste in vse, ki so izpostavljeni nevarnostim, a ne najdejo nikogar, ki bi skrbel zanje in bi v kratkem postali bič za družbo. To so tisti, ki bodo kmalu polnili ječe, a ne bodo nesrečni samo oni, temveč na žalost, in dovolite mi, da ponovim, da bodo tudi bič za družbo na splošno in posebej za družine.
To so ustanove, ki jih vaš odbor podpira in ki jih monsinjor uspešno vodi.
Naj vas torej, monsinjor, Bog v svoji vzvišeni dobroti blagoslovi, vam podari dolga

[18] Dodatek, št. 62.

leta srečnega življenja in vam pomaga, da jih boste posvetili katoliškim ustanovam, delom miru in sloge, naj vam podeli to, kar si tako goreče želite, da bi se iz dneva v dan množile mladinske ustanove, ki so ponos Francije in vseh Francozov. Bog naj jo reši, ji da vsestranski mir in podeli nam, monsinjor, da bi videli, kako vas bodo angeli nesli z zemlje v nebesa. Naj bi v moči Božjega varstva vse te dobrodelne ustanove, ki ste jih začeli, bile zametek dobrega, seme, ki bo rodilo vedno več dobrega, in bodo tako ponos Francije in vseh dobrih katoličanov.

Ko je končal, je monsinjor predsednik z besedami, ki so mu prihajale iz srca, predstavil namen ustanove v korist poljedelskih zavetišč, pohvalil velikodušnost voditeljev in pokazal potrebo boja, ki ga je Cerkev bojevala proti brezboštvu z namenom, da bi ščitila duše otrok. Na koncu je povabil don Boska, da je blagoslovil zbor. Svetnik se je takoj odzval, še posebej pa je ponovil: »Preden vam bom podelil blagoslov, vas prosim, da mi dovolite še besedo. V tem trenutku spoznavam še bolje, če je to mogoče, veličino te ustanove, katere ste vi začetniki in zaščitniki in katere dobrodelnost sem že tolikokrat občutil. Toda danes sem se znašel v okoliščinah, da vam lahko še veliko bolj vroče priporočim to čudovito delo, ki je že sedaj in bo zlasti v prihodnosti prava sreča za družbo. Vašo ustanovo dobro pozna sveti oče papež. Ko sem zadnjič imel priložnost govoriti z njim, mi je naročil, da vam dam ali bolje rečeno posredujem njegov posebni blagoslov in vam zagotovim, da se vas bo pri sveti maši vedno spominjal. Zato vam bom v njegovem imenu dal sveti blagoslov.« Ves zbor je bil ganjen. Med tem njegovim govorom je bilo na licih mnogih opaziti solze. »Don Bosko govori s težavo naš francoski jezik,« je pisal mesečnik ustanove,[19] je pa v svojem govoru poln vere in krščanske ljubezni, ki gre do srca.« Tudi *Figaro* je 2. maja v novici o zboru izrabil priložnost, da je govoril o don Boskovem bivanju v Parizu in ga predstavil v simpatičnih izrazih kot *sans affèterie*, *sans pompe, sans phrases* [brez narejenosti, brez blišča, brez lepih besed].

V tej materni hiši misijona je bil v zadnjih vzdihih oče Duhlleux in njegov brat, ki je zaupal nadnaravnemu don Boskovemu delovanju, ga je povedel v bolniško sobo.

»Rad bi živel, da bi videl napredovanje vaše Družbe,« je dejal s tankim glasom bolnik.

»To boste lahko videli z drugega kraja,« je odgovoril svetnik, ki je znal odgovor začiniti s spodbudo in svojim blagoslovom.

Bolnik je umrl še naslednji dan.[20]

Pri lazaristih je stanoval v Franciji zelo znan prelat msgr. Freppel, škof v Angersu in poslanec Finisterre. Ko je ob zasedanju parlamenta prihajal v Pariz, je bival pri sinovih sv. Vincencija. Zelo si je želel srečanja z don Boskom. Ko je

[19] *L'Orphelin.* Revija Združenja za zaščito poljedelskih sirot Francije, leto 4. (6. junij 1883).

[20] *Letopis Misijonske družbe*, 94. zv., leto 1929, str. 761.

svetnik zvedel za to, ga je šel obiskat in se je zadržal z njim kake pol ure v zasebnem pogovoru.[21] Vtis, ki ga je naredil na monsinjorja, je moral biti izredno ugoden, ker je leto pozneje v poslanski zbornici o njem čudovito govoril.

Tudi v neko drugo cerkev, ki je francoskim katoličanom silno pri srcu, je don Bosko ponesel svojo besedo: to je cerkev sv. Klotilde, ki je kot svetnica s svojimi krepostmi pripravila frankovskega kralja Klodvika, da je postal kristjan. Govoril je po sveti maši 3. maja dopoldne, na praznik vnebohoda. Ni povedal nič novega, ponovil je samo to, kar je že povedal pri Magdaleni. Nagnetlo se je toliko ljudi, da so se kar dušili. Veliko jih je prejelo sveto obhajilo. Nabirka je dobro uspela. Kar se je zgodilo pozneje, smo že opisali.[22] Tudi drugje so pripovedovali o prikazovanju Luigija Colla.[23]

Po vmesnem potovanju v Lille od 5. do 16. maja se je vrnil v prestolnico in imel v veliki cerkvi sv. Avguština konferenco za številne poslušalce. Vse skoraj do konca govora je razpravljal o svojih ustanovah, kakor je to storil že prejšnjikrat. Na koncu pa je razodel svoje načrte za Pariz:

> *Upam, da nam bodo gospodje in gospe tega tako velikega in dobrodelnega mesta Pariza priskočili na pomoč, da bomo mogli ustanoviti hišo kot v Marseillu, Nici in Turinu. Menim, da lahko ustanovimo postojanko, ki bo zadostila vsem potrebam. Ne prosim vas velikih sredstev, temveč samo toliko, da bi kupili zemljišče, kjer bi postavili hišo, ki naj bi sprejela te uboge dečke.*
>
> *Gre za veliko oziroma majhno dejanje, ker želim, da bi bilo vse zelo preprosto in brez vsakega šuma in hrupa. Vsi klateži so na neki način že v breme državi in iz majhnih tatičev bodo zrasli veliki tatovi.*
>
> *Upamo, da bo mesto Pariz, ki nam je že tolikokrat pomagalo za ustanove zunaj njegovih mej, tokrat pomagalo, da bomo ustanovili hišo v mestu samem, kjer bomo zbrali fante, ki sicer nadlegujejo poštene ljudi.*
>
> *Gospod vam bo bogato povrnil vse, kar boste storili, in družba vam bo za to hvaležna. Poleg tega pa bodo hvaležni fantje, ki jih bomo reševali z našim delom ob vaši podpori. Ko bodo prišli pred večnega sodnika, bodo te duše rekle: »Če smo zveličani, je to zasluga naših dobrotnikov, ki so žrtvovali čas in denar, da bi rešili naše duše; če smo zveličani, je to njihova zasluga. Sedaj pa, veliki Bog, izkaži usmiljenje, ki si ga obljubil v evangeliju. Pomagali so reševati druge in zato bodo rešeni tudi sami.*

Medtem ko so časopisi samo poročali o tej konferenci,[24] je *Figaro* 18. maja objavil dolg in resen članek, ki ga je že nam znani Saint-Genest 14. maja poslal iz Turina, ko je mimogrede obiskal piemontsko prestolnico. Članek se končuje takole: »Pravi način, kako naj počastimo don Boska v Franciji, ni v tem, da ga

[21] O tem je marca 1935 don Aufrrayu govoril stari služabnik, ki je pospremil svetnika k monsinjorju.

[22] Prim. zgoraj, str. 109–110. O sprejemih v zakristiji je govor v nekem pismu (Dodatek, št. 63).

[23] MB XV, str. 88 [BiS XV, str. 59].

[24] O konferenci je pisala tudi *Unità Cattolica* 20. in 22. maja.

slovesno hvalimo in pozdravljamo po ulicah ter režemo na koščke njegovo obleko, temveč da delamo kakor on.«[25] Tudi *le Petit Moniteur* je pisal: »Don Bosko je razprostrl pred našimi očmi nova obzorja in pridobil za svoje ustanove najizbranejši cvet Pariza. Po njegovi zaslugi ima danes apostolat krščanske ljubezni številne in mogočne podpornike.«[26]

Dramatična in nepričakovana je bila konferenca 21. maja v cerkvi sv. Petra, imenovana Gros-Caillu, kamor navadno prihaja pariška aristokracija in ki je bila ob don Boskovi konferenci nabito polna. Don Bosko je prišel ob šestih popoldne. Bil je tako utrujen, da je komaj stal na nogah. Kako bi mogel v takih okoliščinah imeti konferenco? Toda namesto njega je konferenco imel nekdo drug.

Ob vrnitvi iz Afrike je bil že nekaj dni v Parizu kardinal Lavigerie, nadškof ponovno oživele cerkve v Kartagini in ustanovitelj Belih očetov. Z don Boskom sta se že dolgo poznala. Ko je zvedel, da je v Parizu, ga je iskal na več krajih, dokler ga ni odkril. Prišel je skozi glavna vrata v strogem dostojanstvu rimskega purpurja in stopil nepričakovano v cerkev, ravno ko so molili molitev kot uvod v svetnikov nagovor. Bil je prava prikazen. Kardinal je takoj stopil na prižnico. Znan po celi Franciji in zelo priljubljen v Parizu, je prišel, da bi mu s svojo priljubljenostjo izkazal čast. Kar je povedal, je zgled primernosti in domiselnosti:

> *Odkar sem zvedel, dragi moje bratje, za navzočnost italijanskega Vincencija Pavelskega v Parizu, sem imel samo eno željo, da bi se srečal z njim v kaki cerkvi in bi priporočil njegove ustanove krščanski ljubezni francoskih katoličanov. Te ustanove sem videl, kako so se začele, se širile, prišle v Francijo in postale medsebojna vez dobrodelnosti katoličanov naših dveh narodov.*
>
> *Vi, predragi bratje, boste storili dejanje zbliževanja, če boste pomagali temu ponižnemu svetemu duhovniku. Nujno potrebno je, da bo on, ko se bo vrnil domov, mogel reči, da je Francija vedno zvesta svojemu velikemu poslanstvu, da podpira vse trpeče, ne glede na narodnost.*
>
> *Živim v deželi, kjer je francoski sv. Vincencij Pavelski kot suženj bival dve leti. Danes je v Tunisu potreben nov sv. Vincencij Pavelski. Tja naj bi prišel ne po sili, temveč iz ljubezni. In ta sv. Vincencij Pavelski ste vi, predragi oče, kajti vi boste s svojo redovno družbo, ki je napol francoska in napol italijanska, bolje kot kdo drug storili to potrebno delo.*
>
> *Tam je prostor pripravljen za vas. Za zdaj živijo v tem velikanskem puščavskem kraju, ki je postavljen pod mogočno zaščito Francije, skoraj same italijanske družine. Te*

[25] Dodatek, št. 64. Don Bosko se mu je pisno zahvalil. Ker ga ni bilo doma, mu je odgovorila mati. Ta pobožna ženska je sinu, ki je pisal članke v obrambo svobodne šole, polagala na list svetinjico Marije Pomočnice, ki jo ji je dal Božji služabnik, da bi bil pri pisanju bolj navdahnjen (Dodatek, št. 65).

[26] »Don Bosko nam je odprl oči za nova obzorja, pridobil je za svoje ustanove pariško visoko družbo, apostolat krščanske ljubezni šteje po njegovi zaslugi plemenite in mogočne podpornike.« Te besede je ponatisnila *Unità Cattolica* 8. maja 1883.

družine imam nadvse rad in bi jim kot pastir rad pomagal v vseh njihovih tegobah. Toda Italijani, ki zapustijo domovino, pogosto zelo zgodaj podležejo času, kakor se to dogaja v kolonijah. Treba bi bilo zbrati vse sirote pa tudi otroke, ki nimajo nikakršne podpore.

Oče italijanskih sirot, pridite! Sklicujem se na vaše srce, ki se je že odzvalo klicu Evrope in Amerike. Sedaj je Afrika tista, ki vam izroča svoje zapuščene otroke in vas prosi pomoči. Vaša ljubezen je tako velika, da jih lahko zaobjame. Ti otroci so zvečine sinovi Italije. Pošljite jim svoje sinove, ki jim bodo s svojim milozvočnim jezikom govorili o njihovi in naši domovini. Ljubili jih bomo skupaj, učili jih bomo blagrovati Božje ime in ime Francije.

Bratje, dajte velikodušno temu svetemu duhovniku. S tem boste podprli tudi afriške misijone, kajti don Bosko jim bo šel na pomoč.

Ne bi mogli reči, ali so bili navzoči kljub spoštovanju do vzvišenega prelata zadovoljni, da so slišali njega namesto don Boska. Očividci trdijo, da se njihove oči niso nikdar odtrgale od njega, ki je ponižen in zbran sedel nasproti prižnici. Tudi ko je slišal slavnostni govor o sebi, se ni pav nič spremenil. Potem je vstal, stopil proti sredini obhajilne mize, se priklonil kardinalu in dal znamenje z roko, da bi rad govoril. Povedal je naslednje:[27]

Znašel sem se v pravi stiski in sem prav zmeden. Moral bi na dostojen način odgovoriti gospodu kardinalu, toda za to bi potreboval njegovo zgovornost, jaz pa ne znam govoriti. Kljub temu se mu moram zahvaliti za vse pohvale, ki jih je izrekel o meni in o mojih ustanovah. Najprej moramo povedati, da veliko stvari, ki so bile povedane o meni, niso resnične. On je gledal vse to skozi dobroto svojega srca in vi veste, da majhni predmeti, gledani skozi mikroskop, postanejo nenadoma veliki, ogromni.

Vsekakor se njegovi eminenci zahvaljujem za njegovo ljubeznivost. Gospod kardinal je bil za salezijansko družbo vedno oče, dobrotnik in prijatelj. Zato je naša hvaležnost neizmerna, in če bomo mi lahko kaj storili za njegova velikanska dela, bomo storili nadvse radi.

V vaših rokah sem, eminenca, da izpolnim vse, kar Božja previdnost v Afriki pričakuje od nas. Bodite prepričani, eminenca, da če moremo v Afriki kaj storiti za vas, je vsa salezijanska družina z menoj vred na voljo vaši eminenci. Poslal bom tja svoje sinove, tako Italijane kakor Francoze.

Bratje, vi veste, da živimo od miloščine in da se naše ustanove vzdržujejo s pomočjo krščanske ljubezni, v tem trenutku francoske ali natančneje – s pomočjo pariške dobrodelnosti. Ugotovil sem že, da je Francija vedno velika katoliška dežela, vedno pripravljena pomagati v dobrodelnih ustanovah. Zato smo polni hvaležnosti za pomoč, ki ste nam jo in jo boste še izkazovali našim dobrodelnim zavetiščem.

Kardinalov življenjepisec pravi:[28] »Bilo je malo preprostih besed, izgovorjenih s slabotnim glasom in v okornem jeziku. Malo jih je slišalo. Toda vsi ali

[27] Dodatek, št. 66.

[28] V. Baunard, *Le Cardinal Lavigerie* [Kardinal Lavigerie], Pariz 1896. 2. zv., str. 239.

skoraj vsi so imeli solze v očeh. Težko je doživeti nasprotja, ki so tisti dan predstavljala ta dva človeka in ta dva nagovora.«

Po slovesnosti je večina ljudi zapustila cerkev, toda gospe so šle v zakristijo v želji, da bi videle don Boska od blizu in prejele od njega osebni blagoslov. Don Bosko pa je odklanjal. Končno je ves ponižen dejal: »Jaz pred njegovo eminenco ne morem dajati blagoslova, to ne bi bilo niti primerno niti spoštljivo.« Ko je primas Afrike videl njegovo zadrego, se je spoštljivo umaknil.

Dramatično v drugem pogledu pa se je končala konferenca, ki jo je imel med 22. in 25. majem, vendar pa poročevalec ni povedal, v kateri cerkvi ali kapeli se je to zgodilo. Don Bosko je govoril o Mariji Pomočnici, ki, kakor je začela delo v korist zapuščene mladine, nadaljuje svoje poslanstvo; da je Marija tista, ki deli milosti in jih deli brez števila. Ko je tako govoril, se je dvignil neki gospod in prosil za besedo. Pripovedoval je o nekem družinskem očetu, katerega žena je bolehala za vodenico, in sinu, ki so mu že podelili poslednje maziljenje. Opisal je žalosten obup očeta, upanje v moč don Boskove molitve in končno njegovo neizmerno veselje, ko je videl ženo in sina, kako sta oba zdrava šla v cerkev k sveti maši. »Da,« je rekel, »to je res, ta čudež je treba pripisati Mariji, vendar po don Boskovi priprošnji.« Svetnik je raznežen poslušal, poslušalci so bili vsi iz sebe. Toda ganjenost je dosegla višek, ko je govornik, ki je s silo zadrževal solze in komaj še govoril, vzkliknil: »Ali veste, kdo je ta mož in ta srečni oče? To sem jaz, Portalis.« Portalis je bil nekdanji član narodnega zbora ali parlamenta. Don Bosko ni dodal niti besedice. Sredi govora se je umaknil. Pravzaprav ni bilo treba ničesar dodajati, kajti gospod je povedal več kot zadosti.[29]

Kar smo povedali o don Boskovem bivanju v Parizu, smo povedali. Zmagoslavno sprejet povsod, kjer se je pojavil, je porabil svoj čas za sprejemanje ljudi, obiskovanje družin in skupnosti ter za več javnih konferenc. Zdi se skoraj neverjetno, da je imel za vse to zadosti časa. Najbolj pa nas preseneča, da je imel dovolj moči za tako veliko delo in da skromna telesna moč ob tako visoki napetosti in naporu ni motila njegovega duševnega miru. To je znamenje junaškega obvladovanja samega sebe, kar je zares nekaj nadčloveškega. Tudi to je treba uvrstiti med njegove pariške čudeže.

Iz Pariza je odpotoval v soboto 26. maja ob devetih dopoldne in ne 25., kot to trdijo na nekem drugem kraju.[30] Da bi se izognil nevšečnostim, ni dal vedeti ure odhoda. Ko je prišel na železniško postajo, je tajnik kupil voznici, on sam pa je šel naravnost na vlak. Tedaj so ga potniki, ki so čakali na naslednji vlak, prepoznali. Takoj se je raznesel glas o njegovi navzočnosti in že se je pred njegovim vagonom zbrala skupina ljudi, ki je kaj kmalu priklicala pozornost vseh.

[29] V pismu dne 22. maja je nekdanji poslanec državnega zbora sporočil don Bosku, da je njegova žena po treh letih ohromelosti pred dvema dnevoma šla v cerkev (Dodatek, št. 67).

[30] V *Življenjepisu* v dveh zvezkih, II. zv., str. 567.

Verjetno don Boskovo ime ni bilo nikomur tuje. Pojava tega preprostega duhovnika, obdanega od tolike množice ljudi, je seveda vzbudila tudi zanimanje železniškega osebja. Ko je kdo vprašal, za kaj gre, so odgovarjali: »Don Bosko čudodelnik je na vlaku.« Ko se je vlak začel premikati, je zadonel glasen pozdrav v slovo. Božji služabnik je stopil k oknu in se ljubeznivo zahvalil vsem in prosil navzoče, naj pozdravijo tiste, ki jih ni bilo tam. Don Bosko je v velikanskem glavnem mestu zapusti bogato dediščino naklonjenosti. On sam pa je v svojem srcu odnesel polno najlepših vtisov.

Precej poti je don Bosko ostal zatopljen vase. Tudi don Rua in don De Barruel sta molčala, zatopljena v misli o vsem, kar sta doživela. Kaj vse sta videla in slišala! Kako z delom nabiti dnevi! Kako so njunega očeta slavili vsi ljudje najrazličnejših stanov, koliko čudežev je storil na priprošnjo Marije Pomočnice. Končno ju je don Bosko iztrgal iz njunega razmišljanja: »Čudna zadeva! Don Rua, se spominjaš poti, ki pelje iz Buttigliere v Murialdo? Tam je na desni strani hribček in na hribčku hišica in od hišice pot, ki vodi navzdol proti travniku. Ta revna hišica je bila dom moje matere in moj dom, na tisti travnik sem jaz kot otrok vodil na pašo dve kravi. Če bi vsi ti gospodje, ki so mi pripravili vse to zmagoslavje, vedeli vse o tem revnem kmečkem človeku iz Becchija, oh … Šala Božje previdnosti!«

Potem so govorili o dveh knjižicah. Eno je napisal Aubineau in drugo neznan pisatelj, obe v korist salezijanskih ustanov, zelo iskani, kakor tudi njegove slike. Don Bosko je poslušal, ne da bi odprl usta ali dal kako znamenje, iz katerega bi morali razbrati, kaj si misli, nato pa je z otroško ponižnim izrazom vzkliknil: – *Quam parva sapientia regitur mundus* [S kako malo modrosti se vlada svet]. Če bi svet mogel vedeti, kdo sem jaz. Toda kako velika je dobrota in Božja previdnost. Bog je v svoji neizmerni dobroti naredil vse to.«

Najsi bo že karkoli, kar je don Bosko mislil in govoril v svoji ponižnosti, v Parizu je doživel pravo zmagoslavje. Leto pozneje se je o tem govorilo tudi v francoskem parlamentu. Msgr. Freppel, ki je bil očividec vsega dogajanja v Parizu, je v svojem nadvse resnem govoru o delavskem vprašanju v parlamentu 2. februarja 1884 dejal: »Samo sam Vincencij Pavelski je za rešitev delavskega vprašanja naredil več kot vsi pisatelji v stoletju Ludvika XIV. In v tem trenutku v Italiji preprost redovnik don Bosko, ki ste ga videli v Parizu, stori za rešitev delavskega vprašanja v Italiji več kot vsi govorci v italijanskem parlamentu.«[31]

Nekateri so hoteli izračunati denarne vsote, ki jih je don Bosko zbral v glavnem mestu Francije. Zdi se nam, da so poskusi te vrste izguba časa. Zelo verjetno je, celo gotovo, da don Bosko sam ni vedel, koliko denarja je šlo skozi njegove roke. Skoraj vsak večer je brat grofice De Combaud, bančnik razpoši-

[31] Iz obširnega poročila seje *Nouvelliste du nord et du Pasde - Calais* [Severnih novelistov in Preliva Calais], Lille, 7. februar 1884.

ljal na različne naslove sadove pariške dobrodelnosti, ki mu jih je izročal don Bosko, ne da bi zapisoval. Tu ljudje Božje previdnosti, ki ne zbirajo zakladov na tej zemlji, temveč za nebesa, porabijo takoj vsa sredstva, ki so jih prejeli dnevno od tuje dobrodelnosti, in ne izgubljajo časa, da bi delali obračune. Svet jim slepo zaupa in jim mirno daje podporo in nihče niti ne pomisli, da bi zahteval od njih obračun, kakor se to mora dela v običajni upravi. Ministri uprave denarja Božje previdnosti delajo vse pred Božjimi očmi, tako da pri tistem, ki daje, desnica ne ve, kaj dela levica. Zadovoljijo se s tem, da vse to ve Tisti, ki vidi na skrivaj. Tako ti tokovi dobrodelnosti razdeljujejo svoje vode dobrodelnosti neprenehoma na vse strani in prepuščajo Bogu, da on določa, koliko naj vsak dobi.

Don Boskov obisk v Parizu pomeni v zgodovini Družbe enega od vrhov slave. Rečemo lahko, da je v intelektualni prestolnici Evrope don Bosko predstavil sebe in svojo ustanovo svetu, ki naj bi postal področje njegovega delovanja. Predstavitev se je popolnoma posrečila, bila je veličastna in obenem zelo privlačna. Od tega trenutka se je začela okoli ustanovitelja salezijancev plesti literatura, ki je posredovala znanstvenikom njegov nauk, njegovo verodostojnost, avtoriteto in bogastvo. Tako so se njegovim sinovom odprla vrata v vse strani sveta.

8. POGLAVJE

IZ PARIZA PROTI SEVERU IN VZHODU

Vedno večji državni ateizem in napredovanje socializma sta bila povod, da so se najbolj razsvetljeni cerkveni možje in goreči katoličani čutili prisiljene, da so šli v obrambo z ustanavljanjem ljudskih mladinskih združenj ter se začeli zanimati za stanovsko usposabljanje ubogih in zapuščenih mladostnikov. Le-ti so bili najpogostejša žrtev prekucuških strank, ki so v šolah in delavnicah sejale svoje nezadovoljstvo do Cerkve in civilne družbe. Zato se je don Boskov zgled predstavil ob najbolj primernem času. Od vseh mogočih strani, kjer bi radi priklicali v življenje ustanove, podobne njegovim, je dobival povabila. Eni so želeli njemu izročiti vodstvo takih ustanov, drugi bi radi slišali njegove nasvete in priporočila. Na žalost mu zdravje ni dopuščalo takih naporov in dolgih potovanj. Poleg tega je bila njegova navzočnost v Italiji vedno bolj nujno potrebna. Kljub temu se je odpravil proti severu do Lilla in se ob vračanju ustavil tudi v Amiensu. Končno je na poti proti domu obiskal Dijon in se ustavil v Dólu. Toda za vse potrebno za bodočo ustanovo je pripravil samo v Lillu, medtem ko so druga mesta na njegovi poti dajala samo počitek njegovemu izčrpanemu telesu in mu dala priložnost, da je spoznal številne dobre sotrudnike in prišel z njimi v stik.

V Lille je pripotoval 5. maja opoldne in se nastanil v hiši barona Montignyja. S tem plemenitim gospodom se je spoznal po gospodu odvetniku Michelu iz Nice, ki se je navduševal za odprtje salezijanskega doma v tem velikem industrijskem središču, ki ga je ogrožala marksistična propaganda.[1] Ustanovo so prevzeli leta 1884, ko so se naselili v sirotišnici S. Gabriele.

Sporočilo o njegovem prihodu, ki so ga napovedali nekaj dni prej pariški časopisi, je vzbudilo v mestu veliko pričakovanje. Veliko ljudi, ki so zvedeli za njegov prihod, je šlo na železniško postajo, da bi ga pozdravili. Navdušenje je

[1] Isti odvetnik je prav tako veliko pripomogel k določitvi don Boskovega potovanja v Pariz. Prim. *XXVme anniversaire de l'Œuvre de Don Bosco en France* [Petindvajseta obletnica don Boskovih ustanov v Franciji]. Nica, 1902. str. 112.

raslo, ko se je zvedelo, da je še isto popoldne šel k bolniški postelji neke bolnice, ki ji je njegov blagoslov prinesel očitno olajšanje.

Don Bosku so zaželeli dobrodošlico s sprejemom v njegovo čast v sirotišnici S. Gabriele. Dobrodelna ustanova ni videla v svojih prostorih nikdar toliko ljudi, ki so že nekaj ur pred njegovim prihodom zasedli svoja mesta. »Ugledni redovnik,« je pisal *Vraie France* [Resnična Francija], »gre skozi množico, ki pritiska nanj od vseh strani, sede v naslanjač, ki je malo višji od drugih, oči vseh pa se radovedno obračajo na njegovo osebo. Na njegovem obrazu in njegovi drži ni bilo mogoče odkriti niti najmanjše sledi narejene skromnosti in notranjega zadovoljstva. Zdi se, da je brezbrižen za vse, kar se dogaja okoli njega, in je zatopljen v druge, višje misli. Ko je potem postavljen na svoje pravo mesto, nekako za povezavo med srečnike in sreče željne, misli na svojo ustanovo in se prav nič ne meni zase.«

Dečki so odpeli himno, zloženo v šestercu v štirih oktavah. V prvih dveh kiticah so primerjali don Boskovo potovanje po Franciji z Jezusovimi potovanji po Judeji med množicami mater, ki so dajale Jezusu svoje otroke, da jih je blagoslavljal. Tretja kitica govori o zavidanju Francije Italiji za don Boska, vendar se zahvaljujejo Bogu, da je dopustil, da don Bosko opravlja svoje poslanstvo na vseh koncih zemlje. V zadnji kitici mesto Lille, srečno, da se lahko pridruži splošnemu navdušenju, kliče: *Naj živi don Bosko*! Nagovor, ki je parafraziral zgornjo pesem, je dodal dva nova pojma: Francija se je prepustila navalu navdušenja za sijaj duhovnika in apostola, Lille pa je štela za posebno milost, da je za trenutek postala predmet njegovih skrbi in razmišljanj.[2] Sledil je govor predsednika upravnega sveta, ki je predstavil zgodovino in sedanje stanje zavoda. Na koncu je povzel besedo don Bosko. Čeprav je nevredno in neprijetno orodje, je na voljo tistim, ki se zatekajo k njemu. Čestital je k uspehu ustanoviteljem sirotišnice, dobrotnikom in upravnikom in zlasti še sestram, ki so kot vredne hčerke sv. Vincencija Pavelskega, velikega heroja in popolnega zgleda krščanske ljubezni, opravljale svojo pomembno nalogo. »Občudujem,« je dodal, »vse, kar je bilo storjenega, in ne prihajam, da bi razdejal vaše delo, temveč da bi ga z vašo pomočjo dopolnil, če je to mogoče.« Končal je s prošnjo za Božji blagoslov nad vse navzoče in njihove družine.

Tudi ob tej priložnosti imenovani časopis z drugimi besedami prinese opombe svojih sobratov: »Kakor zunanji videz tudi apostolova beseda ne predstavlja posebnosti, ki bi mogle narediti mogočen vtis na poslušalstvo in ga pripraviti, da bi se dalo prepričati. Slaboten glas, pomanjkljiva izgovarjava, jezikovne nepravilnosti in jasna odsotnost vsakega poskusa, da bi naredil manj opazne te govorniške pomanjkljivosti ali jih s kretnjami skušal nadomestiti. Kljub vsemu temu pa ta častiti starček povsod, kamor gre, potegne za seboj množice. Ta

[2] Dodatek, št. 68 (A–B).

govornik, čeprav slab govorec, ki ga je komaj slišati, pripravi ljudi za največje žrtve. Če v don Boskovem življenju ne bi bilo drugega kot samo to, ali ne bi bil to čudež, ki se vsak dan obnavlja?«

Naslednji dan je govoril v cerkvi sv. Mavricija. O tem je svoje bralce obširno obvestil *Pas-de-Calais-Arras* 7. in 8. maja. Dve vrsti ljudi, tako pravi časopis, sta don Boska poznali, preden je njegovo ime, kot se je dogajalo sedaj, napolnilo Francijo: rimski romarji, ki so bili navdušeni občudovalci njegovega dela v Italiji, in tisti, ki so v želji, da bi dobili zdravje, hodili v Nico in tam dihali čudovit vonj salezijanske dejavnosti. Vsi ti so postali oznanjevalci apostola in so spremenili svoja naporna potovanja v navdušeno pritrjevanje in tako postali sredstvo odrešenja za mnoge.

Po tej uvodni opombi je dopisnik takole predstavil don Boska: »Prileten duhovnik se s težavo ob pomoči drugih povzpne na prižnico, pozdravi skromno poslušalce in se stoje, ker ne more poklekniti, z zaprtimi očmi zbere za nekaj trenutkov. Njegove ostre poteze, ki kličejo v spomin arškega župnika, se v molitvi spremenijo. Pridigar začne govoriti, ne tiho ne glasno. Čutiti je tuj naglas, vendar se izraža razumljivo. Govori preprosto, brez vseh govorniških želj, ne da bi se razvnemal, razen ko govori o Bogu, veri in rešenju duš. Ta duhovnik, ta pridigar, to je don Bosko.«

Vsebina njegovega govora so bili kot običajno začetki oratorijev in zavetišč, ustanovitev redovnih družin, misijoni v Ameriki, Združenje salezijanskih sotrudnikov in končno prošnja za miloščino. »Don Bosko ima čisto svoj način spodbujanja k radodarnosti,« pripominja članka. »Gre naravnost k stvari, brez vseh slepomišenj in olepšav. Zlatniki in srebrniki so napolnili košarice gospa nabiralk.« Članek se končuje takole: »Glas ljudstva je iz tega človeka naredil nekaj izrednega. Včeraj so se okoli njega gnetle množice in so mu ovirale korak. Hoteli so mu poljubiti roko, prejeti blagoslov. Potihoma je ljudstvo, ki je manj previdno kot Cerkev, ki pa se le redko znajde v nasprotju z njo, občudovalo njegova dela in njegovo globoko ponižnost […]. Naši domovini bo v kratkem, potem ko smo imeli čast, da smo ga občudovali in počastili, preostala naloga in dolžnost vzdrževati ustanove, ki so nastale po njegovem navdihu, in zapustiti zgodovini spomin na človeka, ki ljubi Francijo, ker Francija ljubi in opravlja sveta dela krščanske ljubezni.«

Vse dopoldneve je po maši sprejemal ljudi v sirotišnici S. Gabriela in tja so prihajali, da so ga vodili obiskovat bolnike ali na zajtrk ali na kosilo k uglednim družinam, ki so se potegovale za čast, da so ga imele pri svoji mizi. Teh povabil, ki so jih vlagali pri upravi zavetišča, je bilo toliko, da je bilo treba sestaviti poseben razpored. Ko so mu pokazali seznam in kraje, kamor bi moral naslednjega dne iti jest, jih je natančno prebral in potem dejal don Rui: »Glej, kakšen razpored! Jaz sem si stvar takole predstavljal: danes obisk te in te cerkve, potem ro-

manje k temu in temu svetišču, pojutrišnjem post in duhovne vaje, nato duhovni govor. Toda namesto tega: kosilo, kosilo, kosilo! Naj bo Bog zahvaljen.« Tega ni izgovoril s strogim glasom, ker to ni bila njegova navada, temveč s preprosto vdanostjo, ki je vzbudila radostno razpoloženje navzočih.

Take pojedine niso bile zanj nikakršno razvedrilo, temveč so ga utrujale. Kljub temu pa je znal vedno vložiti kanček veselja, ker ni bila njegova navada biti drugim v breme. Ob neki priložnosti mu je baron Montigny nalil kozarec vina iz Frontignana. »To vino je odlično, zares dobro!« je vzkliknil don Bosko, potem ko ga je popil. Še nekaj kapljic, prosim!« S temi besedami mu je ponudil svoj kozarec. Nekaterim gostom so se ti vzkliki zdeli malo čudni, toda kmalu so spoznali, da je bil to način, kako pohvaliti vino in s tem gospodarja hiše, ali kakor so mnogi menili, šala, s katero bi zakril svojo čednost. Od takrat je Montigny spremenil ime svojega vina frontignan in ga imenoval vino don Bosko.

Slovesen banket mu je pripravilo 10. maja vodstvo katoliških šol, ki jih je ustanovil gospod Jonglez De Ligne. Teden dni prej je ta odlični gospod pisal don Boskovemu tajniku: »Upam, da nam bo sveti redovnik naredil to uslugo. To bo najboljša spodbuda za delo naših svobodnih šol, ki odteguje enajst tisoč otrok brezbožni šoli.« Proti koncu kosila so prinesli na mizo torto, na kateri je bil iz sladkorja narejen kip Marije Pomočnice. Ko so kip odstranili, se je prikazala valdeška cerkev. Med gosti je vladalo veselo razpoloženje. Ko mu je eden izmed gostov omenil slavnosten sprejem v Parizu in menil, da bi lahko bil na to ponosen, je don Bosko molčal. Tedaj je segel v besedo nekdo drug: »Dajte! Povejte nam, kaj mislite.« Dobrovoljno in napol za šalo, napol zares je odgovoril: »Premišljujem, ali bi bilo pametno ali ne, da bi bil ponosen.« Nepričakovan odgovor je povzročil splošen smeh.

Ustanova Katoliških šol je imela svojo himno, ki so jo prepevali ob nabirkah in javnih zborovanjih. Tudi tokrat jo je zapel deški zbor. To je bila bojna pesem. Refren je izražal vojaški zanos novih križarjev, ki stopajo v boj za obrambo Božjih pravic proti nasprotnikom, ki hočejo laizirati šolo. V imenu vodstva je »svetemu redovniku« napil gospod Paolo Tailliez in ga prosil, da bi članom združenja dal iskrico navdušenja, ki ga vsega vnema za slavo Jezusa Kristusa, za zveličanje duš in zlasti za krščanski prerod najbolj revne mladine. Neki drug gospod, ki je pred štirimi leti obiskal Oratorij, je v imenu vseh članov združenja prosil »italijanskega sv. Vincencija Pavelskega«, da bi jim zaupal svojo skrivnost, ki prinaša toliko dobrega. Pomemben med drugim je iz več razlogov tale odstavek: »Naši prijatelji iz Pariza nam sporočajo, da ste prišli kakor golob na Noetovo barko, da nam naznanite konec vesoljskega potopa revolucij. Ugotovili smo, da vaš prihod v Lille sovpada s praznikom sv. Pija V., papeža zmage pri Lepantu, slavnega služabnika nje, ki jo vi častite s posebnim naslovom *Pomočnice kristjanov*. Vi družite oljčno vejico z lilijo Brezmadežne Device. Pozdrav vam,

velečastiti oče, na tej francoski zemlji, kjer lilije slavno cvetijo že osem stoletij. Upajmo, da bo vaš obisk začetek novega razcveta, ker naša domovina noče izgubiti naslova *Marijinega kraljestva*.«

Naravno je bilo, da se je pred uradnim ateizmom ljudstvo vračalo k domotožnim spominom, k preteklim kraljem, posebno še tisti, ki so pod tretjo republiko videli, kako se druga za drugo trgajo nekdanje vezi med domovino in vero. Toda don Bosko se je skrbno čuval, da ni izgovoril kake besede, ki bi imela političen prizvok. Nazadnje so mu poklonili medaljo ustanove, ki na prednji strani nosi križ in na zadnji strani lilijo, grb mesta Lille.[3]

»S srcem, polnim hvaležnosti,« se je gospa Niel zahvaljevala don Bosku za čast in tolažbo, ki ju je njeni družini izkazal s tem, da je sprejel povabilo in šel v petek 11. maja v Roubaix, mesto kakih deset km od Lilla. Tudi mož, ki je bil pri konferenci pri sv. Mavriciju, je štel ta obisk za »veliko uslugo.«

Neki gospod, čigar imena in naslova naši viri ne navajajo, mu je pripravil bogato pojedino. Don Boskovo oko je gledalo domiselno okrašeno mizo in izbranost jedil, ki so jih nudili. Kaj pa je rojilo po njegovi glavi, pa se je pokazalo na koncu, ko je don Bosko izrabil primeren trenutek in vprašal gostitelja: »Želel bi si, spoštovani gospod, razjasniti neko vprašanje, kajti odkar smo sedli za mizo, si nanj ne morem odgovoriti.«

»Povejte, povejte,« je odgovoril hišni gospodar.

»Toda mogoče je moje vprašanje nekoliko neprimerno.«

»Povejte, povejte brez zadržka.«

»Rad bi vedel, koliko je stalo to kosilo.«

»Če je samo to vaše radovedno vprašanje, vam lahko takoj ustrežem.«

Poklical je kuharja, ki je pregledal naročilnice, in odgovoril: »V kuhinji smo za živila izdali dvanajst tisoč petsto frankov.«

»Sedaj, ko to veste, ste zadovoljni?« ga je vprašal gospodar.

»Da in ne. Dvanajst tisoč petsto frankov za pogostitev don Boska je daleč previsok izdatek. Če bi moji dečki zvedeli, da don Bosko dovoli izdati toliko denarja za eno kosilo, bi bili presenečeni. Ali ne bi bilo bolje, bi rekli, da bi ta denar dali njemu, da bi jim kupil hlebčke?«

»Oh, da,« je vzkliknil sogovornik, »lahko naredimo eno in drugo.« Bil je zelo bogat in hkrati mu je bilo ljubo, da se je lahko kazal velikodušnega in radodarnega. In preden so gostje vstali od mize, je pristopil k don Bosku nadvse vljuden in ljubezniv fant, ga pozdravil in mu na pladnju izročil zaprto pismo. Ko ga je don Bosko odprl, je našel v njem dvanajst tisoč petsto frankov.

Poleg izrednih dogodkov, tudi tistega, ki smo ga omenili že na začetku, se spominjamo še naslednjega. Eden se tiče gospe Philippal De Roubaix. Ubožica

[3] Dodatek, št. 69 (A–C).

je imela tako otrdele noge, da ji je vsak gib povzročal bolečine. Popeljali so jo v cerkev in jo postavili pred don Boska, ki se je tam zadrževal. Blagoslovil jo je in ji dal svetinjico. V trenutku je ozdravela in nikdar več ni imela podobnih težav.

Gospod Giacomo Thery je imel rahitičnega sinčka, ki ni mogel hoditi in se tudi sicer težko premikal. Starši so ga pripeljali k don Bosku, ki se je rahlo dotaknil njegovih rok in nog. Pri tem dotiku se je deček dvignil in je rešen vse bolezni rastel čil in zdrav.

Bolj hrupen je bil neki drug dogodek. Neka sirota iz Aire-Sur-Lys je bila v zadnjem stadiju skrofuloze, tako da ni mogla prejeti niti prvega svetega obhajila. Eno nogo je imela tako zvito, da se je komaj premikala. Gospodična Clara Louvet, ki je prišla v Lille na obisk k don Bosku, mu je prinesla pismo opata Engranda,[4] ki je ubogo deklico priporočal v njegove molitve. Bilo je v soboto popoldne. Don Bosko je vtaknil pismo v žep, da bi ga prebral ob prvi priložnosti. Toda prve nočne ure od ponedeljka na torek so deklico napadli strašni krči, nakar je mirno zaspala. Ko se je proti jutri zbudila, je veselo zaklicala svoji teti: »Teta, ozdravela sem.« – Uljesa so se zaprla in noge so bile zravnane, tako da je sama šla k opatu in mu sporočila veselo novico. Leta 1891, ko je bilo poročilo o ozdravljenju poslano v Oratorij, je normalno rasla in bila popolnoma zdrava.

Nasproti sirotišnice S. Gabriele je stanoval gospod Cordonnier, bogat trgovec z vinom. Že nekaj časa se je nameraval oženiti, vendar svojega namena ni nikomur povedal. Kakor veliko drugih je tudi on želel obiskati don Boska in ga pozdraviti, mu izkazovati svoje usluge, in če bi bila priložnost, tudi povprašati o svoji prihodnosti. Ko je prišel k njemu, še ni odprl ust, ko mu je svetnik že dejal: »Da, da, vzemite tisto, ki jo želite.«

Pri bernardinkah v Esquermesu, predmestju Lilla, je sestra Clotilde že osem mesecev ležala v postelji in že dvakrat prejela zakramente za umirajoče, ko je prišel k njej don Bosko. Predstojnica ga je popeljala v bolniško sobo in preprosto dejala: »Don Bosko, tukaj imamo hčerko, ki je decembra prejela zakramente za umirajoče, ne more se dvigniti in hoditi. Ji ne bi mogli vi pomagati, da bi ji bilo bolje? To bi bil lep spomin na vaš obisk našemu samostanu.« Don Bosko je pogledal bolnico, potem za dve minuti povesil glavo, kakor da moli, nato se je zravnal in dejal: »Živeli boste … dolgo … in boste tako v veliko korist skupnosti.« Nato je smehljaje se dodal: »Vse do sto let, če bo potrebno.« Ta izjava je vzbudila vtis, da je vse rekel za šalo. Ni obljubil ozdravljenja, temveč dolgo življenje. Redovnica ni ozdravela, a živi še danes (1934). Ima dvainosemdeset let in vsak dan daruje svoje trpljenje za svojo skupnost, ki ji je na tak način zares koristna, kot je povedal don Bosko. Sicer pa je imela v preteklosti obdobja, ko se ji je stanje toliko izboljšalo, da je lahko delala v vzgoji.

[4] Prim. MB XV [BiS XV], 19. poglavje.

Skupnost je danes v Olligniesu v Belgiji, kamor so se sestre preselile zaradi zakona o ukinitvi redov. Prav tedaj so tam nameravale odpreti podružnico. Sestra, ki je bila pristojna za odprtje, je bila v Lillu, ko je bil tam don Bosko, in mu je priporočila svojo nalogo. »Pod katerim naslovom boste častili mater Božjo Marijo v tej novi postojanki?« Predstojnica je malo pomislila in odgovorila; »Pod naslovom, ki mi ga bo priporočil don Bosko, kajti …« Don Bosko ji ni dal končati. Rekel je: »Imenujte jo Pomočnico. Njej je tako zelo ljubo, če nam more pomagati.« Predlog je ugajal in od takrat mater Božjo Marijo častijo z naslovom Pomočnica.

Med obiskom ženskega zavetišča Peterih ran je predstojnica rekla: »Oh, don Bosko, vi, ki delate čudeže, storite, da bodo vse, ki umrejo tukaj, zveličane.« Oh, mati …« se je svetnik omejil za odgovor. Sestra je povzela besedo: »V hiši imamo častito dvainosemdesetletnico, ki umira. Pridite in jo blagoslovite in pošljite v nebesa.« Don Bosko jo je prosil, naj ga povedejo k njej. Ko je stal ob njej, se je za trenutek zbral v molitvi in ji dal blagoslov. Zatem se je obrnil k predstojnici: »Tako mati, uslišani ste.« Zares je uboga starka, kakor hitro je prejela blagoslov, vrnila dušo Bogu.

Ne moremo mimo dogodka, ki se je pripetil pri redovnicah Sacré-Coeur. Predstavili so mu gojenko Germano G., ki je bila iz družine z dvaindvajsetimi otroki. Ker je bila majhne postave, se je bala, da bi bilo to ovira, da bi postala redovnica. Ko je šla mimo Božjega služabnika, se je opogumila in dejala: »Oče, bi hoteli moliti, da bi jaz zrasla?«

»Hčerka,« ji je svetnik odgovoril, »zrasli boste … toda nekje drugje.«

Malo pozneje je dekle poletelo tja, kjer vsi dosežejo popolno rast.

Med navzočimi je bila tudi nekdanja gojenka, ki se je čutila poklicana, da bi vstopila v red svojih vzgojiteljic. To naj bi se zgodilo 8. junija na njen 21. rojstni dan, ko bi dosegla kanonično starost. Toda pritegnjena od sladkosti družinskega življenja je hotela vstop še odložiti. Ko je don Bosko po kratkem nagovoru šel med poslušalke, da je sprejemal darove in se zanje zahvaljeval z odločnim *Dieu vous le rende* [Bog naj vam povrne], je prišel do nje, se ustavil, ji globoko pogledal v oči ter vprašal: »No, in kdaj mislite iti?« Ni bilo treba drugega, to je bil Božji glas. Dne 8. junija je vstopila v Conflansu med novinke.

Ljubezniv je dogodek gospoda Montigny, ki se ga spominjajo iste redovnice. Poročila sta se že precej stara. Imela sta dve hčerki, ki so ju 1875 dali v vzgojo redovnicam Sacré-Coeur. Toda slabotno zdravje obeh deklic je staršem nenehno povzročalo skrbi. Tako je starejša Maria Teresia umrla stara petnajst let in Amelia osemnajst mesecev pozneje. Obe sta bili žrtvi jetike. Hiša obeh pa je postala dom žalosti in žalovanja. Prijatelji so uredili v Nici srečanje z don Boskom, ki je ublažil njune bolečine s priporočilom, da naj pomagata ubogi in zapuščeni mladini. Potem pa je v Lillu, ko je bil gost v njuni hiši, ob slovesu šep-

nil čudno besedo: »Morate pripraviti zibelko.«

Ta glas, ki se je vedno bolj širil med ljudmi, je prišel na ušesa tudi msgr. Alfredu Duquesnayu, nadškofu v Cambraiju, pod katerega duhovno oblast je spadal tudi Lille, ko še ni imel škofijskega sedeža. »Če bo ta otrok prišel na svet, hočem biti njegov boter.« Ni še preteklo leto, ko sta dobra zakonca ljubkovala otročička, tako zaželenega dediča njunega imena in premoženja. Msgr. je držal besedo. Dekan pri sv. Mavriciju, ki naj bi krstil novorojenčka, se je znašel pred izrednim botrom in ni vedel, kako naj se obnaša pred svojim nadškofom pri tem obredu. »Storite, kakor če bi bil jaz kateri koli škofljan,« mu je dobrohotno odgovoril monsinjor. Tako so novokrščencu poleg očetovega imena dali še nadškofovo. Priča, ki nam je dala te nadrobnosti, je 1897 videla mater, ki je ostala vdova in ni imela na svetu drugega kot tega sina čudeža, kakor so ga na splošno imenovali.[5]

Zadnje čudo nam je opisal dobitnik milosti, mladi jezuitski subdiakon Giuseppe Crimont. Dvakrat je pri maši asistiral don Bosku. Prvič je bilo 6. maja v kapeli dam v Retraiteju pred tako številnim občinstvom, da so za pot od oltarja do zakristije porabili četrt ure, ker je na vsakem koraku skupina oseb obdala Božjega služabnika. »Kaka maša!« je vzkliknil takratni subdiakon. »To je bila maša svetnika. Njegov obraz se je bleščal v nadnaravni luči.« Ponovno je bil taisti redovnik navzoč pri maši v cerkvi Večnega češčenja, imenovani tako, ker je tam nenehno izpostavljeno v češčenje presveto Rešnje telo. Podobna množica, podobno navdušenje, podobna pobožnost in za mladega redovnika ista potrditev svetosti. Ta je bil pripravljen iti z njim kamor koli, samo da bi mogel z njim govoriti in ga prositi za neko uslugo. Ugoden trenutek se mu je pokazal, ko je svetnik prišel v zakristijo. Don Bosko ga je vprašal, kaj želi. »Bolehen sem,« je odvrnil. »Rad bi bil tako zdrav, da bi me lahko poslali v misijone. Moja želja je postati misijonar.«

»Sinko moj,« mu je don Bosko ljubeznivo odgovoril,« to milost boste prejeli. Vsak dan bom pri zahvali po maši molil v ta namen.«

Čudna zadeva! Ta sin sv. Ignacija, ki je že toliko časa neuspešno iskal zdravje, si je tako hitro opomogel, da so ga malo pozneje poslali v zavod Saint Servais v Liégeu in je leto pozneje v Saint Hélier v veliki francoski sholastikat Jezusove družbe, da je nadaljeval študij in se pripravil na duhovništvo. Tista leta so veliko govorili o jezuitskih misijonih v Skalnatih gorah in bodočemu duhovniku se je zdelo, da sliši notranji glas, ki ga kliče tja pod mrzli severni tečaj. Ko je postal duhovnik, ga je pokorščina poslala v misijon v Indijo, toda 1894 so ga predstojniki poslali na Aljasko, kjer je bil 1916 od Svetega sedeža imenovan za apostolskega vikarja.

[5] Pismo cistercijana Maurizia Bertheja don Auffrayu novembra 1934.

Povzemimo še nekaj drugih novic iz nekaterih pisem. Dne 9. maja je daroval sveto mašo v samostanu Presvetega Srca in tamkajšnje redovnice so pod oltarni prt položile list z njihovimi posebnimi nameni. Dne 12. maja je maševal pri karmeličankah. Te je zadovoljil tako, da je zapisal kako besedo in se podpisal na podobice, ki so mu jih dajali. Dne 13. maja je daroval mašo v cerkvi sv. Štefana. Zdi se, da je obiskal tudi samostan Dobrega pastirja, samostan sester frančiškank in redovnice Matere Božje hitre pomoči.

Mladenka po imenu Giuseppina Pierson ga je vprašala o svojem poklicu in dobila odgovor: *Le bon Dieu vous appelle* [Dobri Bog vas kliče]. Pozneje ji je pisal, da naj se ravna po tem, kar ji je povedal, vendar naj upošteva nasvet svojega spovednika. Gospodična Delarue se mu zahvaljuje za molitve, ki so imele blagodejen učinek družinskega pomirjenja, za kar so izgubili že vse upanje. Nadškof v Cambraiju se mu je zahvalil za obisk v njegovem mestu, kakor tudi za to, da je sprejel sirotišnico S. Gabriele. Prosi ga, da bi šel obiskat neko zaslužno gospo v Lillu, ki je zelo bolna: »Pojdite, dragi oče, in jo blagoslovite, kakor je Gospod blagoslovil Petrovo taščo. Da bi vaš blagoslov imel isti učinek.«[6] Iz pisma, ki ga je neka gospa iz Lilla pisala don Rui po svetnikovi smrti, je razvidno, kake duhovne utehe so njegovi obiski prinašali bolnikom. Kako lepi spomini na njegove nasvete in spodbude! Koliko potrpljenja in vdanosti v Božjo voljo za prenašanje bolezni, ki je trajala že trinajst let! Kako zvesta in velikodušna navezanost na njegove ustanove, čeprav ji ni izprosil milosti ozdravljenja![7]

Ko je 16. maja odpotoval v Pariz, se je spotoma ustavil v Amiensu, kjer je bilo dobro jedro sotrudnikov. Verjetno je bil gost vikonta Forcevilla, ki ga je povabil[8] in ki se mu je potem srčno zahvalil *de la bonne visite* [za prijazen obisk].[9] Ob desetih je imel mašo v stolnici. Čeprav je to ogromna cerkev, je množica napolnila vso osrednjo ladjo. Po evangeliju je don Bosko govoril s prižnice. Prižnica je stala na ogromnem stebru, ki je imel pri vznožju velikanski kip sv. Vincencija Pavelskega, ki z eno roko kaže proti nebu, z drugo pa drži za roko otroka pri svojih nogah. Toda tisti dan so poslušalci imeli vtis, da francoski svetnik z obema rokama skuša objeti italijanskega pridigarja krščanske ljubezni.

Popoldne je obiskal neko *Patronage* [zavetišče]. Bolni in zdravi ga niso pustili pri miru. Pristopila je množica mater, ki so vodile za roke svoje otroke in mu jih dajale blagoslavljat. To je bil pravi boj rok in nog, da bi se ga mogli dotakniti. Reka ljudi ga je spremljala na postajo, in ko je bil na vlaku, je moral stopiti k oknu in blagosloviti množico, ki je kleče pričakovala to milost. Neki časnikar,

[6] Dodatek, št. 70.

[7] Dodatek, št. 71.

[8] Ker je iz *Universa* zvedel netočno poročilo, da bo don Bosko šel v Lille 30. aprila, mu je pisal pismo in izjavil, da bi si štel v veliko čast, če bi ga mogel sprejeti v svoji hiši.

[9] Dodatek, št. 72.

ki se je znašel v njegovem oddelku, je bil presenečen zaradi tega dogajanja. Dal mu je dar in ga prosil, da bi se vpisal med salezijanske sotrudnike. Neki dopisnik nekega tednika, ki je pisal o slavi njegovih ozdravljenj, je trdil, da sta bila dva največja čudeža: nepregledne množice, ki so hotele videti in slišati tega starčka, in vedno večje število spreobrnjenj.[10]

Kako zaupanje so imeli tudi tukaj v njegove molitve. Neka gospa iz Franquevilla, ki je prosila za zdravje svoje hčerke, se je zadovoljila samo s tem, da ji je don Boskov tajnik napisal: »don Bosko je molil« ali »don Bosko bo molil«. Te besede so jo »pomirile in potolažile«. Neka gospa, ki ji je bilo žal, da ni mogla biti v Amiensu, ko je bil tam on, ga je prosila za *toute petite prière* [čisto majhno molitvico] zaradi notranjih dvomov, za bolnega starega očeta, za nekega drugega člana družine, ki je bil potreben spreobrnjenja, za pet sinov, za moža in za sestro karmeličanko. Don Bosko ji je odgovoril, da bo rade volje molil zanjo, za vse njene in da ji pošilja svoj blagoslov.

V Amiensu je neko dvajsetletno dekle bilo pri neki malo krščanski družini, ki je tudi težko dajala vbogajme. Tisti dan se je govorilo, da je don Bosko prišel v mesto, da obiskuje bogate ljudi in prosi vbogajme za salezijanske ustanove in da bo gotovo prišel tudi k njim. Tedaj je gospodarica rekla dekletu, da mu ni mogoče nič dati. Da ji ne bi bilo treba don Boska zavrniti, ji je rekla, da se ne bo dala videti. Zato naj ona govori z njim in se mu opraviči. Don Bosko se je zares pojavil s svojim tajnikom. Dekle ga je sprejelo z vsem spoštovanjem in jima dalo vedeti, da pri njih nima kaj iskati in pričakovati. Don Bosko jo je pogledal in dejal: »Hčerka, vi ste zelo pametni. Ostanite taki in Bog bo bedel nad vami. Dolgo boste morali še čakati, vstopili pa boste v družbo, ki je bila ustanovljena, ko ste se vi rodili. Še se bova videla.« Res jo je videl nekaj dni pozneje v neki drugi družini. Pokazal jo je svojemu spremljevalcu in dejal: »Poznam jo … Bog varuje to mladenko.« Morala je čakati še trinajst dolgih let, preden je lahko sledila svojemu poklicu, kajti šele 1896 je vstopila k Malim sestram Vnebovzetja in ne pred letom 1900 je zvedela iz življenjepisa patra Pernet, ki je izšel to leto, da je bila ta družba ustanovljena maja 1864, v mesecu in letu, ko se je ona rodila.[11]

Don Bosko je za tri dni obiskal Dijon in stanoval v razkošni palači markize De Saint-Seine na Vie Verrerie. Naslednji dan, to je v nedeljo, je maševal pri karmeličankah, ki so ga po svojem kaplanu prosile za to uslugo že 13. aprila. Spremljal ga je don Rua. Najprej so ga popeljali v bolniško sobo, kjer je ležala

[10] *La semaine religieuse* iz Nice, nedelja 21. maj 1883 (Dodatek, št. 73).

[11] Prim. *Mère Marie de Jesus* [Mati Marija od Jezusa], str. 311. Sestra pripoveduje, da sta se drugič srečala v Amiensu. Če je to res, se je don Bosko vrnil, vendar ne dva tedna pozneje, kot je tam rečeno. V potrditev te vrnitve nam je pisanje gospoda Cailla, predsednika zavetišča. Dne 18. maja je pisal don Barruelu: *»Zadnje besede velečastitega don Boska so veljale našim srcem in vsem, ki so ga razumeli: oni so upali, mi smo upali, da bomo velečastitega očeta imeli med seboj prihodnji teden.«* Vendar je verjetno, da je do drugega srečanja prišlo, preden je don Bosko odpotoval.

bolna mati priorka. Zatem je obiskal skupnost. »Petdeset let pozneje,« nam piše ena izmed tistih redovnic, »vidim don Boska mirnega, zbranega, podobo človeka, ki živi bolj v onem kot v tem svetu.«[12] Neka sestra ga je po italijansko vprašala, ali bo mati predstojnica ozdravela. »Prejela boš sorazmerno s svojo vero,« ji je odgovoril. Ta je takoj izpovedala, da je imela malo vere v ozdravljenje. Nato je šel v kapelo, ki je bila nabito polna ljudi. Med njegovim vstopom in med mašo bi lahko slišal leteti muho, tako globoko so bili navzoči prevzeti od misli, da so pri maši svetnika. Ko so prebrali evangelij, se je obrnil k ljudstvu in dejal med drugim: »Molimo goreče za velečastito mater priorko tega Karmela, da jo Bog še ohrani za skupnost, ki ji je še zelo potrebna.« Mati Marija od presvete Trojice ni ozdravela, kljub temu pa je živela do 4. novembra 1889.[13]

V popoldanskih urah je obiskal zavod sv. Ignacija, kjer so slovesno obhajali prvo obhajilo gojencev. V ponedeljek je imel konferenco pri Materi Božji Trdnega upanja. Bilo je toliko ljudi, da so trikrat odpeli *Magnificat*, medtem ko je on od cerkvenih vrat šel v zakristijo in od tod po stopničkah na prižnico. V torek dopoldne je maševal pri sv. Mihaelu in popoldne obiskal sirotišnico opata Chantona v Vie S. Filibert.

V Dijonu je njegova navzočnost vzbudila isto zanimanje in izraze spoštovanja kot v Lillu in Parizu. »Ta človek tako ponižnega videza,« je pisal dopisnik *Le Monda* iz Dijona, »ki se zdi, da je brez vse moči, odgovarja na vsa vprašanja, sprejema nagovore, deli povsod blagoslove in molitve, se zanima za vse, ki prosijo zase priporočilo pri Bogu, obenem pa priporoča krščanski ljubezni dela, ki jih vodi. Ljudje tekajo za njim z željo, da bi se dotaknili njegove obleke, ker čutijo, da izhaja iz njega čar svetosti, in dojemajo poseg nadnaravnega v uspehu njegovega apostolata in v izrednih milostih, ki so jih prejeli po njegovem zavzemanju.«

Še negotova in nepotrjena novica o njegovem prihodu je bila vzrok pisem s povabili uglednih meščanov.[14] Ljubeznivo pismo markiza Saint-Seina ga je že 10. aprila vabilo, naj obišče Dijon, in mu v izbranih besedah ponuja gostoljubje. Neka vikontesa istega imena ga prosi v imenu vseh njenih, naj bi izkazal čast udeležbe pri kosilu, ki bi ga ona priredila v njegovo čast v svoji palači ob uri, ki bi mu najbolj ustrezala. Grofica Max de Vesvrosse si 1. maja želi kratko avdienco. Kaplan v stolnici ga z izrazi spodbudne ponižnosti prosi, da bi 8. maja prišel blagoslovit njegovo mladinsko ustanovo. Neki subdijakon iz Poiseula ga z

[12] Poročevalka pravi o don Rui: *»Don Rua je na nas napravil vtis v drugačnem smislu svetosti, drugi Alojzij Gonzaga.«*

[13] Zbirka je dala 509 frankov.

[14] Toplo povabilo je v Lillu prejel iz Besançona od sotrudnice Le Bon: *»Ali Besançon ne bo kakor druga mesta deležen vašega obiska v Franciji? To ni daleč od Dijona! Če bi mi bilo dano, bi vam velečastiti oče, dala na voljo apartma in vi bi se lahko za kako uro ustavili v našem mestu. Kaka čast bi bila to za nas in hkrati blagoslov za vse!«*

živim zaupanjem goreče prosi, da bi smel privesti v Dijon sinčka neke zaslužne sotrudnice, da bi ga blagoslovil. Tudi on sam potrebuje don Boska, da bi mu izprosil zdravja, da bi lahko nadaljeval svoj poklic.[15]

Med bivanjem v mestu je prejemal kupe pisem. Kaplan uršulink v Montharduje na cesti srečal don Boska, ki je prihajal iz škofijske palače. Pokleknil je k njegovim nogam in ga prosil za blagoslov. Svetnik mu je ljubeznivo odgovoril: »*Ab illo benedicaris, in cuius honore cremaberis*« [Naj te blagoslovi tisti, v čigar slavo boš zgorel] in mu razložil, da ne bo mučenec za vero, temveč za krščansko ljubezen. Ta razlaga ga je tako potolažila, da mu je pozneje pisal in se živo priporočil v njegove molitve. Veliko drugih je prav tako prosilo za blagoslov za bolne in za spreobrnjenje. Spet drugi so se zahvaljevali za njegov obisk in mu pošiljali darove. Nekateri so se s posebnimi nameni obračali nanj.[16]

Pisma poznejšega datuma, po obisku v Dijonu in tudi po njegovi smrti, vsebujejo spomine na njegov obisk tega mesta. Značilno je pismo nekega uslužbenca. Don Bosku je obljubil deset odstotkov od svoje mogoče zvišane plače. Ko je z novim letom dobil povišek 500 frankov, je januarja 1884 poslal prvi obrok in se spominjal ljubega srečanja. Še bolj ganljive spomine je mogoče brati v sožalnih pismih, ki so jih februarja 1888 pisali don Rui. »Zame je spomin,« je pisala markiza Saint-Seine, »na dejstvo, da smo mogli sprejeti pod našo streho novega sv. Vincencija Pavelskega, nadvse velika sreča in resničen Božji blagoslov.« Gospa Le Mire poroča o ozdravljenju njene tašče po priprošnji »dragega svetnika«. Vendar o tem nimamo nobenega drugega poročila.[17]

Nedavno sporočilo iz Dijona govori o posebnem dogodku v Dijonu, o katerem do sedaj nismo imeli podatkov. Nekega popoldneva je don Bosko šel na večerjo h gospodu Charentenayu, odličnemu kristjanu, ki je za *soirée* [večerja] v njegovo čast povabil več gospa in gospodičen, prijateljic svojih hčera. Svetnik se je proti deveti uri dvignil in sredi špalirja tistih gostov šel proti vratom, ne da bi koga pogledal. Gospod Charentenay ga je podpiral. Hodil je počasi in s težavo. Ena izmed deklet, malo boječa, po imenu De Broin, se je skrivala za tovarišicami, ki so stale v krogu ob vratih. Don Bosko je šel tiho, ne da bi se ustavljal, do vrat. Tu pa se je nenadoma ustavil, dvignil glavo, pogledal čez ramena drugih deklet in pogledal to mladenko: »Hčerka, vi mislite na poklic,« je dejal. »Prav. Molite.« Potem je odšel po stopnicah in vstopil v kočijo.

Mladenka De Broin ni z nikomer spregovorila niti besedice o notranjih nemirih, ki jih je čutila v svojem srcu glede svoje prihodnosti. Zato je vsa zmedena izginila od tam, ne da bi kdo vedel kam. Naslednje jutro je še vsa zbegana razodela svoje stanje neki tovarišici. Ko je oče opazil njeno zbeganost, ni hotel,

[15] Dodatek, št. 74 (A–F).

[16] Dodatek, št. 75 (A–E).

[17] Dodatek, št. 76 (A–D).

da bi se še srečala z don Boskom, temveč jo je, ne da bi povedal zakaj, odpeljal na deželo. Prizadeta zaradi te odločitve, je Broinova pisala don Bosku pismo, še preden je odšel, in mu ga poslala po neki svoji znanki. Ko je Božji služabnik prebral to pismo, se je spomnil svojih besed odpošiljateljici. Mladenka je pozneje naredila zaobljube pri redovnicah Zadnje večerje v Versaillesu.

Don Boskov blagoslov je prinesel koristi tudi sestri te redovnice. Ko je bila z njim na kosilu pri hišnem prijatelju, je občudovala veliko preprostost in dobroto v vedenju in zlasti prodirni pogled, s katerim se je zdelo, da bere skrivnosti srca. Mlada in posvetna se mu ni hotela približati. Vendar je morala ubogati očeta, ki jo je peljal k don Bosku, da bi prejela njegov blagoslov. Pazila je in ni dvignila oči, da ne bi pritegnila pozornosti nase, kar bi ji bilo zelo nerodno. Toda tudi ona je nekaj let za svojo sestro vstopila v red Dvorane zadnje večerje. Kakor piše, je ta poklic pozneje štela za veliko milost, za katero se je vsak dan zahvaljevala don Bosku.

Don Bosko je odpotoval iz Dijona 29. maja ob petih popoldne. V Dôlu ga je čakala družina De Maistre. Grof, njegov stari prijatelj in velik dobrotnik Oratorija, mu je pripravil z vsemi svojimi veličasten sprejem. Toda don Bosko je pri njem prebil samo eno noč, kajti 30. maja zjutraj je po maši nadaljeval pot v Turin. S seboj je nosil štiri ali pet velikih zavojev še neodprtih pisem, ki so v Modanu vzbudili pozornost carinikov. Vendar so prijazno poslušali razlago in pustili zavoje naprej. Z dobrim mesecem dela in s pomočjo več tajnikov so uredili tisto korespondenco, ker je bila don Boskova navada, da nikdar ni pustil brez odgovora nobenega pisma, pa naj je bilo še tako nepomembno ali ga je napisal kak otrok.[18] Še več, ni pustil brez odgovora niti, če mu je kdo izročil svojo vizitko.

V tem pripovedovanju nismo upoštevali poročanja italijanskih časopisov o don Boskovem potovanju po Franciji, ker niso prinašali nič novega, temveč so samo ponavljali to, kar so pisali francoski časopisi.[19] Značilen je bil samo dopis iz Pariza v antiklerikalnem *Secolu* v Milanu, ki je poročal o odhodu »čudodelnika«, kakor ga je imenoval,[20] in postavil na začetek članka don Boskovo sliko. Med drugim je pisal, da bi don Bosko lahko pisal o svojem potovanju to, kar je

[18] Pisec teh vrstic se spominja, da je 1885 slišal, kako se je neki ugleden pridigar čudil pred tistimi, ki so bili okoli njega, da je don Bosko odgovarjal tudi na pisma dečkov.

[19] V tako harmoničnem koncertu ni moglo biti brez neprijetne note. To je bilo mogoče prebrati v *Fra Paolo Sarpi,* valdeškem časopisu iz Benetk (22. junij 1883, št. 24) v članku, ki se začenja takole: »Klerikalni časopisi so poročali o čudovitih stvareh o don Bosku v Parizu. Bil je tam, imel konference, pridigal in pridobival privržence za Vatikan. Toda! Verska propaganda tega veličastnega patra je zelo dvomljiva. Ustanova, ki jo je priklical v življenje, je trgovsko podjetje z zelo dvomljivimi okoliščinami.« Urednik je bil tako nesramen, da je v potrditev svojih besed z najhujšimi spremembami objavil Giustinijev članek izpred enega leta in prikazal dogodek, kot da bi se zgodil sedaj, ne da bi preveril, ali gre za obrekovanje. Don Boska zares niso mogli obravnavati na grši način, kot je to storil ta gospod, ki je bil duhovnik, ki je izdal svoj poklic.

[20] 22. junij 1883. Don Bosko je bil že več kot tri tedne v Turinu, on pa je z zamudo objavil svoje poročilo.

rekel Cezar: *veni, vidi, vici* [prišel, videl, zmagal]. Nato je dodal: »Kakšno moč volje ima ta duhovnik! Do petnajstega leta starosti je pasel ovce, s 26 leti je bil posvečen v duhovnika, nato je obiskoval turinske ječe in začel zbirati revne in zapuščene dečke. Brez novčiča v žepu je osmešen, preganjan premagal vse. Ali veste? Danes vodi približno sto sedemdeset ustanov v Italiji, Franciji, Španiji in Ameriki, hrani in vzgaja približno sto petdeset tisoč revežev. To je pravi socialistični duhovnik!« *Unità Cattolica* iz Turina je dala prav milanskemu časopisu, s katerim je vodila dnevne polemike, in privolila, da je don Boska zares mogoče imenovati socialista, ker je dejansko reševal družbo. Tudi ti časnikarski prepiri imajo svojo vrednost. Toda najbolj od vseh je zadel neki portugalski časopis, kije pokazal, da je bil don Boskov obisk Franciji »stvar vere«.[21]

[21] *A Cruz do Operaio*, Lizbona, 1. junij 1883.

9. POGLAVJE

DON BOSKOVIH SEDEM MESECEV V ORATORIJU: PRAZNIKI IN DOGODKI

V Oratoriju so novice o don Boskovem zmagoslavju v Parizu, o katerih so poročali vsak večer po večernih molitvah, navduševale. Velike skrbi pa so jim povzročale vesti o njegovem zdravju. Fantje so se na posvetu s svojimi predstojniki domenili, da bodo v devetdnevnici k Mariji Pomočnici pripravili venčke svetih obhajil vsak v skupini, ki ji je pripadal, za število, ki si ga je sam določil.

Nestrpno pričakovan je don Bosko prišel 31. maja proti deveti uri dopoldne. S fanti so prišli na sprejem še nekateri gospodje iz mesta. Med njimi je bil tudi markiz D'Avila, dober španski sotrudnik, ki je že nekaj dni v Oratoriju. Samo tisti, ki pozna življenje tistih časov, si lahko predstavlja, kakšna radost, praznično razpoloženje in hrupno veselje je ob podobnih priložnostih napolnjevalo hišo. Med živio klici, ploskanjem in ob zvokih godbe na pihala je don Bosko prekoračil dvorišče in se počasi napotil k stebrišču, kjer je nad glavnim obokom visel napis: *Dragi oče, Francija te časti, Turin te ljubi.* Ko je don Bosko stopil na oder, je milo smehljaje se gledal klobuk in dejal: »Mogoče se vam bo zdelo, da don Bosko s tem francoskim klobukom ni več isti kot nekoč. Oh, nikar se ne bojte, dragi moji, jaz sem vedno isti, vaš najboljši prijatelj, vse dokler mi bo Bog dal malo življenja. V Franciji sem se vas vsak dan spominjal, vsak dan sem molil za vas, z veseljem prejemal vaša pisma in sporočila. Izkusil sem tudi učinkovitost vaših molitev. In sedaj po štirih mesecih svoje odsotnosti sem srečen, da sem med vami, ki ste moja radost in krona. Želim, da bi prihodnji torek, 5. junija, na slovesen način obhajali praznik Marije Pomočnice, ki me je kot dobra mati spremljala na poti, mi izprosila toliko milosti in darov tako zame kakor tudi za vas. Veliko vam moram povedati, toda za zdaj naj bo zadosti, ker grem darovat sveto mašo k oltarju Marije Pomočnice.

Te besede, ki jih je izgovoril z očetovskim glasom, so mnogim privabile solze v oči. Večina fantov ga je samodejno spremljalo v cerkev. Po noči, ki jo je

prebil v neprijetnem položaju ter kljub slabosti in pozni uri, je želel ostati tešč, da je lahko maševal. Na koncu so zapeli zahvalno pesem.[1]

Omenjeni napis je bil malo spremenjen napis iz leta 1867, ki se je glasil: *Rim te časti, Turin te ljubi*. Pripetilo se je nekaj podobnega; kakor je tisti napis zbodel Rimljane, tako je ta užalostil Francoze. V resnici pa resnice ni povedal niti prvi niti drugi, kajti kamor koli je don Bosko šel, je vzbujal okoli sebe tekmovanje v ljubezni in to ljubezen je imel rajši kot vse časti. Krivda je bila tudi pri pobudniku, ki je menil, da bo pripravil veliko presenečenje, če bo spremenil napis iz leta 1876. Če bi vprašal predstojnike, mu tega gotovo ne bi dovolili.

PRAZNIK MARIJE POMOČNICE

Popoldne istega dne je don Bosko imel v cerkvi sv. Frančiška Saleškega konferenco za sotrudnike, kakor je napovedal iz Pariza 25. maja. Duhovniki in laiki so napolnili cerkev. Govoril je skoraj celo uro in pokazal, da je glede na hudobijo časov najbolj potrebna moralna vzgoja mladine, ki se je je treba resno lotiti. Pohvalil je delo, ki so ga ne tem področju mnogi katoličani že opravili, in nakazal prispevek salezijancev na tem področju. Nato je govoril o svojem potovanju v Francijo in povedal, kako tam laiki in duhovniki zelo cenijo salezijanske sotrudnike. Končno se je dotaknil načinov sodelovanja. Za turinske sotrudnike to ni bilo kaj novega. Toda tisti, ki so šli poslušat don Boska, so šli zato, da bi slišali njega in ne kakih novic.

Drugo konferenco je imel za sotrudnice. Pripravili so jo v cerkvi Marije Pomočnice na predvečer njenega praznika. Pokazal je, kako zelo Marija ljubi mladino in kako poplačuje tiste, ki skrbijo zanjo. Marija ima rada majhne iz naslednjih razlogov: Marija je mati in matere imajo raje svoje otroke, ko so še majhni, kot takrat, ko so že večji; majhni so nedolžni, in ker so v veliki nevarnosti, da jih pohujšajo, so vredni sočutja in potrebni zaščite; ker ji živo predstavljajo njenega Jezusa, ki je prebil detinska, otroška in mladostna leta ob njej. Od tod ima Marija rada in ščiti osebe, ki skrbijo z duhovne in telesne potrebe otrok, in jim deli posebne milosti. »Glejte to cerkev. Pred ne veliko leti je bilo tu koruzno polje, tu sta rasla fižol in krompir. Potrebovali smo cerkev, da bi v njej zbrali otroke iz bližnje in daljne okolice. Ker je bila cerkev namenjena koristi mladine, ki naj bi jo naučili svetega Božjega strahu, je Marija na čudežen način pomagala in rekel bi s pomočjo čudežev, ki jih je delala v korist tistih, ki so pomagali pri gradnji cerkve, postavila to cerkev.« Ko je omenil nekaj čudežnih dogodkov, ki so se zgodili v času gradnje, je nadaljeval: »Toda Marijina pomoč ni prenehala z dograditvijo tega svetišča. Njene milosti še trajajo in v še obilnejši meri kot prej. To so stvari, ki spravijo človeka v jok. Ko sem zadnje čase potoval po Franciji, so

[1] *Unità Cattolica*, 3. junij 1883.

se dogajala nepričakovana ozdravljenja, spori in nasprotovanja so prenehala, zgodila so se velika spreobrnjenja in toliko drugih milosti po priprošnji Marij Pomočnice osebam, ki so bile naklonjene mladini.«

Praznik, ki so ga iz liturgičnih razlogov prenesli in pripravili z vso skrbjo, je bil mogočen in prijeten dokaz otroškega zaupanja v Marijo Pomočnico. Koliko molitev in koliko obhajil! Glasba in obredi so dajali prazniku poseben čar. Pontificiral je msgr. Sigismondo Brandolini, naslovni škof oropski in pomožni škof v Cènedi. Številni gostje, med njimi izbrana skupina francoskih gospodov, so odhajali spodbujeni v veri in navdušeni v svojem katoliškem prepričanju. Francoza sta bila tudi predsednik in predsednica praznika. Predsednica je bila gospa Ferrand, Parižanka in velika don Boskova dobrotnica, predsednik pa katoliški pisatelj Alberto Du Boys iz Lyona, nekdanji pravnik, ki je med obiskom zasnoval novo delo o don Bosku in njegovih ustanovah.[2] Pri kosilu je don Bosko v čast svojim gostom izrekel napitnico v francoskem jeziku: pozdravil je in se zahvalil monsinjorju škofu, pohvalil katoliško Francijo, izrekel čestitke predsedniku in predsednici in povabil navzoče, da so s ploskanjem pozdravili teologa Margottija, zaslužnega urednika časopisa *Unità Cattolica*,[3] ki je bil med navzočimi.

Ena izmed tem pogovora je bila don Boskovo potovanje v Pariz z vsemi dogodivščinami, ki so ga spremljale. Dal je, da so govorili, toda pokazala se je tudi njegova ponižnost. Nekemu italijanskemu gostu pri mizi je po tiho dejal: »Velikokrat mi je bilo zelo nerodno.«

Škof se je zadržal v Oratoriju štiri dni. Ko je zadnji dan imel kratek govor za lahko noč obrtnikom, je dejal: »Od vas odhajam z globoko presunjenim srcem in pod silnimi vtisi, ki sem jih prejel. Šel bom v Benečijo in bom povsod pripovedoval o don Bosku, o njegovem čudovitem zavodu, o veličastnih obredih, pri katerih sem bil navzoč, in videl njegove pridne dečke. Rekel bom: ni res, da ni vere, da je pobožnost mrtva, da ni več veličastnih obredov, da je izginil katoliški duh. Ne, bom odgovoril, pojdite v Turin, v don Boskov zavod, da boste videli, kako čudoviti so sveti obredi, kako nebeško glasbo je mogoče slišati, kako osemsto fantov v polni meri izpolnjuje in živi vero […] Oh, kako rad bi ostal pri vas in živel vaše življenje!«

Zadnje besede niso izražale samo pobožne želje, temveč – kakor bomo videli še kaj več. Ta prelat plemenitega rodu se ni mogel več znebiti vtisa nadvse

[2] Albert Du Boys, *Dom Bosco et la pieuse Société des Salésiens* [Don Bosko in Salezijanska družba], Pariz, Gervais, 1884.

[3] Du Boys je pisal (*n. d.,* str. 300) o tej napitnici: *»Izrekli smo mu napitnico v francoščini na banketu, ki ga je pripravil gostom na praznik Marije Pomočnice v svojem Oratoriju v Turinu. On pa je govoril čudovito in bil naravnost srečno navdahnjen: bil je poln domislic, dovtipov, smešnic in veselih besed.«* Veliko Francozov se je predstavilo na prazniku tudi s pismi don Bosku, med drugimi opat Engrand de Aire, ki je poročal o izredni milosti (Dodatek, št. 77), in gospa Quisard, ki je poslala lep dar za cerkev Srca Jezusovega (Dodatek, št. 78).

ljubeznivega sprejema pri don Bosku, v Oratoriju in salezijancih. Zato je meseca avgusta po resnem premisleku sklenil, da se bo umaknil v senco svetišča Marije Pomočnice. Bil je star šestdeset let. Bil je pripravljen, če bi prišel v Oratorij, odložiti vsako znamenje škofovske časti, tako da se ne bi v ničemer razlikoval od drugih članov skupnosti in bi kot don Boskov podložnik živel kakor katerikoli salezijanec. Menil je, da bi mogel spovedovati in poučevati verouk. Ko bi prejel od svetnika privolilni odgovor, bi predložil papežu prošnjo z zdravniškim spričevalom in priporočilnim pismom kardinala Canosse, škofa v Veroni. Prav tako je upal, da bo dobil poročilo beneškega patriarha in od don Boska. Želel je, da bi teolog Margotti pisal njemu v prid vplivnim prelatom v Rimu. Za ta korak se je odločil, ker mu je škofovsko breme postajalo čedalje težje.[4]

Don Bosko mu je takole odgovoril:

Velečastita ekscelenca!
Velikodušna misel, ki navaja vašo ekscelenco, da bi zapustili škofovski sedež v Cènedi in prišli opravljat sveto duhovniško službo k salezijancem, bi bilo dejanje visoke časti vaše ekscelence, ki vas poznamo iz toliko drugih razlogov. Jaz si ne bi upal toliko, toda če bi sveti oče privolil v to odločitev in če bi se vi mogli prilagoditi našemu ponižnemu načinu življenja, bi salezijanska družba veselo pozdravila vaš prihod med nas, zlasti v tem času, ko so njeni člani preobremenjeni z delom.
Medtem bom molil in bom storil, da bodo molili naši dečki, da bi Bog vodil našo pot in dal spoznati tisti način, ki bo v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.
Ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO

Ko je monsinjor zvedel za don Boskovo privolitev, je po patriarhu pisal papežu in ga prosil, da bi podprl njegovo prošnjo. Kardinal je obljubil, obenem pa je zaupal tudi »mogočnim sredstvom«, s katerimi je don Bosko razpolagal v Rimu.[5] Toda njegovi upi so se razblinili. Bil je namreč pomožni škof s pravico nasledstva, zato je previdnost papežu svetovala, da ga je ohranil na svojem mestu. Res je leta 1885 nasledil msgr. Cavrianija na škofovskem prestolu.

VINCENCIJEVE KONFERENCE, DELAVSKO DRUŠTVO V NICI IN SVETO DETINSTVO

Turin je bilo eno tistih italijanskih mest, kjer so se najbolje prijele Vincencijeve konference. Tako so leta 1883 obhajali prvo petdesetletnico ustanovitve. Don Boska, ki je imel v veliki meri zasluge za tak razcvet, niso mogli pozabiti ob sklepu teh slovesnosti, ker njegova dolga odsotnost ni dovoljevala njegove ude-

[4] Dodatek, št. 78.

[5] Pismo don Bosku, Cèneda, 25. september 1883.

ležbe pri praznovanju. Sklepno slovesnost so opravili v cerkvi svetih Mučencev, kjer se je delo začelo, in jih končali z družbenim kosilom. Za to priložnost so se sobratje na čelu z msgr. Pampiriem, škofom iz Albe, zbrali v Oratoriju, kjer jih je don Bosko slovesno sprejel. »Tu so sedeli, je poročal eden izmed mestnih časopisov,[6] za bratsko mizo, počaščeni z drago navzočnostjo spoštovanja predstojnika zavoda. To je bila prava krščanska agape v svetem veselju, spremljana s prisrčnostjo in kronana z monsinjorjevimi besedami, z don Boskovim nagovorom in pozdravi drugih osebnosti. Kako lep je bil govor žive krščanske ljubezni, ki je imel tam zibelko in svoj živ in večen spomenik!« Ti gospodje so odšli iz Oratorija ne le zadovoljni, temveč polni občudovanja ter globoko ganjeni zaradi ljubeznivega sprejema.

Naslednjo nedeljo je prišlo v Oratorij odposlanstvo Katoliškega delavskega združenja iz Nizze Monferrato, da bi don Bosku izročili diplomo o imenovanju za častnega člana tega Združenja. Don Bosko je z veseljem sprejel ta dokaz priznanja in je izjavil, da se čuti srečnega, da more biti udeležen pri dobrem, ki ga opravlja to združenje, ki ga je on vedno podpiral in ki ima sedež v njemu tako ljubem mestu.

Popoldne istega dne je zato, da bi zadovoljil župnika v Nichelinu, kraju ne daleč od Turina, in da bi razveselil hčere Marije Pomočnice, ki so tam vodile otroški vrtec, šel pridigat za praznik Svetega Detinstva. Živo je prikazal žalostno stanje toliko ubogih otrok v krajih nevernikov, opisal je napredek misijonarjev, da bi jih mogli rešiti in krstiti, pripovedoval o prizadevanju salezijancev in sester Marije Pomočnice za male Patagonce in končno spodbudil vse starše, da bi vpisali svoje sinčke in hčerkice v Delo Svetega Detinstva.

DON BOSKOV GODOVNI IN ROJSTNI DAN

Don Boskov god ni bil več preprost praznik za Oratorij, temveč je dobil značaj ljudskega izraza spoštovanja in občudovanja tega moža krščanske ljubezni. Neki turinski tednik je pisal:[7] »Takoj ob vstopu v to hišo smo se čudili zaradi navzočnosti toliko ljudi. Predstavniki leposlovja, pesniki, gledališki igralci, kmetje, umetniki, ženske, bogati, delavci, mladi, stari, študentje in rokodelci, duhovniki in prodajalci, časnikarji in tiskarji, plemiči in berači, vse je bilo eno samo veliko morje glav, bila je gneča, da nisi mogel migniti s prstom, bili smo na tesnem kot sardine v škatli. In zakaj? Da bi videli don Boska. Cel Turin se je zbral tam, da bi videl tega značilno ljudskega človeka. Neki demokrat, trikrat zaljubljen v svoje ideje, je dejal: 'V Turinu sta zares ljudska samo dva: *Gianduia*

[6] *Corriere di Torino,* 12. junij 1883

[7] *La Stella Consolatrice*, 30. junij 1883.

[Burkež][8] in don Bosko'.« Da ne bomo ponavljali že navedenega, bomo zbrali samo besede, ki jih je povedal slavljenec.

Don Bosko je večkrat govoril. Vendar smo dobili vsebino samo dveh nagovorov. Prvi je veljal predstavnikom nekdanjih gojencev, ki so prišli kakor po navadi, da so mu 24. junija izročili svoje najboljše želje in darove. Darovali so mu pozlačeno leseno krono, ki je visela nad glavnim oltarjem. Kupili so jo iz prostovoljnih darov prvih gojencev Oratorija, ki so bili raztreseni vsepovsod. V imenu vseh je govoril in prebral svojo pesem don Onorato Colletti, župnik v Fauleju. Don Bosko, nadvse zadovoljen, ker je videl pred seboj predstavnike toliko svojih predragih sinov, se jim je zahvalil in nato takole nadaljeval:

»Res je, da je govornik in pesnik v svojem pozdravu zašel v pobožna pretiravanja in je pri tem uporabljal govorniške okraske, imenovane hiperbole. Vendar je to navada, ki jo lahko oprostimo sinovom, ki ob izražanju svojih čustev razodevajo bolj to, kar jim narekuje srce, kakor to, kar jim pravi pamet. Vendar pa se morate vedno zavedati in imeti pred očmi, da don Bosko ni drugega kot orodje v rokah nadvse spretnega, modrega in vsemogočnega umetnika, se pravi Boga. Zato gre Bogu vsa čast in hvala. Sicer pa je don Colletti prav povedal, da je Oratorij storil že velike reči, in jaz vam povem, da bo z Božjo pomočjo in podporo Marije Pomočnice naredil še veliko večje. Poleg pomoči iz nebes je tisto, kar je omogočilo in omogoča naše delo, sama narava naše ustanove. Cilje, ki jih hočemo doseči, odobravajo vsi ljudje, vključno tudi tisti, ki v tem, kar se tiče vere, ne čutijo tako kot mi. Če nam kdo nasprotuje, je to zato, ker nas ne pozna ali sam ne ve, kaj dela. Izobrazba mladine, moralno vodstvo zapuščene in ogrožene mladine, napori, da bi jih potegnili iz brezdelja in jih odtegnili slabemu, od sramote in celo od ječe, so cilji našega prizadevanja. Kateri pameten človek, katera civilna oblast bi mogla temu nasprotovati?

Kakor veste, sem bil v zadnjem času v Parizu in sem v raznih cerkvah predstavljal naše ustanove. Naj povem odkritosrčno: zato, da bi zbiral denar in z njim priskrbel kruh in mineštro našim dečkom, ki jim ne zmanjka teka. Med poslušalci je bilo veliko takih, ki so hoteli zvedeti za don Boskove politične ideje. Nekateri so celo mislili, da sem prišel v Pariz, da bi izpeljal revolucijo. Drugi so prišli, da bi iskali med poslušalci nove člane za svoje stranke. Zato je bilo veliko dobronamernih ljudi, ki so se bali, da se mi bo kaj zgodilo. Toda takoj ob prvih besedah so propadli vsi predsodki, izginili vsi strahovi in don Bosko je svobodno hodil po Franciji sem in tja, od enega konca do drugega.

Z našo ustanovo ne delamo nikakršne politike, nikakor ne. Spoštujemo zakonito oblast, izpolnjujemo zakone, kakor se spodobi, plačujemo davke in gremo naprej ter prosimo samo za to, da bi nas pustili pri delu za mladino in reševanju duš. Če hočete, se tudi mi ukvarjamo s politiko, vendar na neškodljiv način in v korist države. Politiko opredeljujemo kot vedo in umetnost vodenja države. Oratoriji v Italiji, Franciji, Španiji in Ameriki in v vseh deželah, kjer že delujejo, skušajo reševati zlasti najbolj

[8] Piemontska ljudska krinka.

zapuščeno in zanemarjeno mladino ter zmanjšati število tatičev in prestopnikov in tako prazniti ječe. Skušajo vzgojiti poštene državljane, ki ne samo da ne bodo delali težav oblastem, temveč jih bodo podpirali in jim bodo v pomoč ter tako skrbeli za red in mir v deželi. To je naša politika, za to smo se do sedaj trudili in se bomo trudili tudi v prihodnje.

Prav ta način dela je don Bosku omogočil, da smo mogli storiti toliko dobrega vam in tudi drugim fantom vseh starosti in katerega koli kraja in dežele. In zakaj naj bi se vmešavali v politiko? Kaj bi mogli doseči z vsemi našimi napori? Nič drugega, kot da bi si onemogočili nadaljevanje dela krščanske dobrodelnosti. Današnjo politiko lahko primerjamo z lokomotivo, ki drvi po tirnicah, ki vleče za seboj vagone in jih vodi mogoče celo v prepad in uničenje. Bi se hoteli vi postaviti v sredo tirnic in jo ustaviti? Zmečkala in uničila vas bo. Bi kričali, da bi jo prestrašili? Saj vas ne bo slišala in si boste samo pokvarili grlo. Kaj naj potem storimo? Umaknimo se ji na eno in drugo stran, pustimo jo, da se pelje mimo nas in se ustavi sama od sebe ali pa jo bo ustavila Božja vsemogočna roka.

Brez dvoma morajo biti na svetu tudi ljudje, ki skrbijo za politične stvari, ki dajejo nasvete, ki nakazujejo nevarnosti in drugo. Toda ta naloga ni za nas reveže. Nam pamet in vera pravita: 'Živite kot dobri kristjani, skrbite za moralno vzgojo vaših otrok, poučujte lepo otroke katekizem v vaših zavodih in vaših župnijah, to je vse.' Tako dela don Bosko, ki je tako malo politik, da ne prebira niti časopisov. Tako storite tudi vi, dragi sinovi.«

Prazniku 24. junija sta sledili še dve vabili nekdanjim gojencem, tako laikom kakor duhovnikom, v nedeljo 15. oziroma 19. julija. S prvimi se don Bosko ni mogel srečati, ker se je, kakor bomo videli, mudil v Frohsdorfu pri grofu Di Chambord in ga je nadomeščal don Cagliero. Za drugo zborovanje pa se je vrnil pravočasno. Pri bratski agapi je bil zelo vesel, ker ga je obdajalo toliko duhovnikov, ki so se imeli še vedno za njegove sinove. Nad mizo je visel napis, vzet iz psalma: *Filii tui sicut novellae olivarum in circuitu mensae tuae* [Tvoji sinovi kot poganjki oljke okoli tvoje mize]. Ni skrival svojega zadovoljstva in je teologu Revigliu šepnil na uho: »Ti duhovniki so punčica mojega očesa.« Pri sadju je govoril že drugič, kolikor nam je znano. Po priložnostnem uvodu in potem ko je pokazal Božjo pomoč in podporo Marije Pomočnice, ki nista Oratoriju kakor tudi ne drugim salezijanskim delom nikdar manjkala, je ponovil opombo, ki smo jo slišali že drugod:

»Že nekaj časa objavljajo v časopisih, da don Bosko dela čudeže. To je zmota. Don Bosko si nikdar ni mislil in nikdar ni rekel, da dela čudeže. Nobeden njegovih sinov ne sme širiti takega mnenja. Povejmo jasno, kaj je na tem. Don Bosko moli in vabi svoje dečke, da molijo za tiste, ki želijo prejeti to ali drugo milost. Bog v večini primerov v svoji dobroti nakloni milosti, za katere smo prosili, večkrat tudi izredne in čudežne. Toda don Bosko pri tem tako malo sodeluje, da se milosti podeljujejo, ne da bi on za to vedel.

Marija Pomočnica je čudodelnica, povzročiteljica ter izvajalka milosti in čudežev, in to v moči svojega Božjega Sina. Ona ve, da don Bosko potrebuje denar, da kupi hrano svojim ubogim dečkom. Dobro ve, da je reven in da brez materialne pomoči ne more naprej z ustanovami, ki jih upravlja v dobro družbe in vere. Kaj potem naredi Marija? Kot dobra mati gre iskat, stopa k bolnikom in jim pravi: 'Hočeš ozdraveti? Izkaži usmiljenje tem ubogim fantom, podpri te ustanove in jaz ti bom priskrbela milost ozdravljenja.' V kaki hiši so nesrečni zaradi neprimernega vedenja kakega izgubljenega sina in ona reče očetu ali materi: 'Hočeš, da ta tvoj sin zapusti kriva pota? Ti skušaj rešiti nevarnosti duše in telesa toliko zapuščenih otrok, jaz pa bom poskrbela, da se bo tvoj sin spreobrnil.' Da ne bom predolg: Marija Pomočnica tolaži na tisoč načinov vse, ki pomagajo Oratoriju, in nam ne preostane drugo kot to, da nismo nevredni njenega varstva.

In če Marija pomaga sinovom Oratorija, bo pomagal tudi vam, ker ste bili tudi vi nekoč njegovi sinovi in ste tudi sedaj deležni njenega varstva. Živite vedno kot dobri duhovniki, kot sem vas učil in kakor vam sedaj zabičuje ta vaš stari prijatelj. Skrbite za zveličanje duš, ki gredo pogubljenju naproti, skrbite zlasti za mladino v vaših krajih, saj je ona naša prihodnost, bodite povezani s poglavarjem Cerkve, Kristusovim namestnikom na zemlji. Radi se imejmo med seboj, molimo drug za drugega in vi še posebno molite za ubogega don Boska, ki je vedno bližje smrti, da se bomo po Božjem usmiljenju vsi zveličali in z nami še veliko drugih.«

Res je, da je delala čudeže preblažena Devica Marija in ne don Bosko. Res pa je tudi, da se je presveta Devica veliko bolj odzivala na don Boskove prošnje kot na prošnje drugih, o katerih vemo, da so bili tudi uslišani. Neki francoski tednik[9] je članek z naslovom *Regina coeli* [Kraljica nebes] Mariji v čast sklenil s temi besedami: »Med brezštevilnimi milostmi, ki so jih ljudje prejeli od Boga po priprošnji matere Božje Marije, so v zadnjih časih pomembne zlasti tiste, ki jih je Bog podelil enemu izmed njegovih najbolj gorečih apostolov, don Bosku.«

Po letu 1875 so vedno bolj slovesno obhajali don Boskov rojstni dan, ki so ga po pomoti obhajali na dan vnebovzetja. Prvič je bil 1883 izdan uradni poziv, ki ga je poslal don Rua in napovedal najprej štirideseturno pobožnost in praznik sv. Alojzija. Pismo, ki ga je ob tej priložnosti pisal grof Castagnetto,[10] nam pove, kolikšno je bilo spoštovanje in ljubezen, ki ju je don Bosko užival v Turinu v aristokratskih krogih. Odsoten iz mesta je ta plemič zagotavljal don Rui, da se je kljub temu udeležil slavja »za srečen rojstni dan častitega in dragega prijatelja«, in dodal: »Če je bil v 68 letih sposoben zbrati toliko zakladov in dragocenih biserov, ki bodo krasili njegovo krono vso večnost v nebesih, bo na zemlji ostal sad njegovega truda in bo posvečeval duše tega in onega dela naše poloble. Bog naj mu še za dolga leta podeljuje svoj blagoslov v tolažbo toliko duš in izpolni želje tistega, ki mu spoštljivo poljublja roko.«

[9] *Semaine religieuse* iz Arrasa, 1. december 1883.

[10] Moncalieri, 17. avgust 1883.

Brez dvoma bi bil hvalevreden poseben študij zaupanja in ljubezni, s katerima se je don Bosko srečeval pri aristokraciji vseh dežel. Podatki, ki jih že imamo, se nenehno množijo. Julija je prišla v Turin Maria Pia, hči Viktorja Emanuela II. in portugalska kraljica. Njena prva dvorna dama je prišla k don Bosku in ga prosila za kako podobico z njegovim lastnoročnim besedilom. Ko se je vrnila k svoji vladarici in ji podobico pokazala, si je tudi ona zaželela njegov podpis. Gospa se je naslednjega dne, 2. julija, vrnila v Oratorij in bila uslišana.[11] Ista gospa je v pismu, v katerem je don Rui izrazila svoje sožalje ob don Boskovi smrti, pisala: »Zelo sem zadovoljna zaradi sreče, ki sem je bila deležna, ko sem spoznala osebno tega svetega očeta, ko sem na poti skozi Turin spremljala našo kraljico Mario Pio. Imela sem čast, da sem spremljala njeno veličanstvo in sem imela za svojo dolžnost in si privoščila zadovoljstvo, da sem obiskala njega, ki sem ga poznala iz slovesa in sem si zelo želela, da bi ga osebno videla. Vedno bom ohranila najlepši spomin na dobroto in vljudnost, s katerima me je sprejel na obisk.« Končno je še prosila za kakršen koli predmet, ki mu je pripadal, in še drugega za nekega poznanega duhovnika, ki »je zelo cenil velečastitega in toliko objokovanega očeta.«[12]

RAZSODBA

Znamenje visokega upoštevanja je don Bosku poleti 1883 nepričakovano izkazal Leon XIII. Leta 1869 je Giacinto Pietro Marietti, ravnatelj Propagandine tiskarne, sklenil s patrom Bernardinom da Portogruarom, generalnim ministrom Manjših bratov observantnih ali frančiškanov, pogodbo za ponatis zbranih del sv. Bonaventure. Izdajo bi si razdelila na polovico, vsak bi dobil šesto izvodov. Na začetku je šlo samo za željo, da bi pripravili boljšo in popolnejšo izdajo od prejšnjih, sčasoma pa so prevladali vidiki, ki so terjali obširnejše in temeljitejše študije. Marietti je soglašal in bil pripravljen sodelovati pri izdatkih za knjige in potovanja, prepise kodeksov in podobno. Red pa je za deset let prevzel oskrbo dvajsetih duhovnikov, ki so obiskovali knjižnice in arhive raznih držav v Evropi. Medtem se je Marietti preselil v Turin. Z druge strani pa so očetje frančiškani čutili potrebo, da bi imeli tiskarno blizu in mogli tako osebno nadzorovati tisk. To je ostalo mogoče potem, ko je red kupil lastno hišo v Firencah, saj prej zaradi zakona o ukinitvi redov ni imel lastne hiše niti v Rimu. Sedaj so očetje uredniki enoglasno zahtevali, da je treba tiskarno prenesti v bližino toskanskega glavnega mesta, v Prato. Toliko sprememb je dalo podlago za prepričanje, da je prejšnja pogodba potekla in so zato tiskanje zaupali novemu tiskarju.

Ko je Marietti zvedel za to, je bil ves iz sebe in je zahteval, da se držijo po-

[11] Priča je bil don Berto, ki je tako pričal na procesu.

[12] Dodatek, št. 80.

godbe ali pa povrnejo stroške z obrestmi, kar bi zneslo osemdeset tisoč lir. V znamenje sprave mu je general predložil ponatis redovnega brevirja, iz česar bi mogli vsi spoznati, da ni šlo za prekinitev odnosov, saj bi z natisom petnajst tisoč izvodov lahko lepo zaslužili. Toda Marietti ni hotel o tem nič slišati. Pisal je kardinalu Biliu, velikemu penitenciariju, in ga prosil za dovoljenje, da bi tožil frančiškane pred državnim laičnim sodiščem. Njegova eminenca mu je odgovoril, da ima na voljo cerkvena sodišča in da lahko prepusti zadevo Kongregaciji za škofe in redovnike. Marietti je zanikal zaupanje tej Kongregaciji, ker je že v nekem drugem primeru razsodila njemu v škodo, in je kardinalu poslal več nespoštljivih pisem, na katera užaljen kardinal ni več odgovoril. Toda Marietti ni odjenjal in je od trgovskega sodišča v Rimu zahteval povračilo osemdeset tisoč lir za utrpelo škodo. Sodišče, ki je sprejelo obrazložitev florentinskega odvetnika Ferija, se je proglasilo za nepristojno. Sedaj je Marietti vložil tožbo na civilno sodišče, ki se je izreklo proti njemu in ga obsodilo še na poravnavo sodnijskih stroškov.

V tem skrajnem položaju se je Marietti obrnil na papeža. Papež, ki je bil dobro poučen o celi zadevi, je ukazal generalu, naj se pogovori z don Boskom, da bi našli miren način poravnave. General se je na poti iz Francije ustavil v Turinu in je don Bosku sporočil papeževo željo. V ta namen je don Bosko 1. julija prejel naslednjo vizitko: »P. Lucca Antonio Turbiglio, *župnik pri sv. Tomažu, Turin*. V Turinu je velečastiti oče Bernardino da Portogruaro, generalni minister frančiškanov, in želi, da bi ga sprejel na razgovor velečastiti don Bosko. Bi ga lahko jutri dopoldne dobil v Oratoriju? Ob kateri uri? – 1. julij 1883.« Don Bosko mu je odgovoril: »Od desetih do dvanajstih dopoldne.«

Ko je don Bosko zvedel za papeževo željo, se je takoj lotil proučevanja spora. Ni mu bilo težko doseči Mariettijeve privolitve, človeka, ki je bil z dušo in telesom vdan Sveti stolici in je bil pripravljen storiti, kar bo želel papež. Tako je z zavzeto dejavnostjo, s katero je bil navajen opravljati posle, v desetih dnevih lahko predložil osnutek dokončnega dogovora. To je dokument, ki v svoji preprostosti kaže vso odliko tako rekoč diplomacije, povezane s krščansko ljubeznijo Božjega služabnika.

PRIJATELJSKI SPORAZUM

Z namenom, da bi ustregel plemenitim namenom velečastitega generalnega ministra frančiškanskega reda in željam gospoda viteza tiskarja papeških arhivov Giacinta Pietra Mariettija, sem rade volje prevzel naročilo, da razsodim o pogodbi, ki sta jo obe stranki sklenili za natis del svetega Bonaventure.

Da bi dobil jasno predstavo o sporu, se mi je zdelo potrebno prebrati vse, kar je bilo napisano in natisnjeno v tej zadevi. Prav tako sem se pozanimal za stvar pri poštenih osebah in govoril z obema sprtima stranema.

Prepričal sem se, da je treba spor poravnati prijateljsko in zunaj sodišč. Gospod Ma-

rietti kot velik dobrotnik frančiškanskega reda, kot darovalec zemljišča, na katerem se končuje poslopje cerkve sv. Antona, v korist imenovanega reda odstopa od zahtevanega povračila osemdeset tisoč lir in svoje zahteve spremeni v ponudbo velečastitega generala za dar, ki ga bo on določil za cerkev, ki jo vitez Marietti želi podpreti. Izdatki za odpravnine, potovanja, prepisovanje, pošto, obresti, kar vse znaša 9022,15 frankov v korist viteza Mariettija, se zmanjšajo na sedem tisoč lir.

SKLEP

Na tak način bi vsoto osemdeset tisoč lir in petnajst centov, o kateri se je pravdalo pred civilnimi sodišči, zmanjšali na sedem tisoč lir, ki bi jih velečastiti oče Bernardino plačal gospodu vitezu Mariettiju z vsoto, ki bi jo po svoji presoji določil za končanje imenovane cerkve sv. Antona.

Po vsem tem bosta obe strani dali izjavo, v kateri si bosta obljubili prijateljstvo, naklonjenost in pomoč v vsem, kar jima bo mogoče storiti za večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

Ta mirna sprava in prijateljski dogovor bosta v veliko veselje samemu svetemu očetu. On kot dober oče si ne more kaj, da ne bi z naklonjenostjo gledal dveh svojih sinov, ki imata neizmerne zasluge za katoliške ustanove in za podporo Svetemu sedežu in ki sta se v slogi sporazumela med seboj in dosegla pomirjenje, ki jima ga je priporočil vrhovni poglavar Cerkve.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. julij 1883

Datuma 14. julija, ko je predložil svojo razsodbo, ni na slepo izbral, saj je bil to godovni dan sv. Bonaventure.

Marietti je brez pomišljanja sprejel to poravnavo.[13] Tudi frančiškanski general je bil zadovoljen. Jasno je, da je general, s tem ko se je obvezal, da bo prispeval svoj dar za cerkev v gradnji svojemu redu, ni bil dolžan nikomur dajati odgovora. Tako so frančiškani še isto leto pri Quaracchiju izdali odlično kritično zbrano delo v desetih zvezkih *Doctoris Seraphici S. Bonaventurae Opera omnia* [Zbrana dela serafskega učitelja sv. Bonaventure].

POTRES V CASAMICCIOLI

Don Boskova krščanska ljubezen je kmalu dobila priložnost, da se je pokazala na področju, ki mu je bilo bolj lastno. Dne 28. julija je silen potres razgibal cel otok Ischio na severni strani Neapeljskega zaliva in zravnal z zemljo Casamicciolo, prelepo mesto s pomembnimi termalnimi napravami na obronkih gore Epomeo. Cela Italija se je v globoki žalosti pridružila ponesrečencem. Škofje so

[13] Dodatek, št. 81. V arhivih nismo mogli dobiti odgovora druge strani. Tudi ne v arhivu generalne hiše frančiškanov v Rimu pri samostanu sv. Antona v Rimu na Via Merulana. Tam zbrani dokumenti segajo samo do trenutka, ko so po naročilu kardinala zaščitnika in po ukazu papeža zbirali pojasnila o sporu.

se obrnili na dobrodelnost vernikov s prošnjo za pomoč vsem preživelim nesrečnežem. Tudi msgr. Vogliotti, kapitularni vikar turinske nadškofije, je prosil za pomoč, ki naj bi olajšala gorje ubogim otočanom. Don Bosko je ganjen od sočutja do nesrečnih sirot, ki so izgubili očeta in mater, pisal monsinjorju:

Velečastiti kapitularni vikar msgr. Vogliotti!
V želji, da bi v svoji neznatnosti ustregel povabilu vaše spoštovane uglednosti v korist nesrečnežem v Casamiccioli, sem pripravljen za zdaj sprejeti dva uboga dečka v starosti od dvanajst do sedemnajst let.
Prilagoditi se bosta morala disciplini hiše, kjer bosta dobivala hrano in obleko vse dotlej, dokler si ne bosta mogla z znanjem ali naučeno obrtjo sama drugje služiti kruh. Rad bi
pri tej veliki javni nesreči pomagal veliko bolj učinkovito, toda v tem trenutku ne morem storiti več. Da bi nam Bog dal srečnejše čase, čase miru in blagostanja!
Prosim vašo blagost, da bi sporočili dobremu neapeljskemu nadškofu Sanfeliceju, da naj pošlje omenjeni dve siroti, kadar koli hoče, ne glede na dan in uro.
V globokem spoštovanju imam čast, da se smem imenovati vaše spoštovane uglednosti najvdanejši služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 4. avgust 1883

Generalni vikar je neapeljskemu nadškofu sporočil don Boskovo ponudbo, ki jo je msgr. Sanfelice rade volje sprejel in mu odgovoril, da jo bo izkoristil ob prvi priložnosti.

Dne 3. avgusta je don Bosko v nekem zasebnem pogovoru izrazil svoje prepričanje, da je ta usodni dogodek majhno znamenje Božje jeze. Spomnil je, kako so se v starih časih tam zbirali veseljaki iz Neaplja in Rima, in v ta namen deklamiral nekaj verzov profesorja grškega in latinskega govorništva na univerzi v Turinu do leta 1838, Boucherona. Ko so se v Alessandrii vdrla tla v dvorani, kjer so plesali gostje na neki židovski poroki, je pesnik privedel na pogovor žrtve, ki so končevale z besedami: *Laeti ludentes, damnata turba, in orcum trahimur* [Razposajeni veseljaki, prekleti trop, se pogrezamo v podzemlje]. Don Bosko se je zaustavil in na kratko razložil te misli.

Potem je omenil poročilo Plinija Mlajšega, ki se je ob strašnem potresu v Pompejih in v Herkulanu le s težavo rešil skupaj s svojo materjo. Ko je hvalil pisateljevo sinovsko ljubezen do matere, je dejal: »Bog ga je gotovo bogato poplačal, pa ne samo na tem svetu, temveč tudi v večnem življenju. Bog ima v rokah brez števila rešilnih sredstev.«

Potem je govoril o potresnih pojavih, o medzvezdnih prostorih, ki so tako neskončni, da se naš duh izgubi, ko začne razmišljati o številkah, ki zaznamujejo razdalje med posameznimi zvezdami, ki jih mi vidimo. Potem je omenil osebni spomin: »Ko sem bil še mlad, sem se ob sobotnih večerih, preden sem

šel spat, zadrževal na svojem balkonu in opazoval mesec, planete, razmišljal o njihovih oddaljenostih. Potem sem prešel na zvezde, njihove razdalje, njihov obseg in potem še na neizmernost vesoljstva. Vse skupaj se mi je zdelo tako veličastno in božansko, da nisem mogel več misliti in mi je prišlo … (tu so poslušalci pozorno čakali, kaj je nameraval reči) … da sem se šel skrit pod rjuhe.« Te nepričakovane besede so vse spravile v smeh in zmanjšale občudovanje, ki ga je zbudilo njegovo navdušeno in skrivnostno pripovedovanje.

POTOVANJE V PISTOIO

V prvih dneh avgusta je moral potovati v Pistoio. Nekemu sorodniku gospoda Bufalmacchija se je zmešalo in upali so, da ga bo don Boskov blagoslov ozdravil. Iskal je vse načine, da bi se temu izognil, ter se končno vdal in iz krščanske ljubezni šel na potovanje. Za spremljevalca si je vzel don Costamagno, ki je prav takrat prišel iz Argentine. Potovanje je bilo polno zanimivih dogodkov.

Na poti iz Parme v Bologno se je znašel v oddelku, kjer je bil neki gospod s svojim sinom semeniščnikom. Ta gospod je želel poslati eno svojih hčera v Nizzo Monferrato v vzgojo k sestram Marije Pomočnice, da bi se pripravila na izpit za učiteljico. Po prvih pozdravih je svojo odločitev razodel don Bosku, vendar ga ni poznal, kdo je. Semeniščnik, ki se je s svojim podolgovatim obrazom in velikimi očmi zdel utelešena dobrota, je prebiral *Unità Cattolica.* To je dalo don Costamagni povod, da je začel z njim govoriti. Govoril je o don Boskovem Oratoriju v Turinu in semeniščnika povabil, da bi prišel z njim k don Bosku. Tedaj je semeniščnik uprl pogled v duhovnika, ki je sedel ob don Costamagni, in vprašal: »Ste mogoče vi don Bosko?«

»Da,« je odvrnil don Costamagna.

»Oh, očka,« je vzkliknil k očetu semeniščnik, »duhovnik, s katerim govorite, je don Bosko.«

»Don Bosko!« je ponovil oče, ki ni mogel skriti zadovoljstva nad tem srečanjem.

Nato je don Bosko nenadoma vprašal semeniščnika: »Hočete tudi vi priti k don Bosku v Turin?«

»In kaj bi tam delal?«

»Bil bi z don Boskom.«

»Čemu?«

»Ker bi tam lahko naredili veliko dobrega: delali, poučevali, asistirali, pridigali, poučevali krščanski nauk.«

»Toda jaz moram nadaljevati svoje šolanje v semenišču.«

»Tudi v Turinu bi imeli vso možnost za šolanje. Dajte, odločite se, pridite z don Boskom. Ima prostor tudi za vas.«

»Ne morem iti.«

»Zakaj ne?«

»Prav rad bi šel, ker imam zelo rad don Boska, vendar imam še rajši očka in se ne morem ločiti od njega.«

Oče je poslušal ta pogovor, ne da bi rekel besedico. Bil je zelo ganjen. Medtem se je vlak ustavil in gospod je izstopil zaradi nekega opravka. Tedaj je pripeljal dolg tovorni vlak in se ustavil med postajo in njihovim vlakom, ki je zapiskal in odpeljal. Ubogi potnik, ki se je znašel pred zaprto potjo, se ni mogel pravočasno vrniti v svoj oddelek. Sin je zaman klical: »Očka, očka!« Tedaj mu je don Bosko rekel: »Niste hoteli iti z don Boskom, sedaj pa ste prisiljeni.«

Fant je ves žalosten začel jokati. »No, potolažite se,« je dejal don Bosko. »Na prvi postaji boste izstopili in počakali na svojega očeta. Od tam mu bo don Costamagna telegrafiral, da ga čakate, in ko bo prišel za vami z naslednjim vlakom, bosta spet skupaj.« Tako so tudi storili.

Za Bologno, kjer se proga vzpenja na Apenine, se je v nekem predoru pokvarila

lokomotiva. Morali so čakati do enajstih dopoldne, da je prišel drug stroj, da so nadaljevali pot. Don Bosko je bil z don Costamagno sam v oddelku in mu je pripovedoval, da se je končno pomiril po vsem trpljenju zaradi spora z msgr. Gastaldijem in kako zelo da se je moral obvladovati, da je ubogal zaradi sprave, ki jo je ukazal papež.[14] »Tudi papež,« je vzkliknil, »je hotel narediti don Boskov položaj še neznosnejši!« Ko je don Costamagna pozneje o tem pripovedoval drugim, je dejal, da je don Bosko dajal duška svoji prizadetosti, kakor bi to storil sv. Filip Neri, sv. Alfonz Ligvorij in sv. Frančišek Saleški.

Ko je vlak spet nadaljeval pot in se ustavil na prvi postaji, so don Bosko in drugi izstopili, da bi se naužili svežega zraka. Medtem je neki gospod, Francoz po narodnosti, ki je zelo občudoval don Boska, četudi ga še ni nikdar videl, v skupini potnikov na ves glas govoril o njem in pripovedoval, da gre v Rim in da se bo ob vrnitvi ustavil v Turinu, da ga obišče. Hotel ga je pozdraviti v Parizu, vendar mu to ni uspelo. Don Costamagna je to slišal, se obrnil k njemu in dejal: »Če želite videti don Boska, vam ni treba iti tako daleč. Poglejte ga, tukaj je!« Gospod je pristopil k don Bosku in se ves iz sebe vrgel njemu pod kolena, ne da bi se oziral na ljudi, ki so stali okoli njega, ga prijel za roko in jo začel poljubljati. Očitno je bil presrečen zaradi tega srečanja.

Po prihodu v Pistoio je svetnik blagoslovil bolnika. Ni se zadrževal dalj, kot je bilo nujno potrebno, temveč se je vrnil v Turin.

Na železniški postaji v Piacenzi so vstopili v oddelek trije potniki: klerik, ki je pozdravil oba duhovnika in sedel v kot vagona, neki notar, ki je sedel ob don

[14] Prim. MB XV [BiS XV], 8. poglavje.

Bosku, in neki trgovski potnik. Don Costamagna je sedel nasproti don Bosku, tako da so se njuna kolena dotikala. Trgovski potnik je vstopil z veliko torbo, prepasano čez prsi, s prav tako velikim kovčkom v roki, s polno vrečo časopisov in z velikim klobukom, izpod katerega je gledalo dvoje oči čudnega bleska. Pozdravil je vse navzoče, odložil svojo prtljago in potem urno izvlekel neki časopis in začel govoriti v nemogoči govorici, pol francoski pol italijanski: »Gospodje, ali ste slišali presenetljivo novico? Grof De Chambord je ozdravel. Tukaj časopis pripoveduje, kako se je zgodilo. Nekega dne se je neko dekle predstavilo grofu in mu izročilo cvetlico. V tistem trenutku je grof ozdravel. To je čudovito, zares čudovito.«

»Toda oprostite, gospod,« je menil notar, »ni bilo tako.«

»Kako pa potem? Novico so potrdili časopisi. Kdo ga je potem ozdravil?«

»Don Bosko iz Turina s svojo Madono.«

Tedaj je don Bosko sunil s kolenom don Costamagno in se nasmehnil. V istem trenutku je tudi don Costamagna sunil don Boska, kot bi hotel reči: pripravlja se prelep prizor. Vlak se je premaknil. Takoj se je vnel prepir med notarjem in trgovskim potnikom, ki je bil Belgijec. Ropot koles je sicer precej preglasil pogovor, vendar je bilo iz posameznih besed mogoče sklepati, da je notar dober katoličan in da zelo ceni don Boska. Belgijec pa, se je zdelo, je brezverec. Don Costamagna je pozorno poslušal pogovor. Trgovski potnik ni samo zanikal možnosti, da bi don Bosko mogel ozdraviti grofa, temveč ga je celo imenoval sleparja in prekanjenca in trdil, da je praznoverje verovati v čudeže in da čudeži, o katerih se govori, niso drugega kot prevara. Vse, kar se govori o don Bosku, je izmišljotina. »In kaj je sicer blagoslov kakega duhovnika? Kdo je duhovnik? Človek, kakor kdor koli!«

Notar, ki mu je ugovarjal z natančnimi odgovori, je izrabil njegove besede. »Vi, gospod, pobijate sami sebe. Pravite, da ne verjamete v Madono, verjamete pa v šopek cvetlic. Ne verjamete don Bosku, potem pa moč, ki jo zanikate don Bosku, pripisujete neki deklici. Med vero v to in ono se mi zdi moja vera veliko bolj pametna.«

Medtem je vlak začel voziti počasneje, ker se je bližal postaji. Pogovor se je iztekel. Vsi so molčali. Don Costamagna je prosil don Boska za dovoljenje, da bi govoril. »Kar daj,« mu je odvrnil.

Tedaj je don Costamagna obrnjen k notarju dejal: »Kakor vidim, imate zelo radi don Boska.«

»Oh, da! Zelo ga imam rad in ga visoko spoštujem. To je človek, ki je storil veliko dobrega revni mladini.«

»Ga poznate?«

»Osebno ga ne poznam. Poznam ga pa iz dobrega glasu, ki gre o njem. Bral sem njegove knjige in videl njegove ustanove v Franciji, zlasti v Nici.«

»Veseli me, da tako zelo cenite don Boska. Vendar se mi zdi, da še ne veste vsega o njem in ga zato še ne cenite zadosti. Glejte, jaz sem prepotoval več kot tri tisoč milj, prihajam iz Amerike samo zato, da bi videl don Boska.«

»Iz Amerike?«

»Da. Jaz sem eden izmed njegovih sinov. Kot majhen deček sem vstopil v njegov zavod, ker sem izgubil očeta. Don Bosko mi je bil oče in je storil vse za moje vzdrževanje, vzgojo in učenje.«

»To je bila za vas velika sreča!«

»In to srečo sem si delil z mnogimi drugimi. Rečemo lahko, da je v vsakem mestu v Italiji kdo, ki mu je don Bosko pomagal kot otroku in ga potem celo življenje spremljal.«

»Don Bosko je brez dvoma velik in svet človek.«

»Torej ga niste nikdar videli?«

»Nikdar.«

»Bi ga želeli videti?«

»Seveda. Bilo bi mi v veliko zadoščenje.«

»Torej pravite, da imate zelo radi don Boska?«

»Kdo ne bi imel rad tega človeka? Zagotavljam vam, da sem ga vedno zelo cenil.«

»Prav. Skoraj me mika, da bi vas seznanil z njim.«

»Bi mi lahko pokazali njegovo sliko?«

»Oh, ne. Ne samo njegovo sliko, temveč njegovo osebo.«

»Potem bi me morali popeljati v Turin. Toda v tem trenutku mi moji posli tega ne dovoljujejo. Vsekakor pa bi nekoč šel rade volje.«

»Ne bom vas peljal v Turin, da bi šli obiskat don Boska.«

»Kako pa?«

Don Bosko je mirno, s smehljajem na ustnicah, sledil pogovoru. Klerik in belgijski potnik nista črhnila besedice. Tedaj je don Costamagna vzkliknil: »Glejte, to je don Bosko!«

Pri teh besedah so se vsi trije popotniki, kakor da bi jih vrgla pokonci nevidna vzmet, dvignili in padli na kolena. Belgijec je s sklenjenimi rokami jecljal: » Oprostite! Oh moj Bog, kako presenečenje! Oprostite mi moje nepremišljene besede!« Bil je zares ganljiv prizor. Don Bosko je ponavljal: »Nič hudega. Nisem prav nič užaljen. Vstanite.« Ko jim je potem rekel nekaj vljudnostnih besed, jim je hotel zapustiti majhen spominček. Iz žepa je potegnil nekaj svetinjic Marije Pomočnice in dal vsakemu po eno.«

»Najlepša hvala!« je vzkliknil Belgijec. Zelo rad imam mater Božjo Marijo. Glejte.« In pokazal je svetinjico, ki jo je imel pod obleko obešeno okoli vratu. »Dala mi jo je moja mati, ko sem bil še otrok. Vedno sem jo nosil pri sebi. Rešila me je mnogih nevarnosti, zlasti v strašnem viharju, ko sem potoval v Indijo.

Doživeli smo brodolom, valovi so nas naplavili na indijsko obalo. Bil sem dolgo časa brez zavesti, vendar sem se rešil. Tam smo brez pomoči ostali tri dni. Okoli nas je bilo polno tigrov, pred katerimi smo se branili tako, da smo kurili ogenj. Končno nas je našla neka ladja in nas popeljala na cilj. In vi, don Bosko, ali je res, da imate toliko zavodov in v njih toliko sirot, za katere morate skrbeti?«

Don Bosko mu je v kratkih besedah opisal obseg svojih ustanov.

»To se pravi, da morate biti zelo bogati. Gotovo ste milijonar!«

»Jaz nimam nič.«

»Kako je brez niča mogoče vzdrževati toliko zavetišč?«

»Mati Božja Marija jih vzdržuje.«

»Oprostite, toda tega ne morem razumeti. To ni mogoče, to so pobožne pripovedke … Danes govoriti o nebeški pomoči … za nami so časi … Dovolj. Tudi jaz hočem po svojih močeh sodelovati pri vašem delu. Vzemite ta mali dar.« In mu je dal zlatnik za dvajset frankov.

Don Bosko se mu je smehljaje zahvalil in dodal: »Dobro premislite. Vi sami ste odgovorili na pravkar izraženi ugovor. Kakor je mati Božja Marija nagnila vaše srce, da ste mi pomagali, tako navdihuje tisoče in tisoče src, da mi pomagajo pri vzdrževanju mojih dečkov.«

Ko so se ločili, je Belgijec želel izmenjati vizitke z don Boskom in obljubil, da ga bo obiskal, ko bo v Turinu.

Še bolj zanimiv dogodek se je pripetil med zadnjim delom potovanja. V Alessandrii so v oddelek vstopili novi potniki. Eden izmed njih je začel slabo govoriti o don Bosku. Očrnil ga je, češ da je skopuh in da grmadi denar tako, da vara lahkoverne ljudi.

»Oprostite,« je dejal don Bosko, »pa vi poznate don Boska?«

»Lahko si mislite, da ga poznam! Jaz sem Turinčan in sem ga večkrat sam videl.«

»Pa vendar menim, da don Bosko nima tistih grmad denarja, kot vi pravite.«

»To pripovedujete meni? Don Bosko je prebrisan, hoče obogatiti člane svoje družine in je nakupil veliko posestev.«

»Res mi ni znano, da bi v Castelnuovu imel kako posest.«

»Kako da ne. Njegovi bratje so zelo obogateli.«

»Toda oprostite, don Bosko je imel samo enega brata.«

»Več ali manj, dejstvo pa je in to vem zagotovo, da se don Boskov brat, ki je bil prej navaden kmet, sedaj vozi s kočijo z večparno vprego.«

»Jaz vam pa pravim, da je don Boskov brat umrl že pred dvajsetimi leti.«

»Naj bo kakor koli. Toda vi ne morete tajiti nečesa, kar jaz dobro poznam.«

»Če se hočete prepričati, pojdite v Castelnuovo in boste videli, da ima don Bosko samo dva nečaka, ki lepo obdelujeta zemljo.«

»Vi me imate torej za lažnivca?«

»Nisem rekel, da ste lažnivec, pravim samo, da to, kar trdite, ni res.«

Tako sta se pričkala dober kos poti. Potniki so bili prepričani, da je res to, kar trdi duhovnik. Tedaj je v don Boskov oddelek vstopil baron Cova, ki je takoj, ko je zagledal don Boska, vzkliknil: »Oh, don Bosko!« in se začel z njim prijateljsko pogovarjati. Sopotniki so bruhnili v vesel krohot in tisti nesrečnež se je skušal nekaj opravičevati. Don Bosko mu je smehljaje se odgovoril: »Rad bi vam dal dober nasvet. Nikdar ne govorite slabo o nikomer ali se vsaj, preden govorite, prepričajte, kdo je pred vami. Kajti lahko se zgodi, da je pred vami prav tista oseba, kateri jemljete dobro ime. Najbolje pa je, da govorimo vedno dobro o vseh in da takrat, ko tega ne moremo, molčimo.

V ČASU DUHOVNIH VAJ

Od avgusta do oktobra je bilo obdobje duhovnih vaj, ki jih je vodil don Bosko sam. Toda zaradi potovanja v Pistoio ni mogel biti navzoč, kakor je obljubil, na duhovnih vajah za gospe v Nizzi Monferrato. Zato je naročil don Caglieru, da ga nadomesti.

Predragi don Cagliero!
Želel sem, da bi vsaj nekaj dni prebil v Nizzi Monferrato. Toda cela vrsta telegramov me kliče jutri v Firence.
Povej gospem, ki opravljajo duhovne vaje, da mi je zelo žal, da pa bom goreče molil zanje in da jih blagoslavljam. V četrtek zjutraj bom daroval zanje sveto mašo. Priporočam se jim v molitev. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 7. avgust 1883

Da bi takrat šel v Firence, nam ni znano. Ker je Pistoia na poti proti Firencam, je don Bosko na splošno nakazal smer potovanja, ker se mu verjetno ni zdelo primerno, da bi povedal cilj svojega potovanja.

V drugi polovici avgusta je bil na duhovnih vajah v San Benignu. Od tam je telegramsko poslal papežu godovna voščila ob prazniku sv. Joahima. Prisrčno mu je odgovoril kardinal Jacobini, državni tajnik: »Don Bosko, San Benigno Canavese. Sveti oče se je nadvse razveselil vašega telegrama. Sveti oče blagoslavlja vas in vse salezijance, ki so se zbrali na duhovne vaje.« Namig na sobrate, ki so opravljali te duhovne vaje, je mogoče brati v pismu baronici Ricci.

Velezaslužna gospa baronica Ricci Azelia Fassati!
Rade volje bom sveto mašo 25. avgusta daroval po namenu grofice De Maistre in za serafsko sestro Sacré-Coeur.
Prav tako bom opravil devetdnevnico obhajil, molitev in maš, ki se bo končala na

Marijino rojstvo, po namenu neke frančiškanske redovnice. In še kaj drugega? Poseben spomin pri sveti maši za gospo baronico, za gospoda barona Carla in zlasti že za mamico, da bi nam jo Bog ohranil ad multos annos in sanctitate et iustitia omnibus diebus vitae.
Tukaj v San Benignu sem z dvesto fanti na duhovnih vajah, na katerih preverjajo svoj poklic, da bi začeli noviciat. Vsi si z vso dušo želijo iti v Patagonijo.
Bog naj blagoslovi vas in gospodično Azelio in z vami vso družino v Pessioneju.[15]
Medtem ko se priporočam velikodušnosti vaših molitev, imam zadoščenje, da se lahko imenujem v N.G.J.K. ponižni služabnik.
duh. Janez Bosko
San Benigno Canavese, 22. avgust 1883

Med temi duhovnimi vajami se je don Bosku prvič predstavil neki francoski duhovnik. Prišel je iz škofije Chartres in bi rad postal salezijanec prav v času, ko se je bližal trenutek, ko bi potrebovali koga, ki bi ga postavili za vodjo neke ustanove v Parizu. Bil je to don Bellamy. Ko se je pogovarjal s svetnikom, je vstopil don Branda, ravnatelj zavoda v Utreri, in ga prosil za blagoslov, preden bo odpotoval v Španijo. Don Branda je pokleknil pred don Boskom, ta pa se je obrnil k don Bellamyju in dejal: »Vidite tega duhovnika? Gre v Španijo, kjer je ravnatelj ene izmed hiš in inšpektor tamkajšnje province. Ali naj vam povem, kaj bo z vami?«

Don Bellamy, ki še ni poznal nadnaravnih don Boskovih darov, je vzel vprašanje za šalo in odgovoril v smehu: »Kar povejte.«

»Vas bomo naredili za izdelovalca salezijancev.«

»Kaj hočete s tem reči?«

»Ali veste, kako delajo mizarji? Vzamejo kos lesa, ga razžagajo, pooblajo, prikrojijo in naredijo iz njega kos pohištva. Jaz vam bom dal les in vi boste iz njega delali salezijance. Bi radi vedeli še kaj več?«

»Kar povejte,« je odvrnil don Bellamy kot kdo, ki sicer posluša, vendar predmetu pogovora ne pripisuje nikakršnega pomena.

»Poslali vas bomo v severni misijon …«

»Severni misijon?«

»Bi radi zvedeli še več?«

»Zadosti, zadosti don Bosko,« in pokazal je na don Branda, ki je še vedno klečal in pričakoval blagoslov.

Čeprav besed ni vzel zares, so vendar naredile nanj globok vtis in don Bellamy je začel razumevati prvi del, ko so ga iz Pariza poslali za magistra novincev v Marseille. Vendar je še vedno mislil na severni misijon, kakor mu je bilo napovedano. Želel je postati salezijanec, da bi odšel kot misijonar v Afriko. Bil pa je imenovan za ravnatelja hiše v Parizu, se pravi na severu Francije, vendar tega

[15] Kraj ne daleč od Chierija, kjer so Riccijevi imeli vilo, ki je danes last Hčera Marije Pomočnice.

ne moremo imenovati misijon. Končno je bil določen za Oran v Severni Afriki. S tem je menil, da je njegovo poslanstvo, ki mu ga je napovedal don Bosko, izpolnjeno.

Ni se takoj ustavil v San Benignu, temveč se je vrnil tri tedne pozneje na nov tečaj duhovnih vaj in pripeljal s seboj še nekega drugega francoskega duhovnika, ki bi tudi rad postal salezijanec. Ko je prvega predstavil don Barberisu, je dejal:

»To je drevo, ki ga moramo presaditi v salezijanski gozd.«

O drugem pa je don Bellamyju, ko sta bila na samem, dejal: »Ta ne bo ostal pri nas.«

»Zakaj ne?« je odvrnil don Bellamy malo užaljen.

»Ker je preveč nestanoviten,« je odvrnil don Bosko.

Don Bellamyju se je ta sodba zdela malo tvegana, ker sta bila tovariša in ga on ni dobro poznal. Toda dogodki so potrdili napoved: po šestih mesecih je zapustil noviciat.

Don Bellamy svojemu škofu msgr. Lodovicu Eugeniu Regnaultu ni povedal namena svojega potovanja v Italijo. Sedaj pa, ko je zvedel, da hoče postati salezijanec, mu je takoj pisal in zapretil, da ga bo suspendiral *a divinis* od opravljanja svete službe, če se ne bo takoj vrnil v škofijo. Don Bosko je zvedel za to, ko se je mudil v Nici na duhovnih vajah francoskih sobratov. Od tam je škofu v Chartresu poslal pismo, v katerem je sporočal, da bo don Bellamyju svetoval, naj uboga svojega škofa in se vrne v škofijo, medtem pa bo Bog sam navdihnil škofa, ali naj mu dovoli, da bo sledil svojemu poklicu ali ne. Pismo se je začelo z: *Grandeur*! [Veličina]. Ta beseda je škofa tako vrgla iz tira, da je odgovoril don Bellamyju in mu pisal, da potem ko je prebral don Boskovo pismo, celo noč ni zatisnil očesa in je zjutraj med mašo prosil za razsvetljenje Svetega Duha. Zato naj ostane, kjer je, in skuša postati dober salezijanec.

Teh duhovnih vaj za novince se je udeležil tudi neki klerik iz semenišča v Maglianu Sabino. Nekega dne mu je don Bosko dejal: »Veseli me, iz Magliana bo prišel še drug klerik.«

»Kdo? Kdo?« je bil radoveden klerik.

»Ugani.«

»Ne bi mogel vedeti. Povejte mi.«

»Priimek se začenja s *C* in končuje z *i*.«

»Ne morem uganiti. Povejte mi!«

»Prišel bo Corradini.«

Ruggero Corradini je hodil v četrto gimnazijo v konviktu ob semenišču in ni nikdar čutil najmanjše želje, da bi postal salezijanec. Klerik je opisal ravnatelju don Dagheru razgovor, ki ga je imel z don Boskom, in ga potem nekaj mesecev pozneje povedal Corradiniju, ker ni vztrajal in se je vrnil v Magliano. Hotel je na

vsak način vedeti, kako je don Bosko mogel zvedeti za njegovo ime. Kako leto pozneje je vprašal svetnika, ki je prišel v tisto semenišče, toda svetnik mu je odgovoril: »Ni pomembno, da veš, kako sem jaz zvedel, da boš prišel gor. Stori tako: pomiri na kak način svojo mater, potem pa pridi in poskusi.«

Te besede niso naredile nanj nikakršnega vtisa, ker mu niti v sanjah ni prišlo na misel, da bi postal salezijanec. Edini sin ovdovele matere nikakor ni mislil, da bi zapustil svojo škofijo. Toda marca 1889 je ta želja, ki je bila tako daleč od njegovega pričakovanja, tako močno prevzela njegovega duha, da je, potem ko je bil posvečen za diakona, premagal vse težave, ki so mu jih delali sorodniki in škofijski predstojniki, in odšel v Turin. Medtem ko to pišemo, don Corradini deluje v rimski inšpektoriji.

SALEZIJANSKI SOBRAT POMOČNIK

Na tretjem generalnem kapitlju, o katerem bomo še govorili, je bilo sklenjeno, da naj bi pomočniki imeli svoj noviciat. Odločitev so takoj udejanjili. Že naslednjega oktobra je v San Benignu dvajset novincev rokodelcev, ločenih od drugih v hiši, začelo svoje leto preizkušnje. Kakor hitro je bilo vse nared, je don Bosko prišel v San Benigno na preobleko klerikov in spregovoril novincem rokodelcem. V govoru je kakor še nikdar prej orisal podobo salezijanskega pomočnika, kakor si ga je on zamislil.

V današnjem evangeliju je rečeno: Nolite timere, pusillus grex*, ne boj se mala čreda.*[16] *Tudi vi ste tak* pusillus grex*, vendar se ne bojte,* nolite timere*, kajti zrasli boste. Zelo sem zadovoljen, da se je začelo leto preizkušnje za rokodelce redno. To je prvič, da sem prišel, odkar ste vi tukaj v San Benignu, in čeprav sem prišel za preobleko klerikov in bom ostal samo en dan, nisem hotel izgubiti priložnosti, da vam ne bi posebej povedal nekaj besed. Povedal vam bom dve misli.*

Najprej bi vam rad povedal, kako si predstavljam salezijanskega pomočnika. Nikdar nisem imel niti priložnosti niti časa, da bi to natančno izrazil. Tukaj ste se zbrali zato, da se naučite in vadite umetnosti verovanja in pobožnosti. Zakaj? Ker potrebujem pomočnike. So stvari, ki jih duhovniki in kleriki ne morejo storiti in ki jih vi morate izpolniti. Potrebujem, da pokličem enega izmed vas in mu rečem: »Pojdi v tiskarno in poskrbi, da bo vse teklo, kot je treba.« Drugega pošljem v knjigarno in mu rečem: »Poskrbi, da bo šla stvar naprej.« Pošljem tretjega: »Skrbi za delavnico, da bo lepo delovala in ne bo nič manjkalo.« V vsaki hiši moram imeti koga, kateremu lahko zaupam najbolj odgovorne stvari, kot je posel z denarjem, s spornimi zadevami; koga, ki predstavlja hišo navzven. Treba je, da v kuhinji vse lepo teče, prav tako v vratarnici. Da je vse preskrbljeno ob pravem času, da ne gre nobena stvar v nič, da nihče ne hodi ven itn. Potrebujem ljudi, ki jim lahko zaupam vse te posle. To ste vi. Vi niste za to, da

[16] Lk 13,32. Bil je evangelij iz maše *Pravični* za praznik sv. Petra Alkantarskega (19. oktober, ki je padel tisto leto na četrtek).

bi delali, temveč da vodite. Vi morate biti gospodarji delavcev in ne njihovi služabniki. Vse pa v redu in v določenih mejah. Voditi morate delavnice, kot če bi bili lastniki. To je zamisel salezijanskega pomočnika. Potrebujem veliko ljudi, ki bi mi pomagali na ta način! Vesel sem, da imate lepo in čisto obleko, da imate primerne postelje in celice, kajti biti morate gospodarji in ne služabniki, predstojniki in ne podložniki.
Sedaj vam bom predstavil drugo misel. Da boste mogli sodelovati v tako velikih in odgovornih nalogah, si morate pridobiti veliko kreposti, in da boste mogli voditi druge, boste morali najprej sami dajati dober zgled. Tam, kjer je kdo od vas, mora biti red, moralnost, dobro. Kajti če sal infatuatum fuerit, *se sol pokvari …*
Sklenimo, kakor smo začeli. Nolite timere pusillus grex *[ne bojte se, število bo zraslo]. Zlasti pa morate rasti v dobroti in odločnosti. Tedaj boste kot nepremagljivi levi in boste lahko storili veliko dobrega. In potem* complacuit dare vobis regnum *[zdelo se mu je prav, da vam je izročil kraljestvo]. Kraljestvo in ne sužnosti, zlasti še večno kraljestvo.*

Trikrat ponovljeno pravilo, da so »gospodarji«, v najboljši meri izraža zamisel salezijanskega pomočnika. Salezijanski pomočnik ni brat laik drugih redov, ki jim pravijo bratje, dejansko pa ima od brata tako malo kakor od služabnika, ki ni to niti v besedi niti v pravilu. Naš pomočnik je živi del družine. V hiši se vsi člani družine imenujejo gospodarji in kot taki se razlikujejo od služabnikov in tujih oseb. Salezijanski pomočnik je pobraten z duhovniki in kleriki in stoji na isti ravni z njimi pred služabniki, gojenci in gosti, ki iz katerega koli razloga živijo v salezijanskem zavodu. Daleč od don Boskove zamisli je mnenje, da bi don Bosko s tem dajal pomočnikom kak privilegiran položaj v skupnosti. Don Bosko hoče označiti popolno pripadnost družini, katere del so in imajo zato tudi pravico, da so deležni istega ravnanja kot duhovniki in kleriki. Stopnja ugleda, ki jo dobivajo od tega položaja, jim daje možnost za ustrezno spoštovanje od zunanjih ljudi. Morajo se zgledno obnašati v hiši, se čutiti povezane s sobrati in zvesto opravljati svoje naloge. Zato vzdevek »gospodar« ni povod za domišljavost, temveč predmet resnega razmišljanja o lastni odgovornosti, ki jo ta naziv zahteva.

KONFERENCA V CASALE MONFERRATU

Tudi to leto je don Bosko imel konferenco za sotrudnike v Casaleju. Tja se je odpravil 21. novembra iz Borga San Martino, kjer je sodeloval na zakasnelem prazniku sv. Karla, zavetnika zavoda. Ko je prišel trenutek, da bi stopil na prižnico, je škofov ceremoniar (škof Ferré je bil navzoč) pristopil k don Bosku in mu dal vedeti, da mu škof želi pred govorom dati svoj blagoslov. Seveda je Božji služabnik takoj ubogal in storil, kakor je navada v takih okoliščinah. Toda škof je nenadoma dejal svojemu obredničarju: »Da bi don Bosko prišel k meni po blagoslov? Ali se ne dajejo njemu blagoslavljati škofje?« In ni dovolil, da bi

izvedli ta obred. Verjetno pa je škof hotel don Bosku prihraniti pot, ki bi jo moral narediti do njega, poklekniti in vstati, skratka gibi, ki so bili zelo neprijetni zanj pri njegovih letih, in še posebno zaradi težav, ki jih je imel pri hoji. Vse to je opazil, slišal in poročal don Caroglio, ki je bil takrat škofov tajnik in navzoč pri konferenci.

Nagovor, ki je trajal malo manj kot eno uro, ni šel iz že znanih okvirov: potreba po vzgoji mladine, dejavnost salezijancev in hčera Marije Pomočnice na tem področju in potreba po pomoči. Ugajalo je zlasti zaupanje, ki ga je kazal do Božje previdnosti in dobrodelnosti sotrudnikov. Opozoril je: »Mogoče bo kdo rekel, da don Bosko s toliko stvarmi v rokah drvi v propad. Nikakor ne! Mi ne bomo propadli. Nismo propadli do sedaj in ne bomo propadli v prihodnje. Za to sta nam porok Božja previdnost in krščanska dobrodelnost naših sotrudnikov.

KONEC LETA

Dne 20. decembra popoldne se je v Oratoriju zgodil čudežen dogodek. Neka ženska iz Cervignasca pri Saluzzu je skoraj na ramah prinesla v don Boskovo sobo svojo devetletno hčerko. Deklica je bila hroma od svojega osmega meseca starosti in, kakor je pripovedovala mati, je mogla komaj malo govoriti in hoditi. Zdravniki so menili, kakor je pisal župnik v pismu, ki ga je ženska izročila don Bosku, da ni več nikakršnega drugega upanja v ozdravitev, kot samo poizkus don Boskovega blagoslova.

Don Bosko je dal položiti deklico na zofo in ob njej mater. Nato je bolnico blagoslovil in jo vprašal: »Kako ti je ime?«

»Marija,« je živahno in takoj odgovorila deklica v veliko začudenje matere, ki je na široko odprla oči, ko je videla v otroku tako odločnost.

»Napravi znamenje svetega križa,« je nadaljeval don Bosko.

»V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Tako bodi.«

»Vedite, da je desna roka manj prizadeta kot leva, kajti leve roke sploh ne more premikati.«

»Prav,« je dejal don Bosko, »sedaj pa giblji tudi levo roko.«

Deklica je ubogala.

»In sedaj,« je nadaljeval don Bosko, »že lahko hodiš.«

»Saj ima mrtve noge,« je vzkliknila mati. »Saj so za tretjino krajše od normalnih.«

»Pravim, da so noge žive,« je ponovil don Bosko. »Daj, stopi dol in hodi.«

Deklica je skočila na noge in hodila. Don Bosko je mater in hčerko takoj povedel k vratom in jima naročil, naj se vrneta domov. Don Lemoyne, ki je že nekaj časa hodil vsak večer na enourni pogovor z don Boskom, ga je dobil vsega iz sebe, skoraj trepetajočega od doživetega.

Ker so se bližali božični prazniki, je don Bosko po kardinalu zaščitniku izrazil svetemu očetu svoje čestitke. Njegova eminenca je 24. decembra odgovoril: »Sveti oče se zahvaljuje, pošilja obilne blagoslove. Prisrčne čestitke. Kardinal Nina.« Ti ponovni dokazi papeževe naklonjenosti so po vseh prejšnjih dogodkih potolažili don Boskovo srce.

Po končanih božičnih praznikih je v hiši razglasil vezilo, ki ga je prej razposlal po zavodih. Vezilo ima dva dela: enega za sobrate in drugega za gojence. Sobratom je naročal: »Prvo ljubezen moramo izkazati lastni duši.« Gojencem pa: »Ne kradite drugim niti imetja niti časa niti nedolžnosti ne duše, in to *verbis et operibus«* [z besedami in dejanji].

V tem poglavju nismo povedali vsega, kar je don Bosko povedal in storil v Oratoriju po svojem prihodu iz Francije pa do konca leta. To bomo prikazali v naslednjih poglavjih. Zanimivo je, kake vtise so odnesli s seboj gostje, ki so iz vsega sveta prišli obiskat Oratorij. Pričevanjem, ki smo jih že objavili, dodajamo še eno, ki je bilo objavljeno v enem izmed rimskih časopisov.[17] Neki dopisnik iz Trevisa je pisal: »Nihče na svetu nam ne more razložiti z besedami miru, nebeškega zadovoljstva, svetih navdihov, ki smo jih občutili na tem svetem kraju. Oh, don Bosko, slava Italije, dovoli nam v svoji zavidanja vredni skromnosti, da pred celim svetom razglasim, da si svetnik. Kajti za svetnika te razglašajo tvoja dela, ki jih uresničuješ že pol stoletja po celem svetu, za svetnika te razglašajo tvoje sposobnosti srca in duha, za svetnika te izdaja modra, mirna, očarljiva, vedno enaka, poučna in ljubezniva beseda.«

[17] *L'Amico del popolo*, 9. december 1883, v članku z naslovom *Una visita all'Oratorio Salesiano di Torino* [Obisk v salezijanskem Oratoriju v Turinu], ki ga je podpisal G. NOVELLI.

10. POGLAVJE

UGLEDEN OBISK ZGODOVINSKEGA POMENA: FRANCOSKI KARDINAL IN BODOČI PAPEŽ

Od leta 1875, ko je kardinal Berardi obiskal Oratorij, pa do 1883, ko je njegova eminenca kardinal Enrico de Bonnechore, nadškof v Rouenu, prišel v Turin, noben kardinal ni prišel v Valdocco. Danes ob tolikem hrupu, ki vedno spremlja obisk visokih osebnosti, ni mogoče razumeti velikega vtisa, ki ga je takrat na vse naredila navzočnost cerkvenega kneza v don Boskovi hiši. Dne 4. oktobra se je ta velečastiti dostojanstvenik ob vrnitvi iz Rima hotel ustaviti v Turinu, ker je želel videti don Boska in Oratorij. Na žalost je bil don Bosko z vsemi člani svojega sosveta zunaj Turina, ker je v San Benignu vodil duhovne vaje in predsedoval kapitlju, ki je določal osebje za prihodnje šolsko leto. Tudi telegramsko sporočilo ni pomagalo, da bi prihitel v Turin in sprejel uglednega gosta. V Oratoriju ni bilo niti dijakov, ki naj bi se v kratkem vrnili s počitnic. Kljub temu so prefekt in drugi predstojniki pripravili kratek in spodoben sprejem. Pri tem ni bilo posebnih težav, saj so lahko posnemali, kar je bilo storjenega ob drugih podobnih priložnostih. Prav je prišla tudi navzočnost mladega francoskega duhovnika, ki je bil v hiši.

Njegova eminenca je privolil, da se je v prvem nadstropju pogovarjal z našimi duhovniki, ki so ga povsod spremljali, in želel zvedeti čim več nadrobnosti. Zatem je stopil na balkon in rokodelcem, ki so bili zbrani na dvorišču, povedal: »Dragi moji fantje! Prišel sem, da bi videl don Boska, ga obiskal in govoril z njim. Toda njegove obveznosti ga držijo daleč od tu. Ker ne morem pozdraviti očeta, me veseli, da vidim njegove sinove, ki odražajo njegovo podobo. Blagoslavljam vas iz vsega srca in prosim Boga, da bi vam naklonil polnost svojih milosti in podelil veliko uspeha tej hiši in vsem salezijanskim ustanovam. Da vam zapustim lep spomin na svoj obisk, vam poklanjam en dan počitnic, ki ga boste, če je le mogoče, uporabili za izlet. Ker ste tudi vi ljudje in podvrženi pomanjkljivostim, vam podeljujem odpust vseh kazni, črnih pik in podobnih nevšečnosti.«

Predstojniki so takoj privolili in obljubili, da bodo izpolnili vse, kar je povedal kardinal. Kardinal je še dodal: »Vendar vam, dragi fantje, postavljam en pogoj: da bo vsak izmed vas po mojem namenu zmolil en očenaš in zdravamarijo.« Njegove besede so sprejeli z neizmernim veseljem in ploskanjem. Nato je od zgoraj blagoslovil fante, prišel na dvorišče, šel skozi vrsto fantov, dal poljubiti pastirski prstan in vstopil v cerkev. Ko je zapuščal svetišče, posvečeno Materi Božji z naslovom *Auxilium Christianorum,* je rekel, da ima v škofiji starodavno svetišče, posvečeno Mariji z naslovom Pomoč kristjanov, ki je nenehen vir duhovnih in časnih milosti. Zatem je obiskal tiskarno, ki je bila v pred kratkim postavljenih novih stavbah. Prav tedaj so tiskali grško slovnico don Garina in si jo je ogledal.[1] Zelo se je zanimal tudi za delovanje strojev in za delo mladih delavcev.

Preden je zapustil hišo, se je zadržal v govorilnici in še naprej vpraševal o podrobnostih in na koncu rade volje sprejel diplomo salezijanskega sotrudnika. Ob slovesu je obljubil, da bo o prihodnjem potovanju skozi Turin prej obvestil don Boska. Prav tako je prosil, da bi sporočili don Bosku, da bi on, ko bo spet šel v Pariz, obvestil njega. Toda kardinal je imel triinosemdeset let in Božji služabnik ni več videl Pariza.[2]

Tisto jesen je hiša sprejela še en drug obisk, ki v hiši ni povzročil nikakršnega hrupa, je pa imel izredno pomembne posledice. Tokrat je bil don Bosko doma. V Oratorij je prišel mlad duhovnik, vitke postave, visokega čela, resnega in razmi-

[1] Don Bosko, ki je dobro poznal svoje in jih je znal do skrajnosti uporabiti, je naročil don Garinu, naj bi sestavil čim manjšo grško slovnico. S kazalcem ob palcu mu je pokazal, kako mora biti debela. Don Garino se je lotil dela z najboljšo voljo in sestavil obilno knjigo. Ko je ves vesel prinesel rokopis don Bosku, mu ja ta kimaje dejal v piemontskem narečju: *»Ne tako, Garino, ne tako. Tanka, sem ti rekel, da naj bi bila tanka, tanka.«* Don Garino je ostal, kakor da bi ga polili z mrzlo vodo. Don Bosko pa je pohvalil delo in mu natančneje razložil svojo zamisel. Don Garino je pustil knjigo, ki so jo v celoti objavili, in napisal slovnico, ki ima še danes svoje občudovalce. Pred nekaj leti je profesor Puntoni v zvezi z univerzitetnimi predavanji, pri katerih je bil navzoč tudi don Ubaldi, izjavil, da ne bi izdal svoje slovnice, če bi vedel za Garinovo.

[2] Francoski *Salezijanski vestnik* je oktobra 1883 pod naslovom *Najlepši cvet apostolskega kolegija* pisal o kardinalu De Bonnechosu (str. 172): »Enrico Maria Gastone de Bonnechose se je rodil v Parizu 30. maja 1888. Preden je vstopil v cerkveno službo, je bil namestnik prokuratorja v Audelysu in v Rouenu, kraljevi prokurator v Neuf chátelu, namestnik sodne porote v Bourgesu in splošni odvetnik v Riomu in v Besanconu. Ko je po julijski revoluciji vstopil v cerkveno službo, je bil profesor retorike in zgodovine v malem semenišču v Stasbourgu in nato v zavodu Inillyju. Ker je bi dober govornik in je imel odličen glas, je zapustil šolo in se posvetil govorništvu. V Parizu, Cambraiju, v Rimu je požel priznanja in si zaslužil, da ga je Pij IX., ki je znal ceniti sposobne ljudi, postavil na čelo škofije Carcassone. Dne 23. marca 1855 je bil določen za škofijo Evreux, ki je potrebovala spretnega in modrega človeka, da je pomiril razburjene duhove in spravil v red finance. To nalogo je izpolnil v duhu krščanske ljubezni in pravičnosti. Nato so ga 18. marca 1863 prestavili za nadškofa v Rouenu, ki jo vodi že dvajset let. Je plemenitega videza, visoke postave in nadvse ljubezniv. Sveti oče Pij IX. ga je imenoval 21. decembra 1863 za kardinala v konzistoriju z naslovom sv. Klementa. Ker spada k francoskemu senatu, je odločno zagovarjal svetno papeževo oblast. Leta 1875 je napisal knjigo v dveh kratkih zvezkih z naslovom *Philosophie du Christianisme* [Filozofija krščanstva].«

šljajočega videza, ki je spoštljivo govoril in se zgledno obnašal. Po razgovoru, ki se ni tikal samo običajne vljudnosti, je Božji služabnik rekel svojemu gostu: Sedaj ste, dragi Achile, gospodar te hiše. Žal mi je, da vas ne morem spremljati jaz sam, ker sem zelo zaposlen, prav tako ne vem, koga bi vam dal za vodiča, ker so tudi vsi drugi zelo zaposleni. Pojdite, odidite, oglejte si vse in storite, kar vam je drago.

Don Achille Ratti, ki se je uvajal v knjižničarsko delo v ambrozijanski knjižnici v Milanu pod vodstvom učenega msgr. Cerianija, je želel predvsem videti, kako je bila organizirana tiskarska šola v Oratoriju in kako nasploh delujejo obrtne šole. Tiskarna z vsemi svojimi dodatnimi obrati, kot sta vlivalnica črk in knjigoveznica, ga je zelo zanimala. Ko je v obednici spet srečal don Boska in ga je ta vprašal, kaj je videl lepega, je odgovoril: *Vidi mirabilia hodie* [Danes sem videl čudovite stvari].

To je bil čas, ko so ravnatelji posameznih domov prihajali v materno hišo, da bi govorili z don Boskom, mu predstavili stanje hiše, izrazili svoja *desiderata* [želje] in prejeli od njega nasvete in spodbude. Svetnik jih je po domače sprejemal v obednici po kosilu. Kakor hitro se je gost, ki ga je don Bosko povabil na kavo, zavedel, da je začel sprejemati poročila, se je hotel oddaljiti. Toda don Bosko mu je rekel: »Ne, ne. Kar ostanite.« Prvi, ki je prišel na pogovor, je bil ravnatelj iz Francije. Don Bosko je stal ob mizi in se opiral na sedež. Stvari, ki so prišle na dan, niso bile vse veselega značaja. Toda iz don Boskovega obraza ne bi mogel nihče, tako je povedal cenjeni gost, uganiti, kaj si je mislil, ko je slišal dobre in slabe novice, kajti njegov obraz je bil vedno veder in miren.

Francozu je sledil italijanski ravnatelj s Sicilije. Gotovo je bil to don Guidazio, ki je štiri leta vodil zavod v Randazzu, ki je bil tudi edini salezijanski zavod na otoku. Ker je zaradi sektaških razlogov moral prenašati veliko nevšečnosti, je v svojem slikovitem govoru prikazal zlasti nasprotovanje nekega šolskega inšpektorja. Ko je don Bosko vse slišal, mu je dal potrebne nasvete, kako naj se ravna.

»In če vse to ne bi zadostovalo,« je sklenil z nasveti, »mu povej, da ima don Bosko dolge roke in lahko seže tudi do njega.«

Tako je don Ratti kot dober opazovalec bil navzoč pri celi vrsti poročil in se pri tem zaustavil zlasti pri načinu, kako se je don Bosko vedel pred tako različnimi ljudmi različnih položajev.

Vendar se tak zaupen odnos do nepoznanega gosta ni omejil na to. Don Bosko mu je v dveh dnevih, ki jih je prebil v Oratoriju, dal spoznati vse posebnosti in je ravnal z njim kakor z enim izmed svojih. Dal mu je, da se je prosto gibal po hiši in opazoval vse, kar se je zdelo pomembno, to, kar je v njem vzbudilo neke vrste začudenje. Dve stvari sta gotovi: v tako kratkem času je njegovo prodirno oko moglo presoditi don Boskovo osebnost in pomen njegovega poslanstva in da so besede in vtisi, ki jih je slišal in dobil, ostale neizbrisno zapisane

v spominu bodočega papeža, kot nam to poročajo tako zasebne kakor javne izjave v avdiencah.

O besedah, ki jih je izrekel, ne vemo veliko, vendar zadosti, da sestavimo lep seznam. Don Rattija je bolelo srce: neki mladi rokodelec, ki ga je nekaj tednov prej priporočil don Bosku, je zaradi domotožja ušel iz Oratorija. »Kako mi je hudo, da mi je moj priporočenec skuhal tako godljo. Vendar se ga lahko opraviči, ker je slabo nadarjen.« Toda don Bosko je hotel takoj opravičiti njegovega priporočenca in je smeje se odgovoril: »Ob tej priložnosti je dal prvi dokaz svoje bistrosti. Videli boste, da si bo v življenju znal pomagati.« Dogodki so potrdili to predvidevanje. Vendar don Ratti v tistem trenutku ni mislil na to možnost. Ugajala mu je in ga globoko ganila don Boskova pripravljenost za opravičilo in ljubezniva razlaga, s katero je mirno sklenil ta dogodek in je iz fantovega pobega naredil razlog, da ne bi skrbeli za njegovo prihodnost.[3]

Kot velik ljubitelj kulture se je don Ratti z don Boskom veselil modrega in pogumnega razvoja tiskarske umetnosti v njegovem Oratoriju »s pomočjo najbolj naprednih dosežkov moderne mehanike«. »Dragi« svetnik je »v nasmejani dobrosrčnosti in z bistrostjo razuma« takole odgovoril: V teh stvareh hoče biti don Bosko vedno na čelu napredka. S tem je hotel reči, da v tiskarski in knjigoveški propagandi nikakor ne prepušča prvega mesta. To je bilo, tako trdi danes papež, »to, kar mu je bilo najbolj pri srcu« in je sestavljalo »njegov plemeniti ponos«.[4]

Svojemu dobrodelnemu gostu je tudi zaupal, da se je na začetku čutil spodbujenega k znanstveni in pisateljski dejavnosti, oziroma kot se je izrazil papež, »v smeri velikih idealnih dojemanj«. Srečanje s človekom, ki je imel opravka s knjigami in knjižnicami, mu je dalo priložnost, da se je izrazil še natančneje in povedal, da je »imel obširen načrt študija in celo obširen načrt cerkvenega zgodovinarja. – Toda pozneje sem uvidel, da me Gospod kliče na drugo pot: mogoče mi je manjkalo duševne opreme, bistrovidnosti, spomina.« Toda prepričanje Pija XI. je, »da bi don Bosku uspelo na katerem koli področju in bi povsod pustil velike sledi«.[5]

Svetnik, ki je izrabil vsako priložnost, da je govoril o svojih sotrudnikih, jih je v njegovi navzočnosti imenoval svojo *longa manus* [dolga roka]. In to v »ponižnem zadovoljstvu« človeka, »ki hoče pomembnost drugih«, namesto da bi govoril o samem sebi, in ki je prav s pomočjo »čudovite legije« sotrudnikov imel »zadosti dolge roke, da je mogel storiti vse«.[6]

---

[3] Papež je v času, ko je bil nadškof v Milanu, pripovedoval ta dogodek generalnemu ekonomu don Giraudiju.

[4] Govor ob razglasitvi junaških kreposti, 20. februar 1927; avdienca po odprtju zavoda Pija XI., 11. maj 1930. Govor gojencem papeških rimskih semenišč, 17. junij 1932.

[5] Omenjeni nagovor, 20. februar 1927.

[6] Govor o odloku o čudežih za svetniško razglasitev, 19. november 1933.

Iz njegovih ust je bodoči papež tudi zvedel, kar ga je v tistem času najbolj zaposlovalo: spor med italijansko državo in Cerkvijo. Rimsko vprašanje je takrat postalo žgoče. Mrgolelo je člankov in knjižic z bolj ali manj nemogočimi predlogi za rešitev tega vprašanja. Celo iz Združenih držav Amerike je *New York Herald* naročil svojemu dopisniku v Italiji, da naj obišče ugledne osebnosti obeh Rimov, prouči odnose med Kvirinalom in Vatikanom in nato poroča. Nastalo je obširno dopisovanje, ki so ga takoj povzeli italijanski in tuji časopisi. Do te javne razprave je prišlo zaradi odprtega pisma Emilia Renduja, generalnega inšpektorja francoskih univerz, poslancu Ruggeru Bonghiju o tej vroči temi.[7]

Ob tej priložnosti je don Ratti videl, kako si don Bosko želi »ne kakršne koli sprave, kakor jih je veliko že dolgo naznanjalo, predlagalo in izvajalo, temveč take, ki bi zagotavljala večjo Božjo slavo, čast in dostojanstvo Cerkve in korist duš«.[8] Slišal ga je, kako je »obžaloval nekatera kršenja pravic Cerkve in Svetega sedeža, kako ga je prizadelo, da so nekateri šli po poteh, ki so teptale svete pravice«, in je zato »prosil Boga in ljudi za odpravo teh nadlog, za mogočo ureditev stvari, da bi s sijajem sonca pravičnosti zasijal tudi blišč vedrosti miru duhov.[9] Zato je v okrožnici *Quinquagesimo ante anno* [Pred petdesetimi leti] dne 23. decembra 1929, potem ko je naštel zadoščenja, ki jih je doživel ob obletnici duhovniškega posvečenja, zapisal: »Med tistim obiskom v baziliki sv. Petra (obisk 2. junija ob razglasitvi don Boska za blaženega) nam je prišlo na misel, kako je po posebni odločitvi Začetnika vsega dobrega bil on prvi, ki smo mu podelili čast oltarjev po sklenitvi toliko zaželenega miru s kraljevino. Janez Bosko, ki je zelo obžaloval kršenje pravic Apostolskega sedeža, je storil vse, da bi z usklajenimi pravicami mogli odpraviti nadvse boleče nesoglasje, zaradi katerega je bila Italija iztrgana iz očetovskega objema.«

Če sedaj pomislimo na vtise, ki jih je dobil mladi levit pri tistem edinstvenem srečanju z Božjim služabnikom, moramo priznati, da so bili med najglobljimi. »Preteklo je že šestinštirideset let,« je rekel 1929,[10] »pa se nam zdi, kakor da bi bilo včeraj ali celo danes, ko ga vidimo in slišimo, kakor je bil takrat, ko smo živeli pod isto streho z njim, jedli pri isti mizi in imeli srečo, da smo se mogli dolgo pogovarjati z njim, čeprav je bil močno zaposlen z mnogimi opravki.« Njegov odnos do don Boska je več kot trenutno poznanje, je prijateljstvo, »ki mu kliče v srce vse veselje, zadoščenje in spodbudo«.[11] Zato sveti oče izraža veselje, da ni samo don Boskov občudovalec, temveč človek, ki je prejel od njega

[7] Pismo je objavila *Rassegna Nazionale* v dveh člankih v *Nazione* v Firencah (15. in 17. julij). Prim. *Unità Cattolica*, 17., 19., 26., 29., julij in 18. avgust.

[8] Govor ob izdaji odloka za čudeže za razglasitev za blaženega, 19. marec 1929.

[9] Govor ob odloku *Tuto* za razglasitev za blaženega, 21. april 1929.

[10] Omenjeni govor, 19. marec 1929.

[11] Omenjeni govor, 21. april 1929.

nadvse žive znake očetovskega prijateljstva, kot je to mogoče med slavnim borcem za duhovništvo in katoliški apostolat in mladim duhovnikom.[12]

Pa to še ni vse. Potem ko je leta 1922 spomnil na »srečo«, da z don Boskom ni preživel samo nekaj ur, temveč je bil njegov gost cela dva dneva »in bil deležen njegove mize, prej spokorniške kot uboge, ter se okoristil z njegovimi navdihnjenimi besedami«, je rekel, da se je zato čutil član njegove velike družine.[13] Sedemnajst dni pozneje je ponovil:[14] »Z največjim zadovoljstvom se štejemo med stare osebne prijatelje častitega don Boska. Videli smo ga, tega našega slavnega očeta in dobrotnika, s svojimi očmi. Bili smo z njim srce ob srcu. Izmenjala sva si kratke, pa ne povprečne misli, razmišljanja, načrte. Videli smo tega velikega borca za krščansko vzgojo, opazovali smo ga na njegovem skromnem mestu, ki ga je zavzemal med svojimi, ki pa je bilo vzvišeno mesto vodenja, obširno kakor svet in kakor obširno tudi dobrodelno. Zato smo navdušeni opazovalci don Boskovega dela in smo zadovoljni, da smo poznali in mogli z Božjo pomočjo s skromnim prispevkom sodelovati pri njegovem delu.« Zato se ni čuditi, da je v govoru 11. maja 1930 razglasil dva dneva, ki ju je prebil pri don Bosku, kot »dneva veselja in zadovoljstva, ki ju more oceniti samo tisti, ki je bil deležen te Božje sreče«.

Če potem od splošnih vtisov preidemo k posameznim, ugotovimo, da ostremu opazovalcu ni ušla nobena od značilnih lastnosti našega svetnika. Čeprav ga je videl hoditi po hiši »kot zadnjega prišleka in zadnjega med gosti«, je vendar ob prvem srečanju ugotovil v njem »osebnost, ki je obvladovala položaj, vlekla vse za seboj in bila popoln človeški lik«.[15] Opazil je »silen zanos pri delu, odločno premagovanje utrujenosti, vsakdanji napor od jutra do večera, kakor so zahtevale okoliščine.[16] Življenje ogromnega dela, ob katerem se je človek zgrozil, samo če ga je pogledal.«[17] Ugotovil je eno izmed najpomembnejših lastnosti »biti navzoč pri vsem«, čeprav »je bil zaposlen s tisoč nujnimi opravki sredi nenehnih posvetovanj in povpraševanj«, pri čemer pa je imel »duha vedno drugje in je mirnost vse popolnoma obvladovala«. Ena izmed najbolj občudovanja vzbujajočih lastnosti je bila »popolna mirnost, obvladovanje časa, da je mogel poslušati vse, ki so prihajali k njemu, in to tako mirno, kot če ne bi imel nič opraviti«.[18] Pri vsem tem ga je pa videl obdarjenega »z neizčrpno in nespremenljivo potrpežljivostjo« in »resnično krščansko ljubeznijo, tako da je imel vedno del

[12] Govor na Damasovem dvorišču, 3. junij 1929.

[13] Govor predstojnikom in gojencem salezijanskega zavoda v Frascatiju, 8. junij 1922.

[14] Govor predstojnikom in gojencem zavoda Sacro Cuore, 25. junij 1922.

[15] Govor, 20. februar 1927.

[16] Prav tam.

[17] Govor za odlok *Tuto* za svetniško razglašenje, 3. december 1933.

[18] Govor, 20. februar 1927.

svoje osebe, misli, srca za zadnjega, ki je prišel k njemu ob kateri koli uri in po katerem koli opravku«.[19]

V njem je občudoval »velikega, zvestega in zares modrega služabnika Cerkve, svete rimske Cerkve«.[20] Ta »velikodušna zvestoba in popolna predanost Jezusu Kristusu, svoji sveti veri, sveti Cerkvi, Svetemu sedežu je bila predanost«, ki jo je sveti oče mogel »brati in čutiti v njegovem srcu in ugotoviti, kako je nad vso človeško slavo postavljal svojo zvesto službo Jezusu Kristusu, njegovi Cerkvi, njegovemu namestniku«.[21]

Drug »vtis, ki ga nosi v svoji duši« papež, je ugotovitev, da je »neuklonljiv, nepremagljiv, neustrašen, ker je imel popolno zaupanje v Božjo obljubo«.[22]

Zlasti je nanj naredilo vtis don Boskovo duhovniško vedenje, ki je bilo sad temeljite priprave. V nagovoru gojencem papeških semenišč, tako malih kakor velikih, je 17. junija 1932, potem ko je omenil dvojno pripravo – razumsko in moralno, pokazal zgled don Boska in dejal: »Imeli smo priložnost, da smo zelo od blizu videli, se veselili tako zaradi ene kakor druge priprave in videli, česar niso imeli priložnosti videti niti mnogi njegovi sinovi. Vse njegove priprave na svetost, krepost in pobožnost so vsi videli, kajti prav to je bilo vse njegovo življenje: vsak trenutek njegovega življenja je bil odpoved iz krščanske ljubezni, nenehna zbranost v molitvi. To je bil najjasnejši vtis, ki si ga dobil iz pogovora z njim: človek, ki je bil pozoren na vse, kar se je dogajalo pred njim. Ljudje so prihajali k njemu od vseh strani […] in on je stoje, kakor da bi trajalo samo trenutek, poslušal vse, odgovarjal na vse do kraja in popolnoma zbran v sebi. Rekli bi lahko, da ni bil pozoren na nič, kar se je dogajalo okoli njega, rekli bi lahko, da je bila njegova misel drugje, bila je pri Bogu, tesno združena z Bogom. Vendar je odgovarjal vsem, imel je ustrezno besedo za vsakogar in zase v toliki meri, da so se vsi čudili: najprej je presenečal in potem budil občudovanje. To je bilo življenje svetosti in zbranosti Blaženega, njegove vztrajnosti v molitvi v nočnih urah ter med vso nenehno in neizprosno zaposlenostjo podnevi. Toda mnogi ne poznajo njegove priprave v študiju, modrosti, znanosti in veliko takih, ki nimajo najmanjše predstave o času in naporu, ki ga je don Bosko posvetil študiju. Izredno veliko je študiral in dolgo se je zanimal za najrazličnejše stroke.«

Sveti oče je pri pripovedovanju tistega srečnega naključja znova in znova poudarjal, da je videl v tem potezo »Božje dobrote«[23] in »čudovito naklonjenost Boga do njega«,[24] tako da je med največje milosti svojega duhovniškega življe-

[19] Govor, 3. december 1933.

[20] Govor, 19, marec 1929.

[21] 25. junij 1922.

[22] Govor, 21. april 1929.

[23] Govor, 21 april 1929 in 2. maj 1930.

[24] Govor, 19. marec 1929.

nja brez nadaljnjega prišteval »srečanje« z don Boskom.[25] Zato ni nikakršnega razloga, da tega srečanja ne bi imeli zgolj za splet človeških okoliščin, temveč za dogodek, ki ga je pripravila Božja previdnost. Posebno je treba biti pozoren na nadvse ljubezniv sprejem in ljubezniv izraz, ki mu ga je povedal Božji služabnik, ko sta se ločila, da se ne bosta nikoli več videla.

Ko se je gost poslavljal, je hotel pokazati svoje zadovoljstvo don Bosku tako, da mu je izročil svoj dar. Toda svetnik je dar, nekaj nenavadnega pri njem, odklonil in dejal: »Vi boste naši Družbi lahko koristni na drug način.« Nimamo namena, da bi tem besedam pripisovali kaj več kot izraz spoštljive vljudnosti, nič nas pa ne ovira, da ne bi ob tem povedali svojih misli. Tisti, ki je ponižnemu piemontskemu duhovniku zaupal poslanstvo v celi Cerkvi, je vodil dogodke tako, da je tisti izmed njegovih namestnikov, ki naj bi zapečatili to poslanstvo z najvišjo potrditvijo, pravočasno odkril in od blizu ocenil zaklade milosti, ki jih je Sveti Duh vlil v njegovo dušo.

[25] Govor, 8. junij 1922, 3. junij 1929 in 9. julij 1933.

11. POGLAVJE

SVETI JANEZ BOSKO IN GROF CHAMBORD

Francoski kralj Ludvik XI. je v času svoje težke bolezni poklical k sebi iz Italije sv. Frančiška Pavelskega v upanju, da ga bo njegov blagoslov rešil gotove smrti. Toda svetnik ni prišel, dokler mu ni papež Sikst IV. ukazal, da naj gre. Tedaj se je odpravil v grad Plessis nedaleč od Toursa, in če že ni ozdravil bolnika, ga je pripravil na krščansko smrt 13. avgusta 1483. Prešlo je natančno štiristo let, ko je tak obisk ponovil sveti italijanski duhovnik, se pravi don Bosko enemu izmed potomcev Ludvika XI., ki je bil razglašen za francoskega kralja kot Henrik V., čeprav nikdar ni stopil na francoski prestol. Tudi v tem primeru ni mogla svetost vrniti življenja visokemu bolniku, vendar mu je uspelo, da se je dobro pripravil na nadvse pomemben korak.

Henrik De Chambord je bil zadnji potomec glavne burbonske veje. Njegov ded Karel X. je bil leta 1830 prisiljen zapustiti prestol in se odpovedati pravicam do kraljevske krone v korist svojega prvorojenca kneza Angoulémskega, ki se je prav tako odpovedal v korist svojega nečaka grofa De Chamborda, sina svojega brata kneza De Berryja. Rojen 1820. Rojen nekaj mesecev po umoru svojega očeta se je imenoval grof Bordeaux; šele ko mu je nacionalni svet dal v posest grad di Chambord v okrožju Loir, so mu njegovi zvesti privrženci dali naslov, ki ga je ohranil do konca življenja. Leta 1846 se je oženil z nadvojvodinjo Marijo Terezijo Avstrijko Este, hčerko vojvoda Franca IV. Modenskega in Beatrice Savojske, hčerke Viktorja Emanuela I. Otrok ni imel. Leta 1873 se je zdela blizu ura, da bi podedoval prestol svojih pradedov: njegova stranka, okrepljena zaradi slabosti republikancev in v povezavi z orleansko vejo, bi lahko obvladala položaj. Toda princu, odločnemu sovražniku tribarvne zastave revolucije in zavzetemu privržencu bele, z zlatimi lilijami okrašene zastave stare francoske vladarske hiše, se je izjalovil poskus ponovne vzpostavitve kraljevine.

Od tedaj je živel v izgnanstvu v Frohsdorfu, v gradu, ki mu ga je odstopila vojvodinja Angouléme, ki stoji na Štajerskem, štirideset kilometrov od Dunaja

in nedaleč od železniške postaje Wiener Neustadt. Nikdar ni niti pomislil, da bi dal Franciji njeno zgodovinsko vladavino in se pri tem povezal z revolucijo. Odličen kristjan v svojem zasebnem življenju je nameraval na prestolu nadaljevati vrsto najbolj krščanskih kraljev. Zanj je veljalo: ali krščanska vladavina ali nič. »Nikdar ne bom privolil, da bi postal pravnomočni kralj revolucije.«

Leta 1883, štiri mesece, preden so prišle v javnost strah vzbujajoče novice o njegovem zdravju, je don Bosko prejel iz Gorice, nekdanjega bivališča njegovega starega očeta, od princa pismo, ki mu je poročalo o nesreči, ki se mu je pripetila, in ga prosil za posebne molitve. »Bolje kot kdorkoli drug,« je pisal tajnik, »veste vi, kako dragoceno je zdravje tistega, v komer za Bogom počiva vse upanje katoliške Francije.«[1]

Kakršna koli je že bila ta nesreča (pravijo, da je bil napad krčnih žil,[2] se je v njej skrivala težka bolezen. Časopisi do 1. julija niso nič zvedeli. Takrat pa je telegram v pariškem *Unionu* nepričakovano poročal, da stanje njegovega kraljevega veličanstva budi resno zaskrbljenost. Istega dne je v petih urah dobil don Bosko tri telegrame s prošnjami za molitve. Don Bosko je odgovoril v treh pismih in zagotovil, da se bo molilo in da takoj začenjajo devetdnevnico: četrti telegram grofa De Charetta je izražal isto prošnjo. Tudi njemu so poslali že četrto pismo z istimi zagotovili. Zdravniki niso bili enotni glede vojvodove bolezni. Eni so menili, da gre za rakast čir, drugi pa, da gre za notranje vnetje z zatrdinami v tkivu na dnu želodca.

Medtem so časopisi prenašali zdravniška poročila, ki so jih hlastno brali po vsej Franciji. Princi in monarhistični poglavarji so prihajali v Frohsdorf v strahu pred skorajšnjim koncem. Legitimistični krogi so bili razburjeni. V mnogih mestih so potekale mirne demonstracije. Povsod so verniki bili pri mašah, v katerih so prosili za ozdravljenje iz nebes. *Figaro* je 4. julija pisal: »Tisti, ki so menili, da je v Franciji ugasnila monarhistična ideja, so se sedaj lahko prepriča-

[1] Dodatek, št. 82. Na začetku meseca je grof Chambord poslal dar za njegove ustanove (Dodatek, št. 83). Viri za naše poročilo so:
1) Še neobjavljeno poročilo opata Curéja, grofovega kaplana, poslano msgr. Serafinu Vannutelliju, apostolskemu nunciju na dunajskem dvoru, ki smo ga mi prejeli po družini grofa San Marzana, katerega mati je bila madžarska grofica Luisa Iànkovics, rojena Montbel. Njegov oče, minister Karla X., je sledil grofu Chambordu v izgnanstvo. Mogoče je od njega prejel listino, ki jo je častil kot relikvijo, ker v njej lepo govori o don Bosku. Spoznal ga je v Nici. Ker je imel otroke v kneževini Monaco, je prebil dobršen del leta v Nici. Ko je zvedel, da se don Bosko mudi tam, mu je dal na voljo svojo kočijo (Dodatek, št. 84).
2) Nepopolno don Ruovo poročilo, ki ga je prvič objavil Amadei, *Il Servo di Dio Michele Rua* [Božji služabnik Mihael Rua]. Turin, S. E. I. (brez datuma), 1. zv., str. 326–329.
3) J. Di Bourg, *Les entrevues des Princes à Frohsdorf* [Obiski knezov v Frohsdorfu], Pariz, Librèrie Académique Perrin et Cie, 1910, str. 112–169.
4) Časopisi in arhivski dokumenti, ki jih bomo sproti navajali.

[2] René De Monti De Reze, *Souvenirs sur le Comte de Chambord* [Spomini na grofa Chamborda], Pariz, Edition Emile-Paul Frères, 1931, str. 122: »25. marec […] Gospod je v Gorici vstopi v kočijo in začutil v nogi močno bolečino, ki jo je zdravnik pripisal udarcu z bičem, a je bilo vnetje žil.«

li, kako zelo so se motili.«

Opoldne 4. julija je don Bosko prejel od grajskega kaplana Curèja naslednje sporočilo: »Msgr. grof Chambord si nadvse želi, da bi ga prišli obiskat. Prosim vas, da bi nemudoma odpotovali v Frohsdorf. Odgovor za dvajset besed je plačan.« Don Bosko je odgovoril, da sedaj, ko se je ves zbit in bolehen vrnil iz Francije, ne more na tako dolgo potovanje, da bo pa molil in svoje dečke povabil k molitvi. Za vsebino poznejšega pisma ne vemo.

Ker se je bolezen poslabšala, je bolnik pri polni zavesti in vdano prejel zadnje zakramente. Dunajski nuncij mu je osebno prinesel papežev blagoslov in se dolgo zadržal ob njegovi bolniški postelji. *Unità Cattolica* je 7. julija pisala: »Če je kak plemič, ki bi si zaslužil to papeževo uslugo, je gotovo grof Chambord, ki svoje zares krščansko življenje druži z nežno ljubeznijo do Svetega sedeža in do rimskega papeža.«

Vlada je, kljub temu da se je kazala brezbrižno, bila vendarle v skrbeh. Odhajanje in prihajanje orleanskih princev jim je budilo sum, zato so začeli nadzorovati to premikanje. Nekdo je celo predlagal, da bi orleanske kneze izgnali iz Francije, kakor hitro bi pokazali željo po prestolu. Grad Frohsdorf je v nekaj dneh postal znan po vsej Evropi.

Ob bolnikovi postelji so si druga za drugo sledila zdravniška posvetovanja in prav tako poslabšanja in izboljšanja. Med francoskim ljudstvom se je budilo čezmerno zanimanje za grofovo zdravje. V noči 13. julija se je tako poslabšalo, da so vsi pričakovali smrtni boj. V tej splošni stiski so se upi združili v Mariji Pomočnici in se je utrdilo prepričanje, da bi samo mati Božja Marija, ki bi jo prosil don Bosko, mogla storiti čudež. Grof je ponovno izrazil željo, da bi ga videl. Tajnik markiz Foresta je

takoj poslal telegram v Pariz, da naj brez odlašanja pošljejo v Turin grofa Du Bourga z naročilom, da pripelje don Boska v Frohsdorf.

Giuseppe Du Bourg iz Toulona je bil že dvajset let član *kraljeve hiše,* se pravi neposrednega spremstva grofa Chamborda, ki mu je zelo zaupal. Oženil se je z eno izmed hčera grofa Carla de Maistra, ki je bil tesen prijatelj don Boska, zato se je kaj kmalu povezal z njim. V *okolici* princa ni bilo primernejše osebe, ki bi ji zaupali to nalogo.

Du Bourg, ki se je prav takrat vračal iz Frohsdorfa in se je želel pridružiti svoji družini, je takoj prekinil potovanje in odšel v Turin. Prispel je 13. julija ob desetih dopoldne in takoj poiskal svojega bratranca barona Riccija des Ferres, da bi ga spremljal v Valdocco. Bil je takoj sprejet. Svetnik ga je pozdravil z dobrohotnim nasmehom, ki mu je omehčal srce. Po prvih vprašanjih o družini je prešel na razlog njegovega potovanja in obiska. Odgovor je bil odločen in jasen ne. Nato je sledila utemeljitev. Pravkar končano potovanje po Franciji je don Boska do smrti utrudilo. Počutil se je slabo in ni sposoben opravljati niti

najnujnejših poslov. »Sicer pa, kaj bi jaz mogel storiti v tistem gradu? To ni kraj za don Boska. Za princa bi mogel edino moliti in molim že sam in celotna salezijanska družba. Če Gospod želi princu podeliti zdravje, mu ga bo podelil. Toda don Bosko, in naj to še enkrat pravim, lahko samo moli in za to gotovo ni treba hoditi daleč od Turina.«

Du Bourg je bil ves iz sebe. Toda naj stane kar koli: živega ali mrtvega ga bom popeljal tja. Nato je začel razmišljati o svojem početju in ugotovil, da je pri vsej zadevi upošteval samo en vidik, osebnega. – Ne bi bilo v slogu svetnika, če bi se sam iz lastne pobude vmešaval v stvari, ki razburjajo ljudstvo. Vendar to ni naš primer. Tukaj bi ga moral voditi edinole razlog krščanske ljubezni. Gre za umirajočega, glavarja družine, ki je vedno služil Cerkvi in bi imeli pogum, da bi mu odpovedali to tolažbo? Sveti Frančišek Pavelski se je podvizal, da je prišel k bolniški postelji Ludvika XI: krščanska ljubezen je prevladala nad vsakim drugim razlogom. – Potem mu je pokazal, kako v Franciji ne bi odpustili, če ne bi dajal tolažbe človeku, ki so ga mnogi imeli za zakonitega vladarja.

Don Bosko je molče poslušal in razmišljal. Baron Ricci, ki se je svoji duhovitosti rad šalil, je prekinil molk z besedami: »Don Bosko se bo kmalu znašel v boju z vsemi legitimisti v Franciji.«

»Toulonska zgovornost«[3] poslanca je zmagala, baron Ricci je zadel v črno. »Ej, potrpljenje!« je vzkliknil don Bosko, ki o odločitvi, da bi šel k bolniški postelji kakega reveža, gotovo ne bi toliko razmišljal. Nato je s svojim mirnim, blagim in ljubeznivim glasom nadaljeval: »Iz Frohsdorfa sem dobival telegram in sem odgovarjal s telegrami, potem so pisali pisma in sem odgovarjal s pismi, sedaj so mi poslali osebo in jaz bom odgovoril s svojo osebo.« Mirnost in naravno obnašanje, s katerima je govoril, sta se Du Borgu zdeli enaki drži, ki jo ima človek, ki je vse premislil pred Bogom in je bil pripravljen spremeniti svoje mnenje brez sence užaljenosti. »Na razpolago sem vam,« je dejal. »Določite uro odhoda in mi sporočite.« Pri zadnjih besedah je pomenljivo nagnil glavo. Du Bourgu se je zdelo, da hoče povedati, da on tam nima kaj opraviti, in je to razlagal kot slabo znamenje.

Ko sta se dogovorila o poti, sta se odločila, da bosta odpotovala še istega večera ob sedmih. Bil je petek. Naslednjo nedeljo bi moral biti zbor nekdanjih gojencev laikov in don Bosko bi moral biti zraven. Rad bi potovanje odložil za dva dni. Toda v pogovoru z Du Bourgom je uvidel, da v danem primeru ta odlog ne bi bil umesten, in če že mora iti, je najbolje iti takoj. »Prav, pa odpotujeva danes zvečer ob sedmih.«

Lahko si mislimo, da se je Du Bourg odpravil točno v Oratorij! V Frohsdorf je že poslal veselo sporočilo, veselo zlasti za princa, ki si je tako zelo želel obi-

[3] Izraz, ki ga je uporabil opat Curé v svojem poročilu.

ska »svetega moža«.[4] Grof sam nam takole opisuje prizor: »Ob četrt na sedem sem stal pred vrati salezijanske hiše. Po dolgih ozkih hodnikih so me povedli v skromno sobico. Don Bosko je mirno večerjal z don Ruo, ki naj bi ga spremljal. Okoli njega so stali glavni predstavniki Družbe, duhovniki in vodje posameznih uradov, ki so drug za drugim dobivali navodila za odpravo tekočih poslov. Tisti asketski in bistri obrazi, zelo skromna in malo okusna večerja, mirnost v don Bosku, ki je odgovarjal točno in jasno, so bili občudovanja vreden prizor.

Niso smeli izgubljati časa. Du Bourg, ki se je bal, da postaja pozno, je pritiskal. Končno je don Bosko prišel. Toda kakšen nepričakovan zapetljaj! Komaj so ga zagledali na dvorišču, že so pristopili duhovniki, kleriki in fantje ga obkrožili, mu poljubljali roko in ga zadrževali. Potem so bili tukaj še gospodje in gospe in don Bosko se je ustavil sedaj tu, sedaj tam. Ubogi Du Bourg je bil razburjen, kot še nikoli. Končno je svoja spremljevalca spravil v kočijo, ki je v galopu zdirjala proti železniški postaji Porta Nuova. Manjkalo je še samo sedem minut do odhoda vlaka. Od teh sedmih minut so štiri uporabili za nakup vozovnic. Upali so, da bodo preostale tri minute zadostovale, da bodo prišli do vlaka in namestili prtljago. Toda urad za prtljago jim je pred nosom zaprl vrata. Kaj naj storijo? Du Bourg se je poslovil od kovčka, skočil v čakalnico, zgrabil oba »sveta moža«, ju potisnil v oddelek prvega razreda in vlak je odpeljal. Pri vsem tem se don Bosko ni prav nič vznemiril, temveč se je ljubeznivo smejal. »To je zares čudovito,« je pisal Du Bourg, »to življenje v Božji pričujočnosti. Vse zemeljsko dogajanje gre mimo tebe, ne da bi se te dotaknilo.«

Don Bosko se je smehljal, ko je videl oddelek ves v zrcalih in poln udobja. »To potovanje bom zaznamoval kot eno najbolj izrednih doživetij svojega življenja … Don Bosko potuje v takem razkošju! Stvar je nadvse ljubka! Pripovedoval bom o tem svojim dečkom.«

Najneprijetnejši zaplet se jim je zgodil v Mestrah, pomembnem železniškem križišču nedaleč od Benetk. Naši potniki bi morali prestopiti na vlak za Dunaj, vendar so izgubili zvezo, ker je njihov vlak imel eno uro zamude. Zato so morali potovati z *navadnim* potniškim vlakom in tako namesto dvanajst porabiti štiriindvajset ur do Wiener Neustadta. V vlaku so prebili dan in dve noči.

Don Bosko, ki je bil utrujen že pred začetkom potovanja, vso noč ni mogel zatisniti očesa. »Potrpljenje!« je vzkliknil smehljaje se. »Božja previdnost je tako odločila.« Bilo je vroče in zadušljivo. Med dolgimi postanki na postajah don Bosko ni nič zaužil. Samo don Rua si je, kot poroča Du Bourg, »privoščil dvoje ocvrtih jajc«. Guganje voza je dražilo don Boskov želodec, zato je ostajal tešč. Medtem je vadil svoje noge: hodil je po peronu sem in tja in imel roke prekrižane na hrbtu, kot je delal zadnja leta svojega življenja, da je tako pospeševal dihanje.

[4] De Monti, *n. m.,* str. 152.

Kljub utrujenosti si je prizadeval z zanimivimi pogovori krajšati čas Du Bourgu, še poln spominov na svoje potovanje po Franciji je pripovedoval, kaj vse se mu je tam pripetilo. Dobri grof je v svoji knjigi opisal svoje vtise: »Kako se je mogel duhovnik tako skromen v vedenju, negotov v nastopu, ki je govoril neke vrste francosko *charabio*,[5] in še to brez navdušenja, ki ga sicer najdemo v pogovoru Italijanov, prešiniti množice ljudi? Ne govorim o bolj ali manj pobožnih ljudeh, ki so povsod rinili za njim, toda navdušenje, ki ga je povzročal, je zajemalo vse. Bulvarski časopisi (najbolj posvetni) skupaj s *Figarojem* so pripovedovali *mirabilia* [čudovite stvari] o njegovih ustanovah in *njegovih čudežih*.«

O njegovem neustavljivem čaru v svetnih krogih nam pričata poročili o dveh kosilih, ki sta mu jih priredili najprej ruska potem poljska kolonija v Parizu. Povabilo je sprejel, ker je bilo koristno za njegove namene. Na prvem mu je gostitelj, neki ruski vojvoda, zato da je izpolnil stavo, ponudil sredi trde zime letne sadeže, kot melone, breskve, češnje, grozdje, hruške, jagode, vse sveže in ne iz zaloge. Kosilo je stalo več tisoč frankov. Nesmiselno razkošje je don Boska osupnilo. Kot spomin na večer je dobil ovojnico z več tisoč franki. Na drugem kosilu se je neki drug ruski vojvoda zavezal, da bo dal okusiti vse vrste ruske divjačine, med katerima sta bila srna in medved *de la Mouche* [z muhe], kot se je izrazil don Bosko in s tem nakazal mesto Moskvo, ki se po italijansko imenuje Mosca – muha. Prav tako je opisal sprejem, ki so mu ga pripravili vojvode Orleanski. Dvakrat je vojvodinja Blanche d'Orleans poslala vabilo, pa brez uspeha. Končno, tretjič, je bila uslišana, ker je pustila njemu izbiro dneva. »Sprejel sem iz gole krščanske ljubezni,« je rekel. Pripovedoval je tudi o čudovitih posegih Božje previdnosti o ogromnih stroških, ki jih ima na leto samo s hišo v Valdoccu. Med temi pripovedmi je čas hitro potekal.

Koliko bliže so bili cilju, tem slabše novice so prinašali časopisi. Telegram z dne 13. avgusta je sporočal: »Nemirna noč. Kratka nezavest, delirij. Zdi se, da se je začel smrtni boj.« Dne 14. avgusta so poročali: »De Chambordovo stanje se je poslabšalo. Že od poldneva ni odprl oči in večkrat je omedlel.« Menili so, da ga bodo našli mrtvega.

Dne 15. avgusta nekako ob šestih zjutraj so prispeli v Wiener Neustadt, od koder jih je grajska kočija v tri četrt ure pripeljala v Frohsdorf. Ko so se malo uredili, je don Bosko šel pozdravit bolnika. Nato so ju z don Ruo odvedli v zakristijo za maševanje. Bila je nedelja in vojvodov godovni dan. Veliko članov tamkajšnje francoske kolonije je čakalo na mašo. Prejeli so tudi obhajilo, da bi izprosili milost ozdravljenja. Vojvoda je že prejel sveto obhajilo iz rok jezuitskega patra Bola, svojega spovednika.[6]

V bolniškem dnevniku, ki ga je pisala De Montijeva žena in iz katerega je

[5] Tako se reče v alvernijskem narečju. Izraz pa pomeni tudi nerazumljiv jezik.

[6] Nekateri pišejo Boo drugi pa Bole. V De Montijevi knjigi je Boll, v bolniškem dnevniku pa Bole.

povzel poročilo De Monti za svojo knjigo, je takole opisan vtis, ki ga je don Bosko naredil na tamkajšnji dvor:[7] »Je čokate postave, bistrega pogleda in daje videz prezgodnje ostarelosti. Zdi se zmeden in je silno prostodušen.«

Med tem ko je don Bosko maševal, je Du Bourg, da bi ustregel vojvodi, pripovedoval dogodke iz njegovega življenja: zgodbo o psu Sivcu, o čudežih, ki jih je storil z blagoslovom Marije Pomočnice, in čudežnih posegih v njegovo delo. Na koncu je vojvoda skoraj nepotrpežljivo dejal: »Pojdite in privedite mi tega svetega človeka.«

Božji služabnik se je še zahvaljeval po maši. Ko je slišal, da ga njegovo kraljevsko veličanstvo želi sprejeti, je prikimal in nadaljeval zahvalo. Du Bourg se mu je približal in mu dejal: »Ne smemo dati, da bi tako čakal, monsinjor. Če kliče, je treba iti.« Don Bosko je ponovno prikimal, vendar se ni ganil. »Vse se končuje tako, tudi don Boskova molitev,« je pisal Du Bourg. Potem se je počasi dvignil, popil čašo kave z mlekom, ko je že prihitel nov poslanec s sporočilom, da njegovo veličanstvo pričakuje obiskovalca. Du Bourg je skušal odposlancu razložiti, da bi obvestili princa. Don Bosko pa je ostal miren in veder. »Imel je nebeški mir v duši,« je pripomnil Du Bourg, »mir v srcu, mir v duhu in mir v svojih navadah.«

Ko so ga povedli k visokemu bolniku, se je don Bosko zadržal z njim v daljšem pogovoru. Zdi se, da je bil prepričan, da ne bo umrl, in je to prepričanje izrazil z evangeljskimi besedami *infirmitas haec non est ad mortem* [ta bolezen ni za smrt]. Ob tako obetavnem naznanilu se je princ razživel. Toda don Bosko mu je takoj svetoval, naj goreče prosi Marijo Pomočnico z naslovom *salus infirmorum* [zdravje bolnikov], in ga pripravil, da je prejel blagoslov. Ko se je Božji služabnik umaknil, je vojvoda glasno, kakor ga že dva tedna niso slišali, zaklical Du Bourgu: »Dragi moj Du Bourg, povedal sem vam. Ozdravel sem. Ni mi hotel tega izrecno povedati, toda jaz sem to razumel … To je svetnik! Vesel sem, da sem ga videl … Mi vsi, ki smo tukaj, ne sežemo don Bosku do gležnja.« In nato kaplanu: »Don Bosko pravi, da ni on, temveč nekdo drug.« In ker ni razumel, je povzel: »Pravi, da čudežev ne dela on, temveč njegov tovariš. Tudi ta je svetnik.«

Izredna preprostost je prišla do izraza tudi pri prvem srečanju z grofico, h kateri ga je pospremil Du Bourg. »In kdo ste vi?« jo je vprašal po italijansko. Nasmehnila se je in mu takoj povedala imena in naslove in dodala, da je bila njena mati savojska princesa iz prvega kolena.

Ker je bil njegov godovni dan, je vojvoda dovolil sorodnikom, ki so bili zbrani v Frohsdorfu, da so prišli v njegovo sobo in mu čestitali. Morali bi samo iti mimo postelje, da ga ne bi utrujali, toda on je vsakega pozdravil in spregovoril z njim besedico, česar dolgo ni mogel.

[7] De Monti, *n. m.,* str. 155.

Don Bosko je potem in tudi še pozneje šel na sprehod v prekrasen park, kjer je naletel na dečke in deklice, ki so govorili samo nemško. Vendar se je toliko potrudil, da je s pomočjo mladostnih spominov in pomočjo spremljevalcev spravil skupaj nekaj stavkov, s katerimi se je dalo sporazumeti, in jim povedal nekaj koristnih nasvetov za njihove duše.

Proti večeru je lepemu številu francoskih poslušalcev govoril v kapeli. Na najbolj preprost način in z očetovsko dobrosrčnostjo jih je spodbujal k svetemu obhajilu, k pobožnosti do matere Božje Marije in k zaupanju v molitev. Na koncu je obljubil, da bo ob njegovi vrnitvi, ko se bo zahvalil Gospodu pri petju *Te Deum,* navzoč tudi vojvoda. Nato je opat Curé pripomnil: »Po mnenju vseh bi prišlo do ozdravljenja, vendar ne tako hitro, da ga ne bi pripisali njemu, temveč učinkovitosti molitev, ki jih povsod opravljajo.«

Proti večeru so pripravili obed. Pripravljeno je bilo osemnajst krožnikov.[8] Hoteli so slaviti sv. Henrika. Načelovala je grofica.

Gostje so bili dobro razpoloženi. Prinesli so pečenko in nalili šampanjec, ko se je na presenečenje vseh pojavil pri vratih vojvoda, ki so ga peljali služabniki na naslanjaču na kolesih. Soproga je vsa iz sebe skočila k možu. Od ganjenosti so imeli vsi solze v očeh. Vojvoda je bil suh in izčrpan, vendar je z zvonkim glasom rekel: »Nisem hotel, da bi pili na moje zdravje, mene pa ne bilo tukaj.« Po teh besedah je prosil za kozarec šampanjca. De Charette mu ga je ponudil. Z ljubeznivimi besedami je nazdravil grofici, navzočim in don Bosku, približal kozarec ustnicam in naročil, naj ga odpeljejo v sobo.

Ko je agencija Havas sporočila, da so na obedu na dan sv. Henrika pripeljali v obednico med goste tudi vojvodo, so mnogi menili, da gre za šalo telegrafista. Tudi *La Croix* si ni upal objaviti presenetljive novice, ker so bili zdravniški izvidi do tedaj vse drugo kot obetavni. To zadržanost je lahko razumeti, saj do tistega

---

[8] Du Bourg pravi, da jih je bilo šestnajst, vendar je opat Curé bolj zanesljiv. *Unità Cattolica* je opisala obed s podrobnostmi, ki jih je povzela po *Figaroju*. Vendar je bolj verjetno, kar je poročal Du Bourg, ki je vse videl na lastne oči. De Monti podaja razpored gostov pri mizi:

Madame

Grofica Monti	Gospod Charette
Markiz de Foresta	Gospod Fèrmond
don Boskov tajnik	Grof Monti
Gospod Du Bourg	Vdova Puget
Grof Chevignè	Grof D'Andignè
Oče Roll	Gospod Huet du Pavillion
Baron de Rainceurt	Opat Curè
Don Bosko	Vojvoda Della Gratzia

Grof De Blacas

V isti knjigi dobimo tudi jedilnik kosila – obed 15. julija 1883:
Izbrana kraljičina juha – Bočna pečenka na žerjavici
Prva jed: piščanec a la Villeroy – Rimski punč – Rót – Koštrunova krača v ševrejevski omaki
Druga jed: Zelje na maslu – Vanilijeva potica po ženevsko.

dne noben telegram ni najavil don Boskovega prihoda.

Ko so nadrobnosti o izboljšanju dobivale potrditev, se je upanje okrepilo. Veliko nezadovoljstvo pa je zajelo politične nasprotnike. Njihovi časopisi so trdili, da je vse skupaj samo napihnjena komedija: komedija bolezen, komedija ozdravljenje. Da bi to sodbo potrdili, so hoteli povedati, da so bili komedija tudi izvidi najboljših evropskih zdravnikov, vštevši po vsem svetu znanega doktorja Vulpiana. Ta je 15. julija popoldne prišel v Frohsdorf in po temeljitem pregledu bolnika skupaj z dvema drugima dunajskima zdravnikoma podpisal naslednje poročilo: »Splošno stanje sorazmerno zadovoljivo.« Zadovoljivo tako daleč, da je princ čez dan večkrat ne prav na kratko govoril in pri tem ni čutil nikakršne utrujenosti, medtem ko je prej komaj izgovoril nekaj besed. Poleg tega je v presledkih popil več kot pol litra mleka, medtem ko mu je prejšnje dni žlica tekočine povzročala krče in ga silila k bruhanju.

Tako sta imeni doktorja Vulpiana in don Boska prišli na prve strani časopisov. Bali so se, da bo pariški zdravnik vihal nos ob navzočnosti duhovnika. Nasprotno pa je on sam prosil, da bi mu ga predstavili. Dejal mu je, da je njegov sin, gojenec marianistov imel srečo, da ga je videl, ko je obiskal zavod Stanislas.

Dne 16. julija, na praznik Karmelske matere Božje Marije, je don Bosko ob štirih maševal v vojvodovi spalnici. Oba, vojvoda in soproga, sta prejela sveto obhajilo. Kadarkoli je bil Božji služabnik pri bolnikovi postelji, kamor ni šel nikdar, če ga ni bolnik izrecno poklical, je bil tam kot duhovnik in nikoli kot dvorjan. Z dobrimi upi je vedno povezoval misel na življenje in smrt in poudarjal, da je oboje v Božjih rokah, v rokah Kralja kraljev in Gospoda gospodovalcev in da se morajo vsi, mali in veliki, pokoriti njegovim nedoumljivim sklepom.

Vojvoda, človek globoke vere in trdnega krščanskega prepričanja, je popolnoma soglašal z njim in menil, da se ne bo branil truda, če je Božja previdnost odločila, da lahko služi Franciji še tukaj na zemlji. Če bi ga pa Bog hotel poklicati v večnost, je bil v vsem pokoren Božjim odločitvam. Tako globoka vojvodova čustva in zgledne kreposti njegove soproge so naredili na don Boska velik vtis.

Ko se je Božji služabnik 16. julija poslavljal, je ves zadovoljen videl, da se je zdravstveno stanje vojvode vedno bolj popravljalo. Obljubil je, da če bo ozdravel, bo prišel v Turin, se Mariji Pomočnici v njenem svetišču zahvalil za ozdravljenje in obiskal Oratorij, kjer so dečki molili in bodo še molili za njegovo zdravje. Objel je don Boska, ga nežno poljubil in se mu iz srca zahvalil za ljubezniv obisk.

Čez dan so don Boskove misli romale v Nico k inženirju Vincenzu Levrotu. Bližal se je njegov godovni dan, zato mu je hotel vnaprej voščiti vse najboljše.

Predragi moj gospod Vincenzo Levrot!
Krščanska dobrodelnost, s katero si na toliko načinov prizadevate za naše ustanove, me sili, da se spominjam vašega godovnega dneva.

Dne 20. tega meseca bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo darovali sveto obhajilo za vas in vašo družino.
To našo molitveno pomoč bomo opravljali vse dni z namenom, da bi Gospod naklonil obilnih milosti vam in vsej vaši družini. Molite tudi zame, ki ostajam v globoki hvaležnosti v J. K. najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Prosdorf (sic), 16. julij 1883

Don Boska in don Ruo je do železniške postaje v Wiener Neustadtu spremljal De Charette. V Turin sta se odpeljala 17. zjutraj in v Oratorij prišla 18. proti poldnevu. S seboj sta prinesla dvajset tisoč frankov miloščine, ki jima jih je dal vojvoda.

Na osnovi zdravniških izvidov, ki so jih javnosti sporočili časopisi, se je med ljudmi širil optimizem. Kaj si je ob vsem tem mislil don Bosko, je mogoče razbrati iz pisma, ki ga je takoj po svoji vrnitvi poslal grofu Eugeniu De Maistre.

Dragi moj gospod grof Eugenio!
Pravkar sem se vrnil iz Frohsdorfa in dobil vaše pismo. Rade volje bom opravil svete maše za dober izid izpitov vaših sinov in mojih dragih prijateljev. Upam na dober uspeh. V Frohsdorfu sem naletel na nemalo vaših prijateljev, ki so mi veliko govorili o vas. General De Charette vam pošilja obilo pozdravov. Zdravje vojvoda Chamborda se je do 17. julija zjutraj stalno izboljševalo.
Bog naj vas blagoslovi, moj vedno dragi gospod Eugenio, in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Zagotavljam vam, da se vsako jutro spominjam pri sveti maši vas, vaših otrok in vse vaše družine. Priporočam se vam v molitev in se izpovedujem za vaše spoštovane uglednosti najvdanejšega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 18. julij 1883

Zelo slabo prikrita zavist italijanskih časopisov je iskala sprostitve. Če bi se zadovoljili s svojimi političnimi obrekovanji in z že splošno uporabljenim volterjanstvom, bi še potrpeli, toda sedaj so hoteli verolomno napasti don Boska samega. Začela je *Gazzetta del Popolo*, ki ji ni bilo zadosti, da se je norčevala kot *Temps*, ki je obtožil don Boska novega poganstva zaradi toliko molitve in da je postal *Presque un Dieu* [kakor Bog],[9] temveč je tudi obrekoval. Dne 20. julija je objavil članek z naslovom Zahtevamo sodelovanje tiska, kjer najdemo naslednji odstavek: »Don Bosku se je zgodilo kakor astrologu iz basni, ki iz želje, da bi opazoval planete (prav *planete*), ni videl jarka na zemlji. Medtem ko je bil v Frohsdorfu ob *drugem* čudežu,[10] ki naj bi naredil grofa Chamborda

[9] *Le Temps*, 24. julij 1883.

[10] Monarhisti so grofa Chamborda imenovali *sina čudeža* zaradi okoliščin, v katerih se je rodil kakih šest mesecev potem, ko je neki najemnik sektašev z bodalom ubil njegovega očeta. Zato naj bi bilo ozdravljenje *drugi čudež*.

najmikavnejšega med čakajočimi na prestol, se je sodna oblast v Turinu čutila primorano, da je začela v boskovskem zavodu raziskavo, kakršno so morali pred kratkim opraviti v škofijskem semenišču v Bielli.[11] Upajmo, da gre tukaj samo za napačen signal. Ker pa v potrditev dogodkov prihajajo na dan primeri določene bolezni, upamo, da se bo stvar popolnoma razjasnila. V ta namen bi bilo zelo koristno, da bi novico sporočili našemu romarju (če je treba, tudi po gospodarjih v Frohsdorfu, bodisi grofa ali grofice), da bi stanje takoj popravili.«

Če hočemo razumeti pomen tega premetenega hudobnega podtikanja, moramo vedeti, da je iz neke cerkvene ustanove v Turin prišel domov deček, okužen z določeno boleznijo. Čeprav ni bilo mogoče vedeti, da deček ne prihaja iz Oratorija, so prostozidarski krogi hoteli zahtevati od higienskega zavoda, naj uvede preiskavo v zavodu. Samo velikemu vplivu hišnega zdravnika je uspelo, da niso naredili take nesramnosti. Toda za to je doktor Albertotto zvedel zelo pozno in obrekovanje se je že razširilo po časopisju. Zato je bilo treba laž javno preklicati.

Kakih petdeset časopisov po celem polotoku se je pridružilo nizkotni obtožbi. Ravnatelj don Lazzero je prvi zavrnil obtožbo. Edino milanski *Secolo* je imel gluha ušesa, čeprav so mu poslali še drugo, priporočeno pismo. Šele dvanajst dni pozneje je objavil pozno in ponarejeno opravičilo. Don Bosko, sovražnik tožarjenja pred sodiščem, ni dovolil, da bi *Secolo* tožili, dovolil pa je don Bonettiju, da ga je oklestil v *Vestniku* s člankom z naslovom *Stari in moderni lažnivci*. Članek so izdali tudi v knjižni obliki in ga na veliko razpečevali. Pisec je v njem zavrnil tudi lažne trditve o bolezni grofa Chamborda.

Gazzetta del Popolo je don Boska ponovno napadla 22. julija. Pretvezo za napad je vzela iz članka, ki ga je 2. julija objavila *Unità Cattolica* o njegovem potovanju v Frohsdorf. Margottijev časopis je med drugim omenil tudi don Boskovo povabilo vojvodi, da naj bi po ozdravljenju prišel v Turin. To novico je *Gazzetta* vzela celo za svojega bojnega konja. »Tukaj se zadeva,« je pisal časopis, »zapleta, kajti dokler politično komedijo klerikalnega pretendenta na francoski prestol igrajo v Avstriji, se Italija lahko smeji in skomiga z rameni. Če bi pa isto igro hoteli uprizoriti v kakem italijanskem mestu, ki ima skupno mejo s Francijo, tedaj morajo ne samo naprednjaki, republikanci, temveč tudi vsi zmerni vzkliknit sanfedističnim[12] igralcem: stoj, nikakor naprej!« Dne 29. julija mu je *Unità* ostro odgovorila in na koncu sklenila, da grof Chambord ne prihaja v Turin zato, da bi buril duhove, temveč da bi molil.

[11] Natančneje bi morali reči škofijski konvikt, ki je bil odprt ob semenišču za klerike. Gojenci iz premožnih družin so nosili uniforme in so obiskovali gimnazijo, kakor če bi bil to kakršen koli zasebni konvikt.

[12] *Sanfediste* so imenovali pripadnike politično–verske skupine, ki je v južni Italiji delovala proti vdoru Francozov in proti francoski vladi po revoluciji. Člani so se imenovali »pripadniki svete vere«.

V Frohsdorfu je don Bosko zapustil najlepši spomin, kakor moremo to povzeti iz nekega dragocenega dokumenta. Don Rua se je podvizal, da je v svojem in don Boskovem imenu pisal grofici in poslal skupna pisma rokodelcev in dijakov, in je dobil naslednji odgovor v latinskem jeziku.

Velečastiti gospod don Rua!
Vaše pismo mi je seglo do srca. Prebrala sem ga našemu dragemu bolniku in oba se toplo zahvaljujeva vam in našemu dragemu don Bosku za vsako vašo besedo. Za mojega soproga in zame je bilo veliko veselje, da sva mogla prejeti njegov blagoslov in biti deležna molitev toliko čistih in nedolžnih src, ki prosijo za meni tako dragega bolnika.
Hvala Bogu zaznavamo sicer počasno napredovanje zdravja kljub majhnim krizam, ki prihajajo pa se zopet umirijo. To nam daje upanje na popolno ozdravljenje, ki ga bomo, kakor pravi don Bosko, dosegli z vztrajno potrpežljivostjo. Obema se zahvaljujemo tudi za tako značilna pisma sinov don Boskovega Oratorija, tako rokodelcev kot dijakov. Moj soprog mi, medtem ko pišem to pismo, izrecno naroča, naj prosim dragega don Boska, da bi nadaljeval svoje molitve, ki jim tako zelo zaupa.
Spomin na dva dneva, ki ste jih vi don Rua in don Bosko prebila pri nas, nam bo vedno ostal. Veselimo se, da se je vajino potovanje srečno končalo. Temu se prav nič ne čudim, ker vajini dobri in sveti duši gotovo spremljajo vaši angeli varuhi.
S tem končujem in obnavljam dragemu don Bosku in vam zagotovilo naše hvaležnosti in globoke vdanosti, s katerima se poslavlja vaša najvdanejša
Maria Teresa
Grofica De Chambord.
Frohsdorf, 29. julij 1883

Moj soprog mi naroča svoj posebni pozdrav vaši uglednosti.

O poteku bolezni je tajnik Huet du Pavillon 31. julija pisal don Rui: »Po vašem odhodu se je stanje njegovega veličanstva sicer počasi, pa stalno izboljševalo in zdravniki začenjajo izražati upanje. Zdi se, da se je Gospod dal ganiti od toliko molitev in zlasti še od molitve častnega in svetega don Boska. Bodite tako dobri in mu izrazite vso hvaležnost. Tudi vi imate tu svoj delež, ker ste tudi vi molili, da smo izprosili ozdravljenje našega vzvišenega bolnika […] Ta milost, ki ni, kakor je dejal sam vaš sveti predstojnik, samo dar osebno monsinjorju, temveč sveti Cerkvi in zato v Božjo čast.« Kakor moremo razbrati iz teh besed, so francoski legitimisti šteli usodo Cerkve za povezavo z usodo Francije, da ne rečemo neločljivo povezano z monarhijo. To je bil tudi vzrok, zakaj so v pričakovanju konca tretje republike uporabili ne popolnoma zakonita sredstva za obrambo verskih interesov ter tako dali priložnost sektašem, da so razširili svoje hudodelsko početje. To priznavajo najbolj razsvetljeni legitimisti in to je bila tudi don Boskova misel, ki jo je izrekel ob odstopu sodnikov leta 1880.

Stvari so v Frohsdorfu iz dneva v dan napredovale, tako da je *Le Croix* v svo-

jem dnevnem poročilu o *Bolezni grofa De Chamborda* 25. julija namesto bolezen grofa De Chamborda napisal zdravje grofa de Chamborda in 31. julija namesto *Zdravje Okrevanje*. Med razcvetom vedno večjega upanja so prosili don Boska, da bi grofu poklonil podobo Marije Pomočnice s svojim podpisom. Poslal jo je 4. avgusta in na hrbtni strani napisal prošnjo Mariji Vnebovzeti: »O Marija, v čast tvojemu vnebovzetju podeli poseben blagoslov svojemu sinu Henriku in njegovi dobri soprogi. Podari jima trdno zdravje in vztrajnost na poti, ki vodi v nebesa. Tako bodi.«[13]

Na začetku avgusta so bili zdravniki že tako zadovoljni s stanjem, da se jim ni zdelo potrebno izdajati zdravniško poročilo. Vojvoda je prebiral pisma, se šalil ob novicah, ki so jih o njem prinašali časopisi, prebil ure in ure v parku in bil navzoč pri lovskih pogonih. Navdušen lovec je 4. avgusta zahteval puško in s svojega naslanjača s tresočo se roko vzel puško, si jo uprl na prsi, pomeril na jelena, sprožil in ga zadel. Ko so zdravniki zvedeli za to muhavost, so mu strogo prepovedali, da bi si še kdaj dovolil tako neprevidnost. Zdravniki so imeli prav, neprevidnost je bila usodna. Pismo don Bosku iz njegovega ožjega kroga plemičev grofa De Montija je poročalo, da je lov trajal pet ur, da ga je puška, ko je princ streljal, udarila v trebuh. Štiri dni pozneje so se zdravniška poročila spet pojavila in prikazovala precej nezadovoljivo stanje. Don Bosko je v teh okoliščinah pisal princesi:

Gospa princesa!
Časopisi poročajo nezadovoljive novice o zdravju gospoda princa De Chambora, kar me zelo prizadeva. V vseh naših hišah nenehno molimo. Jaz vsak dan mašujem in prosim za tako zelo zaželeno milost, za popolno zdravje grofa De Chamborda. Te naše molitve, združene s tistimi, ki jih po celi Evropi opravljajo zanj, bodo brez dvoma uslišane, razen če Bog v svoji neskončni previdnosti meni, da bi vzvišenega bolnika poklical k sebi po plačilo za njegovo krščansko ljubezen in krepostno življenje. V tem primeru bomo rekli: tako je bilo všeč Gospodu in tako se je zgodilo. Vendar sem prepričan, da ta trenutek še ni napočil. Medtem ko goreče prosimo, da bi dosegli zdravje za gospoda grofa, ne pozabljamo dvigati gorečih molitev za vas, gospa princesa, in za vso vašo družino. Bodite tako dobri in zmolite kako molitev za ubogega pisca teh vrstic, ki ima v svoje veličastvo visoko čast, da se imenuje vašega visočanstva najvdanejši služabnik.
duh. Janez Bosko
Turin, 14. avgust 1883

Te spodbude so bile nadvse primerne, ker so bili dnevi življenja grofa De Chamborda šteti. Ni bilo več mogoče vzdržati slabotnosti. Dne 24. avgusta zjut-

[13] O Marie, en honneur de votre Assomption au Ciel, portez une particulière béuédietion à votre fils Henry et à son èpouse charitable, et leur accordez b;onne sauté, la persévérance dans le chemin du Paradis. Ainsi soit-il. *Turin, 4 Aoút 83. Abbé J. Bosco.*

raj je vrnil dušo Bogu. Zadnji potomec sv. Ludvika, francoskega kralja, je izdihnil prav na praznik svojega slavnega prednika.

V svojem dostojanstvu izgnanca je bil Henrik V. spoštovan predstavnik velikih začetkov in starodavnega monarhičnega izročila. Lahko bi skrajšal svoje izgnanstvo s pogoji, ki so se njemu zdeli dvomljivi, zato je raje vse do zadnjega z velikim dostojanstvom in ponosom prenašal svojo resnično nesrečno usodo. Nikdar ni vladal, vendar ga štejejo med tiste, ki so nosili krono. Če je štel za nedotakljive svoje kraljevske pravice, je bilo zato, ker jih je štel za neločljive od francoskih izročil in od narodnih koristi svoje domovine. Toda v polstoletnem izgnanstvu ni dal nikdar niti najmanjšega povoda, s katerim bi podpiral nasprotja, ki bi mogla voditi k državljanski vojni.[14] Toda to, kar je najbolj odlikovalo njegovo osebo, je bilo visoko katoliško čutenje, po katerem je uravnaval vsa svoja zasebna in javna dejanja. Celokupno republikansko in radikalno pariško časopisje se je poklonilo značaju pokojnika.

Na pismo z dne 14. avgusta, ki ga je pisal princesi, don Bosko ni dobil odgovora. Po enem mesecu in pol pa je Božji služabnik pisal ali dal pisati opatu Curéju in priložil tolažilne besede za vdovo. Na njen odgovor ni bilo treba dolgo čakati. Vsebina pisma je ponoven dokaz izrednega vtisa, ki ga je zapustil v Frohsdorfu, obenem pa kaže zveličavne učinke, ki jih je njegov obisk pustil v duši bolnika, za čigar duhovno korist je mislil pred vsem drugim.

Odlični in velečastiti don Bosko!

V svoji izbrani dobroti in krščanski ljubezni ste mi gotovo odpustili, ker vam nisem odgovorila na vaše nadvse ljubeznivo pismo z dne 14. avgusta, ko sem še v nepopisni skrbi bedela nad svojim angelom, ki je sedaj v nebesih. Toda niti takrat niti dolgo potem nisem mogla pisati; najprej zato, ker sem bila pobita od skrbi in naporov, potem se mi je ponovil katar, od katerega pa z Božjo pomočjo okrevam. Danes sem prebrala ganjenja polno pismo, ki ste ga narekovali za opata Curéja in v katerem mi govorite o toliko dragih stvareh, ki so mi, to vam lahko zagotovim, šle do dna srca, saj so vaše besede odsev mojih misli in povedo to, kar čutim in kar vedno pravim: Oh, popolnoma prepričana sem, da je moj angel v nebesih. Umrl je kot svetnik, z neskaljenim mirom očaka, ne da bi najmanj spremenil izraz svojega obraza, vedno v molitvi združen z Bogom, ki ga je vzel k sebi v najbolj primernem trenutku.

Odkar ste ga zapustili vi, se nikdar *ni pritoževal,* nikdar *ni bil nepotrpežljiv. Vedno je Bogu daroval svoje trpljenje, združen s trpljenjem N. G. J. K., in se* zahvaljeval*, da je mogel trpeti že na tem svetu. Z eno besedo, umrl je na zavidanja vreden način, in ko sem trpela ob njem, se mi je zdelo, da moram z njim umreti! In to občutje, ki mi ga je Gospod položil v srce in ki je bilo upanje, da je vse tako, mi je dajalo moči, da sem vse prenesla s pogumom, ki mi ga je mogel dati samo Gospod! Trenutek pa, ko mi ga je Gospod vzel, in ko me je pustil tukaj samo, oh, moj Bog … Toda Bog mi ga je dal in ga*

[14] Te sodbe so povzetek dveh člankov v *Revue des Deux Mondes*, 1. in 15. september 1883.

ohranil v mojo neizmerno srečo, radost in tolažbo celih 37 let tukaj na zemlji. Bog mi ga je vzel, naj bo češčena in hvaljena njegova sveta volja. Oh, da bi mi sedaj Bog pomagal, da bi bila vsa njegova, da bi mogla ob svojem času, ko bo prišel lepi trenutek, *ki je edino pomemben, priti k mojemu angelu in vso večnost slaviti Boga. Zahvaljujem se vam, kolikor morem in znam, za vaše molitve zame in za moje slabotne moči. Nikoli ne bom nehala biti vedno globoko hvaležna in vdana.*
Maria Teresa
Frohsdorf, 14. oktober 1883

Grofica je ohranila globoko spoštovanje tudi pozneje, kakor je mogoče razbrati iz pisma, pisanega marca 1884. Zdi se, da je don Bonetti videl grofičina pisma don Bosku in jih v spodbudo bralcem hotel objaviti. Ko je grofica zvedela za to, je prosila don Boska, naj tega ne stori.

Velečastiti in dragi don Bosko!
Vaše tako ljubeznivo pismo z dne 13. februarja bi moralo dobiti hiter odgovor, toda moje vedno negotovo zdravje mi ne dopušča, da bi do večera končala stvari, ki sem si jih namenila storiti čez dan, tako da komaj sedaj lahko vzamem v roke pero in vas za božjo voljo *prosim, da ne bi objavljali ničesar, kar vam pišem … Pišem po domače in vi me morate razumeti. Toda moja pisma ne zaslužijo drugo, kot da jih, potem ko jih preberete, vržete v peč. Govorim vam z odprtim srcem in vem, da mi verjamete.* Ne dajajte v tisk *tega, kar pišem. Odkar sem izgubila svojega dragega angela v podobi svojega soproga, želim, da se ne bi več govorilo o meni, kakor da bi bila že pokojna z njim v Kostanjevici* [Castagnavizza]. *Želim si samo še to, da bi služila Gospodu, kakor in kjer on hoče, kolikor morem in moram, vse drugo je zame brez pomena. Poleg tega imam poseben razlog, da si želim, da se o meni ne bi nič govorilo, ker je na tem svetu toliko spletk, v katere ne bi bila rada vključena. Da bi dosegla to, ni druge poti kot ta, ki sem jo začela hoditi, kakor hitro je bil moj Henrik pokopan, se pravi, da se umaknem popolnoma iz vsega, kar bi moglo biti povod, da bi govorili o meni, in bi se tako znašla v zadevah, ki se me ne tičejo. Če bi pisma izšla v* Salezijanskih vestnikih, *ki so sicer polni dobre volje, in bi se po drugi plati prav gotovo našli spletkarji, ki bi mogoče hoteli priti do mene in bi se morala vmešavati v reči, ki se me popolnoma nič ne tičejo.*
Branje vaše pisave mi kar dobro uspeva in mi je v veliko zadovoljstvo. Ne morem se vam zadosti zahvaliti za molitve, ki jih vi in vaše sirote opravljate zame in za katere čutim, da so mi v veliko pomoč. S prošnjo, da bi jih še nadaljevali, ostanem z vami povezana v srcu Jezusa in Marije. V hvaležnosti in spoštovanju
Maria Teresa
Gorica, 1. marec 1885

Nekega dne je don Bellamy vprašal don Boska, kako je mogel trditi, da grofova bolezen ni bila *ad mortem*, ko pa je potem le umrl. Trikrat mu je ponovil vprašanje in šele tretjič je dobil odgovor. Božji služabnik mu je skoraj jezno odgovoril: »Bog mu je vrnil zdravje za Francijo in ne zato, da bi šel na lov … Nje-

govo mesto je bilo v Franciji. Grofica ga je vedno zadrževala, ker se je bala, da se ne bi ponovili dogodki iz leta 1793 … Misel na morišče jo je plašila.« Verjetno smemo iz teh don Boskovih besed sklepati, da tako on kot mnogi drugi ugledni cerkveni možje ni odobraval vojvodovih pomislekov, ki so bili prej dinastijski kot verski. Don Boskovo načelo v podobnih okoliščinah je zagovarjalo možnost uporabe vseh sredstev, če so le bila moralna.[15]

[15] Veliko se je razpravljalo in slepomišilo glede vzroka smrti. Du Bourg meni v svoji knjigi, da je šlo za hudodelsko zastrupitev in v potrditev navaja dejstvo, da avtopsija ni odkrila raka. Toda monarhist *Gaulois* je 25. avgusta objavil poročilo z Dunaja 24. avgusta, v katerem je rečeno: »Sporočilo, ki so ga doktor Volpian, Drache in Meyer poslali grofu De Blacasu, navaja diagnozo, ki pravi, da je monseigneur umrl zaradi raka na želodcu, odpovedi ledvic od *enthariritis universalis* [splošne odpovedi]. Res je, da je ta diagnoza bila podana pred avtopsijo. Vedeti pa moramo, da Volpian ni bil istega mnenja s svojimi avstrijskimi kolegi o rakastem čiru. Neposredni vzrok smrti so družinski člani in prijatelji videli v udarcu s puško na želodec. To so povedali jeseni 1884 grofje De Charette in De Maistre in trije ali štirje drugi francoski gospodje, ki so obiskali don Boska. Pri razgovoru je bil navzoč tudi don Lemoyne.

12. POGLAVJE

NOVI NADŠKOF V TURINU

Tri dni pred don Boskovim potovanjem v Frohsdorf je Margotti po zasebnih poteh zvedel, da je papež za novega nadškofa v Turinu imenoval kardinala Alimondo. Dne 11. julija je *Unità Cattolica* novico tudi objavila. To imenovanje je med prebivalci naredilo dober vtis. Don Bonetti je v pismu kardinalu Nini prekipeval od veselja. Pisal je:[1] »Ne morem skleniti tega pisanja, ne da bi povedal, da imenovanje kardinala Alimonde za turinskega nadškofa vsi imamo za izredno milost Božje dobrote. Oh, kako dober je Gospod! Oh, kako dobro naš sveti oče pozna potrebe posameznih Cerkva! Ni mogoče, da ne bi v njem videli delovanja Božjega Duha. Sedaj vsi trdno upamo, da se je za to nadškofijo začelo novo obdobje, in salezijanci vidijo v tem tudi novico miru, da bodo lažje delali za Boga in za duše.« Tudi naš svetnik je pisal istemu kardinalu:[2] »Ne morem zadosti opisati navdušenja, s katerim so sprejeli novico, da je kardinal Alimonda imenovan za nadškofa v Turinu. To bo posebno poglavje v zgodovini te nadškofije.« Prokuratorju je že naročil, da naj Alimondi izroči čestitke v njegovem imenu in v imenu vseh salezijancev. Potem pa je pisal naravnost njegovi eminenci, ki je bil na zdravljenju v Castellammaru di Stabia. V odgovor je dobil zahvalo in nekaj spodbudnih besed: »Prihajam v Turin z zaupanjem v molitve dobrih pri Bogu in z željo, da bi izpolnil Božjo voljo, ki jo vidim v želji svetega očeta. V spodbudo mi je tudi veliko dobrodelnih ustanov, med njimi tudi vaša Družba z različnimi dobrodelnimi vejami. Molite zame pri Devici Pomočnici, ki z milostmi in čudeži z vami ni bila skopa, povabite k molitvi še druge. Pozdravljam vas, objemam vas z očetovsko ljubeznijo in blagoslavljam vas, vaše velečastite brate in vso vašo veliko družino.«[3]

Piemontska prestolnica že kakih sto let ni imela nadškofa kardinala, zato je

[1] Turin, 20. julij 1883.

[2] Turin, 31. julij 1883.

[3] Castellammare, 5. avgust 1883.

bila brez dvoma velika čast za to slavno mesto, da je dobila predstavnika te najvišje cerkvene ustanove, poznanega po kreposti in ugledu. Rodil se je v Genovi 1818. Bil je rektor semenišča, kanonik dekan stolnice v Genovi, škof v Albengi. Pridobil si je velik ugled učenega in uspešnega pridigarja. Osem zvezkov konferenc o *Nadnaravnem* in štirje zvezki *Problemov 19. stoletja* so mu pripravili odlično mesto med velikimi katoliškimi apologeti. Znan je bil po svojem vedrem in razumevajočem duhu, ki je bil prav v tistih ostrih političnih nasprotjih izredno potreben za korist duš. Vse je kazalo, da bodo njegov prihod z veseljem sprejeli verniki in s spoštovanjem liberalci različnih stopenj.

Za njegov godovni dan mu je don Bosko želel dati še poseben dokaz svojega zadovoljstva. Dal je lepo vezati nekaj svojih knjig, ki so pred kratkim izšle v novi izdaji, in mu jih je poslal v dar.

Priložil je molitev, ki jo je sam sestavil v čast kardinalovega nebeškega zaščitnika: »Molitev k sv. Kajetanu. Sveti Kajetan, ki si storil toliko čudovitih del v življenju in po smrti, bodi stalen zaščitnik svojega zvestega služabnika kardinala Alimonde. Izprosi mu od Gospoda trdno zdravje, da bo prišel čim prej med nas, kjer ga njegova čreda nestrpno pričakuje in se izroča v njegove roke ter je pripravljena storiti in reči vse, kar je v večjo Božjo slavo. To je don Boskova prošnja in prošnja vseh salezijancev. *Turin, 7. avgust 1883*.« Dar je spremljalo naslednje pisemce:

Prevzvišena eminenca!
S temi kratkimi besedami in ponižnim darom teh knjig želim izraziti spoštljivo počastitev vse salezijanske družbe in ponižno in spoštljivo prosim za vaš sveti blagoslov.
Najvdanejši in najponižnejši služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 7. avgust 1883

V konzistoriju 9. avgusta je bil kardinal slovesno imenovan za nadškofa v Turinu in je prosil za palij, ki mu ga je izročil sveti oče naslednje jutro. Neki milanski časopis se je znesel nad don Margottijem in ga predstavljal kot vodjo nasprotnikov nadškofovske oblasti, pri čemer ni prizanesel niti don Bosku.[4] »Don Margotti (to so besede časnikarja) dela po človeško in navaja don Boska, da dela za Božje cilje. Knjige, ki so bile natisnjene, govorijo o don Boskovih čudežih, katerih zadnji bi bil ozdravitev Chamborda.« Koliko neresnic v kratkih besedah! Če prelistamo letnike časopisa *Unità Cattolica*, ne bomo našli niti ene manj spoštljive besede do svojih nadškofov. Vse, kar sledi o *čudežih,* zasluži isto oceno, kakor je to dobro znano vsem bralcem. Članek se je končeval takole: »Turinska škofija že dalj časa kaže podobo iztirjenega vlaka. Treba se je spraviti na tirnice in odkazati vsakemu svoje mesto. Neupravičene zlorabe bi se lahko

[4] *Corriere della Sera*, 20.–21. avgust 1883.

odpravile z novim nadškofom. To upam, vendar ne verjamem. Že vsa Margottijeva vnema in z njim celotnega njegovega spremstva, ki napovedujejo izreden sprejem novega pastirja; naslavljanja, odposlanstva in slavospevi časopisov naznanjajo, da upajo, da bodo v Alimondi, nadvse mili naravi in nesposobnemu, da bi odkrival človeške zvijače, igrali igračko, s katero bodo delali, kar bodo hoteli. To pa bi bila, če bi se uresničilo, velika škoda.« Politika pod krinko verske zavzetosti je začela kaliti vodo.

Kar se tiče salezijancev, je pomembno, da je papež istočasno z imenovanjem Alimonde preklical vse odredbe iz prejšnjega leta, ki so don Bonettiju prepovedovale delovanje v Chieriju, kot smo o tem poročali v petnajstem zvezku. Zelo verjetno je, da odlok najvišje oblasti ni bil izdan brez sodelovanja novega nadškofa. Zato se je don Bonetti čutil dolžnega, da se je živo zahvalil in se popolnoma izročil v njegove roke. »Moj glas,« je pisal,[5] »in moje pero nista dosti vredna, to je res, toda s tistim malo, česar sem zmožen, bom pod vodstvom svojega častitega don Boska storil vse, da vam bom olajšal izpolnjevanje vašega pastirskega apostolata.« Kmalu bomo videli, kako se mu je ponudila priložnost, da je od besed prešel k dejanjem. Kardinalov odgovor ni mogel biti bolj ljubezniv.[6] Napisan je z roko tajnika, ker je Alimonda le s težavo pisal in je zato narekoval; na koncu pa je vendarle lastnoročno pripisal dve vrstici, ki se glasita: »Moji spoštljivi in ljubeznivi pozdravi vašemu nadvse dobremu predstojniku don Janezu Bosku.«

Don Bonettijeva vrnitev v Chieri je z ene strani obnovila spomin na njegovo gorečnost, z druge pa je zbudil stare mržnje. Niso samo potihoma šepetali med seboj, temveč so povzdignili glas tudi v časopisju. Seveda je bila resnična tarča don Bosko: »don Bosko in njegovi pripadniki v Chieriju, mravljišču duhovnikov in fratrov, so skrbeli za pobožnjakarice in mlada dekleta. Zavajali so neizkušena dekleta, da bi polnili samostane, katerih podružnice, ki so že prepovedane po zakonu, je treba tudi dejansko odpraviti. Glavni predstavnik tega početja je ustanova, ki je nastala skrivaj, tako da se oblast sploh ni zavedala. Ustanova ima sedež v poslopju, ki ga je ta podedoval od nekega gospoda, znanega po svetohlinskih dejanjih. Tam osem nun s pretvezo šole vceplja neizkušenim deklicam zavračanje družine, da bi jih potem z običajnimi spletkami pripravile in z obljubami prisilile, da bi zapustile svoje matere in sprejele pajčolan, ki ga bodo strgale s sebe in obžalovale svojo nesrečo. Veliko jih je že postalo žrtev tistih Božjih služabnic in marsikatera družina že objokuje odhod kake lahkoverne sorodnice. S pretvezo, da mora v Nizzi opraviti izpit, je pred kratkim odšla neka petnajstletna dekle z redovno predstojnico tja in pustila doma sami staro ma-

[5] Dodatek, št. 85. Da bomo lažje razumeli, kaj se je dogajalo pred tem, bo koristno prebrati don Bonettijevo prošnjo kardinalu Nini, napisano junija tega leta (Dodatek, št. 86).

[6] Dodatek, št. 87.

ter in mater. Nihče se ne zanima za te nečloveške zgodbe, vendar upamo, da bo odgovoren glas liberalnega časopisja zbudil iz spanja odgovorne oblasti.«[7] Cilj vsega tega natolcevanja je bil zadeti chieriški oratorij in dekliški konvikt hčera Marije Pomočnice.

Ni bilo težko ostro odgovoriti in z don Boskovim dovoljenjem je don Bonetti s stvarnimi dokazi zmagoslavno razglasil: »Don Bosko izziva kogar koli v Chieriju, da dokaže nasprotno.«[8] Nihče ni niti kihnil. Vendar ni bilo lahko odpraviti sumničenj, ki se zbudijo iz takih obtožb na račun verskih oseb in njihovih ustanov. Mi za zdaj ne bomo dodali ničesar. Don Bonettiju se ni bilo treba bati ničesar, ker je imel dobro zavarovan hrbet.

Dne 7. oktobra je kardinal, ki se je držal navade, da je pred svojim uradnim nastopom nagovoril vernike, poslal Turinčanom svoje prvo pastoralno pismo z naslovom *Božja predstava Katoliške cerkve*. V pismu je razpravljal o apostolovih besedah kristjanom v Korintu: *Spectaculum facti sumus mundo et Angelis et hominibus*. *Gazzetta del Popolo* je objavila sovražno, zlobno in neumno kritiko, ki je izzvala prezir don Bonettija in ga privedla na misel, da bi napisal delce, polno ognja, z naslovom *Un moscherino e un'Aquila* [Komar in orel]. Brezplačno so razdelili več kot sto tisoč izvodov. Komar je skušal odgovoriti in govoril o »boskovski knjižici« in »boskovskem zagovorniku« njenega pisatelja z namigom na don Boska. Vendar se je s tem odgovorom klavrno osmešil.

Ko se je bližal dan nadškofovega prihoda, je don Bonetti ponovno izdal svoj spis kot dodatek h kratkemu življenjepisu njegove eminence Alimonda. Iz misli nepoučenih je bilo treba odstraniti predsodke, ki so jih sektaši sejali proti osebi novega pastirja.

Odbor gospodov, ki so pripravljali slovesen prihod, si je zamislil poseben *Album*, v katerem bi zbrali misli in podpise uglednih meščanov, jih zvezali v lepo knjigo in jo izročili nadškofu ob nastopu njegove službe. Listino so izročili v podpis tudi don Bosku, ki je napisal v latinskem jeziku: *Maria sit tibi et omnibus Dioecesanis tuis auxilium in vita, levamen in angustiis et in periculis, subsidium in morte, gaudium in coelis. – Joannes Bosco Sacerdos, Rector Maior* [Marija naj bo tebi in vsem tvojim škofljanom pomoč v življenju, tolažba v težavah in stiskah, pomočnica v smrti in radost v nebesih. – Duhovnik Janez Bosko, vrhovni predstojnik].

Toda prostozidarji so si na vse kriplje prizadevali, da bi ovirali miren prihod kardinala v Turin. Njegova vdanost papežu je zanje pomenila hudodelstvo nad osramočeno domovino v tistih letih žolčnega antiklerikalizma.

Takoj po imenovanju za nadškofa je kardinal pisal turinskemu županu Di Sambuyu pismo, ki ga je ta prebral občinskemu svetu in hkrati obvestil, da je že

[7] *Gazzetta del Popolo*, 6. oktober 1883.

[8] *N. m.,* 13. oktober 1883.

prišel kraljevi *eksekvatur.* Vse je dalo misliti, da bodo predstavniki mesta uradno sodelovali pri sprejemu. Tedaj pa je izšla anonimna knjižurica, ki je svarila pred tako veliko nevarnostjo. Nosila je naslov *Klerikalizem v Turinu* in je bila namenjena občinskemu svetu. Prostozidarski žolč se je cedil iz vsake vrste. S polnim prgiščem je metala žalitve proti sveti osebi nadškofa. Tudi don Bosku ni bilo prizaneseno. Proti njemu so klicali na boj s temi besedami: »Turin mora prenehati biti mesto revolucije in postati središče verske obnove v Italiji, mora prenehati biti trdnjava revolucije in postati posebno ljubljeno mesto Marije Pomočnice! Tako pridigajo klerikalci in ne brez uspeha […]. Z vztrajnostjo, ki bi jo bilo norost zanikati, z vztrajnostjo načrtnega dela, ki jim je v čast, so posejali po mestu in okolici vzgojne zavode, dobrodelne ustanove, gojišča klerikalizma. Don Bosko ima med nami svojo materno hišo. Ta čudoviti človek, sposoben, da bi navdihnil eno najuspešnejših Smilesovih strani, ki je iz niča znal napolniti Italijo in Evropo s svojo slavo, to živo utelešenje silne moči klerikalizma ima svoj generalni štab v našem mestu. Tukaj oblikuje svoje duhovnike k slepi, pasivni, neumni pokorščini in jih prenapaja s predsodki, trdovratnostjo, nestrpnostjo, da bi jih jutri poslal v naše kraje oznanjat klerikalizem.« Na svoj način je ta pisec kazal manj nezaupanja za don Boska kot veliko drugih.

Do žalitve je prišlo tudi v gledališču. Dne 16. novembra so v Gerbinu igrali neko prirejeno prostozidarsko dramo proti legitimistom.[9] Eden izmed igralcev je rekel: »V Italiji ni drugih legitimistov kot papež in don Bosko.« Neki glas iz dvorane je vzkliknil: »In kardinal Alimonda.« Vsa dvorana je divje zaploskala.

Stvari so se zamotale ob vprašanju, kako izvesti sprejem. Vprašanje se je glasilo: Ali naj prvi predstavnik oblasti in njegov sosvet gredo sprejet cerkvenega kneza, ki je vljudno obvestil župana in občinske svetovalce, da bo 18. januarja popoldne prispel v Turin? Trije največji piemontski časopisi bolj ali manj sektaško naravnani so rekli ne. Župan, občinski svet in ljudstvo pa so rekli da. Ko je Alimonda zvedel za to nesoglasje, je sklenil, da bo prišel v Turin popolnoma osebno. »Duhovni oče Turinčanov,« je dejal, »tudi tistih, ki me ne sprejemajo, noče, da bi bil njegov prihod v novo domovino vzrok za nesoglasje. Prinašam mir in medsebojno ljubezen in sem pripravljen za Turin še marsikaj žrtvovati, npr. odpovedati se slovesnemu sprejemu.« Toda župan se zaradi dostojanstva mesta ni hotel pokoravati pritiskom, prepričan, da zato, če smo liberalci, še ni treba, da bi bili neolikani.

Ko pa je nadškof uvidel, da bi bil slovesen sprejem lahko povod za kako nesoglasje in nevšečnosti, se je 15. novembra v plemenitem pismu iz Genove zahvalil za vse izraze časti, ki so jih pripravili zanj, in je izjavil, da se odpoveduje vsemu javnemu in uradnemu sprejemu. Zato se je popoldne 18. novembra po-

[9] Naslov se je glasil *I Narbonneire La-Tour*.

polnoma zasebno odpravil v stolnico, kjer so ga pobožno sprejeli duhovniki in ljudstvo, in opravil predpisano obredne slovesnosti. Sramotilni vzkliki nekaterih razgrajačev ob mimohodu zaprte kočije so želi neodobravanje vseh pametnih ljudi, obenem pa so pokazali moralno in državljansko revščino nekaterih strank.

Dobri meščani so si šteli za dolžnost, da so zasebno pozdravili kardinala. Eden izmed prvih je bil don Bosko. *Vestnik* je v februarski številki omenil ta obisk in »besede, polne največje naklonjenosti«, ki mu jih je izrekel nadškof, vendar besed samih ne navaja. Njegova eminenca in don Bosko sta se potem prvič javno srečala v cerkvi sv. Janeza Evangelista 27. decembra, na dan apostolovega praznika. Kardinal je daroval mašo ob osmih in pred obhajilom spregovoril nekaj besed. Po končanem obredu sta z don Boskom obiskala nove prostore Oratorija sv. Alojzija, kjer je kardinal nagovoril fante.

Kardinal, ki je izbral oratorijsko tiskarno za natis svojih spisov, še kot nadškof ni obiskal don Boskove hiše. Sedaj je moral don Bosko govoriti s kardinalom in se je hotel 15. januarja odpraviti v škofijsko palačo. Toda preden se je napotil tja, je poslal nekoga vprašat nadškofijskega tajnika, ali je njegova eminenca v palači in ali bi ga mogel sprejeti. Kardinal je poklical odposlanca k sebi in mu dejal: »Recite don Bosku, da mu bom v kratkem odgovoril.« Komaj se je ta vrnil domov in oddal sporočilo, že se je pred vrati Oratorija ustavila kočija, iz katere je stopil kardinal in šel pozdravit don Boska. Dejal je: »Da stvar hitreje uredimo, sem jaz prinesel odgovor don Bosku.« Prišel je proti pol enajsti uri in se celo uro zadržal v pogovoru z Božjim služabnikom.

Ko je kardinal prišel, je povsod vladala tišina. Medtem pa so na ukaz vsi učitelji in mojstri delavnic privedli na dvorišče svoje fante, kapelnik je razporedil godbenike, zvonarji so stopili k zvonovom in izobesili so zastave. Ko je kardinal zapustil don Boskovo sobo in stopil na balkon, ga je sprejelo ploskanje in živio klici, godba je zaigrala in zvonovi so zazvonili. Ni mogel razumeti, kako je bilo mogoče v tako kratkem času spraviti skupaj vse to. Nameraval je govoriti, toda zvonovi so ga preglasili. Omejil se je na nekaj besed: »Predragi sinovi, zahvaljujem se vam, blagoslavljam vas in se priporočam vašim molitvam.« Zatem je obiskal tiskarno in tamkajšnje delavce in se čudil novim strojem. Šli so v cerkev, kjer ga je v zakristiji čakalo številno zastopstvo hčera Marije Pomočnice, ki so prišle iz bližnjega zavoda, da bi počastile svojega duhovnega pastirja. Ko so v cerkvi skupno opravili nekaj molitev, ga je pred cerkvijo na trgu pozdravila množica vernikov. Ko je ponovno sedel v kočijo, je dejal don Bosku, ki mu je stal ves čas ob strani: »Hotel sem vam narediti presenečenje, pa ste ga vi pripravili meni. Bog naj vas blagoslovi, kar si želim iz dna srca.« Bilo je pravo veselje za vse in vsi so si želeli, da bi ga mogli kmalu spet videti.

Med salezijanci je vladalo splošno prepričanje, da je sveti oče za nadškofa v

Turinu izbral znanega don Boskovega prijatelja. To bi lahko dokazovale besede, ki jih je sveti oče izrekel don Bosku v avdienci 1884. Brez pretiravanja pa lahko rečemo, da je bila dobrota kardinala Alimonde previdnostna tolažba don Bosku v zadnjih štirih letih njegovega življenja. V potrditev teh čustev odličnega prelata so nam lahko vrstice, ki jih je napisal, ko je prejel sporočilo o njegovi smrti.[10] Pisal je: »Velečastiti in dragi moj don Janez me ni hotel počakati, da bi mu še enkrat poljubil njegovo sveto roko in se mu priporočil za priprošnjo pri Bogu!« Gospod je odločil, da se bo tudi za don Boska uresničilo, kar je bilo rečeno že za apostole:[11] *Žalostni boste, tod vaša žalost se bo spremenila v veselje.*

[10] Pismo don Rui, Genova, S. Francesco d'Albano, 31. januar.

[11] Jn 16,20.

13. POGLAVJE

PRIHOD SALEZIJANCEV V BRAZILIJO. APOSTOLSKI VIKARIAT IN PREFEKTURA PATAGONIJA. VELIKE MISIJONSKE SANJE

Zgodovina Družbe ima v tem letu dvoje velikih dogodkov: prihod salezijancev v Brazilijo ter ustanovitev apostolskega vikariata in prefekture v Patagoniji. Prvi dogodek dokazuje izreden napredek razvoja, ki ga je don Boskova ustanova začela v tej brezmejni deželi, drugi pa pomeni konec naporov, ki jih je don Bosko vložil za dokončno cerkveno razmejitev že evangeliziranih in še ne evangeliziranih pokrajin od bregov Rio Negra vse do Magellanovega preliva. Zdi se, da je bila Božja odločitev, da je leto 1883 izredno leto v letopisih neustavljive dejavnosti don Boskovih sinov v Južni Ameriki, kajti prav tega leta so nadvse pomembne sanje don Bosku odprle prihodnost, ko je videl pred seboj neizmerno področje, ki je bilo namenjeno njegovim sinovom od Cartagene do Puntarenasa. Veličastno videnje ljudi in dogodkov, ki človeka osupne. Da pa to niso bili privid spečega človeka, nam potrjujejo dogodki.

Že šest let je msgr. Lacerda, škof v Riu de Janeiru, prosil in moledoval don Boska, da bi poslal salezijance v njegovo škofijo. Don Bosko je obljubljal in odlašal, dokler ni prišel v Italijo don Lasagna in mu naročil, naj se loti dela za odprtje prve salezijanske hiše v Braziliji. Don Lasagna, ki je v tem cesarstvu želel videti ne ene temveč tri postojanke, je takoj pripravil četico sedmih salezijancev, ki naj bi šli v Nicteroy blizu brazilske prestolnice. Ker pa je prav takrat izbruhnila malarija, je sam škof v bojazni, da bi katerega lahko bolezen napadla, svetoval, naj počakajo. Ko je kuga pojenjala, je pogumni trop v spremstvu don Lasagne in pod vodstvom don Michela Borghina 10. julija odplul iz Montevidea proti Riu de Janeiro.

Odhod so zaznamovali s poslovilnim obredom v cerkvi Santa Rosa v Villa Colónu. Udeležilo se ga je veliko sotrudnikov in sotrudnic iz glavnega mesta Urugvaja. Ganjenost tistih, ki so odhajali, se je polastila tistih, ki so ostali. »Ve-

deli smo, da smo se imeli radi,« je pisal don Giordano don Bosku,«[1] vendar nismo mislili, da nas bo ločitev tako prizadela.«

Po štirih dnevih neprijetne vožnje so prispeli v Rio de Janeiro. Škofovo pastirsko pismo, ki so ga povzeli tudi časopisi, je naznanilo njihov prihod, jih toplo priporočalo dobrodelnosti vernikov in napovedalo gradnjo novega zavetišča. Takoj so se pokazali učinki, kajti medtem ko so se sovražniki vsega dobrega na vso moč borili proti vrinjencem, so dobri z velikodušnimi darovi dokazali svojo naklonjenost. Nekdo jim je ponudil v dar celo opremljeno tiskarno. Toda hiša, kamor so prišli, je bila veliko premajhna za namene, zaradi katerih so prišli.

Kakor drugod so se naši tudi tukaj nastanili v bližini protestantov, kjer je njihov deški in dekliški zavod ponosno dvigal čelo blizu njihovega ubožnega stanovanja in ga skoraj dušil v svoji senci. Naši so se odločili, da bomo novo ustanovo imenovali po Mariji Pomočnici v tihem upanju, da bodo materi Božji Mariji s tem naslovom postavili lepo cerkev, ki bo ogrožene duše branila pred krivo vero. Zato so takoj poklicali zidarje, da bi pripravili prostore za praznični oratorij in zavetišče za najbolj ogrožene dečke.

Ena izmed velikih zaslug don Boskovih ustanov v Južni Ameriki je bilo onemogočanje protestantskega vpliva. V tem pogledu je bil prihod salezijancev v Patagonijo in Magellanov preliv zares previdnosten, ker je onemogočil, da bi protestanti tam zavladali s svojo večino. Velika podjetja v Južni Ameriki so vsa končala v rokah Angležev.[2] Gradnja mostov, vodovodov, cest in celo železnic so dela angleških podjetnikov, četudi jih nihče ni klical. Uradni prevzem oblasti nad Falklandskimi (Malvinskimi) otoki 1832 je podpiral širjenje protestantizma tudi v južnoameriški celini. Ko so naši prišli v Patagonijo, so tam anglikanci delovali na vso moč in zapeljevali naseljence.

Don Lasagna in don Borghino sta skupaj obiskala cesarja don Pedra II., ki ju je nadvse ljubeznivo sprejel. Prav tako sta bila izjemno naklonjena tudi princesa Isabella, domnevna naslednica na prestolu, in njen soprog Gastone d'Orléans, grof d'Eu, ki sta don Boska spoznala v Parizu. Tudi pokrajinski načelnik jima je obljubil popolno podporo. Zadovoljen s temi novicami je don Bosko šest mesecev pozneje na konferenci sv. Frančiška turinskim sotrudnikom navdušeno pripovedoval o prvih korakih salezijancev v Braziliji in napovedal, da bo v tej brezmejni deželi zraslo veliko salezijanskih ustanov. To se je dobesedno uresničilo. Leta 1933, ko so obhajali petdesetletnico tega prihoda, je bilo že petdeset zavodov salezijancev in petdeset zavodov hčera Marije Pomočnice. Don Bosko jih je predvidel več kot dvesto.

---

[1] Colón, 10. julij 1883.

[2] Leta 1868 se je protestantski misijon, ki ga je vodil gospod Tommaso Bridges, naselil na prekrasnem kraju, kjer je s prihodom Indijancev nastala naselbina poznejša Ushuaya, glavno mesto argentinske Ognjene zemlje.

Želja, da bi imeli oratorije v Braziliji in drugih južnoameriških državah, se je vnela zlasti ob novicah zmagoslavnega don Boskovega sprejema v Parizu. Časopisi, ki so prinesli odmev pariških dogodkov tudi v tistih oddaljenih krajih, so cerkvene in laiške dostojanstvenike navedli na misel, da bi tudi v njihove dežele presadili to tako uspešno ustanovo. Don Lasagna je imel septembra 1883 na svoji pisalni mizi že petindvajset prošenj za salezijanske ustanove.[3] Ta podjetni in goreči človek bi rad dobil od don Boska celo legijo salezijancev. Navduševal se je zlasti za Sao Paulo, glavno mesto te istoimenske države. Da bi uslišal prošnje škofa msgr. Lina Diodata Rodrigueza De Cavallo, je šel tja osebno, obiskal razne mestne četrti in v okolici izbral tisto, ki se mu je zdela najprimernejša. Spremljali so ga občudovalci salezijanskih ustanov, pripravljeni, da dajo na voljo sadove svojih odpovedi in nabirk, samo da bi takoj začeli delo. Vendar je moral zavrniti te ponudbe. Spodbujal jih je k potrpljenju in vztrajnosti in jim obljubil, da bo storil vse potrebno, da bo od don Boska dobil ustrezno osebje.

Da je don Bosku pisal tako navdušena pisma, polna ognja, je prispeval tudi dogodek, ki se je pripetil med zgoraj imenovanim obiskom. Z vrha nekega griča so mu pokazali hiše in koče, nad katerimi se je dvigal zvonik in nekako boječe obvladoval vso okolico. Tam se je pred sedmimi leti naselilo nekaj stotin italijanskih družin, ki so jih tja zvabili in pripeljali brezvestni izkoriščevalci. Ko je don Lasagna to slišal, je skočil s kočije in se napotil k najbližji hiši, in ko so naseljenci slišali, da je prišel neki italijanski duhovnik, se je okoli njega takoj zbrala množica. Eden od navzočih je odprl cerkvico, ki se je v trenutku napolnila z radovednimi poslušalci. Don Lasagna je imel kratek nagovor. Nemogoče je opisati veselje teh ljudi, ki so živeli brez duhovnika, brez zakramentov in brez Božje besede. Njihov položaj je don Lasagna globoko ganil. Razdelil jim je podobice in svetinjice, kar jih je imel pri sebi, jim dal nekaj zveličavnih nasvetov in odšel s solzami v očeh. Obljubil jim je, da se bo kmalu vrnil ali poslal koga, ki bo skrbel za njihove duše. Kakor bomo videli, so salezijanci držali besedo.

Tudi škofa v Paráju in Cuyabáju sta ponovno prosila, da bi salezijanci prišli v njuni škofiji. Škof v Cuyabáju se je osebno odpravil v Villo Colón k don Lasagni z osnutkom dogovora, ki so ga poslali v Turin. Dne 28. decembra so o tem predlogu razpravljali na seji vrhovnega sveta in odložili končno odločitev. »Sedaj iščemo način in sredstva, da bi evangelizirali Falklandske otoke,« pove don Bosko. »Poleg tega moramo osrediniti naše napore na nov provikariat in novo apostolsko prefekturo in se ne smemo širiti drugam. Rim hoče dejanja in ne besed. Rim bo čez nekaj let hotel videti sadove v pokrajinah, ki nam jih je zaupal.«

Poglejmo sedaj, česa se je don Bosko lotil v Patagoniji in zakaj je tako govoril.

Indijanci, ki se po vojaškem pohodu generala Roca niso dali podvreči in se

[3] Pismo don Lasagne don Lemoynu, San Paolo, 6. september 1883.

niso zatekli v Čile ali odšli proti jugu, so se počasi vračali na svoje domove. Vodil jih je junaški kačik Namuncurá. Ta drzni borec za neodvisnost Indijancev si je pridobil veliko izkušenj v bojih proti Argentincem. Pri tem mu je pomagala tudi prirojena zvitost in spretnost njegovega plemena kakor tudi izredna bistrost. Nameraval je na roparske pohode, da bi oskrbel svoje ljudi z vsem potrebnim. Toda tu je bil na straži general Villegas, ki ga je Roca pustil za čuvaja mej na Rio Negru. Ker je Villegas proti koncu 1883 slutil nevarnost, se je odpravil na nov vojaški pohod in je za to uporabil v boju proti neodvisnim že podvržene Indijance in jih vključil v svojo argentinsko vojsko. V mesecih decembru, januarju in februarju je padlo v roke vojakov več kot dva tisoč mož, žensk in otrok, bodisi s silo bodisi da so se predali. Kakih sto ji je padlo v bojih. Vse to je onemogočalo misijonarjem, da bi se odpravili na področje, kjer so delovale vojaške sile, in tudi skrb za ujetnike je bila otežena. Ujetnike so skušali evangelizirati, toda na žalost se je bilo treba boriti »z do skrajnosti pokvarjenimi vojaki in s častniki, ki so bili še bolj pokvarjeni«[4]. Te novice so bile za don Boska najbolj žalostno sporočilo, ki ga je sploh mogel dobiti.

Toda pomoč je prišla od tam, od koder bi jo najmanj pričakovali. Ko je Namuncurá uvidel nesmiselnost svojega boja in ker je hotel prihraniti trpljenje svojim ljudem, se je odločil za pogajanja. Zato je poslal dvanajst poglavarjev v Fortin Roca, da bi se pogajali z vojaškimi predstavniki. Ker jim ni uspelo ustvariti zaupanja, so se razočarani vrnili k svojemu vodji. Velik kačik ni hotel svojih puščati v tako težkih življenjskih okoliščinah in je mislil, da bi poklical za posrednike misijonarje.

Na veliko srečo je prišel v Fortin Roca »veliki misijonar, eden največjih salezijanskih misijonarjev, resnični oče Indijancev, ki je z njimi delil grozote in pomanjkanje,[5] don Domenico Milanesio. Bil je poslanec Božje previdnosti. Ko je prišel v Roco, se je pojavil pred njim oddelek Indijancev na konjih, ki jih je vodil najpostavnejši med vsemi. Ta se mu je približal, se ustavil in ga prosil, da bi ga poslušal.

»Rade volje,« je odvrnil don Milanesio. »Od kod prihajate in kam greste?«

Pripadamo plemenu Namuncurá našega kačika. Je v Andih, kamor se je zatekel z njemu zvestimi družinami. Odločil se je, da se pomiri z argentinsko vlado, nato je poslal nas, da z vojaškimi oblastmi sklenemo mir. To je trdna odločitev našega vodje. Ker ne moremo govoriti naravnost z vlado, vas prosimo, da bi vi posredovali za nas. Zelo spoštujemo Božje služabnike, ker so nas vedno ščitili in nas imeli radi. Za časa Calfucurája, Namuncurájevega očeta, je zadostovala beseda nekega duhovnika, da je preprečil uničenje naših.

[4] Pisma don Fagnana don Bosku, Patagones, od 1. januarja do 10. marca 1883.

[5] Roberto J. Tavella, *S.S. Las Missiones Salesianas de la Pampa* [Salezijanski misijoni v Pampi], 1924, str. 189.

Don Milanesio si ni mogel privoščiti, da bi se mu izmuznila tako lepa priložnost. Ker pa je bilo to prvič, da je prišel v Fortin Roco opravljat svojo duhovniško službo, se mu je zdelo prenagljeno, da bi prevzel vlogo posrednika med dvema stranema, ki sta se med seboj divje in brezobzirno bojevali. Poleg tega ni poznal razlogov, zakaj so bili prejšnji dogovori prekinjeni, in se je bal, da bi se prenaglil in užalil poveljstvo, ker bi zagovarjal neodkritosrčnega sovražnika. Zato je svetoval svojemu sogovorniku, naj sporoči Namuncuráju, naj on sam s svojimi ljudmi pride v Fortin. On don Milanesio pa mu zagotavlja, da ga bo general častno sprejel. Zato se mu ni treba ničesar bati. Odposlanec pa se ni zadovoljil z besedami, temveč je hotel pisno potrdilo. Zato je don Milanesio kačiku pisal v zgoraj omenjenem smislu.[6]

Bojno razpoloženje, ki je do nedavna pritiskalo v roke sulico in bilo vzrok za toliko bojev proti redni vojski, je po prebranem pismu izgubilo svojo napadalnost in premagalo naravno sovraštvo. Namuncurá ni izgubljal časa, temveč se je s spremstvom odpravil na pot. Vse je šlo izredno naglo; niso še pretekli trije tedni, odkar je bilo napisano pismo, in že je stal s svojimi odposlanci pred Fortinom Roco, potem ko so prijezdili več kot dvesto kilometrov.

Namuncuráju se ni bilo treba kesati zaradi svoje odločitve. Don Milanesio je bil njegov zvest svetovalec in mir je bil sklenjen. Še več. Po nekaj letih zvestobe mu je argentinska vlada podelila čin polkovnika z ustrezno plačo in družinam njegovega plemena dodelila v last pokrajine. Tako ugoden izid pogajanj je omogočil don Milanesiu evangelizacijo nekaterih plemen, ki so bivala na bregovih reke Neuquén, medtem ko so drugod v miru delovali don Beauvoir in njegov junaški predstojnik don Fagnano. Namuncurá je v zadnjih letih svojega življenja prejel krst iz rok msgr. Cagliera; njemu je tudi izročil vzgojo svojega najmlajšega sina. Ta mladenič, imenovan Zeffirino, izredno bister in lepega značaja,[7] je vzbujal veliko dobrega. Ker je želel postati duhovnik, je šel z monsinjorjem v Rim in je vstopil v gimnazijo v salezijanskem zavodu v Frascatiju, kjer je prezgodaj umrl.

Iz povedanega vidimo, da se je s prihodom salezijancev v Patagonijo nehala nadoblast divjakov. Naloga misijonarjev je bila, da so poučevali in reševali premagance in s krščansko ljubeznijo povezali sinove puščave s civiliziranimi prebivalci. Leta 1883 so vzpostavili krajevne urade državne uprave, ki so skrbeli za podeljevanje pravice Argentincem, tujcem in divjakom. Ti ubogi klateži so govorili svoj jezik, ki so se ga nekateri misijonarji, kot don Milanesio in don Beauvoir, naučili, da bi lažje opravljali svoje odrešenjsko poslanstvo. Bilo je veliko

[6] Dodatek, št. 88.

[7] Poznali smo ga. Bil je nadvse pobožen. Prebrali smo tudi dve njegovi pismi, ki ju je še iz Patagonije pisal don Vespignaniju. Ne vemo, kje sta končali. Bili sta napisani z lepo pisavo in polni vzvišenih čustev in misli, da sta vzbujali začudenje.

patagonskih narečij. Toda za razumevanje je bilo koristno poznanje izhodiščnega jezika, ki so ga govorili Araucani, ki so bivali v hribovitem in gozdnatem delu Patagonije. Učenje tega jezika je povzročalo velike težave, ker niso imeli napisanih knjig in ker je imel guturalno in pridihnjeno izgovarjavo. Počasi se je širila tudi španščina in se sčasoma uveljavila tudi med indijanskimi plemeni. Tako je med prvotnimi prebivalci krožilo zadostno število besed in stalnih rečenic, da so se mogli med seboj razumeti. Ostala je samo še težava razdalj, ki jo je moglo premagati samo junaško odpovedovanje evangeljskih delavcev. Površina argentinske Patagonije znaša 850.000 kvadratnih kilometrov in šteje danes 900 tisoč prebivalcev, medtem ko jih je bilo takrat samo 35 tisoč. Tukaj bi lahko brez težave živelo trideset do štirideset milijonov ljudi, ker je zemlja nadvse rodovitna in ker iz dneva v dan odkrivajo nova rudna bogastva.

V evangelizaciji so bili storjeni vidni napredki. Predstojnik misijona je leta 1883 lahko sporočil v Rim, da je bilo tega leta krščenih 500 Indijancev, da je bilo v dveh zavodih v Patagonesu poskrbljeno za 69 dečkov in 83 deklic. V štirih letih se je število krščencev dvignilo na 5.328, raziskovalci so prišli do *Kordiljer* in po reki *Limay* do jezera *Nauél-Huapí* ter po *Neuquén* do *Norquina*. Prav tako so raziskali *Rio Colorado*, puščavo *Balchela* in oba bregova celotnega *Rio Negra*, kar pomeni vso severno Patagonijo na površini 35.000 kvadratnih kilometrov. Nikdar noben jezik ne bo mogel zadosti prehvaliti teh evangeljskih delavcev, sinov Oratorija, ki jih je don Bosko poslal v tako majhnem številu, da v neprijaznih deželah na miren način zavojujejo duše.

To poročilo je imelo učinke, kakršne si je don Bosko že dolgo želel. Svetemu sedežu je predlagal, da bi tam spodaj ustanovili tri apostolske vikariate ali tri prefekture. Ko je leta 1881 prišel v Turin generalni vikar iz Buenos Airesa msgr. Espinosa, mu je don Bosko govoril o svojih načrtih in ga prosil, da bi to sporočil nadškofu. Pri tem je imel v mislih predvsem severno Patagonijo. Vikar mu je rade volje obljubil. »Vaši svetosti lahko zagotovim,« mu je pisal,[8] »da bi nas nadvse veselilo, če bi vi z vašimi salezijanci vzpostavili ta apostolski vikariat v tistih oddaljenih pokrajinah Patagonije, ker jaz, četudi bi to rad storil, zaradi prevelikih razdalj tega ne morem.« Nadškof zares ni pretiraval, ko je govoril o tej svoji nemožnosti: njegova nadškofija je obsegala pokrajino, ki je bila desetkrat večja od Italije.

Leon XIII. je zadevo izročil v pretres posebni kardinalski skupini, ki ji je pripadal tudi Alimonda, kot smo že povedali. Sedaj so ob toliko uspehih uvideli, da je prišel trenutek za tako zaželeno ustanovitev. V ta namen je kardinal Simeoni, prefekt Propagande, prosil našega svetnika za končnoveljavno mnenje in za imena kandidatov, ki se mu zdijo najbolj primerni za to službo. Don Bosko je

[8] Buenos Aires, 16. marec 1882.

odgovoril z naslednjim pismom:

Prevzvišena eminenca!
V skladu z vašimi svetimi željami, ki ji je sveti oče večkrat izrazil, in na osnovi modrih načrtov vaše prevzvišene eminence izražam svoje skromno mnenje o načinu, kako bi razdelili Patagonijo in privedli njene prebivalce v naročje svete matere Cerkve. Zemljepisni položaj in zgodovino te dežele sem skupaj z zemljevidom in poročilom predstavil ugledni Kongregaciji za širjenje vere. Tukaj bom govoril samo o stvareh, po katerih vaša eminenca izrecno vprašuje.
Trije patagonski vikariati. *Zdi se, da bi bilo za zdaj zadosti, če bi ustanovili samo en apostolski vikariat v severni Patagoniji in eno apostolsko prefekturo v južni Patagoniji. Srednja Patagonija še ni zadosti raziskana, zato tudi nezadostno poznana in skoraj v celoti protestantska.*
Apostolski vikar v Carmenu bi za zdaj lahko skrbel za osrednji vikariat, se odpravil k divjakom, ki živijo po Kordiljerah, ter z nekaterimi duhovniki in sposobnimi katehisti poskrbel za duhovne potrebe redkih katoličanov, ki, kljub temu da so pomešani z drugoverci, ohranjajo zvestobo Katoliški cerkvi in prosijo, da jih duhovno oskrbujemo. Nekaj obiskov naših misijonarjev je pokazalo, da je tak način oskrbe zelo učinkovit.
Vikariat ali prefektura južne Patagonije ima večje težave zaradi ostrega podnebja, zaradi oddaljenosti od naseljenih krajev in zaradi protestantov, ki se skušajo tja vrniti. Vendar pri takih dejanjih ne gledamo na težave.
Predvideni kandidati. *Don Janez Cagliero, don Giacomo Costamagna, don Giuseppe Fagnano so zmožni izvesti naloge, ki bi jim jih zaupali. Vsi so krepkega zdravja, delavoljni, dobri pridigarji, nedovzetni za napore, moralno trdni. Če bi njegova svetost želela postaviti za našo Družbo najbolj ustrezne kandidate, bi predlagal naslednje:*
Don Janez Cagliero, apostolski vikar v Carmenu, z jurisdikcijo nad Osrednjim vikariatom, dokler ta ne bi dobil svojega duhovnega pastirja. Isti don Cagliero pozna vsako ped tega ozemlja in je v najboljših odnosih s škofi v Republiki Argentini, Urugvaju, Paragvaju in celo v Čilu.
Don Castamagna bi bil po mojem mnenju prav tako dober apostolski vikar v Carmenu kot don Cagliero. Don Fagnano bi bil zelo pripraven za vikariat južne Patagonije. S svojo herkulsko postavo ne ve, kaj je napor, in je zmožen najtežjih dejanj.
Ta prefektura bi lahko spadala pod vikariat v Carmenu, razen če bi jo sveti oče povzdignil v apostolski vikariat.
Skušal sem kar najbolje odgovoriti na vprašanja, ki mi jih je vaša eminenca postavila glede načrta razdelitve Patagonije v tri vikariate. Če menite, da vam morem služiti še s čim drugim, smo vsi salezijanci pripravljeni sodelovati.
V najgloblji hvaležnosti imam visoko čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 29. julij 1883

Predlog so 27. avgusta dali v presojo kardinalom Propagande in ti so ga pozitivno ocenili. Določili so, da bodo ustanovili dve cerkveni pokrajini, eno za

severno in srednjo Patagonijo z don Caglierom kot apostolskim provikarjem in drugo za južno Patagonijo in Ognjeno zemljo z apostolskim vikarjem don Fagnanom. Naslov provikarja je izključeval škofovsko dostojanstvo. Toda 1884 so to spremenili, kakor bomo še videli. Podeljevanje naslova pa naj bi preložili do takrat, ko bi don Bosko poslal dvanajst misijonarjev k že štirim, ki so tam delovali.[9] Breva za ustanovitev vikariata in imenovanje provikarja nosita datum 16. in 20. november. Malo prej je kardinal prefekt Propagande izdal podoben odlok za apostolsko prefekturo.[10]

Toda že je hudič vtaknil v zadevo svoj rep. Prve težave so prišle prav od tam, od koder bi jih najmanj pričakovali. Msgr. Matera, apostolski delegat in izredni odposlanec za Republiko Argentino, Urugvaj in Paragvaj, ki je od don Costamagne slišal za nove odredbe Svetega sedeža za Patagonijo, mu je rekel, da salezijanci v Patagoniji ne bi storili nič dobrega, da v Patagoniji ni več divjih Indijancev, da je vlada zelo malo verna, da ni bilo mogoče priti na to ozemlje brez dovoljenja gospodarja, to je argentinske vlade. Svetoval je, da naj vse prekličejo in da naj salezijanci hodijo po običajni poti in naj zato vse prepustijo apostolskemu delegatu. Najprej je treba zbrati vse podatke, navodila in ukaze. To naj bi storil Rim, se pravi Kongregacija za propagando. Don Costamagna je o vsem poročal v Turin.[11]

Kar se tiče vlade, delegat ni vedel, da je vlada prav takrat prosila don Costamagno za nekaj misijonarjev za Falklandske otoke in da je don Costamagna privolil in obljubil, da jih bo poslal po prihodu don Cagliera, ki bo s seboj pripeljal dodatno osebje. Tudi general Vallegas je prosil za enega misijonarja za Pringles. Da v Patagoniji ni bilo več divjakov, je bilo lažje trditi kot dokazati.

O tej neprijetni zadevi je razpravljal vrhovni svet 5. aprila 1884. Iz zapisnika je razvidno, da je don Bosko po branju pisma don Costamagne takole govoril: »Kardinalu Jacobiniju je treba poslati prepis tega pisma. Jasno je, da se bodo pojavila nasprotovanja proti ustanovitvi vikariata v Patagoniji. Vsi so za dobro delo, vendar nihče noče ali ne more nič storiti. Če komu uspe, se drugi čuti užaljenega in hoče sebi pripisati zasluge, biti udeležen pri sadovih in bi želel, da bi on sam storil tisto dejanje, v katerem je uspelo drugim. Moja mati je imela navado reči: vrtnarjev pes ne je česna, vendar ne da, da bi ga kdo odnesel. Republika Argentina ne more biti užaljena zaradi imenovanja provikarja, saj sem jaz sam pisal nadškofu in predsedniku republike, da bi vzela v pretres ta načrt.«

Pravkar smo videli, kako je o stvari sodil nadškof v Buenos Airesu. Predsedniku republike generalu Rocu pa je don Bosko, ki je dojel občutljivost pos-

[9] Pismo kardinala Simeonija don Bosku, 15. september 1884.

[10] Dodatek, št. 89 (A–C).

[11] Njegovo pismo je moralo biti napisano zadnje dni decembra 1883 ali na začetku 1884. Don Cagliero ga je poslal 8. aprila 1884 msgr. Jacobiniju, tajniku Propagande.

la v ravnanju z argentinsko vlado, naslovil naslednje pismo, polno svetnikove preprostosti, obenem pa izkušnje poslovneža.

Velecenjeni gospod predsednik Republike Argentine!
Pustinji Pampas in Patagonija, ki sta povzročili toliko naporov in truda vaši ekscelenci, ki je večkrat priporočila salezijanskim misijonarjem, da bi jih evangelizirali, se zdi, da sta začeli hoditi po navadni poti civilizacije in verskega preoblikovanja.
Pretekla so že štiri leta, odkar so naši redovniki pod vodstvom vaše ekscelence naredili prvo poskusno evangelizacijo v tistih razsežnih pokrajinah in so se sedaj že ustalili v večjih naselbinah ob Rio Negru, od koder opravljajo apostolske obiske vse do Rio Chubuta in jezera Nahuèl Huapì blizu Kordiljer.
Postavili so že cerkve, šole, zavetišča za dečke in deklice. Toda vedno večje število novih vernikov je prisililo duhovnika Giacoma Costamagna, da je šel v Evropo iskat novih evangeljskih delavcev. Zares mu je uspelo pripraviti dvajset misijonarjev in deset sester, ki bodo prihodnjega 12. novembra odpotovali v Republiko Argentino. Jaz se trudim z vsemi sredstvi, ki jih imam na voljo, da bi jih opremil z vso nujno osebno opremo, cerkvenimi predmeti in najpomembnejšim orodjem za obrtne šole. Vendar bi mi bilo silno ustreženo, če bi nam vaša ekscelenca priskočila na pomoč in plačala stroške za prevoz pri Družbi morskih prevozov.
Vaš delež, s katerim ste se uspešno zavzeli pri civilizaciji teh divjakov, in velike žrtve argentinske vlade za socialno dobro države, zlasti za zavode, šole, zavetišča salezijancev, mi vlivajo upanje na to podporo.
To moje upanje je toliko večje, ker se je sveti oče odločil ustanoviti cerkveno hierarhijo v tistih obsežnih ozemljih. V njegovem imenu sem imel čast poročati vaši ekscelenci,[12] *o čemer bo sam Sveti sedež v kratkem dal uradno objavo.*
Gospod Bog naj blagoslovi vašo ekscelenco in celo Republiko Argentino ter mir, napredek in nebeški blagoslovi naj v obilju pridejo na vaše države in na prebivalce teh pokrajin, ki jih je Božja previdnost zaupala vaši zavzeti skrbi.
Medtem ko se vam iz vsega srca zahvaljujem za veliko dobrega, ki ste ga izkazali našim redovnikom, imam v globokem spoštovanju čast, da se lahko imenujem najvdanejšega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 31. oktober 1883

Ali in kako je predsednik odgovoril na to pismo, nam ni znano. Kar se tiče papeškega odposlanca, bomo zato, da bomo prikazali odnos msgr. Matera do salezijancev in do trenja, do katerega je prišlo, povzeli potek dogajanja, saj je zgodovina učiteljica življenja.

Ker je monsinjor potreboval posebnega tajnika, je obrnil oči na klerika Vacchino, zaprosil zanj predstojnike in ga tudi dobil. Toda ker je moral spremljati njegovo ekscelenco tudi na nočnih sprejemih, kjer se je zbiral veliki svet, se je ta še mlad klerik počutil neprijetno in se potožil prelatu rekoč, da to življenje,

[12] Prim. MB XIV, str. 632 [BiS XIV, str. 409].

polno nevarnosti, ni za redovnika, ki naj bi se ne gibal v takih okoljih. Toda njegovih ugovorov niso upoštevali, zato je prosil za pomoč predstojnike, ki naj bi ga oprostili te obveznosti. Ko pa je videl, kako so predstojniki v zadregi in niso hoteli užaliti msgr. Matera, je nekega lepega dne *insalutato hospite* [ne da bi pozdravil gostitelja] odšel v zavod v Almagru. Delegat se je užalil in po nadškofu kleriku prepovedal za en mesec prejemati sveto obhajilo.

Don Costamagna se mu je pisno opravičil, vendar ni dobil odgovora. Zaradi tega molka so menili, da je zadeva končana, poleg tega pa so se tudi malo bali in zato nihče od salezijancev ni obiskal delegata niti za velikonočna in novoletna voščila mu niso voščili za njegov god. Monsinjor, zelo tankočuten in močno podvržen vtisom, je bil prej izredno pozoren do salezijancev in jih je močno upošteval, sedaj pa se je popolnoma ohladil, in če je srečal kakega salezijanca, ni dal nikakršnega znamenja prejšnje naklonjenosti. Don Vespignani, ki ga je tako obnašanje zelo prizadelo, je dobil od predstojnika dovoljenje, da ga je šel obiskat in mu izrazil zaskrbljenost svoji sobratov. Govoril mu je v vsej ponižnosti in tako prepričljivo, da je monsinjorja do solz ganil, vendar spremembe njegovega stališča do salezijancev ni dosegel. Monsinjor je dejal, da ga je dejanje don Vacchine prizadelo ne samo kot človeka, temveč tudi kot predstavnika Svetega sedeža. V njegovo škodo se je raznesla novica o tem dogodku in prišlo je do neprimernih pripomb in razlag. Don Lasagna, ki je z njim govoril v Montevideu, je branil klerika. Tudi don Costamagna mu je takoj pisal, toda monsinjor mu je odgovoril, da se o teh stvareh ni mogoče pogovarjati pisno. Treba je prositi odpuščanja in se ne skušati opravičiti. Don Vespignani se je poslovil od monsinjorja z žalostjo v srcu, ker ga ni mogel potešiti.[13] Napako so naredili na začetku, ko niso takoj skušali urediti stvari z jasnim razgovorom in jasnimi znaki globokega spoštovanja do dostojanstva predstavnika Svetega sedeža. Sedaj je prišlo do neljubih posledic, med drugimi tudi do njegovega odklonilnega stališča do vikariata.

Dne 7. avgusta je prispel v Turin don Costamagna, da bi se udeležil vrhovnega občnega zbora. Prinašal je nadvse ljubeznivo pismo msgr. nadškofa, ki je izrekal Bogu hvaležnost, da mu je poslal salezijance, ki delajo toliko dobrega v šolah, delavnicah, cerkvah in misijonih. Pohvalil je neutrudno delo don Costamagne, prosil za novo osebje in prosil don Boska, da bi mu pogosteje pisal, da bi mu bila njegova pisma »vodnica in varen kažipot za dobro salezijanske družine«. Na koncu je takole spregovoril o težki izgubi hčera Marije Pomočnice: »Zadela nas je bolečina, da smo izgubili častito mater, tukajšnjo predstojnico hčera Marije Pomočnice sestro Maddaleno Martini, ki je kakor angel odletela v nebo na praznik sv. Petra. Ustanovila je veliko zavodov, nazadnje v Moronu,

[13] Pismo don Vespignanija don Rui, Buenos Aires, 9. avgust 1882.

tako da je še videla, kako so končali in odprli glavno hišo z velikim zavodom in cerkvijo Marije Pomočnice, ki smo jo blagoslovili 7. julija. Vsi so jokali za njo, ker je bila resnična uteha za vse. O da bi nam Gospod naklonil veliko svetih devic *post eam* [po njej].«

Don Costamagna je don Bosku izročil še druga pisma sotrudnikov in salezijancev,[14] ki so ga vsi prosili, da bi jim poslal nazaj inšpektorja z mnogimi salezijanci. Ko je don Costamagna prišel v Italijo, je don Bosko začel priprave za odpravo salezijancev in sester v Južno Ameriko. Uradno objavo pa je dal v okrožnici 24. oktobra, ki jo je sestavil don Bonetti, dal prevesti v francoščino in jo sam podpisal. Za odhod je bilo pripravljenih dvajset duhovnikov, klerikov in sobratov pomočnikov in dvanajst hčera Marije Pomočnice. Stroške odprave so ocenili na sto tisoč lir, ki jih je don Bosko pričakoval od sotrudnikov, za kar se je vsakemu zahvalil z italijanskim oziroma francoskim pismom, ki ga je lastnoročno napisal in so ga potem fotografirali, tako da se je zdelo lastnoročno pisano.[15]

Želel je, da so prišli vsi misijonarji k njemu v Valdocco, kjer so uživali ob njegovi navzočnosti in se vneto učili španščine. Dobri oče jim je priredil izlet v Pianezzo k svetišču sv. Pankracija, kamor jih je tudi spremljal.

Obred slovesa so opravili 10. novembra. Don Costamagna, ki je vodil skupino, je imel nagovor, don Bosko pa je vsem podelil svoj blagoslov. Še istega popoldneva so se odpravili v Sampierdareno, od koder so v spremstvu don Cagliera odpluli v Marseille. Nadomeščal je don Boska, ki mu je tokrat slabo zdravje preprečilo naporno potovanje. Za njegovo stanje se je zanimal tudi papež, ki je 5. novembra sprejel don Cagliera, ki se je vračal s Sicilije, in don Costamagna, ki ga je šel pozdravit, in jima rekel: »Priporočite mu, da bo skrbel za svoje zdravje, ki je nadvse potrebno in koristno za napredek vaše Družbe.« Toda njegovo očetovsko srce se je moralo olajšati zaradi ločitve in je svoja čustva izrazil v pismu don Costamagni v Marseillu.

> *Dragi moj Costamagna!*
> *Odšli ste in mi dobesedno uničili srce; trudil sem se, pa celo noč nisem mogel zatisniti očesa. Danes sem bolj miren. Bog bodi zahvaljen.*
> *Pošiljam ti podobice za sobrate naših hiš ali bolje tvoje inšpektorije. Za sobrate don Lasagneve inšpektorije pa prihodnjič. Prilagam pismo za gospoda Bergasseja. Če bo prišlo do težav, računaj name.*
> *Pozdravi gospo Jacques in ji zagotovi, da bo prva divjakinja, ki bo krščena po njegovem prihodu, dobila ime Agata.*
> *Bog naj te blagoslovi, vedno dragi don Costamagna, in s teboj naj blagoslovi vse tvoje in moje sinove, ki te spremljajo. Naj vas varuje Marija in vas vse ohrani na poti v nebesa. Srečno pot.*

[14] Posebno znamenito je bilo pismo svete duše don Vespignanija. Dodatek, št. 90.

[15] Dodatek, št. 91 (A–B).

Ostal sem tukaj s pravo množico, ki moli za vas. Amen.
Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 12. november 1883

N.B.: Sanje don Lemoyna je treba popraviti v nekaterih točkah, kakor boš videl.

Ne smemo pozabiti na majhen dogodek v zvezi s Costamagno.

Za vse svetnike je ob don Boskovi navzočnosti imel peto mašo in je latinsko besedilo izgovarjal po špansko, zlasti pri *dignum et justum est*. Po maši ga je Božji služabnik vprašal, v katerem jeziku je pel mašo.

»V španski izgovarjavi.«

»In zakaj?«

»*Romae cum sis, Romano vivito more*« [Če si v Rimu, živi po rimsko].[16]

»Kaj pa! Potrebna je rimska izgovarjava, ker je to paževa izgovarjava. Povej to vsem tam spodaj.«

Dne 14. novembra zjutraj so se vkrcali v *Béarn* in zvečer 8. decembra srečno pristali v argentinskem glavnem mestu. Neki mestni časopis je takole opisal sprejem:[17] »Proti večeru se je zbrala velika množica na pomolu Estevarene in Rivadia […]. Ura je bila šest, ko se je don Costamagna z nekaterimi drugimi duhovniki pojavil na mostu. Kakor hitro so ga zagledali, so se zagnali proti njemu, mu govorili, mu stiskali roke, ga pozdravljali z odkritosrčnimi, plemenitimi, ljubeznivimi in toplimi besedami, kakor sprejemamo dobrega prijatelja po dolgi odsotnosti. Mnogi, ki so bili blizu njega, so ga objemali in s tem pokazali, kakšno spoštovanje si Kristusov duhovnik pridobi med ljudstvom. Ganljivi prizor je privabil marsikatero solzo v oči. Nato se je oče Costamagna napotil v cerkev sv. Karla, kjer se je zbralo veliko ljudi, in jim poln prisrčne ganjenosti izrekel nekaj besed v zahvalo.«

Sanje, o katerih govori don Bosko v pripisu k pismu don Costamagni, so bile dramatična alegorična predstavitev salezijanskih misijonov Južni Ameriki: prihodnost velikih razsežnosti, ki so jo napovedovali don Boskovim ustanovam tisti, ki so videli v njegovih delih ne samo človeško sestavino. Neki francoski časopis[18] je v nekem članku o širjenju vere pisal: »Patagonija je še vedno barbarska in poganska in zavrača krščansko civilizacijo. Toda don Boskovi sinovi so začeli v tej divji deželi sejati gorčično zrno, ki je pod vplivom nebeške rose vzbrstelo in bo zraslo v veliko drevo, katerega veje se bodo razširile čez vso deželo.«

[16] Tak način izražanja uporabljamo, ko hočemo povedati, da se je treba prilagoditi navadam kraja, kjer živimo.

[17] *Union*, 11. december 1883.

[18] *Bulletin de Noire Dame de Bon-secours,* februar 1884, str. 45.

Don Bosko je pripovedoval te sanje 4. septembra na dopoldanski seji vrhovnega kapitlja. Don Lemoyne je takoj vse zapisal in Božji služabnik je vse od konca do kraja pregledal, popravil, dodal in črtal. V kurzivi bomo označili dele, ki v izvirniku kažejo svetnikovo roko. V oglate oklepaje pa bomo postavili odstavke, ki jih je don Lemoyne dodal kot glose na osnovi ponovnih don Boskovih razlag.

Bila je noč na predpraznik sv. Roze Limanske (30. avgust) in jaz sem imel sanje. Vedel sem, da spim, obenem pa se mi je zdelo, da hodim, tako da sem se čutil utrujenega od hoje, govorjenja in pisanja ter izpolnjevanja drugih obveznosti. Medtem ko sem razmišljal, ali so bile sanje ali resničnost, se mi je zdelo, da sem stopil v govorilnico, kjer je veliko ljudi razpravljalo o najrazličnejših zadevah.

Dolg razgovor se je vrtel okoli množic divjakov v Avstraliji, Indiji, na Kitajskem, v Afriki in zlasti še v Ameriki, kjer jih je še brezmejno število potopljenih v senco smrti. »Evropa,« je dejal neki razpravljavec, »krščanska Evropa, velika učiteljica civilizacije in katolicizma, je postala brezbrižna za zunanje misijone. Malo je takih, ki bi bili zadosti pogumni, da bi se odpravili na dolga potovanja po morju in v neznane dežele, da bi reševali milijone in milijone ljudi, ki jih je tudi odrešil Božji Sin Jezus Kristus.« Nekdo drug je dejal: »Koliko malikovalcev živi zunaj Cerkve in daleč od poznanja evangelija samo v Ameriki! Ljudje mislijo (in zemljepisci se motijo), da so Kordiljere zid, ki loči od velikega sveta. Pa ni tako. V teh dolgih verigah visokih gora je tudi veliko vzpetin in dolin na tisoče kilometrov dolžine. V njih so gozdovi, ki jih še nikdar nihče ni obiskal, rastline, živali in kamenje, ki ga je tam sicer malo. Premog, petrolej, svinec, baker, železo, srebro in zlato so skriti v tistih gorah; tja jih je položila vsemogočna roka Stvarnika v korist ljudi. O Kordiljere, kako bogat je vaš vzhod!«

V tistem trenutku se me je polastila živa želja, da bi vprašal, kdo so ti ljudje in kje sem. Toda sam pri sebi sem si dejal: »Preden bom odprl usta, se moram prepričati, kakšni ljudje so to!« Radoveden sem pogledal okoli sebe, toda vsi so mi bili neznani. Oni pa so me, kakor da bi se komaj v tistem trenutku zavedeli moje navzočnosti, povabili naprej in me ljubeznivo sprejeli. Rekel sem jim: »Bodite tako dobri in mi povejte, kje smo: V Turinu, Londonu, Madridu, Parizu? Kje smo? In vi, kdo ste? Kje smo? In vi, kdo ste? S kom imam zadovoljstvo, da lahko govorim?« Toda oni so zmedeno odgovarjali in so kar naprej govorili o misijonih.

V tistem trenutku se mi je približal neki fant nadčloveške lepote in ves bleščeč v luči, ki je bila svetlejša od sonca. Njegova obleka je bila nebeško bogata in okrašena in na glavi je nosil pokrivalo, podobno kroni in obloženo z neštetimi biseri. Pogledal me je z dobrohotnim pogledom in mi pokazal izredno zanimanje. Njegov nasmeh je bil nepremagljivo privlačen. Poklical me je po imenu, me prijel za roko in mi začel govoriti o salezijanski družbi.

Bil sem prevzet od zvoka njegovega glasu. V nekem trenutku sem ga prekini: »S kom imam čast govoriti? Povejte mi, prosim, vaše ime.« In isti fant: »Ne dvomite! Govorite s popolnim zaupanjem, kajti z vami je prijatelj.«

»Toda vaše ime?«

»Svoje ime bi vam povedal, če bi bilo to potrebno. Pa ni potrebno, ker me morate poznati.« Ob teh besedah se je smehljal.

Ogledal sem si bolj natančno tisti z lučjo obdan obraz. Kako je bil lep! Tedaj sem prepoznal v njem sina grofa Fiorita Colla iz Toulona, velikega dobrotnika naše hiše in ameriških misijonov. Ta mladenič je pred kratkim umrl.
»Oh,« sem vzkliknil in ga poklical po imenu. »Luigi! In vsi ti, kdo so to?«
»To so prijatelji vas salezijancev in jaz kot vaš prijatelj in prijatelj salezijancev bi vam v Božjem imenu rad dal malo dela.«
»Poglejmo, za kaj gre. Kaj je to delo?«
»Sedite za to mizo in potegnite za to vrv.«
V sredini tiste velike sobe *je stala miza, na kateri je bila v klobčič zvita vrv in bila zaznamovana s številkami kakor meter. Pozneje sem se zavedel, da je bila ta soba postavljena v Južno Ameriko, prav na ekvator in da so številke na vrvi bile številke* vzporednikov.
Prijel sem za konec vrvi, ga pogledal in videl, da je na začetku stala ničla.
Smehljal sem se.
Tisti angelski mladenič pa je menil: »Sedaj ni čas za smeh. Poglejte, kaj je zapisano na vrvi?«
»Ničla.«
»Potegnite malo.«
Potegnil sem malo in prikazala se je številka ena.
»Vlecite naprej, naredite zvitek iz vrvi.«
Potegnil sem in prikazale so se 2,3,4, vse do 20.
»Je zadosti?« sem vprašal.
»Ne. Še naprej, naprej. Vlecite, dokler ne pridete do vozla,« je dejal mladenič.
Potegnil sem do številke 47, kjer je bil velik vozel. Od tukaj se je vrv delila v številne vrvice, ki so šle proti vzhodu, zahodu in jugu.
»Je zadosti?« sem vprašal.
»Katera številka je?« je vprašal mladenič.
»Številka 47 in 37«
»50.«
»In 55!«
Potem mi je dejal: »Vlecite še naprej.«
»Smo že na koncu!« sem odgovoril.
»Sedaj se pa obrnite in vlecite vrv za drug konec.«
Potegnil sem vrv do številke 10.
Mladenič je dejal: »Vlecite še naprej.«
»Saj je že konec!« sem odgovoril.
»Kako? Ni več nič? Poglejte še enkrat. Kaj vidite?«
»Vodo.«
Tedaj sem v sebi doživel nekaj posebnega, kar mi je nemogoče opisati. Stal sem sredi sobe, vlekel sem za vrv in istočasno se je prikazalo pred menoj obzorje neizmerne pokrajine, ki sem jo obvladoval iz ptičje perspektive in ki se je širila sorazmerno s tem, kako sem vlekel vrv.
Od prve ničle do številke 55 je ležala pred menoj neskončna pokrajina, ki se je po

morskem prelivu na koncu *razdelila na stotine otokov,* med katerimi je bil eden večji kot drugi*. Ti otoki so* nakazovali *vrvice, ki so potekale od vozla. Vsaka vrvica se je končala na enem otoku. Nekateri otoki so bili obljudeni od precej številnih domačinov, drugi pa so bili goli, skalnati, brez prebivalcev, brez življenja; spet drugi so bili pokriti s snegom. Na zahodu so bile skupine otokov, na katerih so prebivali divjaki. (Zdi se, da je kraj, ki je bil pri vozlu, imel številko 47 in je zaznamoval salezijansko središče, glavno postojanko, od koder so naši misijonarji prodirali na Falklandske otoke, na Ognjeno zemljo in na druge otoke tistih ameriških predelov).*
Na drugi strani pa, se pravi od ničle do 10, se je nadaljevala ista zemlja, ki sem jo videl kot zadnjo stvar. Zdelo se mi je, da je bilo to Antilsko morje, ki sem ga tedaj videl na tako pretresljiv način, da mi tega ni mogoče opisati z besedami.
Odgovoril sem: »Ogromno vode,« mladenič pa je nadaljeval: »Sedaj seštejte 55 in 10. Koliko je to?«
In jaz: »65.«
»Sedaj seštejte vse in naredite eno samo vrv.«
»In potem?«
»Kaj je na tej strani?« Pokazal mi je neko točko na obzorju.
» Na zahodu vidim visoke gore in na vzhodu morje.«
(Naj povem, da sem tedaj videl v povzetku v malem vse, kar sem videl pozneje, kakor bom povedal, v resnični razsežnosti, in stopinje na vrvi so natančno ustrezale zemljepisni širini. To mi je omogočilo, da sem več let ohranil v spominu naslednje točke, ki sem jih obiskal, ko sem potoval v drugem delu teh istih sanj.)
Mladenič, moj prijatelj, je nadaljeval: »Prav. Te gore so kakor obrežje, meja. Do sem in do tja je žetev namenjena salezijancem. Gre za tisoče in milijone prebivalcev, ki pričakujejo vaše pomoči, pričakujejo vero!*«*
Te gore so bile Kordiljere Južne Amerike in tisto morje je bil Atlantski ocean.
»Kako se bo to zgodilo?« sem povzel besedo. »Kako bomo zmogli privesti toliko ljudstev v ovčjak Jezusa Kristusa?«
»Kako se bo to zgodilo? Poglejte!«
In že je pristopil don Lago,[19] ki je nosil košarico majhnih zelenih fig, in mi dejal: »Vzemite, don Bosko!«
»Kaj mi ponujaš?« sem vprašal, ko sem si ogledoval vsebino jerbasa.
»Rekli so mi, naj jih nesem vam.«
»Toda teh fig ne morem jesti, niso še zrele.«
Tedaj mi je mladi prijatelj vzel košaro, ki je bila zelo široka, mi jo ponudil in dejal: »To je darilo, ki vam ga izročam.«
»In kaj naj storim s temi figami?«
»Te fige so še nezrele, pripadajo pa veliki figi življenja. Vi morate najti način, kako bodo dozorele.«
»Kako? Če bi bile večje … bi jih lahko dali dozoret v slamo, kakor delamo z drugimi sadeži. Toda tako drobčkane … tako zelene. To je nemogoče.«

[19] Don Angelo Lago, poseben tajnik don Rue, ki je v sluhu svetosti umrl l. 1914.

»Še nekaj morate vedeti. Če hočete, da bodo dozorele, jih morate ponovno spraviti na drevo.«
»Neverjetno! Kako bi to bilo?«
»Poglejte!« Vzel je eno tistih fig in jo potopil v posodo s krvjo in nato v posodico z vodo in rekel: »S krvjo in znojem se bodo divjaki priključili na drevo in bodo ugajali gospodarju življenja.«
Jaz pa sem si mislil, za dosego tega bo treba veliko časa. Nato sem glasno vzkliknil: »Ne vem več, kaj naj odgovorim.«
Toda tisti dragi mladenič, ki je bral moje misli, je nadaljeval: »To se bo zgodilo prej, kot bo dorasel drugi rod.«
»In kateri je ta drugi rod?«
»Sedanji rod ne šteje. To bo drugi in nato naslednji.«
Bil sem ves zmeden in sem nekako v strahu sledil čudovito lepim napovedim, ki se obetajo naši Družbi. Nato sem vprašal: »Koliko let obsega vsak od teh rodov?«
»Šestdeset let.«
»In potem?«
»Hočete vedeti, kaj bo potem? Pridite.«
Ne vem, kako sem se znašel na neki železniški postaji, kjer je bilo polno ljudi. Stopili smo na vlak.
Vprašal sem, kje smo. Mladenič je odvrnil: »Dobro pazite. Glejte. Potujemo vzdolž Kordiljer. Pot je odprta tudi proti vzhodu, vse do morja. To je še drugi Gospodov dar.«
In Boston, kjer nas pričakujejo? Kdaj bomo šli?«
»Vse ob svojem času,« je rekel in izvlekel zemljevid, na katerem je bila podrobno prikazana škofija Cartagena (to je bila izhodiščna točka).
Medtem ko sem gledal tisti zemljevid, je lokomotiva zažvižgala za odhod in vlak se je začel premikati. Med potjo je moj prijatelj veliko govoril, vendar zaradi ropota vlaka nisem vsega razumel. Toda vseeno sem se naučil marsikaj lepega iz astronomije, pomorstva, meteorologije, mineralogije, rastlinstva, zemljepisa tistih krajev, kar vse je razlagal neverjetno natančno. Njegovo pripovedovanje pa je bilo prežeto z nežno družinskostjo, iz česar smo mogli sklepati, kako zelo nas je imel rad. Že na začetku me je prijel za roko in me ljubeznivo držal vse do konca sanj. Od časa do časa sem položil svojo prosto roko na njegovo, vendar se je ta pod mojo roko izgubila, kakor da bi izhlapela, in jaz sem s svojo desnico mogel stisniti samo svojo levo roko. Mladenič se je samo smehljal.
Gledal sem skozi okna vagona in videl, kako pred mojimi očmi izginjajo čudovite, živopisne pokrajine. Gozdovi, planjave, dolge in veličastne reke, ki si jih nisem mogel predstavljati tako daleč od izliva v morje. Več kot tisoč milj smo se vozili ob pragozdu, ki je še neraziskan. Moj pogled je dobil čudežno vidno moč. Brez težave sem si natančno ogledal vse tiste pokrajine. Ne morem si razložiti tega pojava v svojih očeh. Bil sem kot človek, ki z vrha hriba vidi pred svojimi nogami razprostrto obširno pokrajino, a če dene pred svoje oči majhen listič, nič več ne vidi; če pa ta listič odstrani ali ga samo malo dvigne ali spusti navzdol, vidi spet vse do obzorja. Tako se je zgodilo meni zaradi tiste čudovite spoznavne prodornosti, vendar s to razliko, da ko sem se

osredinil na eno točko, se mi je ta jasno pokazala. Zdelo se mi je, kakor da bi se druga za drugo dvigale zavese, in videl sem brezmejne razdalje. Nisem videl samo Kordiljer, temveč tudi druge verige gora, ki so samevale sredi tistih planjav. Vse sem videl do najmanjših podrobnosti (gore Nove Grenade, Venezuele, treh Gvajan, Brazilije, Bolivije, vse do zadnjih meja).

Tako sem lahko preveril pravilnost besed na začetku sanj v veliki sobani, ko se je vse začelo z ničlo. Videl sem v osrčje gor in globine planjav. Jasno sem videl neizmerna bogastva pokrajin, ki jih bodo nekoč odkrili. Videl sem rudnike dragocenih kovin, velikanska skladišča premoga, neizčrpne zaloge petroleja, kot jih še sedaj ne poznajo. Toda to ni bilo vse. Med 15. in 20. stopinjo se je v zelo dolgem in širokem pasu ob jezeru razprostirala posebna pokrajina. Neki glas mi je ponovno rekel: »Ko bodo začeli izkopavati rude, ki so skrite med temi gorami, bo nastala obljubljena dežela, v kateri se bosta cedila mleko in med. To bo nedopovedljivo bogastvo.«

Pa tudi to še ni bilo vse. Najbolj me je presenetilo, ko sem v Kordiljerah ponekod videl, kako gore izginjajo same vase in delajo doline, o katerih sedanji zemljepisci nimajo niti najmanjše predstave. Zdi se, da so gore v tistih predelih kakor navpične stene. V tem prostoru in v teh dolinah, ki so se včasih raztezale v dolžino tisoč kilometrov, so prebivali gosto naseljeni prebivalci, ki še niso prišli v stik z Evropejci: še popolnoma neznana ljudstva.

Vlak je nadaljeval svojo pot, zavijal desno in spet levo ter se nazadnje ustavil. Tukaj je izstopilo veliko potnikov, ki so šli pod Kordiljerami proti zahodu.

(Don Bosko je omenil Bolivijo. Železniška postaja je bila verjetno La Paz, kjer je predor odpiral pot proti Tihemu oceanu in povezoval Brazilijo z Limo s posebno železniško progo.)

Vlak se je spet začel pomikati naprej. Kakor v prvem delu potovanja smo se vozili skozi gozdove, izginjali v predorih, drveli med gorami, se vozili ob jezerih, močvirjih, čez mostove širokih rek, po prerijah in planjavah. Vozili smo se ob bregu Urugvaja, ki sem si ga predstavljal kot skromno reko, v resnici pa je pravi veletok. Videl reko Paranà, ki se je bližala Urugvaju, kot bi ji hotela ponujati svoje vodovje, pa je samo tekla nekaj časa vzporedno in se nato v velikem loku spet oddaljila. Obe reki sta bili zelo široki. (Če povežemo te redke podatke med seboj, se zdi, da je to bodoča železniška proga, ki gre iz La Paza, se dotakne Santa Cruze, prekorači edini mogoč prehod v gorovju Cruz de la Sierra, kjer teče tudi reka Guapay, prekorači reko Parapiti v pokrajini Chiquitos v Boliviji, preseka skrajni konec Republike Paragvaj na severu, vstopi v pokrajino Sao Paolo v Braziliji in se konča v Rio de Janeiru. Od vmesne postaje v pokrajino Sao Paolo se bo verjetno odcepila železniška proga, ki bo vodila čez Rio Paranà in Rio Uruguay ter povezala glavno mesto Brazilije z Republiko Urugvaj in Republiko Argentino).

Vlak je vozil vedno bolj navzdol, vozil enkrat po tej in potem po drugi strani in se po dolgem času ustavil na drugi postaji. Tu je spet izstopilo veliko ljudi in odšlo skozi predor proti zahodu. (Don Bosko je omenil Mendozo v Republiki Argentini. Zato je bila to verjetno železniška postaja Mendoza, od koder se skozi predor pride v Santiago, glavno mesto Republike Čile.)

Pot se je nadaljevala čez Pampas in Patagonijo. Obdelana polja in tu in tam raztresene hiše so kazale, da je civilizacija že dosegla te pokrajine.
Na začetku Patagonije smo prekoračili potok Rio Colorado ali Rio Chubut (ali mogoče Rio Negro). Nisem mogel ugotoviti, v katero smer teče voda, ali proti Kordiljeram ali proti Atlantiku. Rad bi razrešil to vprašanje, vendar se nisem mogel orientirati.
Končno smo prispeli do Magellanovega preliva. Izstopili smo. Pred menoj je ležal Punta Arenas. Več milj naokrog so bila tla polna premoga, desk, tramov, lesa, velikanskih kosov kovine, deloma že obdelane, deloma neobdelane. Na tirih so stale dolge vrste železniških vagonov.
Moj dragi prijatelj me je opozoril na vse to. Tedaj sem vprašal: »Kaj mi hočeš povedati z vsem tem?«
Odgovoril mi je: »Vse to, kar je sedaj samo v načrtu, bo nekega dne resničnost. Ti divjaki bodo nekoč tako učljivi, da bodo sami prišli prosit za pouk, verouk, civilizacijo in trgovanje. Kar drugod budi začudenje, bo tukaj premagalo vse začudenje.«
Za zdaj sem videl zadosti. Sedaj me povedite v Patagonijo, da bom videl, kaj delajo moji salezijanci.«
Vrnili smo se na vlak, vozili smo se dolgo, dokler se nismo ustavili pred precejšnjo naselbino. (Verjetno kraj na 47. vzporedniku, kjer je bil prej veliki vozel). Na postaji me ni nihče pričakoval. Stopil sem z vlaka in takoj našel svoje salezijance. V kraju je bilo veliko prebivalcev in šole, cerkve, več zavetišč za otroke in odrasle, rokodelce in poljedelce in vzgajališče za dekleta, ki so se ukvarjala z najrazličnejšimi domačimi deli. Naši misijonarji so vodili tako mlade kot odrasle.
Stopil sem mednje. Čeprav jih je bilo veliko, nisem poznal nikogar in med njimi ni bilo nobenega našega sina. Vsi so me začudeno gledali, kakor da bi bil neznan človek. Rekel sem jim: »Me ne poznate? Ne poznate don Boska?«
»Oh, don Bosko! Poznamo vas samo iz pripovedovanja in s podob. Osebno vas nismo nikdar videli.«
»In don Fagnano, don Costamagna, don Lasagna, don Milanesio, kje so ti?«
»Mi jih nismo poznali. To so tisti, ki so prišli sem pred davnimi časi. Bili so prvi salezijanci, ki so prišli v te kraje iz Evrope. Toda preteklo je že toliko let, odkar so umrli.«
Pri tem odgovoru sem se globoko zamislil: »Je to resnica ali so samo sanje?« Udarjal sem dlan ob dlan, se grabil za roke, tresel samega sebe. Slišal plosk svojih rok, čutil samega sebe in se prepričal, da ne spim.
To videnje je bilo stvar trenutka. Ko sem ugotovil velikanski napredek Katoliške cerkve, naše Družbe in civilizacije v tistih krajih, sem se zahvalil Božji previdnosti, da je blagovolila uporabiti mene kot orodje svoje slave in za zveličanje toliko duš.
Mladenič Colle mi je dal znamenje, da je čas, da se vrnem. Pozdravil sem svoje salezijance in odšli smo na železniško postajo, kjer je vlak čakal na odhod. Vstopili smo, lokomotiva je zažvižgala in smo se peljali proti severu.
Začuden sem spet opazil nekaj novega. Ozemlje Patagonije med Magellanovim prelivom, Kordiljerami in Atlantikom je manj široko, kot na splošno menijo zemljepisci.
Vlak je hitro drvel skozi civilizirane pokrajine sedanje Republike Argentine. Spotoma smo zavozili v brezkončen pragozd. Kar nenadoma se je lokomotiva ustavila in zag-

ledali smo prežalosten prizor. Na jasi sredi pragozda je stala skupina divjakov. Njihovi obrazi so bili spačeni, ostudni in njihova telesa odeta, tako se je zdelo, v živalske kože. Stali so okoli nekega debelega človeka, ki je sedel zvezan na kamnu. Bil je zelo debel, ker so ga pitali. Reveža so ujeli in zdelo se je, da pripada drugemu ljudstvu, ker so bile poteze njegovega obraza dosti manj divje. Množica divjakov ga je spraševala in on jim je pripovedoval dogodivščine, ki jih je doživel na svojih dolgih potovanjih. Nenadoma se je dvignil eden izmed divjakov, vstopil naprej in se z ostrim sablji podobnim železnim predmetom vrgel na jetnika in mu z enim mahom odsekal glavo. Popotniki so ostali pri oknih vagonov in nemi gledali to strahoto. Tudi Colle je gledal in molčal. Žrtev je zagnala strašen krik v trenutku, ko jo je zadel udarec. Tedaj so se tisti ljudožerci vrgli na truplo, ki je ležalo v mlaki krvi, ga razkosali in še trepetajoče meso položili na za to priložnost prižgane ognje, ga malo opekli in skoraj napol surovo žrli. Ob kriku tega nesrečneža se je lokomotiva spet pognala in kmalu dosegla vrtoglavo hitrost.

Dolge ure smo se vozili ob bregu dolge reke, sedaj po desnem, sedaj po levem bregu. Jaz nisem bil več pozoren na mostove, po katerih smo se vozili z ene na drugo stran reke, temveč sem gledal skupine divjakov. Ob vsaki taki skupini je mladenič Colle ponavljal: »To je žetev salezijancev! To je žetev za salezijance!«

Zavozili smo v področje, polno divjih živali in strupenih plazilcev čudnih in strašnih oblik. Na obronkih gor jih je kar mrgolelo, bila jih je polna obala jezer, bregovi rek, planjave, vzpetine in doline. Ene so bile podobne krilatim psom, ki so bili strašno zavaljeni (požrešnost, nečistost, ošabnost). Druge so bile strašne krastače, ki so požirale žabe. Nekateri kraji so bili polni popolnoma neznanih živali. Te tri vrste živali so se mešale med seboj in renčale, kakor da bi se hotele gristi. Videli smo tudi tigre, hijene, leve, vendar drugačne od tistih, ki jih vidimo v Afriki in Aziji. Moj spremljevalec mi je tudi tukaj zagotavljal: »Salezijanci jih bodo ukrotili.«

Vlak se je bližal izhodiščnemu kraju našega potovanja. Mladenič Colle je tedaj odprl prelep zemljevid in vprašal: »Hočete videti potovanje, ki ste ga opravili? Dežele, skozi katere ste se vozili?«

»Rade volje,« sem odgovoril.

Tedaj je natančno razložil zemljevid, na katerem je bila predstavljena vsa Južna Amerika. Še več, bilo je predstavljeno vse, kar je bilo, kar je in bo v tistih deželah, in to tako jasno, da si z enim pogledom mogel vse videti. Jaz sen takoj vse razumel, toda zaradi okoliščin je tista jasnost trajala v moji glavi samo nekaj časa, potem pa se mi je vse zmedlo.

Medtem ko sem gledal tisti zemljevid in pričakoval, da mi bo mladenič dal še dodatna pojasnila, in ker sem bil zelo vznemirjen zaradi vsega, kar sem videl, se mi je zdelo, da Quirino[20] zvoni jutranjo avemarijo*. Toda ko sem se zbudil, sem ugotovil, da je bilo to zvonjenje zvonov župnijske cerkve v San Benignu. Sanje so trajale vso noč.*

Don Bosko je svoje poročilo končal z besedami: »Z ljubeznivostjo sv. Frančiška Saleškega bodo salezijanci pritegnili k Jezusu Kristusu ljudstva Južne

[20] Sveti sobrat pomočnik, matematik, poliglot, zvonar.

Amerike. Zelo težko bo moralno ozavestiti divjake. Toda njihovi sinovi bodo poslušali besede misijonarjev in ustanovili bodo te naselbine, civilizacija bo stopila na mesto barbarstva in tako bo veliko divjakov našlo pot v ovčjak Jezusa Kristusa.«

Kot potrdilo izrednega prizadevanja je komaj po nekaj dnevih škof v San Joseju msgr. Menardo Augusto Thiel iz misijonske družbe pisal iz Kostarike don Bosku pismo in ga prosil za nekaj salezijanskih misijonarjev. To mesto pa je prav pod 10. vzporednikom, o katerem govorijo sanje. Svetnik sam, ki je pisal grofu Conteju 11. februarja 1884, pravi: »Potovanje, ki sem ga opravil z našim dragim Luigijem, se vsak dan bolj uresničuje. V tem trenutku se zdi, da je postala osrednja točka dogajanja. Veliko se govori, piše, razpravlja o uresničevanju naših načrtov.«

Še vedno ves v razmišljanju o sanjah v Patagoniji je don Lemoyne povzel iz don Boskovih ust naslednje besede: »Ko bomo odkrili neizmerna bogastva, ki delajo Patagonijo tako zanimivo, bo ta zemlja doživela izreden gospodarski vzpon. V globinah teh gora so predragocena nahajališča svinca, zlata in še veliko dragocenejših rudnin.

Da bomo razumeli pomen teh sanj, bomo opozorili na nekaj najpomembnejših dejstev. Don Bosko nam daje celo vrsto podatkov, ki jih ni mogel zvedeti niti od popotnikov niti od zemljepiscev, ker do tedaj še nihče ni opravil tovrstnih raziskav, ne iz turističnih ne iz znanstvenih razlogov. K temu je treba dodati še preroške napovedi, ki se bolj ali manj tičejo bližnje prihodnosti. Glede teh zadnjih se bomo omejili na štiri posamičnosti posebne vrste. Pri tem se bomo oprli na dragocene podatke, ki nam jih daje na voljo don De Agostini, salezijanec, raziskovalec južnih področij Južne Amerike.[21]

Najprej don Boskov opis Kordiljer. Vsi so bili prepričani, da so Kordiljere ločni zid, se pravi gorska veriga, ki se razteza od severa proti jugu v 30 stopinjah zemljepisne širine, kot enovit hrbet v celotni dolžini. Toda raziskovanje zadnjih desetletij je pokazalo, da so v Kordiljerah, kakor pravi don Bosko, globoki in dolgi ugrezi in grbine, doline in jezera, porazdeljeni v skupine vozlov in verig, ki tečejo v nasprotnih smereh in predstavljajo različne geološke in geografske značilnosti. Znašli smo se pred popolnoma spremenjeno obliko prvotne predstave o gorski verigi, ki naj bi sestavljala enovito zemljepisno enoto. V don Boskovem opisu, ki kaže pogled iz višine na Kordiljere in podaja natančen opis njihove geografske sestave, je mogoče ugotoviti natančno sovpadanje. Niti najboljši poznavalec zemljepisnih študij tistega časa ne bi mogel podati tako natančnega in podrobnega opisa, kot je to storil don Bosko. Jasno in natančno poznanje tistih krajev je brez dvoma odvisno od sposobnosti, ki zdaleč presegajo človeške.

[21] Ko bo don De Agostini končal zadnjo vrsto svojih raziskav, bo vse objavil v posebni knjigi in bo vse strogo primerjal s podatki iz svetnikovih sanj.

Da takrat niso vedeli za toliko neizmernih gora in dolin, zadostuje, če pogledamo na zemljevide tistega časa in se prepričamo o tem. V Patagonskih prelivih, da navedemo en primer, so opravili veliko raziskav, začenši s slavnimi potovanji angleških ladij *Adventure* in *Reagle* v letih 1826–1836 pod vodstvom Parker Kinga in Vitz Roya, vse do čilskih raziskovalcev Simpsona, Valverda, Rogera, Serrana od 1874 do 1889. Opisali so pot velikih tovornih ladij, ki so iz Potto Montta plule skozi gosti labirint otokov in prelivov, toda vse do zahoda Patagonskih Kordiljer je ostalo popolnoma neznano. To potrjuje presenetljiv dogodek. Za Bakerjevo področje, največji in najznačilnejši patagonski fjord, ki v dolžini več kot 400 km med 46. in 50. stopinjo južne širine trga doline, gorske grebene in morske zareze v Patagonske Kordiljere, je znanstveni svet zvedel šele po raziskovanjih zemljepisca Giovannija Steffana leta 1898, ko so skušali znanstveno ugotoviti mejo med Argentino in Čilom v Andskem gorovju.

Naj omenimo, kako je don Bosko opisal čudovite železniške proge skozi področja, kjer je tedaj vladala puščava in samota. Danes so železniške povezave v Srednji in Južni Ameriki dosegle zavidljiv napredek in na več mestih vodijo čez Kordiljere. Nekatere proge so zgradili ob bokih pogorja in ne bo dolgo, ko bodo povezovale, kakor je videl don Bosko v sanjah, Severno Ameriko z Megallonovim prelivom po ozemlju Patagonije.

Nato don Bosko trdi, da so v osrčju teh gora skriti neizmerni zakladi premoga, petroleja, svinca in dragocenih kovin, ki jih je tja položila nevidna roka Stvarnika v korist ljudi. Kdo ne ve, kako leto za letom odkrivajo nove rudnike bodisi v Kordiljerah bodisi na atlantski obali? Zlasti je bilo slavno odkritje petroleja v Comodoru Rivadavia v Chubutu 13. decembra 1907, ko je Generalna direkcija rudnikov iskala pitno vodo. Danes je na področju Comodora Rivadavia več kot dvesto petrolejskih vrtin. Druge vire petroleja so v naslednjih letih odkrili v andskem podgorju v Salti in Jujuyu ob reki Neuquen, da omenimo samo Argentino. Raziskave in vrtanja opravljajo od enega konca Patagonije do drugega in povsod naletijo na velike zaloge te koristne tekočine. Bogata petrolejska področja so odkrili tudi v Boliviji, Braziliji, Kolumbiji in Venezueli. Velike zaloge premoga so našli pod Kordiljerami v Epuyen v Chubutu in v Punta – Arenas. Svinec pomeni danes v Argentini glavni proizvod, saj ga pridelajo deset tisoč ton na leto.

Končno don Bosko takole opisuje področje Ognjene zemlje: »Nekateri teh otokov so bili naseljeni s precej številnimi domačini. Drugi so bili goli, skalnati, brez prebivalcev. Spet drugi so bili pokriti z ledom in snegom. Na zahodu je veliko otokov, kjer živijo divjaki.« Kdor je bral pravkar izdano knjigo don De Agostinija,[22] se čudi, koliko resnice je v teh don Boskovih opisih. Značilnosti področja

[22] ALBERTO M. DE AGOSTINI, *I miei viaggi nella Terra del Fuoco* [Moja potovanja po Ognjeni zemlji]. S.E.I.

Ognjene zemlje so tri: predeli ravnine in stepe, kjer živijo plemena Ona, potem gorsko in otočno področje z večnim ledom in snegom in potem skupine otokov proti zahodu z golo, nerodovitno površino, kjer živijo Indijanci plemen Alacaluf in Vagan. Tudi tukaj moramo povedati, da taka natančnost ni bila mogoča z zgolj človeškimi sredstvi in jih ne bi mogel nihče opisati, razen če bi vse to videl s svojimi očmi; poleg tega v krajih, kamor je dostop skoraj nemogoč.

Menimo, da to kratko razmišljanje zadostuje, da nam prikaže pomen teh sanj. Nadaljnji razvoj salezijanskih misijonov in drugih civilnih ustanov bo pokazal upravičenost in resničnost njihove vsebine.

14. POGLAVJE

V NEKATERIH ITALIJANSKIH ZAVODIH. ZADEVE ZAVODA V FAENZI. PREDLOG ZA BOSTON

Dne 28. decembra 1883 so na seji vrhovnega sveta pod don Boskovim predsedstvom predlagali, da bi v *Salezijanskem vestniku* objavili pregled prošenj iz nekaterih delov sveta za odprtje novih postojank. Samo od januarja se jih je nabralo več kot sto petdeset. Pregleda niso objavili. Toda don Bosko je v letnem poročilu 1884 s tem, da je imel pred očmi tudi prošnje iz prejšnjih let, pisal o dvesto predlogih za odprtje novih zavodov ne le v Italiji, Franciji in drugih krajih Evrope, temveč tudi v Indiji, na Kitajskem, Japonskem in celo v daljni Oceaniji. Ker smo že govorili o tujini, bomo povedali nekaj o Italiji, česar prej ni bilo mogoče vključiti v pripoved.

V Italiji v letu 1883 ni bila odprta nobena nova ustanova. Bilo pa je v teku veliko obnov: preureditev papirnice v Mathiju zaradi eksplozije parnega kotla,[1] gradnja novega poslopja v istem kraju, izpopolnitev tiskarne in obširna dela na desni strani cerkve Marije Pomočnice v Oratoriju, začetna dela za zavetišče sv. Janeza Evangelista v Turinu, razširitev sirotišnice v Firencah in salezijanskih šol v La Spezii, nadaljevanje gradnje cerkve Srca Jezusovega v Rimu in začetek tamkajšnje sirotišnice. Vse to je bil dokaz izredne življenjskosti. Toda ker je nad vsem tem stal don Bosko, si lahko predstavljamo, koliko skrbi ga je bremenilo samo zaradi vsega tega, zlasti še, ker je moral sam skrbeti za potrebna sredstva.

V Italiji je bilo dvaindvajset postojank, šestnajst rednih, se pravi z določenim številom sobratov, in šest podružnic s samo od dva do pet članov.

SICILIJA

V mesecu oktobru je don Cagliero obiskal salezijance in sestre sicilijanskih

[1] Prim. MB XV, str. 647 [BiS XV, str. 422].

hiš in pridigal salezijancem v Randazzu ter sestram v Bronteju in Máscaliju. Razpravljali so tudi o dveh novih sestrskih ustanovah v Trecastagnih v škofiji Catania in v Cesaròju v škofiji Patti.

Glede salezijancev je don Cagliero pisal don Rui:[2] »*Vae soli* [gorje samemu], pravi Sveti Duh in jaz pravim isto za zavod v Randazzu, ki nujno potrebuje tovariša v tej vulkanski deželi. Sem je treba obrniti pozornost in ne drugam, da bodo sobratje dobili svojega inšpektorja, na katerega se bodo mogli obračati.« Tudi don Bosko je tako mislil. Na seji vrhovnega sveta 28. decembra, kjer so obravnavali prošnjo iz Agíre,[3] je don Bosko menil, da bi bilo bolje privoliti v prošnjo nadškofa iz Catanie, ki si je tako zelo želel salezijansko postojanko. »Četudi nam manjka osebje in čeprav se moramo omejiti na majhno stanovanje, je treba iti tja. V tem mestu bi morali imeti vsaj eno sobo, kjer bi se lahko ustavili salezijanci, ki gredo v druge hiše na Siciliji. Tukaj bi lahko nastanili tudi kakega našega dobavitelja, da ne bi bili vedno odvisni od prekupčevalcev.« Don Boskovo željo bodo velikopotezno uresničili 1885 s previdnostnim oratorijem sv. Filipa Nerija v Via Teatro Greco.

FIRENCE, ESTE, ORATORIJ

V Firencah dobri ravnatelj ni hotel prekiniti gradnje. S tem pa je don Bosku z nenehnimi prošnjami za pomoč naložil nov križ na ramena, kajti to, kar je prihajalo iz mesta, je bilo malo, zelo malo. Zdelo se je, da bi mnogi rade volje dali, če bi prišel don Bosko sam ali vsaj pisal. Ker pa tega ni mogel, je poslal dvajsetim družinam pismo, v katerem jih je prosil za pomoč. Samo dve družini sta hitro odgovorili in poslali sto lir. Zato je iz nabirk med svojim potovanjem po Franciji pošiljal svoje prispevke tudi hiši v Firencah. Dne 9. aprila je iz Valence poslal tri tisoč lir, 10. maja iz Pariza šest tisoč, 14. maja spet tri tisoč petsto in iz Dijona tri tisoč. Vsega skupaj 15 tisoč lir, kar je bila za tiste čase lepa vsota.

V zavodu Manfredini v Estah so s smrtjo viteza Pelàja izgubili velikodušnega dobrotnika. Pred njim sta umrla še dva druga velika in naklonjena prijatelja, ki ju naši bralci že poznajo: stolni dekan don Zanderigo in gospod Antonio Venturini. O prvem piše don Tamietti v svojih spominih: »27. januarja 1883 se je po kratki bolezni predstavil Bogu tudi zadnji naš najdražji, dejaven in ljubezniv dobrotnik vitez Benedetto Pelà. O, kako nas je vse to silno prizadelo. Že pet let smo ga vsak dan videli med nami, kako je po očetovsko skrbel za vse in ni mislil na drugo kot na don Boskov zavod. Naša srca so se tako dobro razumela, naše duše so bile tako povezane, naše želje tako sozvočne, da smo ga imeli za enega od salezijancev.« Danes pri glavnem vhodu v zavod spominska plošča nasproti

[2] Randazzo, 24. oktober 1883.

[3] Prim. MB XV, str. 299 [BiS XV, str. 197].

don Boskovemu kipu spominja na tesno povezavo, ki je trajala celo življenje, vse od njunega prvega srečanja.

V Oratoriju so 1883 izročili namenu stavbo tiskarne in druge potrebne prostore. Poleg prejšnjih šest strojev, ki niso več zmogli vseh naročil, so dodali še dva najnovejša modela. V Turinu ni bilo nobene bolje opremljene tiskarne. Poleg te razširitve so tam, kjer je sedaj gledališka dvorana, postavili kovaško in mehanično delavnico.[4] Človek se čudi, kako je tisto prvo krilo bilo prelep okras proti zahodu in je vse obrnjeno proti dvorišču. Razlog za to je bil občinski načrt, da bi tam naredili cesto. Brez tega svetnik gotovo ne bi dopustil nepotrebnega okrasa.

FAENZA

Od italijanskih hiš je leta 1883 imela največ težav ustanova v Faenzi. Tam, kamor so jo odrinili, ne bi nikdar mogla uspevati. Treba je bilo poiskati nov kraj, kjer bi bilo mogoče računati s pametnim razvojem. V Borgu ni nobene možnosti. Poleg tega je bilo vse preveč oddaljeno od šole, oratorija in vsega drugega. Bilo je tudi še vedno preveč tekmovanja med Boržanci in Faenčani, ki niso pošiljali svojih otrok v oratorij in šolo zaradi podedovanih nasprotovanj med družinami kakor tudi iz strahu pred pretepi med otroki. Zato se je bilo treba obrniti v mesto, tudi zaradi prihoda protestantov, ki so skrivaj odprli svojo cerkev. Vsi ti razlogi so pripeljali do odločitve, da se salezijanci naselijo znotraj mestnega obzidja. Toda preden so to mogli doseči, so morali prehoditi krvav križev pot.

Medtem ko so drug za drugim propadali različni poskusi za nakup kake stavbe, so faenški antiklerikalci javno in podtalno skušali spraviti salezijance tudi iz njihovega predmestnega bivališča. Februarja je kraljevi podprefekt uradno naročil faenškemu županu, naj poizve, ali salezijanci v svojem zavodu zares poučujejo risanje in ljudskošolske predmete. Če je to res, naj poizve, koliko je teh učencev in koliko so stari, ali imajo učitelji potrebna spričevala, kakor to terja zakon, katere dni in ob katerem času se poučuje, ali je o vsem obveščena šolska oblast in ali je vse v skladu z zakonom. V tistih nesrečnih letih in tudi pozneje so taka vprašanja napovedovala mučne postopke pod krinko zakonitosti. V srednji in južni Italiji, kjer niso bili navajeni na tako nasilje, so se katoličani pred takimi pretnjami ustrašili. Toda salezijanci, ki so se v Piemontu že navadili na take boje, se niso dali preveč strašiti. Don Rinaldi je takoj hladnokrvno odgovoril županu, da v salezijanskem zavodu ni takih šol, kjer bi morali poučevati učitelji s strokovnim izpitom, čeprav imajo tisti, ki poučujejo, vse predpisane kvalifikacije.[5] Zato ni razloga, da bi glede tega še naprej poizvedovali.

[4] Prim. GIRAUDI, *L'Oratorio di Don Bosco* [Don Boskov Oratorij], razpredelnice IX. A in B.

[5] Pismo dne 18. februarja 1883.

Ko je spodletel ta udarec, so stopili v boj tako imenovani demokratski časopisi. *La Montagna*, faenški časopis, ki so ga tiskali v Imoli, je pokazal na eno izmed »običajnih klerikalnih kotišč«, kjer se v tristo dečkih, ki so jih tja zvabili na različne načine, pripravlja tristo sovražnikov Italije. Proti koncu junija je po kavarnah in delavnicah krožila pola za nabiranje podpisov proti salezijancem. Prav tedaj je Il *Secolo* iz Milana, ki so ga v Faenzi navdušeno prebirali, prinašal iz Pariza poročila o zmagoslavnem don Boskovem pohodu po Franciji.[6] Slavospevi, ki jih je časopis takega kova prinašal o don Bosku, so bili nalašč primerni za Faenčane. Toda mnogi niso vedeli ali niso hoteli vedeti, da so bili salezijanci, ki so bili tarča napadov, don Boskovi sinovi.

Potem so se pojavili napadi tudi s podeželja. *Il Ravennate* je v treh zaporednih izdajah pozival na boj proti našim šolam. V prvem članku je neki liberalni dopisnik, ki mu nabiranje podpisov ni nič kaj ugajalo, zahteval svobodo za vse. Toda na uredništvu so dodali odstavke, s katerimi so zadušili pošteno vsebino in zahtevali odločnost, in če bi bilo treba, tudi nasilje proti fratrom ter učiteljicam in redovnicam, četudi bi imele potrebne izpite, češ da je to nujna potreba, kajti mladini je treba dati vzgojo, ki je v skladu z novimi časi. Zato je treba za vsako ceno uvesti laični pouk. V drugem članku so bralcem predstavili besedilo, ki so ga dajali podpisovat z namenom, da bi ga poslali na ministrstvo in prisilili vlado, da bi izgnala salezijance iz Faenze, ki da so prišli tja z namenom, »da bi delali klerikalno propagando s pretvezo poučevanja glasbe, obrti in šolskih predmetov med otroki preprostega ljudstva«. Nato so prišli k pretnjam: »Govorimo v imenu ljudstva, v upanju, da se oblast ne bo zadovoljila z mislijo, da gre za posamične glasove. Če se bo kaj tega zgodilo, bomo v mejah zakona poskrbeli za vse potrebno. Štejemo za našo državljansko dolžnost, da že vnaprej obvestimo državne oblasti, da bo ogorčenost, ki se že kaže med ljudstvom zaradi vzgoje, ki jo sovražniki domovine dajejo našim otrokom, prešla v nerede, odgovornost za to bo padla na povzročitelja neredov, ki želijo edinole čast in mir v deželi.«

Tretji članek je hotel zavrniti liberalne trditve prvega članka in je med drugim pisal: »Faenška demokracija se ne bori proti salezijanskim fratrom zaradi pouka, ki ga dajejo našim otrokom, temveč proti načelom, ki jim jih vcepljajo. Pouk je verjetno v skladu s spričevali in taksami, je pa tudi zastava, s katero skrivajo svoje pretihotapljeno blago. Pretihotapljeno blago pa je duhovniška in papeška vzgoja, s katero v teh mladih srcih zatirajo vsako velikodušno in domovinsko vzgojo, jih napolnjujejo s klerikalnimi nauki in navajajo, da štejejo to domovino, sad toliko žrtev in odpovedi, za tatvino, in jih pripravljajo, da bodo odrasli ljudje vojaki za obrambo časne oblasti papežev […]. Mogoče je,

[6] Glej zgoraj, str. 181.

da se najdejo zunaj Italije duhovniki in fratri, ki so dobri domoljubi, kar pa je popolnoma nemogoče v Italiji in redke izjeme ne morejo dokazati nasprotnega. Kajti v Italiji obstaja vprašanje papeške svetne oblasti, ki je zanje vedno odprta, in duhovniki in fratri, ki so popolnoma pokorni papežu, morajo biti nujno sovražniki edinosti domovine in s tem tudi domovine same.«[7]

Zares ne bi bilo mogoče bolj grobo izraziti neozdravljivega nasprotja, ki so ga vzbudili sektaši in ga kar naprej podpihovali v Italiji med cerkveno in državno oblastjo. Iz tega besedila pa je mogoče jasno razpoznati tri dejstva: da je bil don Boskov program odločno katoliški v popolnem pomenu besede, da se mu je bilo zato treba z vsemi silami upreti v smislu gospodujočega sektaštva in da mu je kljub divjemu besu nasprotnikov uspelo po vsej deželi razširiti mrežo mladinskih ustanov, ki so bile rešilna ladja brez števila ljudi, in mu bo zgodovina morala priznati zaslugo, da je na čudežen način pripomogel k boljši prihodnosti.

Drug časopis iz Ravenne, *Sole dell'avvenire* [Sonce prihodnosti], se je zaklinjal, da bo treba uporabiti najstrožja sredstva in salezijance pregnati, če se ne bodo sami umaknili.[8]

V mestu so duhovi razdeljeni. Dobri, razoroženi, vendar pa še ne uničeni od bojev svojega časa, so vzdihovali, vendar si niso upali ali niso znali nastopati. Oblast je ravnatelja klicala od časa do časa k sebi, ga zasliševala, zahtevala od njega pojasnila in mu dajala modre nasvete. Nekega dne ga je poveljnik karabinjerjev opozoril, da je v smrtni nevarnosti, in mu je zato svetoval, naj nosi revolver. Toda on se ni prav nič ustrašil in je še naprej iskal prostor za zavod, čeprav je bilo vse zaman.

Da bi nahujskali ljudsko sodrgo, so po mestu razobesili plakate, ki so obtoževali salezijance, da podžigajo nasprotja med Boržanci in Faenčani: Če hočemo doseči mir, jih je treba za vsako ceno odstraniti. To gonjo so podpisali razgrajači, ki so jih v mestu dobro poznali in se jih tudi deloma bali. Zbranih podpisov, o katerih so govorili, naj bi bilo okoli dva tisoč. Tako oblikovane obtožbe so najprej poslali v Ravenno in potem na ministrstvo.

Ta pogajanja pa don Rinaldija niso pobila, temveč so ga še bolj spodbudila k večji vztrajnosti, ker je želel ustreči dobrim. Proti koncu avgusta je šel v Turin na duhovne vaje in občni zbor. V San Benignu se je sešel z don Boskom in se z njim pogovarjal dve uri. Ko je slišal o vsej vojni, je svetnik rekel: »Zares so bolj varni in mirni naši sobratje v Pampi. Nikakor pa ne smemo odstopiti, dokler ne bomo izkusili kakega udarca, ki ga presveta Devica Marija gotovo ne bi dopustila.«

»Prav,« je dejal ravnatelj, »kaj mi potem don Bosko svetuje? Kaj želi, da naj storim?«

---

[7] Dne 27. in 28. junija in 3. julija 1883.

[8] Izdaja 31. julija 1813.

»Kar se tiče Odbora, je treba škofu in don Taroniju sporočiti, da naj si še naprej prizadevata. Treba je takoj in za kakršno koli ceno odpreti notranji zavod.«

Don Rinaldi ga je zunaj spovedi prosil, naj ga reši tega bremena ali mu vsaj da kako zagotovilo. »Nadaljuj,« mu je dejal. »Bog bo naredil tudi silen čudež, da te bo podprl v tvoji pokorščini.« Po spovedi pa mu je dejal: »Le naprej, naprej, naprej. Bog te bo blagoslovil.« Ta zagotovila so ga opogumila, da se je sklenil upirati do zadnjega diha.[9]

Dejstva so dala don Bosku prav, in to veliko prej, kot bi kdo mogel pričakovati. Dne 9. septembra so v gledališču v Faenzi pripravili veliko zborovanje v korist splošne volilne pravice in vse je bilo pripravljeno za glasno demonstracijo proti salezijancem. Toda neki govornik je v zanosu prostaško žalil kralja in ga imenoval avstrijskega polkovnika in predstavnik javne varnosti je v hipu razpustil zborovanje. Od tega dneva je javna oblast s tem, da je branila sebe nevede in nehote branila tudi salezijance. Tako so se uresničile don Boskove besede: nasprotniki so nas poskusili uničiti, toda mati Božja Marija je vsem izbila dno in salezijanci so dobili končno toliko miru, da so mogli v mestu poiskati potreben prostor za svoj zavod. Glede sredstev za nakup je don Bosko povedal: »Zaupali bomo v Božjo previdnost, da nam jih pošlje, če nam jih ne bo poslala, jih bomo od nje izsilili.« Kanoniku Cavini je pisal:[10] »Z veliko žalostjo sem sprejel v vednost stvari, ki ovirajo delo v korist uboge in ogrožene mladine. Ali naj prepustim bojišče sovražniku? Nikdar. V velikih nevarnostih je treba podvojiti napore in žrtve. Mi bomo rade volje prispevali naš delež, treba je pa tudi, da vaša uglednost s svojimi prijatelji stori, kar je mogoče, da bomo odprli zavetišče za ubogo mladino. Premislite in storite.« Premislili so, storili in sredstev ni manjkalo.

BOSTON

Razjasniti moramo še točko iz sanj. Don Bosko je vprašal Luigija Colla, kdaj naj gredo salezijanci v Boston, kjer jih pričakujejo. Tamkajšnji župnik msgr. Bouland je želel odpreti v mestu ustanovo z naslovom Notre Dame des Victoires kot bratovščino, ki bi se posvečala spreobračanju protestantov k češčenju matere Božje Marije, za čast Katoliške cerkve in za pomoč papežu. Člani bi se obvezali za denarne prispevke, druge pa bi zbirali s pomočjo svojih desetarjev. Sedež združenja naj bi bila hiša misijonarjev, ki pa ne bi smeli biti redovniki: želeli so svetne duhovnike, ki bi bili podjetni, studiozni, pobožni in ki bi živeli v skupnosti in se posvečali pridiganju in vzgoji mladine.[11]

[9] Pismo don Rinaldija don Taroniju, San Benigno, 1. september 1883.

[10] Turin, 17. september 1883. Prim. MB XV, str. 347–348 [BiS XV, str. 226–227].

[11] Pismo msgr. Boulanda nadškofu msgr. Williamsu v Bostonu, 23. november 1882. Del teh listin hranimo v našem arhivu.

Toda v praksi takih izbranih duhovnikov, ki bi živeli v skupnem življenju kot redovniki, a ne bi bili redovniki, ni bilo in ni bilo upanja, da bi jih dobili. Zato so mu pariški prijatelji priporočili, da bi se obrnili na don Boska. Znani opat Moigno je bil naprošen, da bi začel dogovore. Ta je poslal don Bosku sveženj listin, ki so mu jih poslali iz Amerike, in predvidel, da bi poslal v Turin neko ameriško damo francoskega porekla, ki je živela v Parizu. Bila je to gospa Lafitte, odločna zagovornica te ustanove. Listine so dolgo ležale na svetnikovi mizi, šele po drugem opatovem pismu je narekoval don Bonettiju odgovor, ki ga je don De Barruel prevedel v francoščino. Ohranjeni osnutek se glasi:

Težki in brezštevilni posli in moja odsotnost iz Turina so mi preprečili, da nisem takoj prebral pisma vaše velečastite uglednosti z dne 13. julija in se seznanil z vašim načrtom. Ta razlog naj bo v opravičilo za moj pozen odgovor.

Najprej se vam zahvaljujem za zaupanje, ki ga je vaša uglednost izkazala salezijancem glede ustanove v Bostonu. Vi ste zares naš sotrudnik in upam, da boste ohranili svojo dragoceno naklonjenost.

Obenem vam moram odgovoriti, da smo si v tem času nadeli toliko obveznosti za odprtje nadvse pomembnih ustanov v Evropi in Južni Ameriki, da nam je nemogoče, da bi takoj prevzeli delo, ki mi ga predlagate za Boston. Poleg tega nam je sveti oče Leon XIII. zaupal v Patagoniji in na Ognjeni zemlji en vikariat in dve apostolski prefekturi in ta papeževa odločitev obvezuje salezijansko družbo, da osredini vse razpoložljive sile na to apostolsko področje.

Če bi mi vaša uglednost dala na voljo dve ali tri leta, se ne bi branil udeležbe pri tem načrtu. Moral pa bi natančneje vedeti, v kakšnih razmerah bi se salezijanci znašli v Bostonu. Bi bili v svoji hiši? Bi imeli zagotovljena potrebna sredstva za življenje? V kakem krogu apostolata bi morali razviti svojo dejavnost, oziroma bolj natančno, med odraslimi ali med zapuščeno mladino?

Če je ameriška dama, o kateri mi govorite v pismu, še v Parizu, bi jo rade volje sprejel v Turinu. Mogoče bi iz pogovora v nekaj besedah poznal naravo ustanove, ki mi jo ponujate, in bi vam mogel dati določnejši odgovor. Če bi dama imela namen priti v Turin, kakor mi vaša uglednost omenja, bi želel vedeti za dan prihoda, da bi bil zagotovo doma.

Gospa Lafitte, ki se je že v cerkvi S. Agostina v Parizu skušala približati don Bosku, je prišla v avgustu v Valdocco in prinesla s seboj pismo opata Moignoja.[12] Osrednje vprašanje je bilo, ali bi bilo mogoče bostonsko združenje nadomestiti s salezijanskimi sotrudniki. Če bi bilo to mogoče, bi don Bosko poslal tja nekaj svojih duhovnikov. O stvari so dolgo razpravljali, vendar niso ničesar dokončno sklenili. »Vsaka stvar ob svojem času,« je don Bosko odgovoril kot ljubezniv vodič. Njegove besede so jasno nakazovale, da ta čas še ni prišel.

[12] Dodatek, št. 93.

15. POGLAVJE

DON BOSKOVE MISLI IN PISMA

Biografske spomine tega zvezka bomo kronali z izborom svetnikovih misli v teku tretjega vrhovnega zbora in na nekaterih sejah vrhovnega kapitlja (danes: sveta) in z venčkom pisem, ki jih nismo mogli vključiti v našo pripoved.

Tretji vrhovni kapitelj je don Bosko napovedal s predlogi tem, ki jih je razposlal 20. junija z namenom, da bi ravnatelji in posamezni člani zbora imeli priložnost, da dajo svoje pripombe in predloge, ki naj bi jih pravočasno sporočili regulatorju don Bonettiju. Snov je bila razdeljena na osem poglavij. 1. Pravilnik za duhovne vaje. 2. Pravilnik za novince in študij v letu noviciata. 3. Pravilnik za župnije, ki jih vodijo ali naj bi jih vodili salezijanci. 4. Izobrazba sobratov pomočnikov. 5. Smernice za delovno osebje v salezijanskih hišah in sredstva za gojenje poklica med rokodelci. 6. Navodila za odpust članov Družbe. 7. Ustanovitev in razvoj prazničnih oratorijev v salezijanskih hišah. 8. Pregled in spremembe Pravilnika za salezijanske hiše.

Vrhovni kapitelj je potekal v zavodu Valsalice od večera 1. do večera 7. septembra. Udeležilo se ga je petintrideset članov, vštevši don Boska. Edini dokument so zapisniki, ki jih je sestavil don Marenco. Žal pa so zelo pomanjkljivi in deloma okrnjeni, ker se začnejo šele s 3. septembrom.[1] Iz vsega bomo povzeli don Boskove misli o posameznih vprašanjih.

V še obstoječi listini govori don Bosko o *Vestniku* in sotrudnikih, o monografijah, o duhovnih vajah, o noviciatu in moralnosti. Na popoldanskem zasedanju 4. septembra je kapitularjem govoril o načelih, ki naj vodijo njihove odločitve. »Eno izmed ciljev, ki ga moramo imeti pred očmi, je dejstvo, da bo to, o čemer bomo odločali, veljalo za deset, dvajset in sto let in zato moramo ravnati tako, kakor pravi slikar: *Aeternitati pingo* [slikam za večnost].

O *Vestniku* don Bosko meni: »Ena stvar so salezijanski sotrudniki, ki so naši

[1] Nekaj začetnih listov je izginilo. Koliko jih je bilo, se ne ve, ker niso oštevilčeni.

dobrotniki, in drugo so naročniki *Vestnika*, ki ga prejemajo kot časopis. *Vestnik* ni drugo kot sredstvo, s katerim poročamo o naših ustanovah, združujemo dobre kristjane v enem duhu in z enim ciljem. Zato *Vestnik* ni samo časopis, ki poroča o resnici in daje novice. Danes dobrodelne osebe iz političnih razlogov skoraj ne znajo več uporabljati svojega imetja za dobrodelne namene. Zato jim želimo z *Vestnikom* predstaviti naše ustanove, da bodo, če je taka Božja volja, podpirale salezijanske ustanove. Vendar ga moramo širiti kot javno glasilo.« Poleg tega je učil, kako naj branimo to naše glasilo pred obtožbami napuha in nečimrnosti: »*Vestnik* je pisan za nas in za sotrudnike, ki želijo temeljito poznati naše ustanove.«

Sotrudnikom je priporočil dvoje: da bi imeli dve letni konferenci, pri katerih bi naredili nabirko in bi nabrano poslali naprej, in da bi dobro razširili namen sotrudnikov, ki je v pomoči verskemu pouku, širjenju dobrega tiska in pošiljanju dobrih dečkov v katoliške zavode. »Nam ne gre za to, da prejmemo sto lir več ali manj, temveč za Božjo slavo.« Zato bo *Vestnik*, če nam država ne bo postavila ovir, postal sila ne zaradi samega sebe, temveč zaradi oseb, ki jih zbirajo okoli sebe. Če bodo sotrudniki dobro poznali svoj cilj, nam ne bodo samo pomagali, temveč tudi obilo sodelovali pri delih, ki so značilna za salezijance.

Kako zelo so bile don Bosku pri srcu monografije posameznih zavodov, je hotel pokazati tudi na tem kapitlju, zato je spodbujal ravnatelje, da bi točno vodili kronike in dnevnike. Za naslednje leto je ukazal vsem, da naj prinesejo s seboj letopis svojega zavoda, in pokazal, kako se na tak način pripravlja bogata snov za zgodovinopisje.

Razpravljali so o pravilniku duhovnih vaj: nekateri so si želeli obširnega, drugi strnjenega. Don Bosko je na koncu povedal svoje mnenje: da si želi dober pravilnik. Ker že toliko žrtvujemo za duhovne vaje, je treba postaviti vodila, ki bodo omogočila, da bomo dosegli ves mogoči sad. Želel je, da bi pri vsakih duhovnih vajah imeli nekaj konferenc, namenjenih duhovnikom.

Misli, ki jih je don Bosko izrazil o noviciatu klerikov in pomočnikov, imajo samo še zgodovinski pomen. Da bi dobro razumeli duha pravil v tem, kar se tiče noviciata, je spomnil: »Sveti oče Pij IX. je večkrat ponovil, da je treba salezijance vzgajati tako, da bi naredili iz njih zgledne svetne duhovnike. Zato naj imamo take pobožne vaje, ki vodijo k temu cilju, obenem pa je dobro, da dobijo novinci naloge, s katerimi bi ugotovili njihove sposobnosti in nagnjenja. Treba pa je tako urediti, da ne bomo ovirali pobožnih vaj.« Opozoril je tudi, kako je Pij IX. svetoval, da bi namesto izraza noviciat poiskali kak drug izraz, ker ima svet predsodke proti tej besedi. Kar se tiče dopustitev, ki jih je Pij IX. odobril glede študija in kakega opravila novincev v letu preizkušnje, je povedal, da mu je Leon XIII. v posebni avdienci, v kateri je novemu papežu obrazložil dopustitve njegovega predhodnika, papež odgovoril, da ne namerava ničesar spreminjati,

če pa bi bilo treba kaj spremeniti, naj se to zgodi, kadar se bo pokazala potreba. Ko je don Albera predstavil težave, ki se pojavljajo, ko francoski aspiranti morajo opravljati noviciat v Italiji, najsi bo zaradi različnosti jezika in izobrazbe, najsi bo še posebno zaradi narodnostne antipatije, je don Bosko v soglasju z zborom odločil, da se bo odprl noviciat v bližini Marseilla, ne samo za salezijance, temveč tudi za hčere Marije Pomočnice.

Glede noviciata pomočnikov je don Bosko naročil, da naj kot osnovo postavijo življenje dobrega kristjana. Dejal je: »Novinec, ki izpolnjuje verske dolžnosti ter splošne predpise salezijanske družbe in pravilnik lastne hiše, ima vsega zadosti. Pomembno pa je, da dobimo človeka, ki se resno zavzame zanje, jih vodi in jim pomaga.«

Zadnja točka, o kateri je govoril in ki si jo moramo dobro zapomniti, je moralnost članov salezijanske družbe. Poudaril je, da naj nikogar ne sprejemamo k skupni mizi (gre za stalno navzočnost tujcev in ne za priložnostne primere) in da naj imamo zato posebno obednico, kjer naj bi bil kateri izmed salezijancev, da gostom dela družbo. Potem pa je nadaljeval približno takole: »Družba čuti potrebo, da se očisti. Prva stvar je ta, da zapremo hišo vsaki ženski. V hiši naj ne spi nobena ženska in nobene ne sprejemamo, da bi spala v naši hiši. Tudi pralnico skušajmo ločiti od hiše. To je treba resno premisliti. Kar je bilo določeno za oddelitev sester, naj se čim prej uresniči, ker je nadvse pomembno … Zaradi poročil, ki so prišla v Rim, so nekateri člani Kongregacije za škofe in redovnike predlagali apostolsko vizitacijo, ki bi jo tudi opravili, če sveti oče tega ne bi preprečil. Take vrste vizitacija bi vrgla grdo senco na naš ugled. Do tega je prišlo zaradi naslednjega dogodka. Svetemu sedežu so sporočili neko umazano zadevo, ki je bila preprosto neverjetna in na srečo ne resnična. Neki salezijanec, ki je obiskoval delavnice sester, naj bi se z eno izmed njih dogovoril, da bi zbežala. Vendar pa zaradi nepredvidenega vzroka namera ni uspela. To je kratek povzetek dogodka. Vse to so sporočili kardinalu Ferrieriju, ki je nato predlagal papežu zgoraj omenjeno vizitacijo.« Na don Cerrutijev predlog, da bi določili čas, v katerem naj bi izvedli ločitev od sester, je don Bosko odgovoril: »Dajem vam eno leto časa. Začenši z današnjim dnem. Po enem letu bomo uradno pregledali, ali je bilo izpolnjeno, kar smo naročili, oziroma pospešili celoten postopek.«

V pogovoru o strokovnih predpisih in o redovnih poklicih za pomočniške poklice je bilo rečeno, da naj se odstranijo nevarni tipi. »Treba je storiti tako, kakor sem videl, da so delali pri čiščenju zrnja. Nekega dne sem videl, kako so rešetali zrnje. Pri tem je bilo zaposlenih veliko ljudi.«

»Tudi jaz bi se rad naučil rešetati zrnje.«

»Prav, storite tako, kakor delamo mi.«

»Eden je držal vrečo, drugi rešeto in tretji je sipal zrnje. Ko so stresli rešeto, so padli ven kamenčki in grudice suhe zemlje. Že sem mislil, da je opravilo

končano. Toda zrnje so drugič vsuli v rešeto in sedaj je padala ven ljuljka. Menil sem, da je opravljeno. Pa ne. Pri tretjem rešetanju je odpadlo še marsikaj drugega. No, sedaj bo pa zadosti,« sem menil, »ker sicer izgubljamo čas.«

»Ne še, dobro poglejte. Ta pšenica še ni presejana, kajti če dobro pogledate, boste videli, da so zrnja pokvarjena. Ni zadosti, da samo rešetamo, treba je imeti potrpljenje in z lastnimi rokami prebrati zrnje, ki bi lahko uničilo prihodnjo žetev.«

»To je tisto, kar je treba storiti za obvarovanje moralnosti … Toda ne jemljite stvari preveč dobesedno; vsi si morajo prizadevati za očiščevanje, vsak po svojih močeh.«

Ko so potem posebej govorili o pravilnikih za duhovniški poklic, jim je zaupno povedal, da naj nikdar ne sprejemajo v cerkveni stan tistih, ki bi kdaj obiskovali javne hiše.

Pri zadnji seji je bil malo daljši in je podal več priporočil, ki smo jih povzeli po zapisnikih in jih samo malo oblikovno popravili.

1. Treba je prepoznati naš čas in se mu prilagoditi in zato spoštovati ljudi in oblast, kolikor je le mogoče, govoriti o vseh dobro, in če to ni mogoče, molčati. Če so kaki dobri vidiki, jih nakažimo zasebno. Kar pravimo o civilni oblasti, velja veliko bolj za cerkveno. Spoštujmo jo in skušajmo doseči, da jo bodo spoštovali tudi drugi. Vse žrtve bodo sčasoma s potrpežljivostjo poplačane.

2. Glede moralnosti smo do sedaj lahko hodili s ponosno dvignjeno glavo. Zadnje čase so nas sicer nekateri neprevidneži spravili v zadrego, vendar se naš ugled ponovno zboljšuje. Ravnatelji, ki so odgovorni pred javnostjo, naj storijo vse, kar morejo, da se bo moralnost ohranila. Sredstva so pravila in odloki, ki naj jih izpolnjujejo najprej ravnatelji in potem njihovi podrejeni. Zato je potrebno, da jih poznajo. V dveh mesečnih konferencah jih skušajmo seznaniti z njimi. Ni treba kakih učenih konferenc, zadosti je, da jih preberemo in dodamo kako kratko razlago. Ena osnovnih stvari, ki jo moramo zabičevati, je moralnost. Če uredimo tako, da po večerji gremo spat, bo veliko storjenega za moralnost, kajti to je čas zarot. Če moremo doseči popoln molk od večera do drugega jutra, je velika pridobitev. Isto velja za pisne stike z zunanjimi. Opozorimo sobrate, da z nemoralnostjo spravijo v slabo luč hišo in Družbo pred Bogom in pred svetom. Pred Bogom izgubimo dušo, pred svetom pa čast.

3. *Nemo repente fit summus, nemo repente fit malus* [Nihče ne doseže nenadoma viška in nihče ne postane nenadoma slab]. Pozorni moramo biti na začetke, da preprečimo prihodnje zlo. Tako nas uči izkušnja. Če je kdo spravil v težave ravnatelja in hišo, se je to začelo z opuščanjem premišljevanja in pobožnih vaj. Sledil je kak časopis, kako posebno prijateljstvo. Z eno besedo – nered!

4. Ravnatelji naj si dobro zapomnijo, da so odgovorni za svojo moralnost, za moralnost sobratov in gojencev. Ti so majhni in ne govorijo, toda ko s starši

govorijo in pretiravajo, če se zgodi, v veliko nečast Boga in naše Družbe. Nekatera dejanja ljubeznivosti so pravica predstojnika, ne pa drugih. Služijo samo za navajanje k dobremu.

5. Kar se tiče kazni, je treba *opportune* in *importune* zahtevati, da se izvaja preventivni sistem. Dogaja se, da nekateri klofutajo in za kazen zahtevajo, da kdo cel teden stoji pri mizi. Zapomnimo si, da učitelj lahko svari in kara, nikdar pa ne sme uporabiti telesnih kazni. Če kaj ni prav, naj sporoči ravnatelju, ki se bo ravnal po preventivnem sistemu. Pogosto se zgodi, in to potrjuje izkušnja, da so gojenci manj krivi, kot se to zdi na prvi pogled. So torej tudi taki, ki zlorabljajo kazni? Ravnatelj naj jih opozori, vendar nikdar v javnosti, nikdar v navzočnosti fantov. Če smo sami z njimi, lahko upoštevamo predstavnikovo voljo in preventivni sistem. Tako bomo imeli več koristi; a) pridobili si bomo zaupanje fantov; b) pomnožili bomo število poklicev; c) ko bodo zapustili zavod, bomo imeli prijatelje, sicer sovražnike; d) nikdar ne bodo postali slabši, dajali bodo dober zgled in nikdar slabega.

6. Predstojniki zavodov naj ne zahtevajo, da bi imeli popolne sobrate. Naj jim bodo očetje, jim pomagajo in vodijo k popolnosti. Na začetku je don Bosko lahko osebno obiskoval hiše in vodil. Sedaj naj se ravnatelj drži pravil in naj ne nastopa nikdar rezko, kot na primer: ali tako ali ven. Bodimo ljubeznivi, in če je kdo, ki ne sodi v hišo, pišite vrhovnemu predstojniku in se bo vse uredilo.

Tukaj je don Durando vprašal, kako naj se ravnamo pri upravnih volitvah. Don Bosko je odgovoril: »Vedno sem menil, da se jih vzdržimo, ker od tega nimamo nobene koristi. Tega načela smo se do sedaj držali. Redno naj ne bi hodili na volitve. Če menimo, da je to potrebno, storimo to popolnoma zasebno. V hiše, ki so na kak način odvisne od občine, ne hodimo nikdar.«

Sklenil pa je takole: »Ko se boste vrnili v svoje domove, pozdravite sobrate in dečke. Ponesite jim misel, da je čast Družbe v njihovih rokah, v njih samih. Božja pomoč ne bo izostala. V Turinu imate prijatelje in očeta. Molite zanj in on vas ne bo pozabil pri sveti maši.«

Pripravili in potrdili so odlok, s katerim ima vrhovni svet pravico dopolniti odločitve in dodati druge, ne čisto določene odredbe. Preden so odšli v cerkev, kjer bi zborovanje sklenili s *tedeum* in blagoslovom, so se vsi podpisali. Odloke so objavili skupaj z odloki četrtega vrhovnega kapitlja leta 1886.

Za poznanje don Boskovih misli se nam odpira nov vir v zapisnikih vrhovnega kapitlja. Zbrani so v velikem registru, v katerega je tajnik vsakič na kratko zapisal vsebino obravnavanih tem in skrbel zlasti za to, da je povzel, če že ne besed vsaj svetnikove misli. Ti zapisniki obsegajo obdobje od 14. decembra 1883 do časa smrti Božjega služabnika.

Tajnik vrhovnega kapitlja in obenem posebni don Boskov tajnik je bil don Lemoyne. Ko je jeseni 1883 zapustil Nizzo Monferrato, kjer ga je nadomestil

don Bussi, se je končno nastanil v Oratoriju, od koder se ni več oddaljil vse do konca svojega življenja. Kako zelo ga je don Bosko cenil in kako zelo mu je zaupal, je mogoče razbrati iz nekaterih besed, ki jih je don Bosko izrekel na začetku njegove nove službe.

»Koliko časa,« ga je vprašal, »nameravaš ostati pri don Bosku v Oratoriju?«

»Vse do konca sveta,« je odvrnil don Lemoyne.

»Prav, zaupam ti svojo ubogo osebo. Bodi dober do mene zlasti v tem, da me boš poslušal. Pred tabo ne bom imel skrivnosti svojega srca niti skrivnosti naše Družbe. Ko bo prišla zadnja ura, bom potreboval zaupnega prijatelja, ki mu bom lahko povedal svoje zadnje besede.«

Seje vrhovnega kapitlja so navadno potekale v don Boskovi sobi. V zapisnikih leta 1883 sta omenjeni samo dve seji in v obeh moremo brati svetnikove pripombe, od katerih so nekatere pravi zaklad.

Dne 14. decembra so govorili o možnosti, da bi naša cerkev v Sampierdareni postala župnija. Tu je don Bosko naštel nevšečnosti, ki so povezane z dejstvom, da je kak zavod za fante povezan z župnijo: 1) To kvari v hiši ravnotežje, ker prihaja veliko tujih ljudi. 2) Župnijske pobožnosti se ne ujemajo z navzočnostjo fantov. 3) Cerkveni stavbni urad lahko v določenih okoliščinah odredi, da gojenci odstopijo določen del cerkve, na primer za *telovo*. To je proti pravicam nas lastnikov. V Sampierdareni se je zgodilo, da so prostore, ki so bili določeni za osebje župnije, zasedli gojenci, katerih število je močno naraslo. V cerkvi bi gojenci zasedli prostor, ki je namenjen vernikom, kar bi zahtevalo, da postavimo novo kapelo. Toda osnovno vprašanje je v tem, da naj se fantje zaradi vzgoje, pouka, discipline, moralnosti ne udeležujejo pobožnosti v župnijski cerkvi. Zato naj nadškofu v Genovi odgovorijo, da je pred ustanovitvijo župnije treba imeti od zavoda neodvisno stanovanje za župnika, novo cerkev za gojence in novo poslopje za vedno večje število fantov.

Na seji 24. decembra je ravnatelj oratorija don Lazzero dejal, da zaradi prevelike zaposlenosti ni mogel sprejeti pomočnikov na poročanje. Don Bosko je odgovoril, da spretnost predstojnika ni v tem, da zna dobro opravljati posle sam, temveč da zna dobro zaposliti tudi druge. Tako je na primer izredno težka naloga dopisovanje. Če bi ga mogli osebno opraviti, bi bilo najbolje. Toda če ni mogoče, pač ni mogoče. Don Lazzero naj si izbere tajnika, ki bo potem prebiral in na ovojnice napisal vsebino. Nato naj ovojnice z vsebino porazdeli v različne urade. Veliko odgovorov lahko da prefekt zunanjih gojencev, kot v primeru, če gre za sprejem gojencev, popuste pri mesečnini in podobno. Vsak naj opravi svoj delež. Vsi naj bodo pripravljeni, da si pomagajo med seboj. Skušajmo razbremeniti težo dela tako, da smo v vsem zelo natančni. Don Lazzero naj se drži

nasveta, ki ga je Jetro dal Mojzesu.[2]

Na isti seji je don Bosko govoril o varčevanju pri gradnji cerkve sv. Janeza Evangelista in tamkajšnjega zavetišča ter pri gradnji poslopja za tiskarno v Oratoriju. Zdelo se mu je, da so gorilniki pri plinskih lučeh preveč razkošni, da je pisarna ravnatelja tiskarne s pohištvom iz orehovega lesa in z zavesami na oknih pravi bazar. »Kdo nam bo še dajal miloščino, če bodo videli to razkošje? Markiz Fassati in grof Giriodi sta, ko sta videla v Oratoriju razkošna vrata, vzkliknila: Jaz ne dam več ničesar. To so stvari za markize! Res je, da sta to rekla za šalo in sta ostala še naprej dobra prijatelja, toda zame je zadosti, da sta to sploh povedala, da se znam ravnati.« Po nekaterih drugih pripombah je spet nadaljeval: »Pred začetkom del je treba premisliti in moramo si biti edini, da ne bomo večali stroškov. Splošno prepričanje je, da zato, ker gradimo in potem spet podiramo, nekatere naše stavbe stanejo dvakrat toliko, kot bi stale kakega zasebnika. Zato: 1) Ker so zaradi zime prekinili zidarska dela v hiši sv. Janeza, naj kak izvedenec priskrbi lesnino, železje, okna in drugo, da takrat, ko se bo delalo, ne bomo izgubljali časa in porabili tri leta za tisto, kar drugi naredijo v enem letu. 2) Dela naj se izročijo podjetju in ne skoparimo, temveč postavimo dobre nadzornike. 3) Razen v nujnih primerih, ko je to za zadnja nadstropja, naj ne bi uporabljali železnih nosilcev, da tako preprečimo preveliko zvočnost prostorov. 4) Preden začnemo dela, je treba poskrbeti, da bodo izvedenci dobro proučili načrte in jih odobrili.« Don Bosko je sklenil s štirimi priporočili: »1) Zavedajmo se, da smo revni. 2) Preden se lotimo zidanja, dobro preudarimo načrte. 3) Preverjene načrte je treba pred izvedbo predložiti meni in vrhovnemu svetu, ker sicer jaz ne bom hotel o vsem nič vedeti. 4) Sprejmimo dobrohotno kritike, ki bi lahko zadele naše zidave.«

Pisem, o katerih smo govorili, je štiriindvajset, od teh jih je osem v francoščini.

1. PISMO POMOČNIKU GIUSEPPEJU ROSSIJU

Gospod Manati iz Turina je želel prejeti viteški križec. V ta namen je odpustil Oratoriju precejšen dolg za določene nakupe. Te račune in potrdila so predložili tajništvu Mavricijskega reda z namenom, da bi podprli prošnjo za odlikovanje. Glavni tajnik reda Correnti, ki je bil vedno pripravljen storiti don Bosku usluge, ni postavil nikakršnih ovir. Toda pozneje je prišlo do zapletov in so postopek prekinili. Sedaj je Manati pretil, da bo zahteval plačilo dolga. Pomočnik Rossi, ki je namesto don Boska izpeljal obilico poslov, je obvestil svetnika, ki se je mudil v Nici, in je prejel naslednji odgovor:

[2] Jetro, Mojzesov tast, je dal svojemu zetu nasvet, da naj ustanovi sodišča, na katerih bi razsojali manjše zadeve (2 Mz 18,19–23).

Dragi moj Giuseppe Rossi!
Da naše zadeve ne bodo prešle v roke drugih in da bo ostalo vse tajno, ti pišem osebno.
Reci gospodu Manatiju, da sem jaz vložil prošnjo in je bilo vse zaključeno. On je izdal potrdilo, da je dolg dokončno poravnan. Na ministrstvu oziroma pri Svetu Mavricijskega reda so hoteli poročilo o preteklosti prosilca in so kljub zagotovilom njegove ekscelence Correntija odgovorili sicer negativno, vendar so postopek prekinili, da se ne bi dotaknili nevšečnih stvari. Če bi gospod Manati zahteval plačilo že odpuščenega dolga, o čemer pa imajo v redu potrdilo, ne bi bilo njemu v prid in jaz bi moral povedati, kako je vse skupaj bilo. Sicer pa bom, ko se bom vrnil v Turin, jaz sam govoril s tem gospodom in upam, da toliko pisem in toliko zavzemanja v Rimu in Turinu zanj ne bo brez koristi.
Če bi pa na vsak način zahteval povračilo dolga, ki ga je že odpustil, sem pripravljen plačati do zadnjega centa, samo da ne bo prišlo do kakih nerodnosti. To bom storil, kakor hitro se bom vrnil, kar pa bo kmalu.
Skrbi za svoje zdravje in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
Nica, 17. februar 1883

2. DON ORESTEJU PARIANIJU

Ta velikodušni salezijanski sotrudnik mu je poslal dar za cerkev Srca Jezusovega, ko je bil don Bosko že mesec in pol v Franciji. Pismo ga je dobilo v Marseillu, od koder mu je poslal naslednji odgovor.

Predragi gospod Oreste Pariani!
Vaše pismo me je po dolgi poti dobilo v tem mestu in jaz vam rade volje odgovarjam. Medtem sem prejel velikodušni dar, ki sta ga vaša uglednost in vaša dobra teta namenila za nadaljevanje gradnje cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Bogu bodi hvala, da vama je navdihnil misel na tako lepo dejanje. V evangeliju je rečeno: Date et dabitur vobis, et dabitur centuplum in mundo et vitam aeternam possidebitis *[Dajte in se vam bo dalo; dalo se vam bo stotero na tem svetu in v plačilo boste prejeli večno življenje]. Toda vi ste že dali in sedaj je vrsta na Bogu, da vam da bogato povračilo.*
Vi ne delate tako kakor svet: da drugi delijo po smrti. To je past sovražnika človeškega rodu, ki ljudi odvrača, da bi storili kaj dobrega. In koliko se jih da prevarati.
Vsak dan se vas bom posebej spominjal [memento] *pri sveti maši. Moj namen je, da sta oba deležna molitev, ki jih salezijanci opravljajo za svoje dobrotnike. Bosta letos prišla na praznik Marije Pomočnice? Z velikim veseljem vaju pričakujem.*
Bog naj vaju blagoslovi in Marija naj vaju varuje, medtem ko se v hvaležnosti izrekam za najvdanejšega v J. K.
DUH. JANEZ BOSKO
Marseille, 22. marec 1883

3. BARONU RICCIJU

Baron Feliciano Ricci des Ferres je nameraval don Bosku v oporoki zapustiti dvajset tisoč lir za novo cerkev, ki naj bi jo zgradili ob zavetišču v Nici. Potem pa se je premislil in odločil, da bo za časa življenja v več obrokih podaril tisto, kar je nameraval zapustiti po smrti. Da bi se o tem pogovoril, je prosil don Boska, naj mu sporoči, kdaj bi ga mogel sprejeti. Don Bosko mu je odgovoril:

Predragi gospod baron!
Zahvaljujem se vam za prejeto pismo. Pričakujem vas z velikim veseljem, kadar koli boste mogli priti. Ni vam treba spraševati za dan in uro. Pridite in vas bom takoj sprejel.
O vsem drugem se bova pomenila ustno.
Gospod naj vas ohrani in blagoslovi in me imejte v J. K. za najvdanejšega prijatelja.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin. 1. junij 1883

Teden pozneje je baron na svoj godovni dan dal don Bosku polovico vsote. Ta mu je kot potrdilo izročil naslednji spis:

Podpisani poln hvaležnosti izjavljam, da sem od uglednega gospoda barona Feliciana Riccija des Ferres *prejel vsoto 10.000, z besedami deset tisoč lir. Ta vsota pomeni polovico daru, ki ga imenovani gospod baron izroča podpisanemu duhovniku Janezu Bosku kot pomoč njegovim ustanovam z željo, da bi denar uporabili predvsem za gradnjo nameravane nove cerkve pri Domu sv. Petra v Nici. Velikodušni darovalec, ki dobro ve, kako visoko vrednost imajo darovi za časa življenja, začenja vnaprej izplačevati svoj dar in obljublja, da bo drugih 10 tisoč daroval, če bo še pri življenju, ko se bo začela graditi imenovana cerkev. Podpisani se iskreno zahvaljuje uglednemu darovalcu ter moli in vabi svoje dečke k molitvi k večnemu Varčevalcu in se rade volje zavezuje, da bo daroval deset maš za duhovne in časne potrebe darovalca, za njegovo družino, ženo sinove in snahe.*
Na ta lepi dan sv. Felicijana, na god velikodušnega darovalca in na obletnico posvetitve cerkve Marije Pomočnice v Valdoccu vsa salezijanska družba in njeni številni gojenci izrekajo prisrčne čestitke in želijo obilne blagoslove gospodu baronu Felicijanu ter prisrčno prosijo Marijo Pomočnico, da bi s svojo mogočno priprošnjo potrdila ta voščila.
Najvdanejši služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 9. junij 1883

V naslednjem pismu istemu naslovljencu imamo dokaz don Boskove neuklonljive volje, da odstrani iz Oratorija tiste fante, ki bi s svojim neprimernim vedenjem mogli biti pohujšanje svojih tovarišev.

Predragi gospod baron!
Rade volje bi ustregel vaši želji, da bi ponovno sprejel fanta Verdija, če ne bi vsi pred-

stojniki hiše enoglasno zatrjevali, da je to nemogoče.
S svojim vedenjem, tako se glasi enoglasno zasebno mnenje njegovih predstojnikov, je naredil veliko škodo svojim tovarišem in bi prej ali slej lahko spravil v sramoto ves Oratorij.
Dobro veste, da je ta hiša vedno odprta vašim priporočencem, zato nam namesto Verdija pošljite kakega drugega fanta, ki bo takoj sprejet.
Bog naj vas blagoslovi, moj vedno dragi gospod baron, in molite tudi zame, ki ostajam po vdanosti in hvaležnosti vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
Oratorij San Benigno, 2. oktober 1883

Čeprav je fantu zaprl vrata Oratorija, pa je glede na svojega dobrotnika in v upanju, da bo težki nauk obrodil dobre sadove, privolil, da bi poskusili v Sampierdareni in videli, ali se je spametoval. Ko je to sporočal baronu, je spretno govoril in poskusil dobiti še preostalih deset tisoč lir, ki bi jih potreboval za odpravo misijonarjev.

Predragi gospod baron!
Vaše pismo postavlja mene in vas, gospod baron, v neroden položaj.
V upanju, da vam bom storil uslugo, sprejemam fanta Verdija v zavod v Sampierdareni. V tem smislu ga bomo obvestili in mu dali ustrezna navodila.
Sedaj pa se izmotajte iz zadrege, kakor veste in znate. Nujno potrebujem 20 tisoč lir za opremo tridesetih misijonarjev duhovnikov in katehistov, ki odhajajo v Patagonijo. To naj bi se zgodilo 12. prihodnjega meseca.
Kakor boste zvedeli iz časopisov, je sveti oče razdelil Patagonijo in bližnje otoke v tri apostolske vikariate. Vse tri je izročil salezijancem, ni nam pa dal niti solda.
Sedaj lahko postavite vse mogoče pogoje, ki se vam v vaši dobroti zdijo umestni, samo da mi pomagate v tem izrednem primeru in podprete našo misijonsko odpravo, kar je tudi podpora svetemu očetu in Propagandi za vero, ki zaradi težkih časov nista sposobna, da bi mi vsaj malo pomagala.
Bog naj vas blagoslovi in vam stoterno poplača vsa vaša dobra dela. Obenem pa me imejte v globoki hvaležnosti in spoštovanju v N. G. J. K. najvdanejši služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 11. oktober 1883

4. GOSPA FAVA

Ko je gospa Annetta Fava Bertolotti l. 1880 ovdovela, ni nehala podpirati Oratorij. Za njen god ji don Bosko ne pošilja cvetja (ki ga ji pripravljajo angeli v nebesih), temveč voščila, zahvalo in obljubo molitev.

Zaslužna gospa,
sveta Ana, prosi za nas.
Veselim se že 26. tega meseca, ko vas bo obiskala sv. Ana in vam prinesla zdravje, svetost in popoln mir v duhu. In za gospodično Marijo? Da bi postala močna, krepka, krepostna, da bi bila velika tolažba svoji dragi materi vse do pozne starosti.

Naj vam naš dobri Bog bogato povrne vse dobro, ki ste ga v preteklosti izkazali in ga še sedaj izkazujete našim ustanovam. Jaz bom na tisti dan skušal biti še posebno hvaležen in bom (26.) daroval sveto mašo po vašem namenu. Šopek cvetlic vam bodo izročili angeli ob vašem prihodu v nebesa.
Molite tudi zame in vso našo družino, ki je vsak dan večja. Imejte me v J. K. za najvdanejšega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 21. julij 1883

5. KARDINALU NINI

Don Dalmazzo je sporočil don Bosku, da namerava kardinal zaščitnik v mesecu septembru narediti izlet v Turin. Svetnik mu je poln veselja vljudno ponudil gostoljubje v Oratoriju. Toda ta obisk je ostal samo pobožna želja.

Velecenjena eminenca!
Naš don Dalmazzo mi je sporočil novico, ki nam je, če je točna, pripravila neizmerno veselje in priložnost za velik praznik. Vaša eminenca bi prišla septembra v Turin; kakšno veselje, muzika, slovesno veselje!
Da ostanemo na trdnih tleh, bi vas rad vprašal naslednje: bi vaša eminenca blagovolila sprejeti sobo v našem Oratoriju, se pravi naši hiši tukaj v Valdoccu? To bi bila goreča želja vseh salezijancev. Vse drugo bi storili po vaših navodilih.
V teh dnevih je vaša eminenca morala prestati več naših motenj, zlasti zaradi Bonettija, ki pa se vam iz vsega srca zahvaljuje.
Sedaj v Kongregaciji za širjenje vere teče postopek o delitvi Patagonije v tri vikariate. Dal vam bom narediti prepis listin in vam jih bom poslal.
Ne morem vam zadosti opisati navdušenja, s katerim je bilo sprejeto imenovanje kardinala Alimonde za nadškofa v Turinu. To bo pomembno zgodovinsko obdobje za našo nadškofijo.
Vračam se k pričakovanemu potovanju vaše eminence v Turin in vam želim povedati, da si ne bi mogli izbrati boljšega vremena, kot je prav v tem mesecu. Ni ne mrzlo in ne vroče in je obilo vseh vrst zrelega sadja in možnosti za prijetne sprehode, ki bi mogli izboljšati vaše zdravje. Iz vsega srca si želimo, da pridete med nas. Storili bomo vse, kar je v naši moči, da vam bo prijetno, a hkrati tudi koristno za naše mesto.
O drugih zadevah vam bom v kratkem pisal.
Medtem imam v globoki hvaležnosti visoko čast, da se morem v imenu vseh salezijancev imenovati vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 31. julij 1883

6. DON TALLANDINIJU

Lodovico grof Tallandini, župnik pri S. Marii della Pace v Bagnacavallu nedaleč od Faenze, je bil vedno velik don Boskov prijatelj in zaščitnik salezijancev.

Predragi gospod don Tallandini!
Bogu bodi čast v vseh stvareh! Presveta Devica je zares naša pomoč. Zahvalimo se ji tisočkrat iz vsega srca.

Prejel sem 120 frankov za vaše različne namene in zlasti za oprostitev vašega nečaka na tako čudežen način od vojaške službe. Bog naj vam povrne. Molite zame. Dobro vam je znano, kako težko je dušno pastirstvo v naših krajih. Storite, kar morete. Bog je z nami. Don Rinaldi vam bo povedal, kar se mi zdi primerno!
Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami in z vso vašo družino. Imejte me v J. K.!
Najvdanejši prijatelj v J. K.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 17. september 1883

7. ŠTUDENTU FRANCESCU MARGOTTIJU

To pismo je edini dokument, ki nam govori o don Boskovem potovanju v Nico po 17. septembru, kajti do tega dneva imamo več pisem z datumom iz Turina. V pismu škofa iz Liègea z datumom 8. septembra, ki ga bodo bralci brali v naslednjem zvezku, je mogoče sklepati na don Boskov prihod v Nico dne 15. septembra. Vrnil naj bi se v ponedeljek 24. septembra. Tu piše nečaku teologa Margottija v San Remu. Fant je bil gojenec zavoda v Valsaliceju.

Dragi moj Franceschino!
Koliko lepih novic mi pišeš tudi v imenu svoje spoštovane družine. To pa veča mojo žalost, ker ne morem privoliti v tvoje ljubeznivo povabilo, ki je tudi moja želja. Ne morem se ustaviti. Pozno zvečer se bom peljal skozi San Remo. Potrpljenje. Ponovno se bova videla v Turinu.
Lahko mi storiš veliko uslugo, za kar te tudi prosim. Stopi k očku in mamici in jima izroči moje pozdrave in jima zagotovi, da molim zanju in za svojo nabiralko mladenko Maddaleno in za družino, ki letuje s teboj.
Bog naj te blagoslovi, dragi Franceschino, in presveta Devica naj te varuje pred nevarnostmi, ki si jim izpostavljen sredi sveta. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
Nizza Mare, 21. september 1883

8. GROFU DE MAISTRU

Če so se od vseh strani zatekali k don Bosku v svojih potrebah in se mu priporočali v molitev, je to veljalo še veliko bolj za tiste, ki so kot De Maistre šteli za svojo srečo, da jih je z njim vezalo zaupno prijateljstvo.

Predragi gospod grof Eugenio!
Kakor hitro mi je vaša spoštovana uglednost sporočila o bolezni gospe grofice Francesce De Maistre, sem takoj naročil vsem našim družinam, naj začnejo posebne molitve, maše in obhajila za ozdravljenje naše bolnice.
Ne vem, ali bo Bog uslišal naše slabotne molitve, vendar jih bomo vsak dan opravljali in zaupali v njegovo dobroto. Prosim vas, da bi izročili gospe grofici Francesci priloženo podobico. Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino in nas vse ohrani v svoji sveti milosti.

Sprejmite zahvalo za vso vašo krščansko ljubezen, ki nam jo izkazujete, in molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
San Benigno Canavese, 1. oktober 1883

9. GOSPE MAGLIANO

Piše v Busco, domovino don Marca Nassòja, ki je takrat iz zdravstvenih razlogov bil doma, in ga priporoča njeni dobroti. Don Nassò je bil klerik s triletnimi zaobljubami. Bil je zelo spoštovan salezijanec, izredno nadarjen, izobražen in kreposten. V Oratoriju je končal gimnazijo.[3]

Velespoštovana gospa Magliano!
Z veseljem sem prejel vaše lepo pismo, v katerem mi sporočate vaše novice, in se zahvaljujem Gospodu, da so dobre.
Stvari v zvezi s prazničnim oratorijem so se malo zamotale, zato je prav, da ste zadevo odložili, dokler se ne dogovorimo ustno in stvar dokončno uredimo, kolikor je kaka dokončnost na tej zemlji sploh mogoča.
Če klerik Nassò nima opravkov, ki bi ga zadrževali doma, naj se brez nadaljnjega vrne v Turin.
Pri nas v San Benignu se mudi don Costamagna, ki se pridružuje pozdravom drugih salezijancev. Vsi skupaj vam zagotavljajo naše skupne molitve.
Bog naj vas ohrani pri zdravju in v svoji milosti in vas kmalu zdravo in čilo privede v Turin.
Molite tudi za svoje sinove v Jezusu Kristusu, v imenu katerih se imam za najvdanejšega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO
Do sobote.
San Benigno, 4. oktober 1883

10. DON LEMOYNU

Ko je grof Colle slišal za sanje o salezijanskih misijonih, v katerih je bil njegov sin don Bosku za vodnika, je prosil svetnika, naj mu pošlje v francoščino prevedeno pripoved. Prinesel mu jo je don Rua, ki je šel k njemu po denar. Medtem ko je Božji služabnik pritiskal na don Lemoyna, da bi končal italijanski prevod, je z istim datumom pisal grofu: »Don Rua vam bo prinesel ameriško zgodbo. Napisana je z vsemi nadrobnostmi in ni kratka. Don Barruel bo poskrbel za prevod. Če pa ga on ne bi mogel končati, bo to storil don Rua.«

Predragi don Lemoyne!
Bodi tako prijazen in hitro končaj ameriške sanje in mi jih takoj pošlji. Grof Colle si jih zelo želi, vendar v francoskem prevodu, za kar bom takoj poskrbel.

[3] Njegovo pismo don Bosku za god 1879, ko je bil dijak četrte gimnazije, nam kaže izredno zaupanje, ki so ga imeli fantje v Oratoriju do svojega očeta (Dodatek, št. 94).

Zdi se mi, da te že celo stoletje nisem videl. Prav tako don Berto itn. Bog naj te blagoslovi.
Imej me rad v J. K. in moli zame, ki ti ostajam vedno najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 15. oktober 1883

11. MARKIZI FASSATI

Don Bosko je družini Fassati, ki je bila na počitnicah v Pessioneju, obljubil obisk. Ker pa je bil zadržan z odpravo misijonarjev, je poslal lepega fazana, ki ga je prejel v dar.

Velespoštovana gospa markiza!
Zmeda, ki jo je povzročil odhod naših misijonarjev v Patagonijo, mi je popolnoma onemogočila nameravani obisk v Pessione. Potrpljenje. Ta fazan je bolj srečen kot jaz. Sprejmite ga.
V skorajšnji devetdnevnici vseh svetnikov ne bom pozabil opraviti posebne molitve za vas, gospa markiza, za vse vaše žive in pokojne.
Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino in molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 22. oktober 1883

12. SESTRI FILOMENI MEDOLAGO

Gre za vdovo po grofu Medolago Albaniju, rojeno De Maistre, ki je postala redovnica in o kateri smo že poročali.

Bog naj vas blagoslovi in vam pomaga izpolniti delo posvečenja. Iz vsega srca se vam zahvaljujem in ta naša družina bo molila za vas vse dotlej, ko se boste znašli pri Jezusu Kristusu in uživali dobrine, ki jih niti svet niti sovražniki naše duše ne moreta vzeti. Molimo torej in pomagajmo si med seboj za rešitev mnogih duš, da si tako zagotovimo večno zveličanje naše duše.
Maria sine labe concepta, ora pro nobis *[Marija brez madeža spočeta, prosi za nas].*
Naj nebeški blagoslovi v obilici pridejo nad vas in nad vso vašo redovno skupnost. Tako bodi.
Najvdanejši v Jezusu Kristusu
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 30. november 1883

13. GROFICI UGUCCIONI

Prepis tega pisma grofici Gerolami Uguccioni smo dobili z drugimi, ki so bila pisana prej, in jih objavljamo v Dodatku. Imeli smo priložnost, da smo ga primerjali z izvirnikom, ki ga hranijo dediči.

Draga moja mama!
Smo v devetdnevnici k Mariji Brezmadežni in cela naša družina zjutraj in zvečer moli

po vašem namenu, zlasti še za vašo hčerko gospo Emilio. Molite in zaupajte.
Zmanjkuje mi časa, vendar nikdar ne pozabim, da bi se vas, predobra mama, spomnil vsako jutro pri sveti maši. Bog naj blagoslovi vas, vso vašo družino, in če boste imeli priložnost, izročite moje pozdrave gospe markizi Nerli. Molite za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši kakor sin.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 30. november 1883

14. VITEZU COMASCHIJU[4]

To je zadnje pismo, ki ga imamo v prepisu, temu velikemu milanskemu don Boskovemu prijatelju.

Predragi gospod vitez!
Vesele praznike, vedno moj dragi gospod vitez, vesele praznike, srečen konec starega leta in dober začetek novega leta vam, vaši gospe, dragemu Alfonzu. Bog naj vas vse blagoslovi, vam dá trdno zdravje in vztrajnost na poti v nebesa.
Molite tudi zame in za to številno tako močno naraslo družino, medtem ko mi je v pravo veselje, da se lahko imenujem vaše uglednosti najvdanejši prijatelj.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 19. december 1883

15. MATERI DAGHERO

Mati Caterina Daghero, vrhovna predstojnica hčera Marije Pomočnice, vznemirjena zaradi čenč, ki so krožile po zakristijah v Nizzi Monferrato o sestrah in njihovi hiši, je pisala o tem don Bosku, ko mu je voščila za božične praznike. Odgovoril ji je tako, da jo je rešil bojazni. Zdi se tudi, da se je dobra predstojnica bala, da je dala, ne da bi se tega zavedala, razlog za nezadovoljstvo, a ji je odgovoril tako, da jo je v vsem pomiril.

Velečastita mati vrhovna predstojnica!
Prejel sem vaša voščila in dobre želje sester in gojenk.
Iz srca se vam zahvaljujem in prosim Boga, da bi vam obilno povrnil vašo krščansko ljubezen, ki mi jo izkazujete z vašimi molitvami.
Ne zmenite se za govorice, ki jih nekateri širijo na račun naših domov. Gre za nedoločne, napol izrečene in na različne načine razlagane čenče. Če kdo kaj hoče, naj jasno pove svoje zahteve.
Bodite mirni. Če imam kaj pomembnega povedati, vam tega ne bom sporočal po drugih, temveč bom povedal vam ali vam sam pisal.
Bog naj vas blagoslovi in podeli vztrajnost vam in vašim sestram ter vsem vam izročenim gojenkam. Imejte v J. K. ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO, predstojnik
Turin, 25. december 1883

[4] Prim. MB XIV, str. 138 in 560–561 [BiS XIV, str. 91 in 362–363]. Don Lemoyne govori obširno o njem v MB VIII, str. 303–305 [BiS VIII, str. 215–216].

16. DON VINCENZU MORBELLIJU

Don Vincenzo Morbelli, dekan v Castelnuovu v škofiji Acqui, je poslal don Bosku pet tisoč lir za izdatke za enega izmed stebrov, ki naj bi jih postavili v cerkvi Srca Jezusovega v Rimu. Svetnik mu je namesto pisma odgovoril na prijetno šaljiv način z epigrafom, ki ga je sam sestavil in v katerem opeva velikodušnost darovalca in razlaga pomen daru.

V VEČEN SPOMIN
KATOLIŠKE VERE
V VEČNO ČEŠČENJE PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA
V SPOMIN VELIKEGA PAPEŽA
PIJA IX.
V ČAST ŠKOFIJE ACQUI
V SPODBUDO ZANAMCEM
ZLASTI ŠE SVOJIH DRAGIH ŽUPLJANOV
V ČAST SVOJE DRUŽINE
JE DUHOVNIK DON VINCENZO MORBELLI
DEKAN V CASTELNUOVU BORMIDA
DAL POSTAVITI
TA STEBER LETA 1883 NAŠEGA ŠTETJA

Četrti steber na desni strani proti glavnemu oltarju nosi na podstavku napis: *Don Vincenzo Morbelli, župnik.*

17. FRANCOSKA PISMA

Med pismi, ki jih je don Bosko napisal v francoščini leta 1883, jih je cela vrsta, ki jih bomo tukaj omenili in na koncu zvezka objavili v izvirniku.

Ko je avgusta pisal grofici Beaulaincourt Les Rosches, ki je živela v Argentréju v okrožju Mayenne in ki mu je poslala tisoč frankov, je omenil milost, ki pa se je zavlačevala. Bila je duhovna milost. Grofičin prvorojenec se je bojeval s kolonialnimi vojaki in je popolnoma izgubil vero. V skrbi zaradi telesnih in duhovnih nevarnosti, ki jim je bil izpostavljen, je mati kot salezijanska sotrudnica že nekaj let prosila don Boska za molitve.

»Gospod nas bo brez dvoma uslišal,« ji piše v pismu,[5] »vendar tako, da bo ta milost nam v korist. Gospod je nadvse mogočen in dober oče in nam ne bo nikdar podelil milosti, ki bi nam bila v škodo.« Milost je bila uslišana 1886, ko se je sin vrnil iz kolonij, se poročil pred oltarjem in začel živeti kot dober kristjan.[6]

V nekem drugem pismu se don Bosko zahvaljuje, blagoslavlja in priporoča

[5] Dodatek, št. 95.

[6] Grofičino pismo don Lemoynu, Argenté, 12. februar 1891.

materi Božji Mariji nekega trgovca iz Aira.[7]

Že večkrat smo se srečali z gospo Quisard Villeneuve, sotrudnico iz Lyona. Iz tega leta imamo pet njej namenjenih pisem in šesto pismo za njenega sina. Prav izjemno se nam zdi, kako zelo so bile te francoske družine povezane z don Boskom v spoštovanju in ljubezni, da si kaj bolj tesnega ne bi mogli predstavljati. Tudi Quisardova ga je vabila, da bi šel h grofu Chambordu, toda on ji je odgovoril »V tem trenutku mi moje zdravje ne dovoljuje potovanj. Nisem sicer bolan, vendar ne morem zapustiti sobe.«

Gospa je želela z možem in družinskimi člani poromati v Turin k svetišču Marije Pomočnice, tudi zato, da bi govorila s svetnikom o zadevah svoje duše. »Pripravljen sem,« ji je pisal don Bosko, »ostati 5. in 6. avgusta v Turinu in vam biti na voljo v vsem, kar bo v večjo Božjo slavo in v zveličanje naših duš.« Ko je 23. oktobra pisal materi in sinu, je sina imenoval svojega »malega prijatelja« in »bodočega salezijanca«. Nato je dodal: »Prepričan sem, da bo s časom vaš gospod soprog hotel priti na obisk, kar je že hotel storiti, in nam bo tako obnovil zadovoljstvo, da bomo videli zares krščansko družino, ki živi zgledno krščansko.«

Za misijonarje je gospa poslala 350 frankov in za božič 1050 frankov. Ko se ji je zahvalil za drugi dar (za prvega se je zahvalil z litografiranim pismom), je pisal: »Angel varuh vas je navdihnil, da ste nam priskočili na pomoč. Potrebovali smo denar, da smo mogli obleči naše dečke za zimo. Vi gospa ste velikodušno pomagali in Gospod vam bo prav tako velikodušno povrnil […]. Božji mir, zadovoljstvo, obilje in krščanska ljubezen naj vladajo vedno v vaši družini.«[8]

[7] Dodatek, št. 96.

[8] Dodatek, št. 97 (A–F).

DODATEK – DOKUMENTI

1. KAZNI, KI NAJ BI JIH UPORABLJALI V SALEZIJANSKIH HIŠAH

Dragi moji sinovi!

Pogosto in od različnih strani mi prihajajo zdaj vprašanja, zdaj prošnje, da bi ravnateljem, prefektom in učiteljem poslal nekaj navodil za kočljive primere, ko je treba v naših zavodih uporabiti kazen. Dobro veste, v kako težkih časih živimo in kako lahko tudi najmanjša neprevidnost povzroči težke posledice.

V želji, da bi ustregel vaši prošnji in da bi sebe in vas obvaroval nelahkih nevšečnosti, oziroma da bi uresničili čim več dobrega med dečki, ki nam jih Božja previdnost zaupa v varstvo, vam pošiljam nekaj navodil in nasvetov, ki jih boste, kakor upam, izpolnjevali in ki vam bodo pomagali pri težkem in svetem delu verske, moralne in šolske vzgoje.

Naš sistem na splošno imenujemo preventivni sistem in obstaja v tem, da duhove naših gojencev tako razpoložimo, da brez vsega zunanjega nasilja storijo, kar od njih pričakujemo. V tem sistemu nikdar ne uporabljamo prisilnih sredstev, temveč vedno le sredstva prepričevanja in krščanske ljubezni.

Če je treba človeško naravo, ki je na žalost nagnjena k slabemu, včasih prisiliti s strogostjo, vam bi rad navedel nekaj sredstev, ki vam bodo, tako upam, z Božjo pomočjo dala zaželene sadove. Če želimo biti prijatelji resničnega dobrega za naše gojence in jih pripraviti, da bodo opravljali svoje dolžnosti, ne smemo pozabiti, da predstavljamo starše te drage mladine, ki je bila vedno nežen predmet mojih skrbi, mojega prizadevanja, moje duhovniške službe in vse salezijanske družbe. Če bomo resnični očetje naših gojencev, moramo imeti tudi očetovsko srce. Nikdar ne smemo preiti k *prisili* ali *kaznovanju* brez razlogov in pravičnosti, temveč kot tisti, ki uporablja ta sredstva samo zato, da izpolni svojo dolžnost.

Želim vam predstaviti resnične motive, ki vas morajo voditi pri *prisili*, in kakšne kazni naj uporabite, če je to nujno potrebno.[1]

1. Kaznujte šele, potem ko ste izčrpali vsa druga sredstva

Kolikokrat, dragi moji sinovi, sem se moral v svojem dolgem vzgojnem delu prepričati o tej veliki resnici! Vsekakor je veliko lažje razjeziti se kot potrpeti, otroku pretiti kot ga prepričati, rekel bom celo, da naši nepotrpežljivosti in ošabnosti bolj ugaja kaznovati tiste, ki se nam zoperstavljajo, kot jih opozarjati ter z odločnostjo in dobrohotnostjo prenašati. Ljubezen, ki vam jo priporočam, je ljubezen sv. Pavla, ki jo je kazal do pravkar

[1] Glej *Pravilnik za domove Družbe sv. Frančiška Saleškega*.

spreobrnjenih vernikov h Gospodu in zaradi katere je dostikrat jokal in jih milo prosil, ko so bili manj učljivi in dovzetni za njegovo gorečnost.

Zato priporočam vsem ravnateljem, da naj, preden kaznujejo, očetovsko posvarijo naše drage sinove, in to *na samem* ali kakor pravimo *in camera charitatis* [v sobi krščanske ljubezni]. Nikdar ne karajmo javno, razen če je treba preprečiti pohujšanje ali zato, da bi pohujšanje popravili, če je že bilo storjeno.

Če je prvo opozorilo ostalo brez odziva, se pogovorimo s katerim drugim predstojnikom, ki ima vpliv na krivca, in na koncu se pogovorimo še z Gospodom. Rad bi, da bi bil salezijanec kakor Mojzes, ki skuša umiriti Gospoda, ki je po pravici ogorčen nad svojim ljudstvom Izraelom. Ugotovil sem, da nenadna kazen, ne da bi prej poskusili vsa druga sredstva, redko kdaj prinese uspeh. Nobena stvar, pravi sv. Gregor, ne more prisiliti srca, ki je kakor nezavzetna trdnjava, ki si jo je treba pridobiti z ljubeznijo in ljubeznivostjo. Bodite odločni v prizadevanju za dobro, pri preprečevanju hudega, vendar pa vedno ljubeznivi in previdni. Vztrajajte in bodite krotki in videli boste, da vam bo Bog dal oblast tudi nad manj ubogljivimi srci. Vem, da je to popolnost, ki jo je težko dobiti med učitelji in asistenti, ki so dostikrat še mladi. … Ne znajo pristopiti k otrokom, kakor bi bilo treba, da pristopamo. Kaznovati jih hočejo samo telesno in pri tem nič ne dosežejo, vse pokvarijo in prizadenejo tako tiste, ki so krivi, kot tiste, ki so nedolžni.

Iz tega razloga pogosto vidimo, kako se širi zlo, nezadovoljstvo tudi pri tistih, ki so najboljši, in da je korektor nemočen za dobro. Moram vam tukaj znova navesti svojo izkušnjo. Pogosto sem naletel na tako trdovratne, tako uporne duhove za vsak dober nasvet, da mi ni preostalo nobeno upanje na poboljšanje in sem se znašel v položaju, da sem moral uporabiti stroga merila, pa sem jih potem le pridobil z ljubeznijo. Včasih se nam bo zdelo, da kak otrok ne posluša naših nasvetov, medtem ko nasprotno v svojem srcu čuti odlično razpoloženje, da bi nas ubogal, mi pa bi to z napačno razumljeno strogostjo uničili, ko hočemo, da *takoj* in *popolnoma* popravi svojo napako. Najprej vam povem, da otrok meni, da njegova napaka ni tako velika, saj jo je storil prej iz lahkomiselnosti kot iz hudobije. Ko sem te male uporneže poklical k sebi, bil z njimi ljubezniv in sem jih vprašal, zakaj so tako trdovratni, so odgovorili, da zato, ker jih je, kakor pravimo, kak predstojnik »vzel na piko in jih preganja«. Ko sem potem mirno in počasi stvari razmislil, sem ugotovil, da je bila krivda dosti manjša ali je celo popolnoma izginila. Zato moram s težkim srcem reči, da smo pri vsem tem del krivde nosili tudi mi. Ugotovil sem, da so prav ti, ki so od dečkov zahtevali tišino, točnost ter takojšnjo in slepo pokorščino, kršili koristne nasvete, ki sem dajal jaz ali drugi predstojniki; videl sem tudi, da si učitelji, ki nikomur nič ne odpustijo, vse privoščijo. Če torej hočemo znati ukazovati, se moramo najprej naučiti ubogati in skušajmo doseči, da nas bodo gojenci najprej imeli radi in se nas šele potem bali.

Če je potem *prisila* nujno potrebna in moramo spremeniti sistem, ker so nekateri značaji taki, da jih je treba obvladovati s strogostjo, je to treba storiti tako, da se vidi, da delamo vse brez strasti. In tako pride samo po sebi drugo priporočilo, to je

2. Izberite za opozarjanje najprimernejši trenutek

Vsaka stvar ob svojem času, pravi Sveti Duh in jaz vam pravim, da če je že treba uporabiti te neprijetne postopke, je treba to storiti zelo previdno in izbrati trenutek, ko bo

opomin uspel. Kajti bolezni duha je treba prav tako pravilno obravnavati kakor bolezni telesa. Nič ni slabšega kot slabo izbrano zdravilo in ob nepravem času. Previden zdravnik čaka, da je bolnik toliko krepek, da more prenesti zdravilo. Ta pravšnji trenutek pa poznamo samo iz izpopolnjene izkušnje našega dobrega srca. Najprej poskrbite, da boste gospodar nad samim seboj, da ne boste kazali, da ravnate iz jeze in naglice, kajti v tem primeru bi izgubili ugled in bi bila kazen škodljiva.

Med posvetnjaki je poznan izrek modrega Sokrata, ki je dejal svojemu sužnju, ki mu ni bil po volji: *Če ne bi bil jezen, bi te pretepel.* Ti mali opazovalci, naši gojenci, vidijo iz izraza našega obraza in tona našega glasu, ali ravnamo iz gorečnosti naše dolžnosti ali iz naše strasti, ki je v nas zanetila tisti ogenj. Tedaj ni treba drugega, da izničimo dober učinek kazni: čeprav so dečki še mladi, čutijo, da tisti, ki jih kaznuje, nima pravice kaznovanja. Potem nikdar ne kaznujte otroka v trenutku, ko je storil napako, ker še ni sposoben, da bi priznal svojo krivdo, premagal strast in razumel pomen kazni. Obstaja namreč nevarnost, da bo storil nove in še večje napake. Treba mu je dati čas, da premisli, da gre vase, se zave svoje krivde ter obenem pravičnosti in tudi potrebnosti kazni. Tako ga usposobimo, da bo kazen imela blagodejen učinek. Vedno sem se zamislil ob Gospodovem ravnanju s sv. Pavlom, ko je ta *spirans irae atque minarum* [gorel od jeze in koval naklepe], kako bi preganjal kristjane. Zdi se mi, da to pravilo velja tudi za nas, ko naletimo na srca, ki se upirajo našim hotenjem. Gospod ga ni *takoj* vrgel na tla, temveč šele po dolgem potovanju, ko je lahko razmislil o svojem poslanstvu, vendar pa daleč od tistih, ki bi ga mogli spodbujati, da bi vztrajal v svoji odločitvi, da je preganjal kristjane. Toda pred vrati Damaska se mu razodene v vsej svoji moči in mogočnosti, obenem z močjo tudi s krotkostjo in mu tako odpre pamet, da more spoznati svojo zmoto. In prav v tistem trenutku se je spremenila Savlova nrav in je iz preganjalca postal apostol narodov in posoda, ki si jo je Gospod izvolil. Rad bi, da bi se moji salezijanci oblikovali po tem Božjem zgledu in da bi z razsvetljeno previdnostjo in dejavno ljubeznijo skušali v Božjem imenu izbrati *pravšnji trenutek* za opozarjanje svojih gojencev.

3. Odstranite vsak videz, ki bi kazal, da ravnate iz strasti

Zelo težko je v trenutku kaznovanja ohraniti tisti mir, ki je potreben, da odstranimo vsak dvom o tem, da hočemo dati občutiti svojo avtoriteto in sprostiti svojo strast. In kolikor bolj kdo ravna iz prezira, toliko manj se zaveda, kaj počne. Očetovsko srce, ki ga moramo imeti, zavrača tako ravnanje. Vse, nad katerimi imamo oblast, moramo imeti za naše sinove. Postavimo se v njihovo službo kakor Jezus, ki ni prišel ukazovat, temveč ubogat. Sram naj nas bo pred tem, da bi mogli biti gospodovalci. Obvladujemo jih tako, da jim služimo še z večjim veseljem. Tako je ravnal Jezus s svojimi apostoli, ko je prenašal njihovo neznanje, njihovo neotesanost in majhno zvestobo, in je sprejemal grešnike tako po domače in ljubeznivo, da so se mnogi čudili, nekateri pa celo pohujševali, oni pa so prejemali od njega odpuščanje grehov v Božjem imenu. Zato nam on sam pravi, da naj bomo *mansueti ed umili di cuore* [krotki in iz srca ponižni]. Ker so naši sinovi, odstranimo vso jezo, ko moramo popravljati njihove napake, ali se vsaj obvladujmo, da se bo zdelo, da smo jo popolnoma zatrli. Ne vznemirjenost duha ne prezir v očeh ne trda beseda na ustih, temveč sočutje v danem trenutku, upanje za prihodnost. Le tako boste zares pravi očetje in boste imeli uspeh pri odpravljanju napak.

V določenih težkih trenutkih je veliko bolje, da se priporočimo Bogu, naredimo dejanje ponižnosti, kot da bi bruhnili na dan vihar besed, ki z ene strani povzročajo samo hudo v tistem, ki jih izgovarja, z druge strani pa tisti, kateremu so namenjene, nima nikakršne koristi. Pomislimo na našega Božjega učenika, ki je odpustil mestu, ki ga ni hotelo sprejeti med svoje zidove, čeprav sta ga zaradi užaljene časti podpihovala dva njegova goreča apostola, ki bi želela z ognjem uničiti prebivalce. Sveti Duh nam priporoča to mirnost z vzvišenimi besedami: *Irascimini et nolite peccare* [Jezite se pa ne grešite]. In če vidimo, da nam ne uspe v našem prizadevanju, in namesto da bi želi sadove svojega truda in težav, pobiramo samo žalosti in muke, tedaj, dragi moji, moramo to pripisati pomanjkanju discipline v našem sistemu. Ne zdi se mi prav, da bi vam na dolgo in široko razlagal, kako je Bog nekega dne hotel dati slovesen in praktičen nauk preroku Eliju, ki je imel v sebi nekaj podobnega z nami in je v gorečnosti za Božjo stvar in divji gorečnosti, da bi odpravil pohujšanje, ki se je širilo v Izraelovi hiši, koval pogubne načrte. Vaši predstojniki vam bodo mogli to obširno razložiti, kakor beremo v *Knjigi kraljev*. Omejil se bom na zadnji izraz, ki velja za naš primer in se glasi: *Non in commotione Dominus*[2] [Gospod ni bil v potresu] in kar je sv. Terezija izrazila z *Nič naj te ne vznemirja*.

Naš dragi in krotki sv. Frančišek Saleški je, kakor veste, sebi postavil strogo pravilo, v moči katerega njegov jezik ne bi govoril tako dolgo, dokler bi bilo srce vznemirjeno. Imel je navado ponavljati: »Bojim se, da bi v četrt ure izgubil vso milino, ki se mi jo je posrečilo zbrati kapljico za kapljico v dvajsetih letih kakor jutranjo roso v posodo mojega srca. Čebela potrebuje nekaj mesecev, da nabere med, ki ga človek pogoltne v enem požirku. In kakšen smisel ima govoriti komu, ki te noče poslušati?« Ko so mu nekega dne očitali, da je preveč ljubeznivo ravnal z nekim fantom, ki se je težko pregrešil proti svoji materi, je rekel: *Ta fant ni bil sposoben, da bi poslušal moje opomine, kajti hudobno nagnjenje njegovega srca mu je vzelo pamet in razsodnost. Trd opomin mu ne bi nič koristil, meni pa bi naredil veliko škodo, ker bi bil kakor tisti, ki utone, ko je želel rešiti drugega.* Te besede našega občudovanega zavetnika, blagega in modrega vzgojitelja src, sem hotel podčrtati zato, da bi bolj in za gotovo priklicale našo pozornost, da si jih boste mogli lažje vtisniti v spomin.

V določenih okoliščinah je koristno, če v navzočnosti grešnika govorimo z drugo osebo o nesreči ljudi, ki ravnajo nespametno in brezsrčno, tako da jih je treba kaznovati. Pogosto je koristno, če odrečemo znamenja zaupljivosti in prijateljstva, dokler se ne pokaže, da je potreben tolažbe. Gospod me velikokrat potolaži zaradi tega tako preprostega ravnanja. Javno sramotno grajanje naj se uporabi kot zadnje sredstvo. Lahko uporabite tudi kako drugo ugledno osebo, da krivcu pove, česar mu ne morete reči vi, čeprav bi mu radi povedali, da ga reši sramote in ga pripravi, da se bo vrnil k vam. Poiščite človeka, ki mu bo fant lahko svobodno odprl srce, česar si mogoče ne upa vam, ker bi dvomil, da mu verjamete, ali da mu to onemogoča njegov ponos. Naj bodo to pripomočki, ki jih je uporabljal Jezus s svojimi učenci, ko jih je pošiljal naprej, da so mu pripravljali pot.

[2] Prim. 1 Kr 19,11.

Treba je pokazati, da nočemo drugega strahospoštovanja, kot je razumno in potrebno. Storite, da bo obtožil samega sebe in da vam bo ostalo samo, da ga potolažite v bridkosti, ki si jo je sam povzročil. Naj vam dam glede tega še eno priporočilo. Ko se vam bo z vašim prizadevanjem posrečilo, da ste uklonili tega trdovratneža, vas prosim, da ne pustite samo upanja vašega odpuščanja, temveč tudi gotovost, da bo mogel s svojim lepim vedenjem zbrisati madež, ki ga je povzročil svojimi prekrški.

4. Ravnajte tako, da bo krivcu ostalo upanje na odpuščanje

Treba je odpraviti bridkost in bojazen zaradi karanja in reči besedo tolažbe. Pozabiti in pomagati pozabiti žalostni del krivčevih zmot je najvišja stopnja umetnosti vzgoje dobrega vzgojitelja. Dobri Jezus Magdaleni ni klical v spomin, tako vsaj beremo v evangeliju, njenih zablod, kakor je tudi Petru na nadvse mil način dal priložnost, da se je pokesal svoje zmote. Tudi otrok si želi, da bi predstojnik veroval v njegovo poboljšanje, in je tako z dobrohotno roko spet popeljan na pot kreposti. Več bomo dosegli z ljubeznivim pogledom in dobrohotno besedo spodbude, ki jo daje upanje njegovemu srcu, kot pa z mnogimi karanji, ki samo vznemirjajo in potrjujejo krivdo. Videl sem prava spreobrnjenja s tem sistemom, ki so se na drug način zdela popolnoma nemogoča. Vem, da nekateri moji najdražji sinovi ne zardevajo, ko razodevajo, da so bili na ta način pridobljeni za Družbo in s tem za Boga. Vsi dečki imajo svoje nevarne dni in tudi vi ste jih imeli! Gorje, če jim ne bomo pomagali, da jih prebrodijo hitro in brez očitkov. Včasih pomaga že to, da storimo, da verjame, da ni storil prekrška iz hudobije, in ne bo ponovil več iste napake. Mogoče je kriv, vendar želi, da bi mislili, da ni. Srečni mi, če bomo znali tudi na ta način vzgajati ta uboga srca! Bodite prepričani, dragi sinovi, da bo ta umetnost, ki se zdi tako preprosta in v nasprotju z dobrim učinkom, zelo obogatila vašo duhovniško službo in vam pridobila veliko src, ki so bila in bi ostala dolgo nesposobna za srečen uspeh in za velike upe.

5. Kdo naj kaznuje in kako?

Toda ali naj nikdar ne kaznujemo? Vem, dragi sinovi, da je Gospod hotel, da bi ga primerjali s čuječo palico – *virga vigilans*, da bi nas odvrnil od greha in tudi iz strahu pred kaznimi. Zato tudi mi smemo in moramo skromno in modro posnemati Božje ravnanje, ki ga je Bog hotel nakazati s to prispodobo. Uporabljajmo zato to *palico*, toda storimo modro in previdno, tako da bo naša kazen storila kaznjenca boljšega.

Spominjajmo se, da sila kaznuje hudobijo, ne ozdravi pa kaznjenca. Rastlin ne gojimo z ostrim nasiljem in volje ne vzgajamo tako, da ji nalagamo odvečno breme. Navedel vam bom nekaj kazni, samo tiste, za katere bi želel, da bi jih uporabljali med nami. Eno izmed najbolj učinkovitih načinov moralnega karanja je nezadovoljen, strog in žalosten pogled predstojnika, ki da vedeti krivcu, pa naj ima še tako trdo srce, da je v nemilosti, kar ga pripravi k obžalovanju in poboljšanju. To je očetovski in zaseben opomin. Ne veliko besed obtožbe, temveč pokazati žalost staršev in upanje na plačilo. Čez čas bo čutil potrebo, da pokaže hvaležnost in celo velikodušnost. Če ponovno pade v napako, bodimo velikodušni v dobroti, vendar uporabimo strožje očitke in resnejša priporočila. Tako mu bomo jasno pokazali razliko med ravnanjem, ki mu ga izkazujemo, in njegovim vedenjem in mu hkrati pokažemo, kako prizanesljivost plačuje z nehvaležnostjo.

Nikdar pa ponižujočih izrazov! Pokažimo mu zaupanje, zagotovimo mu, da smo pripravljeni vse pozabiti, kakor hitro bo pokazal lepše obnašanje.

V večjih prekrških je mogoče uporabiti naslednje kazni: jesti stoje pri mizi, na svojem mestu ali pri posebni mizi, jesti stoje sredi obednice in končno pri vratih obednice. V vsakem primeru pa kaznovanec dobi celoten obrok jedi kakor drugi. Težka kazen je v tem, da ga ne pustimo na odmor. Nikdar pa ga ne smemo postaviti na sonce ali dež, da bi mu to škodovalo.

Ne ga vprašati *en dan* v šoli je lahko težka kazen, vendar samo za en dan. Bolje je poiskati kako drugo sredstvo za pokoro. In kaj naj vam rečem *o naloženih nalogah?* Ta vrsta kazni je na nesrečo zelo pogosta. O tem sem vprašal za mnenje slavne vzgojitelje. Eni so jih odobravali, drugi zavračali kot nekaj nekoristnega in škodljivega tako za učitelja kakor za učenca. Prepuščam vam lastno sodbo, vendar je za učitelja zelo nevarno, če bi pretiraval brez koristi, poleg tega pa se daje učencu priložnost za negodovanje. Lahko pa tudi vzbuja sum, da učitelj preganja učenca. *Naložena naloga* ničesar ne popravi, vedno pa je velika nadloga in sramota. Vem, da so nekateri naši sobratje *dajali za naloge* učenje na pamet kake nabožne ali svetne pesmi in so s tem koristnim sredstvom dosegali večjo pozornost in večjo korist pri učenju. Tako se je uresničevalo dejstvo, da tistim, ki iščejo Boga, *omnia cooperantur in bonum* [vse pripomore k dobremu], v njegovo slavo in za zveličanje duš. Ta naš sobrat je spreobračal z *nalaganjem nalog*. Menim, da je to Božji blagoslov, vendar pa je prej edinstven kot redek primer. Uspelo pa mu je zato, ker je znal narediti na ljubezniv način.

Toda za nobeno ceno naj se ne uporablja t. i. *soba za razmišljanje*. Ni hudobije, v katero ne bi privedla gojenca jeza in zagrenjenost, ki se ga loti pri taki kazni. Hudi duh jo izrabi, da silno zagospoduje nad njim in ga žene v huda dejanja, kakor če bi se hotel maščevati nad tistim, ki mu je tako kazen naložil.[3]

V zgoraj omenjenih kaznih smo mislili samo na prekrške proti zavodski disciplini. Toda v težkih primerih, ko bi kak gojenec dajal pohujšanje ali težko žalil Boga, ga je treba takoj popeljati k predstojniku, ki bo v svoji previdnosti storil, kar se mu bo zdelo najbolj ustrezno. Če bi pa kdo ostal gluh za vse to prizadevanje in bi dajal še naprej slab zgled in pohujšanje, ga je treba brez nadaljnjega odpustiti, vendar tako, da bo ohranil svojo čast. To se doseže tako, da fanta pripravijo, da on sam prosi starše, da ga vzamejo iz zavoda, ali staršem svetujejo, da spremeni zavod v upanju, da bo fant drugje bolje uspeval. To dejanje krščanske ljubezni ima vedno dobre posledice in zapušča tudi v neprijetnih okoliščinah hvaležen spomin tako pri starših kakor v gojencih.

---

[3] Če bi v kakem zavodu z redko izjemo in zaradi nujne potrebe uporabljali *temnice*, je treba pomisliti na naslednje previdnostne ukrepe:
Katehet ali kak drug predstojnik naj večkrat obišče kaznjenca in naj skuša z dobro besedo naliti olja tolažbe na to žalostno srce. Treba je sočustvovati s takim stanjem in mu dopovedati, da so vsi predstojniki užaloščeni zaradi take kazni. Zato naj prosi za odpuščanje, se podvrže ukazom in še na druge načine pokaže, da se hoče popraviti. Če se ugotovi, da kazen pomaga, ga je treba že prej pomilostiti. Tako bo mogoče pridobiti njegovo srce.
Kazen mora biti zdravilo. Kakor hitro smo dosegli, da je krivica popravljena in zagotovljeno lepše vedenje vnaprej, je treba kazen končati. Če tako odpustimo, dosežemo tudi celjenje rane, ki jo je kazen zadala otrokovemu srcu. Naj čuti, da ni izgubil vzgojiteljeve naklonjenosti in se z večjo vnemo pripravi na opravljanje svojih dolžnosti.

Končno vam moram še povedati, kdo naj izvede to kazen, čas in način kaznovanja.

To je vedno naloga ravnatelja, vendar naj se on sam ne pojavlja. Njegova naloga je zasebno opominjanje, ker lahko lažje prodre v nekatera trda srca. Prav tako spada v njegovo področje splošno opozarjanje v javnosti. On tudi izvede kazen, ne da bi bil udeležen pri kaznovanju. Zato naj nihče ne kaznuje brez predhodnega dogovora z ravnateljem, ki edini določa čas, kraj in način kazni. Nihče naj se ne skuša otresti tega nadzora in nihče naj ne išče pretvez za izmikanje njegovim odločitvam.[4] Za to nadvse pomembno pravilo ni izgovora. Zato se pokoravajmo temu priporočilu, ki vam ga dajem, in Bog bo poplačal vašo krepost.

Zapomnite si, da je vzgoja stvar srca in da je samo Bog gospodar src in da mi ne bomo mogli uspeti v ničemer, če nas Bog ne bo učil umetnosti odpiranja src in nam dal ključev, da jih odpremo. Zato si prizadevajmo z vsemi sredstvi in s to popolno in ponižno odvisnostjo, da se bomo mogli polastiti te zaprte trdnjave, ki se zapira strogosti in ostrosti. Skušajmo storiti vse, da nas bodo ljubili, da vzbudimo občutek dolžnosti in svetega strahu božjega, in videli bomo, s kako lahkoto se nam bodo odpirala srca dečkov z namenom, da bi vsi skupaj prepevali hvalo in zahvalo Njemu, ki je hotel biti naš zgled, naša pot, naš vzornik v vsem, zlasti še pri vzgoji mladine.

Molite zame in imejte me vedno v najsvetejšem Srcu Jezusovem za najvdanejšega očeta in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Na dan sv. Frančiška Saleškega 1883

[4] Učitelji in asistenti naj nikdar ne postavljajo pred vrata nobenega krivca, temveč naj ga v spremstvu pošljejo k predstojniku.

2. ZDRUŽENJE SALEZIJANSKIH SOTRUDNIKOV

Škofija ..... dekurija v župniji .....
Dekurion .....
Namestnik dekuriona .....

T. S.	IME IN PRIIMEK	NASLOV	STALNO BIVALIŠČE	PREJEMA ALI NE VESTNIK	DAROVI	
					za Vestnik	za sal. ust.

Darovi neimenovanih oseb .....lir
Darovi, zbrani na konferenci sv. Frančiška Saleškega .....lir
Darovi, zbrani na konferenci Marije Pomočnice .....lir

1						
2						
...			vsota	lir		
...						
18			prenos	lir		
...						
42			prenos	lir		
...						
43			prenos	lir		
			skupaj	lir		

PRIPOMBE

1. Vsaka dekurija ima lahko deset ali več članov odvisnih od istega dekuriona.
2. Darove je treba pošiljati dva- ali večkrat na leto duhovniku Janezu Bosku v Turin in poimensko imenovati vsakega darovalca.
3. Če bi bila kaka napaka v naslovih, prosimo, da sporočite čim prej upravi *Salezijanskega vestnika*, da se napaka odpravi.
4. Prosimo, da pri odpošiljanju darov priložite ta list z vsemi popravki. Dobili boste drugega.

Kraj..... dne.....

Dekurion

3. OKROŽNICA VODJEM SOTRUDNIKOV

Velečastiti gospod vodja!

Čutimo dolžnost, da vam pošljemo Pravilo dekurionov salezijanskih sotrudnikov, ki smo jih pravkar dobili iz tiskarne.

Po tem, kar je tam zapisano, je ravnatelj zavoda tudi vodja salezijanskih sotrudnikov v kraju bivanja in okolici, kjer še niso ustanovili redne dekurije.

Zato lahko razpošilja povabila na predpisane konference.

Upamo, da ima vaša uglednost pri sebi seznam sotrudnikov in sotrudnic z njihovim točnim naslovom. Če ga nimate, takoj obvestite Osrednje vodstvo, da ga sestavi in vam ga pošlje.

Za pravilno enotno ravnanje vam pošiljamo razmnožen list, kot ga pošiljamo dekurionom po župnijah, na katerega boste lahko zapisali imena in prispevke darovalcev.

Ponovno vas prosimo, da bi nam poslali enkrat na mesec imena in priimke sotrudnikov in vsote njihovih prispevkov, da ta podatek vnesemo v naše knjige. Sicer ne bomo mogli nikdar urediti naše uprave in imeti natančnega seznama.

Če imate kake pripombe za dobro delovanje naše salezijanske družbe ali bi nam priskočili na pomoč s svojimi nasveti, da bi nastavili dekuriona in ustanovili nove dekurije po župnijah, ki so blizu vašega kraja, bi nam storili veliko uslugo.

Želimo vam od Gospoda vse dobro in se toplo priporočamo v vaše molitve.

Vodstvo

4. SPLOŠNA NAVODILA ZA DEKURIONE ZDRUŽENJA SALEZIJANSKIH SOTRUDNIKOV

Da bi ustregli ponovnim željam naših gorečih sotrudnikov, smo imeli za primerno, da predložimo nekaj splošnih navodil, ki bodo lahko služila za pravilno delovanje, dokler ne bomo sestavili ustreznega priročnika.

I. Dekurioni [desetniki] so v smislu našega pravilnika vodje desetih ali več sotrudnikov in sotrudnic v določenem kraju.

II. Prosimo župnike, da bi hoteli biti dekurioni salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic v svoji župniji.

III. Če župnik ne bi mogel voditi tega dela krščanske ljubezni, bo lahko v imenu podpisanega prosil kakega drugega duhovnika ali tudi kakega laika, ki mu zaupa in ki bi prevzel naslov dekuriona.

IV. Če je v kaki župniji mogoče ustanoviti več dekurij, bo njihov vodja župnik. Če bi ga to oviralo, naj določi drugega duhovnika, ki je vreden njegovega zaupanja za namestnika. – V škofijskih mestih bomo na predlog velečastitega msgr. škofa izbrali kakega člana škofijskega kapitlja, ki bo predsedoval vsem dekurionom v mestu. – Če je v mestu salezijanski dom, bo ravnatelj tudi vodja dekurionov in sotrudnikov v tistem kraju.

V. Vsak dekurion bo imel seznam z imeni, priimki in naslovi vseh sotrudnikov v dekuriji in bo navezal stik z duhovnikom Janezom Boskom, predstojnikom celotnega združenja.

VI. Če bo kak sotrudnik zbolel, bo dekurion, ko bo za to zvedel, obiskal bolnika in mu

dal vse nasvete, pomoč in usluge, ki jih je zmožen in je zanje pristojen. Če bi kateri umrl, bo povabil vse člane, da molijo za pokojnika, in bo obvestil o smrti glavno vodstvo v Turinu, da ga bodo vpisali med umrle člane in se bodo zanj opravile molitve, kakor je predpisano v pravilniku.

VII. Dekurion naj z Združenjem salezijanskih sotrudnikov seznani vse, ki izpolnjujejo za to potrebne pogoje.[5]

VIII. Ko dobi koga, ki bi rad vstopil v združenje, naj si zapiše njegovo ime, priimek in naslov ter vse pošlje predstojniku, da se mu izstavi članska *diploma* in se mu začne pošiljati *Salezijanski vestnik.* V krajih, kjer je vodja salezijanski ravnatelj, naj dekurion pred sprejemom govori z njim ali mu vsaj izroči ime in priimek, da ga vpiše v skupni imenik. Isto bo storil, kadar bo kdo vpisan med sotrudnike.

IX. Če bi v eni pošiljki prejel *Vestnike* na svoj naslov, jih bo skušal bodisi sam bodisi po namestniku ali kaki drugi zanesljivi osebi čim prej dostaviti naslovnikom.

X. Vsako leto bo imel vsaj eno konferenco na praznik *sv. Frančiška Saleškega* in še drugo za praznik *Marije Pomočnice*.

XI. Glede na okoliščine lahko dekurion preloži konferenci na ugodnejši čas, uro in kraj, pač glede na duhovno korist članov. O tem obvesti s prižnice, pisno ali osebno.

XII. Dekurion bo predsedoval zboru. Nagovor naj zajema *molitev za pokojne člane, salezijanske misijone, potrebo po dobri vzgoji mladine, poučevanje katekizma* ali branje Zgodovine Oratorija ali Življenjepisa sv. Frančiška Saleškega.

XIII. Na konferencah se bo trudil navdušiti člane za gorečnost za vero in moralno življenje, za žrtev, krščansko ljubezen, za ljubeznivost, ki so značilne lastnosti, v katerih se morajo oblikovati salezijanci in njihovi sotrudniki.

XIV. K predsedovanju teh konferenc bo lahko povabil tudi druge ugledne osebe, cerkvene dostojanstvenike ali kakega salezijanca.

XV. Prav tako je dekurionova naloga zapisovati v zapisnik darove, ki so jih ob konferencah in drugih priložnostih salezijanskim ustanovam darovale dobrodelne osebe, in jih poslati predstojniku v Turin. Zapisal bo priložnost, ob kateri so bili darovi izročeni; če jih je prejel zasebno, bo sporočil tudi ime darovalca.

Kar se tiče konferenc v krajih, kjer je več dekurij, bo nalogo dekuriona prevzel voditelj ali ravnatelj in v njegovi odsotnosti vikar.

XVI. Z rastjo števila članov bo voditelj ali njegov namestnik predlagal predstojniku kakega gorečega sotrudnika za izvolitev v dekuriona.

XVII. Dekurion in vodja naj predložita predstojniku svoje opažanje in predloge, ki bi bili v korist Združenja.

Duhovnik JANEZ BOSKO

---

[5] Za vednost dekurionov in vodij navajamo pogoje, potrebne za sprejem v Združenje salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic:
1) Starost najmanj šestnajst let.
2) Biti mora na dobrem glasu v javnih in verskih krogih.
3) More podpirati salezijanske ustanove sam ali s pomočjo drugih z darovi, miloščino, delom.
4) Član lahko postane cela civilna ali redovna družina, skupnost, zavodi v osebi predstojnika hiše, da le v teku leta opravi tudi najbolj skromno dobro delo v smislu salezijanskih sotrudnikov.
5) Za prejem odpustkov je treba izpolniti pogoje, ki jih postavlja sveta Cerkev.

5. PISMO AVSTRIJSKEGA VOJAŠKEGA VIKARJA DON BOSKU

Reverendissime Domine,

Literas aestimatissimas sub die XVII Februarii h. a. ad me datas una cum libellis supplicibus pro gratuita ephemeridum *Bollettino Salesiano* transmissione ad Ministrum commercii directis, accepi et in Ministerio isto confidentialiter consilium exquisivi.

Ast proli dolor! certior factus sum, quod juxta principia ad normam legum nostrarum extraneae ephemerides ipso privilegio non frui possint neque spes effulgeat concessionis.

Haec Dignitati Vestrae pro notitia communicans, pro consilio adj ungere velim, quod solumodo via restat petitioni per legationem nostram in ista ditione fungentem, quae via simul de consilio esset quod membra Aulae Cesareac cooptari velint sodalitati laudatissimae.

Ceterum festa Paschalia libenter mihi occasionen praebent benedictionem pro prosperrimo sodalitatis de die in diem successu efflagitandi et unionem quoque opificum catholicam hujus loci propagatam vestris, Reverendissime Domine, suffragiis instantissime commendandi nec non me ipsum qui ex toto corde

Vestrae fraternitati addictissimus persevero

Servus Antonius Gruscha

Apostolicus Vic. Castrensis.

Vienna, 24 martii 1883

6. PROTESTANTSKE USTANOVE V ITALIJI

Ne bo brez koristi, če spoznamo današnji položaj naše domovine, ki ji hočejo s pretvezo politične enotnosti vzeti versko enotnost. Šest oddelkov ali protestantskih poimenovanj v Italiji kaže naslednjo podobo:

Bogoslužni prostori *231*
Ministri in pridigarji *282*
Osnovna šola *280*
Ravnatelji oziroma učitelji osnovnih šol *154*
Učenci osnovnih šol ..... *9.387 [455]*
Zavodov za srednješolsko izobrazbo *13*
Srednješolski profesorji *90*
Dijaki *809*
Teološke šole *2*
Teološki profesorji *7*
Študentje teh šol *25*
Dobrodelne ustanove *3*
Osebe, ki uživajo dobrodelnost teh ustanov *98*
Bolnišnice *8*

Treba je povedati, da so ministri in pridigarji lahko ministri ali samo pridigarji, pač glede na okoliščine: Tako poroča v statistiki protestantsko štetje: Ta seznam nam tudi pove, da protestantske šole »niso najboljše glede didaktične dejavnosti in da je učinko-

vitost dnevnih šol (protestantskih) zelo dvomljiva kot propagandno sredstvo«.

Bibličnih družb v Italiji je pet.

Britanska biblična družba ima enega agenta in 40 razpečevalcev in je l. 1881 v celem kraljestvu prodala 6619 Svetih pisem, 19.135 izvodov Nove zaveze in 44.409 izvlečkov iz Svetega pisma.

Škotska biblična družba ima enega agenta in 11 razpečevalcev. Leta 1881 je prodala 850 Svetih pisem 252 izvodov Nove zaveze, 4320 izvlečkov Svetega pisma in 6.942 raznih verskih knjig.

Družba za teološke izdaje ima en odbor in enega agenta z lastno tiskarno v Firencah. Izdaja več ilustriranih časopisov. Ima 10 skladišč za Sveta pisma in razprave.

Italijanska biblična družba, ki so jo 1870 ustanovili v Rimu, je ponatisnila 10 tisoč izvodov Nove zaveze in izdala Družinsko Sveto pismo.

Družba za medsebojno pomoč je »maloštevilna in malo dejavna« med evangeličani v Neaplju in Messini, v La Spezii in Orbetellu, pravi Laura.

Evangeličanskih časopisov, »ki jih tiskajo v Italiji, je 11, in sicer v Rimu, Neaplju, Palermu in Pomarettu v Valdeški dolini, vsi drugi v Firencah. Teh časopisov, pravi poročilo, ne bere drug kot evangeličani različnih poimenovanj.

7. KATOLIČAN V SVETU

Goreči duhovnik Janez Bosko, ki si ne le z dejanjem, temveč tudi s spisi neutrudno prizadeva za korist duš, je to sicer majhno delo, polno katoliškega nauka, ponudil v pomoč mladini, ki jo zasleduje sovražnik, ki bi ji rad iztrgal najdragocenejši zaklad katoliške vere. Knjižica je v celoti usmerjena k utrjevanju katoliške vere v nežnih deških dušah in ti imajo srečo, da jo posedujejo. To stori s tremi razpravami, ki se začenjajo z Božjim bivanjem, nato pa postopoma predstavlja osnove naše vere bodisi z zavračanjem zmot, ki jih danes razglašajo razne sekte, in z razlaganjem verskih resnic. Vsem katoliškim mladeničem priporočamo to knjigo ne samo zato, da bi potrdili svojo vero, temveč tudi zato, da bi mogli odgovoriti zmotnim trditvam, ki bi jih slišali proti naši sveti veri v teh žalostnih časih bohotenja vsakovrstnih krivih naukov.

Civiltà Cattolica, zbirka XII, zv. III, str. 82

8. DON BONETTIJEV PROTEST MINISTRU VARUHU DRŽAVNEGA PEČATA ZARADI BREZBOŽNEGA ČASOPISA

Ekscelenca!

V Turinu smo že nekaj mesecev priče težkemu izzivanju in sramotenju verskih in moralnih čustev našega prebivalstva.

Častivredno ime našega Boga in Odrešenika *Jezusa Kristusa* si je neki nesrečni časopis vzel za naslov, da z njim sramoti njegovo osebo. Natisnjen z velikimi črkami visi po stenah hiš in je napisan po tleh, da hodijo ljudje po njem. Zaradi vsebine, ki je mešanica nesramnosti in podlosti proti najsvetejšim stvarem in osebam, in zaradi vzvišenega imena, ki ga nosi, je ta časopis nenehno sramotenje katoliške vere, ki je po ustavi edina vera države. To je sramota za 200 tisoč Turinčanov in 25 milijonov Italijanov, ki molijo Jezusa Kristusa. To je sramota za vso kraljevo družino, ki je krščena in veruje v to vzvišeno ime.

Toda to še ni zadosti. Ta časopis ne le da krši pravico, ki jo ima vsak človek, da spoštujejo njegovo versko prepričanje, temveč je tudi nevarnost za naše otroke, ki so upanje naših družin, za naše služabnike, od katerih pričakujemo zvesto službo, in za vse tiste, za katere bomo morali odgovarjati pred Bogom. Prav tako je nevarnost za nemoralo in brezverstvo za vse ljudstvo, zlasti še za mladino in delavstvo.

Zaradi vsega tega in v upanju, da bo državna oblast kot varuh skupnega prava, če že ne iz lastne pobude, končala to pohujšanje vsaj na pobudo odbora uglednih državljanov, ki prihajajo k vaši ekscelenci, in odpravila zasramovanje, ki ga moramo trpeti.

Upamo, da bo vaša ekscelenca čim prej ugodila našim prošnjam. Če bi pa bili razočarani v našem upanju, že sedaj glasno dvigam svoj glas v čast katoliškega Turina in bomo javno protestirali.

Medtem izražamo spoštovanje vaši ekscelenci itn.

9. DON BONETTIJEVO PISMO MSGR. BOCALLIJU

Prevzvišena ekscelenca!

Vaši spoštovani ekscelenci je gotovo znano, da v Turinu, mestu Najsvetejšega zakramenta in svetega Turinskega prta, neki nesramen časopis s privolitvijo državne oblasti že pet mesecev prevzema naslov častitljivega imena našega Božjega odrešenika *Jezusa Kristusa*, zanika njegovo božanstvo, zaničuje vero in povsod širi pohujšanje.

Salezijanski vestnik je v izdaji preteklega februarja objavil članek, da bi sotrudniki in sotrudnice ter njihove družine opozoril na satanske napade na katoliško vero. Toda mojemu spoštovanemu predstojniku don Janezu Bosku to ni zadostovalo. Preden se je odpravil na potovanje v Francijo, je ponižnemu podpisniku, uredniku Salezijanskega vestnika, dal nalogo, da naj imenovani članek izda v obliki knjižice in ga zastonj razdeli med turinsko prebivalstvo. Ukaz smo z dovoljenjem cerkvene oblasti izpolnili in smo v veliko zadovoljstvo prebivalstva več kot sto tisoč izvodov razdelili med katoliško ljudstvo.

Prepričan sem, da bo njegovi svetosti papežu sporočilo o tem javnem zadoščenju našega preljubega Jezusa Kristusa in sto tisoč razdeljenih izvodih naredilo veliko veselje. To naj bi bil ponižen in prijeten šopek, ki mu ga poklanjamo za peto obletnico njegovega kronanja za papeža.

V imenu našega spoštovanega predstojnika don Boska in v imenu uredništva Salezijanskega vestnika spoštljivo prosim vašo ekscelenco, da prejmete dva izvoda imenovane knjižice in da druge izročite svetemu očetu s prošnjo, da naj podeli svoj apostolski blagoslov.

V upanju na to uslugo in s prošnjo za oprostitev za moje nadlegovanje z veseljem izrabljam to priložnost, da se priporočim v vaše goreče molitve, medtem ko s prošnjo Božjemu odrešeniku za milosti, ki naj vam jih podeli, izrekam izraze globokega spoštovanja vaše uglednosti.

Najvdanejši in najspoštljivejši služabnik
duh. Giovanni Bonetti
urednik Salezijanskega vestnika
Turin, 26. februar 1883

10. ČLANEK NEKEGA BREZBOŽNEGA ČASOPISA PROTI DON BOSKU

Don Bosko in samostani

Don Bosko, ki ni zadovoljen, da bi privabil na svojo stran številne fante, katerih roke bi mogle služiti poljedelstvu, industriji in znanosti v korist države, ta don Bosko, ki še ni zadovoljen, da bi vpregel te sile v svojo salezijansko družbo, ki bodo nekoč služile papežu v škodo Italije, taisti don Bosko se je sedaj obrnil še k dekletom.

V ta namen je s pomočjo neke pobožnjaške grofice, ki jo imenuje mamo njegovih sinov,[6] odprl v Nizzi Monferrato samostan.

Grofica, ki bi namesto tega lahko pomagala svojim sorodnikom, se je dala preslepiti valdoškemu svetniku, ki ji obljublja prostorček ob sv. Roku v nebesih in svetniško ikono na oltarjih, daje vse za ustanove prebrisanega don Janeza.

Z njeno pomočjo si je don Bosko odprl vrata v palače pobožnjaške aristokracije, ki poleg bogatih posestev poseduje tudi bančne knjižice.

S tako pomočjo mu je uspelo odpreti samostan tudi v Turinu. Čez nekaj časa bo podobne samostane odprl tudi v drugih mestih Italije.Vse to se dogaja pred očmi vlade, pod Zanardellijem, ki dobro ve, da so verska združenja z zakonom odpravljena in prepovedana.Na tak način don Bosko zbira denar, nabira svoje žrtve v bogatih družinah, pridobiva, kakor on pravi, ovčke za Boga in denar za svoje združenje.

Poznam očeta, ki se je na tak način znašel na robu revščine in joče za ubogo hčerko, ki je umrla brez njegovega blagoslova,[7] umrla iz obupa, ne da bi mogla še zadnjič poljubiti svojega očeta.

Na ta primer se bom še vrnil in povedal vse, kar mi teži srce.

Ali ne bi bil že čas, da bi vlada odprla oči in ustrezno ukrepala?

Acate

11. KAKO JE BILA DOSEŽENA ODOBRITEV PRI TURINSKI KURIJI

Odločili so se, da bodo dovoljenje za natis dobili pri revizorju v Turinu. To pa ni bilo lahko, ker v Turinu naših stvari niso gledali z naklonjenim očesom. Zato so se odločili za zvijačo. Sobrat pomočnik Ghiglione je prevzel to nalogo. S knjižico, ki je bila natisnjena v Sampierdareni, se je predstavil v škofijski pisarni kanoniku Chiusu. Izdal se je za člana katoliškega delavskega društva, kar je tudi bil, in človeka, ki mu je bilo do tega, da bi knjižico čim bolj razširili. Kanonik Chiuso ga je ljubeznivo sprejel. Ghiglione ga je prosil, da bi odobril tisto knjižico, ker si zelo želi, da bi pripravili drugo izdajo, da pa nima niti enega izvoda tukaj v Turinu. Kanonik je nejevoljno pogledal tiste strani in rekel Ghiglioneju: »Bomo videli!«

»Toda mudi se.«

»Pridite danes popoldne.«

Ghiglione se je vrnil popoldne, zdelo se je, da je kanonik zlovoljen. »Oprostite, danes sem imel veliko opravkov. Nisem imel časa. Vendar bom knjižico pogledal. Vrnite se

[6] Namiguje na grofico Corsi.

[7] Don Lemoyne je na robu pri teh besedah zapisal: »Verjetno je to zdravnik Ferrero. To je zahvala, da je sprejel zastonj v Mornese njegove tri hčerke.

jutri ob tej uri.«

Naslednjega dne se je Ghiglione vrnil ob omenjeni uri. Uradniki v pisarni so se izgovarjali: »Gospoda vikarja ni. Je v koru.«

»Če sva se dogovorila, da naj pridem ob tej uri in da me bo sprejel.«

»Ne vem, kaj naj vam rečem. Dejstvo je, da je rekel, da se danes dopoldne ne bo več vrnil. Verjetno je pozabil na dogovor. Treba je potrpeti.«

»Potrpljenje do določene meje! To je že tretjič, da sem tu v tej zadevi. In moram prehoditi dolgo pot. Poleg tega imam tudi jaz svoje obveznosti. Človeku prihaja misel, da bi se odpovedal vašim dovoljenjem.«

»Dajte no, dajte, vrnite se še enkrat popoldne in videli boste, da bo vikar tukaj.«

Ghiglione se je vrnil popoldne. Kanonik Chiuso je bil v svoji pisarni in je govoril s profesorjem don Anfossijem in Ghiglione je moral čakati. Končno je lahko vstopil. Zdi se, da je kanonik še iskal pretveze.

»Toda meni se mudi. Nimam časa, da bi ga izgubljal, obrtnik sem in nihče mi ne plača ur, ki jih izgubljam po nepotrebnem. Če nočete izdati dovoljenja, bom dal knjižico natisniti kje drugje.«

»Dobro, že dobro,« je spregovoril kanonik. Poiskal je knjižico iz kupa papirjev, jo vzel v roke, jo prelistaval in vstal: »Tako. Sem že pregledal … lahko natisnete … toda ta naslov … Glede Naš Bog nimam kaj oporekati … Toda ta naš kralj.« Zakaj ta naslov? Kaj je to naš Kralj?«

»Oprostite, Gospod«, je dejal Ghiglione, »ali Jezus Kristus ni naš kralj?«

»Prav! Da, da … toda ali ne bi mogli spremeniti naslov?«

»Toda je ali ni naš kralj? Ali ne ponavljamo vsak dan *Tu rex gloriae, Christe* [Ti kralj Kristus]? Tudi v katekizmu piše: »Verujem v Jezusa Kristusa, našega Gospoda.« To je Gospodov naslov, ki velja isto kot kralj. Razen tega imamo že dovoljenje škofijske pisarne v Genovi, ki gotovo ne bi odobrila kake zmote. Zadostovalo bi mi to dovoljenje, lahko bi knjižico dal ponatisniti v Genovi, toda zaradi pripravnosti bi jo rad dal ponatisniti tukaj.«

»Ker imate to dovoljenje iz Genove, kar storite.«

»In potem tiskarska težava. Moral bi spremeniti naslov in dati vse v stavnico, to pa je kar lep strošek.«

Kanonik Chiuso je podpisal dovoljenje. Ghiglioneju se je mudilo, da je dobil v roke tisti list. Ko ga je dobil, je hitro pozdravil in se napotil k vratom. V tistem trenutku je kanonika Chiusa prešinila misel:« Čuj, fant,« ga je poklical.

Ghiglione se je vrnil.

»Ali niste vi izmed don Boskovih?«

»Točno. Na uslugo,« je odvrnil Ghiglione, naglo še enkrat pozdravil in odšel.

12. PISMO KURATA PRI N. D. DES VICTOIRES DON BOSKU

Moj častiti oče!

Vaše pismo me je zelo razveselilo, ker mi je pokazalo bratovsko naklonjenost, ki jo gojite do mene, in mi zagotovilo, da sta Naša ljuba Gospa Zmagovalka in Naša ljuba Gospa Pomočnica eno in isto in da v to lahko položimo vse naše zaupanje.

Z druge strani pa me to pismo spravlja v veliko stisko, ker ne vem, kako naj odgo-

vorim vaši želji, da bi bivali pri meni prihodnji mesec april. Stanujem v zelo majhnem župnišču in nimam nobene prazne sobe, ki bi vam jo mogel ponuditi.

Zares mi je žal, kajti nadvse bi mi bilo ljubo, če bi vas mogel sprejeti v svoji hiši kot gosta. Poleg tega sem nameraval del meseca aprila prebiti pri Naši ljubi Gospe v Lurdu in ne vem, ob katerem drugem času bi mogel uresničiti to svojo odločitev.

Iskal sem tisoč možnih rešitev, da bi vam ponudil gostoljubje, za katero me prosite, pa ne najdem ničesar primernega.

Verjemite, velečastiti oče, mojemu globokemu obžalovanju in me zato ne prikrajšajte za vaše prijateljstvo, ki mu odgovarjam iz globine svojega srca v najglobljem spoštovanju v N. G.

L CHEVOYON,
župnik pri N. L. G. Zmagovalki

Zelo bom vesel vašega obiska našemu svetišču, kjer boste lahko maševali, kolikorkrat boste hoteli.

Priporočam istočasno v molitev vse ustanove v čast N.L.G. Zmagovalke in njenega brezmadežnega srca, katerega praznik bomo obhajali prihodnjo nedeljo.

13. PISMO OPATA MOIGNOJA DON BOSKU

Velečastiti in predragi oče!

Čutim se krivega, ker vam od dneva, ko sem bil sprejet v število vaših pobožnih salezijancev kot vaš duhovni sin, nisem več sporočil svojih novic. Po vrnitvi v Francijo sem bil preobložen s posli, ki presegajo moje moči. Niti za trenutek nisem zapustil pisalne mize. Predvsem sem moral urediti in dati tiskat svoj peti zvezek *Splendori della fede, Il miracolo al tribunale della scienza, i processi* [Sijaj resnice, čudež pred razsodiščem znanosti, procesi] beatifikacije in kanonizacije sv. Benedikta Jožefa Labreja, obsežno delo, za katerega izvod prosim, da prejmete v dar; stalo me je več kot dva tisoč frankov. Takoj zatem sem začel pisati šesti zvezek *Splendori: Il miracolo al tribunale della storia* [Sijaj: čudež pred razsodiščem zgodovine], ki bi ga rad končal in natisnil, kakor hitro bom za to imel dovolj sredstev, ki jih po čudežu pričakujem od sv. Jožefa Benedikta Labreja. To je velik čudež, za katerega prosim, da me tudi vi priporočite, saj ste tako ljubi našemu dobremu Bogu.

Znano vam je, da je delo teh zvezkov, v katerih vaš duhovni sin nenehno primerja Benedikta Jožefa z vsemi čudežnimi svetišči na svetu, postalo vir velikih nadnaravnih milosti, ki ga vedno posvečujejo, tako da v tem trenutku pripada bolj nebesom kot zemlji, za kar boste vi izrekli zahvalo pri Bogu, presveti Devici Mariji, sv. Jožefu, sv. Frančišku Saleškemu in vsem svetnikom.

S petim zvezkom *Splendori della fede* [Sijaj vere] vam pošiljam tudi dva moja zadnja zvezka št. 161 in št. 162. To sta zbirki fotografij na steklu ali prosojne podobe, eden z 2400 podobami za ljudski ilustrirani pouk v vseh znanostih in drugi s 1000 podobami za pouk mojih *Sijajev vere*, pouk, čigar korist je blagovolila potrditi njegova svetost Leon XIII. Kot najbolj primerno sredstvo za vrnitev k veri, ker je to najjasnejši in najzgovornejši način pridiganja.

Velečastiti oče, svoje življenje ste posvetili delom krščanske ljubezni, ljubezni v pou-

ku in pametnem delu, svoje življenje ste posvetili evangelizaciji revežev, *pauperes evangelizantur,* in boste priznali, upam, da moji dve zbirki podob v resnici nista drugo kot potrditev vašega čudovitega apostolata. To sta dve velikanski dejanji, ki sta me ogromno stali, več kot petnajst tisoč frankov. Poklanjam vam jih in jih postavljam pod vaše pokroviteljstvo. Prosim vas, da jih blagoslovite, kajti prepričan sem, da če jih boste vi blagoslovili, bosta uspevali in prinesli obilo sadu. Rad bi bil bogat, da bi mogel obdariti vašo čudovito ustanovo z mojima celotnima zbirkama. Kako čudovite stvari bi vi naredili iz njih. Toda tega, česar ne morem storiti danes sam, bom z vami in z vašo pomočjo storil v prihodnje. Že sedaj izberite slike, ki se vam zdijo uporabne, moj dragi oče, in jaz se bom potrudil, da vam jih bom poslal. Vaša podoba, moj dragi oče, je eden največjih sijajev vere.

Sedaj, ko sem izlil svoje srce v srce svojega očeta, se čutim popolnoma srečnega. Ob koncu tega pisma mi dovolite, da vam zaupam eno svojih največjih skrbi. Za uspeh mojega apostolata *Sijajev vere* bi bilo potrebno, da bi moje načrtovane poglede odobrila Cerkev. Toda navade naše cerkvene Francije so take, da bom te odobritve lahko dobil samo s pomočjo cele vrste čudežev, za katere vas prisrčno prosim, da bi jih skušali izprositi skupaj z menoj. Kongregacija za obrede mi je odgovorila, da ne vidi nikakršnih ovir za uresničitev takih načrtov, vendar bi moralo preteči veliko časa, preden bi mogli premagati tako zastarelo težavo.

Oprostite mi, velečastiti oče, to moje dolgo pisanje. Ne bi vam mogel povedati, kako sem začel pisati. Komaj sem opravil svoje molitve, ko mi je prišla misel, da bi vam pisal; nisem se mogel upreti. Uro pozneje je bilo pismo napisano. Želim, da bi vam ugajalo, ker čutim dolžnost, da sprejemam ne samo vaše nasvete, temveč tudi vaše ukaze in jih izpolnim, najsi bi bili kakršni koli. Blagoslovite me, moj dobri oče, priporočite vašim salezijancem, mojim dragim sobratom v apostolatu, za moje *Sijaje vere*. Klečim pred nogami vašega očetovstva s čustvi čaščenja brez meja in vas prosim vašega blagoslova.

Ponižni sin
opat F. Moigno

14. PISMO DON CIBRARIA DON BOSKU

Bordighera Torrione, 23. januar 1883

Velečastiti in nadvse ljubljeni oče!

Zdi se, da bi njegova spoštovana ekscelenca msgr. škof, preden je pisal vaši uglednosti, moral vprašati nas o stanju in poteku naših stvari in ne takoj brez vsake preveritve poročati o tem, kar mu je bilo povedano. Mi bi mu povedali ne več ne manj kot to, kar bomo zdaj sporočili vam, velečastiti oče.

Iz mojega poizvedovanja je razvidno, da en deček hodi v šolo k valdežanom in izvira iz družine, ki je že dolga leta iz materialnih razlogov vključena v valdeško cerkveno občino. Nisem čisto prepričan, ali ne hodi tudi neki deček iz trde protestantske družine. Kolikor je meni znano, noben šolski otrok ne hodi tja. Od deklic hodijo tri iz protestantskih družin.

Noben deček in nobena deklica iz katoliških družin ne zahaja v njihove šole. Naše tako moške kakor ženske šole so dobro obiskane. Imamo vpisanih 44 dečkov in 66

deklic. Toliko deklic nismo nikdar še imeli.

Da so valdeške šole boljše od naših, je lahko razumeti. Oni imajo notranje gojence (kakih petnajst), naši so zunanji. In vsem je dobro znano, kaj je mogoče narediti z otroki, ki so cel dan raztreseni in se naučijo samo tisto, kar se morajo naučiti pred učiteljevimi očmi.

Če se vrnem k monsinjorjevemu pismu, ne morem reči nič drugega, kot da mu je vsebino pisma natvezil kak strupen jezik, ki že nekaj časa hodi okoli in trosi neresnico o nas. To je ena izmed posledic postanka Letizie v Nizzi. Kaj naj storimo? *Mundus totus in maligno positus est* [cel svet tiči v zlu].

Gospod don Rua nam je prinesel tolažilno novico, da boste proti sredi prihodnjega meseca med nami. Za nas vse bo to velik praznik.

Izrabljam priložnost, da odgovorim na vezilo št. 4, ki ste mi ga v svoj dobroti poslali. Odgovor je za vse nas samo eden. Zveličanje naše duše je tesno povezano z izpolnjevanjem zaobljub in s tem tudi pogoj, da smo pripravljeni, da jih izpolnjujemo do smrti. To upamo z Božjo pomočjo. To je pomoč, delež, ki ga mi vsi želimo prispevati za zveličanje naših duš.

Velečastiti oče, molite za nas, ki vam iz vsega srca želimo dolgo vrsto srečnih let, in molite zlasti zame, da bom mogel izpolnjevati vezilo.

Blagoslovite nas vse. Vaše uglednosti
najvdanejši in najpokornejši
DUH. NICOLAO CIBRARIO

15. OKROŽNICA ZA LOTERIJO V VALLECROSII

Torrione, 20. april 1883

Velečastiti gospod! V živi želji, da bi poskrbeli za versko, moralno in razumsko vzgojo mladine obeh spolov v *Vallecrosii ali Torrioneju* med Bordighero in Ventimiglio, smo začeli graditi brezplačne šole. Z Božjo pomočjo in s sodelovanjem dobrodelnih oseb smo jih dogradili in jih že tudi izročili namenu. Sedaj moramo poravnati izdatke, ki smo jih imeli z zidavo.

V ta namen se pripravlja *dobrodelna loterija* v upanju, da zaradi dobrodelnega namena ne bo izostala pomoč vseh dobromislečih ljudi. Kakor hitro bomo zbrali zadostno količino dobitkov, jih bomo z dovoljenjem kraljeve prefekture razstavili. Zato prosim vašo zaslužno uglednost, da bi nam priskočili na pomoč in bi na spodnji naslov poslali darove, ki jih v svoji dobroti lahko daste. Zagotavljam vam, da jih bomo sprejeli z največjim veseljem.

Gospod, bogat v usmiljenju, naj vam obilno poplača dobroto, ki jo boste izkazali ubogi mladini te doline, medtem ko vam zagotavljam svojo najglobljo hvaležnost in hvaležnost mladih, ki bodo deležni vaše dobrodelnosti. Vsak dan bomo v naši kapeli opravljali molitve za naše dobrotnike z namenom, da bi jim Bog obilno poplačal vse žrtve.

Sprejmite, velecenjeni gospod, izraze našega globokega spoštovanja in hvaležnosti, s čimer imam čast, da se poslovim od vaše velezaslužne uglednosti.

Najvdanejši služabnik
DUH. JANEZ BOSKO

N.B.: Darove lahko pošljete v Oratorij sv. Frančiška Saleškega ali gospodu duhovniku Niccolau Cibrariu v *Torrione v Vallecrosii pri Bordigheri*.

16. DON BOSKOVA POBOŽNA OBISKOVALKA V NICI

Pariz, 16. maj 1883

92 Boulevard Hauusmann. Don Bosko

Imela sem čast, da sem vas videla v Nici pri Dames Augustines, 48 Avenue de la Gare in v Zavetišču St. Pierre, Place d'armes.

Na tem zadnjem srečanju sem vam obrazložila svojo veliko željo: spreobrnjenje mojega moža. To je cilj vseh mojih molitev in zlasti še pobožnosti do presvetega Srca Jezusovega.

Vi ste mi obljubili svoje molitve in molitve vaših otrok. Za primer uspeha sem vam obljubila vsakoletni dar za vaše zavetišče. Odgovorili ste mi, da v tem primeru lahko računamo z Bogom in da bi mu dar vnaprej bil zelo pogodu.

Dali ste mi skoraj obljubo, da bo prizadevanje uspešno, in sem šla na pogovor s svojim možem. Moram vam poslati svoj dar.

Med vašim prvim potovanjem v Pariz sem bila zadržana, ker sem bila prehlajena in sem morala ostati v svoji sobi. Nisem vas mogla niti videti niti z vami govoriti.

Jutri bom šla k St. Augustinu, vendar sama!

Ali smem upati, gospod don Bosko, da mi boste posvetili nekaj trenutkov? Na voljo imamo eno uro za kosilo. Če bi prišli na kosilo ali na večerjo, bi lahko govorili z mojim možem in Srce Jezusovo bi mi mogoče naklonilo milost, ki si jo želim že toliko let.

Marie Mourette

17. DON BOSKOVO BIVANJE V CANNESU IN PISMO IZ PARIZA

Moj velečastiti oče!

Zelo mi je žal, da nisem mogla priti na obisk med vašim bivanjem v Parizu. Ker sem prehitro odšla iz Cannesa, sem zaradi mraza v Parizu dobila prehlad, ki sem se ga komaj rešila.Rada bi vam osebno izročila majhen dar za vaše čudovite ustanove, pri katerih bi rada bolj obilno sodelovala. Moje katoliške šole v Belgiji, o katerih sem imela srečo, da sem vam poročala v Cannesu, mi povzročajo velike težave, ki pa so pomešane s sladko zavestjo, da obvarujejo toliko dragih otrok pred strupom brezbožnih šol.

Za konec vas, dragi oče, prosim, da bi mi podelili vaš blagoslov in še naprej molili zame, kakor ste mi obljubili v Cannesu.

Čutim veliko potrebo, da bi me Bog razsvetlil in mi pomagal.

Priporočam vašim molitvam dušo mojega dragega soproga, od katerega ste blagovolili sprejeti podobico z zagotovilom, da se ga boste spominjali.

Princesa De Montmorency-Luxembourg

Pariz, 20. april 1883

18. POBOŽNA DON BOSKOVA OBISKOVALKA V NAVARRU

Flassans, 1. junij 1883

Velečastiti oče!

Ko sem imela v La Navarru čast, da sem vas videla in z vami govorila o spreobrnje-

nju mojega sina, ste mi naročili, da naj se priporočim Srcu Jezusovemu z molitvijo ob njegovem prazniku, kar sem tudi izpolnila. Prepričana sem, da ste molili za spreobrnjenje mojega sina. Menim, da vas bo Bog uslišal, zato vam pošiljam 100 frankov za Srce Jezusovo v Rimu. Še vedno se priporočam za molitve za njegove telesne in duhovne potrebe, saj je še vedno v Tunisu. Prav tako se tudi jaz priporočam v molitev.

Želim, da mojega imena in mojega daru ne bi poznal nihče razen vas.

Gospodična Clémentine Tourtone me prosi, naj vam povem, da si nadvse želi priti v Turin, kjer bi pokleknila k nogam Marije Pomočnice in se ji zahvalila za vse milosti, ki jih je od nje prejela po vaši priprošnji.

MARIE ALBERT CLEMENTINE TOURTONE

19. OKROŽNICA ZA MARSEJSKE SOTRUDNIKE

Marseille, 22. maj 1883

Veselim se, da vam morem sporočiti, da bo konferenca za salezijanske sotrudnike v *četrtek 29. marca* v Oratoriju sv. Leona.

Njegova visokost *msgr. Robert*, marsejski škof, naš velik dobrotnik, bo prišel in predsedoval našemu zboru.

Istega dne bo blagoslovil lep velik kip *Naše Gospe Pomočnice* v neki marsejski družini kot izraz hvaležnosti za izredno milost, ki je je bila deležna po njeni priprošnji.

Miloščina, ki jo bomo ob tej priložnosti zbrali med našimi sotrudniki, je namenjena za plačilo dolgov, ki so nastali z gradnjo novih poslopij ter obširnega povečanja Oratorija sv. Leona in zavetišča v Saint Cyru.

Vsak dan goreče molim k Bogu, da bi bogato poplačal vse, ki podpirajo naše sirote.

Sprejmite, gospod ……., izraze mojega globokega spoštovanja in moje hvaležnosti.

duhovnik JANEZ BOSKO

RAZPORED SLOVESNOSTI

Dopoldne 29. marca

Ob *pol osmih* sveta maša, ki jo bo daroval *don Bosko*. Skupno sveto obhajilo. Slovesen blagoslov kipa Naše ljube Gospe Marije Pomočnice. Priložnostni nagovor.

Popoldne.

Ob *treh* don *Boskov* nagovor. *Njegova ekscelenca škof* bo nagovoril navzoče. Blagoslov. Molitve za pokojne sotrudnike.

OPOZORILO

1. Sotrudniki lahko privedejo s seboj na zborovanje tiste svoje sorodnike in prijatelje, ki še niso vpisani v naše združenje, pa bi to želeli.

2. Tisti, ki ne bodo mogli biti osebno navzoči, naj pošljejo svoj dar. Izredno težek finančni položaj, v katerem je zavetišče, nas sili, da prosimo naše sotrudnike, da bi zbrali za nas darove pri svojih sorodnikih in prijateljih. Zelo vam bomo hvaležni. Zbrane darove bomo izročili predstojniku Oratorija sv. Leona.

3. Njegova svetost papež podeljuje vsem poseben blagoslov in popolni odpustek vsem, ki bodo prišli na zborovanje.

20. ČLANEK O DON BOSKU V *ECLAIRU*

Don Bosko

V nekaj dnevih bo Lyon imel srečo, da ga bo obiskal don Bosko. Brez dvoma bo mesto galskih primasov središče toliko čudovitih ustanov z veseljem počastilo milega in svetega italijanskega duhovnika, ki ga njegova domovina časti kot eno svojih največjih odlik in ki ga Francija, vedno navdušena za velika dela in za vse, kar je Božja previdnost izbrala za sredstvo svojega usmiljenja, začenja spoštovati in ljubiti.

Po sv. Vincenciju Pavelskem je težko dobiti svetnika, ki bi bil med ljudstvom tako zelo priljubljen, kot je don Bosko. Turin, zibelka njegovih ustanov, in njegovo ljudstvo ga razglaša za svojega dobrotnika in ga imenujeta z blagim imenom očeta revežev, *Pater Pauperum*. To je bilo eno izmed Kristusovih imen. Rimski papež Leon XIII. ga po zgledu svojega predhodnika zelo ceni zaradi njegovih zaslug. Njegovo slavno ime se razlega na obalah daljne Patagonije in brezmejne Brazilije.

Ta ljudska avreola, ki blesti na don Boskovem čelu, splošno priznanje tolaži zadnja leta življenja tega zaslužnega starčka in je pravična nagrada in krona njegovega življenja, ki je bilo posvečeno lajšanju človeških tegob in zlasti še reševanju mladine iz propada, nesreče, nečasti in sramote.

Toda preden je doživel dovršitev svojih del, se je moral don Bosko dolgo boriti in je v svojem dolgem in delovnem življenju občutil žalost, ki je odmerjena izbranim dušam, ki se morajo boriti s tistimi, ki bi jim pravzaprav morali pomagati. Ena knjiga bi bila premalo za opis vseh nasprotovanj, pomanjkanj, moralnih tegob od dne, ko je še kot mlad duhovnik zbral prvič v cerkvi sv. Frančiška Asiškega v Turinu mlade potepuhe, ki jih je srečal na javnih trgih piemontske prestolnice.

Od takrat je don Boskovo delo naredilo dolgo pot, ki je potekalo z ustvarjalno naglico. Bog je dal plodovitost svetemu duhovniku in je mogočno povečal število otrok, ki so bili deležni njegove dobrodelnosti. Ponižno Cottolengovo zavetišče je postalo veličasten Oratorij sv. Frančiška Saleškega, materna hiša salezijanskih ustanov. Več kot 15.000 otrok[8] je tam zbranih pod isto streho in prežetih z istim duhom. Tu je končno don Bosko udejanjil del filozofskih in socialnih sanj v *preventivnem sistemu*, ki naj bi ga posnemali vsi zakonodajalci. Ta sistem, ki se opira izključno na razum, vero in krščansko ljubezen, napake raje preprečuje, kot da bi jih popravljal, in prinaša v salezijanskih ustanovah čudovite uspehe.

Francija ima srečo, da ima že osem let od don Boska ustanovljene domove. Zavetišče Saint – Piere v Nici in Oratorij sv. Leona v Marseillu sta kljub nevšečnostim časa v polnem razcvetu. V Varu in v Bouches-du-Rhône sta dve poljedelski ustanovi. V francoskih oratorijih, kakor v italijanskih dobiva mladina krščansko vzgojo, obenem pa se z usvojitvijo kake obrti usposablja, da si bo pošteno služila kruh in bo koristna družbi.

Pri ustanovitvi teh francoskih domov so don Bosku pomagali člani njegove Družbe. Za širjenje svojega dela v Franciji je dobil delavoljnega sodelavca don Ronchaila, enega najbolj ljubljenih sobratov. S tem, da je ustanovil zavetišče Saint-Pierre v Nici, je ta vredni duhovnik utrdil salezijansko delo v naši deželi.

[8] V tem številu so obseženi tudi dečki prazničnega oratorija.

Nekaj besed o zavetišču Saint–Pierre, prvi don Boskovi ustanovi v Franciji, bo bralcu dal podobo čudovite ustanove salezijanskega oratorija. Ta panj, imenovan zavetišče, nudi zavetje več kot 200 otrokom, ki so jih rešili revščine in hudobije. Večina jih je sirot, ki so v don Ronchailu našli očeta, ki jih vodi po poti življenja in jim kaže pot v nebesa. Pravilnik deli dan na delo in učenje. Vstajajo ob petih in gredo spat ob desetih. Prvi del jutra je posvečen osebni negi, ki je bila večini do sedaj neznana, in sveti maši. Ob osmih so delavnice v polnem teku in se razen za obroke in odmore ne ustavijo vse do šestih zvečer. Zvečer je čas za šolo, kjer se poleg krščanskega nauka učijo še francoščino, glasbo in nabirajo splošno znanje, ki bo iz njih naredilo pametne in poštene delavce. Ko hodiš po teh delavnicah, čutiš, kako ti srce utripa zaradi prijetnih vtisov in resničnega veselja, občutiš pravo srečo, da si sredi te mladine, ki diha nedolžnost, svežino in veselje pod vodstvom don Boskovih sinov in je zavarovana pred revščino in nesrečo. Mladi vajenci se učijo mizarstva, ključavničarstva, čevljarstva, krojaštva, tiskarstva, knjigoveštva in so veseli in zadovoljni s svojim položajem. Toda koliko teh srečnih fantov bi se brez don Boska, brez krščanske ljubezni znašlo v hudobiji, ki bi jih vodila h kraji, hudodelstvu in bi končali v kaznilnicah. Vi vsi, ki ljubite mladino, in se ukvarjate s težkimi nalogami socialne pravičnosti, pomislite na veliko nevarnost, ki nam preti, in priskočite na pomoč tem, ki delajo za vas. In vi bralci, ki hodite med počitnicami na prijetne obale Sredozemskega morja, da se tam ogrejete na soncu, ne pozabite obiskati zavetišče v Nici in si ogreti srce pri don Boskovih dečkih. Te čudovite Božje stvarce imajo nadvse dobro srce, občutljivi so za dobroto, ki jim jo lahko izkažete, in bodite prepričani, da se bodo izkazali hvaležne in bodo vsak dan dvigali svoje nedolžne roke k svojemu nebeškemu očetu, ki je tudi vaš oče, in ga prosili, da vam poplača vašo krščansko ljubezen v smislu besed Jezusa Kristusa: *Vse, kar ste storili enemu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.*

To je veliko don Boskovo delo.

V kratkem bo lyonsko prebivalstvo slišalo besedo tega svetega duhovnika, ki človeka pusti globoko pretresenega. Don Bosko bo govoril o svojih ustanovah s tisto svojo preprostostjo, ki očara njegov govor in seže globoko v srca ter razpoloži poslušalce za radodarnost, ki je lastna Lyončanom.

Dobrodelne duše, odzvale se boste temu povabilu. Prepričani smo, da boste veseli, da boste mogli z bogato miloščino sodelovati pri vzdrževanju in širjenju salezijanskih ustanov. Na tak način boste dokazali dobroto duhovniku don Bosku, da je našel v tej lepi francoski deželi prave in resnične prijatelje, in si nabrali zaslug pred Bogom in domovino.

Abel Reynaud
Eclair, 31. marec 1883

21. DON BOSKOVO PISMO GOSPE JUFFREY V LYONU

Gospa!

Gospod Gustave je moj sobar, in medtem ko ima kratek odmor, imam veliko zadoščenje, da vam napišem nekaj besed.

V naši hiši smo molili za vas, gospa, in zdi se, da vas želi Devica Marija uslišati: trpeti zato, da pridobivamo duše za Boga. Vsekakor so naše molitve namenjene Bogu, da bi vas uslišal in podelil pomoč.

Bog naj vas blagoslovi, predobra gospa, Bog naj vam podeli potrpljenje in vztrajnost na poti v nebesa.

Molite tudi zame, ki ostajam v globoki hvaležnosti vedno v J. K. vdani služabnik.

duh. Janez BOSKO

Turin, 13. junij 1883

22. LYONSKA PISMA DON BOSKU

A

Lyon, 10. april 1883

38 avenue de Noailles

Gospod opat (don De Barruel),

nikdar ne bom pozabila vaše naklonjenosti. Želim si je še zanaprej, dokler ne pripeljem reči do zaželenega konca: ozdravljenje svoje uboge male hčerke. Gospa de Montravel, moja mala in jaz bomo na 13 rue St. Hélène ob dveh in kako minuto. Prosimo vas, da nam pomagate priti k don Bosku.

Prepričani smo, da nam boste kljub vsemu pomagali priti do don Boska, ki, kot mi je zagotovil včeraj, želi videti mojo hčerko.

Grofica De Montravel

B

Lyon, sobota zjutraj

Moj velečastiti oče!

V torek zvečer sem bila tako vznemirjena, da sem *slabo izrabila* veliko čast, ki ste jo hoteli izkazati meni in gospodu Crozierju, kar bo ostalo globoko *vtisnjeno* v družinsko *kroniko*. Zvečer sem bila *preveč zaposlena* s svojimi povabljenci in se vam nisem upala približati. Sedaj si želim, če boste morali odpotovati, ne da bi vas ponovno videla, kar bi bila zame velika žalost, da me ne bi pozabili v svojih molitvah na splošno in še posebno pri Naši ljubi Gospe Pomočnici za:

1. Mojega starejšega sina Alberta, ki je imel veliko sreče, da je danes zjutraj prejel obhajilo iz vaših rok. Po prebolelem meningitisu *ni več sposoben* za samostojno življenje.

2. Mojega drugorojenega sina Eugena, ki naj bi meseca junija opravljal izpite na politehniški šoli.

3. Mojo hčerko Berthe, vašo zbiralko darov v torek, ki bo, tako upam *preprosto pa dobro znamenje* za družino.

4. In končno za našega malega soseda Henrika, učenca filozofije pri očetih dominikancih.

5. Za gospoda Crozierja, ki bo moral opraviti *veliko potovanje* z vami.

6. Mojo drago bolno mamo, ki je manjkala samo na torkovem sprejemu.

7. Končno še *zame* in za mojega svaka. Ti dve zadnji osebi prosita za milost, da bi molili zanju in za njune umrle sorodnike kratko posebno molitvico. Molila bosta, da vam Bog *povrne* stokratno za vsak vaš najmanjši spomin.

Dovoljujem si vprašati gospoda De Barruela, ali se boste ob vračanju iz Pariza ustavili v Lyonu. V tem primeru bi vas v imenu cele Crozierjeve družine in generalnega vikarja gospoda Lajonta prosila, da bi nas obiskali kakor *prejšnji torek*. Medtem ko vas prosim

za posebni blagoslov, moj velečastiti oče, in vam zagotavljam svoje globoko spoštovanje, končujem to pismo, ki sem ga napisala v bojazni, da ne bi mogla govoriti z vami v zadnjem trenutku.

Madame ALICE CROZIER
Place Morand 19

C

Lyon, 15. april 1883

Velečastiti oče!

Sem brat gospe Mayel, ki je imela v Fourvièru srečo, da ste jo obiskali. Ona vam je priporočila naše gospodarske zadeve, ki so v tem trenutku zelo velike.

Poleg tega pa jaz in moja žena nisva mogla, kakor je bila najina velika želja, priti v stik z vami, da bi vam predstavila najinega zadnjega otroka, enajstletno deklico, ki je zelo zaostala v duševnem razvoju. Imela je izpuščaje na vratu, za katere se bojimo, da se bodo obnovili. To je stalna skrb in mora v naši družini. Letos bo prejela prvo sveto obhajilo pri svoji sestri redovnici Sacré-Coeur de la Rue Boissac: včeraj zjutraj (soboto) sva povedla tega otroka k vaši maši v Rue S.te Claire in sva imela srečo, da sva oba prejela obhajilo po vašem namenu.

Prosiva vas, moj dragi oče, da sprejmete ta skromni dar za vaše ustanove …

LS. PATURLE
15. Rue S. Dominique, Lyon

D

Dragi moj velečastiti oče!

Jutri ob dveh naj bi prišla k vam, da bi imela čast videti vas.

Gospod Guiol, ki sem mu izrazila svojo željo in željo moje sestre gospe Rey du Monchet, da bi kosili pri njem v času vašega postanka v Lyonu, me je spodbudil k tej misli. Stanujemo ob Sacré-Coeur des Anglais. Zgoraj pri St. Justu vas bo čakala kočija ob uri, ki jo boste določili.

Prosim vas, velečastiti oče, da bi bili tako dobri in bi nam naklonili to zadovoljstvo. Gospa Mignot de Guestu d'Annou in moj sveti župnik v Satillieuju gospod Salivus bi tudi prišla.

Že več dni prosim Boga za dobroto, za katero vam pišem v tem pismu. Upam, velečastiti oče, da nas boste osrečili s svojim obiskom.

Prejmite, velečastiti oče, izraze mojega globokega spoštovanja.

ANNA DE GUESTU
Nedelja 8. aprila
Villa Marie, chemin des Messues 2 Lyon

E

Lyon, 24. april 1883

Dragi moj velečastiti oče!

Pred nekaj dnevi mi je vaše bivanje v Lyonu vzbudilo željo, da bi vas videla in zlasti da bi prejela od vas blagoslov. Ker nisem mogla zadostiti tej želji, si upam priti k vam, velečastiti oče, s prošnjo, da bi vam priporočila v molitev skupnost, ki mi jo je zaupal

dobri Bog, in otroke, ki jih vzgajamo. Nekateri teh otrok me napolnjujejo s skrbjo in v skupnosti imamo nekaj duš, ki me vznemirjajo.

Poleg tega imamo zelo dragoceno redovnico, ki je zgledna v vsakem pogledu, pa je njeno zdravje močno ogroženo. Operacija na kosteh v mesecu januarju ni prinesla zaželenih sadov in jaz sem zelo v skrbeh, kaj bo, če bi jo izgubili.

Bodite tako dobri, velečastiti oče, da bi jo posebej priporočili Gospodu in za nas prosili milost, da bi mogli zvesto odgovarjati vsem milostim, ki nam jih pošilja za naš poklic.

Podelite nam tudi vaš očetovski blagoslov in ga izlijte zlasti na ubogo dušo, ki je v stiski in vam piše te vrstice.

Sprejmite, moj velečastiti oče, z vsemi mojimi zahvalami in opravičili izraze mojega globokega spoštovanja v našem Gospodu.

S.r Marie Emmanuel,
predstojnica redovnic sv. Jožefa iz Clunyja
21 Rue Deufèrt Rocherau

F

Predragi moj velečastiti oče!

Po vašem odhodu iz Lyona sem s pomočjo dveh ali treh oseb zbrala šestintrideset frankov. Pošiljam vam jih za vaše uboge sirote.

Med vašim obiskom v Lyonu, velečastiti oče, sem se vam priporočila v pismu, na katero ste mi odgovorili in mi podelili svoj blagoslov.

Prosim vas, velečastiti oče, da še naprej molite zame in za mojo družino.

Bodite tako dobri in mi pošljite nekaj izvodov *Salezijanskega vestnika*.

Jeanne gospodična Gaudin
Lyon, 6. junij 1883

G

Lyon, 28. maj. Boulevard des Brotteaux, 8

Gospod duhovnik don Bosko!

Trdno sem prepričan, da je Bog s tem, ko vas je kot najuglednejšega vzgojitelja mladine našega časa poslal k nam, hotel povedati očetom naših krščanskih družin, da jih ni zapustil v preganjanjih, ki so jih morali prestati zaradi izpolnjevanja svojih dolžnosti in pravic.

Nimam časti, da bi me vi poznali, gospod opat, zato se vam predstavljam kot družinski oče, ki želi postati dober kristjan. Ta naslov mi zadostuje, da se vam predstavim v upanju, da bo uslišana moja prošnja za posebno molitev za enega izmed mojih sinov.

Z velikim zanimanjem sem prebral knjižico, ki ima naslov vaše ime, lahko bi rekel, da jo občudujem, če s tem ne žalim vaše skromnosti. Na podlagi tega branja prihajam k vam s ponižno prošnjo, da bi prosili Našo ljubo Gospo Pomočnico z mislijo na vaše veliko delo, da bi bilo znanstveno odkritje mojega sina dopolnjeno z nadrobnostjo, ki je ne more najti.

Naš mladi kristjan me prosi, naj še dodam, da mu bo kot višek ta milost dodeljena v Marijinem mesecu ali v mesecu Srca Jezusovega, in se pri tem obvezuje, da *ne bo pozabil vaših ustanov*.

Grof de Montessus De Ballore

H

Dragi moj velečastiti oče!

Veliko sem slišal govoriti o ozdravljenjih, ki so jih ljudje prejeli zaradi vaših molitev v času vašega obiska v Lyonu, in poln zaupanja se obračam na vas v trenutku, ko je moja družina v veliki stiski. Upam, da boste rade volje molili za uslišanje moje prošnje. Imam 13–letno nečakinjo, ki že šest mesecev ne more več hoditi. Priporočili in zaobljubili smo se N.L.G. Lurški in potem še N.L.G. Fourvièrski. Po šestih mesecih bolezni je spet začela hoditi. Toda letos je ponovno zbolela in od 1. novembra prejšnjega leta ne hodi več. Prepričana sem, da bi vaše molitve mogle odpraviti to bolezen in bi naša brhka deklica dobila zdravje …

MARIE DUPONT

Lyon, 10. januarj 1884

I

Dragi moj velečastiti oče!

Sem samo ubog služabnik, star 79 let, še vedno služim, toda vaša čudežna dela so me tako navdušila, da vas prosim, dragi oče, da sprejmete 100 frankov iz mojih prihrankov. Za povračilo vas prosim za vašo molitev, da bi mi Bog naklonil milost dobre smrti. Priporočam vam tudi svojo družino, imam namreč deset majhnih vnukov sirot.

Vaš najponižnejši služabnik

BENOITE DUMORAND

Lyon, 23. april 1883

22[2]. DNEVNIK SPREJEMOV V HIŠI SÉNISLHAC V PARIZU

IZPISEK IZ ZAPISKOV HIŠE V PARIZU

1883

(Poročilo gospodične Bethford)

Sreda 18. april. Gospodična De Sénislhac je zvedela, da bo don Bosko prišel v Pariz in bo stanoval pri gospe De Combaud. Obiskala je to damo in jo prosila, da bi ji izprosila sprejem. Gospa Combaud jo je prosila, da bi dala don Bosku na voljo prostor za dopoldanske avdience. Gospodična Sénislhac je privolila.

Četrtek, 19. Gospodična de Sénislhac je čakala na don Boskovo mašo pri karmeličankah, nato ga je z eno svojih spremljevalk obiskala pri gospe De Combaudovi. Bil je zelo prijazen z njo in je dejal, da bo začel sprejeme v Rue de la Ville l'Évêque še isti dan od 4. do 6. ure. Druge dni pa od 3. do 6. ure.

Dopoldne je prišlo veliko ljudi in so zaman čakali na don Boska.

Petek, 20. Od 2. ure naprej nas je oblegala množica ljudi, ki je želela videti don Boska. Nismo pričakovale takega navala. Ker so nam sporočili, da bo prvi blagoslov v tej hiši za nas, smo se vse zbrale v knjižnici, ko je prišel. Nisem se mogla ubraniti nekega duhovnika, don Boskovega sonarodnjaka. Kljub prepovedi se je zmuznil v knjižnico, da bi skupaj z nami bil navzoč pri prvem sprejemu. Ker ni razumel francosko, nismo mogle dvomiti o njem. Bile smo prepričane, da bo don De Barruel urejeval vstop. Pa nič. Don Bosko nam je povedal, da je gospod Barruel šel po obiskih in se bo vrnil ob 6. uri.

Gospodična Jacquier se je postavila k vratom med salonom in knjižnico, se pravi k

vhodu. Jaz pa sem se postavila k izhodnim vratom knjižnice, ki vodijo na stopnišče. Tako je don Bosko dobro zavarovan.

Grofica Trappani, njena hčerka in njuno spremstvo so bili pomešani med množico, ki je sestavljala smetano pariške družbe. Izročila mi je svojo vizitko. Stopila sem v knjižnico in zaklicala njeno ime, toda človeški zid je bil neprediren. Vsaj dve uri sta morali ti ubogi princeski vztrajati sredi množice. Zato sem ju privedla k don Bosku skozi mala vrata. Bili sta zelo hvaležni.

Ob šestih je bila dvorana še vedno polna. Vsi stoli so bili zasedeni. Pisala sem na kolenih.

Preden je odšel, je don Bosko vstopil v salon, da bi podelil splošni blagoslov. Kakšno silno prerivanje! Kar vrgli so se nanj. Eni so kričali: »Oče, moj sin ima vročino.« »Oče, moj sinima volka.« »Oče, moj sin mi dela težave« in drugi »Jaz imam to, jaz imam to drugo« itn.

Sobota. 21. Prav isti naval, toda sedaj je vse dobro urejeno. Izdajali smo številke in vsak se je moral vpisati.

Prvi sprejem je bil namenjen družini Le Conédic. Izbrana množica. Postavljajo nam najbolj čudna vprašanja. »Kateremu redu pripadate?« »Redu dobrih kristjanov,« je odgovorila ena izmed naših. »Kakšna dela opravljate?« »Da vas sprejemamo.« »Bi mi lahko povedali, katera hiša nas gosti?« »Ste pri mladenki De Sénislhac« itn. Opat Sire de St. Suplice je že dolgo čakal. Spremljala ga je neka dama, ki mi je predlagala, da bi me nadomestila pri mojem delu. Zahvalila sem se ji za njeno skrbno vljudnost.

Prišel je neki duhovnik s svojo filotejo, iznajditeljico izboljšane puške, ki jo je želel dati don Bosku, da bi jo blagoslovil. Oba sta hotela stopiti iz vrste. Mi tega nismo dovolili.

Odkar traja sprejem, gospodična Jacquier, opremljena z dvojnim seznamom, spušča noter, tako da pokliče številko in ustrezno ime, in jaz skozi posebna vrata tiste, ki imajo don Boskovo povabilo ali besedico don Barruela, ki prosi za takojšen sprejem. Spuščam noter tudi bolnike in tiste, ki so jih priporočili naši prijatelji, kar pa ni vedno lahko. Ko se namreč v salonu zavedo takega početja, pride do prave vstaje. Ljudje kričijo o prevari. Me stopimo od časa do časa k našim vratom in si dajemo znamenja. Don Bosko se temu smehlja in sprejema z nespremenjenim potrpljenjem naveličane moške kakor ženske.

Danes zvečer, ko so bile avdience končane, moralo je biti že devet, in ko je bilo sprejetih 60 družin, sva ostali z nekaj osebami iz svetnikovega spremstva. Pokleknili sva in ga prosili za blagoslov. Blagoslovil naju je in nama dejal, da sva njegova dva angela varuha.

Nedelja, 22. Po sedmi uri zjutraj so zahtevali don Boska. To ni bilo mogoče. Gospa De Combaud je bila tako ljubezniva in nas rešila iz stiske, razumela je, da nama samima ne bo mogoče opraviti dela, in je zato dala na voljo svojo hišo.

Gospod opat Sire je ponovno prebil tu del dneva in čakal, da bi prišel na vrsto. Točno vse opazuje in se kar naprej sprehaja po salonu in predsobi. Pokazal mi je sijajen prevod verske resnice o brezmadežnem spočetju, ki ga končuje in ga bo poslal v Rim. To je čudovita zbirka podobic. Nekatere strani so vredne več tisoč frankov. Knjiga vsebuje prevode dogme v več narečjih Aunisa. Dar je pripravilo mesto La Rochelle. Ljubka sli-

ka predstavlja dva kmeta na bregu Charenta. Eden vpraša drugega, katero dogmo bo razglasil Pij IX. Dogma je v latinščini. Kako naj bi vedeli, kaj pomeni? Tedaj eden izmed njih drugemu razloži vsebino bule v patoisu.

Ponedeljek, 23. Mladenka De Sénilshac, ki je bila odsotna vse od začetka sprejemov, se je vrnila iz Montluçona.

Istočasno imamo don Boskovo delavnico in sprejemnico. Velika zamotana zadeva. Toda gospodična S., ki je tukaj, zna vse urediti. Prvi sprejem je namenjen gospem iz delavnice, ki ima svoj prostor v drugi kapeli. Ker ob prihodu svetnika gospe še niso bile vse zbrane, se ob petih zberejo v predsobi. Don Bosko ima kratek nagovor in jih blagoslovi. Gospa Bonésic skuša organizirati nabiralke za don Boskov nagovor.

Torek, 24. Prvi sprejem je namenjen osebju hiše.

Ker je vsaka vdova izročila don Bosku izjemno dragocen poročni prstan, se je don Bosko domislil, da bi priredil loterijo, in gospa De Combaud je prevzela organizacijo. Učiteljica njenih hčera prihaja vsako dopoldne v salon in razpečava srečke. Danes popoldne je gospodična Sénislhac predlagala don Bosku, da bi prišli gospodje in bi z močno roko delali red. On pa je odgovoril, da imajo samo gospe za to potrebno potrpljenje.

Razmestila sem po mizah razne knjige, da bi si tisti, ki čakajo po več ur, z njimi krajšali čas. Knjiga od don Bosku, ki je bila seveda najzanimivejša, je izginila. Izposodili smo si 40 stolov, ker naših ni bilo dovolj.

Sreda, 25. Množica se vedno bolj veča. Gospodična S. je prosila don De Barruela, da bi don Bosko maševal pri nas; obljubil je, toda zelo se bojim navala ljudi v našo hišo zaradi tistih, ki vedno sledijo don Bosku, kamor koli gre maševat.

Don Bosko dobiva veliko denarja. Gospodična govori o prgiščih zlatnikov, jaz prinesem don Bosku vsako jutro zavoje pisem, v katerih so bankovci. Večkrat izročim don Bosku samo tista pisma, ki jih želi imeti, druga dobi don Barruel, ki v naši skupni sobi pregleduje pošto, zbira bankovce in odgovarja na pisma s prošnjami, predlogi itn.

Vsakič, ko don Bosko zapušča hišo, kliče blagoslov na nas na zelo ljubek način: »Prosim sv. Joba, da vam podeli potrpežljivost. Ta vam je zelo potrebna zlasti sedaj, ko imate v hiši don Boska.«

Četrtek, 26. Velik naval! Zvečer so don Boska pričakovali na dveh krajih: pri gospodu St-Pallu, kjer bi moral kositi, in pri neki bolnici nedaleč od Severnega kolodvora. Don Bosko je ob osmih nehal sprejemati. Mladi pri St-Pallovih so bili nestrpni, ker so ga čakali že šest ur, toda prišel je šele potem, ko je končal obisk pri bolnici.

Majhna gluhonema deklica, ki je v spremstvu dveh žensk prišla s pariškega podeželja, je čakala, da bi prišla na vrsto. Ubogi ženski sta tožili, da se bliža čas odhoda njunega vlaka: »Nisva tako bogati, da bi si lahko privoščili dve vožnji in žrtvovali dva delavna dneva.« Sočustvovali smo z njima in jih spustili v sobo. Knjižnico sta zapustili zadovoljni, ker jima je don Bosko rekel, da bo deklica govorila, ko bosta njuna brata postala dominikanca.

Prinašajo nam gore predmetov, ki naj bi jih dali blagoslovit don Bosku: škapulirje, svetinjice, podobice itn. Neka pisateljica je dala blagoslovit svoje pero, drugi so prinesli peresa, s katerimi bi don Bosko podpisoval različne predmete, da bi jih imeli za spomin, drugi bolj drzni si za spomin strižejo njegove lase ali režejo koščke talarja, zlasti v tre-

nutku splošnega blagoslova. Jaz delim pri izhodnih vratih *Salezijanski vestnik*, da bi tako ljudje spoznali don Boskove ustanove. Koliko kratkih *Brevirjev Presvetega Srca* bi lahko na tak način razpečali, toda pozornost gospodične S. ne da, da bi izrabile to priložnost.

Neki knjigotržec si je domislil, da bi ponudil za vstopnice navadne bele liste, ki nam jih potem pošilja vsako jutro po en zavoj: na eni strani je njegov naslov in naslovi knjig o don Bosku, ki jih ima v zalogi, na drugi strani pa sta navedena dan in ura sprejema. Nihče si ne more predstavljati navala ljudi, ki se ob enih usuje proti mizi, kjer se ljudje vpisujejo za sprejem. Sredi toliko gospa, ki bi rade videle don Boska in v ta namen izrabljajo vse zveze in zaščitnike ter priporočila, pa je tudi množica radovednežev, ki pridejo, ne da bi vedeli zakaj. Ko pa pridejo na vrsto, nas sprašujejo: »Kaj naj mu povem? Kako se govori z don Boskom? Kaj dela don Bosko? Ali je treba z njim govoriti kleče?« itn. itn.

Petek, 27. Danes naj bi sprejeli msgr. Perrauda. Malo pred njegovim prihodom je prišla gospa Bouillé s priporočilom župnika pri sv. Magdaleni Curéja, ki je prosil, da bi prišel obiskat vnuka dveh Bouilléjevih, ki sta umrla v Patayu, ko sta nosila prapor Srca Jezusovega. Drugo pismo je bilo prepojeno s solzami nesrečne matere, ki je imela doma otroka s tifusno vročino in ji zdravniki niso obetali nič dobrega. Prosila je za lurško vodo. Dala sem ji jo in ji obljubila, da bom storila vse, da bo don Bosko prišel na obisk. V ta namen sem ji povedala, kaj se je zgodilo prejšnji večer pri St-Phallovih, ki so čakali na don Boskovo vrnitev od neke bolnice. Priporočila sem ji, da bi proti peti uri poslala koga s kočijo, da bi odpeljala svetega moža. Velečastita gospoda Godard in Lenoir sta prosila za avdienco. Uspelo mi je uvesti patra Lenoira, ni mi pa uspelo za patra Godarda, ker je bil de Barruel nepopustljiv. Nekje sredi sprejemov je prihitel sel z novico za don Boska. Pustila sem ga mimo in mu priporočila prošnjo gospe Bouillé. Potem je mojo pozornost pritegnilo prerekanje ob znožju stopnic. Kmalu je stala pred menoj vsa razburjena neka ženska, ki je na vso moč ihtela. Vse ljudi v predsobi je ganila do sočutja. Bila je kneginja Salviati, katere brhka 17–letna hčerka je bila smrtni boj. Hotela je priti do don Barruela in za vsako ceno pridobiti don Boska za obisk. Po kratkem omahovanju sem šla k tajniku, ki je prišel, da bi videl, zakaj tak hrušč, in je obljubil zaprošeni obisk. Jaz sem takoj po odhodu te gospe šla k don De Barruelu in mu izročila pismo župnika pri sv. Magdaleni za Bouilléjevo. Komaj me je poslušal in odločno rekel ne. Toda upala sem, da bo moj nasvet gospe imel več sreče. Ob pol šesti uri se je na dvorišču ustavila kočija. Stric bolnice v spremstvu očeta Arganta sta prišla do mene. Kaj naj storim, da bi prekinila sprejeme? Don Bosko je začel komaj pred eno uro sprejemati in več kot sto ljudi je že čakalo od poldneva. Gospod De Barruel, ki je prišel iz svoje delovne sobe, je bil nepremakljiv kot skala pred ubogim starčkom, ki si je iz obupa pulil lase in kričal: »Dečkovi materi sem obljubil, da ji bom pripeljal don Boska, in jaz se ne vrnem brez njega!« Gospodična De Sénislhac je bila presunjena v dno srca. Ko si je utirala pot skozi množico po dvorani, je na glas razlagala primer gospe Bouillé, da je presunila in razpoložila čakajoče, da so ji dali prednost za vstop k don Bosku, zlasti pa je omenila junaka iz Pataya. Tako je starček prišel do don Boska. Nekaj minut pozneje je v spremstvu velečastitega očeta Arganta prepričal svetnika in že so v galopu oddirjali k umirajočemu dečku.

Sobota, 28. To dopoldne je bila množica pri don Bosku strašna. Prvi je bil sprejet gospod Fougerais.

Medtem ko sem se morala na vso moč truditi, da sem držala svoje mesto in preprečila nered, je proti 4. uri neka gospa v črnem z odločnim moškim obnašanjem prosila za pogovor z gospodom De Barruelom. On je delal zgoraj, govoril je s svojim slom in mi odločno zabičal, da ga ne smem motiti. Tako sem rekla, da ne. »Vem, da je tukaj,« je neznanka odločno odgovorila, je v drugem nadstropju in jaz grem k njemu.« Uporni ton, s katerim je izgovorila te zadnje besede, me je spodbudil, da sem odgovorila: »Ne boste šli, spoštovali boste red v tej hiši in se podrejali ukazom, ki jih dobivate.« Ona se je zagnala proti stopnicam in jaz sem jo zadrževala za roke, ko je radovedna zaradi hrupa prišla gospodična Sénislhac. Rekla je, da je to njena hiša, in ji prepoveduje vstop v stanovanjske prostore. »Vi ste gospodična Sénislhac?« je vprašala vsiljivka, »Da, gospa.« Takoj se je pomirila, začela zaupno govoriti in rekla, da je hotela sporočiti gospodu De Barruelu, da njega, don Boska in P. Forbesa vabijo na kosilo k njej. To je bila gospa d'Arsc.

Nedelja, 29. Don Boskov nagovor ob 3. uri pri Magdaleni. Vse te dni sem obiskovalcem delila listke za nabirko. Danes ni bilo avdienc. Jutri bodo zadnje. Sveti mož bo odpotoval v Lille in me se bomo vrnile v svoj mir.

Gospodična de Sénislhac je prejela pismo od gospoda Sakakinija, generalnega konzula perzijskega šaha v Franciji. Štiri strani obsegajoče pismo prosi don Boska za obisk pri gospe Sakakini, ki je že dve leti bolna.

Zdi se, da se je doktor Guillon pritoževal, da sta cesta in dvorišče polni vozil. Hotel je pisati gospe Lavau, lastnici hiše, in je pretil vratarju. Toda ta se ni prestrašil in je rekel, da je med množico, ki je zasedla dvorišče in cesto, veliko prijateljev njegovih učiteljev, ki jih ne more preganjati.

Ponedeljek, 30. april. Kljub vsej naklonjenosti, ki jo imamo do don Boska, smo tako izmučene, da ne moremo več. Vse nas boli grlo, ko nenehno brez uspeha ponavljamo vedno isto, ker so ljudje prenaveličani čakanja.

Velečastiti oče Chauveau in opat Lebeurrier sta bila prvič na obisku. Oba sta v zares globoki ponižnosti padla na kolena pred svetnikom.

Don Bosko je prišel s precejšnjo zamudo, ker ga je na cesti obdala množica, tako da je za pot do gospoda župnika Curéja, se pravi od številke 8 do številke 27, uporabil uro in pol. Bil je do skrajnosti utrujen. Prosil je gospodično Jacquier za pijačo in ona mu je takoj pripravilo mešanico tople vode in malage.

Ko je šel čez dvorišče, so mu predstavili dečka, ležečega na vozu. Pogledal ga je in dejal: »Če bi bil don Bosko sam, bi dečko hodil, toda tukaj je preveč ljudi. Deček bo začel hoditi na dan Vnebovzetja. Če bo še ležal v postelji, naj piše don Bosku: Don Bosko, vi niste molili.« Starša sta bila prezadovoljna. To nam je pripovedovala gospa De Lespérut, ki je bila priča tega malega prizora.

Proti sredi avdience sem zaslišala v knjižnici rahlo gibanje. Šla sem h gospodični Jacquierovi z nekim obvestilom in gospod De Barruel je stražil pri izhodu. Ker sem se bala množice pred vrati predsobe, sem naglo stopila skozi vrata gospodične Jacquier. Don De Barruel, ki je menil, da se je zgodilo isto, je hitro vstopil in jezno gledal. Nismo se zmotili ne eden ne drug: skupina gospa je vdrla v predsobo in mi smo jih le s težavo zavrnili. Ena izmed njih se je vrgla na kolena med tajnikom in menoj in je s sklenjenimi

rokami prosila tako dolgo, da smo jo pustili naprej.

Da se rešim nadležnih ljudi, imam pripravljen seznam cerkva in kapel, kjer bo don Bosko maševal; priporočam jim, naj gredo tja in skušajo z njim govoriti.

Gospod De Barruel mi je izrecno ukazal, da ne smem pustiti nikogar naprej, če nima številke in njegovo ime ni zapisano na seznamu. Z eno izjemo, je rekel (da so ga mogli vsi slišati), gospa de Martimpré, ki ima prednost, kakor hitro bo prišla. Komaj je prišel do vrha stopnic, je neka ženska iz množice zaklicala: »Gospa de Martimpré!« Prihajala je mlada ženska bosih nog, oblečena v cunje in nosila v rokah umirajočega otroka. Upadel obraz matere, pokrit s svilenim indijskim robcem, s pogledom, polnim strahu in skrbi, je v vseh vzbudil usmiljenje. Ko je množica videla to utelešenje bede, se je razdelila v dve krili in jo pustila naprej. Odprla sem vrata, vendar sem jo zadržala, ker se je takrat pojavila prava dama de Martimpré. Postavila sem se pred žensko, ki me je prevarala, toda ona me je prosila, da ne bi zavrnila dejanja krščanske ljubezni. Uboga ženska je rekla, »da je prišla na romanje, bosa, peš, vse od Bastilje, da bi ji svetnik blagoslovil otroka. Istočasno je vstopil opat de Barruel in ostro pokaral napačno gospo Martimpré. Toda ta je dobila, kar je hotela, don Bosko ji je blagoslovil otroka in ji obljubil, da bo živel. Odšla je polna veselja in zadovoljstva.

Ko je prišla gospa Vauquelin, sem računala nanjo, da mi bo pomagala vzdrževati red. Zgodilo pa se je prav nasprotno. To je njena stvar. Gospodična de Sénilshac je kar grozila ljudem s policijo, razprla roke množici, ki je vstopila in se vsiljivo razkropila povsod. – Avdienca je bila kratka in utrudljiva. Treba je bilo delati red med vsako vrsto odličnih ljudi, ki niso dobili prostora v salonu in predsobi in so zasedli stopniščne presledke in stopnice. Videla sem na tleh prve dame Francije: de Rohan, de Rozenbau, de Freycinet itn. Ko je zvečer gospa Curzonova sedla na stol pri vratih, da bi videla don Boska, ko bo odhajal, so v trenutku vsi planili pokonci. Stegnila sem roke, da bi zaščitila don Boska in gospo Curzon, vendar nisem mogla zaustaviti navala. Obupno sem zakričala in poklicala za pomoč tajnika. Prišel je in mi pomagal proti damam, od katerih je ena raje padla na tla, kot da bi odstopila. Ubogi don Bosko ni mogel naprej, medtem ko je gospa Curzon prejela svoj blagoslov in se je s tal pobrala gospa, ki je prej padla. Tudi ta je bila deležna lepih svetnikovih besed. Jaz sem si svoje mislila. Don Bosko me je dolgo gledal in dejal: »Poglejte mojo mizo, in če sem pustil tam kaj uporabnega, mi izročite!« Gospod De Barruel in gospod opat Sire sta natančno uredila pošto, kljub temu pa don Bosko ni zaman govoril. Pogledala sem predmete in našla 30 frankov, ki sem jih izročila gospodični Sénislhac, ki jih je dala don Bosku.

Markiza De R., katere kočija je stala na dvorišču, mu je ponudila prevoz. Sama mu je odprla vrata, da je vstopil in se odpeljal, kamor je hotel. Rekel ji je: »Zahvaljujem se vam in vam želim sto kočij, ki bi se z njimi peljali v nebesa.«

* * *

Ponedeljek, 21. maj. Don Bosko se je proti poldnevu vrnil iz Pariza. Takoj me je vprašal, ali sem zmolila očenaš k sv. Jobu za potrpljenje za sprejemanje obiskov. Nasmehnila sem se. Potem sem prinesla dvanajst ducatov svetinjic za gospodično Jacquier in prav toliko zase, da jih don Bosko blagoslovi. Tedaj mi je rekel: »Don Bosko nima več svetinjic. Bi jih lahko dobil nekaj od teh?« »Seveda, oče,« sem odgovorila, »vzemite jih, koli-

kor hočete.« »Še vam jih bo ostalo,« mi je zagotovil sveti mož. Toda na žalost se napoved ni uresničila, kajti od dveh ducatov svetinjic so ostali samo ovitki. Vendar ne moreva reči, da sva ostali brez svetinjice, ker sva imeli tiste, ki jih je dala blagoslovit gospodična Sénislhac za vse nas. Tako je svetnik povedal resnico, naju je poučil, da nam mora biti zadosti splošno dobro. Majhni zasebni prihranki ne veljajo nič.

Ker sta si gospod in gospa Borde silno želela srečati don Boska, jima je gospodična Sénislhac svetovala, da naj iz Neuillyja pošljeta kočijo, ki jim ga bo pripeljala in ga nato pripeljala nazaj. Tako ga bosta gotovo dobila. Prvi sprejem je bil namenjen gospe Olgier de Boulogne. Bila je tako hvaležna, da nam je ob odhodu darovala 40 frankov za naše ustanove. Salon je bil dobesedno natrpan do zadnjega kotička. Med čakajočimi sem opazila gospo Balsan, de Rivière, de Puitré, d'Hulst, de Fitz, James in druge. Gospa De Champeau je tiste dni srečala neapeljskega kralja vsega žalostnega, ker ga je don Bosko pozabil, čeprav je bival v hotelu Voillmond, nedaleč od tam. Naročila je gospodični De Sénislhac, naj pove don Bosku kraljevo željo. Na obisk je prišla tudi gospodična De Sursy iz Versaillesa.

Četrtek, 24. maj. Ta večer smo ob 8. uri vsi obiskali don Boska.

23. DVOJE POMEMBNIH VABIL DON BOSKU V PARIZU

Gospod opat (Don De Barruel)!

V upanju, da se ne hudujete zaradi mojih nadlegovanj, si jemljem svobodo, da vas na prošnjo drugih opozorim na svojo željo, da bi velečastiti don Bosko prišel na zasedanje Katoliškega kongresa.

Prav tako bi bila zaželena njegova navzočnost na praznovanju petdesetletnice obstoja Družbe sv. Vincencija Pavelskega, če ne več, vsaj pri zadnjem zasedanju v torek 8. maja ob osmih zvečer v Katoliškem krožku v rue du Luxemburg 18.

Dovolite mi, da dodam k tej prošnji še prošnjo za spomin na svojo sestro in ponovna zagotovila svojega globokega spoštovanja.

Vaš hvaležni
Ch. De Croze
Pariz, 5. maj 1883

24. PISMO OPATA IZ SOLESMESA DON BOSKU

PAX

Moj velečastiti oče!

Znano mi je, da vas je več naših očetov povabilo sem v Solesmes, med drugimi velečastiti oče Fabre iz Marseilla. Rekel mi je, da ste tako rekoč skoraj privolili, in jaz bi bil zelo srečen, če bi obljubo držali. Dovolite mi, velečastiti oče, da dodam še nove prošnje tako v svojem imenu kakor tudi v imenu vseh naših očetov.

Eden izmed njih vas tako zelo želi videti, da me je prosil, da ga naj takoj pošljem v Pariz, če mi ne bi mogli dati zagotovila, da nas boste obiskali. Oprostite mi, moj velečastiti oče, če vas prosim, da bi mi odgovorili po vašem tajniku.

Ni mi treba posebej poudarjati, da vsi prosimo Boga za uspeh vaših ustanov. Toda

kako zelo bi vam bili hvaležni, če bi vi molili in storili, da bi molili tudi vaši dečki za uboge menihe v naših samostanih.

Sprejmite itn.

P. Charles Couturier
Opat v Solesmmesu
Solesmes, 20. april 1880

25. TROJE PISEM BENEDIKTINCA DON MOCQUEREAUJA

A

Draga moja mati![9]

Pišem ti takoj po svoji vrnitvi iz Pariza, ker menim, da sta ti in mati Hildegarde radovedni zaradi novic. Takoj sem se odpravil h gospodu na Rue Messine. Prior me je zelo ljubeznivo sprejel in mi dal kosilo. Bil sem silno lačen. Nato sem se s kočijo odpravil v avenue de Messine 34 in prišel proti pol drugi ali drugi uri. Vratarico sem vprašal za gospo *grofico De Combaud*.

»Je to za don Boska?« me je vprašala vratarica.

»Ne,« sem odgovoril, »rad bi govoril z gospo grofico. Z njo se moram pogovoriti o neki stvari.«

»Potem pridite. Šla jo bom obvestit.«

Sluga, ki mi je prišel odpret, mi je postavil še celo vrsto vprašanj in delal težave. Toda jaz sem ostal trdno pri svojem in sem končno lahko vstopil.

Gospa De Combaud je takoj prišla s svojo hčerko. Ljubeznivo me je sprejela. Hoteli so me tokrat poslati v Rue de la Ville-l'Évêque, toda te gospe so uvidele, da bi bilo to izguba časa. Don Boska ni bilo mogoče najti. Odhaja ob sedmih zjutraj in se vrača ob pol dvanajstih zvečer, zbit in utrujen.

»Pridite,« je rekla mati. »Ker imate zares pomembno sporočilo, bom skušala stvari urediti. Jutri, v petek, bo maševal precej daleč od tod. Šli boste z njim in v pol ure poti mu boste mogli po mili volji povedati, kar vam leži na srcu. To je edini način, da ga dobite, zjutraj. V tem je velika prednost, ker je zvečer do smrti utrujen in ne more več ne govoriti ne misliti. Torej, jutri zjutraj!«

Zahvalil sem se gospema in odšel.

P. André Mocquereau

B

Dragi moj velečastiti oče![10]

Pišem vam iz stanovanja svoje sestre, kamor sem prišel včeraj. Takoj po prihodu v Pariz preteklo sredo sem se odpravil h gospe De Combaud, na avenue de Messine, s prošnjo, da bi mi omogočila srečanje z don Boskom.

Gospa me je zelo prisrčno sprejela in rekla, kako težko je priti v stik s tem človekom. Vendar mi je priskrbela odlično pomoč. Dovolila mi je, da pridem k njej ob sedmih naslednjega jutra.

»Don Bosko bo šel maševat,« mi je dejala, »precej daleč od tod. Prisedli boste v kočijo

[9] Mati Cécile Brugère, opatinja pri Ste-Cécile, predstojnica sestre don Mocquereauja.

[10] Opat don Couturier.

in se z njim lahko pogovorili.«

Tako se je tudi zgodilo. Med potjo sem lahko svobodno govoril in mu razložil namen svojega potovanja. »Na poseben način vas bom blagoslovil,« je dejal, »kakor hitro bova v zakristiji. Vsak dan zmolite tri *očenaše, zdravamarije* in *slavaočetu* in prosili *Marijo Pomočnico*. Dal vam bom tudi svetinjico.«

Nato mi je naročil posebne namene za sveto mašo, kar sem mu obljubil. Potem mi je z lahnim nasmehom priporočil, da bi pripravil petje za prihodnjo nedeljo.

Ko sva prišla v zakristijo redovne hiše, kamor sva bila namenjena, mi je rekel, naj pokleknem pred Marijino podobo, in z menoj zmolil en *očenaš, zdravamarijo* in *slavaočetu* in še kako molitev. Nato mi je položil roko na grlo in me odpustil v miru vsega zadovoljnega zaradi tega dolgega srečanja, Sedaj z velikim zaupanjem pričakujem učinke.

Govoril sem mu še o mnogih drugih zadevah, zlasti o potovanju v Solesmes. Menil sem, da se ne bo mogel zlahka izmuzniti. Ubogi človek je zbit od napora. Njegov dan se začenja ob šestih zjutraj in konča ob pol dvanajstih zvečer. Množice mu sledijo povsod in njegovo ime je v ustih vseh Parižanov.

Na koncu se vam, velečastiti oče, zahvaljujem za veliko uslugo, ki ste mi jo izkazali. Upam, da me bo to potovanje končno ozdravilo in se bom tako lahko posvetil gregorijanskemu petju.

Sprejmite …

St-Michel-s-Orge (S. et O.).

P. ANDRÉ MOCQUEREAU

C

Draga moja sestra!

Sem v St. Michelu. Preden bom govoril o St.-Michelu, govoriva o Parizu in don Bosku. Dobro veš, da sem se srečal z don Boskom na poti med Rue de Messine in Rue La Chaise, kjer naj bi on maševal pri Damah v samoti. V Rue de Messine sem prišel ob četrt na sedem. Vratar me je spustil v svojo sobico; čakal sem in opazoval stopnišče. Nisem si upal tako zgodaj motiti gospe De Combaud.

Po kakih desetih minutah čakanja in svojega nenehnega priporočanja dobremu angelu varuhu sem zaslišal šum na stopnicah. Prišla je neka gospa in me povabila v stanovanje gospe grofice. Gospa je bila hišna vzgojiteljica gospodična Pouan. Vprašal sem gospodično Pouan, ali so, kakor mi je obljubila gospa De Combaud, obvestili don Boska, da naj bi se jaz peljal to jutro z njim v kočiji. »Vrnil se je opolnoči in mu niso mogle povedati.« Bil sem nemiren, ali ni mogoče don Bosko ali njegov tajnik obljubil te usluge komu drugemu.

Ob sedmih je prišla neka gospa iz spremstva gospe markize De …, ki pošilja don Bosku svoje vozilo, da se z njim odpelje v Rue La Chaise. Ta markiza bi na tak način rada dobila spomin na don Boska. Ob četrt na osem je prišla vikontesa … s svojo kočijo, da bi prepeljala don Boska v Rue La Chaise. Želela je, da bi navzočnost novega sv. Vincencija Pavelskega posvetila njeno vozilo. Med prihodom vseh teh markizov in vozil, ki so, tako se zdi, prekrižali vse moje namene, sem se vroče priporočal svojemu angelu varuhu in tolažil z mislijo, da ste v tistih trenutkih pri sveti maši z našo mamico in ste prejeli sveto obhajilo.

Gospodična Pouan je med tem vrvežem izginila. Tedaj pa se je ponovno pojavila in mi zmagoslavno dejala: »Dragi oče, dogovorili smo se z don Boskom, da se boste peljali s kočijo grofice … z njim in njegovim tajnikom. Tako je dogovorjeno.« Vzgojiteljica je delala meni v prid in sem bil gotov, da se bom srečal z don Boskom. Zahvala gre dobrim angelom varuhom.

Proti tri četrt na osem je gospa De Combaud vstopila v salon in mi sporočila, da don Bosko zapušča svojo sobo. Nekaj trenutkov zatem so me predstavili njemu. Vrgel sem se k njegovim nogam in ga prosil za blagoslov, ki mi ga je podelil z navadnim obrazcem. Zahvalil sem se mu za uslugo, da me je hotel sprejeti za spremljevalca na tem kratkem jutranjem izletu. »Prav, prav« je dejal, »pojdimo na pot.«

Ubogi don Bosko je močno zbit in daleč od tega, kar vidite na njegovih slikah. Star je najmanj 70 let in komaj hodi. Po pravici povedano sem bil začuden, ko sem videl svetnika v tako vsakdanji podobi. Neobrit, kuštravih las, ki so štrleli na vse strani, v ponošeni obleki in plaščem, katerega robovi vlečejo na zeleno itn. To je zunanjost. To moje prvo dojemanje je bilo čisto naravno.

Pred odhodom mu je tajnik prišel povedat, da ga na stopnicah čaka veliko ljudi, da se pa ne moremo zadrževati, ker je zelo pozno.

Odšli smo. V prvem nadstropju ga je ustavila neka gospa. Don Bosko je privolil. Jaz sem stal kak korak vstran, da nisem motil. Videl sem, da jo posluša s pravim zanimanjem. Ko je stopil malo niže, je naletel na kakih dvajset ljudi. Neka dama, mlada ženska, mu je rekla: »Dragi oče, ozdravite me. Od 24 ur na dan jih moram 18 prebiti v postelji.« »Pokleknite,« ji je velel don Bosko. Pokleknila je na stopnico in don Bosko je ob njeni strani zmolil *očenaš, zdravamarijo* itn. Tu sem videl, spoznal svetnika.

Malo bolj spodaj mu je neka mati predstavila svoja dva sinova, stara 14 in 16 let. Blagoslovil ju je in ju z roko močno potrepljal po glavi. Stopil je še niže, kjer mi je neka gospa rekla:

»Vidim, da ste z njim. Recite mu, naj vstopi v mojo kočijo, jaz sem gospa ta in ta …« Odgovoril sem ji, da glede tega se ne more nič storiti.

Tako je porabil 20 minut, da je prišel po stopnicah, saj so ga na vsakem koraku prisili ali prosile za uslišanje.

Stopil sem naprej h kočiji, ki naj bi nas peljala, in rekel kočijažu: »Vi veste, da se peljemo v Rue La Chaise. Vozite zelo počasi. Kolikor več časa boste porabili, toliko večja bo napitnina.« Vrnil sem se k don Bosku, ki se je zadrževal pri stopnicah. Pomagal sem mu hoditi. Vstopili smo. Ni šlo brez tajnika, ki mi je rekel, da naju ne bo motil, ker ga obvezuje največja molčečnost. Ker se ga nisem mogel znebiti, smo vsi trije vstopili in se počasi odpeljali.

Takoj sem mu predstavil zadevo, namen svojega potovanja, stanje mojega zdravja. Don Bosko je poslušal, zapiral oči in govoril: »Prav, prav. Blagoslovil vas bom, ko bom prišel v zakristijo k Damam v samoti. Dal vam bom svetinjico in vi vsak dan zmolite tri *očenaše*, tri *zdravamarije* in tri *slavaočetu* z vzklikom *Pomoč kristjanov*. Maše, ki ste jih obljubili, jih opravite po namenu zakristije naše materne hiše v Turinu.« Rekel sem mu tudi: »Dragi oče, bo treba tudi narediti vaje za peto mašo prihodnjo nedeljo?« »Da,« mi je odvrnil, me pogledal in se mi nasmehnil. »Da, vadite, vadite.«

Nato sem prišel k … Izročil sem mu pismo. Ker pa je imel težave z branjem, sem ga prosil za dovoljenje, da sem mu ga jaz prebral. Storil sem to v trdnem prepričanju in poudarjal nepremagljive ovire ter mu tu in tam kaj razložil. Na koncu je tajnik nehal moliti brevir, prisluhnil in gledal don Boska. Ker se je ta samo smehljal in ni nič povedal, sem silil vanj. Mirno mi je odgovoril: »Počakajte, počakajte, moram moliti k dobremu Bogu.« Počakal sem, nakar je povzel besedo: »Recite tisti … : Kdor bo dal, bo prejel. Treba je, da najprej ona opravi veliko del krščanske ljubezni.« Nato je čez kak trenutek nadaljeval: »Ni treba, da daruje za don Boskove ustanove, saj je še veliko drugih, to je *mare magnum* [veliko morje] sirote, misijoni itn. itn. Naj da in se ji bo dalo. Naj opravi iste molitve kakor vi in dal vam bom zanjo eno svetinjico.«

Čas je pritiskal. Moral sem končati. Porabili smo celih 25 ali 30 minut za pot, ki sicer traja 10 do 15 minut.

Rue La Chaise je bila polna kočij in kočijažev. Množica je polnila dvorišče. V trenutku, ko je don Bosko stopil iz vozila, se je množica zavalila proti njemu. Dotikali so se ga s svetinjicami, škapulirji, od vseh strani so klicali in mu priporočali svoje namene, bolnike. Ubogi don Bosko je šel skozi množico popolnoma miren, blagoslavljal je na desno in levo in se dotikal bolnikov, ki jih je srečeval na svoji poti. Stojim ob njegovi strani in ga s tajnikom branim pred množico. S težavo napredujemo korak za korakom. Predstavijo mu majhno nemo deklico, dotakne se je in gre naprej. Drugi tožijo, zakaj se tudi njih ni dotaknil. Nikdar nisem videl bolj občudovanja vredno vero množice in popolnega miru svetega moža. Dobri Bog mi je storil veliko uslugo, da mi je dal videti tak prizor.

Končno smo vstopili v zakristijo. Don Bosko mi je rekel, naj pokleknem pred neko Marijino podobo. Stoje ob strani je zmolil očenaš in zdravamarijo z nekaj drugimi molitvami, mi dal velikodušen blagoslov »za zdravje duše in telesa«, mi za nekaj trenutkov položil roko na grlo in se oblekel za mašo, ki sem se je udeležil.

Nimam več časa, da bi ti kaj več zapisal. Mogoče bom lahko jutri. Ali sem ozdravel? V tem trenutku še ne. Jutri bom, kakor mi je bilo naročeno, vodil vaje za mašo za praznik sv. Mihaela. Imam veliko zaupanje …

F. ANDRÉ MOCQUEREAU

26. OPAT MOIGNO DON BOSKU

Moj predragi oče!

Dovolite enemu vaših otrok, vaših pridružencev, da pozdravi vaš srečni prihod v Pariz.

Zelo bi bil srečen, če bi vas mogel videti. Bili bi zelo ljubeznivi, če bi mi dali priložnost, da bi vas mogel kje srečati. Kdo ve, ali vam vaše srce ne bi narekovalo, da bi prišli v S. Denis[11] na grob velikega apostola Pariza, počastili te svete in slavne relikvije in pozdravili to zatočišče miru. Potem ko bi opravili sveto mašo pri konferencijskem oltarju, bi vam vaš ponižni učenec pripravil malo zajtrka.

Povezan sem z vami v svetih daritvah in v globokem spoštovanju.

Vaš ponižni sobrat
opat F. MOIGNO
26. april 1883

[11] Opat Moigno je bil kanonik sv. Dionizija.

27. KNEGINJA D'AREMBERG DON BOSKU

Kneginja D'Aremberg prosi velečastitega očeta don Boska, če bi ji mogel jutri nakloniti nekaj minut za sprejem, v četrtek, ob času, ki bi ga on določil. Dovoljuje si opozoriti velečastitega očeta, da bi ji izkazal veliko čast, če bi jo, ko bo prišel v Belgijo, obiskal v hotelu D'Aremberg, kakor ji je danes obljubil.

Kneginja D'Areberg
rojena princesa D'Areberg

Naslov: Hôtel de l'Europe do treh dopoldne jutri v četrtek. Če bi imela srečo, da bi lahko govorila z velečastitim don Boskom, bi preložila svoj odhod na petek zjutraj.

28. GOSPA PHILIPPART DON BOSKU

Gospa Philippart se zahvaljuje velečastitemu očetu don Bosku za pismo, ki ji ga je poslal v Bruselj na naslov gospoda Eug. Pécherja. Zelo je zadovoljna zaradi devetdnevnice, ki so jo začeli opravljati 5. tekočega meseca. Sama se ji z vso družino pridružuje.

Pomembno milost smo prejeli, ker je bil odpust na svobodo izpeljan drugi dan devetdnevnice.

Treba je določiti in opraviti veliko zelo pomembnih stvari za duhovno in gmotno dobro družine. Vse to bo treba storiti v tem mesecu, zato se gospa Philippart priporoča velečastitemu očetu, da bi nadaljeval svoje molitve. Prav tako bo ona izročila velečastitemu očetu don Bosku osebno dar za uboge sirote, ki skrbi zanje. Zato se mu priporoča, da bi ji čim prej sporočil dan in uro ter kraj, kjer bi ga mogla srečati.

Madame Philippart
Pariz, sreda, 13. maj
Rue Newton 4

29. ŠKOF IZ LE MANSA DON BOSKU

Moj velečastiti oče!

Gospod Surmont, ki vam bo izročil to pismo, me prosi, da ga priporočim vaši krščanski ljubezni. Vse, kar mislim o gospodu Surmontu, povzemam z besedo, da je njegova duša Bogu po volji. Iz tega lahko povzamete, moj velečastiti oče, kako zelo imam rad tega svojega škofljana, ki je tako zelo vdan sveti Cerkvi. Bodite tako dobri in sprejmite dobrotno tega gospoda in mislite, da ste meni storili vse tisto, kar boste storili zanj.

Izrabljam to priložnost, moj dragi oče, da se priporočim vašim molitvam in vam izrazim svoje globoko spoštovanje.

V našem Gospodu
+ Hector, škof v Mansu
Le Mans, 18. april 1883

Moj velečastiti oče!

Nujno moram govoriti z vami in vas prosim za pomoč. Ker sem zvedel za vaš prihod v Pariz, odpotujem jutri zjutraj in upam, da mi boste oprostili vsiljivost, ko bom potrkal na vaša vrata.

Moj škof vam me je priporočil. Pošiljam vam njegovo pismo in obenem prilagam svoje.
Sprejmite, velečastiti oče, izraze mojega globokega spoštovanja.
A. Surmont
Le Mans, 18. april 1883

30. VČLANJENJE SALEZIJANCEV V KARMELSKI RED

SLAVA KARMELA

Jezus, Marija, Jožef!
Ignace Louise, sestra Srca Jezusovega, priorka karmelskega samostana v Parizu, 23 Avenue de Messine.

Pooblaščen od gospoda opata Le Reboursa, župnika pri Magdaleni in našega velečastitega očeta predstojnika, se je zbral naš kapitelj, da bi razpravljal o včlanjenju, če bi to želeli, in glede na željo in pobožnost velečastitega očeta don Boska in njegove salezijanske družbe. Zaradi njegove velike naklonjenosti do našega samostana in v zaupanju v njegove molitve ga udeležujemo pri vseh molitvah, obhajilih, bedenjih, postih, vzdržnostih, zatajevanjih, samoti, molku in drugih pobožnih vajah, ki jih opravljamo vsak dan in ki jih bomo opravljali vso večnost z Božjo pomočjo.
Napisano v Parizu, v našem samostanu, 21. maj 1883.

S. Marie des Anges, sestra prednica
S. Marie Louise
S. Emmanuel de la Réparation
S. Anna Catherine du Coeur de Jésus
S. Joséphine du Saint de Marie
S. Elisabeth de lenfant Jésus
S. Beatrix de l'Im. Conception
S. Eléonore de Saint Bernard
S. Mati Thérèse de Jésus
S. Thérèse Philomène
Mati Marie Henryete de Jésus
S. Marie de Jésus
S. Isabelle des Anges
S. Louise de Jésus Marie
S. Louise de Jésus de la Croix
S. Thérèse de Saint Jean de la Croix
S. Margerithe de Saint Sacrament
S. Magdaleine de Saint Joseph
S. Licinienne du Saint Esprit
S. Anna Joachim de la Nativité
S. Marie de la Présentation
Iz našega samostana Zadoščevanja in Svetega obličja našega presvetega Odrešenika karmeličank v Parizu, 23 Avenue de Messine.

Velečastiti moj oče!

Milost Svetega Duha naj napolni vaše srce. Hvaležnost, da ste bili tako dobri in ste prišli maševat v našo kapelo in blagoslovit našo skupnost, nas v veselju navaja, da vam izročamo to pismo o včlanjenju, ki ustreza tudi vaši želji, da bi bili združeni v molitvi s tem malim karmelom. – To je blagodat za nas, velečastiti moj oče, če smo lahko deležne vaših svetih del in molitev vaše goreče Družbe, na katero bomo skušale s pomočjo naših revnih prošenj izprositi najbogatejše nebeške blagoslove. S to željo sprejmite, moj velečastiti oče, versko globoko spoštovanje, s katerim imam srečo, da se pri Jezusovih nogah imenujem za vašo nevredno služabnico.

Sr Louise du Coeur de Jésus
sedanja predstojnica
21. maj 1883

P. S.: Dovolite mi, da se vas upam prositi za poseben spomin pred dobrim Bogom za ubogo priorko, katere potrebe so zelo velike.

31. LUIGI VEUILLOT IN DON BOSKO V PARIZU

V Parizu odmevata te dni imeni dveh velikih mož, ki sta vzbudila občudovanje in navdušenje ljudskih množic: Luigija Veuillota, ki odhaja z bojnega polja, in don Boska, ki ga do pred kratkim nihče ni poznal. Imeni, o katerih je govorilo pariško katoliško prebivalstvo, in občudovanje, ki sta ga enoglasno vzbudili, sta odločen protest proti razglašanju ateizma, ki ga nekateri hočejo prikazati v imenu ljudstva. Laik, borec s peresom, in duhovnik, apostol krščanske ljubezni, sta vzbudila občudovanje in hvalo. Človeka, ki sta oba cerkvena moža in dobrotnika družbe, imata veliko skupnega, čeprav sta delovala, se bojevala na različnih področjih in z različnim orožjem. Prav tako jima je skupen vir, od koder sta črpala življenje, zaradi česar sta postala velika in storila tako velika dela. Kajti odmev njunih del ju je združil v slavi v francoski babiloniji. Zato naj nam bo dovoljeno, da se na hitro dotaknemo skupnih točk delovanja teh dveh izrednih mož.

Tako prvi kakor drugi prihajata iz neznanih družin in iz skromnega okolja, oba imata silnega duha in veliko srce ter klen značaj. Toda njuna veličina je zgrajena na njuni veri. Niso ju podpirali svetni dejavniki, mogočneži tega sveta jima niso priskočili na pomoč. Kljub vsemu temu so njuna dela tako veličastna, da tako italijanska kakor francoska vlada nista bili sposobni storiti nič podobnega in da je Napoleon III. dal Veuillotu velik dokaz svojega spoštovanja. Italijanska vlada, ki sovraži duhovništvo in Cerkev, spoštuje don Boskove ustanove, kakor so nekoč divje živali spoštljivo in častito lizale mučence, ki so bili izročeni njihovim krempljem in zobem.

Poslanstvo in področje dela teh dveh mož, ki ju je vzbudila Božja previdnost, sta različni, toda njun duh se odlično usklaja in vodi k istemu cilju, da bi rešila človeštvo revolucije in ga privedla k Bogu. Italijan je bil poklican na področje praktične krščanske ljubezni, da je reševal duše pred pokvarjenostjo, da je blagoslavljal, spovedoval, zbiral mladino v zavodih, ki sta jih sebična država in družba puščali v nevednosti, revščini, propadu. Don Bosko nima glasu, da bi govoril pred velikimi zbori poslušalcev, ni kaka slavnostna pojava. Kljub temu pa se je Pariz zgrnil okoli njega in njegovo ime izgovarjajo vsa usta: *Où est-il? Que fait-il?* [Kje je, kaj dela?] Vsi prihajajo k njemu, ker želijo

prejeti njegov blagoslov, želijo slišati njegovo besedo, se hočejo priporočiti njegovim molitvam. V čem je ta čudežna privlačna sila, ki vzbuja občudovanje in izraze tako globokega spoštovanja? To je krščanska karizma.

Isto ljudstvo je pred nekaj dnevi z istimi ustnicami proslavljalo Luigija Veuillota. Ta Francoz je bil laik, mislec, pisatelj, časnikar. »Imel je duhovniško dušo,« je zapisal eden izmed njegovih občudovalcev. »Bil je brezmejno velikodušen,« so trdili tisti, ki so izkusili njegovo dobrodelnost. »Bil je preprostega srca, odkrit, ljubezniv, angelski,« trdijo tisti, ki so ga poznali. Bog ga je poklical k izrednemu poslanstvu v naših časih. Bil je poklican, da se bo boril na področju duha, bil je poklican, da se je boril proti revoluciji pod krinko znanosti, da je reševal duhove iz sužnosti zmote. Njegova dejavnost je bila bistveno bojevita zato, ker je bila pretežno umovalna. Bil je izrazito napadalen, kajti resnica ima neodtujljive pravice, ki niso podvržene nikakršnim nasprotjem z zmoto. Njegov nastop je bil toliko silnejši zaradi posebnih okoliščin, v katerih se je znašla zmota in zastopniki napačnih naukov. Razglasili so ga za jeznega človeka, obtoževali so ga grenkih udarcev, s katerimi je jasno ločeval resnico od zmote. Toda kdo ne ve, da na področju umovanja in teorij resnica ne pozna popuščanja, resnica je nespravljiva, se pravi brezmadežna in čista kot Božji vir, iz katere prihaja.

Obtoževalci so izginili. Nepopustljivci, liberalni katoličani, manipulatorji in vsi tisti, ki imajo radi kalne vode, so izginili. Pariz in Francija danes častita veliko in milo dušo Luigija Veuillota, ki je dosegel krščansko ljubezen, in don Boskovo ljubeznivost. Veuillot se je boril proti sovražniku z namenom, da bi mu iztrgal plen, don Bosko pa se je zavzel za plen, ki ga je pustil sovražnik; oni je nakazoval zastrupljene vire, ta je odvedel žejne na varno, da ne bi pili svoje smrti; oni je opisal izdajstva pohujševalcev, ta je sprejel v svoj objem mladino, ki je ušla izdajalcem. Tako Veuillotov ponos ni različen od don Boskove ljubeznivosti, kakor sta prvi in drugi velika po svoji veri in dobrodelnosti. Ko so don Boska poklicali, naj zagovarja svoja načela, je bil nepopustljiv kakor Veuillot, izgnal je rosminijanstvo iz svojih šol, bil je žrtev katoliških liberalcev in z njegovega obraza je pred to sekto žarel ponos, ki je bil lasten tudi francoskemu časnikarju. *Osservatore Cattolico* lahko s ponosom reče, da je v najtežjih trenutkih, ko se je zdelo, da so don Boska vsi zapustili, Veuillotov časopis stopil v njegovo obrambo in ga spodbujal v boju.

V teh dveh možeh moramo zatorej videti veliko načelo, ki je navdihovalo njuno delo in njuno veličino: čista vera, ljubezen do Cerkve, nepopustljivost v izrečenih naukih. Pariz je odobraval to visoko načelnost in jima izkazal dolžno čast. Liberalni katoličani izginjajo, medtem ko nepopustljivi preživijo in jih vsi občudujejo. Napačna ljubezen, to nesramno slepilo, izgublja barvo, resnična ljubezen pa se nenehno oživlja. Naš pogum raste, ker se borimo za sveto stvar.

Osservatore Cattolico *v Milanu, 7.–8. maj 1883*

32. VODITELJ SV. SULPICIJA DON BOSKU

Dragi moj velečastiti oče!

Če ne bi poznal vseh težav, ki jih je treba premagati, da se pride do vas, bi se vam osebno prišel zahvalit za obisk, ki ste ga v ponedeljek zvečer blagovolili nakloniti naši skupnosti. Vaša navzočnost je po milosti Božji nam vsem naredila veliko dobrega. Upajmo, da bo to dobro trajno.

Imel sem čast, da sem vam kot izraz naše hvaležnosti poslal tristo dvajset frankov za vaše ustanove. Vsota je skromna, toda srca, ki so jo zbrala, so vam popolnoma vdana.

Dovolite mi, velečastiti oče, da še enkrat priporočim Semenišče sv. Sulpicija vašim molitvam, zlasti pa se priporoča njegov voditelj, ki mu je drago, da se ima za vašega ponižnega in pokornega služabnika.

V. Bieel

voditelj Semenišča sv. Sulpicija

33. POVABILO ASUMPCIONISTK

(Pismo don Boskovemu tajniku)

Moj velecenjeni oče!

Neizmerno sem vam hvaležna za dobro novico, da bo velečastiti oče don Bosko 20. maja ob osmi uri daroval sveto mašo pri Malih sestrah asumpcionistkah.

Poslala bom ob sedmih in četrt svoje vozilo na avenue de Messine.

Ker mi v svojem odgovoru pravite, da bo *opoldansko kosilo* pri očetih Usmiljenja, še ni popolnoma gotovo določeno za ta dan, mi dovolite, da vam sporočim, da mi oče Pernet, ustanovitelj Družbe Malih sester asumpcionistk, in gospa vrhovna predstojnica naročata, naj vas nujno prosim, da bi don Bosko sprejel *opoldansko kosilo* v samostanu.

Na to kosilo bi povabili, če je don Bosku tako prav, gospoda opata Gindra, naslovnega generalnega vikarja, ki ste ga že srečali pri meni, in velečastitega očeta Potetoja, vrhovnega predstojnika Oratorija, ki si iz vsega srca želi, tako so mi povedali, govoriti z don Boskom.

Sprejmite, prosim, moj velečastiti oče, izraze mojega globokega spoštovanja.

10 Boulevard Latour-Maubourg

Soult. Bnne Reille

33². ZAKAJ BODOČI KARDINAL BOURNE NI POSTAL SALEZIJANEC

Govorilo se je, da je kardinal Bourne kot mlad duhovnik hotel postati salezijanec. Vendar o tem ni bilo dokumentov in zanesljivih pričevanj. Sedaj pa smo dobili dokaz.

Med tiskanjem tega zvezka je salezijanec don Luigi Prieri poslal prepis vašega pisma, ki ga je don Rua 22. septembra 1908 pisal Bournu, ko je v bil še navaden nadškof. Don Prieri sam ga je lastnoročno prepisal iz izvirnika, ko je bil eden izmed tajnikov don Rua. Don Boskov naslednik je, potem ko je izrazil svoje zadovoljstvo zaradi uspelega evharističnega kongresa v Londonu, nadaljeval:

To pismo me spominja mnogih dogodkov preteklih časov. Dejstva, ki se še gotovo niso izbrisala iz spomina vaše ekscelence. Mislim na čas, ko je vaša ekscelenca kot mlad duhovnik obiskala salezijanski Oratorij v Turinu in bila sprejeta pri našem častitem ustanovitelju don Bosku in vložila pri njem formalno prošnjo za sprejem v od njega ustanovljeno Družbo. Toda častiti vam je odsvetoval to odločitev in vam svetoval, da se vrnete v svojo domovino, češ da vas Gospod ne želi imeti v salezijanski družbi, temveč da je bolje za vašo gorečnost pripravljeno področje med vašimi sonarodnjaki.

Dejstva so dala popolnoma prav našemu častitljivemu don Bosku: področje, ki ga je Božja previdnost določila vaši gorečnosti, je morala biti Anglija. Tako je vaša ekscelenca sejala in sedaj žanje obilne sadove, kot so sadovi evharističnega kongresa.

34. DON BOSKOV OBISK USTANOVI KATEKIZMOV PRI SV. SULPICIJU

Doživeli smo veliko veselje. Don Bosko, svet duhovnik, ki ga proslavlja ves Pariz, nas je obiskal.

Da bi povečal našo pazljivost, nam naš gospod voditelj po sveti maši prebira čudovite dogodke iz don Boskovega življenja, kako je on sam kljub nasprotovanju sveta ustanovil veliko salezijansko družino. Več kot 100 tisoč otrok hrani, poučuje, vodi k Jezusu Kristusu: kako velikansko delo! Ali naj se čudimo, da je Bog obdaroval z darom čudežev tako velikega svojega služabnika? Čas hitro mineva, ko poslušamo tako ganljive zgodbe. Kljub vsemu pa se nestrpnost toliko bolj veča, kolikor bolj se bliža čas njegovega obiska. Množica, ki spremlja don Boska, v navalu osvaja našo kapelo. Takoj zasedejo vse prostore, hodniki so polni ljudi in pobožni radovedneži stojijo vse do roba poslopja. Veliko je majhnih otrok. Da se ne bi izgubili, jih moramo vzeti v naročje. Krščanske matere želijo, da bi ta ljubka človeška bitja, ki bodo nekoč odrasli ljudje, blagoslovil dobrotnik toliko ubogih otrok.

Končno je gospod Sire ob enajstih pripeljal don Boska. Sredi popolne tišine je gospod ravnatelj izrekel don Bosku dobrodošlico, ki so jo vsi navzoči z njim izrekali v svojih srcih.

»To je sveta in prijetna zadeva, dragi moji otroci,« nam je dejal don Bosko v svoji nekoliko negotovi francoščini, ki jo je izgovarjal po italijansko. »To je sveta in prijetna naloga zame, da sem med vami v tej kapeli, polni svetih spominov, da sem prišel sem, kjer se je mudil sam sveti papež Pij VII. Poznam vas že dolgo, saj imamo isto srce in isto dušo za delo za Božjo slavo. Molil bom za vas, spomnil se vas bom pri sveti maši, pa tudi jaz se vam priporočam v molitev.

Dovolite mi, da vam dam en nasvet. Ostanite vedno dobri katoličani. Verujte v Boga, ki vas edini more osrečiti v tem in onem življenju. Širite vero v svoji okolici. Naj vam Bog podeli milost, da boste spreobrnili svoje sorodnike, svoje prijatelje in – rekel bi celo – vaše sovražnike. Sedaj blagoslavljam vas in vse, kar vam je drago, tudi predmete, ki jih pridružujete temu namenu. Blagoslavljam vas zato, ker ste čast in slava sv. Sulpicija in podpora Cerkve.«

Po tem splošnem blagoslovu je don Bosko molil *zdravamarijo* in nato blagoslovil zlasti majhne otroke. Nato se je umaknil, še vedno obdan z brezštevilno množico ljudi, ki so ga s spoštovanjem občudovali. Mi se zahvaljujemo Bogu, ki nam je izkazal milost s tem, da nam je pokazal enega svojih zvestih služabnikov.

CLEMENCE BERRIAT-SAINT-PRIX
predsednica
MARIE FELISSIS-ROLLIN
tajnica

35. POVABILO BENEDIKTINK DON BOSKU

Benediktinke presvetega Zakramenta, 20 rue Monsieur

Dragi moj velečastiti oče!

Gospod doktor Despiney mi je pisal, da ste mu obljubili, da nas boste počastili s svojim obiskom in blagoslovili njegovo nečakinjo, ki je gojenka našega malega penzionata.

Ta dobri doktor nam je dal upanje na srečo, da boste maševali za nas v naši kapeli.

Od gospodične Gabrielle Allisonove sem zvedela, da boste morda težko ustregli naši želji.Nam samostanskim redovnicam je, dragi gospod oče, nemogoče, da bi prišle k vam. Pa tudi veliko število bolnic nestrpno čaka, da bi prejele vaš blagoslov. Zlasti si vas želi neka duša, ki je močno zaskrbljena. Bog zahteva od nas veliko žrtev. Toda če že ne moremo biti deležni vašega obiska, vas, velečastiti oče, prosimo, da bi molili za nas in nam podelili svoj blagoslov. Oh, molite, prosim vas, za zelo težko in pomembno zadevo.

Prejmite, moj velečastiti oče, ponižno pričevanje našega globokega verskega spoštovanja v N. G.

Sr Ste Scholastique
predstojnica
Pariz, 23. april 1883

36. PROŠNJA ZA OZDRAVITEV

Pariz, 5. maj 1883

Dragi velečastiti oče!

Imela sem srečo, da sem bila pri maši, ki ste jo imeli včeraj, četrtega maja, pri damah v rue Deufert v Parizu. Dovolila sem si v naglici v tej hiši napisati nekaj besed, ker sem predvidela, da ne bom mogla govoriti z vami.

Dovolite mi, velečastiti oče, da ponovim svojo prošnjo, da bi molili za mojega dragega bolnika. On se pridružuje meni in cela naša družina se pridružuje nama s prošnjo, da bi po vaših molitvah dosegli od neskončne Božje dobrote in od svete Device Marije ozdravljenje od bolezni, ki ga muči že več let.

Bolnik bi bil, tako sem vam pisala na listku, nadvse vesel, če bi ga blagoslovili vi, velečastiti oče. Prosim vas, da bi sprejeli mojo prošnjo in mi povedali dan in uro, ko bi lahko prišli k vam. Sama sem videla in dobro razumem, kako dragocene so vaše minute, zato se bojim, da ne morem računati na vaš obisk. Če bo tako in bo moralo samo to pismo govoriti za nas, vas prosimo, velečastiti oče, da ne pozabite naše drage bolnice v vaših molitvah in da ji od Božje dobrote izprosite toliko zaželeno zdravje …

Rue Oudinot 19, v Parizu
Marie Gaudillot

37. NEKA SESTRA DOBREGA PASTIRJA DON BOSKU

Hiša Dobrega pastirja, 71 rue Deufert Rochereau
Pariz, 10. december 1883

Moj dobri in velečastiti oče!

Dobri Bog je poklical k sebi našo velečastito predstojnico Marie Joseph Courtel. Ta izguba me je močno pretresla, vendar se želim vdati v Božjo voljo. Več kot deset let sem spremljala našo dobro predstojnico v vseh njenih opravilih, spoštovala sem jo kot svetnico in jo ljubila kot svojo mater; ločitev je bila zame zelo težka. Na smrtni postelji me je prosila, da naj jo priporočim vašim molitvam in molitvam vaše Družbe, potem ko bo zapustila to zemljo. Naša častita mati je bila salezijanska sotrudnica, in če bi še živela, bi se zelo zanimala za vaše ustanove. To bom storila zanjo jaz, kajti tudi jaz sem

imela čast, da sem bila sprejeta med vaše sotrudnike. Zavzemam se za vaše ustanove tako, kakor je to delala moja častita predstojnica.

Dobri oče, med vašim zadnjim potovanjem v Pariz ste mi priporočili, da naj vdano sprejmem trnje, kar me je zelo presenetilo, saj takrat nisem čutila nikakršnih težav. Toda čez osem mesecev me križ več ne zapusti in N. G. mi je poslal zelo boleče trnje. Vse to me sicer drži bliže Bogu, toda včasih mi zmanjkuje poguma in se zdi, da bom podlegla. Moje zdravje se je močno poslabšalo in vsak dan mi prinaša nove križe. Res je, treba je zadoščevati za grehe, toda jaz včasih ne morem več naprej.

Prosim vas, dragi oče, zapišite mi dve besedici v tolažbo. Zdi se mi, da bom podlegla.

Pošiljam vam deset frankov za mašo za našo pokojno predstojnico.

Sprejmite itn.

S. A. ROUSSEL, salezijanska sotrudnica
redovnica sv. Tomaža iz Villeneuve

38. BOJAZNI NEKE DOBRE STARKE

(OPATU RUSSELU)

Gospod opat!

Od vseh strani nosijo denar k don Bosku! Ne da bi hotela zanikati zasluge tega odličnega duhovnika, se mi zdi neumestno, da ne mislimo najprej na toliko naših revežev, naših sonarodnjakov in zlasti še za našo odlično ustanovo, ki v Franciji opravlja isto poslanstvo kot don Bosko v Italiji, kar bi vse nas moralo predvsem zanimati. Jaz dosti raje darujem vam, kot bi bila pripravljena darovati don Bosku. Zato boste v pismu našli bankovec za sto frankov, ki ga, prosim, sprejmite za vaše drage sirote. Priporočam v molitev sebe, svoje otroke in svoje vnuke.

Stara mama

39. DON BOSKO OSREDNJEMU ODBORU DRUŽBE SV. VINCENCIJA PAVELSKEGA

(IZ ZAPISNIKA DNE 22. MAJA 1883)

V tem trenutku nam don Bosko izkazuje čast, da sedi v naši pisarni.

Na povabilo gospoda predsednika je imel zelo ganljiv nagovor.

Kot star član Konference sv. Vincencija Pavelskega je prikazal veliko dobro, ki prihaja iz dobrodelnih Združenj sv. Vincencija Pavelskega v sodelovanju z župnijsko duhovščino.

Nato je govoril o ustanovah, ki jih je začel iz nič, in pokazal njihove izredne uspehe. Prišel je v Pariz, kjer bi rad ustanovil novo hišo za zapuščene sirote.

Po svojem vzgojnem načelu si skuša pridobiti srca otrok in tako doseči lepo obnašanje in prizadevno delo kot dokaz njihove ljubezni do svojih učiteljev.

Odbor je prosil velečastitega don Boska, da bi sprejel 1.000 frankov za novo postojanko v Parizu. Velečastiti oče se zahvali in ob tri četrt na šest sklene zborovanje tako, da v imenu svetega očeta – ki mu je dal posebna pooblastila – podeli sobratom, njihovim družinam in ustanovam blagoslov.

Po seji se je velečastiti oče don Bosko odpravil v zasebno sobo vrhovnega sveta in sprejemal sobrate, ki so želeli z njim osebno govoriti.

J. JOSSE

40. DON BOSKOVO POTOVANJE V PARIZ: MAJ 1883

Dobrota, preprostost, nespremenljiva ljubeznivostti
kot Božji žarek žari na čelu.
In v neprekosljivem svitu svoje svetosti
razsvetljuješ pot, po kateri hodiš.
Prihajaš k nam poslan od Boga,
brez vsakega čara oči, ki bi pritegoval ljudi.
Vendar nas vse priteguješ z močjo svoje nedolžnosti
in z množico kreposti, ki nam kličejo v spomin nebesa.
Z njim dihaš čisto okolje miru in tišine,
kajti njegovo srce je dobro.
Njegov blagodejni da in njegova lahna duša
navajata k sprejemu njegovega čudovitega nauka.
Govori nadvse preprosto, ker ve, da beseda,
ki jo blagoslavlja Bog, prodira do dna srca.
Na njegovi glavi plava nebeški svetniški sij,
okrašen z njegovo ponižnostjo in ljubeznijo.
- -
Nekega dne je trepetal zaradi slabotne nedolžnosti
ubogih sirot, zapuščenih otrok, ki so blodili po cestah;
nanje je obrnil svoj
ljubeznivi pogled in jih nežno poljubil.
Vzel je te otroke, postal njihov oče,
prijel jih je za roko in jih vodil.
In ko ni mogel več potešiti njihovih potreb,
je šel zanje prosit kruha.
Od tedaj je tisoče revnih sirot
rešil zla in smrti.
In on, ki daje vsak dan hrano ubogim ptičkom,
bedi nad njimi in skrbi za njih usodo.
On blagoslavlja otroke in njihovega očeta,
temu smo bili preprosto priče.
Njegova sveta družina, ki jo tako zelo ljubi,
se zateka k njemu in mu zaupa svoje skrbi.
Oh, kako čudovito in nebeško lepo je delo,
ko sveta norost zamenja pamet.
Vse dobro, ki ga je storila, je samo
kupček klasja ob ogromnem kupu žetve.
Mogočna očetovska ljubezen je olajšala toliko nujnih potreb.
Vendar se še vedno dvigajo k njemu proseči glasovi
in roke slabotnih otrok.
S svojo ljubečo dušo nas zna prevzeti
za krike sirot, ki jih slišimo vzdihovati,

ki so tam v blatu in dvigajo roke, da bi jih sprejeli v objem!
On je prosil zanje. Najplemenitejše delo,
s katerim si je osvojil srca celega naroda.
In Francija na kolenih je sejala vrtnice
na pot tega svetnika, ki je šel kot zmagovalec.
Ganjena je razumela njegove goreče molitve,
katere odmevi so se lomili ob stenah gora!
Odgovarjajo mu kriki naklonjenosti
in donijo še danes.
V dušah vas mater je pričakoval
ta velikodušni zagon, ki se vedno budi:
ve ste bile angeli varuhi, katerih silno ljubezen je že poznal.
Zato je njegovo srce, ki se nikdar ne utrudi, prišlo znova prosit.
Zato ste ve, poljubljajoč njegove zlate stopinje,
ponudile njemu roke, polne zlata.
Oh, ve ste dale v svetem navdušenju
njemu, ki prihaja od Jezusove strani, vse,
kar je prosil za otroke v stiski.
Toda on varuje skrivnost, da vam nudi še več.
Vedno prosi, vendar tudi velikodušno daje.
On teši in tolaži telo in duha.
On zna jokati nad nami, nad našimi svetimi žalostmi
in najti v svojem srcu besedo, ki ozdravlja.
Z Božjimi zakladi razpolaga brez meja
in mi nismo več zmožni naštevati njegovih blagodati,
vseh ozdravljenj, ki presenečajo naravo,
in tistih trdih src, pridobljenih za vedno.
To je samo nekaj čudežnih del, ki jih je sicer brez števila,
ki jih ta svetnik vsak dan pridobiva pri Bogu za nas.
Kdo jih ne pozna? … Saj živimo v njihovi senci
in naša ganjena srca bodo večno hvaležna.

EGLANTINE

Nica, 24. maj, na praznik Marije Pomočnice (objavila Semaine Religieuse *v Nici, 9. junij 1883).*

41. ŠKOF IZ EVREUXA DON BOSKU

Evreux, 14. april 1883

Dragi moj velečastiti oče!

Gospod grof de Maistre, ki vam bo izročil to pismo, vam bo izrazil mojo željo in zagovarjal mojo zadevo pri vas z vso vnemo, ki mu jo bo navdihovala njegova vdanost do svojega škofa, in z vsem zanosom, ki ga je poln zaradi naklonjenosti, s katero ga častite in ki je je tudi vreden. Moja prošnja se glasi:

Nujno bi moral govoriti z vami, dragi moj velečastiti oče, da bi vas seznanil z zadevo, ki se v veliki meri tiče večje Božje slave, dobrega moje škofije v korist vaše Družbe. Če

ne bi moral jutri oditi na pastoralne obiske, bi šel v Pariz v času, ko se boste mudili tam. Ker pa že ni mogoče, da bi jaz prišel k vam, pridite vi k meni. Vrnil se bom v Evreux 26. tega meseca zvečer in naslednjega dne bi vas lahko sprejel. Grof De Maistre vam bo pokazal, kako preprosta in kratka je pot iz Pariza v Evreux. Upam, da mi ne boste mogli odreči tega, za kar vas prosim v imenu ljubezni našega Gospoda, in da bom imel veliko zadoščenje vas spoznati in imeti pri sebi za gosta. Prosim vas tudi kot škof in v imenu verskih čustev in spoštovanja, ki jih imate do pastirjev Cerkve.

Sprejmite, velečastiti oče, z izrazi moje hvaležnosti zagotovilo mojega spoštovanja in globoke vdanosti v našem Gospodu.

+ Francois, škof v Evreuxu

42. GROF WAZIERS DON BOSKU

Velečastiti moj oče!

Ponosni na vaš pohod po tem našem ubogem Parizu bi bili nadvse srečni, če bi nas počastili z vašim obiskom.

Razlog, zakaj sem se vas upal prositi za to uslugo, je dejstvo, da moja žena sodeluje pri vaših ustanovah in da bo 29. aprila med nabiralkami pri Magdaleni.

Razlog, s katerim bi se mogel tudi jaz predstaviti vaši uglednosti, pa bi bilo mogoče dejstvo, da sem bratranec grofa De Pasa in da veliko sodelujem pri delih verske propagande.

Dovolite mi, da še povem, da boste našli v meni velikega prijatelja vašega dragega gospoda Michela, znanega popotnika.

Vaša korist je tudi naša. Gotovo ne boste odrekli nekaj trenutkov v korist naših duš in vaših ustanov.

Dovolite mi, velečastiti oče, da položim k vašim nogam izraze svoje vdanosti.

8 Rue de Varennes
Grof De Waziers
Dne 23. aprila 1883

43. POVABILO DON BOSKU ZA OBISKA NANTESA

Nantes, 5. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Oprostite mi mojo predrznost, da vam pišem sredi vaših številnih poslov. Gotovo si kaj takega ne bi upal storiti, če ne bi imel privolitve svoje tete gospe Maujouan du Gassetove, predstojnice samostana vizitandink v Nantesu. Sv. Frančišek Saleški, ustanovitelj Obiskanja in zavetnik vaših ustanov, gotovo ne bi zavrnil prošnje, s katero prihajam danes k vam.

Prihajam, moj velečastiti oče, da bi vas ponižno prosil, da bi, če je to mogoče, hoteli priti v Nantes, da bi zbirali darove za vaša dela. Gotovo vam je znano, da je Nantes eno najbolj katoliških mest v Bretaniji in v Franciji. Močno je povezan s Cerkvijo. Nantes je večkrat poslal Piju IX. branilce, med katerimi je Božja previdnost hotela imeti 1870 tudi mene.

Tukaj veliko ljudi podpira vaše ustanove in prepričan sem, da bi se jih pridružilo še

nemalo drugih, ki bi vam pripravili lep sprejem. Dajem na voljo svojo hišo za ves čas vašega bivanja v našem mestu in bi bil zelo počaščen, če bi vas mogel sprejeti. Naša družina sestoji iz moje žene, treh majhnih otrok, mene in dveh služkinj. Naj še dodam, da gospa predstojnica samostana Obiskanja daje na voljo samostansko kapelico. Če moja prošnja ne presega mej možnosti, bi vam bil večno hvaležen, če bi sprejeli mojo ponudbo.

Sprejmite, velečastiti oče, izraze mojega globokega spoštovanja.

Maujouan Du Gasset

Nantes, Rue Basse du Château 1

44. POVABILO DON BOSKU V DOUAI

Douai, 10. maj 1883

Velečastiti oče!

V želji, da bi priskrbel svojim župljanom blagoslove, ki prihajajo iz vaše navzočnosti in iz udeležbe pri vaših veličastnih delih, imam čast, da vam dam na razpolago svojo cerkev in prezbiterij sv. Jakoba. Bil bi neizmerno vesel in hvaležen, če bi vas lahko sprejel na vaš prvi prosti dan. To vas ne bo odvrnilo od vaše začrtane poti, ker Douai leži na vaši poti.

Sprejmite, moj velečastiti oče, poleg mojih spoštljivih pozdravov tudi prošnjo, ki sem vam jo izrazil, in spomin pred Bogom na župnika pri sv. Jakobu.

Edmond Gaspar

dekan pri sv. Jakobu

45. Povabilo don Bosku, da obišče Pau

Dragi moj velečastiti oče!

To je pismo, ki sem ga prejel iz Pauja in ki vam ga pošiljam. Iz njega boste razbrali, kako si vas želijo videti v Pauju. To je lepo rojalistično mesto, v katerem je mogoče čutiti sence Henrika IV.

Če boste prišli, boste storili veliko dobrega za reveže tega kraja pa tudi za vaše. Meni je žal, da vam ne morem veliko pomagati, ker je tu dom za dominikanske novince, ki jih je treba vzdrževati. Nihče jim ne pomaga in v Salamanki, kjer so, veliko trpijo. So brez vsega.

Ker sem član tretjega reda sv. Dominika, je moja dolžnost, da dam, kar morem, majhno pomoč v njihovi revščini. Postne dni sem prebil v Pauju in sem pogosto govoril o vaših ustanovah. Neka gospa mi je dejala, da bi bilo lepo, če bi prišli v Pau. Domenili smo se, da bi vam dali na voljo eno hišo. Oseba, ki mi piše, sama sicer ne zmore ničesar, ima pa veliko poznanstev. Kakor sem vam že povedal, je to zelo dobro mesto in obhajamo še procesije, ki jih vodijo fratri.

Prosim vas, da mi oprostite, ker vas nadlegujem s tem pismom. Toda upal sem si to storiti, ker vem, da si zelo želite delati dobro. V Toulousu so bili grdi, ker vas niso sprejeli. Morali bi vam ponuditi hišo opata Juliena. Za kako novo hišo se bojim, da bo bolj težko, ker je tam veliko dobrodelnih ustanov.[12]

Sprejmite itn.

Leocadia Orloff

Villa St. Dominique, S. Remo 12. maj 1883

[12] Prim. MB XV, str. 492–494 [BiS XV, str. 323–324].

46. HČERE SV. KRIŽA DON BOSKU

A

Družba svetega križa, Pariz
Pariz, 13. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Pisala sem vam že in odgovorili ste mi, da ne morete obiskati naše dobre matere. Če bi vam bilo mogoče priti sedaj, bi to bilo veliko zadoščenje za našo ljubljeno bolnico. Imamo silno potrebo po zdravju in bi bilo pravo delo usmiljenja, če bi nas obiskali. Ponovno vas prosim: pridite.

Obrazložili vam bomo naš položaj in vi boste razumeli, kako je s stvarjo.

Sprejmite, velečastiti oče, pozdrave naše celotne skupnosti, zlasti *vaše najponižnejše*
Sr St François D'Assise
hčerka svetega Križa
rue du Cherce midi

B

Družba svetega križa, Pariz
138 rue du Cherce midi
28. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Prosila sem vas in tiste, ki so v vaši bližini, da bi posredovali za nas in bi prišli obiskat našo težko bolno mater. Vaš obisk bi jo potolažil. Draga bolnica je popolnoma podvržena Božji volji, toda me njene hčerke bomo izgubile z njo oporo skupnosti, kajti med nami razen nje ni nobene, ki bi bila sposobna voditi hišo.

Upala sem, da bi se zavzeli za našo zadevo in našo žalost in bi prosili našo gospo Pomočnico, da bi nam ozdravila našo mater, kar bi vam ona brez nadaljnjega naklonila. Prednica ni še stara 65 let in me smo opravile devetdnevnico k Mariji Pomočnici in sedaj nadaljujemo molitve.

Mogoče mislite, da smo preveč nepopolne, da bi dosegle takšno milost! Potem nam recite, kaj naj naredi vsaka izmed nas, da bomo postale boljše. Oh, moj dobri oče, dajte, da bo padla na hčere svetega Križa ena tistih milosti, ki jih vi morete izprositi iz nebes. Obračam se na vas kakor Kananejka na Jezusa in upam, da bom deležna kake drobtinice.

Oči so mi polne solz, kajti danes zjutraj se je naši predstojnici vročina zvišala. Popolnoma je izčrpana, ker že več tednov ne more ničesar zaužiti. Še enkrat, moj velečastiti oče; usmilite se nas in jaz vam bom za vse večne čase globoko hvaležna.

Ostajam v globokem spoštovanju vaša ponižna služabnica.
Sr St François D'Assise
hčerka svetega Križa

47. BARONICA DI TAVERNOST DON BOSKU

Pariz, 21. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Jaz sem tista oseba, ki ste jo posebej videli v soboto pri gospodični De Boexis in vas je prosila za ozdravljenje glavobola, ki mi jemlje voljo za vsako delo in povzroča napade blaznosti.

V razburjenju nisem mogla vsega povedati.

Sem vdova in mati šestih otrok. Doletelo me je še veliko drugih življenjskih nesreč in bojim se, da ne bom mogla več skrbeti za svoje otroke, ki še niso poročeni. Ker bi bila to velika nesreča zanje, sem vsa obupana. Ali je v teh trenutkih take nesreče narobe prositi za podporo sreče?

Vi ste mi rekli: *»Molil bom za vas in za vse vaše namene.«* Je dovoljeno, da rečemo dobremu Bogu: »Prosim te v moči don Boskovih molitev za ponovno vrnitev sreče in obljubljam, da bom podpirala don Boskove ustanove?«

Ne bi rada uporabljala molitev, ne da bi bila za to pooblaščena, vendar upam, da bom uslišana.

V vsakem primeru vas prosim, dragi oče, da me ne zapustite. Usmilite se mojih tegob. Molite za moje ozdravljenje in za dobro mojih otrok. Opravljam devetdnevnico treh očenašev in treh zdravamarij k Srcu Jezusovemu.

Claire Bnne De Tavernost

48. MSGR. RICHARD DON BOSKU IN DON DE-BARRUELU

A

Pariška nadškofija
Pariz, 13. maj 1883
Binkošti

Dragi moj velečastiti oče!

Neka odlična družina iz Nantesa, mojega rodnega mesta, me je ponovno prosila za pomoč vaših molitev za enega od svojih bolnih članov.

To je družinski oče, že eno leto vdovec, s štirimi otroki. Ta globoko verna družina vas prosi, dragi moj velečastiti oče, ozdravljenja bolnika, če je taka Božja volja in v skladu z Božjimi načrti, ali pa vdanost v Božjo voljo za tega dobrega družinskega očeta, ki noče zapustiti štirih otrok sirot.

Če bi vam bilo, velečastiti oče, mogoče darovati sveto mašo za ubogega bolnika, bi vam bila družina nadvse hvaležna. Najmanj pa, kar prosimo, je, da bi se ubogega bolnika spomnili pri sveti maši.

Bodite tako dobri, velečastiti oče, da bi se me kdaj *memento* v svojih molitvah. Z zagotovilom spoštovanja v N. G.

+ François Arch. De Larisse
pomožni škof pariški

B

Pariška nadškofija
Pariz, 23. maj 1883

Lariški škof je bil naprošen, da bi izročil velečastitemu očetu don Bosku ta bankovec za sto frankov za njegove ustanove. To je dar družine Nouhes iz Nantesa v Bretaniji, ki je po nadškofu v Larissu prosila don Boska za eno daritev svete maše ali vsaj *memento* za tega odličnega družinskega očeta, ki je močno bolan. Lariški nadškof sam sebe priporoča v don Boskove svete molitve in želi izraziti svoje globoko spoštovanje v N. G.

+ Francois nadškof Larisse

49. NEKA MATI PRIPOROČA DON BOSKU IZPIT SVOJEGA SINA

Moj velečastiti oče!

Sem uboga vdova in priporočam izpit svojega najmlajšega sina v St-Cyru.Moja hči se vam je mogla v času vašega obiska v Parizu samo malo približati. Ob vaši vrnitvi iz Lilla je storila vse, kar je mogla, da bi prišla z vami v stik, pa vse zaman.

Končno je imela srečo, da je položila svojo roko na vašo, ko ste odhajali iz župnišča pri sv. Sulpiciju. Podpirala sta vas dva duhovnika. Približala se vam je in šepnila: »Oče moj, priporočam vam prihodnost nekega mladega človeka.« Ta njen človek je njen brat, ki se priporoča v vaše molitve za današnji izpit v St-Cyru. Moja hčerka upa, da ste jo razumeli. Stopili ste v kočijo in eden izmed duhovnikov vam je dal v dotik svoj rožni venec. O tem trenutku vam je moja hčerka pisala.

Henriette Petitjean
Langres, 1. junij 1883

50. ZA IZVOLITEV NEKEGA POSLANCA V PARIZU

A

Passy-Pariz
Sobota 12. maj

Moj velečastiti oče!

Prihajam s prošnjo za vaše molitve ob štetju glasov v zakonodajno skupščino prihodnjo nedeljo 20. maja v XVI. okraju.

Moj mož je ponovno na tem, da ga volijo, vendar mu zaradi njegovega klerikalnega prepričanja močno nasprotujejo. Vsi pričakujemo zmago naše stvari in se pri tem popolnoma izročamo Božjim rokam ter se že vnaprej podrejamo izidu volitev.

Ostaja nam edino orožje molitev, s katero tisti, ki zna prav moliti, vse doseže.

Upamo, moj dragi oče, da boste k našim molitvam dodali svoje, ki so pri Bogu tako zelo mogočne, in boste tako nagnili tehtnico na našo stran.

Končujem pisanje in vam priporočam v blagoslov vso svojo družino, zlasti še svojega moža, najine štiri otroke in vse moje umrle.

Prosim vas, da nas blagoslovite in prosite Boga za milosti, ki jih potrebujem, da izpolnim svojo nalogo, da bi Bog ohranil v pobožnosti moje otroke, kar štejem za največje dobro.

Mati hvaležne družine.

A. Calla
8 rue des Marroniers

B

Poseben dopis za Unità Cattolica*, Pariz, 2. junij 1883 (izdaja 5. junija)*

»Z velikim zadoščenjem ponovno povzemam prekinjeno poročanje. Prekinitev, ki ni odvisna od moje volje, kakor tudi ne od radikalcev 16. okrožja, srečna izvolitev konservativca gospoda Callaja. Za rdeče je razočaranje nad vse grenko, zlasti še, ker tega nihče ni pričakoval. Kako! Konservativec, reakcionar izvoljen v samem središču Pariza, v gnezdu republike! To so sanje. Skoraj bi tega ne mogli verjeti. Ste brali republikanske časopise takoj po volitvah? Še danes niso nehali kričati o sramoti in se ne morejo potolažiti zaradi poraza. Kakor kapitolske gosi gagajo, da se je sovražnik vtihotapil v sveti ogradek svobode in da ga je treba za vsako ceno izgnati. Kar se tiče nesrečnežev, ki so glasovali za Callaja, jih *La France* ožigosa z nevedneži in jih imenuje nevredne imena volivec in šteje Callaja samo za *začasnega poslanca*. Drugi časopisi seveda ugovarjajo *La France*. Zahtevajo raziskavo, da bi razložili čudno zadevo, in pravijo, da je treba volitve razveljaviti.«

51. GROFICA RIANT DON DE BARRUELU

A

Gospod opat!

Besedica, ki ste jo napisali in ki mi jo je moj sin danes zjutraj prinesel, me prepričuje, da don Bosko ne more priti k mojemu možu, ki je težko bolan in nam povzroča toliko skrbi.

V sedanjem zdravstvenem stanju bi bilo nemogoče, da bi prišel v Rue de la Ville-l'Évêque, in jaz sama začenjam jutri duhovno pripravo s svojima sinovoma, ki bosta prihodnji četrtek prejela prvo sveto obhajilo pri Magdaleni.

Moj mož meni kakor jaz, da bi mogli don Boska s pismom ali z živo besedo prositi, da bi on molil po našem namenu. On, veliki Božji služabnik, bi položil naše prošnje in obljube k nogam Marije Pomočnice.

Če bo moj mož zadobil zdravje, se obvezuje, da bo v enem letu vsak mesec *daroval 1000 frankov.* Vendar ta časna milost ni edino, za kar prosim. Zelo si želimo prodati veliko nerentabilno posest, katere prodaja bi nam omogočila delitev posestva, česar že dolgo ne moremo uresničiti. Vse to priporočam don Boskovim molitvam, in če bo uspelo, obljubljamo, da bomo podarili don Boskovim ustanovam *dvajset tisoč frankov* in mu izročili *sirotišnico vrtnarskih vajencev,* ki jo bova ustanovila v Rapallu Ligure, kjer imava letno prebivališče, ki sva ga kupila od markiza Serra.

Oprostite mi, gospod opat, zaradi tega dolgega pisma, toda midva sva pripravljena pomagati don Bosku z vsemi sredstvi, če bo Bog uslišal prošnje, ki mu jih bo on izrekel za naju.

Sprejmite, prosim vas, izraze najspoštljivejših čustev.

Grofica RIANT

51 Boulevard de Courcelles

B

Gospod opat!

Prosim vas, da izročite don Bosku drugi mesečni obrok, ki ga je moj mož obljubil ve-

lečastitemu očetu, če mu bo Bog podelil zdravje. Malo bolje mu je. Iz vsega srca prosim don Boska, da dobro predloži naše namene v molitvi Bogu. Posebej bi v tem trenutku priporočila našega malega dečka, ki ga je velečastiti oče hotel videti in ki je težko bolan za nekakšno sluzasto vročino, ki se kaj lahko sprevrže v tifus.

Izročite, prosim vas, gospod opat, don Bosku izraze globokega spoštovanja in popolnega zaupanja in sprejmite, prosim vas, gospod opat, vso zahvalo in zagotovilo mojega globokega spoštovanja.

Grofica Riant

51 Boulevard de Courcelles

52. ZA DOMNEVNEGA DEDIČA BRAZILSKEGA CESARJA

A

GROFIČIN KAPLAN DON RUI

Velečastiti moj oče!

Njeno kraljevsko veličanstvo madame grofica Eu, edina hči cesarja Brazilije in brhka hčerka gospoda kneza de Nemours, ki ga vi poznate, želi, da bi vaš sveti ustanovitelj don Bosko poslal njej, njenemu očetu cesarju, gospodu grofu Euju in njunim trem otrokom čisto poseben blagoslov. Prav tako želi in prosi iz vsega srca še za drugo uslugo: da bi vaš sveti ustanovitelj 15. avgusta začel opravljati s svojimi duhovniki in dečki devetdnevnico za njihovega prvorojenca, mladega princa don Pedra, bodočega brazilskega cesarja, ki je bolan in ima skoraj popolnoma *hromo roko in ki mu vsi zdravniški posegi niso pomagali.* To, česar ne morejo doseči zdravniki in njihovo zdravljenje, upamo, da bomo dosegli od Boga zlasti z molitvami in devetdnevnico, za katero me prosijo, da bi jo opravili. Člani Orleanske kraljeve družine, člani brazilske cesarske družine in mnogi prijatelji se bodo iz vsega srca pridružili molitvam, mašam in obhajilom svetega duhovnika don Boska in vse salezijanske družine. Iz telegrama mi je znano, kako zelo se njeno kraljevsko veličanstvo veseli usluge, ki si jo mi vsi tako zelo želimo. Storite, prosim vas, dragi oče, da bi sveti duhovnik osebno napisal pismo njenemu kraljevskemu veličanstvu. On gotovo bolje ve, kaj je treba napisati, kot mi. Z njegovim pismom pričakujem tudi vaše pismo gospe grofici Eu, v katerem bi nam, prosim, razložili, v čem obstaja devetdnevnica, o kateri je govor. Če bi bili tako prijazni, da bi mi telegramsko takoj po prejemu tega pisma sporočili vse omenjeno, bi mi naredili veliko uslugo. Takoj bi vse sporočili v Brazilijo in jaz sam bi telegrafiral njenemu veličanstvu, da smo izpolnili njene želje.

Moj naslov se glasi: Abbé Gouverd; 23 rue de Sèvres, Pariz.

Zadnjo nedeljo bi slavili praznik njenega visočanstva gospe princese Blanche. Vsa kraljevska družina se dobro počuti.

Tudi jaz se priporočam celi salezijanski družini. Mi je zelo potrebno.

Prav tako ne pozabite na gospodične Pierre de Canavare. Nismo si še temeljito izmenjali misli. Vi veste, kaj to pomeni in kaj hočem reči.

Sprejmite z mojo zahvalo izraze globokega spoštovanja in vdanosti.

Gouverd, duhovnik

Pariz, 6. avgust 1883

B

DON BOSKO GROFICI

Gospa grofica!

Gospod opat Gouverd mi je pisal pismo, v katerem mi sporoča, da v vaši pobožnosti želite posebne molitve, s katerimi bi izprosili Božjo milost. Rade volje pridružujemo naše uboge molitve vašim, kar bo brez dvoma Bogu še posebno všeč. S tem namenom smo začeli 10. avgusta naslednje pobožne vaje:

1. Vsi salezijanski duhovniki bodo darovali maše po vašem namenu.

2. Naši dečki (150.000) bodo molili in prejemali sveto obhajilo v Evropi in Ameriki, zlasti še v brazilskem cesarstvu, kjer smo pred nekaj meseci odprli naše zavetišče.

Čeprav so naše pobožne vaje omejene na mesec avgust, bomo še naprej opravljali poseben spomin za vašo in za vso cesarsko družino.

Dobri Bog naj pošlje milosti in blagoslove na vas in vi sodelujte pri velikem delureševanja svoje in drugih duš. Tako bodi.

Oprostite mi mojo klavrno francoščino in mojo slabo pisavo, ko se imenujem v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. avgust

53. PISMO O DON BOSKOVEM BIVANJU V PARIZU

Moj velečastiti oče![13]

Dovolite, da vam povem, da nisem tujka glede don Boska. Moj oče markiz Thezan Saint-Geniez je bil salezijanski sotrudnik in tesno povezan z vsem, kar je bilo povezano s salezijanskimi ustanovami.

Moja mati je od svojih staršev – generala de Bremond d'Ars podedovala posest, na kateri živim sedaj jaz. Posest leži ob železniški postaji Saintes in delavnici, kjer popravljajo železniške vagone in lokomotive državnih železnic. Moj oče je z moralnega vidika razmišljal, da bi naredil uporabne številne delavce, ki tam delajo, še posebno njihove otroke, prikrajšane za večino krščanske izobrazbe.

Zamislil si je delavsko mesto na vzpetini v prekrasni okolici, ki bi obvladovalo in imelo pod svojimi nogami grad Cormier. Toda vse to je bilo brez vse oskrbe.

Tedaj je mislil na don Boska.

Imeli smo odlične sorodnike, kneza in kneginjo De Levis Mirepois, pri katerih se je moj oče vedno ustavljal, ko je potoval skozi Pariz.

Poleg tega se je vojvodinja rodila Mérode Westerloo in hči Thezana, od katerega je podedovala veliko posestvo kljub strahotam revolucije 1789. Gospa De Mérode je zaupala mojemu očetu to, kar je imela najdražjega, svojo hčerko, poročeno daleč od nje v Belgiji, daleč od starodavne graščine Levis na jugu Francije.

Ko je bil don Bosko 1883 v Parizu, se je tam zadrževal.

Videl ga je samo trenutek v gostiteljski hiši, kamor je šel.

Ker je bil najavljen, ni dolgo čakal, kakor da bi ga poznal, se je sredi tistega hrupa

[13] Don Auffray, urednik francoskega *Salezijanskega vestnika*.

obrnil k njemu in mu rekel: »Glejte, gospod markiz, v kakšno kašo so me spravili. Oboroženi z dolgimi škarjami so se spravili na moj ubogi talar, »drugi, bolj podjetni, pa so se lotili z glavnikom in krtačo moje glave …«

Medtem ko je govoril, so eni silili vanj, da bi mu kaj povedali, drugi pa, da bi samo gledali. Bilo je neznosno.

Toda zunaj so se odigravale še drugačne stvari. Zbrali so se vsi nesrečni pohabljeni, naslonjeni na svoje bergle in vozičke, mahali z rokami in na ves glas klicali na pomoč svetnika!

Sredi med njimi je bil velikan, močnejši od drugih, ki se je čudno vedel. »Poglejte me,« je govoril,« včeraj sem bil še vodeničen, danes pa nisem več.« Iz vsega grla je kričal: »Naj živi don Bosko!«

Moj oče, presenečen zaradi vsega tega, ni imel časa, da bi ga vprašal, katerega dne in ob kateri uri bi ga lahko obiskal.

Tedaj mu je sveti oče dal številko in naslov, kjer bo naslednjega dne daroval sveto mašo.

Naslednjega dne se je napotil na kraj, ki mu ga je nakazal don Bosko.

Kako zelo se je začudil, ko je vstopil na dvorišče in ugotovil, da je v knežjem dvorcu!

Ko je povedal, da bi rad videl don Boska, mu je bilo rečeno, da ne sprejemajo nikogar. Moj oče je tedaj pokazal svojo vstopnico s svojim imenom in naslovom. Tedaj so vsi postali nadvse vljudni in ga po mnogih stopniščih in nadstropjih pripeljali v prekrasen salon, kjer so bili prebivalci teh čudovito lepih stanovanj vsi pogreznjeni v globoko zbranost.

Začela se je maša. Kakšna maša je to bila! … Kako čudovita je bila Božja pričujočnost v tako tesnem prostoru.

Po končani maši so se dame kakor tudi drugi družinski člani umaknili in moj oče je ostal sam s svetnikom, ki je končal svojo zahvalo po maši.

Takoj mu je razložil namen svojega obiska. Don Bosko mu je odgovoril, da je dobil istočasno dve ponudbi iz severa in juga Francije, kjer ga čaka zemljišče in postavljene stavbe, pripravljene, da ga sprejmejo.

Ponudbo sta preložila na pozneje. Potem je vse ostalo pri tem …

Markiza Du Dresnay, rojena Thezan

Saint-Geniez. Château du Cormier Saintes (Charente Inférieure)

25. marec 1934

54. KAPLAN PRI NOTRE-DAME DES VICTOIRES V PARIZU DON BOSKU

Moj velečastiti oče!

Ko smo imeli srečo, da ste nas obiskali pri N.L.G. Zmagovalki, vam nisem mogel zaupati treh sporočil, ki jim pripisujem velik pomen.

Priporočam vam, moj velečastiti oče:

1) Spreobrnjenje neke meni zelo drage osebe.

2) Ozdravitev majhnega rahitičnega otroka, deklice, za katero se njena mati neizmerno žrtvuje pa brez uspeha.

3) Končno vas prosim, velečastiti oče, da bi bil rešen živčnosti, ki me muči že dolgo in me zelo ovira pri delu. Večkrat me zelo boli glava, jaz pa bi potreboval trdno zdravje, da

bi mogel opravljati vse svoje različne obveznosti.

Obljubljam vam, da bom prosil N.L.G. Zmagovalko, da bi blagoslovila vaše apostolsko prizadevanje in vas še dolgo ohranjala v ljubezni in spoštovanju vaših dragih sirot.

Sprejmite, moj velečastiti oče, izraze mojih spoštljivih čustev v N. G.

N. VAN CAMELBECKE
kaplan pri N.L.G. Zmagovalki
Župnija N.L.G. Zmagovalke, Pariz, 24. maj 1883

55. ČLANEK IZ *UNIVERSA*
(28. APRIL 1883)

Medtem ko hudobija deluje in zmaguje z velikim hruščem in naglico, se dobro dogaja v tišini in počasi. Dela, ki prihajajo od Boga, so podobna tistemu afriškemu drevesu, ki s svojim blagim vonjem in senco ozdravlja zemljo, na kateri raste, in s tem, da ščiti človeško delo, pomaga k rodovitnosti močvirjem in puščavi, kjer delavci ne bi mogli narediti ene brazde, ne da bi brizgnile iz zemlje strupene tekočine. To drevo raste v začetku zelo počasi in njegovo bledo in tanko listje se komaj odraža od vejevja. Toda nenadoma, zdi se mi da pri petih letih, začne čudovito hitro rasti in doseže razsežnosti naših hrastov v Franciji.

Tako se je dogajalo tudi redovom nekdanjih časov in redovnim družbam danes in isti prizori so bili vidni angelom in ljudem. Še nedolgo tega, proti letu 1840, je neki duhovnik z veliko muko kupil razvaline neke opatije; dva bretonska delavca sta sprejela v svojo podstrešno sobico neko zapuščeno žensko; nekaj mladih Alzačanov se je obvezalo, da bodo molili za spreobrnjenje židov, in so kljub klicu nekega čudežnega ozdravljenja človeka ostali dolgo nepoznani. Danes cel svet pozna benediktince iz Solesmesa, redovnice in redovnike in duhovnike Siona, Male sestre revežev in veliko drugih ustanov, ki so manj neznani od takrat rasli skozi preizkušnje nepoznanja, uspehov in preganjanja.

Zakaj nismo bolj pozorni, da bi pokazali dela teh ponižnih Božjih služabnikov, ki Bogu posvečajo vso čast in slavo in zadoščajo za krivice, storjene Božji pravičnosti? Zakaj damo, da nas preglasi kričanje poneumljenega sveta in da obupamo?

Zato je zares pravo veselje miren in sladek počitek, ki ga človek občuti, če prebira knjigo, ki vam jo mislim predstaviti: živo, kleno pripoved občudovanja vredne preprostosti, ki sem jo prebral v dušku in si rekel: to knjigo bom ponovno bral.

Kdo mi je poslal to zimo to malo knjigo, kjer je na tako prijazen način povedanih toliko čudovitih in ljubeznivih stvari? Prišla je iz Nice.[14] Zdi se mi, da je prinesla vonj po vrtnicah, jasnost svojega neba in sinjino svojih valov. Ne poznam pisatelja. Čudna in hvalevredna stvar, da ni nič povedal o samem sebi. Niti stavka niti kakega dejanja. Ni mislil na drugo kot na svojega vzornika. V Nici vsi poznajo don Boska, čigar podoba je tu jasno in nežno prikazana. Ta čisti in radostni lik, ta prijetna luč že dolgo blesti na severu Italije, v Rimu, v Ameriki in na jugu naše Francije in boste videli. »Poznate don Boska?« »Ne.« »In vi?« »Malo. Ali ni ta duhovnik iz Turina ali Rima, ki se ukvarja z dobrodelnimi ustanovami in zavetišči? Pravijo, da je bil nor.« »Jaz sem menil, da je mrtev.

[14] *Dom Bosco*, ki jo je napisal doktor D'ESPINEY, Malvano-Mignon 18, rue Gioffredo, Nica. Pozneje je izšla nova izdaja pri M Adolphe Josse, libraire, 31, rue de Sèvres, Pariz.

Še živi? Toliko bolje.« Od sto vprašanih vam jih bo devetdeset tako odgovorilo.

Če bi bil don Bosko mrtev, bi vam z eno besedo povedal, kako je bilo z njim. Toda on živi. Ne hudujmo se. Hudo mi je, da je pisatelj knjige, ki jo imam pred seboj, imel težave z zbiranjem nekaterih nadrobnosti o tem Božjem človeku. Don Bosko je bil najprej pastir kakor sv. Vincencij Pavelski in je vse do petnajstega leta pasel ovce. Pripoved gospoda Espineya se začne, ko je bil don Bosko pri šestindvajsetih letih posvečen v duhovnika. Jasno je, da ni nikdar z nikomer govoril o sebi. Spoznali so ga iz njegovih del. Toda kakšno drevo je moralo biti, da je prineslo toliko sadov in katerega krepka in vedra starost je še vedno tako čudežno rodovitna.

Odkar je postal duhovnik, se je don Bosko prepustil don Cafassu, ravnatelju Cerkvenega konvikta Frančiška Asiškega v Turinu. Ta mu je naročil, naj obiskuje ječe. Med jetniki je mladi duhovnik našel veliko otrok. Ti mali prestopniki, ki so bili od nežnih let izpostavljeni najslabšim vplivom, ker so jih pokvarili ali zapustili njihovi starši, so se v ječi še bolj pokvarili in so prihajali na svobodo, da bi delali še hujše prekrške.

Don Bosko od takrat ni mislil na drugo, kot da bi pomagal brezštevilnim mnogim zapuščenim otrokom, ki so se potikali po mestu, in jih zbiral, da bi jim govoril o Bogu, ki ga niso poznali.

Toda kako naj bi začel apostolat, h kateremu se je čutil poklicanega, tako reven in sam?

Ko je tako razmišljal in iskal način, kako bi udejanjil svojo željo, mu je previdnost poslala ne kak zaklad, ne kakega zaščitnika, temveč nekaj boljšega: siroto, pohajača, ki pri svojih petnajstih letih ni znal narediti niti znamenja križa.

To je bilo 8. decembra 1841 v zakristiji cerkve, kamor je don Bosko hodil maševat. Že si je nadel mašno obleko, ko je tja po naključju prišel mali Garelli. Cerkovnik mu je ukazal, naj ministrira. Otrok, popolnoma nesposoben za kaj takega, seveda ni hotel. Ker je zakristan menil, da dela to iz hudobije, ga je oklofutal, Garelli pa je začel jokati in kričati. Don Bosko je pristopil, ga potolažil in prosil, naj bo pri sveti maši. Nato ga je izprašal in ugotovil popolno nevednost o verskih stvareh. Tedaj se je odločil, da bo vsako nedeljo poučeval Garellija v zakristiji cerkve sv. Frančiška Asiškega. Garelli je pripeljal še svoje tovariše, uboge fante, ki so delali kot podajalci pri zidarjih. Ti so pripeljali še druge. V treh mesecih jih je bilo pred podobo serafinskega ubožca iz Assisija zbranih sto. Don Bosko jih je postavil pod varstvo naše ljube Gospe Marije Pomočnice. Poučeval jih je, jih učil molitve in z njimi prepeval. Tako je kar nenadoma nastal prvi oratorij ustanove, ki jo je priklical v življenje. Sto fantov, ki jih je iztrgal iz nevednosti, hudobije in jih pripelje k Božjemu učitelju, se je zdelo preveč.

Ko je 1844 končal svoj študij, je odšel od sv. Frančiška Asiškega kot ravnatelj v majhno zavetišče sv. Filomene in se tako posvetil vodstvu ene izmed ustanov, ki jih je priklicala v življenje markiza Giulia di Barolo in ki jo je vodil don Borel, duhovnik francoskega porekla.[15]

Tam je imel don Bosko za zbiranje svojih fantov, katerih število je naraslo že na dvesto, na voljo le majhno sobico, hodnik in stopnišče. V don Borelu pa je našel gorečega in iznajdljivega sodelavca in skupaj sta delala kot stara znanca.

[15] Don Borel ni bil francoskega porekla.

Toda nikakor ni mogel sprejemati vseh spovedi in vedno večje število fantov je zahtevalo večji prostor. Msgr. nadškof Fransoni je izposloval od markize dve sobi v zavetišču in ju spremenil v kapelo. V eno sobo je obesil sliko sv. Frančiška Saleškega. Don Bosko si ga je izbral za zavetnika svoje ustanove, ki se je odslej imenovala salezijanski Oratorij.

Delo se je širilo: v večernih šolah so se zbirali fantje in njihovo število se je kmalu povzpelo na tristo. Toda začelo se je obdobje neprijetnosti in težav. Gospa Barolo je zahtevala nazaj prostore, ki jih je posodila julija 1845. Don Bosko je odslej zbiral svoje fante v neki zapuščeni cerkvi in potem v neki drugi, od koder ga je pregnal župnik, ker ni mogel prenašati kričanja teh mladih ljudi. Ker ni imel druge izbire, jih je vsako nedeljo peljal ven na prosto. Ubogi fantje so pod milim nebom užili svoj revni obrok. Toda prišla je zima. Kaj storiti? Najel je tri sobe v hiši, ki je stala tam, kjer so pozneje postavili cerkev Marije Pomočnice, ki ga je stala milijon lir. Daleč od misli, da bi kaj gradil, se je moral boriti, da ga niso spet pregnali. Turinska duhovščina mu je nasprotovala in moral je prestati veliko čebeljih pikov, ki jih sv. Frančišek Saleški šteje za veliko bolj boleče od komarjevih. In lastnik hiše Moretta ga je odslovil.

Nekdanji pastir ni mogel dobiti hiše, zato je blizu neke cerkve vzel v najem travnik, kamor je povedel svoje fante. Koliko veselega skakanja, koliko gorečih molitev, koliko radostnega petja, koliko čudovitih zgodb, ki jih je don Bosko pripovedoval, je bilo na teh zborih v Valdoccu! Toda groza! Nista pretekla dva meseca in lastnik je odpovedal najemnino, češ da so otroci pohodili travo vse do korenin.

Kam naj se obrnejo? Da je bila nesreča še večja, so don Boska odstavili z mesta ravnateljstva v zavetišču, ki je bilo njegov edini vir dohodkov. Niti stanovanja niti kruha! Njegovi prijatelji, celo don Borel, so mu svetovali, da naj opusti svojo ustanovo in odslovi fante. Božja previdnost sama, tako so trdili, kaže, da noče te ustanove.

»Božja previdnost mi je poslala te fante,« je rekel don Bosko, »ona mi bo tudi poslala potrebna sredstva. S pomočjo Marije Pomočnice jim bom zgradil veliko hišo, kapelo, delavnice, kjer se bodo izučili kake obrti. Imeli bomo dvorišče, vrtove in končno celo število duhovnikov, ki jih bodo poučevali in se posebej zanimali za tiste, ki bodo imeli duhovni poklic.«

In z znanjem, ki mu ga je dajala popolna vera, je natančno opisoval stavbe, ki jih je nameraval zgraditi. Izdelal je svoj načrt, v velikih razsežnostih, kakor da je že vse videl pred seboj, kakor če bi imel neizčrpne zaklade.

Imeli so ga za norca. Glas se je raznesel po celem Turinu in nekateri cerkveni možje so ga skušali z zvijačo spraviti v norišnico. Don Bosko je onemogočil njihov načrt z ljubeznivo hudomušnostjo, ki ga nikdar ni zapustila. Popolnoma je opustil zaupanje v ljudi in pomoč drugih in položil svoje upe popolnoma drugam.

Previdnost je dala, da je čakal. Zadnjikrat so se fantje zbrali na travniku v Valdoccu. Niso vedeli, kje jih bo njihov dragi oče zbral prihodnjo nedeljo. Tudi on ni vedel. Sonce je zahajalo, dan se je nagibal h koncu in don Bosko je molil s srcem, polnim žalosti.

Tedaj se mu je približal neki poštenjak in mu ponudil nedaleč od tod lopo za ceno 300 frankov na leto. Lopa je bila tako nizka, da se je bilo treba globoko skloniti, če si hotel noter. Bila pa je zavetje proti soncu in dežju, bil je to dober šotor v Valdoccu, na kraju, kjer naj bi se nekoč dvignilo mogočno poslopje.

Preden je sonce zašlo, je bil sklenjen dogovor in naslednjo nedeljo, bila je velika noč, so obhajali cerkveno slovesnost v lopi, ki so jo spremenili v kapelo. Poglobili so jo, vendar je bilo še vedno prenizko, tako da si je moral nadškof, ki je prišel birmat in je stopil na prižnico, sneti mitro.

Tri mesece pozneje, bilo je julija 1846, je don Bosko izčrpan od naporov zbolel (ker so se skrbem za bivališče pridružile še druge težave) in zdelo se je, da je z njim pri kraju.

Don Borel je bedel ob njegovi bolniški postelji in nekega večera, ki se je zdel zadnji dan njegovega življenja, je dejal don Bosku: »Don Bosko, prosite vendar Boga, da vam vrne zdravje.«

»Treba se je vdati v njegovo sveto voljo,« je odvrnil don Bosko.»V imenu vaših fantov prosite Boga, da vas ozdravi. Saj jih ne morete pustiti v takem stanju.« »Da, če je tvoja sveta volja, stori, da bom ozdravel,« je dejal bolnik. *Non recuso laborem* [Ne branim se dela].

V neizmerno veselje njegovih sedemsto fantov salezijanskega oratorija je ozdravel. Bil pa je tako oslabel in izčrpan, da so mu zdravniki predpisali tri mesece okrevanja na domačem zraku.

Odšel je domov k materi na majhno posestevce v Becchiju, kjer je preživel svojo mladost, nekaj milj od Turina. Njegova mati vdova je skrbela zanj, dokler si ni opomogel in daleč od tega, da bi ga odvračala od njegovega poslanstva, mu je dejala:

»Šla bom s teboj in tvoji otroci bodo moji otroci.«

In mati in sin sta se nekega lepega dne peš napotila v Turin, revna, pa srečna! Šla sta tja, kamor ju je klical Bog. Šla sta tja, kamor ga je klical neustavljivi Božji glas, njega, ki si je spet nabral moči, in njo, ki sta ji njena materinska nežnost in skrb olepšala jesen življenja.

Pri turinskih mestnih vratih sta sreča prijatelja, don Boskovega sodelavca don Vola. Ko je zagledal don Boska s palico v roki in z edino prtljago – brevirjem pod pazduho – ter močno utrujenega, ga je vprašal, kam gre.

»Greva jaz in moja mati ustanavljat oratorij.«

»Toda saj nimaš nikakršnih sredstev, kako boš mogel živeti?«

»Tudi jaz ne vem, kako bo, toda Božja previdnost bo za vse poskrbela.«

Tedaj mu je dobri duhovnik dal svojo žepno uro kot osnovno glavnico.

Don Bosko je vzel uro s prav tako preprostostjo, kot mu je bila ponujena, jo naslednji dan prodal in kupil najpotrebnejše za gospodinjstvo svoje matere. Ta sveta žena je postala mati fantov, ki jih je zbiral sin. Želela je hraniti in oblačiti najbolj zapuščene. S svojim zgledom je pridobila spoštovano mater turinskega nadškofa msgr. Fransonija in druge krščanske najuglednejše ženske v mestu, da so s svojimi rokami oblačile to množico zapuščenih otrok. Dobra don Boskova mati je prodala svoj vinograd in žrtvovala vse, kar je imela, tudi poročno obleko, ki jo je skrbno hranila vse dotlej, da je z izkupičkom podprla delo svojega sina. Ob njenem zgledu se nihče ni branil pomagati oratoriju v Valdoccu. Don Bosko je v odmorih med svojimi duhovniškimi opravili in šolo pomagal materi pri najtežjih delih. Videli so tega visoko izobraženega človeka, kako je prinašal vodo, sekal drva, čistil zelenjavo in kuhal *polento*, šival, če je bilo treba, da je pokril ude svojih ubogih otrok, ki so prihajali k njemu nagi in lačni. Vedno vesel, vedno nasmejan,

nič ni moglo odgnati njegove dobrotne veselosti in šaljivosti. Prihajali so nikdar pričakovani prijatelji pa tudi sovražniki. Nekega dne leta 1848 je nekdo s puško streljal nanj, skozi odprto okno kapelice, medtem ko je poučeval katekizem. Krogla mu je šla med komolcem in prsmi in se zapičila v steno. Otroci so se vsi prestrašeni vrgli nanj, on pa je, kakor da se ne bi nič zgodilo, smeje se rekel: »Če mu sveta Devica ne bi pomagala zgrešiti cilj, bi me kar zadel. Toda to je slab muzikant.« Potem je gledal preluknjan talar in vzdihnil: »Zamotana zadeva, ne vem, kaj bo s teboj, saj si moja edina obleka.«

Leta 1849 je don Bosko doživel veliko veselje. Štirje fantje iz Oratorija so bili preoblečeni v duhovniško obleko. To so bili prvi kleriki Družbe sv. Frančiška Saleškega.

Prišel je čas nagle rasti salezijanskega drevesa. Oratorij v Valdoccu se je tako razširil, da je kmalu lahko sprejel tisoč oseb in njegova kapela, njegove delavnice, učilnice, njegove obednice in vsi mogoči dodatni prostori so uresničili sanje izpred petih let, ki so don Bosku prinesle oceno norosti.

Oratoriji so se začeli množiti: najprej Italija, potem Provansa. Španija in Amerika sta poklicali salezijanske duhovnike in ustanovljenih je bilo sto štirideset domov. Danes don Bosko zbira sto tisoč otrok, ki vsi dobivajo osnovno izobrazbo ali se učijo kake obrti, in tisti, ki imajo sposobnosti, stopajo v svet svobodnih umetnosti. Vsako leto prihaja iz njegovih oratorijev veliko duhovnikov, izmed katerih don Bosko izbira svoje sotrudnike in misijonarje, ki jih pošilja v Južno Ameriko. Sto trideset teh duhovnikov danes deluje v Patagoniji, kjer so ustanovili sedem naselbin in krstili trinajst tisoč divjakov.

Cerkev, ki jo je začel graditi v Turinu in je posvečena Mariji Pomočnici, je zrasla iz don Boskove zamisli in iz blagoslova Pija IX. Njegova svetost je spodbujala don Boska in mu podarila petsto frankov za nakup zemljišča. Ko so kupili zemljišče in izdelali načrte, je don Bosko dal blagosloviti vogelni kamen in začel gradnjo. V blagajni je imel pet centov, nič več. Ob koncu tedna je bil dolžan kopačem temeljev tisoč frankov, ki jih ni imel kje vzeti.

Sedaj se je začela vrsta čudežnih dogodkov. Treba jih je prebrati v preprosti, jasni in živahni pripovedi gospoda Espineya. Od enega milijona, kolikor je stala cerkev, so jih osemsto petdeset tisoč plačali ozdravljeni bolniki, ki so iskali pomoč pri Mariji Pomočnici. Ni bilo zbiranja prispevkov, ves denar so dali prostovoljno, spontano, dostikrat tudi skrivnostno, skoraj nepričakovano in prav v trenutku, ko je bilo najbolj potrebno.

Končno je don Bosko, ki se ničemur ne čudi in vse pripisuje presveti Devici in njej v čast, ena izmed najčudovitejših osebnosti stoletja. Vedno delaven, pa nikdar zaskrbljen, vodi svoje oratorije v novem in starem svetu, ne da bi mu spomin v čemer koli odpovedal. Dobiva povprečno sto pisem na dan in ta huda preobremenjenost prav nič ne zmanjšuje njegovega dobrega razpoloženja in svežine spomina. Kot pred dvajsetimi leti citira cele speve iz Vergilija in Danteja in mu je v veselje, če more dirigirati koncerte svojih fantov. Glasba ima idilično mesto v salezijanskih oratorijih. Ničesar ne opusti, samo da bi duhove otrok dvignil k lepemu in dobremu. Nadvse presenetljivo pa vendar resnično je dejstvo, da nobena njegovih ustanov po štiridesetih letih obstoja ni bila podvržena kakemu sodnemu postopku. Don Bosko se je, potem ko je videl bolečo resnico zapuščenih otrok po turinskih ječah, zaobljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo mladino obvaroval zapuščenosti in pokvarjenosti.

Zapiram to knjigo, iz katere bi mogel še in še črpati gradivo. Kako ljubezniv in drag je don Bosko. Njegova podoba je tako preprosta in ljubezniva, da srečujemo v njej našega prijatelja iz prejšnjih časov. Ko bereš njegov življenjepis, si ga ne moreš predstavljati drugače, kot ga kažejo fotografije: smehljajočega se, z lepo oblikovano glavo, pametnega, odločnega, z močnimi rokami, ki pa so vedno sklenjene k molitvi. Srečna mati, ki je dala Cerkvi takega sina!

Nočemo se posloviti od njega, ne da bi navedli odlomek, ki nam na izredno jasen način predstavlja blagost in dobroto te »golobje« duše, kot bi se izrazil sv. Frančišek Saleški.

To je bilo v času, ko je istočasno skrbel za svoje ustanove in za mlade prestopnike v turinskih ječah. Pridigal jim je duhovne vaje in po skoraj vsesplošnem obhajilu, ki jim je sledilo, je dobri oče svojim otrokom hotel pripraviti vesel dan. Šel je k ravnatelju zaporov in mu v vsej preprostosti predlagal, da bi smel kaznjence popeljati na izlet na deželo.

»Kaj vendar pravite, gospod opat,« je vzkliknil ravnatelj. »Mislite, da bom jaz prevzel odgovornost za vse pobege? Kraljevi vojaki imajo opraviti vse kaj drugega kot voditi na sprehod take pobaline.«

»Kdo vam govori o vojakih, gospod ravnatelj? Jaz jih bom peljal na deželo in jih spet pripeljal nazaj. Zagotavljam vam, da ne bo manjkal niti eden.«

Ravnatelj se je presenečen obrnil na ministra Ratazzija. Don Bosko tudi ni ostal nedelaven. Končno so izdali dovoljenje.

Don Bosko je odšel iz mesta in peljal s seboj dvesto petdeset kaznjencev. Prebili so vesel dan dvajset kilometrov iz Turina ob gradu Stupinigi.

Ni prišlo niti do najmanjšega nereda. Ker je bil don Bosko utrujen od dolgega potovanja, so fantje takoj raztovorili oslička, ki je nosil hrano, in posadili nanj svojega dobrega očeta. Njihova glavna skrb je bila, da so lajšali utrujenost svojega duhovnega voditelja, ki jih je brez težav pripeljal nazaj v Turin, in ravnatelj je poln začudenja ugotovil, da ni manjkal niti eden.

To je sicer presenetljivo, vendar ne presega naravnega reda. Toda v don Boskovem življenju imamo dogodke, ki se zdijo, da so se zgodili v trinajstem stoletju. Kakor arški župnik, ki je svoja čudežna dela pripisoval priprošnji sv. Filomene, tako je tudi don Bosko vse, kar je velikega naredil v svojem življenju, pripisoval Mariji Pomočnici.

Si quaeris miracula,
Mors, error, calamitas,
Daemon, lepra, fugiunt
Aegri surgunt sani …

[Če iščeš čudeže, bežijo smrt, zmota, nesreča, hudič, gobavost; bolniki vstajajo zdravi].

On ima vero, ki presaja gore.

Ne čakajmo, da bi pozdravili tega Božjega služabnika, o katerem kričijo: »Svetnik je mrtev!« Širimo knjigo, ki nam pripoveduje o njegovem pohodu po svetu. To je ura, ko se zapira grob enega največjih branilcev[16] Cerkve. Zato moramo v takem branju iskati razloge, ki naj spodbudijo naš pogum in potrdijo naše upanje.

J. Lavergne

[16] Namiguje na smrt Luigia Veuillota.

56. DON BOSKOV GOVOR PRI MAGDALENI V PARIZU

(POVZETO IZ *GAZETTE DE FRANCE*)

Globoko sem ganjen ob pogledu na tako številno poslušalstvo in ne vem, kako bi odgovoril na to naklonjenost. Zame je to nepopisno zadoščenje, da lahko govorim tako imenitnemu zboru dobrih katoličanov. Želimo govoriti o mladini. Po besedi enega vaših znamenitih prelatov msgr. Dupanloupa[17] bo družba dobra, če boste poskrbeli za dobro vzgojo mladine; če ji boste dali hoditi po krivih poteh, bo pokvarjena. Ko govorimo o mladini, nočem, da bi mi govorili o načrtih, temveč želim videti uspehe, je dejal neki sveti duhovnik. Želim vam predstaviti, kaj nam je Božja previdnost dovolila narediti za mladino. Vaša srca bodo ganjena. Zanimate se za vaše uboge zapuščene sirote. Nočemo samo hraniti, vzgajati, poučevati teh, ki smo jih že zbrali, temveč še veliko drugih. Preden bom govoril o svojih ustanovah, vam bom povedal, kako povrniti moj dolg hvaležnosti.

S posebnim dovoljenjem svetega očeta morem vsem vam, ki ste zbrani na Božji desnici, in vašim družinam podeliti blagoslov, povezan s popolnim odpustkom. Jutri bom daroval sveto mašo po namenu vseh, ki sodelujejo pri naših ustanovah, zlasti še za dobre nabiralke, za gospoda župnika in za duhovnike te župnije. Prosil bom Boga, da vam vsem podeli prav poseben blagoslov. Naj vas dobri Bog potolaži, vas obdari s svojimi darovi in pomaga meni, da se bom pred vami primerno izrazil.

Prvo, kar se zahteva od koga, ki govori o velikih načrtih, je, da pokaže namen svojega dela, svoj cilj.

Kar zatem pričakujejo od njega, je, da jim pokaže dosežene uspehe. Odgovoril vam bom na ti dve vprašanji tako, da bom na splošno razložil namen naših ustanov.

Ko govorim o mladini, nimam v mislih tiste, ki jo vzgajajo z vso skrbjo v premožnih družinah, v zavodih in kolegijih. Jaz govorim samo o zapuščenih otrocih, ki se potikajo brez cilja po cestah in trgih velikih mest. Govorim samo o teh zapuščenih bitjih, ki bodo prej ali slej postali bič za družbo in bodo žalostno končali v ječah.

Bilo je v Turinu, ko sem pri izpolnjevanju duhovniškega poklica prišel tudi v ječe in ugotovil, kako potrebno je moje delo. Med jetniki sem našel množico mladih ljudi, rojenih od zelo poštenih staršev. Jasno je bilo, da se ti otroci, če bi dobili dobro vzgojo, ne bi prepustili slabemu življenju.

Vedel sem, da bi, če bi jih, potem ko bi zapustili ječo, prepustil njim samim, končali slabo, toda če bi se zanje zavzemal in jih zbirali ob nedeljah, bi jih morda še mogli rešiti iz krempljev hudobije. Če hočeš kaj doseči, pa nimaš za to potrebnih sredstev, se je treba spraviti na delo z neizmernim zaupanjem v dobrega Boga! To je bilo tudi naše stališče, ko smo začeli naše nedeljsko skrbstvo. S pomočjo že rešenih fantov smo poskrbeli tudi za vse klateže. Našli smo veliko hišo, da smo jih lahko čim več sprejeli, in čez nekaj časa smo lahko vrt obdali z zidom.

Tedaj smo se s pomočjo mladih bogatih fantov iz mesta začeli truditi za te sirote. Dali smo jim priložnost za glasbo, telovadbo, tekanje, deklamiranje v leposlovnih krožkih. Potem smo jim po kosilu pripravili celo vrsto različnih zabav. Prvi uspehi so me prepričali, da prihaja ta ustanova od Boga.

[17] Manjka: sledijo Dupanloupu. Verjetno z določenim namenom.

Ko nam je uspelo dobiti kapelo, so duhovniki prihajali spovedovat te sirote, in medtem ko so se eni veselili ob voditeljih ustanove, so se drugi spovedovali in hodili k obhajilu. Ob določeni uri je zvonec oznanil konec igre in začetek pobožnosti v kapeli. Na tak način je bil čas uporabljen od zgodnje jutranje ure do poldneva. Sedaj je vsak lahko šel, kamor je hotel, toda ob dveh so se spet zbrali za katekizem, večernice in zabavo.

Mladi fantje iz bogatih družin so žrtvovali veliko svojega časa, da so iskali zaposlitev za sirote. Govorili so z lastniki delavnic in tako zaposlili veliko število fantov.

Kmalu so nam priskočile na pomoč ženske iz mesta in nam pomagale priskrbeti obleko za te uboge dečke.

Tedaj je naše delo doseglo dvojni cilj: obvarovali smo pred zlim pohajače in jih zbirali pri nas in pomagali tistim, ki so prihajali iz ječ. Med turinskimi klateži je bilo nemalo že velikih fantov, ki pa so bili zelo nepoučeni. Kmalu po tem ko so prišli v stik s fanti v zavetišču, in z vsemi, ki smo jih že poučili, so se začeli sramovati svoje nevednosti. Bog nam je navdihnil misel, da bi zanje pripravili posebne večerne šole. Res smo kmalu imeli zadoščenje, da smo mogli zbrati 150 do 200 takih mladih ljudi. Sami so prihajali in nas prosili, da bi se mogli spovedati in hoditi k obhajilu. Tako smo imeli srečo, da smo jih rešili s samega roba propada. Morali smo odpreti še dnevne šole.

Ko sem na svojih pohodih po mestu srečeval mlade ljudi brez sredstev za pošteno življenje, sem jih vpraševal: »Hočeš delati?« »Seveda, toda ne vem kje.« »Ti bom pokazal,« sem mu rekel. »Ne bodo me sprejeli, ker sem ves razcapan.« »Pridi z menoj, te bom oblekel.« Vsi so mi veselo sledili. To je zgodovina začetkov naših ustanov, ki jim pravimo zavetišča ali sirotišnice.

Potem smo uvideli potrebo po poštenih poljedelskih delavcih v Italiji, Franciji in zlasti še v Španiji in Ameriki. V ta namen smo ustanovili poljedelske sirotišnice.

Uspehi naših naporov za mlade so nas spodbudili, da smo prav isto storili za dekleta. Z ustanovitvijo redovne družbe sester Marije Pomočnice smo lahko uresničili tudi to nalogo.

Zgodovina naših ustanov je zelo dolga in sedaj bom skušal odgovoriti na vprašanje, ki ste mi ga zastavili prej: So uspehi vašega dela zadovoljivi? Oh, seveda, vam lahko odgovorim. Naša zavetišča so se pomnožila povsod: v Italiji, Franciji, Španiji in zlasti v Južni Ameriki. Da ne govorimo o drugem, vam bom povedal, da imamo v Nici sirotišnico z 250 dečki. V La Navarru v kantonu Cran imamo 120 sirot, ki sestavljajo poljedelsko naselbino. V Saint-Cyru med Toulonom in Marseillem imamo zavetišče za revna in zapuščena dekleta. Dekleta imajo tam kapelo in šolo in se vadijo v opravilih njihovega stanu. Čez dan vrtnarijo, zvečer pa se učijo šivati. V Marseillu imamo sirotišnico za 300 dečkov in 150 zunanjih gojencev. Na žalost imamo premalo prostora, četudi smo veliko gradili. Sicer pa imamo precej dolgov, ki jih je treba poravnati. Ljudje nam pomagajo, ker delamo za večjo Božjo slavo, za dobro družbe in za zveličanje duš.

Sorazmerno z razvojem naših ustanov smo ugotovili, da ima veliko naših sirot dobre sposobnosti za svobodne študije. Z druge strani pa smo začutili potrebo, da smo sorazmerno z delom povečali število katehistov, profesorjev in asistentov. Z Božjo pomočjo smo mogli začeti novo ustanovo, ki usklajuje potrebe po osebju s potrebami fantov in družbe. Uvedli smo tečaj srednje in višje izobrazbe. V kratkem času nam je uspelo

usposobiti celo vrsto učiteljev in asistentov za prve razrede.

Bog je blagoslovil naše napore in danes smo dali Cerkvi in našim ustanovam veliko število duhovnikov, ki vodijo naše zavode z vso zaželeno gorečnostjo. Tistim mladim ljudem, ki niso šli po poti duhovništva, smo dali priložnost, da so si izbrali poklic glede na njihove sposobnosti.

Naše delo danes lepo cvete. Toda v tem času so naši fantje tako v Italiji kakor v Franciji in Ameriki dosegli ugledne položaje celo na univerzah in akademijah. Pri nas so dobili popolno vzgojo, ki jih je usposobila za študij literature, prava, medicine in znanosti. Na vseh področjih so dosegli zavidljive uspehe in povsod hvalijo vzgojo, ki so jo prejeli.

Danes je število hiš, ki smo jih ustanovili in jih upravljamo, doseglo visoko številko sto šestinštirideset. Imamo več kot 150.000 nekdanjih gojencev in letni obrat se suče med 35 do 40 tisoč. Vsako leto znova imamo zadovoljstvo, da smo sodelovali pri reševanju duš in smo tako služili Bogu, veri, domovini, družini in družbi.

S pomočjo mladih, ki smo jih vzgojili v naših ustanovah in so sedaj naši sodelavci, se naše ustanove hitro širijo v Franciji, Italiji, Španiji, Braziliji in Republiki Argentini, vse do oddaljenih krajev Patagonije.

S tem silnim širjenjem pa se večajo tudi naše težave, zlasti denarne. Do sedaj smo lahko dali jesti vsem otrokom. Kako nam je to uspelo? To je velika skrivnost, ki vam jo želim razodeti. Kako sem mogel revež brez sredstev ustanoviti in vzdrževati vse te ustanove? To je skrivnost Božjega usmiljenja. Bog je podpiral naše delo, kajti dobro družbe in Cerkve prihaja iz dobre vzgoje mladine. Presveta Devica Marija je bila zares naša pomočnica. Njej dolgujemo naše uspehe pri delu, ona nam je priskrbela sredstva, da smo mogli graditi hiše in kapele. Šli smo naprej pod njenim varstvom: ona blagoslavlja vse, ki se žrtvujejo za mladino.

Zahvaljujem se vam vsem, ki ste me tako pozorno poslušali. Zahvaljujem se v N.L.G. Pomočnici za vso podporo, ki nam jo je dala. V povračilo za pomoč, ki ste jo dajali sirotam, bo ščitila vaše zadeve, vaše družine, ona bo vodnica in podpora vaših otrok. Vsak dan jo prosim, da bi bila naša mati in da bi se ob smrtni uri pokazala kot naša najvišja zagovornica. Naj bo ona naša moč in naše upanje tukaj na zemlji, dokler je ne bomo hvalili in se ji zahvaljevali v večnosti.

57. ČUDODELNIK LETA 1883

(*CLAIRON*, 30. APRIL 1883)

Te dni v Parizu niso govorili o drugem kot o skromnem duhovniku, ki prihaja k nam iz Italije in pred katerim gre čudovit sloves človeka, ki dela čudeže.

Včeraj je pridigal pri Magdaleni in cerkev je bila polna, kakor če bi šlo za kakega slavnega govornika. Ob dveh popoldne so morali zapreti vrata, kajti do takrat so že zasedli vse kotičke in se povzpeli do glavnega oltarja: *intentique ora tenebant* [poslušali so z odprtimi usti].

Pri vsem tem pa don Bosko ni govornik, težko govori francosko, njegov glas ne zveni in ne pretresa množic, ima pa zlat zvok, ki boža ušesa in pridobiva srca.

Njegova kretnja je skromna in počasna, njegov pogled, pogosto zastrt, je brez bleska, vsa njegova zunanjost pa je prežeta z ljubeznivostjo, preprostostjo, veličino krščanske človečnosti.

S to preprosto govorniško opremo se je postavil pred nezaupljivo pariško poslušalstvo, ki pričakuje blagost besede in vso sposobnost osredinja na zgovornost in hoče, da je dober govornik tudi dober državnik, general, finančnik.

Don Bosko je stopil na prižnico ob treh. Govoril je o svojih ustanovah, prikazal razvoj svojih dobrodelnih zavodov in pokazal, kako nujno potrebno je podpirati njegove sirotišnice, kjer šestdeset tisoč otrok zastonj dobiva hrano za dušo in telo.

Slabo so ga razumeli, komaj so ga slišali, toda njegova misel se je utelesila v množici, veličina njegovega dela se je pokazala v sijaju krščanske ljubezni in ustvarila skoraj svetniški sij njemu, ki je vse to ustvaril iz niča.

In ko se je začela nabirka, so se zlatniki kotalili v žametne nabiralnike.

V nekaj trenutkih je bilo v zakristiji že sto tisoč frankov, in to še ni bilo vse.[18]

Sveti Vincencij Pavelski ne bi mogel biti boljši govornik in njegove besede ne bi zmogle takega čudeža.

Toda ne, jaz nočem imeti čudežev, ker vem, kako zelo radodarni so ljudje v Franciji in kako poziv k delom krščanske ljubezni zadene njihova srca.

* * *

Don Bosko je sin revnih poljedelcev iz bližine Turina.

Še kot otrok sem videl *cascino* [hišico], kjer je preživel svoja prva leta. To je bila precej obširna kmetija, dobro obdelana, kjer so bili dolgi vozovi, kot jih uporabljajo v Piemontu, okrašeni z arabeskami in rezbarskimi okrasi.

Ko je prihajal tja s svojimi sirotami, so prihiteli vaščani in mu prinašali eden hleb kruha, drugi vrečo koruzne moke in vsi so hoteli dati svoj delež za kosilo teh veselih otrok.

Ta mala trumica je hodila po deželi brez razloga, samo v zaupanju v Božjo previdnost.

In tako se dogaja z vsemi don Boskovimi ustanovami, ki se ne ravnajo po nasvetih človeške modrosti, temveč pričakujejo vse od jutrišnjega dne, ki je v Božjih rokah, računajoč v vsem na Božjo previdnost, ki jih še nikdar ni pustila na cedilu.

Na začetku je bil dečko, ki ga je pobral na cesti, ga katehiziral in poučeval. Ta je privedel še druge, ki jih je dobri duhovnik naučil moliti in delati. Bilo je leta 1841. Ni še šlo za to, da bi dajal svojim fantom streho, jih hranil in oblačil. Don Bosko je bil tedaj duhovni voditelj zavetišča, ki ga je ustanovila markiza Barolo, ta odlična in sveta ženska, ki je sprejela Silvia Pellica, ko so ga izpustili iz ječe, in mu olajšala zadnja leta njegovega življenja. Silvio je bil mučenec, mučenec svojih utvar, kar je včasih tudi javno priznal.

Medtem pa je don Bosko nadaljeval svoj apostolat. Menili so, da je preveč goreč, neprijeten sosedom in so ga zato preganjali. Bil je prisiljen najeti travnik, kjer je lahko evangeliziral svoje dečke, dokler lastnik ni ugotovil, da mu bodo travo na travniku uničili vse do korenin. Končno se mu je posrečilo najti lopo, toda kakšno!

Bila je tako nizka, da turinski nadškof ni mogel noter z mitro, ko je prišel opravljat svete obrede.

Danes don Boskovo delo obsega več kot sto trideset hiš in vzdržuje več kot 160 tisoč otrok.

To je pravi čudež!

[18] Ta vsota je močno pretirana, celo nemogoča. Zbrali so 15.000 frankov.

Ko je ta duhovnik na začetku svojega apostolata govoril o tem, da bo zgradil zavod za tisoč sirot, z veliko cerkvijo, delavnicami, šolami, spalnicami, so menili, da se mu je zmešalo. Hoteli so ga poslati v umobolnico. Prišli so ponj, ga povabili v kočijo, toda on je dal prednost gostiteljema, zaloputnil za njima vrata in ju poslal v norišnico. Njegova norost pa mu je pomagala opraviti delo, ki ga moramo šteti za najčudovitejše vsega našega stoletja.

Brez dvoma je bila to norost, toda najlepša norost izmed vseh, norost del krščanske ljubezni.

Saj je tudi krščanstvo prišlo na svet s podobno norostjo.

Treba je slišati, kaj v Italiji govorijo o don Boskovih čudežih. Pripoved je zelo dolga. Gre za otroke, ki so v trenutku ozdraveli, za izpolnjena prerokovanja, za nadnaravne dogodke vseh vrst.

Nikakor vam ne morem povedati vsega.

Najprej veliki pes, ki spremlja misijonarja vse večere cel mesec po predmestnih ulicah Turina, ga opozarja na nevarnost, ga brani in nato izgine, in nihče ne ve, od kod se je vzel in kam je izginil. Drugič mu je neki tat pretil, da mu bo vzel življenje, potem pa je padel k njegovim kolenom itn.

Viktor Emanuel se je na določen način bal don Boska, ker mu je napovedal, tako pripovedujejo, smrt njegove matere in njegove svete žene. Nikdar ni zavrnil njegovih obiskov in je pohitel, da mu je dal podporo, za katero je prosil, da bi se tako izognil njegovim osebnim napovedim. Ubogemu vljudnemu gospodu so rekli, da bo umrl v Rimu, zato ni hotel ostati tam, da bi se rešil smrti. Toda ta ga je nekega dne nenadoma ujela in mu ni dala, da bi ušel iz večnega mesta.

Hočete slišati najbolj čudno don Boskovo zgodbo, kako je katehiziral mlade jetnike v Turinu in mu je uspelo, da je vse spovedal. Bilo jih je več kot 250. Stopil je k ravnatelju jetnišnice in ga prosil za dovoljenje, da bi vse te jetnike peljal na izlet na deželo.

»Ali norite, dragi gospod oče?« Don Bosko se je takoj odpravil k ministru Ratazziju. Isto vprašanje, isti odgovor. Duhovnik je vztrajal pri svoji prošnji. Obljubili so mu dvesto orožnikov, toda je ponudbo zavrnil in se obvezal, da bo vse te dečke pripeljal zvečer nazaj v ječo. Ratazzi je presenečen končno dovolil.

In don Bosko je izpolnil, kakor je obljubil. Popeljal je mlade jetnike h kraljevskemu dvorcu v Stupinigiju, zvečer pa vse nazaj v ječo. Na zboru ni nihče manjkal. Niti eden ni storil kakega prekrška in vsi so se držali nakazane poti.

Ob drugi priložnosti je ta izredni človek osemsto zbranim sirotam naznanil, da bodo v enem mesecu trije med njimi umrli.

Neki prijatelj ga je prosil za imena. Toda on je zapisal njihova imena na list papirja in ga položil v zapečateno ovojnico, jo v navzočnosti vseh zaklenil v dobro zaprto škatlo.

V enem mesecu so umrli trije dečki. Ko so odprli ovojnico, so bila tam njihova imena.

Vse to in še veliko več pripovedujejo ljudje. Tako so pred nekaj dnevi v šoli v Rue de Madrid popeljali don Boska k dečku, ki je težko bolan ležal v bolniški sobi. Blagoslovil ga je in mu ukazal, da naj mu prihodnje jutro pride ministrirat. Fant je vstal in storil, kar mu je naročil.

Igrati vlogo čudodelnika je brez dvoma težko in zaradi hudobnih je še težje, če se

čudodelnik imenuje don Bosko. Ta igra ni slaba, vsekakor pa je težka.

Pregovor pravi, da se posoja samo bogatinom. Ljudska domišljija je dobro delovala okoli človeka, ki je storil večji čudež, kot je obuditi mrtvega k življenju, in ta čudež je: storiti, da živi 150 tisoč živih, ne da bi imeli za en sam dan zagotovljen živež.

Korak za korakom so se sirotišnice razširile v vsa glavna mesta Italije, v Nico, Provanso, Španijo, Buenos Aires, Montevideo. Ustanova kaže, da bo zavzela ves svet: treba je denarja, denarja vsak dan, veliko denarja. Moralna in materialna odgovornost je velika in ta človek hodi mirno po cestah, s prijaznim nasmehom na ustnicah, z jasnim in odločnim pogledom, ki deluje kakor magnet, ki prevzema množice, spreobrača neverne, prejema iz rok vseh, vedno ob pravem času, vedno toliko, kolikor je potrebno, ki nikdar ne zamudi priložnosti, da bi delal dobro, in s tem sili druge, da delajo dobro.

* * *

Nihče ni bolj upravičil vzvišene besede evangelija, ki pravi, da bodo krotki posedli zemljo: *Beati mites.* Revolucije minejo, preganjanja se poležejo; pustite nasilneže in zviteže, vsa njihova miselnost se bo zlomila ob tej krotkosti, ki vztraja in vodi k veliko višjim ciljem, kot jih zmorejo človeške strasti. To je udarec, ki se razblini ob oklepu in ki se spremeni v prah.

Pustite torej ob strani skrb za čudeže, ne glejte na ženske, ki drvijo, da bi videle don Boska, z njim govorile, mu dale blagosloviti škapulirje, dotakniti se njihovih svetinjic. To so stvari, ki se dogajajo vsem strankam in so jih deležni dostikrat manj vredni ljudje. Kar je treba na človeku predvsem videti, so dela, ki jih je storil, in to delo je tako veliko, kakor je veliko socialno vprašanje.

To delo je prav toliko francosko kakor italijansko, ker je krščansko; naše je, če ga znamo po naše opravljati, moralo bi biti osnova za ljudsko prizadevanje za solidarnost, ki jo danes vsi zahtevajo, potem ko so drveli za njo celih sto let.

Vzemite otroke, če hočete predrugačiti družbo, poskrbite, da bodo vsi otroci imeli dom, to je naša socialna dolžnost. Poskrbite, da bodo ti domovi moralno neoporečni, to je dolžnost krščanske družbe.

Pokličite don Boskovo delo v Pariz, v vsa francoska mesta. S tem boste oskrbeli Francijo z delavoljnim, podjetnim, pametnim, poštenim rodom, ki bo pripravljen na vse potrebne in zdrave reforme, in tako ne boste potrebovali zakona za prestopnike.

Socialno vprašanje nikakor ni tako zamotano. Gre za malo gotovosti za vse. S tega vidika smo vsi socialisti. Pravim, da je to solidarnostno delo, ki je prvi in najbolj potreben člen verige, ki se bo potem nadaljevala.

Po vsem tem bo ostalo še veliko dela, vendar pri tem ni treba več računati na državo, niti na človeške strasti. Treba je računati samo na to silno moč, ki je postavila bolnišnice, zavetišča, naše cerkve in našo staro družbo: to je krščanska ljubezen.

Meurville

58. MILOŠČINARKE PRI MAGDALENI V PARIZU

Naročili so nam, naj oznanimo, da bo don Bosko, ustanovitelj mnogih zavetišč v Franciji in tujini, govoril prihodnjo nedeljo ob treh popoldne pri Magdaleni o napredku svojih ustanov in o uspehih, ki jih je dosegel zlasti na jugu Francije.

Njegova svetost Leon XIII. podeljuje poseben blagoslov s popolnim odpustkom vsem, ki se bodo udeležili tega verskega dogodka. Nabirka je namenjena zlasti [ustanovam v Franciji] in jo bodo izvedle naslednje gospe:

Grofica d'Andigné, 3, rue de La Chaise.
Vikontesa du Bouexic, 17, rue de Monceau.
Grofica de Bouteville, 19, rue François Ier.
Boisard, 61, rue de Saintonge.
Grofica de Candolle, 44, rue de Bellechasse.
Vikontesa des Cars, 24, Cours-la-Reine.
Markiza de Calaincourt, 3, rue de La Chaise.
De Combaud, 34, avenue de Messin.
Grofica E. de Chabanne, 31, rue de Bellechasse.
Vikontesa de Damas, 173, rue de l'Université.
Fitch, 15, rue de la Ville-l'Evêque.
Céline Josse, 63, rue de la Victoire.
Marie Josse, 31, rue de Sèvres.
Grofica de Louvois, 224, boulevard Saint-Germain.
Markiza de Mac-Mahon, 102, rue de l'Université.
Ch. Magnien, 17, rue Saint-Florentin.
Grofica de Maziei, 8, rue de Varennes.
Grofica de Mun, 61, avenue de l'Alma.
Grofica Lepelletier-d'Aunay, 8o, rue de l'Université.
Grofica de Reggio, 5o, rue de Bourgogne.
Grofica Riant, 51, boulevard de Courcelles.
Grofica M. de Vibraye, 13, rue Saint-Dominique.

59. POVABILO ZA KONFERENCO PRI SV. SULPICIJU

Don Bosko, ustanovitelj mnogih zavetišč v Franciji in tujini, bo daroval sveto mašo prihodnji torek 1. maja ob devetih v cerkvi sv. Sulpicija.

Poročal bo o napredovanju svojih dobrodelnih ustanov in o uspehih, ki jih je imel do današnjega dne, zlasti v Franciji.

Vabimo vas, da se udeležite tega zborovanja.

Njegova svetost Leon XIII. podeljuje vsem navzočim svoj posebni blagoslov, povezan s popolnim odpustkom.

Nabirka je namenjena zlasti ustanovam v Franciji. Izvedle jo bodo:

Gospe:

Vikontesa de Guébriant, 12, rue de Varennes.
Markiza de Pallavicìno, 51, rue du Four-Saint-Germain.
Grofica de Saint Phalle, rue de la Béotie, 28.
Markiza de Wibraye, 56, rue de Varennes.
De Villaret de Joyeuse, 3, rue de l'Université.

Gospodične:

de Bantelle, I, rue Volney.
Marie Boumard, 15, rue Garancière.

Lucie Roussel, place de la Croix Rouge.
Mathilde Thirion, 47, rue de Rome.
Gospod Adolphe Josse, knjigarnar-izdajalelj, 31, rue de Sèvres.
Od strani gospoda …

60. DON BOSKOVE BESEDE V CERKVI SV. SULPICIJA

Z velikim veseljem gledam to množico dobrih katoličanov, vzgojenih v tej župniji za izpolnjevanje vere. Vera je edina resnična tolažba sredi žalosti in tegob našega življenja. Samo ona nam zagotavlja večno srečo po smrti. Ostanite ji zvesti in prejemajte pogosto sveto obhajilo. Vztrajajte v dobrodelnosti za vse dobre ustanove. Najpomembnejša med vsemi je krščanska vzgoja mladine. Začnite v svoji družini, vzgajajte lepo svoje otroke. Dajajte dobre nasvete vsem, s katerimi pridete v stik. Če je pri vas kaka sirota, se zavzemite zanjo, naučite jo služiti Bogu, pomagajte ji premagati skušnjave hudobije. Žal mi je, da vam ne morem podrobno obrazložiti dela in ustanove, za katero vas prosim darov. Je v tem, da zbira sirote in potepuhe z namenom, da jih poučujemo in naredimo iz njih poštene državljane in dobre kristjane.

S pomočjo Božje previdnosti in pod varstvom presvete Device nam je uspelo zbrati in vzgojiti na stotisoče teh zapuščenih otrok. Vaši darovi mi bodo pomagali, da bom mogel še naprej razvijati to dobrodelno ustanovo. S tem boste priklicali nase Božji blagoslov; ko boste vstopili v nebesa, vam bodo pokazali duše, ki ste jim vi pomagali, da so prišle tja. Tedaj boste videli uresničene besede: *Animam salvasti; tuam praedestinasti* [kdor je rešil kako dušo, je s tem zveličal svojo].

61. DON BOSKO V CERKVI SV. SULPICIJA

Torek 1. maj

Oh, moj Bog! Kako veliko milost si mi izkazal! Brez dvoma vas je pripeljala sem mati Božja Marija in izkazala milost svojemu otroku prvi dan njenega blagoslovljenega meseca. Danes smo imeli pri sv. Sulpiciju mašo, ki jo je daroval don Bosko. Kljub šolskemu pouku mi je gospodična Parnet ne samo dovolila, temveč mi je celo naložila, da sem bila navzoča pri tem lepem obredu. O moj Bog, kako zelo si dober z menoj …

Maša je bila napovedana za deveto uro. Jaz sem prišla ob pol devetih in v cerkveni ladji šla na svoje običajno mesto. Menila sem, da bo don Bosko govoril s prižnice, zato se nisem primaknila bliže k oltarju.

Odbilo je devet. Vsi so vstali. Kakor pri don Boskovem prihodu h katekizmu[19] se je vseh polastila vznemirjenost. Ne bi mogla povedati, kaj se je v tistem trenutku dogajalo v meni. Zdelo se mi je, da moje srce ne bije več tako močno od samega vznemirjenja, kajti začela sem dvomiti, ali je don Bosko že prišel. Dejansko še ni prišel.

Ob četrt na deset znova vznemirjenje. Vsi so mislili, da bodo šli svetniku naproti v procesiji. Isto vznemirjenje se je polastilo vseh ob tri četrt na deset. Končno je zvok vratarjeve piščali ob desetih in pet minut dal vedeti, da se je sprevod ustavil točno v zakristiji. »To je on,« so šepetali ljudje med seboj in pozabili na dolgo čakanje, ki so ga imeli za seboj. Vendar don Bosko še ni prišel k oltarju. Nekaj minut po njegovem prihodu,

[19] Pri obisku katekizemske ustanove v bližnji cerkvi.

minute, ki so se nam zdele celo večnost, je stopil na prižnico gospod župnik in povedal, da je don Bosko silno utrujen in zato ne bo govoril s prižnice, kakor so vsi upali. Seveda ta odločitev ni ustrezala temu, kar so vsi pričakovali, vendar je bilo treba Bogu darovati to žrtev, če pomislimo na močno utrujenost človeka, popolnoma posvečenega Bogu in bližnjemu. Gospod župnik nam je povedal nekaj podatkov o don Boskovih ustanovah, kar bi tudi on sam spregovoril od obhajilne mize. Prav tako nam je gospod župnik povedal, da zaradi utrujenosti don Bosko ne bo mogel vsem podeliti svetega obhajila in da ga bodo delili, ko on ne bo več mogel, domači duhovniki. Da mu ne bo treba obhoditi toliko navzočih, bosta dva člana skupnosti namesto njega tudi opravila nabirko.

Le s težavo je gospod župnik dal vsa ta navodila, kajti ljudje v sredini ladje so se potiskali naprej, da bi bolje slišali. Jaz, ki sem vedela, da s poslušanjem ne bo nič, sem ostala na svojem mestu in bila srečna, da bom videla don Boska pri oltarju.

Zvonec je naznanil, da je don Bosko pristopil k oltarju. Spremljala sta ga gospod Lemesle na levi in gospod Viel na desni strani. Kleče na stolu sem mogla skoraj ves čas videti don Boska. Po evangeliju je ob pomoči istih dveh gospodov stopil k obhajilni mizi in govoril kakih deset minut. Od časa do časa je prišel njegov glas do nas, in če sem stopila na stol, sem ga lahko videla. Pogosto je dvigal oči proti nebu. Duhovniki sv. Sulpicija in drugi duhovniki iz drugih župnij so stali okoli oltarja v prezbiteriju. Po nagovoru, med katerim sta ga podpirala gospod Lemesle in gospod Viel, je don Bosko spet stopil k oltarju in nadaljeval sveto mašo.

Pri povzdigovanju je zavladala izredna tišina. Kljub tako veliki množici ni bilo slišati niti najmanjšega šuma in zdelo se je, kakor da bi bil sam v tisti cerkvi, čeprav je bila polna kakor ob največjih praznikih. V stranskih kapelah ni bilo več niti enega praznega sedeža in prehodi so bili zasedeni. V cerkveni ladji ni bilo niti enega praznega stola in v vseh kotičkih so se gnetli ljudje. In vsa ta množica se je zbrala na poziv oglasa, ki so ga prejšnji dan izobesili na vratih. Oh, kako ljudje občudujejo svetnike in kako svetost privlači.

V trenutku obhajila je don Bosko glasno molil (te znane besede so prišle tudi do mene) *Indulgentiam* in *Domine non sum dignus.* Nato je trikrat obšel obhajilno mizo in podelil obhajilo kakim sto navzočim. Medtem ko je on končeval mašo, sta dva duhovnika od sv. Sulpicija delila sveto obhajilo. Ko sem ob 11. uri videla don Boska, kako je šel skozi kor, da bi začel drugič deliti sveto obhajilo, sem morala oditi. Obred se je nadaljeval do poldneva. Mnogi so šli v zakristijo, kjer so prejeli don Boskov blagoslov. Iz cerkve je don Bosko šel na obisk h gospe Vendryès.

Po tej veliki milosti se počutim veliko bolje. Don Bosko mi je obljubil, da bo molil za nas. Je to že učinek njegovih molitev? Oh, moj Bog, kako sem ti hvaležna, da si mi dal slišati nekaj besed iz ust tega svetnika in da sem mogla biti pri njegovi maši! Hvala tisočkrat, oh, Bog ljubezni!

(Iz dnevnika neke sestre redemptoristke, ki je leta 1934 živela v Landseru v Alzaciji)

62. DON BOSKOV NAGOVOR PRI SV. LAZARJU

Monsinjor in gospoda!

Kar je na tem zboru posebno dobro, je to, da se naslanja na veliko dobrodelno ustanovo, ki mi daje priložnost, da vam povem nekaj besed.

Ne vem, kako naj uskladim ti dve stvari: našo ustanovo, ki je sama revščina in uboštvo,

in bogastvo in izobilje, ki se mi zdi, da je pričujoče tukaj. Za uspeh pri tako velikem delu sta potrebni dve stvari: na eni strani bogastvo, ki je na voljo krščanski ljubezni, in na drugi strani uboštvo, ki s hvaležnostjo sprejema to bogastvo.

Prav! Naj vam povem, kaj vidim danes v obilici in na vseh koncih in krajih v tem velikem mestu Parizu. V tem trenutku vidim tukaj predvsem v vas, monsinjor, že tolikokrat dokazano vašo dobroto in krščansko ljubezen v vašem škofovskem mestu. Vi ste storili še več, že večkrat ste hoteli s svojo navzočnostjo počastiti mesto Turin. To je, dovolite mi, da vam povem, usluga, ki nam bo ostala globoko v spominu.

Kaj naj vam sedaj pove ubog duhovnik, kot sem jaz, ki se komaj izražam v vašem francoskem jeziku? Nič drugega mu ne ostane kot podeliti svoj blagoslov. Naj vam vsemogočni Gospod podeli pogum za vsakodnevno sprejemanje bojev življenja in da bi vedno in povsod izpovedovali in branili resnico in da boste zlasti v tem času odločni katoličani. Dandanes dober katoličan ne brani svoje vere niti z vojnim orožjem niti z nasiljem niti kakimi drugimi podobnimi sredstvi, temveč se mora na vso moč truditi, da bo vero utrjeval z dobrim zgledom, z izpolnjevanjem vseh kreposti, da bo k tej veri, kateri imamo čast pripadati, pritegnil vsa srca.

S tega vidika se zahvaljujem monsinjorju, ki je tako zelo naklonjen našim velikim delom in ki so mu pri srcu zlasti poljedelske šole. Rad bi govoril o St.-Cyru v bližini Toulona in potem o Marseillu, kjer šola cerkvenega petja vzdržuje veliko obrtno šolo in zavod za uboge dijake. Zavod v La Navarru je popolnoma namenjen ubogim kmečkim dečkom, v Nici pa sprejemamo uboge dečke s ceste, vse, ki so v nevarnosti in ki bodo, če se nihče ne bo zavzel zanje, postali bič družbe. Polnili bodo ječe in postali, naj ponovim, bič družbe na splošno in posebno družin.

To so dela, ki jih opravlja naša Družba in jih vodi monsinjorjeva dobrota.

Prav! Naj vas Bog v svoji dobroti blagoslovi in vam podeli mnoge in srečne dni življenja, vam pomaga, da se boste posvetili zaščiti katoliških ustanov, delu miru in sloge. Naj vam da, da bi videli to, kar si najbolj želite, to je razširitev dobrodelnih ustanov za mladino, ki so ponos Francije in vseh Francozov! Naj Bog varuje to plemenito in lepo Francijo! Naj jo varuje, ji podeli mir in javno slogo in nam podeli, da nas bodo na zadnji dan angeli ponesli z zemlje v nebesa.

Da bi s pomočjo dobrega Boga vam ta dela, ki jih opravljate v imenu krščanske ljubezni, bila seme del, ki bodo še v večjo korist mladine, čast Francije in vseh dobrih kristjanov.

63. V ZAKRISTIJI CERKVE SV. KLOTILDE V PARIZU

Moj velečastiti oče!

Sem gospa Johannet, svakinja gospe Beaulieu iz Nice. Na dan vnebohoda ste bili tako dobri, da ste mi v zakristiji Ste. Clotilde obljubili sprejem pri vas, za kar sem prosila.

Pisala sem vam že in do sedaj čakala na odgovor, ki ste mi ga obljubili.

Rada bi vam pripeljala s seboj svojega dvanajstletnega zelo bolnega nečaka, za katerega razen vaše molitve ni več drugega upanja. Zelo bi vam bila hvaležna, velečastiti oče, če bi mi mogli povedati dan in uro, ko bi se vam mogla predstaviti. Itn. itn.

17 Rue Richer

B. Johannet

64. SAINT-GENESTOV ČLANEK V *FIGARU*
(18. MAJ 1883)

Izrabil sem svoj obisk v Turinu za ogled don Boskove hiše. Ko sem bil lansko leto v Mertonu, sem mu obljubil, da bom prišel.

Nisem si mogel predstavljati veličine človeka, ki sem ga imel čast sprejeti, toda množica je bila manj nevedna kot jaz. Kajti kakor hitro je prišel v vilo Imberti, ga je pri ograji čakala množica in ga prosila, da bi jo blagoslovil.

Priznati moram, da svetnikova drža in videz nista naredila name nikakršnega vtisa. Don Bosko ni človek prvega vtisa, toda na koncu prvega splošnega nagovora so bili vsi navdušeni zanj.

Ker se le s težavo izraža v francoščini, ostaja nejasen, vendar so njegove besede, izrečene s tihim glasom, začele blesteti kot majhne lučke. Te lučke so se večale. Nastala je tišina, ljudje so bili pozorni samo še nanj. Ko potem gledaš ta obraz, ugotoviš, da je ustvarjen od Boga za čisto posebno poslanstvo.

Ta bitja so čisto posebne vrste. Živijo v času in prostoru, ne da bi vedeli za človeško dogajanje, ne da bi jih motili in prekinjali vsakdanji dogodki. Zato jih imajo brez izjeme za nore. To je veliko razpoznavno znamenje. Vzvišeni norci, ki se dvigajo nad revnim rodom, obdarjenim s tako imenovano zdravo pametjo.

Nekoč sem imel v Tourainu priložnost, da sem bil navzoč pri srečanju dveh takih mož, očeta Eymarda in gospoda Duponta. Doživetje mi je ostalo neizbrisno v spominu.

Gospod Dupont s svojo lepo glavo krščanskega plemiča je povedal nekaj besed o svoji cerkvi, stolnici sv. Martina. Potem je utihnil, gledal v prazno, nalahno gibal z ustnicami in videlo se je, da je svoj govor končal v tihi molitvi.

Oče Eymard ga je poslušal s svojim globokim pogledom, z izrazom zbranega premišljevanja, ki je bilo ozadje njegovega videza. Potem je počasi izgovoril nekaj besed o svojem delu, to je o večni molitvi. Nato sta se oba človeka molče držala za roke.

Tiho sem gledal ta nemi prizor, ne da bi mogel točno določiti, kaj sem čutil v sebi. Navajen na nestalnost in besedičenje svetnih ljudi, ki izrečejo toliko besed, ne da bi pri tem kaj mislili, sem bil globoko presunjen ob pogledu na ta dva moža, ki sta razmišljala o toliko rečeh, ne da bi kaj povedala.

Potem, na koncu tega dolgega razmišljanja, sta se objela, si rekla preprosto »zbogom«, se razšla in vrnila vsak na svoje delo.

Ko sem ju videl, kako sta se oddaljevala sredi vsakdanjega dogajanja, ki ga pa nista dojemala, se mi je zdelo, da gledam dve samotni ladji, ki, potem ko sta se srečali sredi oceana, vsaka pluje proti svojemu daljnemu cilju.

Rekel sem si: Don Bosko nima videza teh dveh velikih kristjanov. Veliko bliže je arškemu župniku. Kar naredi pri njem vtis, je ljubkost nasmeha, hudomušnost pogleda, vse obvladujoča dobrota in neuklonljiva volja. Vendar spada k isti družini, kajti tako, kakor ga vidiš, je popolnoma nor in ga imajo vedno za norca.

Čas, ki sem si ga izbral za pot v Turin, je bil hkrati najboljši in najslabši. Najboljši, ker je don Bosko danes sredi zanimanja pariškega dogajanja, najslabši zato, ker je bil v Parizu in me ni mogel sprejeti v Turinu.

Sicer pa, če je kdo videl zavetišče Auteuil, Oratorij v Valdoccu ne nudi ničesar prese-

netljivega. Je veliko večji, pa zlasti manj poetičen. Kar preseneča, ni to, kar tam vidiš, temveč to, kar slišiš pripovedovati v mestu, med ljudmi, to je don Boskova legenda.

Vsaka mestna četrt ima svojo zgodovino, ki nam podaja značilnosti človeka. Tako je treba poslušati, kaj v predmestju pripovedujejo o Jerneju Garelliju, ki je dal povod za rojstvo te ustanove.

To je bil mlad klatež, ki se je potikal po turinskih ulicah … Po naključju je vstopil v zakristijo v trenutku, ko se je don Bosko oblekel za mašo.

Točno povedano, stari zakristan je iskal ministranta za ministriranje. Ko je zagledal to pobalinsko glavico, ki je prišla skozi vrata, jo je vzel za lahek plen, a ker se je deček obotavljal, mu je prisolil nekaj krepkih.

Fant je obupno zakričal. Don Bosko je posegel vmes, pomiril dečka in ugotovil, da noče ministrirati, ker o veri čisto nič ne ve.

Še istega dne ga je don Bosko naučil delati znamenje svetega križa in naslednjega dne je sprejel še enega njegovih tovarišev. Ustanova se je začela.

Tedaj se je začel junaški boj med don Boskom in vsemi družbenimi in naravnimi silami, ki so se zarotile proti njemu, ki ga je tako čudovito povzel gospod Espiney v svoji knjigi.[20] Zdi se, da smo navzoči pri čarobni igri. Zdi se, da duh zlobe hoče vzeti pogum temu človeku, saj je ves proti njemu.

Najprej je našel zatočišče v svoji mali in revni sobici, ki je mogla sprejeti kakih pet oseb, druge dečke, pa je sprejel na hodniku in na stopnicah. Toda zaradi razgrajanja po hiši so se vsi pritoževali, češ da je treba don Boska in njegovo trumo spraviti vstran.

Neka velika dama ga je sprejela v tamkajšnjem golobnjaku, Zavetišču sv. Filomene. Don Bosko je spletel tukaj svoje gnezdo in začel svoje večerne šole. Že se je pokazala čudežna moč njegove besede, njegova ljubeznivost in tista krščanska ljubezen, ki ga je tako zelo priljubila pri ljudstvu. Toda kakor hitro je uredil te šole, so don Boska in njegove pregnali iz tega golobnjaka.

Nekega jutra so ljudje te mestne četrti ugotovili, da je don Bosko s svojo četo izginil. Kam je odšel? Dobili so jih na trgu pred cerkvijo sv. Martina, bolj živega in čilega kot kdaj prej. »Moji otroci so podobni zeljnim sadikam, ki naredijo trde in velike glave, če jih presajamo. Zato je to v našo korist, če smo se presadili sem.«

Zares je bilo vse boljše in lepše. Vsak dan vodi svoj mali svet h katekizmu, in ker je izuril skupine pevčkov, ponudi njegov mimohod petje in veselo razpoloženje. Od vseh strani se zbirajo ljudje in vzklikajo: »Don Bosko prihaja! Don Bosko prihaja!«

Toda z uspehom rastejo težave. Ker se tristo fantov ne more naskakati, ne da bi motili mir v mestni četrti, se ljudje pritožujejo, župan nastopi, treba jih je razgnati.

Don Boskova jata odleti in pristane v bližini cerkve sv. Petra v Verigah. Toda kakor hitro so si malo oddahnili, že se rektor cerkve pritoži, da ga motijo v njegovem miru, in že morajo drugam.

Kam sedaj? Saj, saj! Ostaja jim še svoboden zrak. Dobri Bog ne bo s svojimi otroki ravnal slabše kot s pticami pod nebom.

Najame neki travnik in se nastani, kakor pravi evangelij: ko je Gospod Jezus hodil s

[20] Knjiga doktorja Charlesa d'Espineya je najboljši življenjepis, kar ji je bilo napisanih o don Bosku.

svojimi učenci in množicami ljudi po judovski deželi, ni imel za zatočišče drugega kot nebeški svod, posejan z zvezdami.

Vse se je dogajalo pod milim nebom. Za spoved je don Bosko sedel na kup zemlje in že so se njegovi mladi spokorniki postavili v vrsto in čakali na spoved. Ker niso imeli zvonca, je zbral svojo mlado četico z bobnom in trombo, za katero se ne ve, kje so jo dobili.

Nato so dečki šli k maši v bližnjo cerkev, zajtrkovali, kakor so vedeli in znali, in se vrnili na svoj travnik v *Val d'Occo* [Dolina ubitih – (V. Dermota)].

Toda to je bilo prelepo. Lastniki so trdili, da teptanje otrok uničuje travo do korenin, zato so jih odslovili. Hoteli so dati pašo čredi ovac in zato ne morejo prenesti don Boskovega tropa.

Medtem je izgubil mesto vodje v zavetišču. Vse se je zarotilo proti njemu. Prijatelji so svetovali, da naj ne vztraja z nečim nemogočim: »Božja previdnost ti jasno kaže, da noče tvoje ustanove.«

»Božja previdnost mi je poslala te dečke in jaz ne bom nikdar odpustil niti enega, to mi lahko verjamete. Trdno sem prepričan, da mi bo priskočila na pomoč, in ker mi nihče ne da v najem kakega prostora, si bom z Marijino pomočjo sezidal hišo. Imeli bomo stavbe, kjer bomo sprejeli toliko fantov, kolikor jih bo prišlo. Imeli bomo vseh vrst delavnice, kjer si bo lahko vsak po svoji želji izbral delo. Imeli bomo dvorišča in vrtove. In končno bomo imeli lepo kapelo in veliko duhovnikov.«

Najboljši prijatelji so izjavili, da je vsekakor znorel. Duhovščini dela sramoto. To je ustanova, ki ni vredna Cerkve. Treba ga je spraviti v bolnišnico, da ga ozdravijo.

Obvestili so ravnatelja umobolnice in mu priporočili, naj lepo ravnajo z ubogim bolnikom.

Dva cerkvena dostojanstvenika sta prevzela nalogo, da ga spravita v norišnico. Najela sta kočijo in se napotila na njegovo stanovanje.

Kar je tukaj pomembno, je za gotovo ugotoviti stanje norosti.

»Don Bosko, vi hočete kljub vsemu graditi oratorij! Ali mislite, da je to mogoče?«

»Brez dvoma, gospodje!«

»Prav. Pojdimo na kratek sprehod in se bomo o stvari pomenili.«

»Kočija je pred vrati. Vstopite, gospod.«

»To je nemogoče, preveč vas spoštujem. Dajta, vstopita najprej vidva.«

Ker ni šlo drugače, sta nejevoljna vstopila najprej onadva. Toda namesto da bi jima sledil, je don Bosko zaloputnil vrata kočije, jih zaklenil in zaklical kočijažu:

»Hitro! V norišnico!«

Kočijaž, ki je bil poučen, da naj odpelje takoj, ko bo dobil povelje, je švrknil po konjih, ki so kakor blisk poleteli v umobolnico. Vratar je pristopil, ravnatelj je prihitel in zdravstveno osebje je bilo nared.

»To je pomota!« sta vzkliknila cerkvena moža.

»No, no! Le pomirite se. Napovedali so mi samo enega bolnika,« je dejal ravnatelj norišnice, »toda tu sta sedaj dva. Prišla sta v prave roke. Zelo lepo bomo skrbeli za vaju.

»Nesramneži! Sramota!«»Strahota! To sta dva divjaka. Če ne bosta pametna, vaju bomo okopali v mrzli vodi in vama nadeli prisilni jopič.«Ukrotili so ju, ju odpeljali noter in bi bila tam še sedaj, če ju ne bi rešil kurat. Medtem se je don Bosko vrnil k svojim

dečkom, ki so čakali nanj.Kaj naj stori? Zdi se, da je izgubil vse upanje. Zbrali so se zadnjikrat na travniku, kakor da bi bili na vrtu na Oljski gori. »Moj Bog! Moj Bog!« je vzklikal don Bosko z obrazom, obrnjenim k zemlji. »Zgodi se tvoja volja. Ali boš zapustil te sirote? Navdihni me, kaj naj storim.«

Vsi njegovi otroci so klečali okoli njega. Z očmi, uprtimi v nebo, so čakali, kaj se bo zgodilo. V tem trenutku se je pojavil človek in rekel: »Pri moji veri, oče, moj kolega Pinardi bi vam odstopil svojo lopo. Toda strop je malo nizek, tako da je treba vstopiti s sklonjeno glavo. Je kakor baraka, kjer misijonarji poučujejo divjake!«

»To ni pomembno,« je odvrnil don Bosko, bomo pač malo poglobili tla, da msgr. nadškofu ne bo treba sneti mitre, dečki pa bodo pod streho.«

Dejansko se je čez nekaj dni sedemsto fantov stiskalo v lopi. Don Bosko se je rešil. Brez uspeha so njegovi sovražniki še nadaljevali boj in don Bosko je imel na svoji strani kralja. Vojaki in duhovniki so se zedinili in kraljevski darovi so prihajali na naslov »Za male don Boskove nagajivčke«.

Don Bosko se je zavedel, da je udarila Božja ura. Odpravil se je na pot k svoji materi v Becchi. »Mati,« ji je rekel, »to je delo, ki sem ga začel. Bi hoteli zapustiti svoj rodni krov, se odpovedati vašemu mirnemu življenju in deliti z menoj moje napore?

»Pojdiva, dragi moj otrok,« je odgovorila ta pogumna ženska.

Dne 3. novembra sta se mati in sin odpravila peš na pot, eden s palico v roki in z brevirjem pod pazduho, druga s košaro z najnujnejšim.»Kam greš, dragi moj ubogi don Bosko?« ga je vprašal opat Vola, ki ju je srečal na poti. »Kako se boš znašel v tej stiski?«

»Ne vem. Toda Božja previdnost bo poskrbela za vse.«

»Tu imaš, vzemi to uro.«

Sedaj se je s tem sinom in s to materjo začelo tisto vzvišeno življenje, življenje boja, predanosti in ljubezni, ki je navdušilo vso Italijo. Medtem ko je ona kuhala, je on prinašal vodo, sekal drva, kuril ogenj, pripravljal polento, in če je bilo treba zakrpati hlače, jih je vzel v roke.

Blizu oratorija je kupil senik. Nastlali so svežo slamo in dobili kako odejo. Ko so odeje izginile, je uporabil vreče. Pri hrani si je vsak pomagal, kakor je mogel. Nekateri so jedli na dvorišču, drugi sede na kamnu, tretji stoje na hodniku.

Ker jih ni moglo jesti hkrati več kot petdeset, so se razdelili v več skupin kakor povabljenci v Compiègnu in Fontainbleauju. V nedeljo zjutraj se je mala skupina umaknila iz lope, da je naredila prostor drugi. Po kratki molitvi so zamenjali prostore.

Toda ko je zvečer don Bosko videl svoje male pohajače brez zavetja, ga je zabolelo pri srcu. Lahko rečemo, da je vse dobro organizirano, toda on ne sprejme te rešitve.

Iz očetove dediščine mu je ostalo še nekaj krpic vinograda. Prodal jih je. Njegova mati je dala prinesti svoja poročna darila, svojo poročno obleko, ki ji je bila tako pri srcu, svoje zadnje dragocenosti … Vse sta prodala, vse sta razdala.

Kmalu je dobilo prostor na stotine fantov, ustanovili so nove oratorije, don Boskovo ime se je širilo po vsej Italiji; psihološko dejstvo: človek postane slaven in s tem tudi ljudski.

To je obdobje legend, ki jih ljudje tako radi pripovedujejo. Vse pripovedi so čudovito lepe in razlagajo don Boskovo moč. Na žalost v tem časopisu zmanjkuje prostora, da bi jih mogli našteti.

Nekega dne je neki mlad študent prejel po don Boskovih rokah zakramente za umirajoče.

»No, Franček, bi ti bilo hudo zapustiti ta svet?« ga je vprašal don Bosko. »Hočeš ostati z nami ali oditi?«

Oh, dragi oče, to je pomembna zadeva, pustite mi do večera čas, da premislim.« »Presneto,« je menil pozneje, »bil sem zares nor, da nisem takoj rekel, da želim oditi v nebesa. Če mi don Bosko kaj obljublja, sem gotov, da bi mi uspelo.« »Pravim, moj oče,« je dejal zvečer, »odločil sem se, da odidem.«

»Ni več časa za to, dragi Franček,« mu je odvrnil don Bosko,« ozdravel boš, nekaj časa boš še živel in pripravi se, da boš veliko trpel.«

Res je ubogi dijak moral veliko trpeti. Od tod je prišel ljudski pregovor: »Če hočeš priti v nebesa, ne smeš odlašati pri don Bosku.«

Ob drugi priložnosti je ganjen zaradi ljubezni, ki so mu jo pokazali ubogi mladi kaznjenci, ki jim je pridigal duhovne vaje, stopil k ravnatelju kaznilnice in ga prosil, da bi naslednjega dne popeljal celo jetnišnico na izlet na deželo.

Ravnatelj je ves osupel dejal: »Toda dragi moj oče, ali menite, da kraljevska vojska nima drugega dela, kot da spremlja te hudodelce na izlet?«

Kdo tukaj govori o vojakih, gospod ravnatelj? Jaz prevzamem vso odgovornost in videli boste, da ne bo niti eden pobegnil.«

Čudna zadeva! Zaupanje v don Boska je bilo tolikšno, da je *minister Rattazzi dal dovoljenje*. Na določeni dan je tristo petdeset fantov v lepem redu pod don Boskovim vodstvom naredilo izlet pet milj daleč iz Turina.

Vsi so si zelo želeli, da ne bi delali skrbi očetu don Bosku. Ko so videli, da je *don Bosko* utrujen, so sneli z oslička zaloge hrane in si jih naprtili na ramena, na oslička pa posadili don Boska, ki je tako zmagoslavno vkorakal v mesto. Ko so se zvečer vrnili, ni manjkal niti eden izmed izletnikov.

To so pravljice, bo rekel kak dvomljivec, vse to je bilo skrbno pripravljeno … Toda neizpodbitno dejstvo je naslednje:

Pred štiridesetimi leti je neki ubog duhovnik stoje na hribčku rekel svojim malim sirotam: »Pojte, dragi otroci, pojte zahvalo Gospodu, kajti na tem prostoru, bo stala cerkev, prelepa cerkev, kamor boste prihajali prepevat vaše pesmi … Ubogi norec,« so menili modrijani.

Danes se na tem istem kraju dviga cerkev sv. Frančiška Saleškega, kamor gre lahko več kot dvesto fantov. Poleg tega oratorija je drugje po svetu, ne samo v Italiji, temveč po vsej Evropi po celem svetu, med divjaki, v Patagoniji, Buenos Airesu, v Montevideu veliko oratorijev. To ni legenda, to so neizpodbitna dejstva.

Zbranih je več kot petdeset tisoč otrok, iz njegovih oratorijev je prišlo več kot šest tisoč duhovnikov in vse to brez sredstev vse s prostovoljnimi prispevki kot ustanova Auteuil, to je resnica.

Norec je dejal: Poskusil bom storiti nemogoče! Vsi so bili proti njemu. Bili so brezbrižneži in neverneži, bili so nasprotniki Cerkve. In strahota! Mogočniki Cerkve, namesto da bi ga podprli, so mu nasprotovali. Toda on je zmagal.

Glejte moč vere! Moč, ki je večja kot pamet, močnejša od človeškega razuma! Gotovo,

ustanove, kot so gospoda De Lesseps, kažejo, kaj zmore volja, toda tu gre za koristna in praktična dejanja, ki obljubljajo dobiček.

Da si je pridobil sodelavce, je gospod De Lesseps dejal: »Pridite! Vaše ladje bodo plule hitreje in naši delničarji bodo imeli ogromne deleže!« Toda za Božje ustanove ni deležev, ni obresti. Vse, kar je mogoče reči, je: »Pridite, žrtvujte se, prinesite vaše bogastvo.« In ti norci najdejo druge norce, ki gredo za njimi.

Če se mi ustanova sv. Frančiška Saleškega zdi danes pomembna, je zato, ker sredi ateizma poje hvalo Bogu, ker kaže, kako je mogoče vedno vplivati na ljudstvo.

Pravi način, kako naj v Franciji počastimo don Boska, ni v tem, da ga pozdravljamo ob njegovem mimohodu in da režemo delce njegove obleke, temveč da delamo, kakor dela on. Italija je dosti manj bogata kot Francija, Francija bi morala storiti vsaj toliko kot Italija.

V Parizu imamo don Boska, toda sedaj bi morali zgraditi vsaj tako veliko njegovo hišo, kot je v Turinu. Treba bi bilo takoj dobiti don Boske za vsa francoska mesta.

Saint-Genest

65. PISMO MATERE IZ SAINT-GENESTA DON BOSKU

Pariz, 13 rue Mozart, 26. maj

Velečastiti moj oče!

Zahvaljujem se vam za pismo, s katerim ste nas počastili, in zlasti še z njegovo vsebino. Blagoslov svetega očeta je prišel v Saint-Genest v trenutku, ko smo se lotili pobude, ki je veliko pomembnejša kot vse, kar smo delali do sedaj, saj gre za odvrnitev vseh francoskih otrok od prisile, ki jo izvaja vlada za ateizacijo otrok. Pravkar sem vam hotela pisati, velečastiti oče, ko je prišlo vaše srečno sporočilo kot dobro voščilo prav na predvečer praznika N.L.G. Marije Pomočnice.

Ko Saint-Genest piše članke, ki vam jih deloma pošiljam, položim na papir *svetinjico*, ki ste nam jo izročili, da je to, kar pišemo, navdihnjeno od zgoraj. Kakor *Tomažu* nam je manjkalo vere in upanja v uspeh in že smo prejeli dva darova po sto tisoč frankov! Upamo, da se bo gibanje iz Pariza razširilo po vsej Franciji. To bo kakor prebujenje, kot vstajenje, ki bosta potolažili našo deželo in nas rešili malodušnosti in ponižanja! Zato, dobri oče, molite in storite, da bodo molili vaši otroci za našo ubogo Francijo, da ne bo niti en otrok ostal zunaj katoliških šol.

Imam še posebno prošnjo, ki bi vam jo rada razkrila. To je sveta maša, če vam je mogoče, za nekega šolarja, ki povzroča svoji materi vse mogoče preglavice in jo celo zastrahuje zaradi posebnega telesnega in moralnega stanja.

Njena mati, ki je moja nečakinja, mi je po smrti moje uboge sestre hčerka. Močno mi je pri srcu in vam jo iz vse duše priporočam.

Še enkrat se vam zahvaljujem v imenu svojega sina in v svojem imenu, da ste se tolikokrat spomnili na nas, in vam, velečastiti oče, zagotavljam naše globoko spoštovanje in hvaležno vdanost.

C. Bucheruy

mati iz Saint-Genesta

66. DON BOSKOVE BESEDE KARDINALU LAVIGERIJU

Znašel sem se v resnični zmedi in veliki stiski. Moral bi primerno odgovoriti msgr. kardinalu. Toda za to bi moral biti močno zgovoren, kar pa nisem. Kljub temu pa moram odgovoriti njegovi eminenci, kateremu se zahvaljujem za vse pohvale, ki jih je izrekel meni in mojim ustanovam. Naj povem, da marsikaj, kar je izrekel o meni, ne drži.

Vse je ocenjeval po dobroti svojega srca in znano je, da če majhne predmete gledamo skozi drobnogled, takoj dobijo velike razsežnosti.

Vsekakor se zahvaljujem njegovi eminenci za njegovo dobroto. Msgr. kardinal je bil za salezijansko družino vedno oče, dobrotnik in prijatelj.

Naša hvaležnost ne pozna mej, in če lahko storimo kaj v prid velikih del njegove eminence, bomo to rade volje storili.

V vaših rokah sem, eminenca, da storim v Afriki vse, kar Božja previdnost pričakuje od nas. Da, monsinjor, da, bodite prepričani, da če moremo kaj storiti v Afriki, je vsa naša družina skupaj z mano na razpolago vaši eminenci. Poslal bom tja svoje sinove, tako Italijane kakor Francoze.

Dragi moji bratje, vi veste, da živimo od miloščine in da se naše ustanove vzdržujejo samo od krščanske ljubezni, v tem trenutku od francoske in pariške dobrodelnosti.

Videl sem, da je Francija velik katoliški narod, vedno pripravljen priskočiti na pomoč dobrodelnim ustanovam. Zato smo vam iz srca hvaležni za vse, kar ste že storili za naše dobrodelne ustanove.

67. NEKDANJI POSLANEC LÉFÈVRE-PORTALIS DON BOSKU

3 Rue des Mathurins, Pariz, 22. maj

Moj velečastiti oče!

Bog vam je dovolil, da ste v petek 18. maja naredili nov čudež v korist moji dragi ženi. Ponovno je dobila moč, da je šla v cerkev, kamor ni mogla že tri leta. Zdi se, da je na poti popolne ozdravitve, in je pripravljena točno slediti vašim napotkom.

Upa, da niste pozabili na željo, ki ste jo izrazili: da bi jo radi videli pred svojim odhodom.

Blagoslavljam vas in se vam zahvaljujem za vaše dobro delo, ki je izključno v Božjo slavo.

Sprejmite, moj velečastiti oče, z mojimi pozdravi tudi izraze mojega spoštovanja.

ANTOINE LEFÊVRE-PORTALIS
nekdanji poslanec

P. S.: Imel sem čast, da sem vam izročil pismo msgr. nadškofa Cambraija, o katerem sem vam sporočil.[21]

68. HIMNA IN NAGOVOR DON BOSKU V ZAVETIŠČU SV. GABRIELA

A

1. KITICA

Ko je Jezus hodil po judovskih mestih,
je šla za njim brezštevilna množica:

[21] Prim. Dodatek, št. 70.

bile so ljubeče matere,
ki so darovale njegovim molitvam,
njegovemu ljubeznivemu srcu
vsaka svojega otroka.

2. KITICA

Kakor dobri Odrešenik
vi ljubite otroke, varujete njih nedolžnost,
jim dajete svoje srce.
Blagoslovite nas, dobri oče,
kot nekoč Jezus, naj vaša molitev
v nas ohrani čednosti.

3. KITICA

Francija vam pošilja srečni Italiji
in blagoslavlja velikega Boga,
ki po vas povsod kaže svojo moč
in čigar previdnost
po vaših rokah
skrbi za dvesto tisoč sirot.

4. KITICA

Po Lyonu, Parizu
vas je končno dobil Lille,
Lille, ki po veri svojih sinov
prav nič ne zaostaja za drugimi.
Lille, trdnjav,
ki varuje pred sovražnikom
in kjer živi don Bosko.

B

Velečastiti oče!

Če ni naša naloga, da vam povemo, kako zelo je mesto Lille srečno, da vas lahko gosti med svojimi zidovi, nam je pa dovoljeno, da izrazimo vso našo radost in zahvalo za vaše bivanje pri nas, na katero smo tako dolgo čakali. Ko izražamo želje teh tako zelo dobrodelnih ljudi, katerih očetovska skrb nam kaže Božjo previdnost do sirot, pozdravljamo v vas živo Božjo dobroto in mogočnost.

Toda kaj so glasovi nekaj otrok ob enoglasnem izrekanju pohvale, ob samodejnem izražanju od vseh strani!

Prepuščajmo raje besedo srečni Italiji, kjer 150.000 sirot dobiva po vaših rokah telesni in duhovni kruh, kjer trume 1.000 duhovnikov dela za Cerkev. Francija se ganjena spoštljivo klanja kroni, ki blesti na vaši glavi apostola in duhovnika.

Rekli so nam, velečastiti oče, da je Odrešenik božal otroke in jih obdajal s posebno ljubeznijo v rokah njihovih mater. Naše matere so ob nas, to je neskončna Božja ljubeznivost in nežnost, to je ljubezen sv. Vincencija Pavelskega, ki nam jo prinaša.

Vi ste Jezusov duhovnik in ste kakor on dali za otroke vaše srce in vaše življenje. Nad naše matere in nad nas vse, na vse zbrane goste, ki so prišli, da bi bili deležni naše sreče,

prikličite vaše blagoslove. Vsi so pripravljeni, da jih sprejmejo. Potem ko smo prejeli vaš blagoslov in ko ste se za nekaj časa pomudili pri nas s svojimi mislimi, je to za nas velika blagodat in eden najdražjih spominov.

Sirotišnica Saint-Gabriel, 5. maj 1883

69. HIMNA IN DVE NAPITNICI NA SLAVNOSTNI POJEDINI V LILLU

A

Pesem katoliških šol v Lillu, ki so jo že zapeli v nedeljo 22. februarja 1880 v cerkvi Saint Maurice.

PRIPEV

Pogumni vojaki katoliških šol,
korakajmo brez strahu in bojujmo se brez bojazni,
saj branimo Božjo čast.

1. KITICA

Rečeno je bilo: »Vrzimo Boga iz šole.
Naših otrok ne učimo več zapovedi!
Iztrgajmo jim iz rok katekizme in druge verske znake
in iz njihovih src izkoreninimo vero.

2. KITICA

Nič se ne bojijo ti bogokletni bahači
odstranjevati s sten križev,
da odstranijo tistega, ki je dejal:
»Pustite male priti k meni!«

3. KITICA

Ali bomo kristjani dali,
da nad nami izvajajo tako nesramno strahovlado!
Da bodo našim otrokom ukradli duše?
Rajši smrt, kot da bi kaj takega dopustili!

4. KITICA

Da, Bog to hoče! Bojujmo se brez prenehanja
za našo malo šolo in za cerkvena zavetišča!
Nihče izmed nas naj ne pozabi na svojo dolžnost:
treba je rešiti vero naših prednikov!

5. KITICA

Katoliška šola, če bo Bogu po volji,
bo v Franciji obnovila našo vero:
učitelji bodo postali polni Kristusa
in vladal bo nam Kristus kralj!

B

Zdravica velečastitemu očetu don Bosku in gospodu Jonglezu De Lignu, ki jo naslavlja v imenu Denarija Katoliških šol v Lillu Paul Tailliez.

Gospodje in predragi tovariši!

Predlagam, da bi v isti zdravici napili gospodu predsedniku in velečastitemu duhovniku, v čast katerega smo pripravili ta sprejem.

V vašem imenu se zahvaljujem gospodu Jonglezu de Lignu, da nam je dovolil na čudovito lep družinski praznik ogreti našo ljubezen pri tem požrtvovalnem in krščansko velikodušnem ognjišču, ki je tu pred nami.

Naj bi nam sveti redovnik podelil malo tistega ognja, ki gori za čast našega Gospoda Jezusa Kristusa, za zveličanje duš in zlasti še za duhovno prenovo zapuščene mladine.

Po njegovem zgledu, dragi gospodje, delajmo z novim zanosom za vzpostavitev zavetišč vseh tistih otrok, ki jim preti kuga ateističnega pouka. Zaradi te vlade, ki ne izbira sredstev za uničenje otrok in ki že odločno predolgo vlada, se morajo združiti vse naše sile v eno samo enotno in močno zvezo, pripravljeno, da se zoperstavi temu trinoštvu z vsemi dovoljenimi silami, ki so potrebne za tak boj.

Nič nas ne prestrašijo težave, ki nas čakajo. S tem, da bomo pogumno vztrajali pri tem svetem delu, najlepše izpričujemo naše občudovanje, dobrosrčno naklonjenost in zvestobo do našega predragega predsednika.

Na zdravje velečastitemu gospodu don Bosku!

Na zdravje gospodu Jonglezu de Lignu!

C

Zdravica družabnikov Denarija Katoliških šol v Lillu

Velečastiti oče!

Ko ste mi v vaši dobroti pred štirimi leti omogočili, da sem obiskal v Turinu vaše dobrodelne ustanove, nisem mogel upati, da bi mi Božja previdnost naklonila čast, da bi vas mogel pozdraviti v krogu Denarija Katoliških šol v Lillu.

Ta čast ne bo ostala brez sadov. Vsaka vaša beseda, moj velečastiti oče, bo padla v naša srca kot rodovitno seme.

Mnoge naše skrbi naraščanje izdatkov za vzdrževanje naših svobodnih šol, v katerih je več kot 12. 000 otrok. Upamo, da nam boste odkrili skrivnost, kako morete vzdrževati 150.000 otrok v 170 domovih.

Mogoče se vam bomo zdeli malo predrzni, vendar se nam zdi, da smo že na sledi skrivnosti, ki vas vodi k Božjemu srcu in ki vam daje ključ do njegovih neizčrpnih zakladov. Salezijansko delo je namenjeno najbolj revnim in najbolj zapuščenim. To velja tudi za naše katoliške šole, ko naš *novčič* namenjamo najbolj potrebnim. Ali nismo tudi mi odkrili poti, ki vodi k Bogu, s tem, da nam je poslal italijanskega svetega Vincencija Pavelskega.

Veselje širi naša srca in naše upe čez naše ustanove, da, celo čez ožji krog Lilla. Menimo, da je Bog hotel v vaših besedah in vaših delih vsej Franciji pokazati resnično rešitev socialnega vprašanja, namreč to, da z verskim poukom in s krotkostjo sv. Frančiška Saleškega rešuje mladino iz nevarnosti ter prazni, kakor ste rekli pri Saint-Mauricu, *predsobe ječ* in odpravlja zvrst *tatov in komunardov*.

Naši pariški prijatelji nam sporočajo, da ste prišli kakor *golob z Noetove barke*, da nam sporočite, da je konec revolucionarnega potopa. Z veseljem smo namreč ugotovili, da ste vstopili v mesto Lille na praznik Pija V., papeža zmage pri Lepantu in velikega služabnika tiste, ki jo vi s posebno pobožnostjo častite kot pomoč kristjanov *Auxilium Christianorum*.

Oljčni vejici vi pridružujete lilijo brezmadežne Device. Bodite pozdravljeni, velečasti-

ti oče, na tej francoski zemlji, kjer so lilije odlično uspevale celih osem stoletij. Naj nam vaš obisk vzbudi upanje, da naša domovina ne bo nehala biti in se imenovati *Marijino kraljestvo – regnum Mariae*.

Dovolite nam, velečastiti oče, da vam kot znamenje naših upov poklonimo medaljo našega *Denarija*, kjer boste na eni strani videli križ, zmage našega dela, na drugi strani pa lilijo, znak našega mesta Lilla, ki si šteje v čast, da je mesto *Device Pomočnice*.

Sprejmite izraze našega spoštovanja in hvaležnosti. Naj vas to spominja pred Bogom, ki vam ničesar ne odreče, da boste prosili za našo ustanovo Denarija Katoliških šol, za naše lepo mesto Lille in našo drago Francijo.

70. PISMO NADŠKOFA IZ CAMBRAIJA DON BOSKU

Dragi in spoštovani don Bosko!

Čutim dolžnost, da se vam zahvalim za obisk, ki ste ga opravili v Lillu, in za uslugo, ki ste nam jo izkazali, da ste prevzeli vodstvo našega zavetišča St. Gabriel. Vedno lahko računate na mojo dobrotno podporo.

Želim vam izraziti še eno prošnjo: da bi, kakor hitro vam bo mogoče, obiskali gospo, ki jo zelo cenim in spoštujem, ki je bolna. Pojdite, dragi oče, in jo blagoslovite, kakor je N. G. blagoslovil taščo sv. Petra. Želim, da bi imel vaš blagoslov isti učinek.

Dobri oče, zahvaljujem se vam in vas prosim, da bi verjeli mojemu spoštovanju in moji vdanosti.

+ Alfred, nadškof v Cambraiju

Na pastoralnem potovanju, 18. maj 1883

71. PISMO DON RUI O DON BOSKOVEM BIVANJU V LILLU

Moj velečastiti oče!

Z veliko žalostjo sem zvedel za smrt častitega don Boska. Moja žalost je toliko večja, ker je bil do mene, ki sem v zelo težkem stanju, saj že trinajst let ne morem hoditi, nadvse prijazen.

Med svojim postankom v Lillu je bil do mene nadvse dober. Dal mi je celo vrsto nasvetov in spodbud in mi zagotovil, da ne bo nehal moliti zame, dokler ne bo zvedel za moje ozdravljenje. Tako sem se po njegovi smrti odločil, to vam lahko povem, moj prečastiti oče, da se mu bom priporočal, kajti če je bil že tako mogočen na zemlji, kolikor bolj mogočen je sedaj v nebesih, kjer mu je Bog odmeril plačilo za njegova čudežna dela. In četudi ustanovitelja našega Zavetišča St. Gabriela ni več, ne bom nehal delati tega, kar sem že začel, se pravi, da bom pomagal, kolikor mi možnosti dopuščajo, velečastitemu don Bologni, ki si zasluži vso pohvalo.

Zahvaljujem se vam, velečastiti oče, da ste me počastili s tem, da ste mi sporočili vaše imenovanje. Prepričan sem, da mi bodo vaše in vaših dečkov molitve izprosile potrpežljivost in vdanost v Božjo voljo, kar mi je tako zelo potrebno.

Zagotavljam vam, da bom, če so vam potrebne moje molitve, nadaljeval prošnjo, da naj dobri Bog napolni z milostmi vse don Boskove duhovne otroke in zlasti, da bi dal njegovemu nasledniku vse potrebne milosti, da bo nosil breme, ki mu ga je naložil na ramena.

Prejmite, velečastiti oče, izraze mojega globokega spoštovanja.

Marie Lecroart

Lille, 13. februar 1888

72. PISMO DON BOSKU IZ AMIENSA

Moj velečastiti oče!

Dovolite mi, da se vam zahvalim za dobroto, ki ste mi jo izkazali, ko ste ob vašem prihodu v Amiens obiskali tudi mene. Blagoslovili ste mene in vso mojo hišo. Moja draga hčerka gospa De Chatillon že čuti učinke vaše molitve k naši gospe Mariji Pomočnici. Piše mi, da ji je bolje in se bo kmalu vrnila v Amiens. Jaz bom povečal svojo pobožnost do Marije Pomočnice in pomoč vašim sirotam. Pošiljam vam seznam novih salezijanskih sotrudnikov z njihovimi naslovi, da jim boste mogli pošiljati *Salezijanski vestnik*. Vsi so mi izročili dar, ki ga nameravajo obnoviti vsako leto. Knjige, ki ste mi jih poslali, so razdane in vas prosim, da jih ponovno pošljete, vendar v večji količini. Kajti delam salezijansko propagando in vsi, ki se zanimajo za stvar, še niso dobili knjižic, zlasti ne o odpustkih, ki so povezani z vpisom v združenje. Prav tako želijo dobiti svetinjice Marije Pomočnice, ki ste jo vi blagoslovili. Zelo bi me veselilo, če bi jih dobil in jih lahko razdelil. Za vas imam pripravljeno vsoto tristo frankov, ki bi vam jo rad poslal, toda preden bi to storil, vas prosim, da mi sporočite, ali ste v Turinu. Prosim vas, velečastiti oče, da bi še naprej molili za ozdravljenje moje hčerke De Chatillon. Klečim pri vaših nogah in vas prosim blagoslova za vso našo družino.

Vikont de Forceville
Amiens rue du Gange 6 (Somme)

73. POROČILO O DON BOSKOVEM OBISKU V AMIENSU
(La Semaine Religieuse, Nica, 27. maj)

Pariz, 17. maj 1883

Ker je Nica pripeljala don Boska v Francijo, je prav, da v svoje zadovoljstvo izve, kako ga je Francija sprejela.

Od juga do severa se večajo izrazi spoštovanja, ljubezni in naklonjenosti. Res je, da hoče sveti mož po svoji navadi postati vsem vse: posluša tako velike kakor male in blagoslavlja vse z istim navdušenjem in dobroto.

V Lyonu so mu pred hišo, kjer je stanoval, prinašali bolne in hrome, da jih je blagoslavljal. V Parizu so oblegali hišo in so čakali tudi osem in več ur, da bi govorili z njim. Večkrat je bilo že polnoč, pa so še vedno čakali. V Lillu sem videl ljudi, ki so od šestih zjutraj čakali pred njegovimi vrati. Toda prizori, ki so name naredili največji vtis, so se odigrali v Amiensu. Ob desetih je daroval sveto mašo v velikanski stolnici, svetišču, ki obsega osem tisoč kvadratnih metrov površine in katerega ladja je visoka 43 metrov. Zbrana in pobožna množica se je stiskala v obširni cerkveni ladji in po evangeliju poslušala preprosto in prostodušno besedo Božjega služabnika. Prižnica je bila postavljena ob mogočnem stebru, ki ga je ob vznožju krasil velik kip sv. Vincencija Pavelskega, ki z eno roko kaže proti nebu, z drugo pa drži za roko ubogega dečka. S tema dvema rokama je skušal govornik objeti vse poslušalce.

Dopoldne so mu v zavetišču predstavili ne samo bolnike, temveč tudi številne družine. Mamice so prišle s svojimi številnimi otroki, najmlajše pa so matere nosile v naročju. Želele so, da bi jih Božji mož blagoslovil in se jih dotaknil, in don Bosko jih je blagoslavljal, se jih dotikal in jim delil svetinjice. Množica je šla za njim celo na železniško

postajo. Vstopil je že v vagon, ko so ga ponovno prosili, da bi jih blagoslovil.

Postajni uslužbenci so se raznežili ob tem evangeljskem prizoru. Neki časnikar, ki se je znašel v istem oddelku, se je vpisal med sotrudnike in mu izročil dar.

Govorili so o čudežnih ozdravljenjih in prejetih milostih. Največji čudež pa je, ko se taka množica gnete okoli tega ubogega starčka, da bi slišali njegovo preprosto besedo in prejeli njegov blagoslov. Nešteto spreobrnjenj, ki jih Bog stori z njegovim blagoslovom in besedo. To so zlasti zakonci, ki so dolgo živeli ločeni, pa so sedaj našli mir. Prav tako je veliko zakrknjenih grešnikov, ki se vračajo k Bogu. Bog sam seje milosti na pot svojega služabnika.

Kje je skrivnost teh čudovitih del? Odgovor dobimo v evangeliju. »Če boste verjeli, boste delali stvari, ki jih delam jaz, in delali boste še veliko večje.«

»Vse, kar boste prosili Očeta v mojem imenu, vam bo dal.«

Don Bosko je človek, ki veruje evangeliju, in vse, kar je v evangeliju zapisano, je zanj resnica.

S svojimi molitvami množi ljudi, ki kakor on verujejo evangeliju in se bodo kmalu spreobrnili.

74. PISMA DON BOSKU, PREDEN JE PRIŠEL V DIJON

A

Dijon, 10. april

Moj velečastiti oče!

Ne morem se ustavljati želji večje skupine oseb iz mesta in okolice, ki si želijo videti vas in ki jim je resnično hudo, da se boste peljali skozi Dijon in se ne boste ustavili v tem mestu. Vsi bi vam radi izrazili svoje prošnje in se priporočili v svojih zadevah. Veliko duhovnikov iz mesta vas želi videti, med njimi zlasti eden, ki zbira otroke v zavetišče in bi se rad z vami pomenil o nekaterih vprašanjih in vas prosil za zaščito dela, ki mu vi posvečate veliko ljubezni in zavzetosti.

Dobro vem, velečastiti oče, da je vaš čas strogo odmerjen in da ne morete ustreči vsem prošnjam, s katerimi se od vseh strani obračajo na vas. Toda mi imamo znotraj našega obzidja Našo ljubo Gospo trdnega upanja, ki ji izročamo našo prošnjo za uslugo, s katero vsi prihajamo k njej.

Stanujemo tik ob cerkvi, naš odlični župnik si tako zelo želi, da bi vas videl. Ali vas smem prositi, da bi sprejeli gostoljubje, ki vam ga nudimo pod našo streho? Bili bi nadvse srečni, če bi vas mogli sprejeti in vas prositi, da bi blagoslovili naših šest otrok. Eden izmed mojih bratov, ki tudi živi tukaj, bi vam jih predstavil osem. Med njimi je tudi hčerka, za katero ste že molili.

Vse to vas prosim v imenu matere Božje Marije in sv. Jožefa in v imenu mnogih, ki se zelo zanimajo za vaše delo. Bi nam lahko odgovorili, da ste se zavzeli za našo željo?

Blagovolite, velečastiti oče, blagosloviti vse moje otroke, ki si tako zelo želijo, da bi vas mogli videti. Vaš ponižni

ST GRAY markiza DE SAINT-SEINE
Hôtel Saint-Seine Dijon

B

Dijon, 13. april 1883

Moj velečastiti oče!

V imenu velečastite matere priorke in vse njene skupnosti vas duhovni voditelj dijonskega karmela prosi, da bi bili tako dobri in se za trenutek ustavili na poti skozi naše mesto in bi nam podelili svoj blagoslov. Storili jim boste nadvse veliko uslugo in one vas bodo ohranile v najlepšem spominu.

V najglobljem spoštovanju se imam za vašega nadvse ponižnega in pokornega služabnika.

Lesourd

Častni kanonik in duhovni voditelj karmeličank

C

Moj velečastiti oče!

Dovolite mi, da vas v imenu vseh prosim za čast, da bi vam smel ponuditi zajtrk ali kosilo, kar vam bolj ustreza, ko boste prihodnji mesec šli skozi Dijon. Vem, da bo moja sestra markiza de Saint Seine zelo srečna, da vam bo mogla ponuditi svoje gostoljubje in če vas bo prosila za posebno uslugo in vam predstavila mojih osem otrok, od katerih je ena hčerka slabega zdravja. Priporočam se vam, velečastiti oče, v vaše molitve. Toda rada bi, da bi videli hčerko in nas skupaj z njo blagoslovili. Moj mož kakor jaz pričakujeva ugoden odgovor in vas z izrazi globokega spoštovanja prosiva, da bi sprejeli moje pozdrave.

Vikontesa Maurice De Saint-Seine

45 Rue Jeannin Dijon

Côte d'Or, 28. april 1883

D

Dijon, 1. maj 1883

Zvedela sem, da bomo imeli čast imeti vas med nami v Dijonu, zato vas zelo lepo prosim, da bi mi podarili nekaj minut za pogovor o nadvse pomembni stvari. Vem, da boste imeli zelo malo časa in da jih veliko prosi za pogovor z vami, kljub temu itn. itn …

Grofica Max De Vesvrosse

E

Dijon, 8. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Zvedel sem, da se boste ustavili v Dijonu. Sem zelo ubog duhovnik in zelo malo vreden pred Bogom, vodim pa *Ustanovo za mladino* in bi zato potreboval blagoslov zanjo in zase. Zelo lepo vas prosim, da bi prišli blagoslovit naše otroke in našo ustanovo, če boste prišli v Dijon in se čez nedeljo ustavili v našem mestu. Bil bi vam za večno hvaležen. Vi tako zelo ljubite otroke! Tudi jaz bi jih rad zelo ljubil.

Če se ne boste stavili v nedeljo, bi vas, predragi oče, lepo prosil, da bi določili uro, ko bi lahko prejel blagoslov, ki ga ne boste odrekli duhovniku, ki nima nič dobrega, ki pa ima samo *resnično* in *odkrito* željo, da bi korak za korakom mogel doseči svetost.

Oprostite mi, moj oče, in blagoslovite me.
Vaš vedno vdani služabnik
B. BIZOUARD
kaplan v stolnici
Rue Saint-Philibert 40 Dijon

F

Poiseuil par Verizet
(Saone-et Loire) 22. maj 1883

Velečastiti in preljubi oče don Bosko!
Če bo Bogu po volji, bom imel kmalu srečo, da vas vidim. Neka pobožna in dobrodelna gospa iz Dijona me je prosila, če bi med vašim prihodnjim postankom v našem mestu lahko pripeljala k vam svojega sina, da bi mu podelili blagoslov Naše Gospe Pomočnice. Ta krščanska mati, ki prosi za vaše dragoceno posredovanje pri Mariji Pomočnici, je gospa de la Vernette de Vallebreuse, sotrudnica vaše ustanove za mladino, ki vam je že pomagala s svojimi darovi in zlasti s svojimi molitvami.

Ta ljubi otrok, ki naj bi vam ga predstavili, je star 16 let, a je zaradi padca v zgodnji mladosti umsko zaostal.

Naši Ljubi Gospe Pomočnici je vse mogoče.

In jaz, ubogi vaš otrok, vaš duhovni sin, bi vas tudi za marsikaj prosil.

Živčna bolezen je onemogočila mojo prihodnost in moj poklic in me naredila nesposobnega za obvladovanje sto in sto težav.

Oh, dobro vem, velečastiti in dragi oče don Bosko, da če hočete, lahko rečete: »Zdravi ste! Vrnite se na delo v moj vinograd.« Služabniku Marije Pomočnice je vse mogoče.

Prejmite itn … itn.
duhovnik HIPPOLYTE COGNET

75. PISMA DON BOSKU MED NJEGOVIM POSTANKOM V DIJONU

A

Montbard (Côt d'or)
27. maj

Moj velečastiti oče!
Ko sem včeraj stopil iz škofijske pisarne, sem imel čast, da sem prejel vaš blagoslov in slišal iz vaših ust besede, za katere bi rad, da bi veljale zame: *Ab illo benedicaris in cujus honore cremaberis* [Naj te blagoslovi tisti, v čigar čast boš zgorel]. Besede, ki ste jih razložili tako, da ste mi rekli, da ne bom mučenec za vero, temveč krščanske ljubezni.

Veselim se izbire, ki ste jo vi naredili zame: nemalo ustreza želji, ki mi jo je vsadil v srce Bog že pred časom.

Blagovolite mi, velečastiti oče, s pomočjo vaših gorečih molitev dobiti dušni mir in popolno uresničitev želje, ki ste jo izrekli zame. Bil bi nadvse srečen, če bi se vam mogel zahvaliti.

Prav tako se vam zahvaljujem za blagoslov, ki ste ga dali vsej skupnosti. Ta draga skupnost vam pred Bogom priporoča svoje duhovne in časne potrebe in vas prosi, da sprejmete majhno miloščino.

Dovolite mi, da vam priporočim v molitev dva nesrečna in kriva duhovnika, vse člane svoje družine in zlasti enega svojega brata, ki s svojim slabim vedenjem dela nesrečno vse naše sorodstvo.

S. Terrode, duhovni voditelj uršulink

B

18. maj 1883

Velečastiti oče!

Ker sem zvedel, da boste v Dijonu nekaj dni, vas prosim za vaše molitve za nekega težko bolnega mladega človeka, ki umira. Ne želim si toliko njegovega ozdravljenja, saj je revež, bolan in nesrečen, temveč njegovo spreobrnjenje, milost srečne smrti. Je član moje družine. Leži bolan v nekem vojaškem okrevališču v Batni, majhnem mestecu v Alžiriji in ne vem, ali bo imel tolažila svete vere …

Gospodična Emilie Isnard

C

Karmel v Dijonu, 26. maj 1883

Moj velečastiti oče!

S srcem, polnim veselja in upanja, pozdravljamo vaš prihod v naše mesto.

Njegova visokost msgr. škof nam je dal pisno dovoljenje, da smemo uvesti v našo klavzuro vašo veličastnost, da bi blagoslovili našo drago bolnico. Danes zvečer končujemo devetdnevnico v čast Naše Gospe Marije Pomočnice in me upamo, da vas bo po vašem zavzemanju uslišala in potolažila.

Prav tako upamo, moj velečastiti oče, da boste uslišali naše želje in boste prihodnjo nedeljo pri nas darovali sveto daritev. Ta dan je manj primeren za člane tistih župnij, ki si tudi želijo vaše navzočnosti in vaših uslug.

Naš gospod duhovni voditelj bo imel čast, da vas obišče in prevzame namene za sveto daritev.

S. Marie de Jesus
R. c. indig

D

Samostan karmeličank
Dijon, 28. maj 1883

Moj velečastiti oče!

Trudim se, da vam pišem, ker moram izraziti vso svojo hvaležnost za vaš včerajšnji obisk. Zapustil nam je globok vtis milosti in vzbudil veliko željo po svetosti, edini stvari, ki naj bi si jo želeli na tem svetu.

Nisem še ozdravela. Vse v zaupanju čakamo na uro dobrega Boga.

Nikdar si nisem upala prositi za ozdravljenje, toda ko sem videla, da ga prosite vi, sem se prepričala, da je to Božja volja.

Bilo bi mi ljubo, če bi imele zaklade, da bi vam jih podarile za vaše veliko delo, toda me smo uboge v Jezusu Kristusu. Sprejmite dobrohotno dar 700 frankov, ki ga polagamo v vaše roke. To je prvi dar, ki vam ga namenjamo, vendar ne zadnji.

Gospod duhovni voditelj vam bo, moj velečastiti oče, izročil 509 frankov iz včerajšnje nabirke v naši kapeli.

Še za eno uslugo bi vas prosila: da bi se me vsak dan spominjali pred dobrim Bogom, da bi mogla pred smrtjo opraviti vse svoje naloge, ki sem jih opustila zaradi svojih grehov. V povračilo bom kljub nevrednosti vsak dan prosila Boga, da vam omogoči vso slavo, ki jo pričakuje od svojega vdanega služabnika.

Bodite tako dobri, moj velespoštovani oče, in me blagoslovite in verjemite v globokem spoštovanju v Jezusu in Mariji vaši ponižni služabnici.

S. MARIE DE LA TRINITÈ
R.C. nevredna priorka

E

Dijon, ponedeljek, 28. maj 1883

Oče pridigar Marijinega meseca v Dijonu pošilja svoj ponižni dar velečastitemu don Bosku za njegove ustanove in se priporoča v molitve njemu in njegovi veliki družini.

Pomemben je namen, o katerem vam je govoril včeraj (duhovniško zadoščevalno delo, škofovsko posvečenje).

Ustanova sv. Filipa Nerija, ki ga on vodi.

Njegova mati in sestra, ki je še vedno bolna, pa resnična Božja služabnica.

Njegov brat mornariški častnik in vsa njegova družina. – Ljudje, ki jim ukazuje. – Predstojnica benediktink Ste Croix de Poitiersu, ki je še vedno bolna, zelo koristna svoji skupnosti in velikim ustanovam.

Princesa Czartoryska iz Krakova, močno preizkušena, in prvo obhajilo njene male hčerke.

Veliko bolnih, grešnikov in grešnic, katerih imena pozna samo Bog.

Njegova eminenca msgr. kardinal-nadškof v Rouenu in msgr. škof v Grenoblu za poseben namen.

Končno on sam, s svojo službo, deli, zdravjem, duhovnimi željami v imenu N.G. in njegove Cerkve, kakor jih pozna dobri Bog.

76. PISMA O DON BOSKOVEM OBISKU V DIJONU

A

Gospa Ferdinand de Buyer je 10. decembra 1883 pisala don Bosku iz Besançona:

Priporočam se vašim svetim molitvam. Imam težave v družini. Moje uboge otroke, ki so ostali brez očeta, nadlegujejo njihovi strici in mogoče bodo izgubili del svojega premoženja, če bo prišlo do javne dražbe. Zelo sem priporočala to stvar, ko sem imela srečo, da sem vas videla v Dijonu. Prosim, storite, da bodo vaši dečki molili v ta namen …

B

Malzeville, 5. januar 1884

Častiti oče!

Zvest obljubi, ki sem jo dal naši Gospe Pomočnici, da ji bom poklonil 10 % vsega poviška, ki bi ga dobil od svoje službe računovodje, vam danes pošiljam 10 frankov za prvi mesec. Prejel sem jih, potem ko sem knjigovodstvo v Dijonu z 200 franki na mesec

zamenjal za drugo knjigovodstvo tukaj v Nancyju, ki mi prinaša 300 frankov na mesec, kar pomeni sto frankov na mesec več in s tem 10 % za Marijo Pomočnico. To se pravi, da moram do konca leta poslati v vašo blagajno še 110 frankov.

Gospa Lancelin se zahvaljuje naši Gospe Pomočnici za telesno in duševno izboljšanje, ki ga čuti po srečanju z našim častitim očetom don Boskom v Dijonu. V znamenje hvaležnosti pošilja vsoto 5 frankov. Če ji bo mogoče, bo pošiljala vsak mesec to vsoto v pobožni misli na našo Gospo Pomočnico, ki nama je obema pomagala.

R. Lancelin

5 Rue d'Essey à Malzeville près Nancy (Meurthe et Moselle)

C

Moj velespoštovani oče!

Že velikokrat sem vam želela izraziti globoko žalost, ki jo je vse človeštvo občutilo ob smrti svetega don Boska. Bil je tako zelo koristen na tem svetu, da smo upali, da ga bomo mogli še dolgo ohraniti. Toda krona, ki mu jo je pripravil Bog, je klicala po svojem nosilcu. Bil je tako dober do mene, da vam želim izreči hčerinski spomin nanj. V svojem srcu obnavljam vse, kar mi je želel povedati. Vem, da njegovo delo ne bo propadlo. Imel je vero v vas, velečastiti oče, da vam bo Bog posebej stal ob strani. Zato se vsa srca obračajo k vam, velečastiti oče, v spominu na čas, ki smo ga preživeli z vami v Dijonu. To je zame dragocen spomin, ki ga štejem za resnično blagodat nebes, ki sem jo prejela, ko je bil pri nas, pod našo streho, ta resnični sv. Vincencij Pavelski. Mi vas, predragi oče, ne bomo pozabili in vas prosimo, da nas imejte za svoje resnične prijatelje.

Veseli nas misel, da ste vreden naslednik tega velikega Božjega služabnika, in v tem smislu vam izrekam svoje globoko spoštovanje in se imam za vaše velečastitosti

vdano služabnico.

Sr. Croix Mse de Saint-Seine

Dijon, 10. februar 1888

D

Dijon, 16. februar 1888

Moj velečastiti oče!

Ko se obračam na vas, mi dovolite, da prikličem v spomin našega častitega očeta don Boska, ki nam je hotel izprositi izredno milost v korist naše snahe Jeanne Le Mire.

Vedno bom ohranila kot enega najdragocenejših spominov dobrote in časti, da sem se šla zahvalit temu dragemu svetniku v Turin, in upam, da bodo tudi moji otroci in moji vnuki poromali k njegovemu grobu.

Oprostite mi, moj oče, da vas tako dolgo zadržujem. Prihajam, da vas prosim za vaše molitve in da pridobite don Boska za pomoč moji nečakinji Thérèse Bernard, ki je imela srečo, da smo mu jo predstavili. Bil je zelo dober do nje. Njena stara mati, moja sestra, vam pošilja skromen dar z namenom, da bi izprosila za vnukinjo lep krščanski zakon. Prepričana sem, da bo naš dragi posrednik med Bogom in njegovimi služabniki ohranil naklonjenost za tiste, ki se mu priporočajo, in uporabil ves svoj vpliv njim v prid. V tem primeru bo don Bosko dosegel vse, kar prosimo za to dobro hčerko.

V. Le Mi

77. MILOST MARIJE POMOČNICE

Velečastiti oče!

Sem duhovnik Engrand iz Aira, ki me je pred kratkim ozdravila vaša Gospa Pomočnica. Obljubil sem, da bom, če bom ozdravel, vse svoje mašne miloščine namenil salezijanskim ustanovam. Držim svojo obljubo in vam za začetek pošiljam 50 frankov.

Celo mesto Aire se čudi mojemu ozdravljenju. Vsi imajo neizmerno zaupanje v našo Gospo Pomočnico. Veliko ljudi prosi, da bi jih ji priporočil. To zaupanje je v Airu postalo tako veliko, da sem prepričan, da nam bo sveta Devica podelila še nove milosti.

Imam čast, da vam poklonim svoje spoštljive pozdrave.

Vaš najponižnejši služabnik v J. K.

duhovnik ENGRAND

(Salezijanski vestnik*, julij 1883)*

78. DON BOSKOVO PISMO GOSPE QUISARD

Dobrodelna gospa Quisard!

Bogu bodi hvala v vseh stvareh. Blagovolil nam je nakloniti lepo pripravo vaše hčerke na prvo sveto obhajilo obenem s svetim zakramentom birme. Bogu bodi tisočkrat hvala.

Kot zahvalo ste nam poslali 650 frankov za cerkev in zavetišče Srca Jezusovega v Rimu in za uboge dečke. V zahvalo bomo opravili veliko molitev in obhajil po vašem namenu. In jaz ne bom pozabil obuditi spomina na vas pri sveti maši, da vam bo Bog izpolnil vse prošnje in zlasti še milost, da vas vse ohrani na poti v nebesa. Te milosti bomo prejeli s pogostnim svetim obhajilom.

Naj vas Bog blagoslovi in sveta Devica naj vas varuje. Molite tudi za vašega hvaležnega v J. K. vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. junij 1883

P. S.: Pričakujem vaš obisk, da boste pri maši, ki jo bom daroval v cerkvi N.G. Pomočnice.

79. PISMO ŠKOFA BRANDOLINIJA DON BOSKU

Velečastiti in predragi oče!

Pretekla sta že dva meseca, odkar sem se, dragi oče, poslovil od vas po ljubeznivem blagoslovu in potem ko sem prebival v vašem lepem zavodu. Zapuščal sem vas samo telesno in sem pri vas pustil svoje srce, ki se je gibalo v tako obširnem morju vaše krščanske ljubezni in bi rado dodalo vsaj kapljico ter začelo biti s srci vaših sinov, ki vas obdajajo.

Ko sem se vrnil na svoj sedež, sem se vam zahvalil po don Durandu, vendar ne vem, ali je pismo prišlo na naslov in potem tišina. Da, tišina, ker sem pustil svojemu duhu, da se je umiril, ker je v tišini lažje slišati Boga in sprejeti ustrezna stališča.

Toda potem ko sem v vaši ustanovi občudoval raznovrstno in modro uredbo krščanske ljubezni, ostaja v meni določena želja po celici, ki jo vidim prav med vašimi salezijanci, kjer bi, četudi že ostarel, mogel z Božjo pomočjo storiti kaj dobrega za vaše drage fante. Ta zaustavljena misel, ki ostaja v meni kot hladen odsvit, se mi zdi Božji navdih.

V teh okoliščinah se mi zdi, da ne smem več zamujati, kajti starost hitro napreduje in

škofovsko breme postaja vedno bolj nevzdržno. Zato sem vložil prošnjo Kristusovemu namestniku in pričakujem od najvišje dobrote tolikšnega očeta zaželeno osvoboditev.

Opremil sem jo z zdravniškim spričevalom, s priporočilom njegove eminence iz Canosse in upam, da bom dobil še dodatno priporočilo njegove eminence beneškega patriarha. Če bi mogel dobiti od vas, predragi oče, še tretje priporočilo, v katerem bi omenili mojo željo, da bi vstopil v vaše Družbo, menim, da bi imel v rokah vse potrebno za podelitev te velike usluge.

Prosim vas, da bi ga poslali, ker vem, kako zelo papež ceni priporočila vašega očetovstva.

Še več, ko bi poslal to prošnjo v Vatikan, bi prosil vas in tudi teologa Margottija, da bi pisala vplivnim rimskim prelatom v mojo korist, da bi *multiplicatis intercessoribus* [s povečanim številom posrednikov] bil čim prej uslišan. Recite imenovanemu teologu, naj mi naredi to uslugo, in ga pozdravite v mojem imenu. Oba pa prosim, da bi molčala, dokler stvar ne bo dokončno urejena.

Če bi se te moje zlate želje uresničile, vas prosim, da me sprejmete med svoje kakor katerega koli drugega člana. Odložil bom vse škofovske znake, tako da v skupnosti ne bi bilo nikakršne izrednosti. Prišel bi s služabnikom, ki je že skoraj salezijanec, da bi v letih, ko bi se pojavile težave, ne bil v breme skupnosti. Prišel bi tudi odličen fant, ki je že opravil vojaško službo in sedaj študira za duhovnika. Postal bo goreč misijonar. Prišel bi tudi s svojim tajnikom, če se bo uresničila vaša napoved o njem.[22] Je zelo sposoben, dober duhovnik, odličen pisatelj in govornik, spreten v italijanskem, latinskem in tudi francoskem jeziku in študira nemščino. Ima veliko sposobnosti in je navdušen za Božjo stvar.

Kar se tiče mene, ne pričakujte kaj posebnega, ker sem slab, lahko bom spovedoval v tem svetišču, spodbujal[23] vaše fante in zadosti.

Upam, da smo se razumeli, in medtem molimo Gospoda in blaženo Devico z naslovom *Auxilium Christianorum*, da se bo Božja volja izpolnila v nas.

Prosim vas za majhno znamenje, da najdem svoj mir. Pozdravite profesorje, očete, konviktovce in jih prosite, da bi molili zame reveža. *Memento mei* pri svetem oltarju, ko poln ljubezni in z globokim spoštovanjem podpisujem to pismo.

Ves vaš najvdanejši v Kristusu
Sigismondo, škof
Ceneda, iz škofovskega gradu, 9. avgust 1883

80. NEKA DVORNA DAMA PORTUGALSKE KRALJICE DON RUI

Lizbona C. dos Gaetanos 52,
2. februar 1888

Velečastiti oče!

Pod vtisom žalostne novice, ki sem jo prebrala v enem izmed naših časopisov, prijemam za pero, da izrazim svoje sožalje vam, velečastiti oče, ki gotovo občutite izgubo

[22] Tajnik je prosil don Boska, da bi mogel kako minuto z njim govoriti, in don Bosko mu je odgovoril: *»Toda vi imate časa, kolikor hočete.« Ko mu je ta odgovarjal, češ da je don Bosko tako močno zaposlen, mu je svetnik odgovoril: »Vi imate zadosti časa, ker se bo monsinjor vrnil in vi boste ostali.«*

[23] Spodbuda v smislu verskega pouka.

velečastitega očeta don Boska in z vami vsi velečastiti očetje vaše ustanove. Verjemite mi, da globoko sočustvujem z vašo družino z mnogimi nežnimi vezmi.

Vaša žalost je globoka in velika, ker je izguba nepopravljiva. Ali ne bi bila sebičnost, če bi mu kdo sedaj zavidal delež, ki mu gre med izvoljenimi? Zdi se mi, da se moramo veliko bolj zatekati k našemu častitemu očetu, kot da bi molili za pokoj njegove duše. Saj njegovo življenje ni bilo drugega kot dolga veriga dobrih del, s katerimi si je služil nebesa!?

Vesela sem, da sem imela srečo osebno poznati tega velikega duhovnika, ko sem bila pri zadnjem obisku naše kraljice v njenem spremstvu. Imela sem srečo spremljati njeno veličanstvo Mario Pio v Turin, imela sem *dolžnost* in *veselje*, da sem obiskala človeka, ki sem ga poznala samo iz njegovega slovesa. Vedno se spominjam njegovega dobrohotnega izraza in ljubeznivosti, s katero me je sprejemal. Upam, da bo molil pri Bogu za nas v nebesih.

Računajoč na vašo dobroto vas prosim, da bi mi dali kak majhen, čisto majhen predmet, ki je pripadal don Bosku, najsi bo kaka podobica ali svetinjica, ki se je dotaknila njegovega telesa, kar bi tudi rada darovala nekemu znanemu duhovniku, ki je zelo spoštoval našega tako častitljivega in objokovanega očeta.

Vestnik nam bo gotovo poročal o zadnjih trenutkih njegove svete duše. Vedno sem bila prepričana, da bo don Bosko ozdravel, menila sem, da nam bo naš Gospod omogočil obhajati njegov jubilej, toda dobri Bog je hotel čim prej nagraditi svojega zvestega služabnika. Naj se zgodi njegova volja! Po don Boskovi obljubi pričakujemo, da bo Portugalska dobila kakega njegovih sinov.

Eugenia Telles Da Gama

81. PIETRO MARIETTI DON BOSKU

Velečastiti in velecenjeni gospod don Janez Bosko!

V tem trenutku sem prejel predlog vaše velečastite in velecenjene uglednosti za spravo in vam sporočam, da se popolnoma strinjam z njo – razen velikih pohval na moj račun. Upam, da jo bo sprejel tudi velečastiti gospod general, ki ga nisem nikdar nehal spoštovati in ljubiti, in jo tudi izvedel. Menim, da je vaš predlog izraz Božje volje, zato pa ne da bi ga podrobneje raziskoval, sprejemam in pravim *Fiat voluntas Dei* in se zahvaljujem vaši uglednosti, da ste se hoteli ukvarjati s to zadevo kljub tolikerim najrazličnejšim stvarem, čeprav v večjo Božjo slavo pa vam izpolnijo vsak trenutek dneva, četudi bi bil dan dvakrat tako dolg: Gospod vam bo to štel v dobro med vašimi brezštevilnimi dobrimi dejanji.

Ko se vam iz srca zahvaljujem, čutim zadovoljstvo, da se morem imenovati vaše velečastite in velespoštovane uglednosti najvdanejši in najponižnejši služabnik.

Pietro Marietti

Turin, 14. julij 1883

82. ZDRAVJE GROFA DE CHAMBORDA

Gorica, 27. marec 1883

Gospod in zelo velečastiti oče!

Dogodek zadnjih dni, ki se je pripetil gospodu grofu Chambordu in ki, menim, ne bo imel težjih posledic, ki pa vsekakor onemogoča gibanje vzvišenega princa, me sili,

da vas prosim za vaše molitve, s katerimi bi izprosili od Boga skorajšnje in popolno ozdravljenje vzvišenega bolnika.

Prosim vas, gospod in velečastiti oče, da mi oprostite, ker vas motim v vaših številnih opravkih. Mislim, da je pomemben namen, zaradi katerega vam pišem to pismo, kajti sami veste, da je bolj kot drugo potrebno zdravje tistega, ki ga je Bog postavil za branilca upov katoliške Francije.

Sprejmite, gospod in velečastiti oče, nove izraze mojega spoštovanja in upoštevanja.

Vaš nadvse ponižni in ubogljivi služabnik

A. Huet du Pavillon

83. PONUDBA GROFA CHAMBORDA DON BOSKU

Goritz, 10. marec 1883

Gospod in velečastiti oče!

Gospod grof De Chambord mi je naročil, naj vam pošljem prispevek za dobrodelne ustanove, ki jih vodite. Prosim vas, da mi pošljete točen naslov, da bo pismo s pooblastili prišlo varno na svoje mesto.

V pričakovanju vašega cenjenega odgovora vas prosim, gospod velečastiti oče, da prejmete izraze mojega globokega spoštovanja.

Vaš ponižni služabnik

A. Huet du Pavillon

Tajnik gospoda grofa De Chamborda

Moj naslov je: Palais Lanthieri Goritz (Illyrie)

84. POROČILO GOSPODA KAPLANA NUNCIJU NA DUNAJU

Frohsdorf, v torek zvečer 17. julij 1883

Gospod!

Preživljali smo dneve pretresov in naporov, kar mi je onemogočilo, da bi poročal vaši ekscelenci. V soboto je bil rojstni dan gospe (14. julij 1817) in gospod je želel prejeti sveto obhajilo ob njeni strani. Ona mu pomeni brezmejno varnost in neskončno tolažbo. Skoraj nenehno je ob njegovi strani. Dela mu družbo in moli naprej molitve v italijanščini, ki jim pozorno sledi, izkazuje mu ljubeznivosti in gospod ne more biti brez nje. Ko je kazalo najslabše, ji je zagotavljal, da bo njegova največja žrtev to, da jo bo pustil samo. Odgovorila mu je, da v tem primeru upa, da ne bo ostala dolgo sama in bo kmalu prišla za njim. Prepričana je, da bo ozdravel, in skrbi, da tudi sama ne bi zbolela. Sicer pa jo Bog očitno spremlja in ona sama je pred dnevi izjavila: »Sama sebi se čudim, da sem v tem trenutku tako močna. Skoraj nisem mogla več hoditi, sedaj pa, ko je mojemu možu tako hudo, prihajam, odhajam, mu berem naprej, molim z njim molitve, sprejemam in odpošiljam toliko naročil in kljub temu se ne čutim utrujeno. Povezanost med obema vzvišenima zakoncema in potreba, ki jo čutita drug do drugega, je zares občudovanja vredna. To nas spominja na sv. Ludovika, ki je imel s svojo drago ženico v prstanu zapisano: »Bog, Francija in Margheritte, zunaj tega prstana ni ljubezni.«

V soboto popoldne je prišlo sporočilo, ki je naznanjalo prihod don Boska še isti večer. Na prvo prošnjo, ki so mu jo izrazili, je odgovoril, da je preveč utrujen od potovanja po Franciji, da je tudi on sam bolan in da se v takih okoliščinah ne more odpravljati

na pot. Po desetih dnevih je gospod izrazil svoje obžalovanje, ker don Bosko ni prišel. Zato so odločili, da bodo poslali v Turin tajnika gospoda msgr. Josepha Du Bourga, ki ga je poznal in spremljal na jugu preteklo leto. Kakor hitro je gospod Du Bourg, ki se je komaj vrnil iz Frohsdorfa v Pariz, dobil naročilo, se je odpravil v Turin in s svojo toulonsko zgovornostjo prepričal očeta, ki se ni mogel ustavljati. Še istega večera so se don Bosko, don Rua in on odpravili na pot. Pričakovali so jih v soboto popoldne, toda ker so zamudili vlak v Metzu,[24] so prišli komaj v nedeljo dopoldne. Monsinjor, ki je že prejel sveto obhajilo ob pol šestih in bil pri sveti maši, je hotel takoj videti don Boska. V popoldanskem razgovoru, ko so zvedeli za nehoteno zamudo, je dejal: »Danes zvečer imamo v hiši še blagoslov.« Toda on je hotel blagoslov prejeti že dopoldne, in ko je oče odšel, je rekel gospodu Du Bourgu, ki ga je pripeljal: »Glejte, dragi moj, to je šele prvi don Boskov obisk in že čutim, da me je ozdravil!« Vendar to še ni bilo ozdravljenje, temveč samo obljuba ozdravljenja. Dobri oče nam je maševal ob sedmih, kot ste storili vi, ekscelenca, pred dvema letoma, in podelil sveto obhajilo mnogim navzočim, kar vse je bilo še dodatno spodbudno. Zvečer po pozdravu sem ga prosil, da bi nam povedal nekaj besed, ker zaradi utrujenosti ni mogel imeti slovesne maše. To je rad storil in nam v zelo preprostih besedah po očetovsko čestital in nas spodbudil, da bi pogosto prejemali sveto obhajilo, gojili sinovsko pobožnost do presvete Device in imeli veliko zaupanje v molitev. Potem nam je obljubil, da na koncu, ko se bomo zahvaljevali Bogu za prejete blagodati, ne bomo več sami, ker bo tudi monsinjor z nami. Tako naj bi po njegovem prišlo do ozdravljenja, vendar ne takoj, da ozdravljenja ne bi pripisali njemu, temveč skupnim molitvam, ki se opravljajo za gospoda. Povedal sem mu, kako se sveti oče zanima za gospodovo zdravje in kako ste vi že dvakrat poslali vašega tajnika, da je poročal v Rim sveže in gotove novice. Po slovesni maši je gospod želel sprejeti celotno osebje hiše. Bil je zelo slab in ni mogel izgovoriti več kot samo nekaj besed za vsakega. Gospa je sedela ob njegovi postelji, ko so šli vsi mimo in je vsak poljubil gospodu roko. Bilo je prvič, da je to dovolil. Navzoči so bili gospod grof de Blacas, gospod markiz De Foresta, obe Grazii, Bon de Raincourt, Général de Charette, grofje d'Audigne, de Monti (gospod de Chavigni je šel na Dunaj po doktorja Vulpiana, ki je prišel iz Pariza), gospodje Huet du Pavillon, Premont, le R. P. Role in jaz. Kot kurat sem prekinil mimohod in gospod mi je dejal: »Danes bi rad z vami govoril, pa sem preveč utrujen.« Ko je govoril o don Bosku in njegovem spremljevalcu don Rui, je dejal: »Don Bosko bi rad pokazal, da ni on, temveč njegov spremljevalec don Rua.« Ker nisem razumel, je ponovil: »Ne dela on čudežev, temveč njegov spremljevalec. Ta je tudi svetnik.«

Popoldne nas je gospa povabila na kosilo; bilo nas je osemnajst. Sredi kosila v trenutku, ko nihče ni mislil na to (niti gospa tega ni vedela), sta pripeljala v sobano gospoda dva strežnika. To je bila strela z jasnega neba. Vsi so od presenečenja utihnili. Dobri princ je hotel pripraviti to presenečenje vsemu služabništvu. Gospa je stekla k njemu in napila na njegovo zdravje. Vsi so storili isto. Gospod se je zanimal zlasti za don Boska, nakar je po dveh ali treh minutah šel spet v posteljo. Po tolikem razburjenju bi morala biti noč zelo burna, vendar ni preveč trpel.

[24] Se pravi Mestre. Tako tudi redno piše namesto Du Bourg preprosto Bang.

Sobota 18. julija. Nadaljujem svojo pripoved, ki jo bom strnil. V ponedeljek zjutraj, na praznik naše ljube Gospe s Karmelske gore, je gospod želel, da bi don Bosko maševal v njegovi sobi, kjer je iz njegove roke prejel sveto obhajilo. To je bil vreden sklep devetdnevnice, ki smo jo opravljali v čast lurške matere Božje Marije. Čez dan je bil don Bosko zaposlen s sprejemanjem ljudi, ki so mu hoteli kaj povedati ali prejeti njegov blagoslov. Odločeno je bilo, da bo odpotoval naslednji dan (včeraj zjutraj). Njegova navzočnost je bila velika tolažba za gospoda, vendar se ni mogel muditi, ker so njegovi dečki v Turinu potrebovali njegovo navzočnost. Včeraj zjutraj sta nas oba sveta duhovnika zapustila, potem ko je eden maševal ob pol šestih in drugi ob šestih. Gospod ju je hotel pred odhodom še videti. Nežno je objel don Boska in se mu zahvalil, da je prišel. Ko je don Bosko vstopal v kočijo, me je vprašal, kdaj bom prišel v Turin, ker bi me rad imel pri sebi. Odgovoril sem mu, da bom prišel, ko se bomo šli zahvalit za prejeto milost.

Včeraj je odpotovalo več naših gostov: Général de Charette, gospod de Foresta, gospod Joseph du Bourg, gospod doktor Vulpian. Ta se bo še danes vrnil z Dunaja. Včeraj ob 9. uri je bil posvet doktorjev Vulpiana, Droscha in Mayerja. Zdi se, da so se zedinili v diagnozi, da ne gre za raka niti za rano na želodcu, temveč samo za močno oteklino, močen katar s hudimi bolečinami. Ker lahko računamo z močno telesno zgradbo gospoda, upamo, da bo sčasoma ozdravel, če ne bo prišlo do česa drugega. Čez nekaj tednov bo spet lahko hodil. Možnost, da bi še nekaj tednov ali mesecev trpel, je gospoda prestrašila. Menil je, da nima zadosti potrpljenja. Raje bi takoj umrl. Čutil je, da potrebuje veliko milosti in zato veliko molitev. Tako boste lahko nadaljevali vaše molitve vi in gospodje z nunciature in ga priporočili molitvam njegove svetosti papeža in njegove eminence kardinala Jacobinija.

To noč je gospod kar dobro prestal. Nekoliko je spal, vendar je čutil močne bolečine v trebuhu. Vsak čas pričakujejo doktorja Vulpiana, ki je odložil svoj odhod za en dan, in doktorja Mayerja.

Prišli bodo tudi gospodovi vnuki. Že dolgo so prosili, da bi jih sprejel, vendar ni hotel. Edina izjema je bil princ Orleanski, in to iz razloga, ki sem ga povedal msgr. Amoniju. To naj bi bil dokaz pred celim svetom, da je iz globine srca odpustil krivice, ki so jih člani te družine naredili njegovi družini. Prav zato je bil sprejem tako prisrčen, ker gospod ni hotel odpustiti samo na pol. Vendar v ozadju tega verskega dejanja ni bila nobena politična misel. Nasprotno, politiko bi celo odstranil, če bi gospod menil, da orleanska stran skuša izrabiti to srečanje v korist svojega nasledstva na prestolu grofa Pariškega. Orleanski princi so se ob tej priložnosti kar dobro izkazali, toda njihovi privrženci in njihovi časopisi so še vedno revolucionarji iz leta 1830, česar pa gospod ne more odobravati.

To je sicer veliko za eno samo pismo. Prosim vas, monsinjor, da mi oprostite, da sem vas tako dolgo zadrževal. Vem pa, da vas zanima vse, kar se tiče monsinjorja. Zato sem hotel, da ste na tekočem z mojimi idejami.

Sprejmite, monsinjor, mojo zahvalo za pismo, ki mi ga je vaša ekscelenca blagovolila poslati pretekli teden, in za ponovno poslanstvo gospoda Amonija (ki ga prisrčno pozdravljam), ter pozdrave globokega spoštovanja in moje verske vdanosti v N. G. najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

A. Curé

Frohsdorf, torek 17. julij 1883

85. DON BONETTI KARDINALU ALIMONDI

Velespoštovana eminenca!

Imenovanje vaše velespoštovane eminence za turinskega nadškofa, ki je v vseh meščanskih krogih vzbudilo veliko veselje in je salezijancem odprlo srce za najlepše upe, je prineslo posebno zadoščenje tudi podpisanemu.

Istočasno z imenovanjem vaše eminence na to preslavno stolico sv. Maksima je njegova svetost sveti oče Leon XIII. v svoji veliki dobroti preklical odlok iz prejšnjega leta, ki mi je kljub modrosti in primernosti povzročal zaradi moje slabosti bolečine, ker me je v tej nadškofiji in pred mojimi sobrati postavljal v težek položaj iz razlogov, ki vaši eminenci gotovo niso neznani.

Imam razloge, ki me prepričujejo, da dejanje svetega očeta, ki me je oprostilo tega bremena in mi vrnilo svobodo opravljanja duhovniških služb v tej nadškofiji, ni bilo storjeno brez vašega posredovanja in da je sveti oče privolil v to odločitev prepričan, da bi novi nadškof privolil v to z vsem srcem.

Zaradi tega imam razlog, da se vašega imenovanja veselim bolj kot kateri koli drug salezijanec in duhovnik turinske škofije. Zato potem ko sem kot urednik *Salezijanskega vestnika* spodbudil sotrudnike in sotrudnice, da bi se z don Boskom in njegovimi sinovi zahvalili Bogu za tolikšen dar Turinu od njegovega namestnika, izrabljam ugodno priložnost praznika sv. Kajetana, vašega godovnega dneva, da izrazim vaši eminenci čustva svojega srca in svoje spoštovanje in občudovanje.

Da, eminenca, iz globine srca se veselim vašega imenovanja za to visoko čast, s katero vas je odlikoval vrhovni poglavar Cerkve, ko vas je postavil za pastirja enega najbolj slavnih apostolskih sedežev v Italiji. Čestitam vam, da ste postali pastir izbrane črede Kristusove Cerkve in stojite na čelu nadškofije, ki je tako zelo ljuba Jezusu v najsvetejšem zakramentu in vzvišeni kraljici nebes Devici Mariji. Obenem vam zagotavljam, da je moje spoštovanje do vaše osebe sorazmerno z vašim neprimerljivim znanjem in sijajem vaših kreposti. Tako bo tudi ostalo.

V dokaz pristnosti teh mojih čustev se že sedaj prepuščam vašim rokam, eminenca. Moj glas in moje pero nista kaj dosti vredna, toda pod vodstvom svojega častitega don Boska ju bom uporabil za lajšanje vaše svete službe. Skupaj s svojimi sobrati salezijanci bom storil vse, kar bi moglo biti v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš, da bi množil pobožnost tega ljudstva, ki želi odstraniti vsaj tisto pohujšanje in žalitev Boga, ki je v Neaplju povzročilo smrt slavnega svetnika, čigar ime ste prejeli pri svetem krstu.

Ko imam prvič čast, da se predstavim vam, vzvišenemu knezu, bi rad stopil pred vas, kakor to delajo majhni otroci, ko se predstavljajo odličnjakom tega sveta s kakim darom v roki, pa nimam ničesar, kar bi vas bilo vredno. Vendar pa, zavedajoč se vaše dobrote, vas zaupno prosim, da bi sprejeli nekaj del izpod mojega peresa. Če bi mogoče vaše oči milostno pogledale na te strani, vas prosim, da ne bi iskali v njih razgledanosti in sloga, ki odlikujeta vaše nesmrtne spise, temveč samo željo, da bi storil kaj dobrega kaki duši, kar bi zagotovilo varstvo svetnikov in zlasti še čudovito usmiljenje presvetega Srca Jezusovega.

Da ne bom preveč utrujal vaše eminence, končujem, vendar vam prej iz nebes želim vso srečo. Zelo si želim, da bi mogel čim prej poklekniti k vašim nogam in prejeti pas-

tirski blagoslov in kakor nekoč iz ust Božjega zveličarja iz vaših ust besede, ki dajejo luč in spodbudo.

Sklonjen za poljub vašega svetega purpurja imam visoko čast, da se v globokem spoštovanju imenujem najvdanejši in najposlušnejši sin.

duh. Giovanni Bonetti
salezijanec
Turin, 5. avgust 1883

86. DON BONETTIJEVA PROŠNJA KARDINALU NINI

Prevzvišena eminenca!

Danes mineva leto dni, odkar je bila podpisana sprava med pokojnim msgr. Lorenzem Gastaldijem, turinskim nadškofom, in salezijansko družbo. S tem je v smislu III. člena tega dogovora pretekel čas moje popolne oddaljitve iz mesta Chierija, kamor me je iz dušnopastirskih razlogov poslal moj predstojnik don Janez Bosko.

Ko mi je vaša eminenca lansko leto prav v teh dneh sporočila imenovano spravo, ki so jo podpisali po želji njegove svetosti predstavniki obeh strani, ste bili tako dobri, da ste glede mene napisali: »Don Bonettijeva krepost ne bo utrpela škode, če naj se odpove za eno leto Chierija.« Da, eminenca, moja čednost, čeprav zelo slabotna, ni odpovedala, ker jo je podpirala Božja milost in želja, da bi ugodil svetemu očetu, ki je menil, da mu bo na tak način uspelo odpraviti nasprotovanje in vzpostaviti resničen mir med gospodarjem nadškofije in nami. V potrpežljivosti me je potrdil tudi don Boskov zgled in upanje, da bo z mojo žrtvijo pomiril duha pokojnega prelata, kar bi, kakor je obljubljal nadškof, bilo v večjo korist za Cerkev in za rešenje duš.

Modre odredbe njegove svetosti, ki jo je vodila želja po združenju in slogi duhov vseh njegovih z namenom, da bi se ustavljali in uspešno borili proti sovražnikom Cerkve in Boga, niso prinesle vseh zaželenih sadov. Vaša eminenca se spominja spisov nasprotne strani, ki je hotela prikazati obsodbo, kot da bi jo izrekel sveti oče proti don Bosku in don Bonettiju kot krivima prestopkov in bi ju tako očrnili pred ljudstvom. Spominjate se tudi, da je Cerkev zavrnila odobritve mesečne izdaje *Knjižnice italijanske mladine* in s tem povzročila, da bi naročniki začeli dvomiti o njej. Spominjate se sramote, ki jo je naredil s tem, da je zapretil z izobčenjem duhovnikom, ki bi delili knjižico *Jezus Kristus naš Bog in naš kralj* s pripombo *Znamenje opravljene velikonočne dolžnosti*. Prav tako veste za pisma, ki jih je nadškof pred svojo smrtjo pisal v Lyon in Pariz, da bi odvrnil dobrohotnost cerkvene oblasti od ubogega don Boska, ki je imel namen iti tja. Naj bo že kakor koli, mi se veselimo, da nismo ovirali izpolnitve hotenja svetega očeta. In dobri Bog nas ni zapustil, kajti on ščiti in ima rad tiste, ki ubogajo njegovega namestnika na zemlji.

Sedaj bi rad prosil vašo eminenco za uslugo. Vi veste, da so zato, da bi čim bolj zadovoljili pokojnega nadškofa, v imenovanem členu sprave odredili ne le mojo enoletno izključitev iz Chierija, temveč da se omejuje moja navzočnost na določene priložnosti tudi po izteku tega časa. Ta zadnja odredba me postavlja v manjvreden položaj ne samo pred mojimi sobrati, temveč tudi pred katerim koli škofijskim duhovnikom, kajti med nami sme kateri koli duhovnik, ki ima redna dovoljenja za spovedovanje in pridiganje, brez nadaljnjega stopiti v to mesto kakor tudi v kateri koli kraj nadškofije ter ob vsa-

kem času in v kateri koli okoliščini opravljati dušnopastirske naloge. Nasprotno pa jaz v moči tega člena ne morem storiti vsega tega in moram omejiti svojo vrnitev na določene priložnosti. Najsi ga že kdorkoli še tako milo razlaga, je to vendarle težka obremenitev mene in mojega predstojnika, ki ima s tem vezane roke, da ne more uporabiti svojega podrejenega za službo, ki bi mu jo lahko določil, z druge strani pa je to kazen tudi zame, ker pomeni določilo, ki velja samo za krivce. Dokler je živel msgr. nadškof, v korist katerega je bil izdan ta člen, je bilo to upravičeno, kakor je po pametni zamisli svetega očeta celotna sprava služila temu namenu. Toda sedaj, ko je Bog v svoji nepredvidljivih sklepih poklical k sebi imenovanega prelata, takega razloga (razen če so za to boljši razlogi) ni več.

Zato ponižno prosim vašo eminenco, da bi bili tako dobri in bi v tem smislu govorili s svetim očetom in ga v njegovi vzvišeni dobroti prosili, da bi me postavil v položaj, ki sem ga imel pred to neprijetno zadevo. To milost prosim zlasti iz dveh razlogov. Najprej zato, da bo jasno razpoznati, da imenovana sprava ni bila niti obsodba niti kazen, temveč samo odredba, kakor vaša eminenca dobro pozna dobrohotne namene svetega očeta in kakor se je večkrat izrazil v tej zadevi, in tako sodobniki kakor naši zanamci ne bodo izvajali sklepov, ki so nasprotni resnici. Na drugem mestu prosim za to milost, da čast mojega duhovništva in redovništva naj v prihodnje dobi potrebno zadoščenje, kajti v moči glavnih trditev nasprotne strani je ubogi pisec še vedno obsojen in kaznovan. Tako prepričanje in te glasove potrjuje dejstvo, da že 5 let ne smem v Chieri. To pa je onemogočalo in še sedaj onemogoča v moj prid izrečeno odredbo svete kongregacije z dne 28. januarja 1882. Danes je bolj kot kdaj prej potrebno, da duhovnik, ki želi delati dobro med ljudstvom, ni samo *sine macula* [brez madeža] pred Bogom, temveč se tak pokaže tudi pred ljudmi; potrebno je *Testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt* [imeti dobro pričevanje tistih, ki so zunaj], kot pravi sv. Pavel svojemu Timoteju. Ali kakor isti apostol piše svojim v Korintu: *Providemus bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus* [Poskrbimo za dobro ime ne samo pred Bogom, temveč tudi pred ljudmi].

Žal mi je, da vam za odobritev te usluge ne morem navesti svojih zaslug. Zato se prepuščam samo dobroti svetega očeta in učinkovitosti posredovanja vaše eminence. Da bi njegova svetost hotela dvigniti svoj pogled na moj položaj, na štiri leta trpljenja zaradi suspenza, na odlok Svete kongregacije, ki ni našel na meni nobene krivde, zaradi katere naj bi bil prejel kazen, in na pripravljenost, s katero sta se don Bosko in ponižni prosilec podvrgla v želji, da bi izpolnila spravo in da ne bi zavrnila prošnje tega ubogega duhovnika, ki je v 19 letih svojega duhovništva z vodstvom malih semenišč, s svojim pridiganjem, pisanjem, širjenjem raznih del ni imel pred seboj drugega cilja kot večjo Božjo slavo, obrambo Cerkve in njenega vidnega poglavarja.

Vaša eminenca bi mogoče lahko pripomnila: počakajmo na novega nadškofa. Dovolite mi, da v popolni ponižnosti dodam še dve pripombi. Kateri koli škof, ki nam ga bo premodri papež hotel dati, bo bolj ali manj neuveden v vso neljubo zadevo svojega predhodnika in bi se moral zato, da bi lahko sploh kaj odredil na osnovi spoznanja vzrokov seznaniti z dolgo in neljubo zgodbo. Medtem bi spet preteklo ne vem koliko časa. Zato mislim, da bi njegova svetost in vaša eminenca, ki poznata celo zadevo, lahko rešila problem z nekaj besedami in tako prihranila veliko časa. Poleg tega bi lahko novi

nadškof vedno odgovoril: »Ne zdi se mi primerno, da bi odpravljal to, kar je določil moj predhodnik.« Zato je zelo verjetno, da bi pustil stvari, kakor so, in bi tako nekaj, kar je bilo samo začasna odredba o nepomembni zadevi, postala trajen odlok in storjeno dejstvo v škodo ubogega duhovnika, ki si nikdar ni zaslužil take kazni.

Toda o tem sem že veliko govoril in ni treba kaj več. Da bi prepričal dušo vaše eminence, da bi se zavzeli za stvar, ki ni brez posledic za večjo Božjo slavo in za dobro duš.

Omenil sem novega nadškofa. Preden bom sklenil to pisanje, bi rad povedal vaši eminenci, da ga nestrpno pričakujem. Živo nas zanima in zares prosimo dobrega Boga, da bi nam poslal koga *iuxta cor suum* [po svojem srcu]. Tak pa bo, če bo pri vodstvu nadškofije imel oporo pri uredbi študija, imel pri vodstvu duhovnikov oči uprte v Vatikan in mu bo v čast, da hodi po stopinjah svetega očeta. Na žalost smo v teh letih pogosto slišali, da je treba papeža poslušati samo, ko govori kot vseobči učitelj, slišali smo neobvladane obsodbe rimskih kongregacij, slišali smo v semeniških sobanah ter na zasebnih in javnih zborovanjih duhovnikov, tako mladih kakor starih, izrekati trditve, ki dišijo po janzenizmu, febronianizmu in liberalizmu. In od tod prihaja nemalo zla.

Toda z veliko povezanostjo škofov s Svetim sedežem, s tako čudovitim zgledom vdanosti, ki ga daje večina duhovnikov vseh italijanskih škofij, celo vsega sveta, s toliko sredstvi, s katerimi lahko spoznamo ne samo voljo temveč tudi želje vrhovnega glavarja Cerkve, bo tudi med nami prenehalo vsako zlo, če bo naš bodoči pastir *papeški* in ne *dvorski* v pravem pomenu besede in se tako v zasebnem življenju kakor v javnosti ne bo bal sedeža sv. Petra, ki meče senco na sedež sv. Maksima, kakor se to na žalost dogaja med nami. Če bo potem tej popolni predanosti apostolskemu sedežu dodal še očetovsko srce in bo dobrohoten zaščitnik redovnih družb, se bo ta nadškofija rešila. Da si bo pridobil srca vseh, mu ne bo treba storiti drugo kot to, kar tridentinski cerkveni zbor zabičuje škofom: *Ut se pastores non percussores esse meminerint, cum saepe plus agal benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam minatio, plus charitas quam potestas* [Zavedajo naj se, da so pastirji in ne pretepači, zato naj več storijo z dobroto kot strogostjo, bolj s spodbujanjem kot s pretnjami, več z ljubeznijo kot z oblastjo].

Vse to je bilo zadnje čase postavljeno na glavo. Zato toliko nezadovoljstva, nevšečnosti, prelomov, zagrenjenosti in pravd. Če bo novi nadškof spremenil način ravnanja in bo imel srce za vse, se bodo uresničile besede glavarja pastirjev: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram* [Blagor krotkim, ker bodo zemljo posedli].

Oprostite mi, eminenca, da sem zlorabil vašo potrpežljivost. V upanju na to odpuščanje kakor tudi na uslišanje zaprošenega prosim Boga, da razlije nad vas zaklade nebeških milosti. Priporočam se vašim molitvam, in medtem ko se priklanjam k poljubu vašega svetega purpurja, imam visoko čast, da se smem v globokem spoštovanju in nenehni hvaležnosti imenovati vaše prevzvišene eminence najponižnejši in najvdanejši sin.

duh. Giovanni Bonetti
Turin, 16. junij 1883

87. KARDINAL ALIMONDA DON BONETTIJU

Velespoštovani gospod!

Vaše ljubeznivo pismo terja moj ljubezniv odgovor in zahvalo. Zato se vam torej iz srca zahvaljujem za voščila in čestitke za moj god. Zahvaljujem se vam za ljubeznive knjižice,

ki ste mi jih podarili. Svoje srce in svojega duha ste posvetili Cerkvi, zlasti Cerkvi v Turinu. S tem se popolnoma strinjam. Iztrebimo iz ljudstva pohujšanje, preklinjevanje, žalitve Boga. Vse to so naloge gorečega duhovnika. Zahvaljujem se vam za lepe upe, ki ste mi jih vzbudili z vašim pismom. Pravite, da Jezus v najsvetejšem zakramentu in vzvišena Kraljica nebes močno ljubita Turin. Jezus in Marija! Naj mi obadva pomagata voditi tako pomembno škofijo, naj mi pomagata držati kvišku moje slabotne roke zaradi pomanjkanja kreposti in znanja in visoke starosti. Moliva skupaj, dragi duhovnik, da ne bom brezdelni pastir in da moje črede zaradi nesposobnosti pastirja ne bodo ostale brez zveličavne paše. V tem se priporočam vaši uglednosti in upam na vašo podporo.

Želim vam vse najboljše iz neba in se vam iz vsega srca priporočam in se imam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

Kardinal ALIMONDA

Rim, 18. avgust 1883

(Lastnoročni pripis.) Spoštljive pozdrave vašemu odličnemu predstojniku don Janezu Bosku.

88. PISMO DON MILANESIA NAMUNCURÁJU[25]

Roca, 20. april 1883

Moj spoštovani gospod Namancurá!

Po odposlancih, ki ste mi jih poslali v to trdnjavo, ste sporočili, da bi se dogovorili o miru z vojaškim poveljstvom, potem ko ste se odločili, da se boste podvrgli argentinski vladi. Pridite sem brez strahu in v zaupanju mojim besedam. Tukaj vas bodo lepo sprejeli. Zagotovim vam lahko, da vam bo šla argentinska vlada v vsem na roko in ne bo skušala storiti kaj žalega.

S tem da se rade volje podredite, si boste pridobili naklonjenost naše vlade, preprečili boste prelivanje krvi, revščino in tisoč drugih nesreč in si boste zagotovili mir in zadovoljstvo zase, za vašo družino in za vaše pleme. Istočasno boste nam misijonarjem prihranili napor pri poučevanju in krščevanju. Kar se tiče materialnega življenja, boste hitreje stopili na pot civilizacije in napredka. Želim, da nasveti, ki vam jih dajem, ne bi bili zaman, in v želji, da bi vas videl kmalu podrejenega argentinski vojski, vas iz vsega srca pozdravljam.

Vaš odkritosrčni prijatelj

DOMINGO MILANESIO

salezijanski misijonar

89. PROVIKARIAT IN APOSTOLSKA PREFEKTURA V JUŽNI AMERIKI

A

USTANOVITEV PROVIKARIATA

Leon XIII.

Ad futuram rei memoriam. Ad fovendam vel magis et provehendam sacram missionem Patagoniae, cuius curam laboresque iam pridem Sodales Congregationis Salesia-

[25] Pismo je objavil don Tavella v *Las Misiones Salesianas de la Pampas* [Salezijanski misijoni v Pampi], *B. A.* Talleres gráficos Argentines, 1924, str. 191. Menimo, da pismo potrjujejo podatki don Milanesia.

nae susceperunt, postulatum est a dilecto filio Joanne Bosco memoratae Congregationis Auctore et Antistite Summo, ut in Septentrionali¡ Patagoniae regione Vicariatus Apostolicus erigatur. De sacrarum missionum bono et Incremento ex officio Supremi Apostolatus, quo in Ecelesia Dei fungimur, Nos vehementer solliciti Veneralibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus Catholicae propagandae Fidei praepositis huiusce rei examen commisimus. Itaque pensatis hac de re omnibus accurateque consideratis de eorundem Venerabilium Fratrum Nostrorum consilio huiusmodi postulato annuendum existimavimus. Nos igitur Apostolica auctoritate Nostra harum litterarum vi in Septentrionali supradictae regionis parte Vicariatum Apostolicum erigimus atque erectum declaramus, ea lege ut in ipso comprehendatur etiam pars centralis Patagoniae, quae nondum explorata est. Huiusce autem Vicariatus Apostolici Patagoniae Septentrionalis limites esse volumus ad Orientem mare Atlanticum, ad Occidentem Montes, qui vulgari¡ nomine « Les Cordiglieres » appellantur, ad Austrum populos, qui dicuntur Pampas, ad meridiem Patagoniam centralem, Háec volumus atque decer nimus in contrarium facientibus quamvis speciali atque individua mentione ac dcrogatione dignis non obstantibus quibuscumque. Datum Romae apud S. Peetrum subo Arsnnulo Piscatoris die XVI Novembris MDCCCLXXXIII. Pontificatus Nostri Anno sexto.

Pro D.mo Card. Mertel

A. Trinchieri Subst.

B

Breve za imenovanje Cagliera

Leo pp. XIII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem. Quum de consilio etiam Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Congregationis propagandae fidei praepositorum in bonum prosperitatemque sacrae missionis Patagoniae in parte Septentrionali eiusdem Patagoniae Vicariatum Apostolicum erexerimus adiecta lege, ut in eodem comprehendatur Patagonia, Centralis nondum explorata, cum iisdem Venerabilibus Pratribus Nostris egimus de praeficienda eidem Vicariatui persona, quae huiusmodi munere scite naviterque ad scmpiternam illorum populorum salutem ac religionis incrementum perfungi possit. Post maturam deliberationem, suffragantibus quoque memoratis Venerabilibus Fratribus Nostris, tibi, dilecte fili, qui pietate, dotrina, prudentia et propagandi Christiani nominis studio apud Nos commendaris, huiusmodi munus demandandum censuimus. Peculiari te, igítur benevolentia prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et pocnis quovis modo vel quovis de causa latis, si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes atque absolutum fore censentes Apostolica auctoritate Nostra harum litterarum vi te novi huius Vicariatus Apostolici per Nos erecti in Septenptrionali Patagoniae parte cui adiectam vólumus Patagoniam Centralem ad Nostrum et Sanctae Sedis Apostolicae beneplacitum pro Vicarium cum facultate confirmarsdi subdelegabili eligimus, instituimus et rcnuntiamus, tibique omnes et singulas, quae huiusmodi muneris propriae sunt, concedimus et impertimus facultates. Universo propterea clero et populo novi huius Vicariatus praecipimus et mandamus, ut te in pro Vicarium Apostolicum recipiant et admittant, tibique faveant, praesto sint

et pareant, plenamque reverentiam exhibeant. In contrarium facientibus licet speciali atque individua mentione ac derogatione dignis non obstantibus qu buscumque. Datum Romae apud S. Pctrum sub Arsnulo Piscatoris die XX Novembris MDCCCLXXXIII Pontificatus Nostri Anno sexto.

Pro D.mo Card. MERTEL.

A. TRINCHIERI Substit.

C

APOSTOLSKA PREFEKTURA IN APOSTOLSKI PREFEKT

DECRETUM.

Cum ad Catholicae Fidei propagationem in Patagoniae regionibus expedire visum fucrit Sacro Consilio Christiano nomini propagando praeposito, ut Apostolica Paefectura ibidem erigeretur, E.mi ac Rev.mi Patres eiusdem Sacri consilii in Generali Conventu habito die 27 Augusti 1883 censuerunt statueruntque, ut praedicta Prefectura in parte Meridionali Patagoniae erigeretur, quae insulas Malvinianas ac insulas circa sinum Magellanum existentes comprehendat. Huius tamen Praefecturae limites determinari in praesens non possunt, cum Regio illa adhuc explorata non sit in omnibus partibus.

Quam quidem in rem E.mi ac Rev.mi Patres praesens edi Decretum mandarunt.

Datum Romae en Aedib. S. Congregationis de Propaganda Fide die 16 Novembris 1883.

+ IOANNES Card. SIMEONI Praefectus

D. Archiep.us TYREN. Secretavius.

90. DON VESPIGNANIJEVO PISMO DON BOSKU

San Carlos, 6. julij 1883

Velečastiti in predragi oče!

Naš dragi inšpektor ima zavidanja vredno srečo, da se predstavi vam, najčastitljivejši vseh očetov, in vam prinaša s seboj vsa naša srca, da jih, da se tako izrazim, razpostavi pred vami in vam pove, da mi, ki smo tako daleč od njegove drage osebe, ostajamo vedno najvdanejši sinovi in ne moremo niti za trenutek pozabiti na vas. Mi smo z vami v Turinu, mi smo vas večkrat spremljali v Rim, smo vas slovesno pozdravili v Franciji in Parizu in tisočkrat na dan dajemo hvalo Gospodu, ki vas nam je dal za očeta. O da bi bili zares vredni sinovi! Že nekaj časa mi Jezus po priprošnji Marije vžiga željo, in to je tudi glavni razlog, da vas prosim za poseben blagoslov in vam pišem to pismo. Rad bi postal dober salezijanec, rad bi imel vašega duha, kolikor mi to dopuščajo moje sposobnosti, hočem živeti in umreti za našo drago mater Družbo. V ta namen se darujem kot žrtev, združen z Jezusom za dobro mladine na splošno, zlasti pa še za tiste, ki nam jih izroča Božja previdnost, da jim pomagamo, da se zveličajo. Prizadeval si bom, da bom posnemal vašega duha krščanske ljubezni in ljubeznivosti, tako da bom premagoval vse težave narave, navad in predsodke sebičnosti, ki jih ni malo. Vse to obljubljam v vaše roke, moj velečastiti oče, pred ljubeznivim Jezusovim Srcem, pred presveto Marijo Pomočnico, kakor sem že nekoč v vaše roke položil svoje zaobljube, ki jih sedaj s tem sklepom obnavljam. Edina želja mojega srca je, da bi me vi, ko boste brali to pismo, darovali z enim svojih plamenečih čustev Jezusu in Mariji, da bi onadva blagoslovila mojo voljo, moje sposobnosti in vse moje napore ter mi s svojo pomočjo pomagala izpolniti

to, kar vam sedaj obljubljam. Ob tej priložnosti se vam zahvaljujem, da ste nam postavili za predstojnika velečastitega očeta Costamagno, ki nam tako zelo pomaga, in da si pridobimo salezijanskega duha, ki ga vsega preveva. Upajmo, da se bo kmalu vrnil poln prijetnih vtisov, ki jih bo nanj naredila vaša navzočnost in pogovor z vami, in nam dal novih pobud in novega življenja, da bomo vedno bolj odločno stopali po poti, ki ste nam jo nakazali vi, naš dobri oče.

Kakor vi sedaj vidite naša srca v srcu našega inšpektorja, tako bomo mi ob njegovi vrnitvi videli v njegovem srcu nekaj vašega srca, ki ga imamo tako radi. O da bi nam Gospod kmalu podelil to veliko srečo! Za zdaj vam z največjim spoštovanjem in ljubeznijo poljubljam vašo sveto roko, ki mi je storila toliko dobrega in mi izkazuje še sedaj, in prosim za vso to našo skupnost vaš sveti blagoslov.

najvdanejši in ljubeznivi sin v J. K.

duh. Giuseppe Vespignani, salezijanec

P. S.: Do sedaj sem vam govoril samo o sebi, sedaj vam bom govoril o naših novincih, ki nam jih je podaril Gospod, da jih negujemo. Sedaj po prazniku Marije pomočnice smo vstopili v novo obdobje: imamo lastno spalnico, kapelo, posvečeno sv. Frančišku Saleškemu, katerega ime nosi tudi tukajšnji oratorij, lastno dvorišče in vrt. Opravljamo posebej vse pobožne vaje s tedenskimi konferencami. Vsak večer pripravljamo in beremo točke premišljevanja, oddajamo poročila ter uspešno uvajamo novince v salezijanskega duha in polagamo vanje svoje upe. Veliko drugega vam bo povedal osebno naš inšpektor in vam bo v tolažbo. Mi vsi se podpisujemo z namenom, da bi vsakemu dali poseben blagoslov in nas pritisnili na vaše očetovsko srce, da nas skupaj s seboj, očetom očetov, darujete pastirju pastirjev Jezusu in njegovi blaženi materi Mariji, katere pokorni in ljubeči sinovi smo:

Klerik Comollo ALFREDO. – Manuel MONTALDO študent – Enrique REZZONICO rokodelec – Josè BREGANTE študent – Juan OTAMENDI študent – Biglietto CRISTOBAL študent – Antonio SARDI – Manuel ARÉVALO študent – Solares SANTIAGO študent – Juan Berizzo Mariano ARAOZ rokodelec – Luis CASTIGLIA – Ramon PICO rokodelec – José TAHS – Giuseppe VESPIGNANI novinec novincev

91. OKROŽNICA ZAHVALE

A

Dobrohotni gospod!

Z globoko hvaležnostjo sem prejel vaš velikodušni dar, ki ste ga v svoji veliki krščanski ljubezni hoteli pokloniti našim misijonarjem. Dne 10. novembra bodo odpotovali v Patagonijo, vendar tudi iz tistih daljnih pokrajin ne bodo pozabili klicati Božji blagoslov na vas, na vaše sorodnike in prijatelje.

Isto prošnjo ponavljam tudi jaz s svojimi sirotami, ki nam jih je Božja previdnost hotela usmeriti v naše zavode.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri trdem zdravju in imejte v J. K. za najvdanejšega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 1. november 1883

B

Gospod!

Z globoko hvaležnostjo sem prejel vaš velikodušni dar za naše misijonarje.

Oni so že molili za vas ter mi in naši dečki bomo nadaljevali molitve vsak dan pri oltarju naše Gospe Pomočnice po vašem namenu za vse telesne in duhovne blagodati.

Naj vas Bog blagoslovi in naj vas sveta Devica vedno varuje. Molite tudi za nas, ki se izpovedujemo v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1883

92. PISMO DON CAGLIERA DON RUI

Dragi don Rua!

Naši dragi bratje in sestre so odšli. Veličastni parnik *Béarn* jih je skril našim žalostnim in solznim očem, ko nam je srce močno utripalo in so naše ustnice ostale neme.

V Nizzi Monferrato so naše sestre prejemale blagoslov od Gospoda, medtem ko so salezijanci prejemali v Genovi nadvse prisrčen pozdrav našega novega nadškofa kardinala Alimonde.

Razdeljeni v dve skupini smo odšli na ne kratko pot od Sampierdarene do Marseilla, kjer sta se od nas nežno poslovila don Belmonte in don Albera.

Med potjo bi radi pozdravili velike delavce don Ronchaila v Nici in don Perrota v Toulonu, ker pa nista bila pravočasno obveščena, smo se mi napotili k njima.

Prihitel pa je v Marseille zelo majhen in zelo uren don Perrot, ki je *vodji* skupine izročil nabirko svojega področja, 300 lir.

Don Albera ni mogel misijonarjev bolj presenetiti kot z izvedbo lepe večerne predstave.

Slovesne pete sklepnice, ki so jih izvedli dečki, ganljiv nagovor, blagoslov z Najsvetejšim s tisoči prižganih lučk ob čudovito osvetljenem oltarju so vse globoko pretresli in vse je izzvenelo v popolnem sakralnem in verskem ozračju.

Gospa Jaques v vlogi *matere* naših sester je bila globoko ganjena. Don Costamagni je izročila 100 frankov in nas danes zjutraj pospremila na krov ladje. Njo smo izkoristili, da je kapitan, odločen, ustrežljiv in olikan gospod, ustregel nekaterim željam naših sester. Njegova dobrohotnost je šla tako daleč, da je svojo osebno sobo odstopil za opravljanje svete maše, on sam pa se je preselil v navadno kabino.

Ladijska družba je ustregla želji, da bomo plačali prevoz, kadar in kjer bi nam bilo bolj ugodno.[26] Naj živi torej Marija Pomočnica, ki je očitno bedela nad to našo ameriško odpravo, ki je bila med najbolj bleščečimi najbolj bleščeča!

Danes sem si ogledal novo vilo, ki pripada hiši v Marseillu: lepa, izredno lepa! Steze vrtov, travniki, njive in vinogradi ob gozdu, ki meri 20 in več hektarjev. Vse skupaj skoraj zastonj, čisto v smislu don Boskovih sanj. Zelo blizu Marseilla odlično služi za noviciat.[27]

---

[26] Nadškof v Buenos Airesu je 10. avgusta pisal don Bosku: *»Ker sem prejel lep dar za naše misijone in ga ne morem nikomur bolje dati v uporabo kot vam, da ga uporabite za potovanje misijonarjev, ki naj privede nazaj Costamagno, sem ga izročil don Vespignaniju, ki ga bo izročil vam.«*

[27] Govori o Domu Previdnosti, ki je namenjen noviciatu.

V petek odpotujem v Saint-Cyr, se ustavim v La Navarru, Nici, Bordigheri, Alassiu in bom v Turinu prihodnji teden.

Najvdanejši
don Cagliero
Marseille, 14. 11. 1883

93. OPAT MOIGNO DON BOSKU

Moj velečastiti in dobri oče!

Gospa Laffitte, naša nadvse vdana ameriška občudovalka, bo jutri zjutraj odpotovala v Turin vsa srečna, da se more odzvati vašemu povabilu. Oh, da bi tudi jaz mogel biti deležen njene sreče. Priporočam vam jo in zlasti še zadevo, ki jo je Bog položil v njene roke. Pisma, ki vam jih bo predložila, vas bodo, tako upam, prepričala, da boste sprejeli francosko župnijo v Bostonu. Sedanji župnik msgr. Boulard bi rad postal salezijanec. Oh, storite za novo Francijo ta velikodušni napor!

Gospa Laffitte bo torej prišla naravnost v Oratorij. Potem si bo morala izbrati stanovanje. Za vsak primer sem ji dal majhno navodilo po našem sobratu in prijatelju gospodu Faàju di Bruno.

Klečim pred vašimi nogami in jih poljubljam in vas prosim za očetovski blagoslov.

Vaš ponižni in vdani sodelavec
duhovnik J. Moigne S.J.
Chanoine de Saint-Denis,
salezijanski sotrudnik
12 août Ste Claire

P. S.: In Bordoški knez? Molite, molite zanj.[28]

94. PISMO MLADENIČA NASSÒJA DON BOSKU

Predragi oče!

Kako prijeten je bil za moje srce začetek tega zaželenega dne! Kakor si mornar želi pristanišče, kakor romar hrepeni, da bo prišel na cilj svojega potovanja, kakor popotnik v presušeni vroči pustinji želi čim prej priti do studenca, kjer bi si pogasil žejo, tako sem si jaz želel in hrepenel po tem dnevu, ko mi je bilo dano, da odprem svoje srce in dam duška svojim čustvom vam, predragi oče, ki si toliko prizadevate za časno in duhovno dobro moje duše. V svojem srcu čutim obilico čustev. Kako naj jih izrazim? Ne, jezik nima izraza za čustva srca, nima besed zanje. Samo srce očeta more razumeti čustva svojega sina. Torej samo vi, ljubeči oče, popolnoma poznate, kaj bi rad storil in kaj vse bi storil za vas. Da, predobri oče, vi ste mi izkazali neizmerne in brezštevilne blagodati! Kako naj vam povrnem toliko ljubezen, ki ste jo pokazali v tolikerih uslugah? Jaz sem reven, nimam nič in ničesar ne zmorem. Toda vedno sem in bom dvigal goreče molitve, zlasti še na ta dan sv. Janeza, čigar ime nosite, da bi vam nebo naklonilo vse vrste milosti. Opravil bom devetdnevnico obhajil, da vam bo nebeški zavetnik izprosil vse dobro in obilo blagoslova. Prosim vas, predragi oče, da bi se me spominjali v svojih molitvah,

[28] To je grof Chambord.

da bom z njihovo pomočjo postal dober, svet in goreč salezijanec in bom varno hodil po Gospodovi poti. Prosite tudi, da bi mogla moja draga sestra postati redovnica Marije Pomočnice in da bi se mogel rešiti strahov, ki, kakor veste, obdajajo mojo dušo. Prepričan, da me bo moj predragi oče uslišal, vas prosim, da sprejmete najprisrčnejše izraze ljubezni vedno dobrega sina v J. K.

MARCO NASSO

Salezijanski Oratorij, 24. junij 1870

95. DON BOSKO GROFICI BEAULAINCOURT

Gospa!

Točno sem prejel vaše ljubeznivo pismo z darom 1.000 frankov za moje sirote. Oprostite mi zamudo z odgovorom, ker sem vam hotel osebno odgovoriti.

Najprej se vam zahvaljujem iz vsega srca za vašo dobroto v trenutkih, ko so naše ustanove v resni denarni stiski. Zato bomo molili po vašem namenu.

Rekli boste: Dobri Bog nas še ni hotel uslišati. Res je. Toda naš dobri Bog nas bo gotovo uslišal, vendar na način, da bo njegova milost nam v korist.

Naš Gospod je predvsem dober oče, in to zelo dober oče. Ali naj nakloni milost, ki nam bi mogla škodovati?

Vedno opravljamo zahvalne molitve in zagotavljam vam v Božjem imenu, da bodo vaša dobra dela obilno poplačana z duhovnimi in častnimi dobrinami.

Naj vas Bog blagoslovi in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Bodite tako dobri in molite tudi za našo veliko družino in zame, ki se v globoki hvaležnosti za vedno imenujem v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. avgust 1883

96. GOSPODU BLEUZEFU

Gospod!

Prejel sem vaše krščansko pismo in se vam zanj iz srca zahvaljujem. Ne bom pozabil moliti za vas pri sveti maši in bom spodbudil naše fante, da bodo molili za vas po vašem namenu.

Bog naj blagoslovi vas, dobrohotnega gospoda, in sveta Devica naj varuje vso vašo družino v krepkem zdravju in vas vse vodi po zanesljivi poti v nebesa. Tako bodi.

Molite tudi zame in za moje sirote in imejte me v J. K.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. september 1883

97. PISMA GOSPE QUISARD IN NJENEMU SINU

A

Gospa Quisard!

Prejel sem vaša pisma in vaša dva darova z različnimi nameni. Zahvaljujem se vam iz vsega srca za dober spomin, ki ga hranite o meni, in za dela krščanske ljubezni za naše sirote. Sedaj vam bom podal natančne odgovore:

1. Zelo bi bil vesel vašega obiska. Maševal bom za vas, gospa, za vašega gospoda soproga, za vso vašo družino in za vaše zadeve. Vse pa, kakor vam bolj ugaja in ko boste popolnoma zdravi. Tako bom 16. tega meseca daroval sveto mašo po vašem namenu. Vaš obisk pa prestavljam na dan, ki bo vam najbolj ustrezal.

2. Dobro poznam slabe in nesrečne novice o gospodu grofu de Chambordu. Vsi naši duhovniki, kleriki, otroci naših zavodov molijo za njegovo ozdravljenje; vse naše upanje je v čudežu, ki naj bi ga naredila presveta Devica Pomočnica. V tem trenutku mi moje zdravje onemogoča potovanja. Nisem čisto bolan, vendar ne morem zapustiti sobe.

3. Da vas pomirim, vam sporočam, da se vas vsako jutro spominjam pri sveti maši in molim po vašem namenu. Kot naša sotrudnica ste deležni vseh molitev in obhajil, ki jih opravljajo otroci po vseh salezijanskih domovih.

Milost našega G.J.K. naj bo vedno z vami in sveta Devica Pomočnica naj brez prenehanja ščiti vso vašo družino. Molite tudi zame in za naše sirote in dovolite mi, da se v najgloblji ponižnosti imenujem vdani in ponižni služabnik.

duh. Janez Bosko

Turin, 8. julij 1883

B

Gospod in gospa Quisard!

Veseli me, da bom ostal 5. in 6. avgusta tukaj in vam bom na voljo v vsem, kar boste želeli opraviti v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Bog naj vas blagoslovi in nakloni srečno potovanje vam in vaši družini in vsem, ki vas bodo spremljali v Turin.

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik.

duh. Janez Bosko

C

San Benigno Canavese, 23. avgust 1883

Dragi moj prijatelj!

Vaše ljubeznivo pismo me je zelo razveselilo. Zahvaljujem se vam za izražena čustva, zlasti še za dobre želje očka, mamice in vaših sester. Pridno molim k dobremu Bogu, da bi vam podelil obilo zdravja in svetosti. Božja milost naj v obilju pride na vso vašo družino in presveta Devica naj vas vedno varuje.

Marija naj vas ščiti in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

duh. Janez Bosko

D

Gospa Quisard!

Želel sem osebno odgovoriti na vaše pismo. To je tudi razlog za mojo zakasnitev. S hvaležnostjo sem prejel vaše pismo in 350 frankov, ki sem jih kmalu porabil za svoj sirote.

Jutri bomo začeli devetdnevnico k prazniku vseh svetnikov. Vsak dan devetdnevnice bomo pri glavnem oltarju naše Gospe Pomočnice opravili sveto mašo po vašem namenu, da bi presveta Devica ohranila pri trdnem zdravju vas, vašega pobožnega gospoda soproga in vso družino in zlasti še mojega mladega prijatelja, bodočega salezijanca.

Ob tej priložnosti se vam, gospa, zahvaljujem za vse vaše darove. Naj vam presveta Devica povrne vsa vaša dobra dela.

Upam, da bo s časom vaš gospod soprog mogel na obisk, ki ga je želel opraviti in nam pripraviti zadoščenje, da bi videli, kako zares krščanska družina zgledno opravlja svoje krščanske dolžnosti.

Presveta Devica naj vas vedno varuje in vas vse ohrani pri krepkem zdravju, kakor tudi na varni poti v nebesa.Molite tudi zame in za vse naše sirote in imejte me v J. K.

vdani ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. oktober 1883

P. S.: Za mizo še en dan.

E

Gospa Quisard!

V globoki hvaležnosti sem prejel vaš dobrohotni dar za naše misijonarje. Oni so že molili za vas in jaz in vsi naši dečki bomo nadaljevali molitve pri oltarju naše Gospe Pomočnice po vašem namenu, za vašo časno in večno srečo.

Naj vas dobri Bog blagoslovi in naj vas presveta Devica vedno varuje. Molite zame, ki ostajam v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1883

F

Velezaslužna gospa!

Sam angel varuh vas je navdihnil, da ste nam priskočili na pomoč. Bili smo v velikih težavah, da bi oblekli naše sirote za to zimo. In vi, velezaslužna gospa, ste nam pomagali, kar vam bo dobri Bog gotovo obilno povrnil.

Najlepša hvala za poslanih 1.500 frankov. Da vam izkažemo našo hvaležnost, bom za vas na božični dan daroval sveto mašo z obhajili naših dečkov. Pri tej sveti maši bomo prosili presveto Devico, da bi vas vedno varovala in da bi Božji mir, blagostanje, ljubezen in zdravje vladali v vaši družini. Tako bodi.

Lepo vas prosim, velezaslužna gospa, da izročite pozdrave in čestitke vašemu gospodu soprogu in mojemu mlademu prijatelju, ki ste ga imeli s seboj, ko nas je obiskala vsa vaša družina.

Opravili bomo vse pobožne namene, ki jih navajate v pismu.

Vas, velezaslužna gospa, se bom vsak dan spominjal pri sveti maši.

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki v globoki hvaležnosti ostaja vedno v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1883

P. S.: Don De Barruel ne bo pozabil na naročila, ki ste mu jih dali.

PREDHODNI DOKUMENTI IN DOGODKI

1. TRI DON BOSKOVE PRIDIGE

Odkrili smo jih v treh zvezkih iz grobega papirja. Za prvo, o nečistosti, ni mogoče določiti datuma. Slog spominja na prve čase, ki ga je potem opustil. Zdi se, da jo je napisal, ko je bil še v Turinu. Ko govori o nekem fantu, ki je hotel priti v Turin, doda, ne da je šel, temveč da je »prišel«.

Druga pridiga ni končana. Je uvod v duhovne vaje, mogoče za ljudi, saj govori o bratih grešnikih in sestrah grešnicah. Vidi se, da je imel namen dodati tisto, kar manjka, ker je pustil nepopisane štiri strani in na četrti napisal: Uvod k svetim duhovnim vajam. – 30. novembra 1843.

Tretja pridiga je slavnostni govor v čast sv. Alojziju, verjetno namenjen dijakom, ker pravi, da je bil sv. Alojzij zaposlen z istim delom kot njegovi poslušalci. Na drugi strani, kjer pravi, da se je sv. Alojzij rodil 1568, je klicaj z opombo: pred 276 leti. Zato je 1844 verjeten datum, ko je pridigo napisal. Pravimo verjeten zato, ker je mogoče to opombo zapisal, ko je pridigo ponovil ob drugi priložnosti.

A

PRVI DEL

NON MOECHABERIS [NE PREŠUŠTVUJ]

Že v stari zavezi je bilo prepovedano vsako dejanje, ki bi moglo voditi h gnusni nečistosti. Ko je potem prišel Božji Sin na zemljo, da bi dopolnil vse zapovedi, je ne samo potrdil, kar je bilo zapisano, temveč dodal, da je tisti, ki z nečistim očesom in hudobnim srcem gleda koga drugega, že kriv pregrehe. *Dictum est antiquis* [Rečeno je bilo starim], je klical, *non moechaberis* [ne nečistuj], *ego autem dico vobis; quicunque viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam moechatus est eam in corde suo* [jaz pa vam pravim, kdor koli je pogledal žensko in jo poželel, je že prešuštvoval v svojem srcu].

Apostol Pavel, ki je globoko razmišljal o strogosti zapovedi in o grdobiji prepovedanega, je hotel, da tega kristjani sploh ne bi smeli imenovati. Toda to so davni časi, mi pa živimo v grdih navadah naših dni! Skoraj ni pogovora, kjer se ta grdobija ne bi omenjala, niti pojedine, kjer nesramnost ne bi bila središče govorjenja. Ni ulice ne trga ne polja ne travnika ne poštenega kraja, ki ne bi bil omadeževan s to nesnago. In kaj si potem mislijo ti ljudje? Oh! Zagovarjajo razuzdance. Ali je potem zares nekaj tako hudega, če zabelimo razvedrilo s kakim dovtipom, malo bolj svobodnim? Je potem zares nekaj tako strašnega, če pademo v naravno slabost? Je potem nekaj tako zelo slabega …, če se prepustimo majhni čutnosti? Za božjo voljo, da to ni velika zloba? Je potem greh tako nepomembno dejanje? Ali so potem prividi Božji ali človeški zakoni? Ali bo začetnik vsega dobrega postal začetnik nereda, izprijevalec naravnega reda? Naj bo konec predrznosti! Toda ker taki ljudje ne verjamejo trditvam, temveč hočejo razlago, bom pustil ob strani vsako pretvezo in jim pokazal najbolj prepričljive razloge, da dokažem, da je nečistost velika hudobija. Res je, da se taki razlogi ne tičejo teh, ki jim govorim, in da tisti, ki bi potrebovali ta nauk, hodijo po čisto drugih poteh od onih, po katerih

naj bi vodile pridige. Če vam ne bo veljalo kot očitek in obtožba, vas bo opozarjalo na previdnost in vas varovalo.

Nikakor ne moremo zanikati, da je velika hudobija vse, kar Boga navaja k jezi in kar je on sam težko kaznoval. Čeprav je Bog pripravil kraj večnega trpljenja za tiste, ki trdovratno kršijo njegovo sveto zapoved, vendar ni hotel čakati do po smrti in je med nečistnike poslal bliske strašnega maščevanja. To je hotel storiti že v teku tega življenja. Tukaj vam, fantje, hočem predstaviti žalosten prizor, ko je bila ta nesramnost prvič kaznovana.

Teklo je sedemnajsto stoletje od začetka sveta. Vsi kraji tedaj poznanega sveta so bili že obljudeni. Nekateri ljudje so bili dobri, drugi pa, naj to povemo, slabi. Tedaj so se eni začeli meniti z drugimi, se spogledovati, od pogledov so prešli k besedam, od besed k dejanjem, povabilom, k verigam grehov in k nesramnostim, tako da sveta knjiga trdi, da so povsod strašno grešili. S kakim grehom? Sram me je povedati, z grehi mesa: *omnis quippe caro corruperat viam suam* [vse meso je pokvarilo svojo pot]. Dokler so delali vse druge pregrehe, je Bog molčal. Ko pa je začela razsajati nesramna pošast, o kateri govorimo, je bila to ostra sulica, ki ga je težko ranila. Ves žalosten in zagrenjen je rekel: »Žal mi je, da sem ustvaril človeka: *me poenitet eum fecisse*.« Kakšne besede so vendar to? Je torej Bog podvržen spreminjanju, žalosti, kesanju? Da, prav to. Čeprav je Bog sam v sebi nespremenljiv, neobčutljiv, je vendar krivica, ki se mu godi z grehom čutnosti po našem načinu pojmovanja tako velika, da bi Boga samega pripravila h kesanju in mu povzroča neizrečeno bolečino, česar pa Bog ni izrekel o drugih, veliko večjih pregrehah. Veliki cerkveni učitelj sv. Hieronim trdi: *De nullo peccato legitur dixisse Deum, quod poenituit fecisse hominem nisi de peccato carnis* [O nobenem drugem grehu ne beremo, da bi Bog rekel, da mu je žal, da je naredil človeka, razen o grehu mesa]. Niti Adamova nepokorščina niti Kajnov bratomor niti toliko drugih pregreh izraelskega ljudstva niti umor Boga, ki so ga na gnusen način storili Zveličarjevi osebi, niso na Božja mesta priklicali besede živega obžalovanja: *De nullo peccato legitur dixisse Deum, quod poenituit fecisse hominem nisi de peccato carnis*. Povejte mi, ali je res majhna hudobija, ki je Bogu lahko pripravila tako živo obžalovanje, da je ustvaril človeka?

Toda Bog se ni užalil samo v besedah, temveč je prešel k dejanjem, prešel k najhujši kazni, ki so jo sploh slišali in jo bodo slišali v prihodnjih stoletjih. Ker se je človek prepustil, tako je rekel Bog, ker se je prepustil tako neizrečeno grdim grehom, tako umazanim dejanjem, ostudnim grdobijam, mu bom jaz sam dal čutiti težo svojega maščevanja. Ne z zemljo, kot se je zgodilo Nadabu in Abihuju, ki ju je sredi plamenov živa pogoltnila, ne z uničujočo kugo in strašno smrtjo ali tako, da ga je dal v roke hudobnim sovražnikom, ki bi z njimi kruto ravnali. Ne! Jaz sam ga bom izbrisal z zemlje: *ego delebo hominem quem creavi a facie terrae* [odstranil bom človeka, ki sem ga ustvaril, z obličja zemlje]. Gotovo bi bilo zadosti, če bi Bog izbrisal s površine zemlje človeka grešnika. Toda kakor bi se bal, da bi še kdo ostal od te vrste ljudi, je uničil vse razen Noetove družine. Strašna kazen je zajela vse pravične in nedolžne. Tako so bili uničeni veliki, majhni, starčki, mladeniči, otroci, bogati ošabneži, ponižni in ubogi, vsi morajo biti uničeni: *delebo hominem ... ab homine usque ad animantia* [izbrisal bom človeka … od človeka vse do živali]! Tudi živali bodisi zato, ker so rabile kot sredstvo greha in so

bile priče človeške hudobije, vse od prvega do zadnjega, od četveronožcev do ptičev in od ptičev do najbolj gnusnih žuželk so bile uničene: *a reptili usque ad volucres coeli* [od plazilcev do ptic neba]. Vsi so bili izbrisani s površja zemlje, in to kako? Stemnilo se je nebo, prikazali so se črni oblaki, temna megla je obdala zemljo, bliski so švigali in stresali zemljo, ni bilo mogoče ničesar več videti, vse je bilo noč in tema. Padal je gosti dež, nebeške zapornice so se odprle, izgubilo se je ravnotežje in voda je lila kakor iz škafa na zemljo. Zemlja sama se je tresla in sproščala vode, ki jih je nosila v svoji notranjosti. Te so se pridružile studencem in morjem, dež je napolnil z vodo vso zemljo. In kje so sedaj ti ljudje, ti razuzdanci? Nesramneži, meseni ljudje, tisti, ki so imeli vse to za majhne grehe? Kje so? Glej, kako plačujejo kazen za svoje nesramnosti, ki so potrebovale štirideset dni in noči dežja, da jih je opral. Da ne bi bilo čutiti smradu njihovih krivic, so vode narasle do neznanskih višin, tako da so za petnajst laktov presegale najvišje vrhove gora. Cel svet se je potopil v vesoljnem potopu za več kot 150 dni, da so se tako oprale umazanije storjenih nesramnosti; *de nullo peccato legitur dixisse Deum, quod poenituit fecisse hominem nisi de peccato carnis, pro quo* (strašne besede) *totum mundum diluvio delevit* [o nobenem drugem grehu ne beremo, da bi Bog rekel, da mu je žal, da je naredil človeka, kot zaradi greha mesa, za kar je s potopom uničil ves svet]. Tako sv. Hieronim.

Voda je odtekla, zemlja se je spet obljudila in že se je znova pojavila strašna grehota. Bo sedaj ostala nekaznovana? Nikakor ne. Bog je prisegel, da ne bo več uničil sveta z vesoljnim potopom, kot bi menil, da je nekaj nemogočega, da bi se ljudje po tako težki kazni vrnili k svojim grehom. Kazen ne bi prizadela več vsega sveta, vendar bi bila veliko hujša. Tako je Gospod vrgel svoj vsevidni pogled na mesti Sodomo in Gomoro in na bližnja naselja. Vse je bilo plen nesramnosti mesa. Spreletelo ga je, in ker je menil, da je bila kazen dežja in vode premila, je poslal ogenj. Ognjeni dež? Prav to. Kako žalosten prizor! Tukaj naj se nesramnež nauči, kakšno zlo je nečistost. Sveta knjiga nam pravi, da je začelo vzhajati sonce na obzorju, ko je njegove žareče žarke začelo zakrivati temno zagrinjalo in se je zemlja začela ovijati v strašno temo. Toda tista strašna noč je bila prekinjena s še strašnejšo svetlobo, iz katere je prihajal uničujoči ognjeni dež. Ognjene krogle in žveplo pokajo in z naglico bliska treskajo in padajo na te grešne naselbine, na vse okoliške kraje. V mestih so trgi, ulice, hiše, vse v ognju, na polju gorijo, plamenijo ognji, ki uničujejo hrano, travo, drevesa, vse, kar živi. In kaj je z njihovimi čutnimi prebivalci? Nesramni prebivalci, ki so našli zadovoljstvo samo še v divji požrešnosti in nesramnostih, so sedaj sredi tega ognja. Nekateri na javnem, drugi v zaprtem, nekateri v postelji ali v opravljanju nesramnih čutnosti so že plen grabežljivih plamenov, ki jim ne dajo časa, da bi se umaknili. Polaščajo se grdega in umazanega mesa, jih žgejo, plameni jih dušijo, tiščijo v drobovje, jih uničujejo in spreminjajo v pepel. In ta ogenj Božje jeze se ne poleže, dokler ta prijetna dolina z vsemi svojimi prekletimi prebivalci ne postane gola samota. Še več, ko so bila mesta in njihovi prebivalci z vsem njihovim imetjem spremenjeni v kup pepela, so se tla pogreznila, zemlja se je odprla in pogoltnila vso tisto pokrajino, tla pa je zalilo morje, ki mu pravimo Mrtvo morje. Morje, ki je neuporabno za plovbo in brez vsega življenja. Ribe, ki jih tja naplavijo kaki potoki, se v tistih gostih vodah zadušijo in umrejo. Ptice, ki bi hotele preleteti te umazane vode, padejo in poginejo zaradi smradu in umazanije. Ta smrad, umazana voda in nerodovitnost okoliške

zemlje dokazujejo resničnost besed, ki jih je apostol Juda pisal o hudobiji, nesramnosti Sodome in Gomore v vednost vsem ljudstvom o strahoti njihove kazni, prave podobe peklenskega trpljenja, ki mu ne bo konca. Tako sta Sodoma in Gomora z okoliškimi naselji postali podoba večnega neugasljivega ognja. *Sicut Sodoma et Gomorra et finitimae civitates factae sunt exemplum, ignis aeterni poenam sustinentes.* Oh, predragi poslušalci! Za božjo voljo, ali ni to hudobija, ko tega ne upoštevamo? Ali ni taka lahkotnost greh? Ali ni strahota tisti umazani in strupeni gnoj, zaradi katerega je bil poslan tako strašen ogenj, da uniči tiste, ki so ga povzročili?

Vem, kaj bodo rekli tisti razuzdanci: da so vse te strašne kazni resnične, vendar se niso več ponovile. Ni se nam jih treba bati, ker jih Bog ni več poslal in jih tudi gotovo ne bo več poslal v naših dneh. Četudi vi tako mislite, kaj hočete, da naj vam potem povem? Če Bog odlaša in vam ne da čutiti svoje kaznovalne roke, če vam noče pokazati tako hitro svojih strašnih kazni, kot je to storil z drugimi, potem imate prav in kar nadaljujte, kakor se vam ljubi, kakor se vam zdi bolje. Vendar pa morate ugotoviti, da če je Bog tako dober, tako velikodušen in tako potrpežljiv, potem ne bi smeli biti do njega tako nehvaležni. To toliko bolj, ker bi se njegova tako imenovana potrpežljivost lahko spremenila v bes, zlasti še, ker kolikor dalj se čaka, toliko težje bodo kazni: *quos diutius expectat, durius damnat* [katere dalj čaka, huje kaznuje], pravi Gregor Veliki. Čeprav, če jasno povemo, se ti zelo motijo. Kajti ti že občutijo učinke svoje čutnosti, ki je v tem, da ne poznajo nesrečnega položaja, v katerem so, ker jim je pamet otemnela in več ne spoznava; razum otopel, da več ne vidi; volja upadla in hoče samo še čutne stvari. Tako človek več ne razume, oh, strašen položaj, ne spoznava in ne razume. Ko tako pade iz vzvišenega dostojanstva, postane podoben nečistim živalim: človek, *cum in honore esset, non intellexit; iumentis insipientibus comparatus est, et similis factus est illis* [človek, tako govori Bog po ustih svojega preroka, ki je bil v časti, ni razumel, postal je podoben neumnim živalim in se z njimi izenačil]. Saj veste, kako se vedejo nečiste živali. Prinesi jim kakršno koli hrano, užitno, umazano in smrdljivo tudi strupeno, ni pomembno. Vse požrejo in spravijo v svoj trebuh, vse pojedo, samo da morejo zadostiti svoje neutišljivo poželenje, svoja živalska poželenja. To je položaj, dragi moji, in sramujem se, da vam moram to povedati, položaj čutnega človeka: v krempljih svojih strasti in žrtev svojih nesramnosti ne posluša in ne sliši več glasu svojega Gospoda, ki ga kliče, ne vidi več Božjega maščevanja, ki se zbira nad njegovo glavo, ne sluti več pekla, ki ima že odprto svoje žrelo, da bi živega požrl. Želi si samo, hoče in teži ter gre, kamor hoče in ga vodi čutno poželenje. To je onečaščen, zagrenjen, razdedinjen človek, podoben brezumnim živalim, človek itn. Oh, moj Bog, kako strašen položaj, kako strašno onečaščenje! Kako velika nesreča je nečistost!

In če govorimo o čutnih kaznih, te ne težijo samo duše, temveč zadevajo tudi telo. Oh, kako zelo pogoste so. Ne bom vam navajal dokazov iz Svetega pisma in cerkvene zgodovine, ker so nam že znane. Stopite samo na ulice, obhodite trge. Naleteli boste na ljudi v cvetu življenja, ki bi lahko bili ponos svojim družinam in slava družbe. Ker so postali žrtev zle sle, izgubljajo čas v brezdelnih zabavah, vsi bledi, izčrpani in izmozgani. Na sebi nimajo drugega kot brado, ki jih dela še strašnejše, lase, ki jim štrlijo na vse strani, tako da v njih vidiš samo izčrpane ljudi, uničene, razdejane od hudobije, ki so postali izmeček in sramota družbe.

Ne govorim o družinah, ki zaradi te grdobije doživljajo bridka razočaranja in spore, doživljajo strašne materialne stiske, izgubljajo svoj cvetoči položaj. In zakaj vse to? Zaradi grdega razmetavanja denarja. Tukaj ne govorim o suši, poplavah, toči in izpadih pridelka, kar vse jasno kaže, kakor pravi apostol (Kol 3), na znamenje Božje jeze in kazni za grehe, o katerih govorimo.

Toda kaj naj rečem o tistih nesrečnežih, ki *capiuntur in tempore malo* [ki jih zaloti neprimeren trenutek] in jih blisk Božjega maščevanja zadene, ko delajo svoje grde pregrehe in končujejo svoje grdo življenje, da stopijo v svojo nesrečno večnost? Kaj naj potem povem o fantih in dekletih, ki prihajajo v zavetišča, sirotišnice, oh Bog, kako veliko je število teh nesrečnežev, ki leže v posteljah z gnijočimi izpuščaji in izčrpani od pljučnice in jetike, brez telesnih moči in razjedeni od bolezni, ki človeku silijo solze v oči, priznavajo, če jih vprašamo o vzrokih njihovega stanja, *morbi sunt flagella peccatorum* [da so bolezni kazen za grehe], njihova razuzdanost in njihovo neredno življenje pa sta vzroka za vse to trpljenje. Oh, ljudje, dovolite mi ta izbruh gorečnosti. Vi nesramni in brezvestni ljudje, spoznajte vendar že dostojanstvo svojega življenja, opustite iskanje zdravnikov in zdravil za vaše bolezni. Opustite rajši greh, ki je vzrok vsega zla. Ne govorite več, prosim vas, da je prostaško govorjenje, lahkotno oblačenje, neskromno govorjenje, pohujšljivo vedenje, obiskovanje slabe druščine majhno zlo. Recite rajši, da je veliko zlo oziroma greh. Greh, ki ga je Bog kaznoval vedno z nadvse strogimi kaznimi. Greh, ki sramoti in ponižuje človeka, ga dela enakega živalim in ga popolnoma onesreči. Zato ga je treba imeti za človekovega sovražnika.

DRUGI DEL

»Oh,« boste rekli, »danes ste pretiravali v svojem govoru, ko ste imenovali popolnoma nesrečne vse lahkožive, medtem ko še uživajo, se smejejo, so vedno dobre volje in jim nič ne krati veselega življenja.« To pravite vi. Zato vas prosim, da pozorno poslušajte moj odgovor, ker je prav v njem razočaranje. Pravite torej, da razuzdanci živijo srečno življenje. Ne, tako nam zagotavlja Gospod: *non est pax impiis* [nimajo miru razuzdanci]. Razuzdanci in razuzdanost sta stud pred Bogom. Daje videz srečnega človeka, toda njegov duh je poln strahu: *spiritus terroris in aure eius* [duh bojazni je v njegovem ušesu]. Hodi na veselice, na plese, v gledališča, se udeležuje pogovorov v beznicah in gostilnicah, kaže se veselega in radostnega, v sebi pa nosi neuničljivega črva, ki gloda njegovo vest, ki ga strašno muči in razjeda in vliva grenek žolč v navidezno sladkost ugodja, in to, kar bi ga moralo narediti najbolj zadovoljnega, ga žene v nesrečo: *contritio et infelicitas in viis eorum* [žalost in nesreča na njihovih potih]. Predstavljajte si grešnika, ki je zatrl vsako opozorilo vesti, v katerem je ugasnila luč razuma in poštenja za življenje v miru in uspehu. Oh, ubogi revež! Gospod dopušča, da uživa to navidezno srečo, in prav v trenutku, ko meni, da jo ima, ko že oznanja mir in gotovost, pax et securitas, prav v tistem trenutku Bog, naveličan tolikih žalitev in nasprotovanj, oboroži svojo desnico, prereže niti njegovih dni in že je naš grešnik nenadoma poveden iz življenja v smrt, iz časa v večnost, iz njegovih umazanih zabav v strašne kazni pekla, *cum dixerit pax et securitas, tunc repentinus superveniet interitus* [ko reče: mir in gotovost pride nepričakovano propad]. To so nezmotljive besede Svetega Duha.

Vse to bi lahko bogato podprl z zgledi iz Svetega pisma in cerkvene zgodovine. Na-

vedel bom samo en primer iz naših dni, ki ga vsi dobro poznate. Pred leti se je neki fant, katerega ime moram zamolčati, po končanem študiju odpravil v Turin, kjer naj bi dobil službo, ustrezno njegovemu znanju in sposobnostim. Na začetku je dajal upanje na odličen uspeh … Toda slabo nasvetovani fant, nesrečnež je začel hoditi v slabo druščino, se ujemal z njo v besedah, potem v dejanjih in užival lepe dni. Kazal se je veselega in se imel za srečnega, če se je mogel norčevati iz naše svete vere in njenih pripadnikov.

Ubogi fant, nihče ti ne bo verjel, da si v svojih ugodjih tudi srečen. Toda čez nekaj časa, potem ko si se vsega izživel, si to sam priznal. Ni trajalo dolgo, ko si je nakopal bolezen, značilno za razuzdance. Šel je k zdravnikom, specialistom, toda nihče mu ni mogel dati učinkovitega zdravila. Bolezen je postala neozdravljiva in treba se je bilo pripraviti na večnost. Tod kako naj bi se pripravil? Ko so ga zdravniki odpisali, se je v stiski zaradi hudobije, ki ga je grizla znotraj, odločil, da si bo vzel življenje. Določil si je dan in uro svojega hudodelstva in napisal poslovilno pismo, češ da raje trpi peklenske muke kot muke sedanjega življenja. Popil je prusko kislino, najstrašnejšega vseh strupov, in bil na mestu mrtev. To je mir in sreča grešnikov; *cum dixerit pax et securitas, tunc repentinus superveniet interitus* [ko govori o miru in gotovosti, pride nenadoma konec].

Preidimo sedaj k nam. Kaj boste sklenili in kaj storili, ko ste videli nesrečno življenje in konec razuzdanca? Poglejte v nebesa in veličastno slavo, ki vas čaka, poglejte v pekel in večno trpljenje in potem poslušajte, kar vam pravi križani Jezus: če boste zapustili pot hudobije, vam povem, da vas bom sprejel kot oče in ravnal z vami kakor s sinovi, pomagal vam bom izpolnjevati moje zapovedi, osvežil vas bom v vaši utrujenosti, dal bom časni in večni mir vašim dušam, četudi bi bili umazani in raztrgani, četudi bi vaše duše bile črne kot saje, bodo postale bele kot sneg; *si fuerint peccata vestra ut coccinum, sicut nix dealbabuntur* [četudi bodo vaši grehi črni kot saje, bodo postali beli kot sneg]. Če pa boste hoteli nadaljevati svoje sramotno početje, vedite, da je sodba že padla: za vas ni več sreče, kajti odločeno je, da niti prešuštniki, niti razuzdanci ne bodo deležni Božjega kraljestva. Potem ko jim bo pokazal, da zanje na zemlji ni miru, jih bo odstranil s tega sveta s svojim maščevalnim mečem in jih obsodil v najhujše trpljenje, kjer bodo škripali z zobmi in njihov ogenj ne bo ugasnil: *quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis, gIadius devorabit vos, quia os Domini locutum est* [če tega ne boste storili in me bose izzivali k jezi, vas bo meč pokončal, kajti Gospodova usta so govorila]. In kje se bo zgodilo? *Ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur* [Kjer njihov črv ne umre in ogenj ne ugasne]. Za eno umazano ugodje izgubiti takšno dobrino in si nakopati tako nesrečo! Premislite!

B

VENITE AD ME OMNES, QUI LABORATIS ET ONERATI ESTIS, ET EGO REFICIAM VOS
[PRIDITE K MENI VSI, KI STE OBTEŽENI IN SE TRUDITE, IN JAZ VAS BOM POŽIVIL]
(Mt 11)

Ko je naš Božji odrešenik prišel iz nebes na zemljo, da bi prinesel ljudem besede večnega življenja, in ko je videl brezštevilno množico, ki ga je poslušala in hodila za njim, je dejal: »Slavim te, Oče, Gospod neba in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem.« To ni samo ponižno in preprosto vedenje z ljubeznivim glasom, nikakor! »Vi, hodite za menoj,« je rekel množicam, »ne bojte se, da je moj jarem težek

ali neprijeten, nasprotno, lahek je in prijeten. Tudi če se sedaj čutite slabotne in utrujene, pridite k meni in jaz bom ublažil vašo utrujenost in vam dal moči; *venite ad me omnes etc.«* [pridite k meni vsi]. Čeprav je te besede rekel vsem ljudem, kajti vsi smo podvrženi mnogim težavam v solzni dolini, pa veljajo zlasti za tiste, ki so v grehu. Oh! Zdi se mi, da danes zvečer slišim besede našega preljubeznivega Odrešenika, ki vsakemu izmed nas pravi: Pridite k meni vsi, ki imate kake težave, in jaz vas bom poživil, venite ad me omnes etc. Pridi ti, ki že nekaj časa odlašaš stopiti s poti pogube, pridi, saj nisi več ti, ki iščeš mene, temveč sem jaz tisti, ki hodim za teboj. Čakal si pravšnjo priložnost, primeren čas, sedaj je priložnost tukaj, čas pripraven, ko vas kličem; pridite k meni vsi itn. Vi dragi poslušalci, vsi veste, da začenjamo *duhovne vaje*, kar je prav to, o čemer bom govoril nocoj. Nikakor ne bi rad, da bi izraz duhovne vaje bil za koga vzrok za žalostno predstavo. Nasprotno, želel bi, da bi bile te besede vzrok veselja in zadovoljstva, o čemer se boste trdno prepričali, ko boste z menoj premišljevali 1) razloge, zakaj opravljamo duhovne vaje, 2) sredstva, da jih dobro opravimo. To sta razmišljanji, ki ju bomo opravili v tem nagovoru.

Poslušaj, dobri Jezus, da začnem te svete duhovne vaje samo zaradi duhovne koristi mojega bližnjega in v tvojo večjo Božjo slavo. Sicer pa priznavam, da nisem drugega kot revna stvar, ubogi grešnik. Zato polagam zadevo v tvoje roke. Storil bom, česar sem sposoben, medtem ko mi boš ti dal svojo pomoč. Ti gani srca tistih, ki bodo prišli poslušat ne mojo, temveč tvojo Božjo besedo; vodi moj jezik, vžgi v ljubezni moje srce s svetimi čustvi, da bo vse, kar bom povedal s tega svetega kraja v tvojo čast in slavo, v mojo duhovno korist in v korist duš, ki me bodo poslušale.

1. Razlogi. Da bomo razumeli, kaj nas mora nagibati, da bomo opravili te duhovne vaje, si je treba najprej narediti jasno predstavo, kaj so duhovne vaje. *Duhovne vaje so zapovrstje premišljevanj in naukov, katerih namen je, da človeka vodijo k prijateljstvu z Bogom.* Najprej je to zapovrstje premišljevanj, katerih cilj je, da človek spozna samega sebe, spozna, da ni ustvarjen za nične stvari tukaj na zemlji, temveč ima veliko višje cilje. To je neizmerno večja sreča od zemeljske, če spoznamo, kako veliko krivico dela človek Bogu, če dela proti temu cilju. Kakšno plačilo je zanj pripravljeno v nebesih, če dela v skladu s tem ciljem! Kako strašna kazen ga čaka, če bo storil nasprotno. To vodi človeka k spoznanju samega sebe. Toda še vedno je brez luči in vodstva. Zato so potrebni nauki, ki bodo osvetlili vsa pretekla dejanja, prikazali vse zmote prejšnjega življenja, kakšno je sedanje stanje njegove vesti in kateri je najbolj pripraven način, da jo pomiri. Je na svetu kaj bolj potrebnega in pomembnega?

Ne bom govoril o tem, da je bil ta način premišljevanja in ta razpored pridiganja navdihnjen sv. Ignaciju Lojolskemu od preblažene Device Marije, ne bom govoril o mnogih odpustkih, ki so jih papeži naklonili vernikom, ki se pobožno udeležujejo duhovnih vaj, povedal bom samo, da je Bog pripravil v teh dneh izredne milosti vsakemu izmed nas. Kajti, kakor pravi sveti evangelij: kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu na duhovnih razgovorih, je med njimi Jezus, ki zadovolji njihova vprašanja. Jaz sam, pravi na nekem mestu Gospod, bom duše, ki me iščejo v teh svetih duhovnih vajah, povedel v samoto svojih skrivnosti in bom tam govoril njihovemu srcu: *dicam eam in solitudinem, et ibi loquar ad cor eius* [povedel jo bom v samoto in tam govoril njenemu srcu].

O, koliko stvari bo Gospod storil našim dušam, koliko milosti in blagoslovov bo podelil našim srcem!

Na drugem mestu je rečeno, da duhovne vaje vodijo k prijateljstvu z Bogom; to je najpomembnejši razlog, ki se tiče vsakega posamično. Sedanje ljudi lahko delimo v tri vrste: eni živijo v nemilosti pri Bogu, drugi so v stanju nevarne mlačnosti in tretji vztrajajo v sveti Božji službi. Vsem trem vrstam so potrebne duhovne vaje. Je mogoče med nami kdo, ki je v smrtnem grehu? O, kako žalostno stanje je to in toliko hujše, če je vpleten v verigo grdih grehov ali podvržen kaki slabi navadi. Je daleč in ločen od Boga: *peccata vestra diviserunt inter vos et Deum vostrum* [vaši grehi vas ločijo od Boga – Iz 59,2], njegovo srce je zakrknjeno, *induratum cor eius.* Njegov razum je zatemnjen in komaj spoznava stvari, ki se tičejo njegovega večnega življenja. Četudi spozna nesrečno stanje, v katerem je njegova duša, ga volja, zaslepljena od čutnih stvari, zaslepljena pamet, slabotno meso ovirajo, da se grešnik ne dvigne iz nesrečnega stanja, v katerem je, in iz dneva v dan odlaga svoje spreobrnjenje. Medtem pa živi kot Božji sovražnik, preklet od angelov in svetnikov, s peklom, odprtim pred svojimi nogami. Kaj boste rekli, kaj naj stori, da se bo rešil iz takega stanja in se vrnil k Bogu? Očitkov vesti skoraj ne sliši, zato mu to nič ne pomaga. Pridige, nedeljski krščanski nauk in razlaga evangelija, ki se dogajajo skozi leto, četudi učinkoviti, opravljeni po vseh pravilih umetnosti in z vsem duhovnim pomaziljenjem svetosti, nič ne pomagajo, kajti kakor v poletnem času nekaj kapljic dežja, ki padejo na suho in razsušeno zemljo, nič ne pomeni, tako tudi tem zakrknjenim in otopelim grešnikom, ki že smrdijo zaradi svojih grehov, nič ne pomaga. Pridige za take grešnike so samo kapljice vode, sicer blagodejne, ki pa jih vroči žarki sonca popijejo, ali bolje rečeno jih posrka hudobija greha in hudičeve prevare. Kaj bo torej storil grešnik, ki je v tako žalostnem stanju? O, blaženi dnevi svetih duhovnih vaj, vi boste lahko vrnili življenje tej izgubljeni duši, vi boste blagodejen dež, ki omehča še tako trda srca, vi prinašate našim dušam nebeško roso! Da, dragi bratje in drage sestre, to so dnevi, o katerih govori sv. Pavel, dnevi v korist naših duš, dnevi posvečenja in odrešenja: *ecce nunc tempus acceptabile, dies salutis, dies sanctificationis vestrae* [to je primeren čas, dnevi rešenja, dnevi vašega posvečenja].

Tudi tisti, ki so v stanju duhovne mlačnosti, potrebujejo duhovne vaje. Mlačneži so tisti, ki so zadovoljni, da ne padejo v velike grehe, in se ne menijo za to, da bi napredovali na Gospodovih potih. Sveto pismo pravi, da bi bilo bolje, če bi ti bili v Božji službi popolnoma mrzli ali pa vroči. *Utinam frigidus aut calidus esses* [O, ko bi bil mrzel ali topel], pravi Gospod mlačnežu. Kajti tisti, ki je mrzel, se lahko vrne na pot čednosti in napreduje, vsekakor pa ne bo nazadoval. Toda mlačneži so nasprotno v nevarnosti, da bodo padli v težke grehe in imajo malo upanja, da se bodo spet dvignili. Poleg tega pa mlačneži, namesto da bi napredovali, nazadujejo: *non progredi est retrogredi* [kdor ne napreduje, nazaduje]. Kdo bi mogel dati sunek tem mrzlim dušam? Samo duhovne vaje jih lahko zdramijo iz te bede, ki je že predstopnja pogubljenja.

Potem ko smo pokazali, da grešnik in mlačnež potrebujeta duhovne vaje, lahko isto rečemo o dobrih dušah, ki so v srečnem stanju Božje milosti in neutrudno napredujejo na poti kreposti. Toda kako malo je takih duš! Tem dušam, ki jih imenujem srečne in oblagodarjene, zavidam njihov položaj, hvalim Gospoda za podporo, ki jim jo daje.

Kljub temu pa pravim, da tudi one potrebujejo duhovne vaje. So mar bolj goreči kot apostoli, bolj čisti kot sveti, kot presveta Devica Marija, bolj popolni kot verniki prvih stoletij? Kljub temu pa jim je Odrešenik ukazal, da naj ne zapuščajo Jeruzalema, dokler ne bi prejeli Svetega Duha (Apd 1,4). Apostoli, presveta Devica Marija ter drugi verniki in učenci so se zbrali na kraju molitve in niso delali drugega kot hvalili Gospoda in se mu zahvaljevali: *et semper erant in templo laudantes et benedicentes Deum* [ves čas so bili v templju, kjer so hvalili in se zahvaljevali Bogu]. In kako dolgo so ostali zbrani? (prava podoba duhovnih vaj). Zbrani so ostali deset

dni, dokler niso bili napolnjeni s Svetim Duhom ter so postali neomajni stebri in krepka opora svete Cerkve. Sicer pa naj bo kdo še tako zelo uveden na Božji poti, ni nikdar gotov, da ne bo padel v kak nered, in je zagotovo negotov, da bo mogel vztrajati do konca. Ta izredni dar vztrajnosti v dobrem, ki je največja vseh milosti, je mogoče tisto, kar nam Gospod želi nakloniti v teh dneh.

Naj bo kdo še tako svet, ne sme nikdar reči zadosti. Prav to je zabičeval naš Božji odrešenik. »Kdor je pravičen,« je klical, »naj postane še bolj pravičen, in kdor je svet, naj se še bolj posveti: *qui iustus est iustificetur adhuc, qui sanctus est sanctificetur adhuc«.* In na drugem mestu je rekel: »Bodite popolni, kakor je popoln moj nebeški Oče.« In drugje: »Bodite popolni, kakor sem popoln jaz.« Za to svetost, za to pravičnost, za to popolnost ni ugodnejšega časa, lepše priložnosti, kakor so dnevi duhovnih vaj. Najsi bo stanje, v katerem je kdo, že kakršno koli, vsi potrebujemo duhovne vaje: grešnik, da se spreobrne; mlačnež, da postane goreč; pravični, da more vztrajati v dobrem. Če smo torej vsi dolžni, da opravimo duhovne vaje, poskrbimo, da jih bomo opravili dobro. In že smo pri drugi točki našega razmišljanja:

Sredstva, da dobro opravimo duhovne vaje.

Uvod v duhovne vaje 30. novembra 1843

C

MINUISTI EUM PAULO MINUS AB ANGELIS

[POSTAVIL SI GA MALO NIŽE KOT ANGELA]

David

Ko človek, ki vstopi v vrt, da bi nabral cvetlic, zagleda kako lepo cvetlico in stegne roko, da bi jo utrgal, medtem zagleda drugo še lepšo in potem še tretjo, bolj čudovito od prejšnjih in s pogledom objame vse te lepe cvetlice, ki bi si jih rad natrgal, ter vse naokoli, zgoraj, spodaj in ob strani voha in vidi prelepe vrtnice, bele lilije in še veliko drugih cvetlic, eno lepšo od druge, in bi ene rad natrgal, drugih pa ne pustil, vedno dvomi, kaj naj napravi, je končno prisiljen reči: vse te cvetlice so lepe, rad bi imel vse, vendar vseh ne morem imeti: ali naj potem odidem praznih rok? V takem položaju sem tudi jaz, ko opazujem prelepe kreposti našega neprimerljivega junaka, čigar god obhajamo danes in ki je tako zelo drag vsem vam; to je sveti Alojzij Gonzaga. Pred sabo imamo toliko odličnih kreposti, da bi o eni rad razpravljal in drugih ne izpustil, zato se čutim dolžnega, da vzkliknem s kraljevim prerokom, da je v Alojziju toliko kreposti in da je njegova slava tako zelo velika, da mu le malo manjka, da bi bil kljub temu, da je človek, postavljen med angele in med njimi zasedel svoj sedež: *minuisti eum paulo minus ab Angelis.*

Ali naj potem zato, ker so njegove čednosti tako zelo svetle in bleščeče, molčimo o

njem? Nikakor ne, ker mi je nadvse drago, da vam govorim o tem svetniku, kakor tudi vam, da poslušate.

Vsega vam o njem ne morem povedati, čeprav bi vam rad, zato bom povedal od vsega malo: predstavil vam bom življenjsko podobo tega svetnika, v kateri boste videli prav zrcalo čednosti, pravi vzor, vodjo za tistega, ki bi rad postal svet. Bi tudi vi radi postali sveti? Poglejte, kako je naredil Alojzij, in imeli boste zgled in pravilo.

V Castiglioneju, trdnjavi kneževine Mantove, ki meji na naš Piemont, se je 9. marca 1568[29] rodil angel Alojzij. Njegov oče Ferante Gonzaga je princ in vladar svoje dežele, njegova mati Marta je izhajala iz grofovske družine Tana di Santena pri Chieriju. Bog je hotel od otroških let pokazati, kdo bo Alojzij. Pravijo, da je že kot dete, ko so ga dojilje ali drugi jemali v roke, ga poljubljali ali stiskali na prsi, oddajal določen prijeten vonj obenem s takim spoštovanjem, da se jim je zdelo, da imajo v rokah nebeškega angela. Bil je star komaj štiri leta, ko se je znal spretno izmuzniti izpred oči ljudi in je sam zase zbrano molil. Ker ga mati ni nikjer videla, je spraševala po njem služabnike. Ko so ga našli, so ji rekli: »Pridite pogledat! Boste videli, kje je.« Bil je ali v samotnem kotu hiše ali na gumnu ali kje drugje, kjer ga nihče ni videl. Tu je s sklonjeno glavo, z rokami, sklenjenimi na prsih, kleče na golih tleh ves zbran sam v sebi govoril z Bogom. Ko je bil v tem položaju, ga je bilo le težko premakniti, razen če so mu rekli, da je kje blizu kak revež. Tedaj je takoj vstal, ga šel pogledat, se vrnil k materi in jo neučakano prosil, da bi mu pomagala v njegovi revščini, in on je sam revežu nesel miloščino.

Po teh tako lepih čednostih si lahko sami predstavljate, kakšno je bilo njegovo otroštvo in mladost. Krščanska ljubezen do bližnjega, ljubezen do Boga, želja, da bi se pokoril za Jezusa križanega, so polnile čustva njegovega srca. Kot otrok se ni razveseljeval v igri, zabavah in drugih razvedrilih, značilnih za to obdobje. Hodil je po cestah in trgih, vendar se ni zadrževal pri igrah in zabavah kakršne koli vrste ali z grdimi priimki žalil svoje tovariše, temveč je s povešenimi očmi in skromnim obnašanjem navduševal vse, ki so ga srečevali. V cerkvi so se mu čudili vsi. Ni izgovoril besedice, ni se smehljal, ni se premikal. Ljudje so se zbirali okoli njega, da bi ga gledali in se čudili toliki čednosti in skromnosti v tako majhnem otroku. Bil je nadvse ubogljiv in se ni oddaljil od svojih staršev brez posebnega dovoljenja. Trudil se je, da bi natančno izpolnil vsako naročilo učiteljev. Skušal je predvideti majhne usluge, za katere je vedel, da jim ugajajo. Tistim, ki so mu stregli, ni nikdar ukazoval, temveč je vedno rekel: bodite tako prijazni in mi naredite uslugo; če vam ni v nadlego, bi potreboval to ali ono. Dostikrat je celo on ubogal tiste, ki bi jim moral ukazovati.

Izkušnja mu je pokazala, da si od slabih tovarišev lahko nadeja samo škodo. Zgodilo se je naslednje: Hodil je z nekaterimi, ki so imeli navado, kar se dogaja še danes, da so grdo govorili. Tudi on se je v njihovi družbi navzel nekaj neprimernih grdih izrazov. Ob drugi priložnosti je izmaknil nekaj smodnika, ga vložil v top in sprožil ne brez nevarnosti za tiste, ki so bili blizu. To sta bila dva greha, ki ju je stori v starosti, ko se človek komaj zaveda, kaj govori in kaj dela, in ju zato ne moremo niti šteti za greh. Poleg tega pa se je takoj, ko so ga opozorili, iskreno pokesal. Ta dva greha sta bila predmet obi-

[29] Tu je don Bosko na rob zapisal: *»Pred 276. leti«.*

lice solz in objokovanja. Ko je bil zadosti star (10 let), se ju je spovedal z neizmernim obžalovanjem. Na spoved se je pripravil z natančnim izpraševanjem vesti, s postom in molitvijo. Ko je stopil pred duhovnika, ga je ob misli na greh, ki je žalitev Božjega veličastva, prevzela taka ganjenost, da je omedlel in padel pred noge spovedniku. Morali so ga pripeljati drugič, da je končal svojo spoved. Toda Alojziju ni zadostovala ta skesana izpoved, temveč so se prav tedaj začela njegova težka spokorna dela; preveč časa bi nas stalo, če bi jih hoteli našteti. Naj jih le na kratko omenim. Poleg dolgih molitev, ki jih je opravljal ob določenem času, poleg ministriranja pri mnogih mašah, poleg navzočnosti pri večernicah in drugih pobožnih vajah v cerkvi se je tudi telesno zatajeval. Ne bi se čudil, da bi si revni ljudje in taki, ki živijo v pustinji, pritrgovali pri jedi, čudim se pa, da je Alojzij ob bogato obloženi knežji mizi vsak dan zatajeval svoje čute. Zadosti je bilo, da so prinesli kako jed, ki mu je posebno teknila, in se je ni dotaknil. Zadosti je bilo, da so prinesli kaj takega, kar mu ni ugajalo, da je segel po tem in hlastno jedel. Tri dni v tednu se je strogo postil, ob petkih ob kruhu in vodi. V teh dnevih je tako zmanjšal količino hrane, da vse, kar je zaužil, ni preseglo (dobro tehtano) ene unče. Strežniki, ki so mu nosili hrano, so se čudili, kako je mogel živeti ob tolikšnem zatajevanju. Imeli so za čudež, s katerim je Bog hotel pokazati ljudem, koliko je mogoče doseči z Božjo pomočjo.

Posledica tako strogega življenja je bila velika telesna slabost, vendar zato Alojzij ni omilil svojega zatajevanja. Kljub temu da je bil zelo nežen in slaboten, se je v začetku bičal po trikrat na teden in pozneje vsak dan in končno trikrat čez dan in ponoči. Ta bičanja pa niso bila lahka, temveč do krvi, tako da je bil ves tlak oškropljen z njegovo nedolžno krvjo. Naj vam tukaj povem dogodek, ki ga njegov življenjepis ne omenja. Ko je prišel v Turin in nato še v Chieri, kjer je obiskal svoje sorodnike, so mu pripravili veličasten in prisrčen sprejem, med drugimi tudi razkošen ples njemu na čast. »To ti bo, Alojzij, ugajalo,« so mu rekli in ga s prošnjami, ukazi in pretnjami prisilili, da je šel tja, vendar s pogojem, da se ne bo ničesar udeležil. Bil je sicer telesno pričujoč, toda s povešenimi očmi in z mislijo pri Bogu in križanem Jezusu. Tedaj ga je nekdo, ki ni vedel za ta dogovor, prijel za roko in ga hotel vključiti v ples. Alojzij se je ob tem po celem telesu stresel, vsiljivca strogo pogledal in ga tako udaril, da ga je ta spustil. Nato je zbežal. Sorodniki so ga dolgo iskali in ga končno našli v njegovem skrivališču. Toda v kakšnem stanju! Občudovanja vreden prizor! Klečal je na tleh ter z določenimi napravami tako neusmiljeno udrihal po sebi, da je kri brizgala naokoli in so bile stene, tlak in obleka vsi okrvavljeni. Jaz sem s svojimi očmi videl tiste okrvavljene stene in tisti okrvavljeni tlak in ob tem pogledu nisem mogel zadržati solz.

V svoji razkošni palači ni mogel dobiti primernih naprav za bičanje, vendar je našel posebne vrvice in nagobčnike za pse in se z njimi brez milosti bičal, da so leteli koščki mesa in je bil tlak ves poškropljen s krvjo. Ni mogel dobiti spokorniške halje, da bi si jo oblekel na golo kožo, zato si je nadel ostroge in si z njimi zadajal globoke rane. Služabniki so nekega dne našli Alojzijeve srajce prepojene s krvjo in jih pokazali markizi, ki je bila od žalosti presunjena. Tudi oče ga je ves iz sebe pokaral in dejal, da se njegov sin hoče sam usmrtiti. Po plemiški navadi so mu na klečalnike polagali blazine in blazinice, na katere bi moral poklekniti. Toda on je v svojem srcu ponavljal: »Jaz na mehkih blazinah, moj Jezus pa z rokami in nogami, prebodenimi z žeblji. Stran s temi stvarmi,

naj mi gola tla služijo za oporo.« Alojzija je močno žalostila mehka postelja, v katero je moral hoditi spat. Hotel je ležati na golih tleh, toda za to so ga karali. Kaj naj storim? »Kako? Jaz naj ležim v tej mehki postelji, medtem ko mora moj Jezus ležati na trdem lesu križa? Nikdar.« Da bi se zato mrtvičil v spanju, je položil pod rjuhe koščke železa in trdega lesa, da so ga med spanjem bodli. Toda za božjo voljo, od kod pri Alojziju taka želja po pokori in mučenju? Mogoče zaradi njegovih grehov? Toda saj ni nikdar naredil nobenega greha. So bile to skušnjave? Saj jih je premagoval s tako silo, da se niso mogle uveljaviti. Jaz pa vem še za en razlog. To je zato, da bi nas učil, mene in vas, kako se moramo trdno odločiti, da ga bomo vsaj deloma posnemali v tistih spokornih vajah, ki so nam mogoče.

Kreposti, ki smo jih nakazali, so že same po sebi zadosti, da bi koga naredile za svetnika. Za takega so Alojzija imeli povsod. Pa vendar to še ni bilo zadosti. Moral je še izpolniti največje dejanje, ki ga je bil zmožen, moral si je pridobiti največjo zmago, zapustiti svet in se popolnoma posvetiti Bogu. Alojzij je prišel v leta, ko se je že mogel odločiti za svoj poklic. Pred njim so bile različne poti, pot časti, sijaja, veličine. Bil je izredno nadarjen, odličnih osebnih zmožnosti, prvorojenec in dedič hiše Gonzagov. Poleg tega so ga starši silno ljubili, podložniki so ga spoštovali in cenili, vladarji in cesarji so ga upoštevali. Vse ga je vabilo, da bi si izbral pot časti. Toda on, pravi Kristusov filozof, je takole razmišljal sam o sebi: »Kako dolgo bodo trajala ta bogastva? Do moje smrti in potem bom moral vse zapustiti. Ta slava, ta čast, ta posvetni sijaj, kaj bo z vsem tem? Niti ne vem, ali jo bom dosegel. In če bi jo dosegel, kako dolgo bo trajala? In s smrtjo je konec posvetnosti, nečimrnosti, ugodja, slave in veličine. *Quid hoc ad aeternitatem*?« [Kaj mi bo to koristilo za večnost?] Kaj bo torej storil Alojzij? »Poiskal si bom druge časti, druga bogastva, ki bodo mogla zadostiti moje srce in me osrečiti. Proč od mene, slava in čast, vstran od mene ves svetni sijaj! Hočem Jezusa, samo Jezus bo moj zaklad, moje bogastvo.« Kakor je ptiček, ki je sicer vesel, ko leta po zraku, zadovoljen šele, ko sede v svoje gnezdo, tako je Alojzij našel kraj, ki naj bi postal njegovo središče, kjer bi mogla počivati vsa njegova čustva: *turtur invenit nidum, ubi ponat pullos suos* [grlica je našla gnezdo, kamor naj položi svoje mladiče]. To je pomenilo dati svetu in njegovim vabam brco in postati redovnik. Njegova mati, zares pobožna ženska, je večkrat izrazila željo, da bi kateri izmed njenih sinov postal redovnik. »Mamica,« ji je dejal nekega dne, »menim, da te Kristus želi uslišati in zadovoljiti in da sem ta redovnik jaz.« To je Alojzij rekel svoji materi na gori Crea, prav tako v Firencah v cerkvi Santissima Annuziata, ko je, star komaj devet let, naredil obljubo čistosti. Toda kako naj to obljubo udejanji, kajti njegovi starši so mu postavili brez števila ovir. Kastiljci so si ga želeli za vladarja, družina za naslednika, upirali so se prijatelji in razen matere so nasprotovali vsi sorodniki. Toda Alojzij, ki je vedel, da ta njegova želja prihaja od Gospoda, se je obrnil z molitvijo k njemu. Po dolgih molitvah, postih in zatajevanjih je bil končno uslišan na naslednji način. Nekega dne je po petih urah molitve čutil notranji glas in se je odpravil k svojemu očetu za zadnji poizkus. Šel je naravnost k njemu, ki je zaradi protina ležal v postelji, se vrgel pred njim na kolena ter resno in odločno spregovoril: »Gospod oče, popolnoma se izročam v vaše roke. Storite z menoj, kar vam je drago, rečem vam pa, da me Bog hoče v Družbi Jezusovi, in če se boste temu upirali, se boste upirali izrecni Božji volji.« Ko je to

povedal, je vstal in takoj zapustil sobo, ne da bi čakal na odgovor. Te besede so markiza tako prizadele, da je pomislil na težke preizkušnje, ki bi jih Alojzij moral prestati, in ker se ni več hotel upirati izrecni Božji volji, čeprav mu je bilo zelo težko, da bi se odpovedal tako dragemu, ljubemu in dragocenemu sinu, se je raznežil in začel grenko jokati. Ko si je z jokom malo potešil srčno bolečino, je dal poklicati Alojzija, ki je takoj prišel, in mu je takole govoril: »Sinko moj, zabodel si mi nož v srce. Vedno sem te ljubil in te ljubim še sedaj. Kako zelo mi je težko, da odhajaš iz mojega očetovskega naročja. Toda ker te Gospod kliče drugam, pojdi v miru.« Hotel je še nekaj povedati, toda silen jok mu je preprečil nadaljnje govorjenje. Alojzij pa kot radosten ptiček, ki je bil privezan na vrvico, pa se je ta pretrgala, je po prejetem dovoljenju opravil domače zadeve, se odpovedal naslovu, se poslovil od svojih staršev in se 3. novembra 1585, star 17 let, kot vojščak odpravil v Rim v Družbo Jezusovo.

Žal mi je, da nimam časa, da bi vam vsaj na kratko opisal vse, kar je Alojzij storil v času redovnega življenja. Naj povem samo, da je prišel do tolikšne stopnje ljubezni do Boga, da je, ko je šel mimo najsvetejšega Zakramenta, čutil silo, ki ga je zadržala, tako da je moral klicati svojemu Jezusu: »Pusti me, pusti me, Gospod, da grem, kamor me kliče pokorščina: *recede a me, recede a me*« [odstopi od mene, odstopi od mene]. To nam kaže, da ni imel nič več zemeljskega v sebi, da je bil ves Božji, da je bil svetnik, da je bil kakor angel, pravi serafin Božje ljubezni. Samo eno je manjkalo Alojziju in to si je iz vsega srca želel. Palma mučeništva. Ni si je mogel pridobiti tako, da bi šel v zunanje misijone, dosegel pa jo je tako, da je bila Božja volja v bližnjih krajih: ne mučeništvo krvi, temveč mučeništvo krščanske ljubezni. Leta 1590 je v Rimu divjala tako neizprosna kuga, da je pomrla večina prebivalcev. Alojzij je drhtel od zadovoljstva, in ker mu je bila že razodeta ura bližnje smrti, je menil, da je prav to priložnost, ko bi v zanosu krščanske ljubezni dal življenje za svojega bližnjega. Bilo je spodbudno videti, pravi njegov življenjepisec, kako je knez v cvetu mladosti obesil vreče okoli vratu ter po mestu od vrat do vrat prosil miloščine za uboge bolnike. Stopal je v bolnišnice ter ves vesel in poln Božje ljubezni pristopal k tistim od kuge okuženim bolnikom, od katerih so nekateri ležali mrtvi na tleh, jih umival, oblačil, postiljal postelje, jih spravljal ležat, jim dajal hrano in jim pomagal v vsem, kar se je tikalo njihove duše in telesa. Izbiral pa si je najbolj odvratne in zapuščene in jim izkazoval svojo ljubezen. O, kaka krščanska ljubezen, Alojzij, o, kaka krepost, Alojzij! Kaj bi mogel Alojzij še več storiti? To je Alojzij delal dolgo in bi delal še naprej, če se Bogu ne bi zdelo, da je vreden in da je treba za to, da je postal angel, samo ločiti njegovo dušo od telesa. In tako se je tudi zgodilo.

Bog je Alojziju že večkrat razodel njegovo skorajšnjo smrt. Sedaj je prišel ta trenutek. Ko je stregel okuženim bolnikom in si pri tem ni nič prizanašal, saj je z večjim zagonom stopal prav tja, kjer je bila nevarnost največja, je kuga napadla tudi njega. Iz bolnišnice so ga prepeljali domov, in čeprav je bolezen trajala dolgo, ni več vstal. Tisti, ki imajo dušo omadeževano od greha, so v trenutku smrti nemirni, se bojijo, trepetajo in se jih polašča obup. Pri dobrih dušah pa ni tako. Kolikor bolj se jim bliža ura smrti, toliko bolj se veselijo, ker gredo radostni naproti tistemu, ki so mu služili vse življenje. Tako je bilo tudi z našim Alojzijem. Zadovoljen, ker je bil prepričan, da gre v nebesa, za katera je bil ves navdušen, je tistim, ki so ga obiskovali, ponavljal: »Grem, gremo!«

»Kam?« »V nebesa,« je odgovarjal. Kolikor bolj je napredovala bolezen, toliko bolj je bil vesel, miren, prijazen. Radostnega obraza je vzkliknil: »Gremo v nebesa!« Ko je bil blizu smrti, je želel še enkrat dokazati svojo neizmerno ljubezen, s katero je trpel za Jezusa Kristusa. Nekega dne, ko ga je obiskal oče provincial, mu je dejal: »Oče, še za eno uslugo vas prosim, preden bom umrl, da bi se smel bičati.« Provincial se je začudil in mu rekel: »Toda v takem stanju se ne moreš bičati, dragi sinko.« »Potem naj me biča od glave do pet kdo drug«, je odvrnil Alojzij. Seveda mu niso ustregli, ker bi to pomenilo takojšnjo smrt. »Potem pa naj me položijo vsaj na golo zemljo, da bom umrl kakor Jezus na križu.« Ko so potem napočili zadnji trenutki in je prejel svete zakramente, je imel oči uprte na križ, ki ga je imel vedno ob sebi. Tedaj si je snel čepico, ki jo je imel na glavi. Takoj so mu jo popravili, on pa si jo je spet potegnil dol. »Toda!« je vzkliknil oče provincial, »brat Alojzij, nočni hlad bi ti mogel škodovati.« Alojzij pa je z očmi pokazal Križanega in dejal: »Ko je Jezus Kristus umiral, ni imel pokrite glave.« Pri teh besedah, ki so izražale željo, da bi trpel nežno povezan z Jezusom Kristusom kljub svoji čisti in nedolžni duši, so vsi zajokali. Oh Alojzij! Zadosti je tvojega trpljenja! Pojdi v nebesa, ker zemlja ni več vredna, da te nosi. Prepoln si zaslug, nebesa so ti odprta, tvoj Jezus te nestrpno pričakuje, da bi te objel. Angeli in vsi blaženi v nebesih imajo zate pripravljen venec nesmrtne slave. Sprejmi ga v svojo last. Bilo je ob treh zjutraj na današnji dan, ko je Alojzija, ne da bi kakor koli spremenil izraz ali kako drugače pokazal napor, oblil mrzli pot, znamenje zadnjega smrtnega boja. Vsi okoli postelje so ihteli. Bolečina jim je onemogočala govoriti. Alojzij pa je s srcem, dvignjenim k Bogu, izrekal besede: »*In manus tuas Domine, commendo spiritum meum* [v tvoje roke, Gospod, izročam svojo dušo].« Izgovoril je sveti imeni Jezusa in Marije, se ljubeznivo nasmehnil kot nekdo, ki opazuje čudovito lep dogodek, in kakor bi nežno zaspal, vrnil dušo svojemu Gospodu (star 23 let, 3 mesece in enajst dni, 1591).

Ne hodimo naprej, ustavimo se tukaj. Ne zato, ker ne bi imeli nič povedati o Alojziju. Toda ker te stvari presegajo sposobnosti človeškega razuma, ne moremo prodirati naprej. Recimo samo s sv. Magdaleno Paciško, ki ga je videla poveličanega v nebesih: »Alojzij je velik svetnik. Nisem si mogla misliti, da je tako veličastna slava v nebesih. Pojdite po svetu in oznanjajte, da je Alojzij velik svetnik.«

Ali vam ugaja, dragi fantje, Alojzijeva smrt? Brez dvoma. Če vam ugaja tako slavna smrt, potem posnemajte njegove kreposti in boste sveti kakor on. Če je Alojzij v letih, v katerih ste sedaj vi, v podobnih in veliko večjih nevarnostih, kot so vaše, postal svet, zakaj potem ne bi mogli postati sveti tudi mi? In kako naj nam v tem uspe? Prosimo sv. Alojzija, da naj nam pomaga posnemati njegove kreposti. Stvar, ki se je morate posebno izogibati, so slabi tovariši. Če je Alojzij postal tako velik svetnik, se je to zgodilo zato, ker se je izogibal slabih tovarišev, kajti če jih ne bi zapustil in ne bi hodil z dobrimi, po mojem prepričanju ne bi bil sv. Alojzij in kdo ve, ali bi se sploh zveličal.

Torej tudi vi nocoj recite: ugaja mi sveta Alojzijeva smrt. Toda te ne morem pričakovati, če se ne bom ogibal slabih tovarišev. Zato se jih bom v prihodnje izogibal. Tovariš, ki v cerkvi ni pobožen, ki govori, se smeje, moti druge, tak tovariš mi preprečuje, da bi umrl kakor sv. Alojzij, zato ga nočem več v svoji družbi. Tovariš, ki po cesti in v javnosti zaničuje druge, tovariš, ki grdo govori, ki se laže, ne uboga, ne hodi rad v cerkev, v šolo,

k pobožnim vajam, prejema redko in raztreseno svete zakramente, oh, recite takoj, ta vrsta tovarišev mi preprečuje, da bi umrl kakor sv. Alojzij. Nočem nič več imeti z njimi. Ker pa je to zelo težko, moramo biti v pobožnosti vdani sv. Alojziju, da nam bo vse to izprosil od Boga. Bodite zares globoko pobožni do tega svetnika, ki je zavetnik dobe, v kateri ste vi, to je mladostne dobe. Vzemite si za stalno vodnico vašega življenja naslednje: pri naših jutranjih in večernih molitvah dodajmo vsakič en očenaš, zdravamarijo in slavaočetu k sv. Alojziju. Čez dan dvignite kdaj duha v nebo in vzkliknite: »Oh, sv. Alojzij, pomagaj mi, da postanem svet. Daj, da bom tudi jaz tako sveto umrl kakor ti.« Boste to zares storili? Obljubite to iz vsega srca? Pridite torej vsi z menoj, pokleknimo predenj in molimo takole:

2. PISMO VRHOVNEGA PREDSTOJNIKA ROSMINIJANCEV

Glede don Boskovega obiska Rosminija v Stresi, o katerem je govor v BiS IV., se ne more pustiti ob strani pismo, ki ga je pisal glavni predstojnik rosminijancev pater Balsari. Komu in kaj je pisal, je povedano v pismu. Vrhovni predstojnik ga je poslal 1823, toda mi smo dobili prepis z njegovim podpisom šele sedaj. Naslovljeno je bilo leta 1922 na neki turinski časopis, ki ga izdaja Berruti, ki ga pa ni objavil.

Velespoštovanemu gospodu ravnatelju Scuola dei Fatti *[Šole Fatti].*
Turin

Na pošto sem nesel položnico za 10 lir za obnovitev naročnine za *Scuola dei Fatti* [Šolo Fatti] za leto 1923. Obenem vam pišem, da vam sporočim naslednje:

V septembrski številki letnika 1922 je v vašem uglednem časopisu članek *Častiti don Bosko,* ki govori ne samo o don Bosku, temveč tudi o Antoniu Rosminiju. V članku je nekaj netočnih, nekaj neverjetnih in drugih odločno neresničnih podatkov. Ne smemo jih pripisati časopisu *Scuola dei Fatti* [Šola Fatti], temveč virom, iz katerih so vzeti in ki so navedeni na dnu strani.[30]

Članek trdi, da je Rosmini v Stresi priredil pojedino za kakih trideset znanstvenikov in svojih prijateljev, med katerimi so bili Tommaseo, Bonghi, Grossi in Farini. Povabil je tudi don Boska. To je moralo biti septembra 1850, ko je don Bosko prebil v Stresi nekaj dni z Rosminijem.[31]

Naj takoj povem, da poročilo o taki slovesni pojedini s tridesetimi gosti ni nikjer zapisano niti ga ne hrani naše izročilo, in da bi to bilo v nasprotju z vsemi spomini, ki jih imamo o našem ustanovitelju. Ko se je Rosmini umaknil v hišo, ki jo je podedoval od Bolongarove, ki je umrla 8. februarja 1848, je prihajalo na obisk k njemu veliko različnih ljudi, vendar v naši ustanovi nismo nikdar slišali (čeprav so ljudje, ki so poznali ustanovitelja, živeli do nedavnega in je zadnji izmed njih umrl 4. februarja preteklega leta), da bi pripravljala pojedine, na katere bi vabili prijatelje in znance. Njegovo življenje v hiši Bolongaro je bilo še naprej zelo zbrano in pobožno kakor v prejšnjih letih, ko je prebival v noviciatski hiši blizu Strese. Uvedel je le pogoste in dolge telesne vaje, kar

[30] G. B. Lemoyne, MB IV, str. 130–132 [BiS IV, str. 88].

[31] G. B. Pagani, *Rosmini e gli uomini del suo tempo* [Rosmini in ljudje njegovega časa], str. 255. Firence, Libreria Arciv. editrice, 1919.

mu je dopuščalo novo prebivališče, ki je omogočilo krščansko in vljudnostno pa tudi gosposko gostoljubnost.[32]

Zato se nam poročilo o pojedini za 30 gostov v naši rosminijanski ustanovi zdi popolnoma v nasprotju z vsemi spomini, ki jih imamo o našem očetu ustanovitelju, in popolnoma neverjetno.

Potem je treba še omeniti, da Grossi in Farini, ki naj bi bila med 30 povabljenci, nista nikjer omenjena, da bi sploh kdaj bila v Stresi, niti ni znano, ali sta sploh kdaj imela kake stike z Rosminijem. Kar se tiče Tommasea, je treba reči, da če je pojedina že bila, on gotovo ni mogel biti med gosti, ker je Tommaseo prvič obiskal Rosminija marca 1855, ko je že bolehal za boleznijo, ki ga je potem spravila v grob. Tommaseo sam pravi, »da sem ga ponovno videl po četrt stoletja«.[33]

Ko beremo še naprej poročilo, natisnjeno v *Scuola dei Fatti*, naletimo na pogovor o političnih in verskih zadevah, pri čemer mnenja gostov niso bila zadosti pravilna: »Vsi so,« tako piše, »šepali v smeri liberalizma v današnjem pomenu besede, kritizirali odredbe rimskega dvora in hvalili odloke Svete stolice.« Med te »vsi« je prištet tudi Rosmini. Ta trditev ni samo neverjetna, temveč zmotna. V tistih letih je Rosmini odločno stopil v boj za svobodo Cerkve s svojimi spisi o ustavi, zakonu, o dnevnih političnih in verskih vprašanjih. Da bi rešil časno papeško oblast, je predložil in zagovarjal konfederacijo italijanskih držav. Je potem verjetno, da bi na tej pojedini pozabil na vse, kar je povedal, in vse to preklical in se pridružil drugim v njihovih nepravilnih ocenah?

V nadaljevanju poročila je rečeno, da je don Bosko molčal, ko je Rosmini dal znamenje, naj končajo, in Boghiju povedal, da je navzoč don Bosko, nakar je Bonghi odgovoril: »Saj ta norec nič ne razume.« Nesramen odgovor. Toda Bonghi, mlad, navdušen človek, je bil dobro vzgojen in je kaj malo verjetno, da bi rekel te besede, ki naj bi jih slišal sam don Bosko.

Kar se tiče preostalega dela razgovora, če je res, kar poroča o odkritih Farinijevih besedah, ki so same po sebi malo verjetne (to pravim zato, ker tukaj dvom ne pada na don Boskovo krščansko srčnost, temveč na celoto pripovedi), če je torej res, kar pripoveduje o odkritosrčnih don Boskovih besedah Fariniju, je treba pohvaliti častitega. Vendar je popolnoma neverjetno, da ga pri tem ne bi spremljal s svojo odkritosrčnostjo A. Rosmini. Rosmini, ki je imel pogum, da je ministrom Karla Alberta očital njihov sovražni odnos do Cerkve in papeža[34] in je iz tega razloga prekinil vsak stik z grofom Cavourjem in hotel prekiniti stike z njegovim bratom markizom Gustavom,[35] ne bi imel nič manj poguma kot don Bosko, da bi Fariniju ali komur koli drugemu povedal resnico. Pripoved se je končala takole: »Nekdo drug je občudoval don Boska: Niccolò Tommaseo«. Tommasea pa ni bilo tam!

Ko vam pišem te pripombe, ugledni gospod urednik, v članku v *Scuola dei Fatti*, se

---

[32] *Vita di A. Rosmini* [Življenje A. Rosminija, kot ga je napisal neki duhovnik Ustanove ljubezni], II. zv., str. 329–330. Turin, Unione Tip. Editrice.

[33] *Ob odkritju spomenika Antoniu Rosminiju v Stresi*. Govor Fr. Paolija. Besede Niccolòja Tommasea itn. Genova, Tip. de'Sordomuti, 1859.

[34] Navedeno Življenje, II. zv., str. 159.

[35] Prim. Pagani, *n. d.,* str. 165.

mi zdi, da je to moja dolžnost zaradi službe, ki mi jo je izročila Božja previdnost. To dolžnost izpolnjujem malo pozno, ker sem pozno zvedel za članek in ga prebral in ker so me, potem ko sem ga prebral, zadrževali nujni opravki. In ko sem vam danes pisal, upam, da ne bo zaman. Od vaše dobrote in poštenosti z zaupanjem pričakujem, da boste v vašem časopisu vsaj omenili netočnosti, ki so navedene v članku o Rosminiju.

Imam še drugo, veliko prijetnejšo dolžnost, da se vam zahvalim za drug članek v *Scuola dei Fatti*, ki sledi takoj prejšnjemu (s katerim se zelo malo sklada) in ki plemenito in sveto osebo Rosminija postavlja v pravo luč.

V Jezusu Kristusu vam vdani

duh. Bernardini Balsari
vrhovni predstojnik Ustanove Ljubezni[36]
Rim (8), San Carlo al Corso, 13. februar 1923

3. DON BOSO V MALEM SEMENIŠČU V BERGAMU
(V spominih nekega častitljivega duhovnika iz Bergama)

Vsem sta znana dva prihoda sv. Janez Boska v Bergamo, toda le malokateremu je znano, da je prvič stanoval v »Seminarinu« na Via Tassis, zlasti še zato, ker to ni bilo zelo verjetno, ker so v tistem času na Via Arena gradili častitljivo škofijsko semenišče. Da bi odstranili vsak dvom, smo vprašali enega izmed redkih še živečih prič, velečastitega don Ruggerija, nekdanjega župnika v Boccalconeju, danes med očeti Svete Družine v Martinengu.

Ob imenu don Bosko se je njegov obraz razsvetlil v radostni luči:

»Oh, don Bosko, don Bosko! Seveda se spominjam! Še preden je prišel, se je o tem razširil glas kot o svetniku. Jaz sem komaj vstopil v semenišče, bil sem star deset let, vendar se vsega dobro spominjam: bil je nadvse preprost in že samo njegova navzočnost je bila pridiga. Lahko bi ga opisal.

»Pa je res, da je bil svetnik v malem semenišču?«

»Vsekakor, vsekakor. Novo semenišče so zasedli vojni ranjenci in prvih šest razredov se je vrnilo na Via Tassis. Prvo leto sem končal tukaj, to je prvi latinski razred, in tukaj nam je don Bosko pridigal duhovne vaje. Teh duhovnih vaj se po 75 letih živo spominjam, čeprav si nisem zapomnil vseh podrobnosti. Prvo pridigo je začel z evangeljskimi besedami: *Venite mecuma seorsuma in desertuma locuma* [Pridite z menoj na samoten kraj]. Piemontski naglas mu je zvenel nerodno, ko je uporabil tekoč izraz *sempre mai* [vedno tako], ki je postal *sempre maia*. Sicer smo ga pa z odprtimi usti poslušali. In maša? Kak vtis je naredilo njegovo maševanje! Na koncu duhovnih vaj so se vsi hoteli spovedati pri njem in predstojniki so morali dati prednost starejšim. Tako jaz nisem mogel opraviti pri njem spovedi, se spominjam le, da sem jokal od žalosti … Kak svetnik! Pridi sem, pridi sem, je ponavljal in čutil sem potrebo, da bi se mu vrgel v naročje

[36] Z dopisom p. Balsari popravlja še neko drugo trditev v IV. zv. na str. 143, kjer je rečeno, da je kanonik Gastaldi končal noviciat v Stresi, in ko je spremenil *»filozofska načela, so ga poslali kot misijonarja*« na Angleško. P. Balsari piše: »Z gotovostjo lahko trdim, da je kanonik Gastaldi, ko je vstopil v Družbo, bil popolnoma prepričan o Rosminijevem nauku in je tega prepričanja ostal celo življenje. Zadnje leto svojega dveletnega noviciata je učil Rosminijeve nauke v Angliji, kamor so ga poslali kot profesorja teologije, študentskega prefekta in tiskovnega revizorja.«

in mu odprl svoje srce. Vsi so po duhovnih vajah prosili, da bi ga povabili tudi prihodnje leto. Toda nisem ga več videl …«

(*Orfanello* [Sirota], *Vestnik Družbe Svete družine, april 1934).*

4. BOŽJA PREVIDNOST IN NAČRTOVANJE

Grofica Adele Castelnovo Castellani, ena izmed najstarejših turinskih sotrudnic, je svoji družini zapustila naslednje poročilo, ki nam ga je posredovala grofica Castelnovo delle Lanze (Isola della Scala, Verona).

Že pred časom sem se odločila, da bom prispevala svoj dar za nakup zvona v cerkvi Marije Pomočnice z namenom, da bi od te dobre matere izprosila posebno varstvo za mojo drago družino. Na obisku pri častitljivem don Bosku sem vnaprej izročila del v ta namen določene vsote in obljubila, da bom preostali del dala ob drugi priložnosti.

Minilo je veliko časa, ne da bi izpolnila obljubo. Toda nekega jutra sem se zbudila in začutila tako potrebo, da bi to storila, da sem se takoj odpravila v Oratorij. Preden sem stopila v sobo častitljivega duhovnika, sem želela biti pri sveti maši in prejeti sveto obhajilo. Vendar sem morala ubogati svoje srce in se brez odlašanja odpraviti k don Bosku, kakor da bi se bala, da ga ne bom mogla dobiti.

Čakala sem, da pridem na vrsto, ker je bilo kot po navadi veliko ljudi, ki so čakali na njegove nasvete in so prišli pred menoj. Tedaj se mi je nepričakovano približal neki služabnik, me vprašal za moje ime in mi rekel, da je don Bosko ukazal, naj me takoj, ko bom prišla, pripeljejo k njemu. Dejala sem mu, da gre verjetno za pomoto, ker se nisem najavila. Toda on je vztrajal pri svojem in tako sem malo zatem bila sprejeta na razgovor.

Izročila sem mu svoj dar, vendar sem ga pod vtisom izrednega predvidevanja v vsej preproščini vprašala, kako je mogel vedeti za moje namene. Odgovoril je tako, da je potegnil iz žepa dva solda: »To je vse, kar imam na voljo danes zjutraj. Danes je delovodja prišel na obračun opravljenih del. Rekel sem, da naj se vrne malo pozneje, ker pričakujem neki dar.«

Grofica Adele Castelnovo Castellani
Turin, 1. marec 1891

5. PET DON BOSKOVIH PISEM ODVETNIKU FERDINANDU MARIA FIOREJU

V drugem pismu obravnava prodajo vile v Trofarelllu. V tretjem govori o bodoči anonimni družbi, ki bi imela lastništvo nad nepremičninami Družbe. Odvetnik Pastore, ki je pripravljal don Boskove posle, je predložil osnutek, ki ga pa ne poznamo, imamo pa osnutek odvetnika Fioreja (Arhiv orig. 1232), ki nosi naslov Osnutek Pravilnika dobrodelne ustanove, imenovane *… Sestavljen je iz 42 členov. 3. Člen se začenja:* Ustanova ima za svoje posebne cilje *… nakar se prekine. Nato sledi prostor, ki ga je izpolnil don Bosko:* 1) Zbirati ob prazničnih dnevih ogrožene otroke v prostorih poštene zabave. 2) Namestiti pri poštenih gospodarjih tiste, ki so brez dela. 3) Ustanavljati večerne šole za uboge delavske otroke. 4) Zbirati najbolj revne zapuščene v zavetiščih, kjer naj bi se izučili obrti. 5) Skrbeti za uboge Italijane v tujini. 6) Pospeševati industrijo in obrt zlasti med delavskim razredom. *Izvirniki teh pisem se hranijo v Palatini v Parmi.*

A

Velespoštovani gospod odvetnik!

Jutri bom ves dopoldan do dveh doma in vam na voljo. Če bi mi hoteli določiti kako drugo uro, bom rade volje prišel k vam v urad.

Bog naj blagoslovi vaše napore in vas. V hvaležnosti in s popolnim spoštovanjem v J. K. najvdanejši služabnik

duh. Janez Bosko

Vaš urad,[37] *5. 5. 66*

B

Spoštovani gospod odvetnik!

Nisem mogel odgovoriti na vaše pismo ob določenem času, ker sem bil odsoten iz Turina. Povem vam, da sem zelo naklonjen prodaji hiše v Trofarellu, tako zaradi oseb, s katerimi imam opravka, kot zaradi pametne cene, ki mi jo ponujajo.

Ko pa izračunam vse izdatke in izboljšave, ki smo jih opravili, cene ne bom mogel spustiti od vsote 24 tisoč lir. Vendar naj povem, da tisoč frankov nikakor ni vsota, ki bi mogla prekiniti dogovarjanje o taki pogodbi.

Kdor bi si ogledal stavbo in bi videl kapnico z dvesto tisoč karami vode, ledenico, kleti in druge udobnosti, pri katerih ne bi bilo treba opraviti niti enega popravila, menim, da mu cena ne bo previsoka.

Glede obročnega odplačevanja ne bo težav.

Pripravljen na vaše ukaze vam želim nebeškega blagoslova in ostajam v globokem spoštovanju vaše uglednosti.

Najvdanejši duhovnik

Janez Bosko

Turin, 19. 7. 66

C

Predragi gospod odvetnik!

Vedno imam v mislih tisto slavno družbo. Pomagajte mi, da bi ji dal konkretno obliko. Odvetnik Pastore mi je dal osnutek. Preberite ga in potem ob priložnosti obiščite Oratorij. Treba je kaj storiti, vi mi pomagajte, da bomo naredili na najprimernejši način.

V ta namen bi moral imeti na voljo kak načrt, ki bi ga predložil prijateljskim odvetnikom, da bi razmišljali o njem in bi ob njihovih pripombah mogli priti do praktičnega sklepa.

Bog naj vam podeli vse dobro in imejte me v Gospodu za svojega najvdanejšega prijatelja.

duh. Janez Bosko

Turin, 26. 7. 78

D

Predragi gospod odvetnik!

Vaše pismo me je dohitelo v naši hiši v Marseillu. Rad se ukvarjam z zadevo, ki mi jo priporočate. Ko se bom v kratkem srečal z msgr. Alimondo, ga bom spodbudil, da bi za

[37] Don Bosko je šel v odvetnikov urad, pa ga ni dobil. Pustil je ta listek v njegovi pisarni.

časopis *Poliglotta* zaprosil za pokroviteljstvo kneginjo Galliero. Reči pa moram, da imenovana gospa do 3. tekočega meseca še ni prišla v Genovo in se še vedno mudi v Parizu.

Ko bom kaj več zvedel, bom takoj sporočil.

To našo hišo nam je dala v najem neka civilna družba.[38] Tako se srečujmo z običajnimi težavami glede nasledstva v primeru prenehanja pogodbe. Sedaj o tem razpravljajo nekateri ugledni marsejski odvetniki.

Bog naj vas blagoslovi, vas ohrani pri krepkem zdravju in molite zame, ki ostajam hvaležen najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO
Marseille, 9. 1. 79

E

Predragi gospod odvetnik!

Prispel sem v Rim. Če vam bom mogel v svoji neznatnosti kaj koristiti, sem na voljo.

Nebo naj vam bo naklonjeno v vaših dejanjih in imejte me v globokem spoštovanju za vaše uglednosti najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 2. marec 1879

6. DON BOSKOVO PISMO NEKEMU PROFESORJU

V tem pismu je podano edino sporočilo o obisku v Albi proti koncu leta 1868. Mogoče se pismo nanaša na prodajo hiše v Trofarellu. Izvirnik je v Palatini v Parmi.

Veleugledni gospod!

Kljub moji dobri volji, da bi ustregel vaši uglednosti, katere poštenost in ljubeznivost do mene se vedno bolj razodevata, vam moram pisati, da ne morem spremeniti tega, kar sem povedal, zato sem skušal stvari tako urediti, da ne bom trpel nobene škode, in nič več. Menim pa, da v pogodbi, kot se zdi, da je to razlika v ceni, ta ne bi smela delati težav.

Če bi pa stvar uspela, bom vedno hvaležen vaši dobroti in vas samo prosim, da mi dobrohotno oprostite mojo zamudo z odgovorom.

S polnim spoštovanjem imam čast, da se izjavljam vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO
Turin (vendar pišem iz Albe), 23. julij 68

7. DON BOSKOVO PISMO NEKI GOSPE

Mogoče je bilo to pismo naslovljeno na koga iz družine odvetnika Fioreja. Tudi izvirnik tega pisma je ohranjen v Palatini v Parmi.

Velecenjena gospa!

Prejel sem dar 20 lir, ki ste mi ga v svoji dobroti poslali za sveto mašo, ki jo bomo po vašem namenu opravili z obhajilom naših fantov v soboto. Pridružite se našim molitvam in upam, da bomo s skupnimi prošnjami prisilili Marijo, da nas bo uslišala. Govo-

[38] Družba Beaujour.

rite mi o nekaterih duhovnih potrebah. Upošteval jih bom in *memento* [se jih spomnil] pri sveti maši.

Ko bo to Bogu po volji, bom govoril z vami o stvareh, ki jih ne bi rad zaupal papirju.

Bog naj blagoslovi vas in vašega soproga. Molite zame in za moje uboge dečke, ki jih je zadnje čase vedno več tako v duhovni kakor telesni revščini.

Ponižne pozdrave vam in gospodu Carlu. V globoki hvaležnosti vaši uglednosti najvdanejši služabnik

duh. Janez Bosko
Turin, 31. 3. 70

8. DVOJE DON BOSKOVIH PISEM MSGR. ŠKOFU FERRÉJU, ŠKOFU V CASALU

Obe pismi se nanašata na skorajšnjo posvetitev cerkve Marije Pomočnice. Monsinjor je pridigal po večernicah prvi in drugi dan osmine.

A

Prevzvišena ekscelenca

Po mnogih prilagajanjih je naš nadškof določil 9. junij za dan posvečenja naše cerkve. Ko sedaj računam z dobroto vaše ekscelence, bi rad vedel, ali boste mogli dve pridigi opraviti v torek in sredo (9. in 10.) ali pa zaradi telovega v petek in soboto. Zelo si želim to uslugo, vendar vas želim tudi čim manj motiti pri vašem delu.

Markiz in markiza Fassati si močno želita, da bi vas osebno spoznala, in vam po meni pošiljata spoštljive pozdrave.

O drugih stvareh upam, da se bova mogla osebno pogovoriti v Turinu. Sveti oče je blagovolil podeliti popolni odpustek vsem, ki bodo v osmini obiskali cerkev.

Iz vsega srca vam želim vse nebeške blagoslove in izrekam vaši ekscelenci najgloblje spoštovanje.

Najvdanejši služabnik
duh. Janez Bosko
Turin, 24. maj 68

B

Velečastita ekscelenca!

Zahvaljujem se vam za vašo ljubeznivost, da ste prevzeli govor za 9. in 10. junij. Svoje govore lahko bodisi berete bodisi podaste prosto, kakor vam bolj ustreza. Drugi jih imajo navadno brez predloge, ker si jih ne napišejo. Nekateri jih pa berejo.

Dobra je misel, da boste prišli v ponedeljek. Mi vas bomo pričakovali ob uri, ki bi jo napovedali. Žal mi je samo zaradi napora, ki ga boste morali narediti zaradi telovske procesije.

Kakor razberete iz voznega reda, boste morali odpotovati iz Porta Susa ob 5.32 in boste prispeli v Casale ob 9.30. Upajmo v pomoč presvete Device in upajmo tudi, da za vas ne bo prenaporno.

Poln hvaležnosti za milosti, ki nam jih izkazujete, vam ponujam moje in mojih kolegov usluge, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejši služabnik.

duh. Janez Bosko
Turin, 27. maj 68

9. DVOJE DON BOSKOVIH PISEM OČETU OREGLI

Pismi je objavila Civiltà Cattolica *(1. junij 1929), ki hrani tudi izvirnika. Svetnik ju je naslovil na patra Giuseppeja Oreglia, jezuita, Fredericovega brata. Prvo je izrednega pomena za zgodovino začetkov Družbe.*

A

Predragi gospod pater Oreglia!

Seznanjeni ste z načrtom nežne in nastajajoče redovne družbe, katere namen je ohranjevanje duha v naših zbirališčih, imenovanih oratorijih.

Iz poročila,[39] ki ga prilagam, boste videli, kako daleč so že naše pobude. Svetemu očetu sem predložil spomenico, katere prepis vam prilagam[40] in na katero še nisem prejel rednega dogovora. Po zaupni poti sem zvedel, da so težave zaradi odpustnih listin. Zvedel sem, da so vsi škofje, ki so mi dali priporočilna pisma, ko so jih vprašali, o tej točki odgovorili odklonilno. Tako kardinal Berardi.

Zdi se, da je mogoče dobiti te odpustne listine za določeno število na leto in da je klerike mogoče poučevati po redni poti glede na potrebe oratorijev in Družbe, kar mi je nujno potrebno iz pomembnih razlogov, ki si jih lahko predstavljate. To so mi povedali ustno in ne kot popolnoma gotovo.

Prosil bi vas, da bi kot dejanje velike krščanske ljubezni izprosili sprejem pri imenovanem kardinalu Berardiju in ga zaupno vprašali o naslednjem:

1. Če škofje, ki so nasprotovali odobritvi naše Družbe, katerih priporočil pa nisem prosil, prihajajo iz turinske pokrajine, ali so to tisti, ki so jih že poslali Sv. sedežu. To samo za vodilo, se pravi, ali moram bodisi upoštevati njihov nasvet bodisi ravnati v nasprotju s tem, kar mi rečejo, da se prepričam, da delam, kar hočejo.

2. Če je tako, je mogoče kaj storiti in če podpora kardinala vikarja, kardinala Guidija in Consolinija v tem primeru pomagajo ali mi priporočate koga drugega.

3. Ali je zadeva že pri Kongregaciji za škofe in redovnike? Ali bi bilo primerno, da bi jo spodbujali, ali naj pustimo, da gre svojo pot?

4. Msgr. Svegliatti se ni nikdar upiral; če bi ga mogli pridobiti za njegovo sodelovanje, bi bilo veliko.

5. Izražena je bojazen, da so kleriki premalo študirali, da bi jih lahko pripustili k redovom. Toda izkušnja 24 let kaže, da ni osnove za tak strah. Poleg tega pa obstaja možnost, da kateri koli škof lahko izpraša pripravnika o njegovem študiju in o vsem, kar se tiče cerkvenega poklica.

6. Zdi se, da okoliščine svetujejo potovanje v Rim, da bi razložili stališča in omogočili rešitev težav.

To so zadeve, ki jih prepuščamo vaši že potrjeni dobrosrčnosti. Če vajini odnosi s kardinalom Berardijem ne bi bili taki, da bi omogočali pogovor o teh zadevah, bi se prepustil vaši previdnosti. Sicer pa naj bi vso zadevo obravnavali zaupno. Treba bi bilo

---

[39] *Notitia brevis Societatis Sancti Francisci Salesii et nonnulla decreta ad eamdem spectantia.* Torino, 1868.

[40] Prošnja za dokončno odobritev Družbe ali vsaj podelitev pravice izdajanja odpustnih listin. Oddana je bila *a domo Sodaligia Pagi Mirabelli quartus idus Junii* MDCCCLXVIII.

samo preučiti način, kako zagotoviti obstoj naše Družbe po moji smrti. Na tak način bi vi mogli razpravljati z omenjenim kardinalom Berardijem, ki je že več let naš pravi oče in za katerega zdravje mi vsi vsak dan opravljamo posebne molitve.

Federico je odpotoval na Sardinijo, kakor vam je znano. Vem, da je prišel tja. Drugega nič. *Prav v tem trenutku pa je nepričakovano prišel. Počuti se odlično in vas pozdravlja.*[41]

Storili bi mi veliko uslugo, če bi iz srca pozdravili vse velečastite očete pri *Civiltà Cattolica*, za katere imam pripravljeno spominsko medaljo naše cerkve, ki jo bom imel kmalu priložnost izročiti.

Bog naj blagoslovi vas in vaše napore, ko se z najglobljo hvaležnostjo imenujem vaše uglednosti najvdanejši in pokornejši služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 7. avgust 68

P. S.: Grof della Margherita je zelo bolan. Izboljšalo se mu je, pa znova poslabšalo. Danes se počuti zelo slabo. To je v svojem fevdu Margherita.

B

V drugem pismu odgovarja na navodila in formalne nasvete patra Oreglie.

Predragi gospod pater Oreglia!

Poslušal sem nasvet vaše uglednosti, ki ste mi ga dali v imenu dobronamerne osebe in ste po kardinalu vikarju prosili njegovo svetost za dovoljenje, da bi smel poučevati svoje klerike, potem ko je bila naša Družba priporočena in je bil določen vrhovni predstojnik.

Zgoraj omenjeni kardinal je rade volje šel k svetemu očetu in dobil odgovor, ki ga prilagam. In sedaj *quid agendum?* Menite, da bi bilo umestno postaviti v bližino svetega očeta človeka kot npr. msgr. Riccija ali naj pustimo, da stvar dozoreva pred Božjim obličjem in bom prihodnjo zimo obiskal Rim? Zdi se, da se moramo stvari lotiti od druge strani, dokler sveti oče ne bo nasproten. Če mi boste hoteli dati tozadeven nasvet, ga bom natančno izpolnil in uspeh prepustil Božji previdnosti.

Vašim mnogovrstnim opravkom dodajam še svoje sitnosti. Bodite potrpežljivi: to je dejanje krščanske ljubezni. Bog vam bo štel v dobro za vašo dušo. Od nas pa boste deležni hvaležnosti in molitev, ki jih bomo v naši majhnosti darovali vsak dan za vas pri Gospodu.

Vaš brat Federico se je za stalno naselil v Turinu in je zdrav.

Svojo dušo in duše svojih dečkov priporočam dobroti vaših molitev in se imam v polnem spoštovanju vaše uglednosti za najvdanejšega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 5. oktober 68

P. S.: Če boste imeli priložnost, posredujte patru Angeliniju[42] moje pozdrave in pozdrave don Francesia.

[41] Kurzivna pisava podaja besede, ki so pisane z različnim črnilom.

[42] Bil je odličen latinist in v stiku z don Francesiem.

10. ZA NAKUP HIŠE V BORGU S. MARTINU

Članek, ki ga je objavil nekdanji gojenec L. Gabotto v katoliškem tedniku Vita Casalese *(12. maj 1934). O pogodbi govorita dve don Boskovi pismi don Bonettiju (16. junij in 24. junij 1870), Lemoyne MB IX, str. 880 in 894 [BiS IX, str. 626 in 636].*

»Ko se je iz različnih razlogov znašel v potrebi, da bi prenesel sedež svojega prvega zavoda iz Mirabella v drug kraj, se je nekega dne odpravil k plemenitemu markizu Scarampiju v Villanovi in ga prosil, če bi mu hotel odstopiti svojo vilo v Borgu San Martino. Plemeniti gospod mi je pripovedoval, kako ga je don Bosko ogovoril. »Dobro vem, gospod markiz, da mi želite odstopiti svojo hišo.« Na te nepričakovane besede je markiz odgovoril, da mu nikdar ni prišlo na misel, da bi se odpovedal svoji ljubljeni hiši. Don Bosko ni izgubil poguma in je večkrat ponovil svojo prošnjo in vprašal gostitelja za ceno. Ker si markiz ni upal svetemu možu odreči prošnje, mu je postavil ceno, ki se je tudi njemu zdela previsoka, vendar še upal, da ga bo s tem odvrnil od njegove prošnje. Toda kako se je začudil, ko je slišal, da sprejema ponudbo! Ker ga je prijel za besedo, ki jo je dal kot popoln plemič, jo je držal in tako je vila Scarampi postala naš zavod v Borgu San Martino. Vse to se je zgodilo, ne da bi don Bosko imel v žepu en sam cent. Kajti preden je zapustil plemenitega gospoda, ga je prostodušno prosil na posodo nekaj lir, da si je lahko kupil vozni listek do Turina. Toda dva tedna pozneje[43] je svojemu plemenitemu prodajalcu plačal to strogo baročno hišo, kjer so mnogi izmed nas prebili najlepša leta svojega življenja.

11. ŠTIRI DON BOSKOVA PISMA MSGR. MASNINIJU

Msgr. Masnini (prim. MB XII, str. 236 [BiS XII, str. 153–154]) je bil tajnik msgr. Ferréja, škofa v Casaleju. Prvo pismo je bilo naslovljeno v Rim, kjer je potekal vatikanski koncil.

A

Mirabello, 11. marec 1870

Predragi gospod kanonik!

Tukaj v Mirabellu mi ostaja malo časa za pisanje vaši uglednosti, kar bi bila moja dolžnost. Pisma, ki ležijo na pošti, prosim, preberite, in če boste našli kaj pomembnega, mi sporočite, sicer pa jih sežgite.

Zahvaljujem se vam za skrb, ki nam jo posvečate, in za vse motnje, ki vam jih povzročamo z našimi zadevami. Če vam je mogoče, se zavzemite za *Letture Cattoliche in Biblioteca italiana* [Katoliško branje, Italijanska knjižnica]. Jaz živim in delam za te knjige. Sveti oče jih blagoslavlja in priporoča čim večje razširjanje. Osebe, s katerimi se lahko o tem pogovorite, so: grof Vitelleschi, markiza Villarios, grofica Calderani in predsednica v Torre de'Specchi. Giannina Ferréja sem dobil pri krepkem zdravju. Zaskrbljen je zaradi poklica. Svetoval sem mu, naj bi bil zelo priden do maja. Takrat se bo lahko odločil.

Celo naše malo semenišče se mi pridružuje v želji za nebeški blagoslov vam in našemu monsinjorju, medtem ko se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

[43] Od pogovora je preteklo več kot štirinajst dni. Vendar to pretiravanje ne odvzema ničesar resničnipripravljenosti, da bi plačal dogovorjeno vsoto.

B

Turin 3. oktober 73

Predragi monsinjor!

Letos se je drugim nevšečnostim pridružila še potreba, da bi od vojaškega nabora odkupili petnajst klerikov. Bi nam mogli priskočiti na pomoč? Kakršna koli vsota bi nam zelo pomagala. Imamo nekaj mesecev časa. Tako ta berač nadleguje miroljubne ljudi. Odpustite mi.

Bog naj vam nakloni vse dobro, molite za tega ubogega v J. K. ponižnega služabnika.
duh. Janez BOSKO

P. S.: Prosim, sporočite moje ponižne pozdrave gospe mamici in družini.

C

Dragi moj monsinjor!

Grofica Bricherasio je še vedno nemirna zaradi zadeve, o kateri ste vi menili, da je že končana. Bodite tako dobri in preberite dvoje pisem dekana iz Fubineja, in če je mogoče kaj storiti, mi povejte. Pravkar sem se vrnil s potovanja v Marseille. Koliko vam imam povedati! Upam, da bom to storil osebno.

Tisoč pozdravov vam in msgr. škofu, ki mu povejte, da bi radi bili vedno njegovi vdani sinovi in da so mu vse naše hiše vedno odprte.

Molite zame in za naše zadeve, pripravite vrečo zlatnikov in velik zavoj bankovcev; čeprav so precej grdi, jih sprejmem kot narodno blago.

Vedno ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj
duh. Janez Bosko
Turin, 26. marec 1877

D

Predragi msgr. Masnini!

Večkrat ste izjavili, da bi brez sedanjih dolžnosti takoj poleteli k salezijancem. Kaj se sedaj dogaja? Vaša soba – v Turinu ali kje drugje – je pripravljena. Mesto pri mizi vam ne bo manjkalo. Torej? Na svidenje!

Bog naj vas blagoslovi in molite za tega ubožca, ki ostaja kot brat vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.
duh. Janez Bosko
Vignale, 12. oktober 79

P. S.: Sem za en dan v Vignaleju. Jutri se vrnem v Turin, kjer bom ostal za stalno.

12. PISMA GOSPE CESCONI IN NJENEMU SINU

Ob naključnem srečanju je don Bosko spoznal fanta iz Domodossole Vittoria Cesconija, ki mu je izrazil željo, da bi postal duhovnik. Srečanje je moralo na fanta narediti globok vtis, ker mu je malo pozneje pisal. S tem se je začelo dolgotrajno dopisovanje s fantom in njegovo materjo vdovo, ki je postala goreča salezijanska sotrudnica. Družina je imela sorodnike v Toulousu, kamor je večkrat zahajal. Po don Boskovi smrti se je Cesconi oženil z De Coincyjevo iz Pariza, ki je, potem ko je 1927 postala vdova, 1934 izročila ta lastnoročno pisana pisma.

A

Dragi moj mali prijatelj!

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. *Amen*.

Dobro se spominjam ljubeznivega srečanja z dragim Vittoriem Cesconijem, čigar obnašanje in urejenost sta mi vzbudila globoko simpatijo. Vse vtise je potrdilo tvoje krščansko pismo, dragi moj Vittorio, ki si mi ga v svoji dobroti napisal. Iz vsega srca se ti zahvaljujem.

Nisva pa se mogla pogovoriti, kakor sem želel. Upam, da bova to storila ob skorajšnji priložnosti, ko se bova spet videla. Če boš prišel v Turin in bi ti tvoji starši dovolili, te vabim, da bi pri nas prebil kak dan. Tako bi imel priložnost, da bi ti povedal stvari, ki se te tičejo, za katere ti ne veš, jaz pa jih poznam.

Naročil sem, naj ti pošljejo v Preglio[44] *Italijanske klasike* in *Katoliško branje*. Zraven je še druga knjiga, *Preskrbljeni mladenič*, in to je moj dar tebi, da boš molil zame.

Prosim te, da v mojem imenu pozdraviš svoje starše, gospoda župnika in predstojnike v zavodu,[45] ko se boš z njimi srečal. Reci jim, da se jih v svoji majhnosti spominjam v molitvah in se priporočam v njihove molitve.

Bog naj te blagoslovi, dragi Vittore, in ti nakloni milost, da boš ohranil svete misli, ki si mi jih povedal: da bi postal dober, svet duhovnik. Ti pa moli zame, da bi, medtem ko mislim na druge, rešil tudi svojo dušo. *Amen.*

Ostajam ves tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. oktober 71

B

Velespoštovana gospa!

Vaše pismo je potovalo hitreje kot vi in me je dobilo v Rimu, kamor so me poklicali nekateri nujni opravki. Tu bom ostal še ves prihodnji teden. Ali bi bilo mogoče, da bi prišli prej?

Stanujem v Via Sistina št. 104 pri gospodu Alessandru Sigismondiju. Svetemu očetu sem govoril o vas, o Vittoriu, o vsej vaši družini in naznanil vaš prihod. V vsem, kar vam morem biti koristen, sem vam na uslugo.

Bog naj napolni s svojimi nebeškimi blagoslovi vas, Victorja in gospoda učitelja in molite za tega ubogega pa vedno v J. K. ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 25. 2. 75

P. S.: Z menoj je don Berto, ki pozdravlja vas in Victorja.

C

Velespoštovana gospa Cesconi!

Zares sem z veseljem pričakoval vaše novice. Potem ko sem zapustil Rim, nisem ničesar več slišal o vas. Veseli me, da vas je sveti oče dobrohotno sprejel. Prav tako me veseli misel, da boste prihodnjo zimo prebili v svetem mestu.

Zahvaljujem se vam za ljubezniv dar 100 frankov, ki jih pošiljate za te moje fante, ki

[44] Občina v okraju Domodossola, kjer je družina bila na dopustu.

[45] Zavod rosminijancev v Domodossoli. Verjetno je obiskoval šolo kot zunanji gojenec.

bodo brez dvoma z menoj molili za zaprošeno milost, se pravi, da bi pridobili nekega sina za Katoliško cerkev.

Zelo se veselim pozdravov Victorja, gospoda opata in gospoda dekana, ki jim vsem želim vse najboljše in se vsem priporočam v molitev.

Naj dobri Bog blagoslovi vas in vašega sina in vama podeli srečno življenje na tem svetu in večno slavo na onem.

Če boste mogoče prišli v Turin 24. tega meseca, bi mi bilo zalo ljubo, če bi mogli skupaj praznovati sedmo obletnico posvetitve cerkve v čast Mariji Pomočnici.

Priporočam se dobroti vaših molitev in me ohranite vedno v J. K. ponižni služabnik
duh. Janez Bosko
Turin, 7. marec (popr. maj) 75

D

Velecenjena gospa!

Prve dni tega meseca sem prejel vaše spoštovano pismo, v katerem mi priporočate v molitev na *duši in telesu bolnega* sorodnika, kakor pravite. Takoj sem sprejel vašo prošnjo in odredil, da se zjutraj in zvečer opravljajo pri oltarju Marije Pomočnice molitve v ta namen. In če vaša prošnja ni v nasprotju z Božjo voljo, upam, da bomo kaj dosegli. Jaz sem vsak dan pri sveti maši opravil *memento* [poseben spomin].

V vašem pismu je bilo 100 frankov, ki sem jih takoj uporabil za naše uboge fante, za katere je bila to prava Božja previdnost in za kar se vam iz srca zahvaljujem.

Veseli me, da je naš Victor pri dobrem zdravju. Pozdravite ga v mojem imenu in mu povejte, da naj ne pozabi dogovora, se pravi, da bom jaz vsak dan pri sveti maši prosil zanj s pogojem, da bo tudi on vsako jutro molil zame.

Glede vašega potovanja v Preglio upam, da se bomo mogli pogovoriti v kratkem.

Bog naj vas blagoslovi in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Ko se priporočam vašim molitvam, imam čast, da se hvaležno imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.
duh. Janez Bosko
Turin, 15. 8. 75

P. S.: Ponižne pozdrave gospodu Victorjevemu učitelju.

E

Velespoštovana gospa Cesconi!

Hvaležno sem sprejel 25 frankov za *Katoliško branje* in za miloščino za naše uboge dečke. Zahvaljujem se vam in vsi prosimo Boga, da ohrani vas in dobrega Victorja s pobožnim gospodom učiteljem. Če bi bil bliže vas, bi potegnil Victorja za uho, ker mi že tako dolgo ni nič pisal. Da bi vsaj molil zame, kakor jaz vsak dan pri sveti maši molim zanj.

Verjetno se bom meseca aprila odpravil v Rim, če bo taka Božja volja. Če vi ne boste prišli, bom prosil svetega očeta posebnega blagoslova za vas in vso vašo družino.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam za vse vedno v J. K. ponižni služabnik.
duh. Janez Bosko
Turin, 19 – 76

P. S.: Nisem mogel videti prinašalca tega pisma in se mu zahvaliti.

F

Velespoštovana gospa!

Z veseljem sem prejel vaše novice o vsej vaši družini. Veseli me, da ste vsi pri krepkem zdravju. Zahvaljujem se dobri mamici za dar 100 frankov. To je veliko dejanje krščanske ljubezni v tem času stiske in razlog, da bomo molili za vas.

Prosim in bom storil, da bodo prosili tudi naši fantje, da bi vas vse, zlasti Victorja, Bog napolnil s svojimi nebeškimi blagoslovi.

Mudi se mi, zato se priporočam vsem v molitev in se v globoki hvaležnosti izrekam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Borgo San Martino, 26. 6. 76

G

Velecenjena gospa!

Zelo so me razveselile novice o Victorju in vsej vaši družini. Zahvaljujem se Gospodu, da mu je uspelo na izpitih in da je spet zdrav. Vendar naj ne pretirava s študijem. Bolje je odložiti izpite kot škoditi zdravju.

V drugi polovici meseca januarja bom šel, če bo Bogu po volji, v Nico in potem v Marseille. Na poti tja in nazaj se bom ustavil v Cannesu in pozdravil vašo mater in vašo sestro.

Iz Nice vam bom pisal o dnevu svojega prihoda v Marseille. Msgr. nadškof *(sic)* mi ljubeznivo daje stanovanje pri sebi, vendar bo moj prvi obisk veljal vaši družini.

Bog naj blagoslovi vas, Victorja in gospoda opata in molite za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. 12. 76

H

Dragi moj Vittorio!

Ob tvojem pogostem spreminjanju bivališča (*sic*) se bo nekega dne zgodilo, da boš odletel v nebesa, ne da bi vedel, od kod si odšel. Ali ne? Sedaj vem, da si v Toulousu. To sem zvedel v Rimu, kjer sem prejel tvoje pismo.

Najprej se ti zahvaljujem za velikodušen dar tvojih prihrankov za naše uboge dečke, ki bodo gotovo molili za tvojo mamico in za vse, ki mi jih priporočaš.

Premišljeval sem o stvari, ki mi jo predlagaš, o tajnem komorniku njegove svetosti. To je težko, ker je zelo redka priložnost, da lahko govoriš s svetim očetom in razpravljaš z njim o poslih. Pomisli, da sem že štirideset dni v Rimu in nisem imel niti najmanjše priložnosti, da bi govoril s papežem, ker bolan leži v postelji. Vsekakor pa bom poskusil takoj, ko se mi bo ponudila priložnost.

Priporočam se ti v molitev, kakor tudi mamici in gospodu opatu. Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti, medtem ko se v krščanski ljubezni izjavljam iz vsega srca za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 2. februar 78

Torre Specchi 36

P. S.: Prejel sem pismo s priporočilom o smrti tvojega strica gospoda Mettelretta in bom z našimi sirotami molil zanj.

I

Velezaslužna gospa Cesconi!

Mamičina dobrota v obilici nadomesti Victorjevo nezmožnost. On se mora učiti za izpite. Bog naj ga blagoslovi in Marija naj bo vedno zanj *sedež modrosti*.

Zahvaljujem se za lepo pismo, ki ste mi ga poslali, in za krščanska voščila, ki ste jih izrekli. Bog naj vas usliši, da bom mogel rešiti svojo dušo.

Molil bom, da bi Victor v sredo opravil izpite. To toliko bolj, ker obljubljate dar za naše potrebe, če bodo uspešni, kar upam, da tudi bodo.

Danes zjutraj mi je neka dobra gospa iz Preglia prinesla vaših 20 frankov za *Salezijanski vestnik*. Najlepša hvala. *Vestnik*, misijoni in naša Družba lepo napredujejo.

Včeraj smo odprli hišo v Lucci, danes drugo v Chieriju in v ponedeljek tretjo v Marseillu.

Bog naj nam pomaga, da bomo zvesto izpolnjevali njegovo voljo in stori iz našega *Victorja* apostola J. K.

Molite zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. 6. 78

L

Velespoštovana gospa Cesconi!

Moje oči so se malo zboljšale, zato sam pišem svojim toulouškim prijateljem.

Najlepša hvala vam in dragemu Victorju za prisrčna voščila ob godovnem dnevu tega ubogega duhovnika, ki nima druge zasluge kot malo dobrote in krščanske ljubezni. Skušal se bom oddolžiti s posebnimi molitvami, da bosta mogla oba dolga leta uživati dobro zdravje in da bo naš dobri Victor uspešno opravil svoje izpite.

Dne 8. aprila sem bil v Rimu, toda v Turinu sem dobil vaše pismo s 50 franki. Sedaj pa po gospe Maddaleni Ragazzoni nadaljnjih 20 frankov. Oh, koliko razlogov, da se vam iz srca zahvalim! Bog naj vam obilno poplača.

Tudi jaz bi vas rad osebno pozdravil in ponovno videl svojega malega Vittoria, ki je sedaj postal moj velik prijatelj Victor Cesconi. Pred sredo avgusta nimam opravkov, ki bi me klicali iz Turina, zato se, če boste šli skozi to mesto, nujno ustavite, da se bomo na kratko pomenili v Gospodovem imenu.

Prav bo, da kak dan prej nakažete smer vaše poti, da vas bom čakal na točki, od koder bo čim manj peš.

Pred enim letom smo v Marseillu odprli hišo za uboge dečke in sedaj se je že pomnožila za tri.

Vsak dan pri sveti maši molim za vas, za vašega sina in za vašo gospo mater. Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti.

Končno priporočam sebe in svoje uboge dečke dobroti vaših molitev, medtem ko imam v hvaležnosti in spoštovanju čast, da se imenujem vaše spoštovane uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. 7. 79

M

Dragi moj Victor!

Če želiš priti in prebiti kakih deset dni v Lanzu, kjer se bodo začele naše duhovne vaje, pridi. Govori z mamico, in če ti bo dovolila, lahko prideš v Turin in se odpraviš naravnost v Oratorij, kjer te že čaka soba. Potem odpotuj z vlakom ob pol petih z drugimi v Lanzo, kjer te pričakujemo. Da vidimo, ali si dober bojevnik.

Bog naj blagoslovi tebe in tvojo mamico in moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo Torinese, 9. september 79

N

Dragi moj Victor!

Najprisrčnejša zahvala za krščanska voščila, ki mi jih pošiljaš ti, tvoj gospod učitelj in tvoja gospa mama. Prosim te, vrni jim izrečena voščila in izrazi najboljše želje za obilen Božji blagoslov.

Verjetno se bomo videli v Rimu. Malo pred prihodom mi piši, da bom pripravil avdienco pri svetem očetu in k temu še primerno gostišče. Storil bom vse, kar boš želel, ti pa mi pripravi mošnjo marengov. Ali ne?

In sedaj o tebi. V kateri razred hodiš? Imaš še vedno trdno voljo, da postaneš duhovnik? Ste zdravi ti, tvoj gospod učitelj in tvoja mama? Še moliš za don Boska? Pomisli malo, da do sedaj še nisva imela priložnosti, da bi se zaupno pogovorila o tvoji duši. Vidiš, kako sem nagnjen h klepetu!

Bog naj te blagoslovi, dragi Viktor, naj te obvaruje nevarnosti za tvojo dušo, in če me imaš rad, prosi presveto Devico Marijo, da bom mogel rešiti svojo dušo.

Imej me vedno v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

O

Velespoštovana gospa Cesconi!

Z veseljem sem sprejel vaše novice in vaša voščila. Bog naj vam jih povrne in izlije svojo milost na dragega Victorja in na vse vaše sorodnike.

Prejel sem položnico za 60 frankov za naše hiše, ki vse prosijo za pomoč.

Zahvalite se, prosim, v mojem imenu gospe materi in njeni sestri in jima zagotovite, da se ju vsak dan spominjam pri sveti maši pa tudi vas.

Sveti oče je zaupal salezijanskim sotrudnikom gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Sveti oče mi je tudi naročil, naj imenujem nekaj zbiralcev in zbiralk. Imenoval bi vas in vašega Victorja in upam, da bosta sprejela. Ob priložnosti bi tudi med sorodniki, prijatelji in znanci zbrali nekaj soldov. Zapišite si ime in priimek in dar, ki ga kdo daruje. Po pošti vam pošiljam nekaj obrazcev, diplomo ter okrožnico in obrazce za pristop. Vedimo, da delamo za Srce Jezusovo, kar Bog še posebno nagrajuje.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri krepkem zdravju in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin 4. 7. 81

P

Velezaslužna gospa Cesconi!

Hvaležno sprejemam 60 frankov, sad vaše dobrote, vaše matere in njene sestre. Vsem trem se iz srca zahvaljujem in prosim Boga, da bi vas vse skupaj z našim dragim Victorjem ohranil pri krepkem zdravju in v svoji milosti. Danes zvečer se vas bom vseh spominjal pri sveti daritvi polnočnice.

Priporočam se posebno dobroti vaših molitev, medtem ko imam čast, da se imenujem v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. december 1881

13. DOGODEK IZ LETA 1875

Pripoveduje ga doktor Giuseppe Albertotti v predgovoru h knjigi svojega očeta doktorja Giovannija: Kdo je bil don Bosko? *(Fizio-psiho-patološka biografija, ki jo je napisal neki zdravnik. Genova, Fratelli Pala 1934, str. 16.)*

Tiste čase je don Bosko enkrat na leto – menim, da je bilo to na dan sv. Janeza, godovni dan mojega očeta in njega – povabil očeta in mojo mater. Leta 1875, če se ne motim, so povabili tudi mene.

Don Bosko je sedel med mojim očetom in mojo materjo in jaz ob svoji materi. Ob isti mizi je sedelo kakih dvajset duhovnikov, med njimi don Cagliero. Ni bilo dolgčas in tisti, ki je skrbel za veselo razpoloženje, je bil prav don Bosko.

Proti koncu nam je don Bosko želel dati pokusiti steklenico dobrega monferratskega vina. Spominjam se, da je bilo vino črno, in moj sosed se je spravil na delo, da bi ga odprl. Zapičil je odčepnik v zamašek, vstal in s steklenico med koleni skušal z desnico potegniti zamašek iz vratu steklenice. Toda brez uspeha, ni in ni šlo.

Ko je don Bosko to videl, se je obrnil k temu donu in mu v piemontskem narečju dejal: *Dala 'n poch sì a mi chi son d'bosch* [Daj jo meni, ki sem iz lesa], in uporabil dovtip s svojim priimkom, bosh in lesom.

Vzel je steklenico in jo sede postavil na mizo. Z levo roko je prijel vrat steklenice malo pod vrhom. Z desno roko je zagrabil za steklenico, jo zasukal v nasprotno smer in spretno izvlekel odčepnik. Zasukaj je roki in že je bil zamašek zunaj. Vse je naredil, ne da bi se najmanj spremenil. Vsi so zaploskali in pili.

14. DON BOSKOVO PISMO MSGR. GARGI

Msgr. Garga je bil pomožni škof v Novari. Srečal ga je v Ovadi ob priložnosti, opisani v MB XI, str. 365 [BiS XI, str. 229]. Izvirni rokopis iz leta 1899 je imel don Giuseppe Diverio iz Mondovija, ki je bil tajnik kardinala Alimonde v Turinu.

Predragi in velečastiti monsinjor!

Zelo skrbno sem vas iskal, pa vas nisem našel. Vključite ime tistih *dveh.* V nedeljo bomo razdelili nagrade našim fantom. Ali bi lahko dodali še novo žrtev in prišli na slovesnost v vlogi predsedujočega? Gotovo bova našla kak trenutek, da se bova pogovorila o kakem načrtu, ki bi ga potem izvedla. Blagoslovite mene in našo družino. Ostajam v globokem spoštovanju najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Ovada, 31. 8. 75

15. PISMO DIRIGENTU DOGLIANIJU

Dirigent Dogliani, ki je, kakor sam piše, doživel veliko neprijetnost, je pisal don Bosku v Rim. Storil je na tak način, da je dobil lep odgovor. List je brez datuma. Zdi se, da je iz leta 1875 ali 1876.

Dragi Dogliani!

Prav! Z veseljem sem prejel tvoje pismo. Še nadalje posvečuj svoje tovariše in posvečuj sam sebe.

Bog naj te blagoslovi in moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Pozdravi viteza Palazza, markiza Baraleja in pesnika Cottina.[46]

16. PRVO SREČANJE MARKIZA VILLENUEVE-TRANS Z DON BOSKOM

Poročilo ene izmed sester markize Villeneuve-Trans, redovnice Srca Jezusovega. Poslala nam ga je marca 1934.

Bilo je pozimi leta 1879, že smo prezimovali v Hyèresu. Menili so, da bi blago podnebje moglo koristiti zdravju mojega očeta, ki je bil pobit zaradi zaporednih žalovanj. Toda niti nasmeh sončne narave niti napori znanosti niti ljubeča skrb in predanost niso prinesli zaželenega izboljšanja, ker bolezen ni popustila. Mojega očeta je zdravil doktor d'Espiney, velik kristjan in bodoči don Boskov življenjepisec.

Ko se je prepričal, da človeška sredstva nič ne zaležejo, se je dobri doktor zaupal nadnaravnim.

Ker je vedel, da bo don Bosko prišel v sirotišnico v La Navarre, se je odločil, da bo privedel k svojemu bolniku tega človeka, ki so ga častili kot svetnika. Čeprav sem bila še malo majhna, še sedaj slišim očetove besede, ki jih je rekel: »K nam bo prišel svetnik.« Naklonjenost, ki se je morala ponoviti dvakrat. Še sedaj vidim don Boska, kako je vstopil v sobo oprt na dva svoja duhovnika, vidim njegov dobrodušen izraz, njegov dobrohotni nasmeh, ko je blagoslovil mene in mojega brata.

Kaj se je potem dogajalo v pogovoru z mojim očetom? … Jaz vem samo to, da je don Bosko priporočil molitev k naši Gospe Mariji Pomočnici in da naj pridemo 24. maja na zahvalno romanje v Turin. To se je zgodilo v mesecu februarju in 24. maja je oče izpolnil obljubo in se zahvalil svoji nebeški dobrotnici, katere varstvo smo čutili v naši družini. Njegova prva skrb je bila, da je dal na svojem posestvu posvetiti Marijin kip na granitnem stebru. Vsak dan se je odpravil k njenim nogam, ji z veliko ljubeznijo prinašal cvetje in skrbel, da smo jo vsi otroci pobožno častili.

Don Boska smo vedno častili v naši družini kot svetnika. Vse, kar je on uporabljal, se je častilo kot sveta relikvija. Moj oče je vedno nosil pri sebi sliko Marije Pomočnice, ki je imela na hrbtni strani lastnoročni don Boskov napis. Imenoval jo je 'svoj potni list' in je vsem svojim otrokom priskrbel ta talisman, ki smo ga mi spoštljivo hranili. Pomoč salezijanskim ustanovam je bila druga oblika hvaležnosti mojega očeta. Zmagoslavje

[46] Prva dva sta pomočnika, ki ju je don Bosko že večkrat imenoval in *poplemenitil*. Tretji je obednič-ar, ki je včasih koval verze.

Marije Pomočnice in čudovito napredovanje njenih ustanov sta bila vir njegove nenehne sreče.

A. M. V. T.

17. TRI DON BOSKOVA PISMA DEKANU V CASORZU

Ta župnik je bil don Felice Bava. Izvirniki so ohranjeni v župnijskem arhivu v Casorzu Monferrato.

A

Predragi v Gospodu!

Prejel sem 26 lir, ki ste jih med dobrohotnimi darovalci zbrali za cerkev Marije Pomočnice. Uporabili jih bomo za poravnavo dolgov pri gradnji in upam, da bo presveta Devica ščitila to župnijo in bo čez vse župljane razlivala svoj blagoslov. Bog naj nam vsem pomaga vztrajati v dobrem, in ko se priporočam v vaše svete molitve, se iskreno zahvaljujem vsem darovalcem in zlasti še vam.

Najvdanejši služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 13. julij 68.

B

Velečastiti gospod dekan!

Iz srca se vam, gospod dekan, zahvaljujem za dobrosrčno sodelovanje pri naših delih krščanske ljubezni. Oh, da bi vsi razumeli *quod superest date eleemosynam*, kot te razume vaša uglednost!

Prilagam pismo don Vincenza Dalla Valleja. Preberite ga v vašo vednost, ga zaprite in bodite naš zagovornik pri tem duhovniku. Ali vam je mogoče dobiti kakega dobrodelnega človeka, ki bi bil pripravljen, da bi nam pomagal oblačiti 300 duhovnikov in klerikov in vzdrževati ustanove, ki smo jih postavili v bližini protestantskih svetišč in šol?

Kot velikemu dobrotniku naše ponižne Družbe vam z dovoljenjem svetega očeta podeljujem naslednja pooblastila:

1. Pravico blagoslavljati svetinjice, rožne vence, križe z vsemi odpustki sv. Brigite in sv. Dominika.

2. Podeljevanje popolnega odpustka vsem bolnikom, ki jih boste obiskali in ki bi bili v nevarnosti zaradi bolezni.

3. Dovoljenje, da berete in hranite pri sebi prepovedane knjige, *exceptis de obscenis* [izvzemši nesramne].

Sprejmite, dragi gospod dekan, izraze spoštljive hvaležnosti in molite zame, ki ostajam v N.G.J.K.

Borgo San Martino, 14. december 80

C

Predragi gospod dekan!

Nisem mogel priti. Zelo mi je žal. Potrpite. Molil bom za vas in za gospoda Vincenza Dalla Valleja. V njegovem imenu sem prejel 40 lir, od vas pa rento 500 lir. Prejeli boste

stokratno povračilo. Upam, da vas bom videl v Turinu, kjer bom ostal do 22. januarja, ko bodo odpotovali naši misijonarji.

Priporočam vaši dobrodelnosti in molitvam naše zadeve in ubogega don Boska, ki ostaja vedno v J. K. najboljši prijatelj

duh. Janez Bosko

18. ZAHVALNO PISMO

Pismo je namenjeno dvema mladima hčerkama gospoda Bòffana, notarja v Cuneu.

Velecenjeni gospodični Bòffano!

Hvaležno sprejemam vajino ponudbo in se vama zahvaljujem. Ne bom pozabil moliti za vaju. Bog naj spremlja vajino mladost in vaju razsvetli, da bosta spoznali svoj poklic k svetosti. Vera, pogum, potrpežljivost in Bog bo dodal drugo.

Gospod naj vaju blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti na poti v nebesa. Molita tudi zame in za mojo številno družino (150 t.) in imejta me vedno v J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 29. november 1882

PISMA CLARI LOUVET IN GROFOM COLLE

I. CLARI LOUVET

1.

Velečastita gospodična!

Brez dvoma je bila misel, da ste poslali bankovec 500 frankov za naše ustanove, zelo dobra. Okoristili ste se vi, ker je sto odstotkov prihodka začelo teči na vaš račun na dan, ko ste denar odposlali. Poleg tega imate od sedaj do mojega bodočega potovanja v Aire (aprila) dovolj časa, da pripravite še več denarja, kajne, moja draga velezaslužna gospodična?

Zelo mi je žal, da starost in bolezen gospoda Scotta napredujeta. Jaz bom gotovo molil zanj pri sveti maši in naši dečki bodo, ali bolje rečeno – že opravljajo svoje molitve in darujejo obhajila v ta namen.

Za vas in za vaše ravnanje vam priporočam potrpljenje. Bog bo naravnal vaše duhovne in časne zadeve v svojo večjo slavo. Toda v pričakovanju tega se skušajte čim večkrat približati obhajilni mizi. Če se iz katerega koli vzroka ne bi mogli obhajati, naj vas to ne vznemirja. Zaupali mi boste vaše tegobe in jaz se bom potrudil, da vam bom dal ustrezne nasvete in navodila.

Končno se vam salezijanci in sestre naše ljube Gospe Pomočnice zahvaljujejo za vaše usluge in vsi molijo za vas, vam želijo vse najboljše in bi vas nadvse radi spet imeli med seboj.

Bog naj vas blagoslovi in vam pošlje svoje milosti na vas, na vašo družino in na vse vaše posle z vztrajanjem na poti v nebesa. Tako bodi.

Tudi vi prosite za tega ubogega duhovnika, ki se v večni hvaležnosti v J. K. izreka za ponižnega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, januar 1882

2.

Gospodična!

Imeli ste srečno potovanje. Bog bodi zahvaljen! Toda namesto da bi se nekaj dni odpočili, ste se trudili in zbirali denar za naše uboge sirote in za naše mlade naraščajnike, ki se pripravljajo na duhovništvo.

Medtem sem prejel dva tisoč frankov, ki nam jih je poslala vaša dobrodelnost. Iz vsega srca se vam zahvaljuje, in da vam izkažem svojo hvaležnost, bom na telovo daroval sveto mašo in naši dečki bodo prejeli sveto obhajilo po vašem namenu. Je prav tako?

Lahko vam zagotovim, da so vsi, ki so imeli srečo, da so vas videli in spoznali, odnesli najboljše vtise; bili spodbujeni od vaše dobrodelnosti in vaše pobožnosti. Isto so opazila tudi dekleta v Lyonu. Bogu bodi hvala!

Rekli ste, da boste dopolnili vsoto, ki ste mi jo obljubili. Najlepša hvala, predobra gospodična. Sprejemam jo z največjo hvaležnostjo pred Bogom. Vendar vam priporočam, da storite vse, kakor vam najbolj ustreza in v mejah časa in možnosti, ki jih imate.

Je gospodična iz Lyona tudi imela srečno potovanje? Ali niste niti vi niti ona imeli kakih težav? Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami in vas ohranja pri trdnem zdravju in

svetosti tukaj na zemlji in vam nekoč pripravi veliko plačilo v nebesih. V J. K. vdani in ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 31. maj 1882

3.

Gospodična!

Menim, da se je moje pismo križalo z vašim. V tem pismu sem vam sporočil, da sem prejel 5 tisoč frankov. Sedaj vam sporočam, da sem v vašem zadnjem pismu ponovno prejel 2 tisoč frankov. Vaše namene bomo vestno izpolnili.

Deset tisoč frankov kot šopek za lep praznik sv. Janeza! Oh, gospodična, če bi vsi prihajali k meni in prinašali take šopke, bi postal novi Rodeskuil.[47] Toda zame je to samo *gospodična Clara Louvet* in jaz sem zelo zadovoljen.

Želim pa, da bi vas sv. Janez obdaroval. Da bi ga k temu prisilili, bom jaz daroval sv. mašo pri oltarju naše ljube Gospe Pomočnice in naši dečki bodo molili in darovali sveto obhajilo po vašem namenu.

V svojem pismu mi sporočate, da ničesar ne hranite za težka poznejša leta. To ni prav. Želim, da ohranite vse vaše rente in da jih naložite na stoodstotne obresti tukaj na zemlji in ohranite resnično povračilo za nebesa. Razumete? Upam. Moj namen je vedno bil, da bi srca mojih prijateljev odtrgal od revnih stvari te zemlje in jih navezal k Bogu v večni sreči.

Kakor vidite, gospodična, se trudim, da bi vas naredil bogato ali bolje rečeno, da bi se zemeljska bogastva za vse čase spremenila v večne dobrine.

Vprašali me boste, v katero ustanovo naj naložim vaše prihranke.

Menim, da bodo zelo dobro naloženi, če bodo šli v korist Cerkve in svetega očeta, ki je v veliki stiski, če boste podpirali dela, ki jih priporoča sveti oče, kot je gradnja cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu ali podpiranje ustanov, katerih namen je vzgoja duhovniških poklicev. Skratka, delo za duhovniške poklice, za dobre duhovnike, ki bodo pridobivali duše za Boga.

Če imate zadosti potrpljenja, da berete in razumete moje slabo pisavo, bom še nadaljeval o tej zadevi.

V pričakovanju, da vas bo Bog blagoslovil, molite zame, ki ostajam za vedno v J. K.

vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 17. junij 1882

4.

Velezaslužna gospodična!

Moral sem plačati precejšnjo vsoto za naše semenišče, kjer se mladi pripravljajo na duhovniški poklic. Ker nisem vedel, kje naj dobim denar, sem sam pri sebi mislil, da bi se, če ne bi bil nadležen, zatekel h gospodični Louvetovi. Toda ona nam je že toliko dala, ona nam kar naprej daje in zato moramo biti obzirni.

Tako je prišel 14. julij. Zbral sem nekaj denarja, vendar mi je še vedno manjkalo dva

[47] Reči je hotel Rothschild, veliki židovski bankir v Parizu.

tisoč frankov. Toda glej Božjo previdnost! Prišel je pismonoša in mi izročil priporočeno pismo z dva tisoč franki.

Kako vendar? Sam dobri Bog je navdihnil gospodično Louvetovo, da je pripravila in poslala denar, ki je prišel prav v trenutku, ko je bilo treba plačati račune.

Bogu bodi hvala in vam tisočkratna zahvala.

Sedaj bom pisal v Ameriko, da bodo pri krstu otrok sirot divjakov v naših dvanajstih naselbinah[48] vsaj eno krstili na ime *Clara* in da se bo ta obvezala, da bo celo življenje molila za vas.

Z naše strani nadaljujemo vsak dan tako zasebne kakor javne molitve za vas.

Moje slabo zdravje in moji opravki me ovirajo, da ne morem iti krstit otroka gospe Villeneuve. Če pa boste prišli, vas prosim, da mi to vsekakor sporočite, ker želim, da bi se videla in se pogovorila.

Glede zunanjega dogajanja bodite popolnoma mirni, nimate se ničesar bati.

Še naprej prejemajte vsak dan sveto obhajilo. Pravite, da se bojite, da bo postalo navada. Kadar je navada dobra in nas vodi k dobremu, jo moramo izpolnjevati.

Daleč ste od nas, toda vedite, da se vas vsak dan spominjamo pri sveti maši.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri zdravju. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K.

vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 15. julij 1882

P. S.: Ali morete brati mojo zanič pisavo? Bi vam bilo ljubše, če bi pisal kak tajnik, ki lepše piše?

5.

Turin, 10. avgust 1882

Gospodična!

Obhajamo praznik sv. Klare in jaz na ta dan ne bi rad pozabil. Moj skromni šopek je naslednji: 12. tega meseca bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo opravili molitve in darovali sveto obhajilo po vašem namenu. Tako želimo pokazati svojo hvaležnost za velike blagodati, ki ste nam jih tolikokrat izkazali.

Kot odgovor na vaše ljubeznivo pismo vam povem: če bo taka Božja volja, bom prihodnjo zimo naredil izlet Turin – Nica – Lyon – Pariz. Mogoče bo to priložnost, da se srečava. V tem trenutku ni potrebe po osebnem obravnavanju zadev. Lahko se pisno dogovorimo, kaj je treba ukreniti.

Ko bo gospa Villeneuve šla v Nico ali Marseille, se bo gotovo ustavila tudi v Turinu, kjer se bomo videli in se dogovorili.

Majhen križec, ki sem vam ga poslal, pomeni, da vam Bog med toliko velikimi križi in trnjem pripravlja tudi cvetlice. Nič vas naj ne vznemirja. Ob svojem času vam bom vse pojasnil.

Rekli ste, da bi mi radi izročili v dar dva tisoč frankov. Ker smo vedno v denarni stiski, menim, da je najbolje, da svoj dar čim prej izročite. Kajti s tem mi boste prej zagotovili stokratno povračilo in nam bo takoj pomagano.

[48] Reči hoče »kolonija«.

Naj vas Bog blagoslovi, gospodična Clara, Bog naj vas ohrani pri krepkem zdravju in vam pripravi lep prostor ob naši ljubi Gospe Pomočnici v nebesih. Tako bodi.

Še naprej molite za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Prosim, pozdravite v mojem imenu svojo tovarišico.

6.

Turin, 5. september 1882

Gospodična Clara!

Ne pišem vam zato, da bi vas prosil za denar, temveč da vam voščim lep praznik Marijinega rojstva. Na ta dan bom molil za vas in tudi naš dečki bodo molili po vaših namenih. Sveta maša in obhajila naših otrok bodo za vas. Je prav tako?

Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vas vedno varuje. Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki se izpoveduje v J. K. kot

vdani in ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Moj naslov do 12. t. m. je San Benigno Canavese, od 12. do 20. pa Sampierdarena. Pozneje do konca meseca Alassio, nato Turin.

7.

Gospodična Clara!

Dne 8. tega meseca bom v Turinu in bom čakal na vaš prihod. Lahko pridete z eno ali dvema spremljevalkama, zadosti bo prostora za vse.

Sporočite mi samo uro prihoda, da vas bom pričakal na železniški postaji.

Bog naj vas blagoslovi na vašem potovanju. Naši otroci bodo molili za vas in jaz se vas bom vsako jutro spominjal pri sveti maši, medtem ko vam zagotavljam, da ostajam vedno v J. K. vdani in ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 5. oktober 1882

8.

Gospodična Clara Louvet!

Prejel sem vaše pismo z novicami, ki pa jih je zelo malo. Menim, da bo vse v redu. Prosite me za odgovor za gospoda očeta Engranda. Sem mu že odgovoril in mu bom še enkrat. Molim z vsemi našimi sirotami in vsak dan se ga spominjam pri sveti maši *(sic)*. Naj trdno zaupa naši Gospe Pomočnici. Gotovo bo uslišan, če njegove molitve niso v nasprotju z njegovim večnim zveličanjem.

Prosil bom presveto Devico, da mu podeli poseben blagoslov.

Gotovo ste brali v *Vestnikih* o posvetitvi cerkve sv. Janeza Evangelista. To je bil zares čudovit dogodek. Tisoče in tisoče ljudi je v globoki pobožnosti prišlo k spovedi in svetemu obhajilu.

Naj vas Bog blagoslovi, gospodična Clara, naj vas ohrani pri dobrem zdravju, z mirom v srcu in vedrostjo v duši. Molite tudi za tega reveža, ki se izpoveduje za vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. november 1882

9.

Gospodična Clara!

Sama presveta Devica me sili, da vam te dni pišem. V zahvalo za vaše dobrote bi vam radi storili kaj prijetnega, zato bodo naši otroci (150 tisoč) opravili molitve in darovali sveto obhajilo po vašem namenu in ubogi don Bosko, ki ne more storiti kaj več, bo daroval sveto mašo za vas z namenom, da bi vas Bog blagoslovil in presveta Devica varovala ter bila pomoč v vseh nevarnostih, opora v smrtni uri in vaše veselje v nebesih. Je prav tako? Vendar vse ob svojem času.

Don Rua, don Lazzero, don Cagliero in drugi se vas spominjajo in vas pozdravljajo.

Isto želijo tudi sestre, ki se dobro spominjajo vašega obiska in bi vas rade spet videle, in sicer za veliko dni, tednov in … let,[49] in zlasti v času velike vročine na duhovnih vajah v Nizzi Monferratski, kjer vas nestrpno pričakujejo.

Jaz bom, če bo v Franciji mirno, odpotoval januarja. Šel bom v Genovo itn. Nico, Alpes-Maritimes (Primorske Alpe), Cannes, Toulon, Marseille, Valence, Lyon, tako da bom sredi marca v Parizu. Kot vidite, je to načrt, o katerem vas bom obvestil, preden ga bom izvedel.

Medtem se vas bom vsako jutro spominjal pri sveti maši in molil za duhovnika, ki ste mi ga priporočili, za dekleta v Lyonu in za vse vaše namene.

Naj vas Bog ohrani pri krepkem zdravju in vas vodi po poti, ki pelje v nebesa. Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v N.G.J.K vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 5. december 1882

10.

Gospodična Clara!

Da ne bom ničesar iz vašega pisma pozabil, bom pisal lepo po vrsti. Najprej se vam zahvaljujem za uspešno nabirko 500 frankov za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Podpisnikov je samo šest, toda zadnji dar gospodične Clare, 395 frankov, uredi vse. Naj Dete Jezus povrne stokratno vsem darovalcem in jaz bom molil po njihovih namenih.

Prosim vas, da izročite priloženi listek očetu Engrandu.

Sporočite gospodični Noemie Sénéchal, da bomo njeno mašo opravili na božično polnočnico in da bodo naši otroci molili in prejeli sveto obhajilo zanjo. Naše uboge sirote se vam zahvaljujejo zlasti za tisto pomoč, ko je stiska največja. V teh mrzlih mesecih so brez kruha in brez obleke. Zato še posebej prosijo in bodo prosili v molitvi za svoje dobrotnike.

Preden se boste odpravili na pot v Rim, se prepričajte, ali so okoliščine ugodne. Upam, da se bova v mesecu aprilu srečala v Airu ali pa izmenjala pismi.

Opravljamo božično devetdnevnico. Vsako jutro se vas spominjam pri sveti maši. Toda tudi vi se spominjajte mene v vaših pobožnih molitvah in me imejte vedno v J. K. za ponižnega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 18. december 1882

[49] Pike pred »let« verjetno pomenijo negotovo željo Louvetove, da bi postala hčerka Marije Pomočnice.

11.

Gospodična!

Preden se bom odpravil na pot, bi vam rad dal obračun našega poslovanja.

Upam, da ste že prejeli moje pismo v odgovor na vaš prvi dopis. Pisma niso dali takoj na pošto, kot sem naročil. Prosim vas, da mi oprostite to zamudo, toda denar, 500 frankov, smo prejeli in sem se vam zahvalil z molitvami, ki so jih naši otroci darovali Bogu za vas.

Dne 31. tega meseca bom, če je taka Božja volja, odpotoval iz Turina. Sampierdarena – Varazze – Alassio – Ventimiglia bodo zame nekajdnevni postanki, dokler 15. februarja ne pridem v Nico. Če mi boste pisali, bodo moji naslovi: do 31. – Turin, do 15. – Alassio, do zadnjega februarja – Nica, Primorske Alpe, do 10. marca – Toulon, na Rue La Fayette 7. do 25. marca Marseille. Od tod vam bom sporočil svojo nadaljnjo pot.

Z Božjo pomočjo bom meseca aprila v Parizu. Če naj pridem v Aire, boste povedali vi. Edina oseba, ki jo poznam v tem kraju, ste vi, gospodična. Če pa boste kje drugje, bo bolje, da svoje potovanje prenesem na drug čas.

Rekli boste: če boste prišli v Aire, boste dobili denar od mene. To zadevo bomo uredili ob svojem času. Najti moramo način, ki bo najcenejši in ki bo ustrezal vašemu zdravju. Vi samo pripravite denar in potem bo pošta prišla nam v pomoč. To vam pravim zato, da se boste malo nasmejali.

Medtem bodite popolnoma mirni. Vsako jutro se vas bom spominjal pri sveti maši in upam, da boste tudi vi molili zame.

Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vas vedno varuje. Molite tudi zame, ki se imam v hvaležnosti in spoštovanju v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. januar 1883

P. S.: Bog moj! Kaka nemogoča pisava!

12.

Gospodična!

Nekaj kratkih besed pred odhodom. Prejel sem vaše ljubeznivo pismo s 100 franki. Prosim vas, da se v mojem imenu zahvalite gospodu d'Hagernu in mu zagotovite, da ne bom molil samo jaz, temveč bom naprosil vse naše dečke, da bodo molili za njegovo časno in večno dobro.

Vsako jutro se vas bom spominjal pri sveti maši. *Bliža se velik obračun.*

Naj nas blagoslovi in nas varuje presveta Devica Pomočnica. V kratkem boste prejeli pismo. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. 1883

13.

Oratorij sv. Léon - Marseille, 2. marec 1883

Gospodična!

Sem v Marseillu. Grof in vikontesa[50] sta tudi tukaj, pogosto se vidimo in večkrat govorimo o vas.

[50] De Montigny.

Prvega aprila odpotujem v Lyon in upam, da bom 15. prišel v Pariz. Zadnji dan meseca bom v Lillu. Vse to, če bo Bogu po volji.

Lahko se dobiva in mirno pogovoriva, bodisi v Parizu bodisi v Lillu.

Časa je malo, a če na vsak način hočete, da pridem v Aire, bom držal besedo. Toda vi mi boste dovolili, da bom to potovanje naredil ob drugi priložnosti, ko ne bo taka časovna stiska.

Bog naj vas vedno blagoslavlja, bodite mirni in se ne dajte motiti niti od javnih niti od osebnih zadev. Molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Naslov v Parizu: Pri Mme de Combaud 34 avenue de Messine.

14.

Gospodična!

Jutri opoldne, če bo taka Božja volja, bom v Lillu pri gospodu grofu Montignyju. V tem mestu bom ostal cel prihodnji teden.

Bog nas blagoslovi in ohrani v svoji milosti.

Na svidenje in spomnite se me pri J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Pariz, 4. maj 1883

15.

Gospodična!

Bilo je nekaj posebnega. Dne 12. julija, za praznik sv. Klare, sem napisal pismo. Komaj danes zjutraj, ko sem daroval sveto mašo, sem se zavedel, da sem se zmotil. Bolje je napredovati kot podaljšati dobro. Na vsak način sem hotel darovati sveto mašo po vašem namenu pri glavnem oltarju naše Gospe Pomočnice in naši otroci so molili in darovali sveto obhajilo za vas.

Bog naj nas blagoslovi in ohrani pri zdravju in v svetosti. Tako bodi!

Vdani služabnik

Janez Bosko

Turin, 12. avgust 1883

Gospodična Clara Louvet – Aire

16.

Oratorij v San Benignu Canavese

Gospodična!

Vaša pisma so vedno znanilci dobrote krščanske ljubezni. Bog naj vam bogato povrne. Poslali ste nam 500 frankov za naše sirote in te sirote bodo za vas molile in darovale sveto obhajilo po vašem namenu.

Ne bom pozabil priporočati Bogu vas, vaših tovarišic, vašega potovanja, gospoda očeta Engranda in vse vaše sorodnike in prijatelje.

Zelo sem vesel, da je pri nas dobri oče. On prihaja tako k nam kakor k vam. Toda sli se bojite, da bi ga spremljali?

V Lillu smo salezijanci prevzeli sirotišnico S. Gabriel, zato upam, da se bomo pogosto videli.

Naj bo presveta Devica vaša spremljevalka in vodnica na vsej poti v Lurd. Pripelje naj vas v Turin, kjer imajo sestre za vas vedno pripravljeno sobo.

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja v nadvse hvaležen v J. K. vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. avgust 1883

17.[51]

Gospodična!

Vaš velikodušni dar 1.000 frankov je prišel v moje roke brez težav. Maše bomo točno kmalu opravili. Vsi salezijanci, naši gojenci in jaz bomo molili po vseh vaših namenih in zlasti še za vaše pokojne.

Zelo si želim za vas miru in notranje jasnosti srca. Poslušajte me: vaša vest je čista. Vaša vodnica je presveta Devica, vaš angel varuh vas varuje ponoči in podnevi. Zato se nimate ničesar bati.

Bog naj vas blagoslovi, draga gospodična Clara, presveta Devica Pomočnica naj bo vedno vaša zaščitnica na poti v nebesa.

Molite, prosim, tudi za tega ubogega duhovnika, ki vas pričakuje v bližnji pomladi in zlasti še v blaženi večnosti. Tako bodi.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. september 1883

18.

Gospodična Louvet!

Malo stvari, toda te izpolnjevati točno.

Vsako leto:

Letni pregled vesti in razmišljanje o napredovanju ali nazadovanju v minulem letu.

Vsak mesec:

Vaja za srečno smrt z mesečno spovedjo in svetim obhajilom, kot da bi bila zadnja v življenju. Molitve za srečno smrt.

Vsak teden:

Sveta spoved. Velik pomen spovednikovih nasvetov.

Vsak dan:

Če je mogoče, vsak dan sveto obhajilo. Obisk najsvetejšega Zakramenta. Premišljevanje, duhovno branje, izpraševanje vesti.

Vedno:

Imeti vsak dan kot zadnjega v življenju.

Bog naj vas blagoslovi in preblažena Devica Marija naj vas osreči v času in večnosti. Delajte dobra dela, ki so mogoča.

[51] Izvirnik 17. in 18. pisma se hrani v arhivu generalne hiše Hčera Marije Pomočnice. Na voljo smo imeli samo prepise s popravki.

Molite za vašega ubogega služabnika v J. K.
duh. Janez Bosko
Turin, 17. september 1883

19.

Gospodična Clara!

Danes sem bil do vratu v opravkih. Končno so včeraj naši misijonarji odpotovali v Patagonijo. Molili bodo za vas, gospodična. Zagotovili so mi, da bodo dali čim več divjaškim deklicam pri krstu ime Klara in jim naročili, da bodo celo življenje molile za vas. Posebej pa bomo molili za ohranitev vašega vida.

Prosim vas, da izročite priloženo podobico naslovljencu in se mu zahvalite.

Hišo v Lillu bomo prevzeli prve dni prihodnjega leta.

Tisoč blagoslovov gospodu očetu Engrandu.

Upam, da vam bom mogel kmalu pisati.

Presveta Devica naj bo vedno vaša vodnica.

Vaš ponižni služabnik
duh. Janez Bosko
Turin, 15. november 1883

20.

Gospodična Clara Louvet!

Te dni veliko govorimo o vas, o vaši krščanski dobrodelnosti in o upanju, da vas bomo prihodnjega meseca aprila videli v Rimu. Boste prišli? Upam, da boste.

Dobro vam je znano, da opravljamo vsak dan molitve po vašem namenu. Za veliki božični praznik sprejmite dar treh svetih maš pri oltarju Marije Pomočnice z mnogimi molitvami in obhajili; vse to zato, da se pokažemo hvaležni za vse blagodati, ki ste nam jih izkazali. Prosili bomo dete Jezusa, da vas dolgo ohrani zdravo in vam (v velikem številu) podari veliko dni, tednov, mesecev in let v popolnem zadovoljstvu in kot krono vsega venec zmage v nebesih. Vam je tako prav? Tako se zgodi!

Vsi salezijanci, vse hčere Marije Pomočnice vam izrekajo svoja voščila in vsi prosijo Boga, da bi vas še dolgo ohranil, seveda zdravo in zadovoljno.

Naši misijonarji so odpotovali. Zadnje novice so iz Ile de Saint Vincenta. Novice s potovanja bomo zvedeli komaj petnajstega prihodnjega meseca.

Zbogom, gospodična, sprejmite izraze naše hvaležnosti in molite za tega ubogega duhovnika, ki se ima za vedno v J. K. za vdanega ponižnega služabnika.
duh. Janez Bosko
Turin, 21. december 1883

P. S.: V trenutku, ko sem hotel dati pismo na pošto, sem prejel vaš dopis, ki je, rekel bi, odgovor na moje pismo. Prav. Rečem vam, da se do sedaj nismo zavedeli, da bi bila naša pisma odprta na pošti.

Te dni se don Albera in don De Barruel mudita v Lillu, kjer se dogovarjata za dan odprtja zavetišča S. Gabriel. Tja bomo šli prve dni prihodnjega leta.

Za zdaj si ne prizadevajte, da bi ustanavljali štipendije v sirotišnici. Vsaka stvar ob svojem času. V tem trenutku imamo veliko dolgov, zlasti za cerkev in zavetišče v Rimu, ki jih je treba poravnati, in ogromne izdatke za odpravo misijonarjev med divjake v Patagoniji.

21.

Gospodična Clara!

Vi ste zares prava Božja previdnost za nas. Don Rua je moral pretekli teden plačati dobršen dolg. In medtem ko sva govorila, kje naj bi vzel denar, nam je vaše priporočeno pismo prineslo dva tisoč frankov.

Bogu bodi hvala in prošnja, da vam bogato poplača vašo krščansko ljubezen. Verjetno bom odpotoval v Rim sredi marca in ostal tam ves april. Kakor hitro bomo kaj odločili, vam bom sporočil.

Nikakor ne bom nehal s svojimi revnimi molitvami prositi za očeta Engranda. Prosim vas, gospodična, da ga pozdravite v mojem imenu in mu izrečete najlepša voščila.

Naj vas Bog blagoslovi, gospodična, in vas ohrani dolga in srečna leta, da boste potem prejeli resnično plačilo z angeli v nebesih. Tako bodi!

Molite tudi zame, ki ostajam za vedno v J. K.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. 1884

22.

Gospodična Clara!

Vi ste vedno previdnostna mati za nas in naše ustanove. Zamudil sem z odgovorom, ker sem ga hotel sam napisati. Sedaj pa lepo po vrsti.

Prejel sem 500 frankov, za katere bomo molili po vašem namenu, zlasti v devetdnevnici v čast sv. Frančišku Saleškemu.

Posebne molitve, spremljane s svetimi obhajili, pa bomo opravljali za vašo bolno prijateljico gospo Marguerito Mazinguem. Naj ji blažena Devica izprosi posebno milost in ji podeli vse milosti, ki niso nasprotne koristi njene duše.

Zaradi novic, ki jih objavljajo v Franciji, si ne delajte skrbi in lahko mirno pridete v Rim, kjer boste našli don Boska, ki čaka na vas.

Med vašo odsotnostjo iz Rima lahko vaše dragocenosti izročite osebi, ki ste ji izročali ob drugih podobnih priložnostih.

Če pa hočete biti še bolj gotovi, potem jih izročite don Bosku, ki jih bo dobro spravil, da se jih tatovi ne bodo mogli polastiti. Ste zadovoljni? To je pravi način, kako varno nalagamo denar.

Upam, da razumete, gospodična, da vam to pripovedujem za šalo.

Vprašujete me, kdaj bodo naši redovniki prišli v Lille. Začeli so delo ta ponedeljek in vsakokrat, ko boste v tem mestu, jih lahko obiščete, če hočete.

Bog naj vas ohrani in blagoslavlja vse do nebeških vrat. Tako bodi!

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. 1884

23.

Gospodična!

Nikakor ne mislim, gospodična, da morate vi nadomestiti denar, ki so ga ukradli na pošti. Potrpljenje. Vsekakor pa vam hvala.

Med toliko pismi, ki jih prejemamo, ne morem ugotavljati, ali je bilo mogoče kako odprto. Vsekakor pa bomo skušali biti pozorni.

Če bo Bogu po volji, bom zadnje dni marca v Marseillu. Šel bom iz hiše v hišo, tako da bom aprila v Rimu, kjer trdno upam, da boste tudi vi.

Nekaj vrstic za gospodično L. v Lyonu, prosim.

O drugih stvareh prihodnjič.

Moje prsi so nekoliko utrujene. Molite za tega ubogega duhovnika, ki ostaja za vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. februar 1884

24.

Gospodična Clara Louvet!

Upam, da je vaše zdravje dobro. Priporočam vam gotovo sredstvo proti koleri.

1. Nosite okoli vratu svetinjico N.L.G. Pomočnice.

2. Vzdihljaj O, *Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis!*

3. Pogosto sveto obhajilo.

Najlepša hvala za vse blagodati.

Bog naj obilno poplača vaša dobra dela.

Mi molimo za vas in vi molite za nas in za našo družino. Tako bodi!

Vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1884

25.

Gospodična Clara!

Sem tukaj v Pinerolu, da pasem malo svojo lenobo. Škof je zame pravi oče.

Vse naše hiše se veselijo odličnega zdravja. Prav tako naše hiše v Franciji.

Dne 12. tega meseca bodo vsi otroci in duhovniki molili po vašem namenu.

Naj vas Bog blagoslovi in vas preblažena Devica ščiti, vas, gospoda očeta Engranda, vaše sorodnike, vaše prijatelje. Tako bodi!

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki v hvaležnosti pred Bogom in pred ljudmi ostaja vedno v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 10. avgust 1884

26.

Gospodična Louvet!

Nekaj besed, vendar bom sam odgovarjal.

V tem trenutku so mi vaše molitve nadvse potrebne. Nadaljujte. Vaša dobrota, vaš bankovec za 1.000 frankov bom porabil za neko za kolero obolelo siroto in brez dvoma tistega obvaroval, ki ga je podaril.

Sporočiti vam moram nadvse razveseljivo novico. Vse naše hiše v Franciji, vsi dobrotniki naših sirot so bili obvarovani pred šibo, ki udarja po Franciji. Isto velja tudi za vas, gospodična Clara.

Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vas ščiti.

Moje zdravje je veliko boljše. V petek, če bo tako Božja volja, se bom vrnil v Turin.
Ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Pinerolo, 18. avgust 1884

27.

Oratorij v San Benignu Canavese

Gospodična!

Želite novice in jaz imam srečo, da vam lahko osebno ustrežem. Moje zdravje se je močno izboljšalo, tako da sem mogel priti v San Benigno za sprejem obljub naših novincev. Jutri se bom vrnil v Turin in upam, da se mi bo zdravje še izboljšalo. Bogu bodi hvala!

Prosim vas, da bi nam priskočili na pomoč z vašo krščansko dobrodelnostjo, s katero nam pomagate, kadar vam je mogoče. V tem trenutku sem v veliki denarni stiski. Kolera me sili, da sprejemamo vedno več sirot in ne vemo, kako bo šlo naprej. Prosim vas, da molite in storite, kar je v vaših močeh.

Medtem smo molili in bomo vedno molili po vašem namenu in za ohranitev vašega zdravja in zlasti še zato, da bi tegobe, ki bičajo naše dežele, ostale daleč od nas.

Vdani služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
4. oktober 1884

28.

Gospodična Clara!

Sporočam vam, da sem prejel vaše ljubeznivo pismo z darom, ki je bil v njem. Iz vsega srca se vam zahvaljujem. Jaz, naši otroci in vsi bomo molili po vašem namenu.

Odkar so francoski bankirji dobili nalog, da morajo za denarne pošiljke preprosto napisati *»Deklarirana vrednost sto frankov«,* smo denar vedno dobili, pa naj je bila vsota kakršna koli.

Vsi salezijanci vam izročajo svoje spoštljive pozdrave in molijo za vaše duhovno in telesno dobro.

O Marija, varuj svojo hčerko Claro in ji zagotovi veliko nebeško plačilo.

Moje zdravje se počasi pa vztrajno izboljšuje.

Prosite tudi vi za vašega v J. K. vdanega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 12. oktober 1884
Praznik Marijinega materinstva

29.

Gospodična Clara!

Prihodnjo soboto bomo začeli slovesno obhajati devetdnevnico, velik praznik Brezmadežnega spočetja. Želim, da bi vsi salezijanci posebej molili za ohranitev vašega zdravja.

V ta namen bomo pri oltarju N. G. Pomočnice opravili sveto mašo, molitve in obhajila.

Na sam praznik bo don Cagliero posvečen v škofa in vas bo pri svoji maši še posebno priporočil Bogu.

Zbogom, gospodična! Naj vas presveta Devica vodi in varuje. Molite za vso salezijansko družino in zlasti za vašega vdanega ponižnega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 22. november 1884

30.

Gospodična Clara Louvet!

Hitim, da vam sporočim, da sem prejel vaše ljubeznivo pismo z bankovcem za 500 frankov. Iz vsega srca se zahvaljujem za vašo neusahljivo krščansko ljubezen. Naj vam Bog stokratno povrne.

Don Cagliero je bil očitno ganjen zaradi vašega spomina nanj. Za dan njegovega škofovskega posvečenja (prihodnjo nedeljo) mi je zagotovil, da se vas bo na poseben način spomnil v svojih molitvah in prosil po vašem namenu za vaše dobro.

Medtem bodite mirni glede javnega dogajanja. *Bodite prepričani: presveta Devica bo vaša vodnica, vaša zaščitnica v vseh nevarnostih življenja.*

Molite tudi za vašega revčka, ki ostaja vedno v J. K. vdani, ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 30. november 1884

31.

Gospodična!

Zelo mi je žal, da se je vaše zdravje v teh dneh poslabšalo. Duhovniki, očetje, sirote prosijo zjutraj in zvečer pri oltarju N. G. Pomočnice.

Pogum! To še ni vaša ura. Ničesar se ne bojte!

Sprejmite novoletna voščila od vseh salezijancev in vseh sester, ki nenehno molijo za vaše zdravje.

Zbogom. Nasvidenje, ko boste popolnoma zdravi.

Vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 8. 85

32.[52]

Velezaslužna gospodična!

Medtem ko sem vam pisal voščila za srečne praznike, ste me prehiteli z vašim velikodušnim darom 300 frankov.

Naj Bog velikodušno povrne vaše molitve, vaša voščila, vaša dela krščanske ljubezni. Da se oddolžimo vaši velikodušnosti, bomo v tej devetdnevnici molili po vašem namenu. Tudi naši otroci bodo molili, darovali sveta obhajila in jaz bom na božično polnočnico daroval sveto mašo po vašem namenu.

Moje zdravje se je močno izboljšalo, vendar nisem prepričan, da bom mogel prihodnjo pomlad narediti izlet do Lilla. Bomo videli.

Kmečka kriza vas skrbi. Če se bodo prihodki skrčili, boste pač zmanjšali vaša dela krščanske ljubezni, oziroma jih boste povečali s tem, da boste uporabili kapital. Postali boste revni kakor Job, s tem pa tudi sveti kot sv. Terezija.

[52] Tudi izvirnik tega pisma je v arhivu Hčera Marije Pomočnice.

Nikakor ne. Bog nam zagotavlja *stoterno povračilo na zemlji. Torej dajajte in se vam bo dalo*. S kmeti bodite velikodušni in potrpežljivi. Bog je vsemogočen. Bog je vaš oče. Bog vam bo dal vsega, kar je potrebno zanje in za vas.

Vsoto denarja za družino vašega očeta je v sedanji krizi težko določiti. Menim, da bi pustili v oporoki 30.000 frankov. Napišite ustrezno izjavo. Upam, da nama bo dobri Bog omogočil, da se bova o tem osebno domenila in tako uredila stvari na najbolj primeren način.

Zagotovite gospodu očetu Engrandu, da ga nisem pozabil in da vsa hiša moli zanj in zlasti še za vas, za vaše starše, prijatelje, za časne in večne posle.

Molite tudi za vašega ubogega don Boska, ki ostaja vedno v N. G. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. december 1884

33.

Velezaslužna gospodična Clara louvet!

Upam, da vas je N.G. Pomočnica še naprej varovala in da je vaše zdravje že zboljšano. Toda naši duhovniki, očetje in otroci vztrajajo s svojimi molitvami pri nogah presvete Marije Pomočnice.

Medtem so se kljub strašnim opustošenjem[53] spet vzpostavile povezave s tujino.

Gotovo vam je, gospodična, znano, da je strašen požar uničil dobršen del naše hiše. Škode je kakih 100 tisoč frankov. Vendar hvala Bogu nihče ni bil poškodovan.

Božja previdnost nam je vedno pomagala in prepričani smo, da nas tudi v tej izredni potrebi ne bo zapustila.

Priporočam vam samo eno; skrbite za svoje zdravje. O vseh drugih vprašanjih bova govorila mirno in trezno.

Moje zdravje je še vedno zelo krhko, vendar nisem v postelji in lahko opravljam svoje dolžnosti.

Prosim vas, gospodična, da v mojem imenu pozdravite gospoda očeta Engranda in mu zagotovite naše molitve in da ne pozabljam niti njega niti njegove matere.

Zbogom, gospodična. Pogum! Upam, da se bova v tem letu mogla srečati in se zahvaliti Bogu za zdravje, ki nama ga je naklonil.

Molite še naprej za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v N.G.J.K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. februar 1885

34.

Gospodična Clara!

Vaše krščansko pismo mi je prineslo bankovec za tisoč frankov kot dokaz vaše krščanske dobrodelnosti.

Naj Bog velikodušno blagoslovi vašo dobrodelnost. Ves postni čas bomo vsak dan opravljali molitve po vašem namenu in zlasti za vaše zdravje.

V teh dnevih ne smete misliti na post niti na pritrgovanje: to vam odločno prepovedu-

[53] Se pravi stike s tujino, ki so bili prekinjeni zaradi kolere.

jem. Pustite, naj grešniki, kakor don Bosko, opravljajo pokoro, ki so je potrebni.

Zahvaljujem se očetu Engrandu za prizadevnost, s katero razpečava loterijske srečke. Menim, da bo naletel na dober sprejem, če bo povedal, da je vsaka kupljena srečka obdarovana z odpustkom 10 dni od svetega očeta.

Vsak dan ga pri sveti maši priporočam in prepričan sem, da bo stvar lepo uspela.

Moje zdravje se sicer zboljšuje, vendar zelo počasi. Veliko pričakujem od vaših molitev.

Naj vas Bog blagoslovi, gospodična, in z vami vse dobrotnike, ki naj jim bo presveta Devica vodnica na poti v nebesa. Tako se zgodi!

Vedno ostajam vaš v J. K. vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 21. februar 1885

35.

Gospodična Clara!

V tem trenutku ste prejeli moje pismo, v katerem vam sporočam, da je vsota 1.000 frankov, ki nam jo je poslala vaša dobrosrčnost, prišla v moje roke in jo je don Rua takoj uporabil. Prav tako sem prejel denar za razpečane loterijske srečke, ki ste mi ga poslali vi gospodična in gospod oče Engrand.

V vašem zadnjem pismu govorite o načrtovanem potovanju v Italijo, da bi si okrepili zdravje. Ne bi mogli storiti nič boljšega. Ko se boste končno odločili, mi pišite. Naše sestre vas z veseljem pričakujejo. Sporočite mi malo prej, ali boste sami ali s spremstvom.

Če bo oče Engrand z vami, bo v času, ko bo v Turinu, pri nas spal in jedel.

Povedali mi boste svoje želje in jaz vam bom na voljo v vsem, kar se tiče vaših duhovnih in časnih potreb.

Vsa hiša moli za vas in upa, da vas bomo mogli videti pri dobrem zdravju.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna Clara, in z vami naj blagoslovi vaše starše in družino Engrand. Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 27. 2. 1885

36.

Naj živi gospodična Clara in njen godovni dan!

V soboto na praznik Marije Vnebovzete bom molil in spodbudil tudi druge, da bodo prosili našo dobro Mater, da bi vam velikodušno izprosila trdno in trajno zdravje in svetost in da bi vam zagotovila prostor pri sebi v nebesih. To milost prosim za vas, vaše starše, vaše prijatelje, za gospoda očeta Engranda itn.

Daroval bom za vas sveto mašo in vi molite tudi zame.

Zbogom, nasvidenje še velikokrat na zemlji, toda gotovo nekega dne v nebesih. Ali ne?

Vaš vdani ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 12. avgust 1885

37.

Gospodična Clara!

Vem, da želite slaviti presveto Devico ob vseh priložnostih in jaz vam želim pri tem po svojih močeh pomagati. V nedeljo 11. oktobra, na praznik materinstva naše dobre Matere, bodo naši otroci darovali molitve in sveta obhajila in jaz bom imel zadoščenje, da bom daroval sveto mašo samo za vas. Za vas, za vaše zdravje, za vašo posvetitev, za vašo vztrajnost na poti v nebesa. Vse to zato, da se vam oddolžimo za krščansko ljubezen, ko nam pomagate pri našem delu in pri naših ustanovah.

Msgr. Cagliero mi je poslal nekaj novic. Krstil je hčerko nekega divjaka pri *Rio Negru* v Patagoniji. V spomin na vas ji je dal ime *Clara Louvet* s pogojem, da bo celo življenje molila za vas. Upam, da vam bom mogel postreči z novicami o tej siroti, če bo pametna, kakor si želijo naše sestre.

Zbogom, gospodična Louvet, naj vas vodi presveta Devica in z vami vse vaše sorodnike in prijatelje, dokler se ne bomo spet videli v nebesih, seveda tudi z ubogim don Boskom.

Molite zame in zlasti za duhovnike, ki vsako jutro molijo po vašem namenu.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. oktober 1885

38.

Velespoštovana gospodična!

Najlepša hvala za vašo krščansko ljubezen. Marija, naša dobra mati, vam bo gotovo zagotovila plačilo, ki si ga želite in zaslužite.

Dobri Bog, ki nas je uslišal preteklo nedeljo, nas bo prav tako uslišal na volitvah 18. tega meseca. Vztrajamo pri naših molitvah, presveta Devica je mogočna.

Zelo mi je hudo, da ne morete prodati ne dati v najem polj, o katerih mi poročate. Škoda je predvsem zame, kajti manj denarja je za vas, toliko manj podpore dobijo moje sirote. Toda presveta Devica bo uredila vse te zadeve: za vas trdnejše zdravje, nič suše za polja in malo boljši pridelek bodo postavili vse na svoje mesto.

Vi gospodična mi dajete upanje, da vas bom mogel ponovno videti prihodnje leto. To mi je v veliko tolažbo. Vsi salezijanci molijo, da bi se to uresničilo.

Upajmo, da bodo javne in zasebne razmere to dovolile.

Sprejmite ponižen dar molitev, ki jih salezijanci vsak dan darujejo po vašem namenu, in molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja v globoki hvaležnosti v J. K. vdani in ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. oktober 1885

39.

Velezaslužna gospodična Clara!

Dne 20. tega meseca se začenja devetdnevnica v čast sv. Frančiška Saleškega in jaz vam želim poslati na obisk kralja Francije, da vam zagotovi, da se vam ne bo zgodila nikakršna neprijetnost. V teku cele devetdnevnice bomo darovali vsak dan mašo po vašem namenu. Naši otroci pa bodo molili in darovali sveta obhajila za vas.

Pridružite svoje molitve in jaz vam zagotavljam vse dobro v J. K. ponižni služabnik
duh. Janez Bosko
Turin, 16. januar 1886

40.

Velezaslužna gospodična!

Opravili smo praznovanje sv. Frančiška Saleškega in imeli konferenco. Nikakor nismo pozabili moliti za vaše dobro in za vaš mir.

Časopisi poročajo o neredih v Franciji, toda vi bodite čisto mirni. Nič se vam ne bo zgodilo hudega, priporočam vam pa, da nosite pri sebi svetinjico N. G. Pomočnice.

Te dni so pri nas trije misijonarji iz Patagonije. Prinesli so veliko razveseljivih novic o vaših varovancih. Pri nas bodo ostali še kakih štirinajst dni.

Nas boste v tem letu obiskali? Trdno upam, da boste prišli, kajti moje šibko zdravje me veže na Valdocco. Naše sestre vas nestrpno pričakujejo. Vsi salezijanci vas lepo pozdravljajo in molijo za vas in vsi skupaj z menoj se priporočajo v vaše molitve, medtem ko vas presveta Devica ščiti in vodi po poti v nebesa. Tako bodi!

Ponižni služabnik
duh. Janez Bosko
Turin, 7. februar 1886

P. S.: Če boste imeli priložnost, vas prosim, da pozdravite naše sotrudnike v Airu in jim povejte, da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši.

41.

Gospodična Clara Louvet!

V našem zavodu v mestu Alassio sem prejel vaše drago in ljubeznivo pismo. Stvari, o katerih mi govorite, niso nič v primerjavi z večnostjo. Če bova imela priložnost za pogovor, bova vse lepo uredila. Če to ne bo mogoče, se bova domenila pisno.

Medtem začnite razmišljati o dveh stvareh: 1) dobro bi vam delo južno podnebje; 2) skušajte se otresti vsega, kar vam povzroča skrbi in težave.

O teh dveh stvareh bi se morala pomeniti osebno.

Moje zdravje je še kar dobro. V soboto se bom, če bo taka Božja volja, odpravil v Nico in vse do Barcelone. Prvega maja bom, upam, spet v Turinu. Pisma mi vedno pošiljajte v Turin. Od tam mi jih bodo takoj poslali tja, kjer bom.

Od tod se bom odpravil v Nico, Cannes, Toulon, Marseille, Barcelono. Nato se bom vrnil v Italijo, kjer upam, da bom spet prve dni meseca maja.

Zbogom, gospodična, naj vas presveta Devica vedno vodi po poti v nebesa.

Vaš služabnik
duh. Janez Bosko
Alassio, 19. marec 1886

P. S.: Menim, da bi vam bivanje v Alassiu v zimskem času dobro delo. Poleti pa bodo v Nizzi Monferrato v hiši, kjer bivajo naše sestre, izrecno za vas pripravljene sobe. O primernosti se bova dogovorila ustno.

42.

Velezaslužna gospodična Clara Louvet!

Pomanjkanje zdravja me je prisililo, da sem prekinil vse svoje posle. Sedaj spet začenjam počasi delati in čutim dolžnost, da najprej pišem vam, velezaslužna gospodična Clara.

Najprej naj vam sporočim, da je vse naše zadeve uredil don Rua v smislu namenov, ki ste mu jih izrazili v pismih in govorili o njih tudi v pismih meni. V tem pogledu smo lahko popolnoma mirni.

Vam vaše strežnice lepo strežejo? Je potrpežljivost vedno doma pri vas in v vaši družini? Ostanite mirno v Franciji. Nič se vam ne bo zgodilo. Če bodo kaki nemiri, ne bodo prišli do vas.

Za dva tedna bom *s škofom v Pinerolu.* Tam se moje zdravje očitno izboljša.

Vsi salezijanci vsak dan molijo po vašem namenu. Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj vas varuje in pomaga brati mojo slabo pisavo. Tako bodi!

Ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
27. julij 1886

43.

Sveta Klara, prosi za nas in zlasti za svojo varovanko, da bo vredno nosila tvoje ime. Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vam izprosi mir srca in vztrajnost v dobrih delih. Vsi salezijanci vsak dan prosijo, da bi Bog poplačal vsa vaša dobra dela že tukaj na zemlji in zlasti v nebesih.

Molite tudi in to veliko za tega ubogega duhovnika, ki se v globoki hvaležnosti ima vedno za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO
Pinerolo, Villa Vescovile 1886

44.

Gospodična Clara Louvet!

Želim vam dober dan in vam sporočam, da je vsa salezijanska družina zbrana v Valdoccu. Nočem, da bi vas na dan vseh svetih pozabili v naših molitvah.

V tej devetdnevnici bomo vsak dan opravili sveto mašo in darovali sveta obhajila za vaše žive in pokojne sorodnike. Zlasti pa bomo še molili za vaše zdravje in svetost.

Marija, vodi nas vedno po poti, ki pelje v nebesa.

Ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 20. oktober 1886

45.

Gospodična!

Dar vaše krščanske ljubezni je bil dobro uporabljen. Vaših tisoč frankov nam je zelo pomagalo pri odpravi naših misijonarjev v Patagonijo in Brazilijo. Naši misijonarji ne bodo sami prosili za vas, temveč bodo molili za vas tudi divjaki, ki bodo po vaši dobroti deležni spreobrnjenja.

Jaz in vsi salezijanci bomo opravili molitve za vaše zdravje in posvečenje pa tudi za

vse vaše služabnike in dober uspeh vseh vaših del.

Zbogom, gospodična, naj vas presveta Devica vodi srečno skozi vse nevarnosti do nebes.

Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najponižnejši služabnik.

duh. Janez Bosko

Turin, 16. november 1886

46.

Velezaslužna gospodična Clara Louvet!

Prihodnost sveta je zelo nejasna. Toda Bog je luč in presveta Devica je vedno *jutranja zarja.* Zaupajmo v Boga in Marijo. Ničesar se ne bojte. Vse premorem v njem, ki me osrčuje, v Jezusu Kristusu.

Potrpljenje. Potrpljenje nam je nujno potrebno, če hočemo premagati svet in si pridobiti zmago ter stopiti v nebesa.

Bog naj vam obilno povrne dobroto vaših 500 frankov, ki ste nam jih nakazali.[54] V vseh naših hišah bodo še naprej molili po vaših namenih.

Zbogom, Marija naj bo vaša vodnica, molite za nas in za naše misijonarje.

Ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Dne 9. decembra 1886, v Turinu

47.

Velezaslužna gospodična Clara Louvet!

Vi ste poosebljena krščanska ljubezen. Najlepša hvala za vse blagodati, ki ste nam jih izkazali v tem letu. Molili bomo po vaših namenih in svete maše bomo darovali po vaših željah.

V stvareh, o katerih mi poročate, vam dajem tale nasvet: storite vsa dobra dela krščanskega usmiljenja, ki jih morete storiti v sedanjem času, in se ne obvezujte za prihodnost. Časi, v katerih živimo, nam narekujejo naslednje: storimo sedaj, kar moremo storiti, ne da bi se obvezovali za prihodnost.

Dobri Bog nam bo pomagal, presveta Devica nas bo vodila.

Bog naj vas blagoslovi in vam obilno povrne vašo dobroto in krščansko ljubezen. Tako bodi!

Ponižni vdani služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 26. december 1886

48.

Gospodična Louvet!

Dne 20. tega meseca se bo začela devetdnevnica k sv. Frančišku Saleškemu. Jaz in vsi salezijanci bomo vsak dan opravili molitve in darovali obhajila za vas in jaz se vas bom na poseben način spominjal (*sic*) vsak dan pri sveti maši.

Ne bom pozabil tudi moliti za nekega monsinjorja, katerega imena se v tem trenutku ne spominjam, ki pa nam je po vaših rokah izročil velikodušni dar za naše sirote.

[54] Don Boskova pisava razodeva, da ga je pisanje stalo veliko truda.

Zbogom, gospodična Clara, naj vam Bog ohrani mir srca in duše in vztrajnost vse do nebes.

Naj dobri Bog ohrani pri zdravju očeta Engranda.

Pozdravi in molitve vseh salezijancev.

Marija naj bo naša vodnica.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. 1887[55]

49.

Gospodična Louvet!

Po neredih, ki so nam pretili, nisem dobil nobenega poročila več o vašem zdravju. Dve besedici bi me zelo potolažili.

Zelo nas je prestrašil potres. Vse naše hiše so delno trpele, toda cerkev, zavetišče in šolska poslopja v Ventimiglii so bili popolnoma uničeni. Vendar so bili po Božji dobroti vsi duhovniki in gojenci *rešeni*. Dobremu Bogu in Mariji Pomočnici se za to zahvaljujemo.

Prosite dobrega Boga, da nam bo v tem trenutku priskočil na pomoč.

Upam, da nas boste letos ob posvetitvi cerkve Naše Gospe presvetega Srca Jezusovega prišli obiskat. Odprtje bo 14. maja v Rimu.

Še naprej molimo za vaš mir. Priporočam vašim dobrohotnim molitvam naše sirote, misijonarje in ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. vdani in ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. marec 1887

50.

Gospodična Louvet!

Vesele praznike, veselo veliko noč, na svidenje v Turinu ali Rimu.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri krepkem zdravju in svetosti.

Vsi salezijanci vas pozdravljajo. Zbogom.

Vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. april 1887

51.

Gospodična Clara Louvet!

Sem v Rimu za posvetitev in odprtje cerkve in zavetišča Srca Jezusovega. Toda 16. tega meseca upam, vas bom srečal v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, da se bova pogovorila o stvareh, ki se tičejo večje Božje slave in časti presvete Device Pomočnice.

Bog naj vas blagoslovi in bogato poplača vašo krščansko dobrodelnost. Molite za naše sirote, ki vsak dan molijo po vašem namenu. Tudi jaz se vas vsako jutro spominjam pri sveti maši.

[55] Na hrbtni strani podobice sv. Frančiška Saleškega: *»Oh, sveti Frančišek Saleški, prinesi sveti in vsemogočni blagoslov dobrega Boga, ki naj zagotovi mir vaše hčerke. Ona se nima ničesar bati, mi bomo molili zanjo. Gospodični Clari Louvet 29. 1887.«*

Bog naj vas vodi, presveta Devica naj varuje v nevarnosti življenja vse naše dobrotnike. Tako bodi!

Vdani služabnik
duh. Janez Bosko
Rim, 3. maj 1887

52.

Zavod – konvikt Valsalice

Upam, da ste lepo potovali v Aire in da se počutite dobro, za kar vsako jutro prosim pri sveti maši.

Nekaj dni ste prebili skupaj z nami, toda pri odhodu se mi je zdelo, da ste bili ganjeni do solz. To me je močno prizadelo. Mogoče niste prav razumeli mojih besed,[56] ko sem vam dal vedno vedeti, da najini odnosi na zemlji niso trajni. Toda v večnem življenju bova prebila najine dneve v večnem veselju in nikdar nam ne bo manjkalo želenih reči: *in perpetuas aeternitates*.

Medtem nam je vročina pretila, da nas bo vse ožgala, zato sem se zatekel v Valsalice, kjer se zaradi svežega podnebja veliko bolje počutim. Tukaj mi manjka samo vaša navzočnost, da bi si telesno opomogel. Potrpljenje. Vsak dan se vas bom spominjal pri sveti maši kakor tudi gospodične Lyonsove.

Gre gospodu očetu Engrandu že na bolje? Mu zdravje dovoljuje, da dela? Vsi salezijanci govorijo o vas in vaši krščanski dobrodelnosti in vsi mi zatrjujejo, da vsak dan molijo za vas.

In vojna? Bodite brez skrbi. Če bom zaznal le majhno nevarnost, vam bom takoj sporočil. Seveda, če bom med živimi.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospodična, naj vas presveta Devica ohrani pri krepkem zdravju in na poti proti nebesom.

Zbogom. Molite za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. vdani služabnik.
duh. Janez Bosko
12. junij 1887

53.

Gospodična!

Vaše mesto v nebesih je že pripravljeno in zagotovljeno, vendar boste morali še nekaj časa čakati.

Prejel sem dar vaše krščanske ljubezni za naše sirote, za kar se vam iz srca zahvaljujem. Bog naj vam bo bogat plačnik. Don Rua je boljši, grof Colle pa še boljši. Molimo.

Naj vas Bog blagoslovi, vas in očeta Engranda in nas vse vodi po poti v nebesa. Amen.
Molite zame.
Vdani služabnik
Janez Bosko
Lanzo, 4. julij 1887

[56] Se pravi »que vous n'aviez pas bien entendu mes paroles«. Izvirnik tega pisma se hrani pri Hčerah Marije Pomočnice.

54.

Gospodična Clara!

Sem v Lanzu. Zdravje se je malo zboljšalo. In vaše? Vsak dan molim po vaših namenih. Kdaj nam bodo nebesa dovolila naš obisk? Čakamo na to, kakor bo Bogu po volji.

Vašim molitvam priporočam don Rua: njegovo zdravje ni tako, kakršnega bi si želeli. V tem trenutku je v Toulonu pri grofu Collu, ki je resno bolan.

Bog naj vas blagoslovi in Marija naj bo vaša vodnica v nevarnostih vse do nebeških vrat. Tako bodi!

Vdani služabnik
DUH. JANEZ BOSKO

55.

Gospodična Clara Louvet!

Presveta Devica naj vas na svoj rojstni dan obišče in vam podeli trdnega zdravja in svetosti. Vsem nam pa naj da, da bi se še večkrat videli na zemlji in da bi se za gotovo srečali v nebesih, kjer bi vso večnost peli slavo Bogu.

Je vaše zdravje v redu? Moje je malo boljše.

Marija naj vas vodi.
Ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Valsalice, 4. september 1887

56.

Gospodična Clara Louvet!

Rad bi, da bi nam verjeli, da na veliki praznik rojstva presvete Device Marije vsi molimo za vas, za vaše časno in večno zdravje.

Molite zame in za vse naše gojence in mi vsi bomo molili za vas.

Dne 8. tega meseca bodo naše sirote darovale sveto obhajilo po vašem namenu.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj bo naša vodnica v nebesa.
Vdani služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Turin (Valsalice), 5. september 1887

57.

(Odposlati po svetnikovi smrti)
Gospodični Clari Louvet,
v Airu sur Lys, Pas de Calais.

Oditi moram pred vami. Vendar ne bom nikdar nehal moliti za vašo večno srečo. Še naprej podpirajte naše sirote in naše sirote vam bodo prinesle venec, ko vas bodo angeli ponesli nekega dne, da se boste radovali v nebesih.

O Marija, ščiti vedno svojo hčerko.

Molite za večni počitek moje uboge duše.
Vedno vdani služabnik
DUH. JANEZ BOSKO[57]
Turin

[57] Imamo samo prepis. Izvirnik tega kakor drugih podobnih pisem je bil iztrgan iz zvezka, v katerega je don Bosko pisal in odposlal naslovnici.

II. GROFOM COLLE

1.

Gospa!

Večkrat sem dobil od vas poročila in večkrat sem tudi molil za vas in za vašo družino. Nikdar pa nisem pri sveti maši pozabil spomniti se vašega Louisa.

Glede tega fanta se morate pomiriti. On je gotovo zveličan in vas prosi dvoje: resno se pripravljajte, da boste šli za njim v nebesa, kadar bo to Božja volja, in veliko molite zanj, da bo izprosil veliko milosti za vse.

Drugega ne bi rad pisal. Vedite pa, da vas vaš Louis pričakuje v nebesih.

Ko boste slišali govorice, da se bo maja meseca zgodilo nekaj hudega, ne verjemite. Prosite samo za milost, da bi lepo umrli.

Bog naj vas blagoslovi, dobrodelna gospa Colle. Bog naj vam podeli trdno zdravje in vztrajnost v dobrem do konca.

Prosim vas, da spoštljivo pozdravite gospoda Colla, ki mu bom, tako upam, kmalu pisal.

Molite zame in za naše uboge dečke in dovolite, da ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 4. maj 1881

Porta S. Lorenzo 42

2.

Velespoštovani gospod odvetnik Colle!

Vidim, da je vaša gospa soproga vznemirjena zaradi stvari, ki jih ni zaupala papirju. Zato ji bom tukaj v kratkih besedah povedal bistvo stvari. Srce staršev je bilo preveč navezano na njunega edinega sina. Preveč nežnosti in izjemnosti. Toda on je ostal vedno dober. Če bi živel, bi se znašel pred mnogimi nevarnostmi, ki bi ga po smrti staršev potegnile v slabo. Zato ga je Bog hotel rešiti nevarnosti, vzel ga je k sebi, kjer bo kmalu postal zaščitnik svojih staršev in vseh tistih, ki so molili in še molijo zanj.

Jaz sem prosil in še vedno prosim v vseh naših hišah za dušo dragega Luigija. Ker sem v Nizzi, menim, da bi lahko naredili prijeten izlet do Turina.

Radostno vas pričakujem. Marija Pomočnica bo gotovo obema naklonila veliko tolažbo.

Bog naj vas blagoslovi, moj vedno dragi gospod odvetnik. Bog naj blagoslovi vas in vašo gospo soprogo in vaju ohrani zdrava. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. maj 1881

P. S.: Ob vašem prihodu v Turin se napotite takoj v hotel Stara Carina, kjer vas bodo lepo sprejeli. Vsi pa vas bodo znali pripeljati v naše zavetišče.

3.

Dragi gospod odvetnik Colle!

Zadnje dni sem bil tako zelo zaposlen, da mi je zmanjkalo časa, da bi vam odgovoril in se vam zahvalil za blagodati, ki ste mi jih izkazali vi in vaša gospa, ko ste prišli k nam.

Nikakor pa nisem pozabil moliti za vas, oh, dragi gospod Colle, in se ukvarjati z zadevo grofa svete rimske Cerkve. Pred kakim mesecem sem poslal msgr. škofu v Fréjusu vlogo z namenom, da sem se prepričal, da ni v nasprotju z resnico. Verjetno je, da je monsinjor na pastoralnem obisku. Toda če bi vi imeli priložnost, da bi rekli besedico glede tega, bi vzbudili pozornost na moje pismo in moj predlog svetemu očetu.

Nekaj sem pisal tudi gospe Colle in vas prosim, da ji izročite.

Upam, da je vaše zdravje dobro. Iz vsega srca bom prosil, da vam ga Bog ohrani dolgo v zadovoljstvo vaših staršev in naših prijateljev, med katerimi na vsak način hočem biti med prvimi in se imam v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 3. julij 1881

4.

Gospa Colle!

Moje vedenje vas je gotovo prepričalo, da sem pozabil na vaš obisk, vaše pozornosti in blagodati. Vendar vas prosim, da mi oprostite. Bil sem kakor obseden od obilice poslov, ki so me popolnoma prevzeli in mi vzeli čas.

Kljub svoji zamudi sem se vas vsako jutro spominjal pri sveti maši kakor tudi gospoda Colla in tistega, ki nas je zapustil, da je šel v nebesa. Samo enkrat sem imel zadovoljstvo, da sem ga videl in slišal njegov glas. Dne 21. junija sem ga videl po spremenjenju v njegovi običajni drži, v rožnati barvi, v vsej njegovi lepoti in z obrazom, ki se je bleščal kot sonce. Tedaj sem ga vprašal, ali mi ima kaj povedati. Odgovoril je čisto preprosto: »Sveti Alojzij me je močno varoval in mi veliko pomagal.« Tedaj sem rekel: »Je treba kaj storiti?« Ponovil je isti odgovor in potem izginil. Od tedaj nisem več slišal o njem, niti ga nisem videl.

Če bi nam Bog v svojem neizmernem usmiljenju naklonil, da bi zvedeli kaj več, vam bom takoj sporočil.

Sedaj bi vas pa prosil, da bi sporočili, kako je z vašim zdravjem, za katero upam, da se je močno popravilo. Jaz in moji dečki molimo, da bi od Boga izprosili to milost, za katero prosim vsak dan.

Gospod Colle mi je v svoji veliki dobroti rekel, da mi daje na voljo svojo mošnjo. Do sedaj smo si nekako pomagali, toda za prihodnje mesece, se mi zdi, bom moral prositi za njegovo krščansko dobrodelnost. Vendar samo v veliki potrebi in v mejah vaših možnosti.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa Colle, Bog naj vas ohrani pri krepkem zdravju in svetosti in molite tudi zame, ki ostajam v J. K. vedno ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 3. julij 1881

5.

Moj predragi in spoštovani vitez!

Nekaj vermuta, to je sicer za smeh, vendar ste se ga v svoji veliki dobroti razveselili. Zelo me veseli, da vas je tako majhna stvar mogla prinesti nekaj vesela in tolažbe.

Vendar je pomembnejše vaše prejšnje pismo, v katerem mi sporočate, da boste naklonili 20 tisoč frankov za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. To je zares pomoč sveti rim-

skokatoliški Cerkvi in njegovemu voditelju. Sveti oče in vsi dobri kristjani in pošteni ljudje bodo odobravali vašo krščansko dobrodelnost.

Vaše pismo je vzbudilo v meni pravo presenečenje zaradi svoje elegance in dovršene oblike. Brez dvoma ste pisali *currenti calamo* [v naglici]. Toda to pismo bo ostalo vedno zgled in primer popolnega pisanja pisem. Vedno znova sem ga bral in menil sem, da bom storil častno dejanje vam in mestu Toulonu, če ga bom poslal svetemu očetu in tako pokazal, da odvetniki znajo družiti znanje in pobožnost. Bog bodi hvaljen v vseh stvareh. Prilagam nekaj besed za gospo Colle in vas prosim, da bi ji jih izročili.

Zbogom, moj dragi in spoštovani prijatelj, dovolite mi to besedo. Bog naj vam da trdno zdravje tukaj na zemlji in večno blaženost nekega dne v nebesih:, vendar z gospo, z menoj in našim predragim Louisom. Tako bodi.

Priporočam se vašim molitvam in ostajam v J. K.

Vaš ponižni služabnik.

duh. Janez Bosko

San Benigno Canavese, 30. avgust 1881

6.

Gospa Colle!

To pismo vam pišem zato, da vam izrečem svoje globoko spoštovanje in vam podam nekaj novic.

V osmini praznika vnebovzetja preblažene Device Marije in še bolj 23. tega meseca sem molil in prosil druge, da so molili za našega dragega Louisa. Dne 5. tega meseca sem ravno pri posvetitvi svete hostije imel veliko zadoščenje, da sem ga videl, oblečenega v sijajno obleko. Videl sem ga na vrtu, kjer se je sprehajal z nekaterimi tovariši. Vsi skupaj so peli *Jesus Corona Virginum* [Jezus venec devic] tako ubrano, da tega ni mogoče opisati. Sredi med njimi je stal visok paviljon ali šotor. Rad bi gledal in poslušal, toda v tistem trenutku me je močna luč prisilila, da sem zaprl oči. Potem sem se znašel pri oltarju in sem maševal.

Louisov izraz je bil čudovito lep. Zdelo se je, da je zelo srečen, da, celo popolnoma srečen. Pri tej sveti maši sem želel moliti, da bi nam Bog naklonil milost, da bi se nekoč vsi skupaj zbrali v nebesih.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam za vedno v J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

San Benigno Canavese, 30. avgust 1881

7.

Moj dragi in dobri prijatelj!

Prejel sem pripombe, ki ste mi jih poslali o našem vedno obžalovanem Louisu in ki sem jih vzel resno v pretres. Toda treba je potrpeti in zato vas prosim, da zberete:

1) Misli, besede, kake izreke, ki jih je mogoče povedal svojim staršem ali ko je dajal miloščino revežem, izpolnjeval pokorščino, govoril o veri itn.

2) Najbolj spodbudna dejanja v odnosu do premagovanja, potrpežljivosti, svojih staršev, prijateljev, revežev.

3) Posebne okoliščine njegovega obiska svetemu očetu. Kaj je povedal temu ali onemu in zlasti kaj je sveti oče povedal njemu.

4) Isto pri obisku svetišč, cerkva, pri slovesnih obredih itn.Menim, da v pogovoru z gospo Colle lahko prikličete v spomin veliko spodbudnih stvari, ki bi mogle biti zelo koristne za življenjepis, ki ga pripravljamo.

Da ne bomo množili dela, se mi zdi najbolje, da pišem v francoščini, kar bo potem pregledal moj prijatelj. Vendar pa bomo pred končno redakcijo dali vse vam na vpogled, da boste dodali svoje opombe in vnesli svoje spremembe.

Še eno stvar. Treba je, da za trenutek odložite svojo skromnost in mi navedete vsa dobra dela, pri katerih ste udeleženi ali jih podpirate, združenja ali dobrodelne ustanove, pri katerih ste udeleženi; vsaka beseda, vsako dejanje kreposti bo imelo svoj prostor.

Bodite tako dobri in mi pomagajte pri zbiranju vseh teh podatkov in potem bom jaz postavil vsako stvar na svoje mesto.

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj prijatelj, in z vami gospo Colle in vaju še dolgo ohrani pri krepkem zdravju. Molite tudi zame, ki ostajam za vedno v J. K. vaš prijatelj in služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 4. oktober 1881

P. S.: Naslov: vedno v Turinu.

8.

Dragi moj gospod in vitez Colle!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo z dne 17. tekočega meseca, v katerem mi dajete podatke za življenjepis našega vedno ljubljenega Louisa. Vse, tudi najbolj neznatne stvari, prispevajo k našemu pomembnemu delu, ki dobro napreduje in za katero lahko rečemo, da je že narejeno do dobrih treh četrtin. Upam, da bom vse prinesel s seboj prihodnjega januarja, ko vas bom obiskal.

V devetdnevnici k Mariji Brezmadežni bom molil za vas, dragi moj gospod, in za gospo Colle, vašo soprogo.

Na predvečer tega velikega praznika bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo pri oltarju Naše Gospe Pomočnice prejeli sveto obhajilo po vašem namenu.

Bog naj vas blagoslovi, predragi gospod, in z vami naj blagoslovi gospo Colle in vaju oba ohrani dolgo pri krepkem zdravju in vedno v Božji milosti.

Molite tudi zame, ki ostajam za vedno v J. K. vdani ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. 11. 1881

9.

Dragi moj spoštovani gospod Colle!

Malo pred koncem leta vam bom napisal nekaj besed.

Življenjepis našega dobrega Louisa je končan. Treba je vse še enkrat prebrati in napisati en izvod, ki ga bom prinesel s seboj med svojim prihodnjim potovanjem v Toulon. Treba je, da ga prebereva skupaj.

Naša zadeva je v Rimu pri kardinalu Jacobiniju, ki stvari sprejema, toda *Roma è eterna* [Rim je večen], kakor pravijo, in to tudi v poslovanju.

Don Perrot mi pogosto piše o vas in o gospe. Gradnja v Navarru hitro napreduje in menim, da si bomo lahko skupaj ogledali dela in se ustavili za nekaj dni med sirotami.

Povejte to gospe Colle.

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj vitez, in vašo spoštovano gospo Colle.

Bog naj oba ohrani v trdnem zdravju in v svoji sveti milosti.

Molite tudi zame in za mojo številno družino in mi dovolite, da se za vedno imenujem v J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 30. december 1881

10.

Moj predragi in spoštovani prijatelj!

Moral bi vam pisati že prej, vendar sem želel, da bi vam dal nekaj ohrabrujočih novic. Sem v Rimu. Govoril sem že s svetim očetom in dalj časa sva se zadržala pri vas in pri gospe. Govoril sem mu o darovih za cerkev Srca Jezusovega in za Navarre, o položitvi temeljnega kamna in drugih delih krščanske ljubezni, pri katerih sta udeležena in za katera sta se zavzela. Pozorno je poslušal moje poročilo in mi takoj naročil, naj vama sporočim apostolski blagoslov za vas, gospod Colle, in za gospo. Obljubil mi je, da bo molil za vaše zdravje, za potrpežljivost in za vztrajnost v Božji milosti. Na koncu je dodal: »In odlikovanje, za katero ste prosili?«

»Sveti oče,« sem odvrnil, »še vedno čakamo nanj.«

»Kako vendar! Kakšna malomarnost, kakšna malomarnost. Stopite takoj h kardinalu Jacobiniju in ga vprašajte, kaj je bilo storjeno.«

Kardinal Jacobini, se pravi državni tajnik, me je takoj sprejel, se opravičeval in mi zagotovil, da bo pred mojim odhodom iz Rima vse nared. Izročil mi bo breve, ki upam, da ga bom predstavil v Turinu.

V Turinu, gospod in gospa, v Turinu na praznik N. G. Pomočnice, kjer se bomo mogli pogovoriti o naših zadevah.

Naj vas Bog blagoslovi, velezaslužni prijatelj, in z vami naj blagoslovi gospo Colle in vama nakloni milost, da bosta živela v miru na zemlji in nekoč prišla v nebesa. Tako se zgodi! Molite tudi zame, ki v globoki hvaležnosti za vedno ostajam v J. K. ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Rim, 2. maj

Porta San Lorenzo

11.

Moj predragi in predobri prijatelj!

Zdi se mi skoraj neverjetno, da je minilo toliko časa, odkar sem vam zadnjič pisal. Oprostite mi malomarnost. Sklenil sem, da bom v prihodnje bolj vesten.

Z veliko hvaležnostjo sem prejel vaša voščila za praznik sv. Janeza. To je bil velik praznik, praznik, ki je povzročil solze ganjenosti.

Prejel sem tudi fotografije našega Louisa, vključene so v knjigo. Knjižica je vzbudila pri nas pozornost in pripravili smo italijanski prevod za natis.

Breve iz Rima lahko imenujemo breve napak. Poslali so mi ga v Turin, kjer sem lahko bral: gospod: *comes Colle Diocesis Taurinensis* [grof Colle iz turinske škofije]. Takoj sem poslal nazaj v Rim in pričakujem popravek.

V Turinu, v zavodu v Lanzu, v San Benignu, v Valsaliceju se veliko govori o vas in o gospe Colle. Vsi se zgledujejo ob vaši popularnosti in praktičnem krščanskem duhu. Storili ste veliko dobrega, tako časnega kakor duhovnega. Od vseh strani mi zagotavljajo, da veliko molijo za vas, gospod, in za gospo Colle.

Ob tej priložnosti se vam zahvaljujem za pomoč, ki ste nam jo dajali za gradnjo, popravilo in povečanje naših hiš. Duše, ki jih bodo salezijanci z Božjo pomočjo rešili, bodo vaše. Ko boste vstopili v nebesa, vas bodo tam sprejele duše, ki jih je rešila vaša dobrodelnost. *Animam salvasti, animam tuam praedestinasti.*

Upam, da vam bom v nekaj dneh ponovno pisal.

Don Rua, don Cagliero, don Durando, don Lazzero in lahko rečem vsi salezijanci tukaj se vas spominjajo, se vam priporočajo v molitev in vam pošiljajo svoje spoštljive pozdrave. Bog naj vaju oba blagoslovi in vaju ohrani pri trdnem zdravju. Prosite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K.

Vajin vdani in ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

(Brez datuma. Poštni pečat je 4. julija).

P. S.: Gospod opat De Barruel in opat Reimbaud vas posebej pozdravljata.

12.

Dragi moj gospod Colle!

Po zelo dolgem čakanju sem v tem trenutku od svetega očeta prejel breve.

Ne morem si želeti boljšega, želim pa, da vam bo podeljeno na primeren način. Zato sem naložil opatu Perotu, da določi postopek, in vi mu sporočite določen dan. Vprašam vas, ali želite obisk v vaši vili ali v Toulonu ali mogoče v Navarru, ko bomo končali ostrešje nove hiše. Storili bomo tako, kakor bo vam in gospe najbolj ustrezalo.

Še enkrat vam bom pisal.

Milost N.G.K. naj bo vedno z vami in z gospo in imejte me med najbolj vdanimi prijatelji in uslužnimi služabniki kot sin v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. julij 1882

13.

Moj predobri in predragi prijatelj!

V tem pismu vam želim povedati več stvari. Prejel sem vaše ljubeznivo pismo z 19. tega meseca z 20 franki kot darom nekega služabnika enega vaših prijateljev, ki ima bolnega družinskega člana. Molili smo z našimi otroki za njegovo zdravje.

Prejel sem tudi 50 frankov od gospoda opata Payana, ki je poln občudovanja zaradi življenjepisa našega vedno dragega Louisa. Zahvalil se mu bom pisno.

Da bom mogel odgovoriti za dar 130 frankov za Sacré-Coeur, moram dobiti nekaj podatkov: dan pošiljke in ali je šel dar v Rim ali v Turin. Tako vam bom mogel točno povedati.

Preidimo sedaj k najpomembnejši zadevi, k brevu in podelitvi plemiškega naslova. Ta breve je zelo pomembna listina za vas, za vašo družino in zgodovino Cerkve. Morate poizvedeti, kako je s to stvarjo. Pri nas tukaj v Italiji je tako, da ne sme nihče nositi odlikovanj in uporabljati naslovov brez dovoljenja vlade. Toda vi ste odvetnik in dobro

veste, kaj je treba v Franciji storiti v takih primerih. Želim samo, da bi to listino izročili na primeren način in bi o tem obvestili časopisje.

Veseli me, da je vaše zdravje in zdravje gospe dobro; prosim Boga, da bi vaju ohranil pri zdravju še veliko let.

V tem mesecu avgustu se bom moral zateči k vaši krščanski dobrodelnosti v neki zadevi, o kateri vam bom pisal z vsem zaupanjem.

Bog naj bo z vami in z gospo in molita tudi za tega reveža, ki ostaja za vedno v J. K.[58] ponižni služabnik

duh. Janez Bosko
Turin, 30. julij 1882

14.

Gospa Colle!

Z veseljem v srcu vam sporočam, da sem imel zadoščenje, da sem videl našega vedno dragega Louisa. Gre za nadrobnosti, ki jih bom, tako upam, povedal osebno. Enkrat sem ga videl, kako se je zabaval s svojimi razkošno oblečenimi tovariši. Bili so tako lepi, da jih ni mogoče opisati.

Drugič sem ga videl v nekem drugem vrtu, kjer je nabiral cvetje in ga nosil v veliko sobano za čudovito lepo mizo.

Hotel sem vprašati, zakaj vse to cvetje?

»Naročeno mi je, naj nabiram to cvetje, da bom iz njega spletel venec za svojega očeta in svojo mater, ki sta se toliko trudila za mojo srečo.«

O drugih stvareh bom vam pisal ob drugi priložnosti.

Bog naj vas blagoslovi, gospa, in vas ohrani pri trdnem zdravju. Molite za vašega v J. K. ponižnega služabnika.

duh. Janez Bosko
Turin, 30. julij 1882

15.

Gospod grof!

Sem v *San Benignu Canavese*; tu so tudi don Barberis, don Rua, don Durando in drugi, ki *so imeli srečo*, da so vas spoznali. Pogovarjamo se o vas in o gospe. Toda v tem trenutku, ko že imam čast, da vama sporočam, da zelo potrebujem denar za te mlade ljudi, ki se pripravljajo na duhovništvo in bi radi postali misijonarji v tujini.

Če bi mi vi, gospod in gospa Colle, pomagali pri nakupu pšenice za kruh za prebivalce te hiše in za nakup predmetov, ki nas zanje prosijo v *Carmen* v Patagoniji, bi naredili veliko dobro delo.

Ob drugih priložnostih ste vi sami prišli z vašimi ponudbami, tokrat pa prihajam jaz k vama s svojo prošnjo. Želim, da bi ravnali z menoj, kakor jaz ravnam z vama: v popolni zaupnosti. Tako da mi v tem trenutku z vsem zaupanju odgovorite *da ali ne*.

Vsota, ki jo potrebujem, znaša 12.000 frankov. Vajino dobro srce bo storilo vse, kar vam je mogoče, ne da bi vam bil nadlego.

[58] Pismu je bila priložena fotografija dveh Patagoncev, oblečenih v *poncho*. Njuni imeni sta: Louis Floridus Cumicunam Colle in Cayetano Santiago Neycolas Alimonda.

Upam, da je tako vaše zdravje kakor zdravje gospe Colle dobro. Jaz vsako jutro prosim pri sveti maši, da bi vaju Bog ohranil dolgo pri krepkem zdravju tukaj na zemlji in da bi vaju presveta Devica vzela k sebi v svojo večno slavo. Tako bodi!

Molite tudi za tega reveža, ki v najgloblji hvaležnosti in vdanosti ostaja v N.G.J.K vdan kakor sin.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 28. avgust 1882

16.

Moj velezaslužni gospod!

V redu sem prejel vaše ljubeznivo pismo skupaj s šest tisoč fraki, ki jih je vaša dobrosrčnost poslala za naše potrebe. Takoj smo plačali naše največje dolgove za pšenico, ker nam je naš dobavitelj odpovedal nadaljnjo preskrbo. Zato se vam vsa hiša v San Benignu toplo zahvaljuje in opravlja molitve za vas in za gospo Colle.

Medtem prosimo Božjo previdnost, da bi prišla na pomoč našim misijonarjem v Patagoniji in na Ognjeni zemlji.

Don Barberis se vam želi posebej zahvaliti v imenu gojencev, ki študirajo, da bi šli v zunanje misijone.

O brevu, o katerem sem že večkrat govoril, naj povem, da ga boste kmalu prejeli, mogoče celo iz mojih rok.

To vse je izročeno skrbi don Perota. V kratkem vam bom ponovno pisal o tej zadevi.

Gospod in gospa Colle, Bog naj vaju blagoslovi. Toda največji blagoslov je vajina ločenost od zemeljskih stvari v korist krščanskih del ljubezni, s katerimi delata dobra dela in tako nosita denar s seboj v večnost. Bog bodi hvaljen. Molite tudi zame, ki ostajam vajin brat, prijatelj, sin in služabnik v J. K.[59]

V veliki hvaležnosti

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 6. september 1882

17.

Gospa grofica Colle!

Kot ljubeči sin se vas kot dobre matere v Jezusu Kristusu spominjam vsako jutro in želim, da ta devetdnevnica v čast presveti Devici Brezmadežni ne bi minila brez posebnih molitev za vas in za gospoda grofa Colla. Zato bomo v petek 8. decembra vsi

[59] Don Barberisovo pismo:
Velespoštovani gospod! Najprej vas moram prositi za oproščenje, da vam ne pišem po francosko. Ne znam zadosti tega jezika. Vem pa, da vi dobro znate italijansko, zato vas prosim, da bi vsebino tega pisma posredovali vaši spoštovani gospe soprogi. Oh, če bi vi vedeli, kako veliko uteho nam je bil dar, ki ste nam ga v vaši dobroti poslali. Bili smo v zares težkem položaju in vaš dar nam je pomagal k novemu življenju. Ni še vse končano, toda veliko je bilo že storjenega. Vsi kleriki in fantje v San Benignu bodo jutri na praznik rojstva preblažene Device Marije poleg že običajnih molitev za vse dobrotnike opravili še sveto obhajilo po vašem namenu in po namenu vaše odlične soproge za blagoslov neba. Še vedno se spominjamo dragocenega obiska, ki ste nam ga naklonili v svoji dobroti, in štejemo tisti dan za enega naših najbolj pomembnih dni. Ponovno se vam, velezaslužni gospod, zahvaljujem. Ohranite nas v lepem spominu, mene in naše fante in klerike. Ti bodo tudi takrat, ko bodo misijonarji v oddaljenih deželah, mislili na svojega največjega dobrotnika Vaše uglednosti *ponižni služabnik teolog GIULIO BARBERIS.*

salezijanci in njihovi otroci molili za vas in prejeli obhajilo po vašem namenu. In ubogi don Bosko? Jaz bom svojo mašo opravil po vašem namenu.

Prosili bomo, da bi vaju presveta Devica dolgo ohranila pri krepkem zdravju, vendar vedno v svoji milosti in pod svojim varstvom, vse dokler ne bomo vsi skupaj z našim dragim Louisom zbrani v družbi angelov v nebesih.

Naš ljubljeni Louis, naš nadvse dragi prijatelj, ki sem ga velikokrat videl, je bil vedno obdan z nebeško slavo in s tako čudovito lučjo, ki jo je mogoče videti, ne pa tudi opisati. Ustno bi vam mogel povedati kaj več.

Upam, da vas bom prihodnjega februarja lahko obiskal v Toulonu in se zadržal nekaj časa v vaši družbi in v družbi gospoda grofa, vašega dragega soproga in velikega dobrotnika salezijanskih ustanov.

Končno je breve, ki gospoda Colla povzdiguje v grofa svete rimske Cerkve, razmnožen in vam ga bo na primeren način izročil don Perrot.

Naj vaju dobri Bog oba blagoslovi, vama podeli mir in zadovoljstvo. Molite tudi zame, ki v najgloblji hvaležnosti ostajam v J. K. ponižni in vdani prijatelj

duh. Janez Bosko

Turin, 4. december 1882

18.

Predragi dobri prijatelj!

Bog bodi hvaljen v cvetlicah, pa tudi v trnju. Ko smo tako dolgo čakali, so končno urejene vse zadeve in vam bo kljub zamudi z brevom podeljen papežev blagoslov, ki vam ga pošilja sveti oče.

Sedaj me boste vprašali o stvari, o kateri ne bi rad govoril, toda iz pokorščine jo bom na kratko omenil: »Mi hočete zaupno povedati, koliko moram dati vatikanskim pisarnam za listino? Nočem, da bi vas ta stvar karkoli stala.«

Sedaj vas bom malo pozabaval z zgodovino te zadeve. Sveti oče v podobnih primerih od mene ni nikdar zahteval denarja. Tokrat mi je celo večkrat izrecno rekel: »Vse je poravnano. Pojdite samo k njegovi eminenci državnemu tajniku.« To mi je bilo rečeno vedno. Vse je urejeno, breva pa mi niso dali.

Zato je moj generalni prokurator v Rimu šel h kardinalu Jacobiniju in ga prosil za pojasnilo. Ta je odvrnil, da je treba odšteti dvanajst tisoč frankov. Pritožili so se, želeli so govoriti s svetim očetom in končno so vsoto zmanjšali na šest tisoč. Končno je še izvajalec celotnega postopka hotel imeti *la sua porzione* [svoj delež] in je rekel, da mu je treba plačati 500 frankov takse.

Da bi odstranil vse ovire in vse zavlačevanje, sem naročil, naj plačajo, kar je treba, se pravi 6.500 frankov.

Ker se je don Bosko znašel v stiski, vas je prosil za miloščino. In ste mu, brez dvoma navdihnjeni od Boga, poslali točno šest tisoč frankov.

Sedaj je vse poravnano in vi niste nikomur nič več dolžni, razen potrpljenja, ki ste ga morali imeti, da ste prebrali to zgodbo.

Dober dan, moj dragi gospod grof in moj prijatelj v Bogu za vse večne čase. Naj presveta Devica varuje gospo grofico Colle, naj oba ohrani pri dobrem zdravju dolgo let in vama z menoj vred priskrbi nebeško slavo z našim dragim Louisom za vse čase. Tako bodi!

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. vdan kakor sin.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 13. december 1882

19.

Moj predragi in spoštovani prijatelj!

Hitim, da poročam o sprejemu pisma s priloženimi 6.650 franki.

To vsoto sprejemam ne kot nekaj obveznega, temveč kot dar krščanske ljubezni, ki nam jo izkazujete. V tem smislu sprejemam vse z globoko hvaležnostjo, in ker bomo ta denar uporabili za obleko in hrano naših sirot, bom prosil otroke, da bodo molili za vas, dragi moj velezaslužni prijatelj, za vašo soprogo, da vama Bog da veliko zadovoljstva na zemlji in večno srečo v nebesih.

In kaj naj storim jaz, da se vam zahvalim?

Nimam od kod kaj vzeti in kar bi bilo vas vredno. Samo eno stvar imam in to vam poklanjam iz vsega srca: na božično noč, če bo Bogu tako po volji, bom opolnoči daroval tri maše z obhajilom naših fantov in naših duhovnikov. Vse bom daroval Bogu po vašem namenu in po namenu gospe.

Marsikaj bi vam imel povedati, toda to bo predmet najinega pogovora v Toulonu, če mi bo Bog naklonil to milost.

Bog naj vaju blagoslovi, gospod in gospa grof in grofica Colle, presveta Devica naj vaju ohrani moji ljubezni in ljubezni vseh salezijancev, ki z menoj vsak dan molijo za vaju, medtem ko ostajam vedno v J. K. vdani in kot sin ljubeč
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 20. december 1882

20.

Gospod grof Colle in moj dragi prijatelj!

Kljub najboljši volji, da bi vam pisal, se mi to ni posrečilo vse do sedaj. V kratkih besedah vam bom povedal, da se je moje zdravje po milosti Božji izboljšalo in da delam brez prenehanja. Bog bodi hvaljen!

V Marseillu je treba urediti nekaj stvari, da bomo zagotovili posest salezijancev v Navarru. Vi nam lahko pomagate tako, da navedete, koliko ste sodelovali pri našem zavetišču, kar bi lahko pomenilo delnice družbe Beaujour. Naš inšpektor don Albera bo prišel k vam in vam razložil formalnosti, ki jih je treba urediti.

Vedno se spominjam vaše dobrote, pozornosti in krščanske ljubezni, ki ste mi jih velikokrat izkazali, zlasti v dnevih, ko sem imel srečo in zadovoljstvo, da sem jih prebil pri vas v Toulonu.

Dobro veste, gospod grof, da stvari, ki jih pišem vam, veljajo tudi za gospo grofico, ki jo v tem trenutku zares lahko kličemo dobrodelna mati salezijancev. V naših krajih in v naših poslih ne bomo pozabili na vaše zdravje in dobro počutje.

Bog naj vaju blagoslovi in presveta Devica naj vaju varuje in molite tudi zame, ki se v globoki hvaležnosti imenujem v J. K. vdani in ponižni služabnik
DUH. JANEZ BOSKO
Valence, 5. april 1883

P. S.: Don Barruel vam bo posredoval nekaj nadrobnih novic. V Turinu in v San Benignu so z navdušenjem prejeli novico, da bodo prihodnje leto ali celo že prihodnjo jesen po vaši dobroti dobili novo hišo za Marijine sinove.[60]

21.

Moj predragi gospod grof!

Sem na poti v Pariz. Tukaj v Moulinsu imam nekaj ur prosto in izrabljam priložnost, da vam pišem. Z don Barruelom pogosto govorim o vas in o gospe grofici in upam, da je vajino zdravje dobro, za kar vsak dan prosim dobrega Boga.

Prosim dobrega Boga. Opat Barruel vam bo opisal nadrobnosti z našega potovanja.[61]

[60] Don De Barruelovo pismo:
Valence, 5. april 1883. Dragi moj gospod grof! Don Bosko je zapustil Marseille v ponedeljek zvečer. Posebna usluga nam je omogočila, da smo stopili na hitri vlak in smo prišli v dveh urah iz Marseilla v Avignon, ne da bi se ustavili na eni sami vmesni postaji. Na železniški postaji je čakala don Boska neizmerna množica, in da bi ga obvarovali pred navalom ljudstva, smo se izmuznili skozi bife in tako mirno prišli do kočije. Ko so se ljudje zavedeli, da smo jih ukanili, so začeli teči za kočijo, vsaj nekateri … Stvar je bila smešna, pa tudi tolažilna, ker smo videli, da smo pred novimi množičnimi izrazi navdušenja. Don Bosko se je nastanil pri nekem veletrgovcu s cerkvenimi predmeti. Celo skladišče, in to je zelo globoko, je bilo polno ljudi v dveh vrstah, ki so čakali, da bo šel don Bosko tod mimo in jim podelil blagoslov. Včeraj zjutraj je don Bosko daroval sveto mašo v samostanu dam Sacré-Coeur, kjer je moja sestra Berthe redovnica. Po maši je don Boska dobesedno oblegala množica gospa, ki so vse želele poseben majhen blagoslov in zadovoljstvo, da bi slišale besedico, kot je to obvezno. Zaradi vztrajnih prošenj nadžupnika pri St. Agricolu je moral sprejeti govor ob štirih popoldne (torek) v cerkvi St. Agricola. Velika cerkev je bila polna ljudi. Naslednjega dne je don Bosko ob osmih maševal v tej cerkvi, ki je bila ponovno polna vernikov. Neko mlado dekle, ki se je na predvečer čutilo silno slabo, se je, potem ko je prejela don Boskov blagoslov in je bila pri njegovi maši, počutila veliko bolje. Prišla je ob podpori dveh oseb, po maši pa je šla lepo sama domov. Slišali smo, da ozdravljenje še traja. V petek sem se zopet lotil pisem, ki sem jih moral odložiti v Valenceu. Skoraj mi je nemogoče, da bi nenehno pisal. Preden je don Bosko daroval sveto mašo pri Agricolu, je napovedal svojo mašo v samostanu dam Sacré-Coeur. Zbralo se je veliko ljudi. V Valenceu so nas odlično sprejeli. Don Bosko je maševal pri St. Apolinairu. Popoldne je podelil blagoslov z Najsvetejšim v kapeli sester trinitark. V Tain smo prišli včeraj zvečer ob osmih. Da smo lahko prišli k našemu gostitelju gospodu Du Boysu, smo morali iti čez vrt sester sv. Marte. Zbrane sestre so pričakale don Boska z bengaličnim ognjem in z balončki. Navzoči so bili tudi njihovi otroci, cela skupnost in vsi so prejeli don Boskov blagoslov. Sprejmite, gospod vi in vaša gospa grofica, izraze mojega spoštovanja. *C. De Barruel, duhovnik.*

[61] Don De Barruelovo pismo:
Gospod grof! Don Bosko želi, da vam, gospod grof, in gospe grofici napišem nekaj z našega potovanja. Zelo rad izpolnim to naročilo. Don Boska so v Lyonu sprejeli z največjimi častmi in znamenji globokega spoštovanja. Stiska je bila tolika, da ni bilo mogoče več vstopati in odhajati in je bilo treba skoraj s silo narediti prostor, da je šel naprej, ker so se ga vsi hoteli dotakniti in z njim govoriti. Brez dvoma ste slišali, da je don Bosko v nedeljo 9. tega meseca imel nauk ali konferenco pri N.L.G. v Fourvieru. Cerkev je bila nabito polna. Preden je vstopil v cerkev, je pred vrati blagoslovil neko popolnoma hromo beračico. Revica je vzbujala splošno sočutje in menim, da so vsi goreče molili zanjo. Dobri Bog je hotel nagraditi vero te revice. Od sester sv. Vincencija, ki so ji pomagale, sem zvedel, da je ozdravela, in to skoraj popolnoma. Odložila je bergle in tudi roke ji služijo. Samo prsti se še malo upirajo. Don Bosko je govoril tudi v Zemljepisnem društvu, in sicer o Patagoniji. Številno poslušalstvo se je stiskalo v sobani, ki je bila veliko premajhna za tolikšno občinstvo, ki se je odzvalo povabilu, v katerem je bilo rečeno, da bo govoril don Bosko. Lyon smo zapustili včeraj zjutraj. Don Bosko je bil zadovoljen z dobrosrčnostjo Lyončanov. Zbogom. Molim k dobremu Bogu za vas. Naj vam vaš sin izprosi vse milosti pri našem dobrem Zveličarju. *duh. C. De Barrel.*

Pri sveti maši nikdar ne pozabim moliti za vas. Bog naj vas blagoslovi in preblažena Devica naj vaju oba varuje.

Molite tudi zame, ki se imam v veliki hvaležnosti v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Moulins, 17. april 1883

V Parizu, Avenue de Messine 34, pri grofici de Combaut

22.

Moj predragi in dobri prijatelj gospod grof Colle!

Vaše ljubeznivo pismo mi je prineslo dobre in lepe novice. Kakor vidim, se vi gospod grof in gospa grofica oba veselita trdnega zdravja. Bogu bodi hvala!

Pridite nas obiskat, s tem boste naredili zelo všečno dejanje vsej salezijanski družini.

Dne 24. tega meseca bodo priredili don Bosku praznik sv. Janeza. Če boste prišli ob tej priložnosti, bo praznik dosegel svoj višek. Upam, da bomo imeli čas za pogovor in da bomo šli kam na izlet. Če bi pa vam in gospe bolj ustrezalo, da bi prišla prej ali podaljšala svoj obisk, lahko storite, kakor vam bo bolj prav. V tem času ne bo opravkov, ki bi me zadrževali.

Praznik N. L. G. Pomočnice je bil zares sijajen. O tem bomo govorili v Turinu.

Bog naj blagoslovi vas in gospo grofico in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. junij 1883

23.

Gospodu grofu in gospe grofici Colle!

Ob vašem odhodu iz Turina, dragi moj prijatelj, sem ostal v velikih skrbeh za vaše zdravje. Bili ste močno prehlajeni in davil vas je kašelj. Zaupam v Boga, da vam bo bolje. Če bi mi napisali nekaj besed o tem, bi mi bilo v veliko tolažbo.

V Borgu San Martino je bil praznik vam v čast. Soba, petje, glasba, otroci, škofje, vsi so vas nestrpno pričakovali. Skušam urediti vse potrebno in vas povabiti, da bi molili po vašem namenu.

Milost našega dobrega Boga naj bo vedno z vami in z gospo. V pričakovanju vaših skorajšnjih novic vas pozdravljam v J. K. vdan kakor sin in služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. julij 1883

24.

Dragi moj prijatelj!

Sem v San Benignu in večkrat govorimo o vas in gospe grofici. Rad bi vam sporočil, da tukaj na določene dneve opravljamo molitve za vaju dva.

Govorim o obisku, ki ga bom naredil *tamqam fur* [kakor tat] v Farlèdu,[62] kar naj bi bilo okoli 20. prihodnjega septembra. Menim, da bomo imeli kako uro za pogovor o stvareh, ki se tičejo večje Božje slave in večnega zveličanja naših duš.

Na oglede sta prišla dva fanta, ki sta tukaj razmišljala o svojem poklicu; začela bi

[62] Grofovo posestvo blizu Navarra.

filozofijo, postala duhovnika in nesla luč evangelija divjakom. Glejte, kako nas dobri Bog blagoslavlja. Pripravljamo trideset misijonarjev za odhod v tujino in istočasno jih dvesto prosi za vstop v Družbo. Bogu bodi hvala.

Don Rua, don Cagliero in oče De Baruel, ki so tukaj z menoj, vas spoštljivo pozdravljajo in jaz pogosto molim k N.L.G. Pomočnici, da bi vaju še veliko let ohranila pri krepkem zdravju.

Priporočam sebe in vse naše salezijance v dobrohotne molitve in ostajam v J. K. ponižni služabnik.

duh. Janez Bosko

Turin,[63] 25. avgust 1883

25.

Moj dragi in velezaslužni prijatelj!

Vaše nadvse ljubeznivo pismo me je dobilo v Turinu, toda vsi drugi so še raztreseni po svetu. Don Cagliero še vedno – drugič ali tretjič – pridiga duhovne vaje na Siciliji, don Rua pridiga v Couniju,[64] toda jutri zvečer se bo vrnil v Turin.

Najlepša hvala za srečno sporočilo, ki ste mi ga poslali. To je zares pripraven čas. Te dni so dela močno napredovala in podjetniki želijo plačo. Bog bodi zahvaljen in tisoč zahval vama, gospod grof in gospa grofica, vidva sta zares naša Božja previdnost, izbrano orodje v Božjih rokah, da nam pomagate.

Prihodnji ponedeljek (22.) vas bo don Rua obiskal v Farldu, vam prinesel naše novice, dobil novice o vas in sklenil zadevo, ki je glavni cilj njegovega potovanja.

Don Rua bo prinesel s seboj ameriško zgodbo.[65] Napisana je do vseh podrobnosti in nikakor ni kratka. Oče de Barruel pripravlja prevod, toda če ne bi mogel končati, bo to storil don Rua.

Don Rua vam bo sporočil dan in uro prihoda.

Naj bo milost dobrega Boga vedno z vami in vas tako ohrani pri trdnem zdravju, da boste videli sadove vaše krščanske ljubezni v rokah salezijancev. Da bi nas sveta Devica vedno vodila na poti v nebesa. Molite tudi za ubogega duhovnika, ki se v največjem spoštovanju izreka v J. K za ponižnega služabnika in prijatelja.

duh. Janez Bosko

Turin, 13. oktober 1883

26.

Moj velezaslužni gospod grof!

Moram presekati vse ovire in se zavzeti v korist stvari same.

Najprej se vam zahvaljujem za vse usluge, ki ste nam jih, gospod grof, izkazali ob različnih priložnostih. Če nam je uspelo narediti korake naprej zlasti v Južni Ameriki in Patagoniji, se moramo zahvaliti zlasti vaši krščanski dobrodelnosti. Bodita zadovoljna vi in gospa grofica, kajti duše, ki jih bodo pridobili naši misijonarji, bodo za vaju nosilci nebeških ključev.

---

[63] Piše iz San Benigna, vendar je tukaj, ne da bi opazil, napisal »Turin«. Poštni pečat se glasi »S. Benigno, 26. avgust 1883«.

[64] Za Couni = Cuneo.

[65] Sanje o misijonih.

Sedaj pomagate drugim domovom in drugim divjakom, ki bodo s pomočjo vaših dobrih del prišli k veri, povečali število odrešenih in bodo molili za vas.

Sporočiti vam moram prijetno novico. Dne 10. oktobra smo kupili hišo v Mathiju, jo opremili in poslali tja kakih petdeset fantov, ki niso imeli prostora v San Benignu. Sedaj so tam in se navdušeno pripravljajo za duhovništvo.

Hišo, ki smo jo blagoslovili in posvetili Bogu, smo poimenovali po sv. Alojziju, da bi tako ohranili živ spomin na našega Louisa in vso vašo družino. To je prva naša hiša, ki nosi ta naslov. Bog bodi hvaljen!

Dom ob cerkvi sv. Janeza apostola še kljub vsem našim naporom ni pod streho. Sedaj se gradi tretje nadstropje. Dela se brez prenehanja.

Cela salezijanska družba vas pozdravlja in v soboto bomo po vašem namenu in po namenu gospe grofice darovali mašo pri glavnem oltarju cerkve N.L.G. Pomočnice in naši otroci bodo prejeli sveto obhajilo in molili po vajinem namenu.

Lep dan, lep praznik, gospod in gospa grofa. Naj vaju Bog blagoslovi in presveta Devica vedno varuje. Molita tudi za vašega kot vdanega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. december 1883

27.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Znano vama je, gospod in gospa Colle, da salezijanci zjutraj in zvečer opravljamo posebne molitve za vaju in da ubogi duhovnik, ki vama piše, vsako jutro opravlja za vaju spomin pri sveti maši. Tokrat bi vama rad podaril dar, ki vama bo gotovo ugajal.

Na božično noč opolnoči bom, če je tako Bogu po volji, daroval tri svete maše in vsi salezijanci bodo molili in naši otroci bodo darovali molitve in sveta obhajila po vajinem namenu. Naše molitve bomo opravili v čast detetu Jezusu z namenom, da pri njem izprosimo tolažbo na zemlji, da vas še dolgo ohrani pri krepkem zdravju in vas varno vodi po poti, ki vodi v nebesa.

Upam, da vam bom v nekaj dneh ponovno pisal.

Bog naj blagoslovi in preblažena Devica naj vam prinese poseben blagoslov. Sprejmite pozdrave vse salezijanske družine in molite tudi zame, ko čutim veliko zadoščenje v J. K., da se imenujem vdani kot sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. december 1883

28.

Dragi moj dobri gospod F. Colle![66]

Vsak dan in celo večkrat na dan vas bom obiskal v duhu; toda da bi osebno prišel k vam, grofa gospod in gospa Colle, mi še ni dano. Za zdaj po Božjem daru gre naše delo dobro, hiše se povečujejo, otroci še bolj in dela vedno prinašajo s seboj blagoslov. Bog bodi blagoslovljen. Zadnjih nekaj dni moje zdravje ni bilo preveč dobro in še ne vem, ali vas bom lahko redno obiskal. Mislim, da vam to lahko povem čez nekaj časa. Razume se pa, da se bomo v vsakem primeru videli v Rimu.

[66] Pri tem in še nekaterih drugih pismih se opaža tuje pero, ki popravlja napake.

Upam, da je vaše zdravje dobro. Mi prosimo zjutraj in zvečer pri molitvah za vaše zdravje in zdravje gospe, ki naj bi dolgo trajalo.

Moje potovanje z našim dragim Louisom se vsak dan bolj jasni. Zdi se, da je te dni postalo osrednja točka cele zadeve. Veliko se govori, veliko se piše, na dan prihaja cela vrsta stvari z namenom, da bi zadevo razjasnili in uresničili načrte.

V trenutku, ki ga bo Bog določil, da pridemo skupaj, si bomo imeli veliko povedati.

Bog naj bo z vami, moj dragi in velezaslužni prijatelj, in naj presveta Devica varuje vas in gospo grofico in vaju vodi po poti, ki pelje v nebesa. Tako bodi!

Prosim vas, molite zlasti sedaj zame in za naše zadeve, ki so se tako namnožile, da ima vsak izmed nas dela čez glavo.

Imam še celo vrsto drugih novic, ki bi vam jih rad povedal, kar upam, se bo kmalu zgodilo.

Vaš vdani služabnik in prijatelj
duh. Janez Bosko
Turin, 11. februar 1884

29.

Moj dragi grof Colle!

Nekega dne, gospod grof, sva z mojega balkona gledala neko majhno hišico. Vi ste dejali, da jo moramo kupiti, da se tako otresemo velike odvisnosti. Tedaj sem vam ponudil za zadevo trideset tisoč frankov.

Takrat iz tega ni bilo nič, ker lastnik hiše ni hotel prodati. Sedaj pa bi radi prodali ne samo hišico, temveč tudi zemljišče okoli nje. Zadeva je za nas primerna v vsakem pogledu, vsi prijatelji salezijancev si to želijo in nam priporočajo, toda cena bi bila precej višja. Prostor sedem tisoč kilometrov,[67] drevje in zgradbe bi nanesli okoli 100 tisoč frankov.

Ne bi bil rad indiskreten, vendar vas tudi ne bi rad odvračal od zadeve, ki bi mogla pomagati urediti vso našo hišo, nedeljski oratorij, šolske prostore in delavnice.

Torej, gospod grof, bi nam lahko v bolj ali manj kratkem času pomagali s to vsoto?

Z vami govorim z vsem zaupanjem, ker ste mi v vaši veliki dobrohotnosti večkrat zagotovili, da polagate vašo mošnjo v moje roke v vseh stvareh, ki bi mogle biti v večjo Božjo slavo.

Premislite malo stvar in potem mi odgovorite z istim zaupanjem, s katerim sem se jaz obrnil na vas.

Menim, da ste prejeli moje pismo pred nekaj dnevi.

V njem sem vam obnovil vsa svoja čustva hvaležnosti do vas, gospod grof, in do gospe grofice. V upanju, da vas bom kmalu videl in da bova mogla o vsem osebno govoriti meseca marca, čutim globoko zadovoljstvo, da se imenujem v J. K. ponižni služabnik.

duh. Janez Bosko
Turin, 21. 2. 1884

P. S.: Moje zdravje se je malo poslabšalo in še vedno sem ujetnik svoje sobe. Toda zdravniki so mi rekli, da bo do meseca marca vse v redu, in so mi celo svetovali potovanje na jug Francije.

[67] *Lapsus calami*, gre za 7.000 kvadratnih metrov.

30.

Moj predragi gospod grof!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo. Nikakor nočem, da bi se mi opravičevali in navajali razloge, zakaj ste storili to in ono.

Prosim vas samo, da vam smem prikazati svoje potrebe, in potem bom vedno enako zadovoljen z vašim *da* ali *ne*. Moj namen je, da vsak dan prosim pri sveti maši za vaju in molim po vajinem namenu.

Zdravniki so mi svetovali, da naj grem v naše hiše na jugu, in v soboto, če bo Bogu po volji, bom z don Barberisom odšel v Nico. Upam, da vas bom od tam mogel obiskati, ko bom mogel določiti, kako bi blagoslovili našo oziroma vašo cerkev.

Tam se bova lahko pogovorila in vam bom natančneje razložil svojo zamisel, ki je v tem, da bi delal dobro in bi vas zadovoljil v vsem, kar bi vas moglo osrečiti tako na zemlji kakor tudi v nebesih.

Blagoslov našega Gospoda naj ostane vedno na vas in na gospe grofici Colle in imejte me za globoko hvaležnega v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. 2. 1884

31.

Predragi moj gospod grof!

Sem v Rimu. Potovanje je dobro potekalo in moje zdravje se je izboljšalo. Natančno sem si ogledal dela pri cerkvi in zavetišču Srca Jezusovega. Temelji cerkve so zelo zahtevni, ker so zelo globoki in bo zato potrebno veliko truda, preden bomo namestili ogromno količino kamenja, ki je že pripravljeno. Menili ste, da bi prišli v Rim za obred blagoslovitve temeljnega kamna za nekaj dni. Tako pa za zdravje gospe kakor tudi za vaše se mi zdi bolje, da bi potovanje odložili na poznejši čas.

Želeli bi vas imeti pri nas za kakšen čas. Da bi nam izkazali to veselje, lahko izberete praznik N. L. Gospe Pomočnice. Vendar je na ta dan toliko ljudi in obiskov, da bi se le težko kaj pogovorili.

Menim, da vam je don Rua razložil mojo zamisel.

Se pravi, da bi lahko izbrali sv. Janeza? Dne 22. junija bomo obhajali sv. Alojzija v Mathi, 24. pri don Bosku in nekaj zatem v San Benignu, kjer na vas in na gospo grofico vsi nestrpno čakajo.

Če vam kateri od teh načrtov ustreza, mi boste povedali in jaz bom zadovoljen, da bom pokoren tistemu, ki vam je pred Bogom vdan kakor vaš sin.[68]

Don Rua je poučen o najinih posebnih poslih. On vam bo na voljo vsak trenutek, ko boste želeli.

Upam, da vam bom ob svoji vrnitvi prinesel podobo, o kateri smo govorili.

Bog naj vas blagoslovi, moj velezaslužni dragi prijatelj, in z vami naj blagoslovi gospo grofico, vašo vredno soprogo. Presveta Devica naj vaju vedno varuje in naj nam pomaga premagati vse nevarnosti življenja, da si bomo večno odpočili z Jezusom in Marijo v neizmerni nebeški sreči. Tako bodi!

[68] Hoče reči: *»Kateremu sem pred Bogom vdan kakor sin.«*

V globoki hvaležnosti in sinovski vdanosti stajam vaš vdani prijatelj in služabnik.
DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 16. april 1884
Ulica Porta San Lorenzo 42

32.

Moj dragi in velezaslužni prijatelj!

Vaše ljubeznivo pismo sem dobil in celotna stvar je dobro uspela. Don Rua in jaz se zahvaljujeva dobremu Bogu in vama, gospod grof in gospa grofica, ki nam tako močno pomagata širiti večjo Božjo slavo.

Don Rua je takoj poslal vse potrebno, da bi se začelo delo, ki sedaj že lepo teče.Preden bom odšel iz Rima, upam, da vam bom lahko kaj povedal o stvareh, ki so se sedaj komaj začele.

Moje zdravje se počasi izboljšuje, toda izboljšuje se.

V Turinu, da, v Turinu se bova mirneje pogovorila.

Gospodov blagoslov naj bo vedno z vami. Naj vam Bog tako v času kakor v večnosti bogato povrne vaša krščanska dobra dela.

Kakor vdan sin
DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 24. avgust 1884

33.

Na koncu nekega don Barruelovega pisma[69] *je z zelo slabo pisavo pripisano:*

Moje zdravje se je na prvi dan devetdnevnice naši Pomočnici presenetljivo izboljšalo. Bogu bodi hvala.

Množica vernikov. Bog naj ohrani oba pri trdnem zdravju in vama nakloni srečno potovanje v Turin.

DUH. JANEZ BOSKO

34.

Dragi moj gospod grof Colle!

Vaše ljubeznivo pismo je bilo zame angel tolažnik. Od vseh strani nas sprašujejo za novice o vas in o gospe grofici, pa nihče nič ne ve. Don Rua, don Cagliero, don Durando, don Barruel in vsi salezijanci se zanimajo za vaše potovanje, dokler ni prišlo vaše ljubeznivo pismo. Sta torej v Farlèdu in oba zdrava. Bogu hvala.

Zdi se, da se je širjenje bolezni ustavilo in mi brez prenehanja molimo za vas, za gospo grofico in za vse vaše prijatelje, da ne bi nič motilo vašega zdravja, vašega miru. Za

[69] Pismo se glasi:
Gospod grof! Don Bosko se je končno vrnil. Njegovo zdravje zaradi potovanja ni trpelo, temveč se je nasprotno malo izboljšalo. Naročil mi je, naj vam povem, da je dolgo govoril o vas in gospe grofici s svetim očetom. Leon XIII. si je dal do natančnosti pripovedovati vse, kar ste dobrega storili za salezijanske ustanove. Bil je nadvse zadovoljen in vama obema pošilja svoj posebni apostolski blagoslov. Don Bosko vaju pričakuje v Turinu. Razume, da želita, da se konča praznik Marije Pomočnice, ko je zaradi mnogih obiskovalcev preveč zaposlen. Pričakuje pa vas na praznik sv. Janeza ali sv. Alojzija. Vse molitve, ki se bodo opravile na praznik N.G. Pomočnice, bodo še posebno za vas in gospo grofico in don Bosko bo daroval sveto mašo po vajinem namenu. Sprejmite, gospod grof in gospa grofica, izraze našega spoštovanja. *Turin, 21. maj 1884. C. DE BARUEL, duhovnik.*

to bomo prosili v naših javnih in zasebnih molitvah zjutraj in zvečer. Jaz se vas vsak dan spominjam pri sveti maši, kar skušam storiti iz vsega srca.

Svoje pismo končujete z besedami, katerih čustva dobro razumem.

Poveljnik je pripravljen, da pusti, da mu poveljuje don Bosko.[70]

Toda vi dobro veste. Don Bosko ima vedno prazne žepe, don Rua pa vedno zahteva. Kaj naj potem storite? Skušali bomo biti čim manj vsiljivi, vedno pripravljeni sprejeti tisto pomoč, ki nam jo boste nudili z namenom, da bi pridobivali duše za Boga.

Vi razumete, gospod grof, da je konec tega pisma napisan z dobro voljo, da je moja pisava zelo slaba in imam zato težave, da se natančno izrazim.

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj gospod grof, in z vami naj dobri Bog blagoslovi gospo grofico. Naj vaju Naša Gospa Pomočnica ohrani pri trdnem zdravju in na poti v nebesa.

Vse naše hiše z vsemi duhovniki in otroki vas pozdravljajo in se priporočajo vašim molitvam. Jutri bodo darovali sveto obhajilo po vašem namenu. Tako bodi!

Vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. julij 1884

35.

Predrag moj prijatelj!

Pravkar sem prispel[71] v vilo msgr. škofa v Pinerolu. Moje zdravje se je poslabšalo zaradi velike vročine v Turinu. Tukaj so se komaj rešili mraza in moje počutje je dosti boljše. Z menoj je don Lemoyne in škof me obdaja z vso pozornostjo.

Kar naprej pozorno sledim širjenju kolere in Bogu bodi hvala, da nas je do sedaj obvaroval.

Naše molitve, gospod grof, sveta obhajila naših otrok in pozdrav, ki ga vsak dan pošiljamo pri oltarju N.L.G. Pomočnice k Bogu za vaše zdravje in za zdravje gospe grofice, upamo, da bodo obrodili zaželeni sad.

Don Perrot mi je večkrat poročal o vas in vsa hiša se veseli, če dobimo dobre novice o vašem zdravju.

V tem trenutku je zavel tako mrzel veter, da moram vstati od pisalne mize in si nadeti površnik. Glejte, kakšne spremembe v nekaj urah. Toda saj smo v planinah.

Če mi boste od časa do časa poslali novice o vas, gospod grof, in o gospe grofici, mi boste storili zelo prijetno uslugo, kajti vajino zdravje nam je v teh dnevih zadeva prve vrste.

Moj naslov je vedno:

Duhovnik Janez Bosko, škofijski dvorec, Pinerolo.

Naj vaju presveta Devica vodi in varuje, gospod grof in gospa grofica, in dobri Bog naj odvrne od nas vse hudo, medtem ko ostajam kot sin v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 20. julij 1884

---

[70] Don Bosko je za grofa pridobil naslov komendator sv. Gregorja Velikega.

[71] V Pinerolo je prispel 19. julija, prespal v škofiji in naslednjega dne odšel v škofovo vilo.

36.

Dragi moj gospod grof in velezaslužna gospa grofica!

Bog bodi hvaljen, Bogu bodi vsa čast in slava! Časopisi ne poročajo več o koleri. Upam, da sta oba pri dobrem zdravju in da vama ni nič škodilo.

Toda prijatelj slabih novic nas je začel obiskovati. Do sedaj nas ta bič še ni dosegel, iz okoliških krajev pa dobivamo vsak dan poročila o mrtvih.

Naše upanje postavljamo v N.L.G. Pomočnico. Toda v naših hišah je zmeda. Vse otroke, ki imajo starše ali imajo kam iti, smo poslali domov. Najbolj revni so ostali pri nas in mi jim skušamo vlivati pogum in jim pomagati.

Če se bodo stvari uredile, se bomo videli proti koncu septembra, sicer nam bo pa Božja previdnost dala ustrezne napotke.

Vsi salezijanci in njihovi otroci brez prenehanja molijo za vas. Pa tudi mi veliko pričakujemo od vaših pobožnih molitev.

Naj nas [Bog] blagoslovi in presveta Devica naj nas vedno varuje.

Vedno ostajam v globoki hvaležnosti in ljubezni v J. K. vdan kakor sin.

duh. Janez Bosko

Pinerolo, 11. avgust 1884

37.

Dragi moj gospod grof!

V tem trenutku sem se vrnil iz Pinerola z zadovoljivim zdravjem in Bog bodi hvaljen za to. Ugotovil sem, da v okolici Turina divja kolera, mesto samo pa je popolnoma nedotaknjeno. Hvala Bogu, naše hiše so s protizdravilom, ki je presveta Devica, obvarovane hudega. Naši duhovniki, očetje, dečki opravljajo molitve in obhajila za vas in za gospo.

Zahvaljujem se vam in gospe grofici za rožni venec, ki ga molita po našem namenu. Naš Gospod in njegova Božja mati ne bosta nikdar dovolila, da bi zaman prosili »Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas«.

Začel sem devetdnevnico maš, obhajil in posebnih molitev za našega dragega Louisa, ki se nam, tako se mi zdi, smeje, ko prosimo zanj, da bi mu pomagali, saj je postal naš priprošnjik v nebesih in nas bo še naprej varoval, dokler nas ne bo sprejel v večno blaženost.

Med svojim bivanjem v Pinerolu sem resno razmišljal, ali ne bi mogla vi in gospa grofica prebiti mesece velike vročine v Pinerolu, kar bi zelo koristilo vašemu zdravju. Ali vam ne bi pripravili prebivališča za ta čas? Razmišljajte o tem za prihodnje leto.

Bog naj vaju blagoslovi in vama podari veliko zadovoljstva na tej zemlji, gotovo pa veliko zadovoljstvo z Jezusom in Maijo v nebesih.

Sinovsko vdani

duh. Janez Bosko

Turin, 23. avgust 1884

38.

Moj dragi in velezaslužni gospod grof Colle!

Kolera je žalostno obiskala več dežel v Franciji in sedaj strašno razsaja po Italiji. Naše hiše in naši otroci so bili do sedaj obvarovani, toda dobrodelnost je močno upadla in znašli smo v velikih težavah za plačevanje naših gradenj in za vzdrževanje naših ustanov.

Zato nam boste, če nam ta čas pridete na pomoč, kot vedno naša opora. Če pa bi vam bilo to v nadlogo in bi se mudili v Farlèdu in se zaradi kolere ne bi mogli vrniti domov, vam svetujem, da ostanete mirno v vaši vili in mi si bomo skušali pomagati, kakor vemo in zmoremo. Rad pa bi, da se ne bi vznemirjali, če vam sedanje okoliščine preprečujejo, da bi delali dobro.

V tem trenutku mi je pismonoša prinesel vaše ljubeznivo pismo. Prosim vas, gospod grof, da vzamete kot neizrečeno vse, kar sem povedal o naših financah. Vesel sem, da vam morem izreči svoje zadovoljstvo zaradi vašega zdravja in zdravja gospe grofice. Sporočil sem vaše novice vsem ravnateljem, ki so zbrani tukaj. Vse so zelo razveselile in vsi so zatrjevali, da molijo za vaše duhovno in časno dobro.

Zahvaljujem se iz vsega srca gospe grofici, ker je molila *za tega ubožca* v teh dnevih. Naj ji presveta Devica bogato povrne.

Kakor vidite, gospod grof, le s težavo vsaj malo spodobno pišem. Oprostite mi, da boste težko brali. Potrudil se bom, da bom prihodnjič bolje naredil.

Sprejmite ponižne pozdrave vaših salezijancev in tistega, ki se v sinovski vdanosti za vedno izreka za vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. september 1884

39.

Dragi moj gospod grof in spoštovana gospa grofica!

Jutri začenjamo devetdnevnico k prazniku vseh svetnikov in jaz ne morem dopustiti, da bi ta dan minil, ne da bi se vas pred Bogom spominjali v naših molitvah in prosili po vašem namenu.

Med drugim se bomo zahvalili dobremu Bogu, da vas je ohranil pri zdravju, in jaz sem poln upanja, da vas bo presveta Devica še naprej varovala.

Z velikim zadovoljstvom vam sporočam, da je hiša, ki smo jo z vašo krščansko dobrodelnostjo zgradili za Marijine sinove, končana in da bodo 15. novembra prišli gojenci, ki jih bo na začetku kakih 150.

Nadrobnosti vam bom kmalu sporočil.

Naj vaju oba Bog blagoslovi in vaju še dolgo ohrani zdrava.

Naj vas presveta Devica varuje in vedno vodi.

Vaš ponižni in vdani posinovljenec

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. oktober 1884

40.

Moj dragi gospod grof in velespoštovana gospa grofica!

Prihajam s sicer težkim, zato pa ne nemogočim predlogom.

Zdi se mi, da sem vama že sporočil, da bo naš sveti oče Leon XIII. trinajstega tega meseca imenoval don Cagliera za škofa. Nekaj dni pozneje bo prejel škofovsko posvečenje. To je naš prvi gojenec, ki bo povzdignjen v to službo, in prvi patagonski škof. Tudi on spada v krog vaših zelo ljubečih varovancev.

Pripravili bomo veliko svečanost, pri čemer pa želimo nekaj velikega: vsi, zlasti še jaz bi vas ob tej priložnosti radi imeli med nami in želimo, da bi bili vi *starešina* in gospa grofica *starešinka* našega verskega slavja.

To moje povabilo je želja vseh.

Pri vsem tem pa mi je pri srcu in spoštujem vaše zdravje. Če menite, da bi vam to moglo škodovati, bom to razumel, čeprav težko. Ker si nadvse želim, da bi bili z nami. To je, gospod grof in gospa grofica, moje srčno povabilo, vendar popolnoma neobvezujoče za vaju, kljub veliki želji, da bi vaju imeli med nami. Kakor hitro bomo zvedeli za dan slovesnosti, vas bom obvestil.

Naj bo dobri (Bog) vedno z nami, velezaslužni gospod, in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. kot posinovljenec.

duh. Janez Bosko

Turin, 7. november 1884

41.

Dragi moj gospod grof in gospa grofica!

Začela se je božična devetdnevnica in mi nočemo pozabiti na vas. Vsako jutro, vsak večer molimo za vas, za vaše zdravje, za vaše dobro počutje.

S prošnjo, da bi vam dobri Bog naklonil dobro in obilo leto, bomo na božično jutro opravili sveto mašo po vašem namenu.

Msgr. Cagliero je odpotoval v Rim in mi obljubil, da bo prosil svetega očeta za poseben blagoslov za vas. Vrnil se bo 22. decembra, nakar se bo odločil za odhod proti Toulonu, Marseillu in Ameriki.

Bog naj vas blagoslovi in vaju oba ohrani pri trdnem zdravju. Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki vaju kakor sin ljubi in bo ljubil v J. K. vdani

duh. Janez Bosko

Turin, 17. december 1884

42.

Moj dragi in velezaslužni grof!

Rad bi vas osebno obiskal in se vam zahvalil. Ker tega ne morem storiti z besedami, želim s pismom ob koncu leta izreči zahvalo velezaslužnemu grofu in grofici Colle.

Bogu bodi hvala za to, da nas je ohranil pri zdravju in, tako upam, tudi v svoji milosti.

Med drugimi dobrimi deli sta za don Perrota plačala dolgove v Navarru, za kar vaju bo dobri Bog bogato poplačal in naše uboge sirote bodo brez konca molile po vašem namenu. Srečen don Perrot, ki ima take plačnike.

Toda kako je to, da ne najdemo podobnih dobrotnikov tukaj v Italiji?

Če tak plačnik obstaja v Italiji, naj pride on in njegova sestra in plača petnajst tisoč frankov, ki jih mora don Rua izdati za misijonarje, ki so šli v Ameriko, in podobno vsoto, ki jo je treba plačati za balo onim, ki bodo šli kmalu za njimi.

Zakaj potem ne plačajo dolgov za našo hišo v Turinu in za cerkev in zavetišče v Rimu?

Razlog je preprost. V Franciji in Italiji je samo en gospod grof Colle. In mi se tisočkrat zahvaljujemo dobremu Bogu, da ta gospod in gospa živita, da nam pomagata, nas podpirata, nas vzdržujeta v naših stiskah. Naj vaju Bog še dolgo ohrani v trdnem zdravju, da bosta še veliko let preživela srečna na tem svetu kot plačilo za vajino dobrodelnost na zemlji in bosta v drugem življenju prejela veliko plačilo bivanja v nebesih, kjer bosta, o tem sem prepričan, mogla z Jezusom in Marijo najti našega dragega Louisa, da boste skupaj hvalili Boga in se z njim pogovarjali vso večnost.

V četrtek, na prvi dan v letu 1885, bodo v naših hišah vsi molili za vas in po vašem namenu darovali sveta obhajila.

Priporočite vašega reveža Bogu.

Vdani ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. december 1884

43.

Dragi moj gospod grof in spoštovana gospa grofica Colle!

Dne 20. tega meseca bomo začeli opravljati devetdnevnico k sv. Frančišku Saleškemu in nikakor nočem, da bi vas pozabili v naših slabotnih molitvah.

Vsak dan bomo darovali eno sveto mašo in otroci bodo molili in prejemali sveto obhajilo po vašem namenu. Mi vsi prosimo Boga, da vama nakloni trdno zdravje in vztrajnost na poti v nebesa.

V prvih štirinajstih dneh prihodnjega meseca vama bomo sporočili dan, ko vaju bo obiskal msgr. Cagliero, preden se bo odpravil v Patagonijo.

Jaz se počutim veliko bolje, vendar ne vem, ali bom dovolj zdrav, da bi ga spremljal do Marseilla, kar si močno želim.

Vsi me sprašujejo, ali boste 29. januarja prišli z nami slavit našega nebeškega zavetnika. Vendar si vas ne upam povabiti zaradi mrzle zime. Vsekakor pa bi bil vaš prihod največji praznik na svetu za vse nas.

Nekaj vaju bom zelo preprosto vprašal in vi mi boste v svoji dobroti odgovorili; ali imata še kaj vermuta? Saj vesta, da sem jaz vajin dobavitelj te dobrine.

Naj vaju dobri Bog blagoslovi in vaju ohrani, da bosta mogla opraviti sveta dela tukaj na zemlji in si povečati veliko plačilo v večnem življenju.

Molite tudi za vso našo družino, saj jo lahko pred Bogom imenujemo našo in vajino družino. Naj nam presveta Devica pomaga in nas varuje, da se bomo vsi večno zveličali. Tako bodi!

Sinovsko ljubeč in vdan

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. 1885

44.

Predragi moj gospod grof!

Ponovno sem zapustil posteljo in se počutim bolje, da vam lahko pišem tole pismo.

Gospo grofico de Chambord sem prosil, da bi nam priskočila na pomoč.

V svojem nadvse ljubeznivem pismu mi sporoča, da bo za zdaj mogla storiti bolj malo, ker ima toliko prošenj, vendar mi obljublja, da bo storila, kar bo mogla.

Naš don Bonetti, urednik *Salezijanskega vestnika*, je danes v Marseillu. Ko se bo poslovil od don Cagliera, se bo vrnil v Turin in se spotoma za nekaj ur ustavil v Toulonu, da bo osebno dobil novice o vas in o gospe grofici, nakar bo nadaljeval pot domov.

Naj vas Bog oba blagoslovi in vaju oba ohrani na poti, ki vodi v nebesa, vendar vedno pri dobrem zdravju.Molite tudi za ubogega, pa zelo ljubečega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. februar 1885

45.

Dragi moj gospod grof!

Moje pismo don Bonettiju so zamenjali s pismi, ki so bila naslovljena na msgr. Cagliera, zato vas ni mogel obiskati v Toulonu, da bi dobil osebne novice in nam jih prinesel. Poročal mi je o blagodatih, ki ste jih izkazali don Caglieru in vsem našim misijonarjem, kakor boste lahko brali v *Salezijanskem vestniku*.

Don Bonetti je imel nalogo, da bi se dogovoril z vami in z gospo grofico Colle o možnosti, da bi prihodnjega meseca aprila prišli v Rim k položitvi temeljnega kamna zavetišča Srca Jezusovega. Za zdaj še ni točno določen datum, temveč gre samo za približno določevanje termina.

Še več. Hiša sv. Janeza Apostola je že skoraj popolnoma zasedena, četudi uradnega odprtja še ni bilo. V tej hiši moramo pripraviti slovesno kosilo in zapeti *zdravico* grofici Colle. Ali je tako prav, gospa grofica, naša dobra mati v J. K.?

Moje zdravje se je močno izboljšalo, čeprav še ne morem iti v cerkev in skupaj z drugimi darovati sveto mašo.

Bog naj vaju blagoslovi in ohrani pri krepkem zdravju veliko let za menoj. Sprejmite pozdrave vseh salezijancev, zlasti še ubogega, pa vedno ljubečega

ponižnega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 20. februar 1885[72]

46.

Dragi in velezaslužni gospod grof Colle!

Vaše pismo me je spodbudilo, da bom kljub slabemu zdravju naredil sprehod do vas. Poskrbel bom, da vam bom sporočil točen datum svojega prihoda v Toulon.

Svoje poročilo o Patagoniji sem poslal don Perrotu, ki ga bo prevedel v francoščino in vam ga čim prej izročil.

Upam, da je gospa grofica zdrava, in jaz prosim dobrega Boga, da bi vaju osrečil tako tukaj na zemlji kakor v nebesih.

Naj bo presveta Devica naša vodnica na poti v nebesa.

Ponižni ljubeči služabnik

(brez podpisa)

Turin, 6. marec 1885

47.

Dragi moj gospod grof!

Zdi se mi, da bom mogel uresničiti svoj načrt in vaju obiskati. Toda prej bi rad zvedel, ali so časopisna poročila o koleri resnična ali se samo tako govori.

Če je res tako, bi vidva mogoče menila, da bi bilo bolje Iti v Farlède ali kam drugam. Nikakor ne bi rad oviral vajinih odločitev. Če mi sporočite nekaj besed o tej zadevi, bo to moje gotovo vodilo, po katerem se bom ravnal.

Če bo Bogu po volji, bom odpotoval iz Turina 25. marca zvečer, da bom naslednji dan v Nici, od koder bom lahko določil svoj prihod v Toulon.

[72] Zdi se, da bi morali v izvirniku brati 83, a poštni pečat na ovojnici nosi datum: »Turin, 21. 2. 85«.

Pri vas se bomo lahko dogovorili o primernosti potovanja v Italijo, o obisku pri N.L.G. Pomočnici in mogoče celo Rima.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj nas vodi, gospod grof in gospa grofica, ter nam zagotovi pot v nebesa. *Amen.*

Ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. marec 1885

48.

Dragi moj gospod grof!

V Turin bo 5. maja prišla družina kneza Norfolškega, zato se bom moral nekaj dni prej vrniti v Turin. Če bo Bogu po volji, bom odpotoval iz Nice prihodnji torek, tako da bom v Turinu 6. tega meseca. Tam vas bom, gospod grof in gospa grofica Colle, pričakoval, vendar – *kakor vam bo bolj ustrezalo.*

Moja zemeljska nebesa so še vedno moja soba ali bolje rečeno soba, ki ste mi jo dodelili med mojim postankom v Toulonu.

Preblažena Devica naj vaju blagoslovi, vaju varuje doma in na poti vse do nas v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

Brez prenehanja vama priporočam v vajine molitve tega duhovnika, ki bo vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 25. april 1885

49.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Praznik N.L.G. Pomočnice je končno določen za 2. junij, kakor boste mogli zvedeti iz današnjih časopisov. Odločili smo se, da bomo pripravili zares sijajen praznik, vendar knez Norfolški ne bo mogel ostati tako dolgo.

Sedaj je že odpotoval z vso družino (18 oseb) v Rim. Toda po prejemu papeževega blagoslova se bo vrnil in bo zjutraj, zvečer in opoldne opravljal pobožne vaje v cerkvi N.L.G. Pomočnice. Odločili so se, da bodo proti koncu meseca odpotovali v Avstrijo.

Jaz vas bom o vsem obvestil, kakor bo vsakokrat potrebno.[73] Do sedaj smo vedno opravljali molitve kakor ob slovesnostih.

Slavje v Rimu je pripravljeno. Za položitev temeljnega kamna se bomo lahko predstavili po enem izmed Borghesejev. Vodil nas bo don Dalmazzo.

Še za nekaj moramo poskrbeti. V temeljni kamen je treba položiti spomine kot tudi predstaviti družine in osebe Parrin in Marrine.

Zato bi vas prosil, da bi bili tako dobri in poiskali kakega prijatelja, ki bi vam na kratko podal glavne podatke: ime, datum rojstva in posebnosti, ki se vam zdijo omembe vredne.

Potrpljenje: to so zgodovinski podatki, ki jih je treba zapustiti zanamcem. Ko bom dobil te podatke, bom sam uredil drugo, tako da bo vse pripravljeno.

Moja glava je utrujena. V treh dneh (mogoče) vam bom pisal drugo pismo.

[73] To je »kot in kdaj on«.

Naj vas dobri Bog blagoslovi in vas presveta Devica varuje. Tako bodi.
Sinovsko vdani
duh. Janez Bosko
Turin, 10. 5. 1885

50.

Dragi moj gospod grof Colle!

Vsi salezijanci vas pričakujejo za 31. maj, jaz pa ves dopoldan. Ko vas prosim, da bi nam sporočili, ali boste prišli skozi Savono ali skozi Genovo, vas nočem nadlegovati. Vsekakor vas pričakujem *opoldne za kosilo* in ob vsakem času za sprejem.

Vidva bosta zares prijatelja N.L.G. Pomočnice, *naše starešine* praznika. Gospod knez Norfolški je včeraj z družino odpotoval v Nemčijo. Vsi so bili zadovoljni z njegovim obiskom pri nas in z izboljšanjem zdravja njegovega bolnega otroka.

O vseh drugih zadevah bomo imeli priložnost razpravljati v popolnem miru tukaj pri nas.

Medtem se vas bom vsak dan spominjal pri sveti maši vse do vašega srečnega prihoda med nas.

Naj vas dobri Bog blagoslovi, gospod grof in gospa grofica, in naj vaju presveta Devica vodi in varuje na vajinem potovanju. Tako bodi.

Sinovsko vdani
duh. Janez Bosko
Turin, 26. 5. 1885

51.

Dragi moj gospod grof in velespoštovana gospa grofica Colle!

Imeli smo zadovoljstvo, da je bil pri nas don Perrot, ki nam je poročal o vas, gospod grof, in o gospe grofici. Vsi salezijanci smo skupaj poslušali, kako vaju dobri Bog ohranja v trdnem zdravju in da sta se dokončno nastanila v svoji vili Farlède. Don Perrot vama je gotovo poročal o novicah vaših prijateljev salezijancev.

Jutri bom šel, če bo tako Bogu po volji, v Mathi, da si opomorem, ali bolje, da če bi bilo mogoče, zavlečem svoje staranje.

Upam, da vam bom mogel od tam pisati daljše pismo in vama sporočiti razveseljive novice.

Vsi salezijanci prosijo Boga, da bi vama podelil zdravje in dolga leta življenja, da se bomo (vsi skupaj) znašli v nebesih z našim Louisom. To je prošnja vašega ubogega in zares nadvse ljubečega v J. K.

duh. Janez Bosko
Turin, 14. julij 1885

52.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Upam, da v tej devetdnevnici k Marijinemu vnebovzetju ne bosta pozabila vajinega ubogega don Boska, ki vsako jutro pridno moli za vajino telesno in duhovno dobro. Mi salezijanci brez prenehanja prosimo v tej devetdnevnici presveto Devico, da bi vama zagotovila prostor ob sebi v nebesih, vendar naj vama nakloni to milost šele čez dolgo časa.

Moje zdravje se je zadnje dni malo poslabšalo, vendar je sedaj spet malo boljše. Bogu bodi hvala.

Naš prijatelj Louis me je povedel na sprehod v središče Afrike, v *Kamovo zemljo*, kakor se je izrazil, in v Arfaksadovo zemljo ali Kitajsko. Če nam bo dobri Bog dal priložnost, da se bomo osebno pogovorili, bomo imeli obilo snovi za razgovor.

Don Francesia je končal svoje delo in ga boste v kratkem dobili. Farlède obvarovan. Toda če bi menili, da bi prišli v Lanzo, zelo varen kraj, vam ni treba storiti drugega kot sporočiti nekaj dni prej, in dobili boste za vaju dva in za vso družino pripravljeno majhno hišo, s katero boste razpolagali po svoji volji.

V nedeljo (15. avgust) bom v Turinu in v ponedeljek bom šel v San Benigno na duhovne vaje. Vendar bosta vidva redno dobivala poročila.

Naj bo vse zlo daleč od vaju in preblažena Devica naj vaju vedno varuje.

Vajin ponižni prijatelj, sinovsko ljubeči

(brez podpisa)

Moja pisava je iz dneva v dan slabša. Oprostite.

Turin, 10. avgust 1885

53.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Čas naših duhovnih vaj je skoraj vedno isti: od 1. avgusta do 10. oktobra. Toda moj izlet v Nico in Toulon ne bo pred sredo novembra, o čemer vaju bom obvestil.

Zelo rad bi vaju spet videl, vendar o tem dvomim, ker po enem mesecu v Mathiju moja pot vodi iz sobe na vrt, ki je čisto blizu papirnice.

Za zdaj vam lahko rečem, da se je moje zdravje ustalilo, upam pa, da se bo s pojemanjem vročine spet okrepilo. Če bi me pa zdravje oviralo na potovanju, bosta dobila moja natančna poročila.

V tem tednu bosta prejela papirje, ki se tičejo našega zavetišča v Rimu. Don Rua vam bo popolnoma na voljo v vsem, kar se tiče izpolnitve vajinih tozadevnih svetih namenov.

Pred dnevi sem pisal princu Lancellottu, ki stanuje nasproti omenjenega zavetišča. Sem v zelo dobrih odnosih s tem dobrodelnim gospodom. Vendar še nisem dobil odgovora in se bojim, da ni v mestu. Za zdaj sem pisal, da bi zvedel za njegovo bivališče.

Moj dragi in velezaslužni prijatelj, prepričan sem, da je vaše zdravje in zdravje gospe grofice dobro. V vseh salezijanskih hišah goreče molijo, da bi vas Bog še dolgo ohranil v zdravju in svetosti v Farlèdu.

Če bi si kaj želeli ali bi hoteli pri nas prebiti nekaj časa, vam je vse na voljo. Pridite in vsem boste naredili veliko veselje in vsi vas bodo radostno sprejeli.

Bog naj vas blagoslovi in preblažena Devica naj vam izprosi vse duhovno in telesno dobro.

Ponižni, ljubeči služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. avgust[74] *1885*

[74] Pismo je pisal v Mathiju.

54.

Dragi moj gospod grof!

Moje zdravje me že nekaj dni ovira, da bi vam pisal. Danes mi je malo bolje. Don Rua opravlja s salezijanci duhovne vaje v Sampierdareni.

Upam, da ste vi in gospa grofica pri trdnem zdravju.

Kako poročilo o vašem zdravju bi mi bilo v veliko uteho.

Jutri popoldne bom šel, če bo tako Božja volja, v Valsalice.

Nenehno molimo za vas. O Marija, bodi priprošnjica, zdravje za ti dve dobri prijateljski duši.

Ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin,[75] *2. september 1885*

55.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Don Ruovo potovanje v Nico in Marseille se je zaradi zdravja, ki ni najboljše, zakasnilo. Namesto njega je šel na pot don Bonetti, ki je obiskal naše hiše na jugu Francije in opravil duhovne vaje za naše tamkajšnje.

Toda mi smo vsak dan molili za ohranitev dragocenega zdravja vas in gospe grofice Colle.

Medtem ko je bil tukaj pri nas zaradi duhovnih vaj don Dalmazzo, je prišel v Rim princ Lancellotti. Kakor hitro bo don Dalmazzo govoril z njim, nam bo pisal o zavetišču, za katerega je že vse pripravljeno, čeprav še vedno ni izbrano mesto za temeljni kamen.

Don Cagliero je pisal dolgo pismo, v katerem govori o vas, o gospe grofici, o našem Louisu in o fantu, ki ga je krstil na ime *Louisa Colleja*. Poslal je tudi fotografije tega fanta. Kmalu boste vse prejeli, razen če se bodo pisma izgubila.

Prebil sem mesec dni v Valsaliceju, toda jutri se bom napotil za en teden v San Benigno, nakar se bom vrnil v Turin.

Kakor vidite, sem na pol slep in zato imate težave z branjem mojega pisma. Oprostite mi in imejte potrpljenje z menoj. Ne bom pozabil pri sveti maši obuditi spomina na vaju dva.

O Marija, bodi nam vodnica na naši poti v nebesa.Za vedno ostajam v Jezusu Kristusu ponižni služabnik

duh. Janez Bosko

Turin, 27. september 1885

56.

Dragi moj grof Colle in spoštovana gospa grofica Colle!

V nekaj dneh bo prišel k vam don Rua in vam prinesel novice. Pojutrišnjem bomo začeli devetdnevnico Brezmadežnega spočetja. Zagotavljam vam, da bom vsak dan pri sveti maši molil po vajinem namenu. Naše sirote bodo darovale po vašem namenu sveta obhajila in druge molitve s prošnjo k Bogu za vajino zdravje.

Ne morem pisati kaj več. Upam, da vam bom drugo lahko sporočil po don Rui.

[75] Piše iz San Benigna.

Naj nas Bog blagoslovi in molite za vašega ponižnega in vdanega služabnika.
DUH. JANEZ BOSKO[76]
Turin, 27. november 1885

57.

Velezaslužna grofica Colle!

Zatrjujem vama, da vsak dan molim za vas, gospa grofica, in za vašega gospoda soproga grofa in našega velikega dobrotnika. Ob prazniku svetega božiča bi vama rad napisal nekaj vrstic.

Medtem ko mi je don Rua prinesel zavoj, ki ga poznate, ste mi vi poslali omot z jusupesi[77] iz vaše vile, z vašega vrta. Sprejel sem jih kot spomin predrage in skrbne matere. Jusupesi so bili zelo učinkoviti in so mi pomagali odpraviti kašelj. Iz vsega srca se vam zahvaljujem.

Z velikim zadoščenjem vam sporočam, da bodo naši otroci opravili sveto obhajilo na božično noč za vas, gospa, in za gospoda grofa in jaz bom daroval polnočnico izključno po vašem namenu.

Brez prenehanja bomo molili, da bi vas dobri Bog še dolgo ohranil pri krepkem zdravju, vam dal še dolga leta velikih uteh na zemlji in končno resnično zadovoljstvo v nebesih.

V nekaj dneh vam bom sporočil novico, ki jo vi in gospod grof tako zelo pričakujeta.

Bog naj vaju blagoslovi. Sprejmite pozdrave vseh salezijancev, s katerimi ostajam za vedno v J. K. vdani, ponižni služabnik
DUH. J. BOSKO
(brez datuma)[78]

58.

Gospod grof in gospa grofica!

Vsak dan govorim o vama, lahko bi rekel, da to delam kar naprej, toda moja glava je vedno malo zmedena in napišem lahko zelo malo od vsega, kar bi moral napisati, da bi se vama zahvalil za vso dobroto in krščansko dobrodelnost, ki nam jo izkazujete.

V tem trenutku niste samo podporniki naših ustanov in celo samih salezijancev, temveč ste postali skoraj edini dobrotniki. Kajti miloščine so se tako zelo zmanjšale, da nas je kar strah. Zlasti še v Franciji in ameriških misijonih.

Toda naša dobrohotna nabiralka N.G. Pomočnica nam začenja prihajati na pomoč na izreden način s posebnimi milostmi v Rusiji, Prusiji in zlasti na Poljskem.

Don Rua vam pošilja novice o zavetišču v Rimu. Rim je večno mesto. Po mnogem govorjenju, po mnogem prizadevanju se je treba sprijazniti, da stvari počasi napredujejo.[79] Potrpljenje.

---

[76] Temu pismu je priložena ovojnica z napisom: *Deux Bon (sic) De Banque pour Mr et Mme la Comtesse Colle Mr et la Contesse Colle* [dva bona (sic) Banke za gospoda in gospo grofico Colle]. – Vsebuje dve podobi križa s stavki in zapovedmi o vdanosti in dobrodelnosti.

[77] Se pravi *jujubes* [šipkove jagode]. Čaj (jujube) olajšuje.

[78] Ovitek in pečat »Turin 24–12–85«.

[79] Se pravi, da se moramo, potem ko se je veliko govoričilo in vse mogoče počelo, sprijazniti z dejstvom, da stvari le počasi napredujejo.

Tako boste zvedeli o potovanju na Kitajsko z našim dobrim Louisom. Ko nam bo dobri Bog naklonil milost, da se bomo osebno pogovorili, bomo imeli zadosti snovi za razgovor.

V povračilo za vsa vaša dela krščanske ljubezni naj vam Bog nakloni vse dobrote tega sveta in večno blaženost z vsemi vašimi sorodniki in prijatelji. Tako bodi.

Ostajam za vedno v najgloblji hvaležnosti in spoštovanju v J. K. ponižni, vdani
duh. J. Bosko
Turin, 15. januar 1886

59.

Predragi gospod grof in velespoštovana gospa grofica Colle!

Po Božji dobroti sem še vedno pri življenju. V ponedeljek zvečer, če bo tako Bogu po volji, bom pri vama in se bomo mogli mirno pogovoriti o naših zadevah. Če vam je mogoče pripraviti oltar, bom rade volje opravil sveto mašo v vaši hiši, sicer pa ostajam vam na voljo.

V torek bo gospod grof Duboys s svojo hčerko prišel iz Hyèresa v Toulon na kratek obisk. To je naš dobrotnik, dober katoličan in zelo preprost človek.[80]

Bog naj vas blagoslovi in na svidenje.
Ponižni in sinovsko vdani
duh. J. Bosko
Turin, 26. marec 1996

60.

Dragi moj gospod grof in gospa grofica Colle!

Že nekaj dni sem v Pinerolu v vili msgr. Chiese, tukajšnjega škofa, ki pa bo premeščen v škofijo Casale.

Tam imamo dvoje dobro zasedenih zavodov in smo zato zelo zadovoljni.

Moje zdravje je še kar zadovoljivo. Vedno mislim na vaju in prosim dobrega Boga, da bi vas in gospo grofico še dolgo ohranil pri trdnem zdravju.

Salezijanci so kar zdravi. Nič *kolere* in drugih bolezni, ki bi nas ogrožale. Zato, če vam bodo naše hiše, naši ljudje lahko naredili kakšno uslugo, nam boste v največje veselje in mi vam bomo brez omejitev na razpolago.

V tem trenutku oziroma v teh dnevih so naši dečki zaposleni s svojimi izpiti. Zadovoljni smo z moralnim stanjem. Veliko bi jih želelo stopiti v duhovniški stan in iti misijone.

Vsak dan pošiljajo prošnje za odhod med divjake.

Gotovo morate biti zelo potrpežljivi, da berete in razumete mojo pisavo.

Vedno sinovsko vdani
duh. J. Bosko
Pinerolo, 25. julij 1886

61.

O Marija, naša dobra mati, ko na današnji dan Katoliška cerkev obhaja slovesni praznik tvojega rojstva, posebej blagoslovi svoja otroka gospoda in gospo grofa Colle, za katera sem danes zjutraj *z vsem srcem* daroval sveto mašo in so naši dečki prejeli sveto obhajilo za njuno večno in časno dobro.

[80] Zdi se, da to pomeni, da so zelo vljudni.

Molita, prosim, za tega reveža, ki vaju v J. K. sinovsko ljubi.

Medtem sem bil v Valsaliceju za duhovne vaje in za kapitelj, na katerem bomo obravnavali o zadevah naše Družbe. Zbranih je 70 ravnateljev naših domov. Veliko smo govorili o vas in o naših zadevah.

Don Perrot je moral predčasno oditi, ker so ga klicali domov zaradi težko bolnega očeta.

Vsi salezijanci vam pošiljajo svoje pozdrave in vsi molijo za ohranitev vašega zdravja.

V imenu vseh ostajam v J. K. ponižni služabnik

DUH. J. BOSKO

Turin, 8. september 1886

62.

Gospa grofica Zofija Colle!

Na dan vašega godu bi vas zelo rad obiskal, vendar moram to preložiti na poznejši čas. Danes se moram omejiti na darovanje svete maše, naše sirote pa bodo darovale sveto obhajilo po vašem namenu.

Molili bomo, da bi Bog ohranil vas in gospoda grofa Colla v trdnem zdravju, miru in v Božji ljubezni vse do zadnjega dneva življenja. Nato naj vas presveta Devica v družbi […] povede v nebesa z vsemi vašimi sorodniki, prijatelji in z ubogim don Boskom, ki vas močno ljubi v Gospodu.

Prihodnji teden bomo šli v San Benigno, kjer smo podvojili število novincev, tako da smo morali v naglici poskrbeti še za dodatno hišo.

Vsi salezijanci vas pozdravljajo in jaz s svojo strašno pisavo si upam reči, da ostajam za vedno sinovsko vdan ponižni služabnik

DUH. J. BOSKO

Turin Valsalice, 23. september 1886

63.

Gospa in gospod grof in grofica Colle!

Misijonarji so odpotovali iz vaše hiše. Don Lasagna nam je opisal nadrobnosti o postanku pri vas in o brezmejni krščanski ljubezni, s katero ste jih vi in gospa obdali z zares očetovsko dobroto.

Odšli so s srcem, prepolnim spominov na vas in s trdnim sklepom, da bodo v Ameriki posnemali dvoje zgledov krščanskega življenja. Šli so z namenom, da bi pridobivali duše za dobrega Jezusa, da rešijo svoje duše in vaše duše. To je pladenj, ki ga bodo ponudili nekega dne ob vašem vstopu v nebesa. To bo zares okusen *pladenj*: zlat pladenj, pladenj poln diamantov in obložen z dobrimi deli. Med drugimi dobrimi deli bo tudi pomoč, ki jo dajete salezijancem za spreobrnjenje divjakov.

Kaj je nastalo iz vašega jujuba?[81] Poslušajte: vaš jujubo, ki je bil odlične kakovosti, smo takole razdelili:

1. Petnajst tisoč za menico, ki mi jo je poslal msgr. Cagliero iz Patagonije.
2. Tiberinski banki 35.000.[82]

[81] Pomeni vsoto denarja.

[82] Za cerkev Srca Jezusovega.

3. Drugo sv. Janezu Apostolu, za San Benigno in Foglizzo, kjer se naši mladi ljudje pripravljajo na duhovništvo.Vidite, da bi o vsaki besedi tega (pisma) mogli marsikaj povedati, toda vaši (želji) bo (zadoščeno), ko bomo mogli mirno govoriti o naših zadevah.

Lahko bi vam pisal še o marsičem drugem, da bi vam tako izrazil svojo vdanost in hvaležnost, ki jo čutimo vsi salezijanci. Toda moja uboga glava je premalo pokorna in gospa grofica bo dobrohotno razlagala mojo slabo pisavo.

V prihodnji božični devetdnevnici bodo vsi salezijanci molili, darovali svete maše in prejemali sveto obhajilo za vaše časno in večno dobro.

Naj vaju Bog oba blagoslovi in N. L. Pomočnica naj vaju ohrani v trdnem zdravju in vam poplača že na tem svetu, zlasti pa v nebesih vsa vajina dela krščanske ljubezni. Veliko bolj *v nebesih! Amen.*

Sinovsko vdani

duh. J. Bosko

Turin, 14. december 1886

64.

Gospod grof in gospa grofica!

Govorimo malo o nas in naših zadevah.

Določili smo, da bo posvetitev Srca Jezusovega v Rimu 14. maja in bi potem za 24. maj prišli v Turin na praznik Marije Pomočnice.

Je tako prav?

Če je načrt z vaše strani izvedljiv, vam bom sporočil vse nadrobnosti, ki se tičejo vaju obeh.

Z velikim veseljem vam lahko sporočim, da v strašnem potresu niti en deček in nihče drug ni trpel škode.

Samo gradnja je bila močno prizadeta. Hiša, šole, cerkev v Torrioneju pa so skoraj popolnoma porušene.

Toda Božja previdnost nam je vedno pomagala in nam bo pomagala tudi zdaj.

Vsi vas pričakujejo v napovedanem času. Vsak dan molimo za vaše zdravje, za vašo ohranitev in vaš ubogi pa zelo vdani don Bosko se vas vsak dan spominja pri sveti (maši).

Naj vas presveta Devica varuje in vodi (sic) v vseh nevarnostih življenja.

Sinovsko vdani

duh. J. Bosko

Turin, 22. marec 1887

65.

Dragi moj gospod grof in velespoštovana gospa grofica Colle!

Ne vem, ali so naše novice po tolikem času prišle do vas. Prisiljen sem opustiti vsako dopisovanje, razen zelo zaupnih zadev.

Odločili so, da bo cerkev Srca Jezusovega dokončno posvečena 13. maja. Moja dolžnost je, da do tega dneva naredim nekaj krajših potov, toda na ta dan bom gotovo v Rimu, kjer vaju bom dobil pri trdnem zdravju in bomo imeli čas za razgovor.

Iz Rima se bomo odpravili v Turin na praznik Marije Pomočnice dne 24. maja.

Stvari bomo videli in govorili o njih.

Zbogom, draga moja dobra prijatelja. Bog naj vaju varuje in presveta Devica naj bo vedno vajina prijateljica na poti v nebesa.

V najgloblji hvaležnosti ostajam vajin vedno v J. K. sinovsko vdani

DUH. J. BOSKO[83]

Turin, 8. april 1887

66.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Vajino pismo je bilo za vse nas kot strela iz jasnega neba in je spremenilo vse naše načrte. Samo vaše zdravje in zahteva, da poskrbite vse potrebno, da si ga ohranite, nas je pomirilo.

Naše praznike bomo prenesli na primernejši čas. Želim iti tja, da bi za vaju molil na grobovih sv. Petra in Pavla, in upam, da vama bo dobri Bog naklonil (da bosta prišla) na praznik N.L. Gospe sem v Valdocco. Vse naše molitve so osredinjene v ta namen.

Poslali vam bomo naše novice. Bog naj nas blagoslovi in Marija naj nas vodi, da se bomo videli v Turinu, medtem ko naši gojenci molijo za vaju in z veseljem pričakujejo vajin prihod, ki jim bo v veliko veselje.

Vedno v J. K. ponižni služabnik

DUH. J. BOSKO[84]

Turin, 12. april 87

67.

Gospod in gospa grofica Colle!

Prišli smo v Rim. Potovanje je bilo ugodno. Nadrobnosti vam bo sporočil moj tajnik don Rua.[85] Če ne morete priti, bomo molili za vaše zdravje. Vsekakor pa trdno upam,

---

[83] *P. S.:* Če mi dovolite, dodajam svoje pozdrave in dobre želje za praznik. Don De Barruel mi je sporočil dobre novice in mi povedal, da ste dragemu don Perrotu na dan, ko vas je obiskal, izkazali dejanje krščanske ljubezni. Naj vam Bog obilno poplača in jaz se vam toplo zahvaljujem. Tudi jaz upam, da vaju bom videl v Rimu, in že sedaj prosim presveto Srce Jezusovo, da bi vama naklonil prijetno potovanje. In vse vrste milosti in blagoslov. *Vaš vdani služabnik J. K. DUH. MIHAEL RUA.*

[84] *P. S.:* Če mi dovolite, bom dodal še nekaj besedi. Naš dragi don Bosko ni nič kaj zdrav. Nekaj dni je imel malo vročine in močan prehlad. Sedaj mu je malo bolje. Ko je zvedel, da ne moreta priti, je želel preložiti odhod v Rim. Ker pa so njegov prihod že objavili, ga ni bilo mogoče preložiti. Zato bo odpotoval v večno mesto prihodnji torek. Spremljal ga bom jaz in še drugi tajnik. Upamo, da ga boste spremljali s svojimi molitvami, kakor ga mi spremljamo z našimi osebami. Prav tako upamo, da bomo ob vrnitvi na praznik Marije Pomočnice imeli srečo, da vas bomo videli v Turinu. Naj Bog usliši vaše prošnje in vam podeli zdravje. *Vaš vdani služabnik v J. K. DUH. MIHAEL RUA.*

[85] *Predragi gospod grof in gospa grofica!* Ko sem prišel sem, sem prejel pismo don Perrota, v katerem nam naznanja, da se je vajino zdravje izboljšalo. Bogu bodi hvala. Zlasti te dni bomo nadaljevali naše molitve za vaju. Naše potovanje, kakor vam je sporočil don Bosko, je bilo v redu. Ustavili smo se v Genovi, Spezii, Firencah in Arezzu, da smo obiskali naše domove in da ne bi utrujali don Boska s predolgimi potovanji. Sedaj smo od včeraj v Rimu in popoldne bomo začeli pripravo svečanosti. Vi boste molili, prepričani smo o tem, da bi dobro uspelo v večjo Božjo slavo. In če vas ne bomo imeli osebno pri sebi, bomo vsaj v duhu in molitvi združeni z vami. Naj bo dobri Bog vedno z vami in nam nakloni, da se bomo videli v Turinu na prazniku N.G. Pomočnice.
Vaš vdani služabnik DUH. MIHAEL RUA. Rim, 1. maj 1887.
P. S.: Naš dragi don Dalmazzo vam s svojo družino pošilja pozdrave. Govoril nam je o dobroti, ki ste mu jo izkazali (sic), ko ste mu večkrat pisali, za kar vam je zelo hvaležen.

da vaju bom mogel pozdraviti v Turinu, kajti ne morem opraviti slovesnosti Naše L.G. Pomočnice brez vajine navzočnosti. To omenim seveda samo, če vama bo vajino zdravje dovoljevalo, kajti vajino zdravje je treba postaviti nad vse. Vrnitev v Turin je predvidena za 20 maj. Če bo mogoče, se bom vrnil kak dan prej. Vsa naša dela tukaj so v popolnem razmahu. Naj nam Bog pomaga, da jih bomo končali.

Bog naj nakloni trdno zdravje vam in gospe grofici in vaju vodi na poti v nebesa. Amen.

Ponižni sinovsko vdan
duh. J. Bosko
Rim, 1. maj 1887

68.

Moj dragi in dobri grof Colle!

Iz vašega pisma razbiram, da vam zdravje ne služi najbolje, kar bi si vsi želeli. V ta namen bomo opravljali in izvajali, rekli bi pritisk na dobrega Boga in presveto Devico. Vsi otroci naših zavodov molijo za vas. Jutri bova jaz in don Rua darovala sveto mašo za vas.

Danes popoldne ob 6^h imamo avdienco pri svetem očetu. Govorili bomo o vas in ga prosili posebnega blagoslova za vaše popolno ozdravljenje.

V soboto bodo posvetili cerkev Srca Jezusovega in odprli zavetišče, ki smo ju tolikokrat priporočili vaši krščanski dobrodelnosti. Začenjamo devetdnevnico za to veliko slovesnost. Vedno molimo za vaju. Gospa grofica bo molila z nami.

Naj presveta Devica usliši naše prošnje. Zaupajmo v Boga in v našo L.G. Pomočnico. Amen.

Sinovsko vdani
duh. J. Bosko
Rim, 12. maj 1887

69.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Upam, da ste prejeli sporočilo, da se vas je spomnil sveti oče in vama podelil svoj posebni blagoslov.

Za zdaj vam pošiljam samo dve besedi iz nadškofijske palače nadškofa v Pisi, ki mi naroča, da naj vaju toplo pozdravim.

Jutri zjutraj bom odpotoval v Turin, kjer se bomo vsi skupaj potrudili, da bomo izprosili od presvete Device Pomočnice prejšnje zdravje.

Vsi salezijanci nenehno molijo za vas in za gospo. Naj vaju dobri Bog blagoslovi in vaju presveta (Devica) vodi na poti v nebesa. Tako se zgodi!

Sinovsko vdani
duh. Janez Bosko
Pisa, 18. maj 1887

V dolgi avdienci, ki mi jo je naklonil sveti oče, sem imel priložnost, da sem govoril o vas, o gospe in o vseh dobrih delih, ki ste jih opravili in s katerimi nam pomagate.

Zelo mu je žal, da vaše zdravje ni tako, kakršno bi moralo biti in bi si ga želeli. Priporočil je, da bi molili v cerkvi Srca Jezusovega in zlasti še v devetdnevnici k prazniku Marije Pomočnice.

Prosil sem ga, da bi se vas spominjal zaradi vašega zdravja pri sveti maši. Naročil mi je, da naj vam sporočim o posebnem blagoslovu in popolnem odpustku.

Imejte potrpljenje z mojo pisavo.

70.

Sem v zavodu v Valsaliceju, ki ste ga počastili s svojim obiskom. Imamo priložnost, da pogosto govorimo o vas, dragi moj gospod grof in velespoštovana gospa grofica. Če bi vama vajino zdravje dovolilo, da bi prišla na praznik sv. Alojzija in sv. Janeza, vaju čaka soba in miza.

Bivanje pri nas bi vama moglo biti v veliko uteho, ker vročine še ni. Cela hiša vama bo na razpolago. Vsekakor pa se moramo ozirati na vaše zdravje, katerega sedanjega stanja pa ne poznam.

Zares si srčno želim, da bi mogli mirno govoriti z vami in se pogovoriti o naših zadevah v Rimu in San Benignu in o naših misijonarjih. Vendar je to odvisno od vašega zdravja in od zdravja gospe grofice.

Vsi salezijanci molijo za vaše zdravje in trdno zaupamo, da bomo uslišani.

Novice o naših misijonarjih so bile slabe, zlasti za msgr. Cagliera, ki je na poti iz Patagonije v Čile padel s konja in obležal kakor mrtev v Kordiljerski puščavi. Vendar je ostal živ in po zelo napornem potovanju (= steza, pot) so prišli v mesto Concepción in začeli spreobračati divjake.

Naši misijonarji nam pogosto pišejo, kako se priporočajo v vaše molitve. Zagotavljajo nam, da divjakom, ki so pri krstu prejeli vaše ime, vsak dan priporočajo, da naj molijo za vas in za gospo.

Naj vaju dobri Bog oba blagoslovi in presveta Devica naj bo vajina vodnica v vseh nevarnostih na poti v nebesa.

Don Rua in vsi salezijanci vam izrekajo svoje pozdrave in jaz ostajam vse življenje sinovsko vdani

DUH. JANEZ BOSKO

Turin in Valsalice [14. junij 1887]

71.

Turin, 18. junij 1887

Devetdnevnico k presveti Devici bomo opravili ne samo enkrat, temveč, kakor želite, tridesetkrat z namenom, da nas Bog usliši, kot nam zagotavlja župnik pri S. Louisu.[86] Bog naj ga usliši. V vseh zavodih molijo skupaj z nami.

K nam je prišel grof Villeneuve s svojo hčerko Anne Mari z namenom, da se zahvalita presveti Devici Mariji. Pogovarjali smo se tudi o vas in zagotovil nam je, da tudi on moli za vaše popolno ozdravljenje.

Oh, sv. Janez, ne dovoli, da bi obhajali tvoj praznik, ne da bi izprosili od dobrega Boga popolno ozdravljenje ali vsaj občutno izboljšanje. Tako bodi!

Ko boste tako dobri, da boste odgovarjali na moja pisma, vas prosim, da bi uporabljali preprosto dvoje: meni je ali meni ni bolje. To pa zato, da se ne boste mučili s pisanjem dolgih pisem.

[86] Župnija v Toulonu.

Tudi mi molimo za gospo grofico in smo zelo prepričani, da bo popolnoma ozdravela.
O Marija, naša predobra in usmiljena mati, prosi za nas in nas varuj. Tako bodi!
Vaš ponižni in sinovsko vdani
duh. J. Bosko

72.

Predragi moj gospod grof!

Iz vašega zadnjega pisma in iz novic, ki mi jih sporoča don Perrot, vaše zdravje še ni zadosti okrepljeno. Zato vam nameravam poslati don Rua, da vas obišče, ker ima tako in tako opravke v Marseillu.

Ustavil se bo pri vas, da uredi vse zadeve, in toliko časa, kolikor bo to ljubo vam in gospe grofici. Medtem pa v vseh naših hišah molimo za vaše popolno ozdravljenje.

Don Rua natančno pozna vaše želje in pričakovanje gospe grofice.Presveta Devica naj bo vedno vaša vodnica na poti v nebesa.

Sinovsko vdani
duh. J. Bosko

73.

Gospa grofica Colle!

Don Rua nam sporoča, da se gospod grof počuti malo bolje. Bogu bodi hvala. Mi kar naprej molimo. Upamo, da bo izboljšanje dolgotrajno. Jaz sem skoraj v istem položaju. Malo je bolje, vendar ne morem hoditi, če me ne podpirata dva.

Vi gospa ne smete pozabiti na svoje zdravje. Skrbite za zdravje našega dragega bolnika, vendar ne pozabite tudi na svoje.

Vsako jutro so pri sveti maši moje molitve namenjene gospodu grofu in gospe vaši sestri. Naše sirote vsak dan prejemajo sveto obhajilo pri oltarju naše L.G. Pomočnice.

Oh, preslavna gospa, izprosite nam od Boga zdravje, svetost in vztrajnost vse do nebes – nebes – nebes.

Sinovsko vdani
duh. J. Bosko
Turin,[87] *26. julij 1887*

74.

Gospa grofica Colle!

Bogu bodi hvala in večna zahvala presveti Devici.Milost ali ozdravljenje gospoda grofa Colla je zares nekaj presenetljivega. Večkrat sem pisal in povedal, da če je Bogu po volji, da me pokliče v večnost, naj bo, vendar tako, da bi njegov sin gospod grof Colle mogel še naprej nadaljevati zaščito naših misijonarjev in naše mlade Družbe. Bog je izbral moj rojstni dan, da sem prejel to novico.

Presveti Devici naj bo večna, *večna zahvala.* To je eno najbolj veselih sporočil. Don Rua vam bo pisal osebno. Potrpežljivo preberite to mojo strašno pisavo.

Naj bo Marija za vedno naša zavetnica. Še naprej molite za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno sinovsko vdan.

duh. J. Bosko
Lanzo, 14. avgust 1887

[87] Piše iz Lanza.

75.

Moj predragi in dobri prijatelj!

Pred Bogom sem prepričan, da se vaše zdravje iz dneva v dan izboljšuje in da bosta vi in gospa grofica popolnoma zdrava. Vedno smo prosili po tem namenu, vendar nam je rojstni dan Device Marije še poseben razlog za gorečnejšo molitev.

Še vedno sem v Valsaliceju, don Rua je v našem zavodu v Estah, kjer vodi duhovne vaje za salezijance iz Lombardije. V soboto bo spet pri meni.

Don Perrot je bil nekaj dni pri nas. Imeli smo priložnost, da smo se pogovarjali o vas, o vašem ozdravljenju in o zdravju gospe grofice in o gospe njeni sestri.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica Marija naj bo sredi vseh nevarnosti vodnica na poti v nebesa.

Pozdravite mi vse.

Ponižni, sinovsko vdani

DUH. J. BOSKO

Turin, 6. september 1887

76.

Gospod in moj dragi grof Colle!

Don Perrot nam je poslal velikodušno vsoto 5 tisoč frankov, ki naj nam pomagajo obleči naše duhovniške pripravnike. Takoj sem določil prihodnji četrtek za njihovo *kleriško* preobleko. Istega dne bodo molili in prejeli sveto obhajilo za vas, za gospo grofico in za vaše nadaljnje zdravje.

Prav tako bomo opravili posebne molitve za žive in pokojne člane vaše družine.

Pogum! Nadaljevali bomo naše molitve. Tudi jaz se vam priporočam v vaše molitve. Z mojim zdravjem gre na boljše. Bogu bodi hvala in presveta Devica naj nas varuje.

Vedno sem vesel, ko morem moliti za vas in za gospo in ko se smem imenovati vašega vdanega in ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)[88]

77.

(Pismo, ki naj bi ga odposlali po svetnikovi smrti)

Gospod grof in gospa grofica Colle v Toulonu!

Pričakujem vas tam, kjer nam je dobri Bog pripravil veliko plačilo in večno radost z našim dragim Louisom.

Božje usmiljenje nam ga bo podarilo. Bodite vedno pomoč salezijanski Družbi in na uslugo misijonarjem.

Bog naj vaju blagoslovi.

Sinovsko vdani

DUH. J. BOSKO

[88] Datum poštnega pečata: »Turin, 17–10–87«.

KAZALO

PREDGOVOR 6

1. POGLAVJE 11
JANUAR 1883: STANJE DRUŽBE IN SANJE DON PROVERA. SOTRUDNIKI IN KONFERENCE. PRIPRAVE NA POTOVANJE V FRANCIJO

2. POGLAVJE 25
IZ NICE V MARSEILLE IN LYON IN DRUGA BLIŽNJA MANJŠA MESTA

3. POGLAVJE 53
SMRT MSGR. GASTALDIJA. POGLED NAZAJ

4. POGLAVJE 69
PARIZ – SPREJEMI

5. POGLAVJE 85
PARIZ – AVDIENCE

6. POGLAVJE 108
PARIZ – OBISKI

7. POGLAVJE 148
PARIZ – KONFERENCE

8. POGLAVJE 168
IZ PARIZA PROTI SEVERU IN VZHODU

9. POGLAVJE 182
DON BOSKOVIH SEDEM MESECEV V ORATORIJU: PRAZNIKI IN DOGODKI

10. POGLAVJE 206
UGLEDEN OBISK ZGODOVINSKEGA POMENA: FRANCOSKI KARDINAL IN BODOČI PAPEŽ

11. POGLAVJE 214
SVETI JANEZ BOSKO IN GROF CHAMBORD

12. POGLAVJE 230
NOVI NADŠKOF V TURINU

13. POGLAVJE 237
PRIHOD SALEZIJANCEV V BRAZILIJO. APOSTOLSKI VIKARIAT IN PREFEKTURA PATAGONIJA. VELIKE MISIJONSKE SANJE

14. POGLAVJE 259
V NEKATERIH ITALIJANSKIH ZAVODIH. ZADEVE ZAVODA V FAENZI. PREDLOG ZA BOSTON

15. POGLAVJE 266
DON BOSKOVE MISLI IN PISMA

DODATEK – DOKUMENTI 283
PREDHODNI DOKUMENTI IN DOGODKI 391
PISMA CLARI LOUVET IN GROFOM COLLE 425

BIOGRAFSKI SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
16. ZVEZEK

salve